

Mag. Jóns Thorkelssonar Vidalíns

(Fyrrum Biskups í Skálholts-stífti)

Húfs - Postilla

innihaldi

Prédikanir

yfir

öll Hátíða og Sunnudaga Gudspjöll.
árid um fríng.

Fyrri Parturinn.

frá fyrsta Sunnudegi í Adventu til Trinitatis.

13da Utgáfa.

Prentað í Kaupmannahöfn hjá S. L. Møller.

~~~~~

1858.

„Þar segir ein raust: þræfa þú! Og eg sagði: hvað skal eg þræfa? Allt hold er hey, og allur þessi góði er svo sem akursins blómstur; heyid upphornar, blómstrid vísnar, hvíad andi Drottins blæs þar; sannliga er félfid hey; heyid upphornar, blómstrid vísnar, en orðid vors Guds varir eplifliga. Esa. 40, 6.“

„Gef þú að meðurmálid mitt, minn Drottinn! þessi eg beidi, frá allri villu klárt og freitt, þessins orð þitt útbreidi, um landid hér, til heidurs þér, helst mun það blessun valda, meðan þin náð, vort lætur láð lýði og byggum halda.“

dýrkenptu Jesú Kristi Brúdi

Kristiligri Kyrkju

Guds, í Íslandi,

minni hjartfjærri Móður, óska eg fridar og heilla

af sínum minni!

Elskuliga Módir!

Bædi er það Guds bod og viðtekið hjá öllum þjóðum að börn eru skyldug að ala foreldra sína, ef þau geta. En fátækur er eg og vanburda til þess, módir! að ala þig, jafnvel þótt að einum af sonum þínum sé það skyldara enn mér; þú ert og ekki í því míns lífs þurfi, því Fadur þín Elskuga, og allra hans brædra, hefir enda bundið á sín heit, er rituð standa hjá Esajam í 49da Kap.: Konungarnir skulu vera þínir fósturfedur, og þeirra höfðingsskvinnur þínar fósturmædur. Svors náðuga fyrirheitis að þú ert orðin hluttakandi, eins vel og hvör þjóð í frístindóminum, og í krapti þessa fyrirheitis hefir hann gefið þér, eptir ráðstöfun Konunga vorra, marga gudhrædda og vísa kunnendur og forstjóra, sem vaka yfir sálum barna þinna; en þótt eg sé þeirra veikastur, og kunni ekki miklu við þeirra verk að bæta, samt veit eg skyldu mína að þóknast þér í því eg kann og má, eptir

þeirri náð, sem Gud hefir gefid mér. Eg les í Gródi bókar
 35ta Kap., ad þegar Gud baud Móse ad láta gjöra vitnis-
 burdar tjaldbúðina, þá hafi hann skipað, ad til hennar skyldi
 leggja hver einn eptir því sem þeir sjálfkrafa vildu, sumir
 gull, sumir silfur, sumir kopar og dýrmæt klædi og steina, en
 aðrir geitauull og hrútaskinn, með öðru fleira, sem þar um
 gétur og var í minna gildi. Meðal þeirra síðurstu reikna
 eg mig, og má vel reikna, sökum fáfræðis míns og overdug-
 leika; en fyrir því ad eg veit, ad þinn Herra álitur meir vil-
 jann enn máttinn, þá voga eg ad bjóða þér eptirfylgjandi
 prédikanir í þacklætis minning, ad eg hafi leigid, og liggi
 ennú á brjóstum þér. Þigg því, módir! þennann lítinn
 skeink af hinum aumasta þénara þíns Brúðguma, og þínum
 minnsta syni, sem vill ástunda ad finnast

Skálholt, þann 7 Augusti 1717.

honum trúr, og þig af hjarta elskandi
 allt til dauðans.

Jon Thorkelsson Vidalin.

Til Lesarans.

Eptir því að veledla og velæruverdugum herra Biskupinum, hr. Steini Jónasyni hefir, naudsýnligar orsakar vegna, þóknast, að láta setja þær citatúr, sem á spariunni stöðu í þeirri Skrifudu bók, sem þessi er prentud eptir, inn í Prædikanirnar, þá vil eg hafa lesarann hérmed advaradann, að nær þessar Prædikanir opinberliga lesnar eru, þá skuli hlappa yfir citatiurnar, svo þær ecki lesnar séu. Citatúr eru ei gjörðar til þess, að þær skuli lesast í einni prædikun, því þær uppihalda lesaranum, og gjöra lesturinn lángsamann, heldur til þess, að hvoft sem vill, kunni að sjá eptir því, sem citerad er af ritningunni, og bera það saman, þegar hann les út af fyrir sjálfan sig. Þetta sýnist mér naudsýnligt að gæta um við þá, sem lesa þessa bók. Besalandi alla lesendur og heyrendur hérmed Guds heilags Anda adstod og upplýsingu.

Eskáholti, dag 9 Martii, 1718.

Og vil alltid finnast eptir skýðu minni þeirra viljugur þenari í öllu því, sem mér er af Guds álfsu tiltrúad.

Jón Vidalin.

Það er þjóðkunnugt, að hin dýrmæta hrispostilla vors edandliga landsmanns, Biskups sál Jóns Thorfeldsonar Vidalins, kom fyrst fyrir almenningss sjómir frá Hóla-stóls prentsmidju 1719, og að hún bráðum varð svo álsfel hjá alþýðu, að menn létu hana á því fylgjandi 70u ára tímabili, túsínum á prenti útganga. Sidarsta útgáfa hennar kom út á Hólum 1798, og eru nú þvínær 30 ár líðin síðan; skommu seinnu breyttist svo hagur þessa stadar, að ei var lengur þaðan hvílkra atburða von. Það er því ei að undra, að bókin sé nú ordin víða sjaldgæf og jafnframt ofdýr, og að allmargir hafi á seinni tíðum kvættad yfir þessum vanhaga. Vör urdum af bréfum og bodum þessa vísir, og tókum, sem kunnugt er, ráð vor saman, að bæta úr þessari andligu naubþurft landa vorra, þar tvíffnt þótti hvert þeim mundi bráðum auðid verða að fagna henni frá innlendri prentsmidju. Med fylgi og fulltýngi gefugra Íslands elskara bæði hér og heima, en þó sérilagi fyrir landsföðurliga milði vors Konungs, er allranáðugast styrkti oss med peningaláni, hlotnadið oss, umkomulittlum Íslands sonum, sú gæfa, að láta þenna þjóðardýrgrip í ellefta sinni á prenti útganga, og leggjum vör nú fyrri part hans á skaut yðvart, elskudu og heidrudu landar! fulltrúa um, að þar heimjæfi yður kjær gístur af framandi landi. Med ráði einhvers hins merkasta Prests á Íslandi þesum vör látið Postilluna prenta eptir hinni 6tu útgáfu, samanborinni við þá fyrstu, síðursu og tvær adrar. Vör höfum, samkvæmt heitum vorum, eckert undanfellt í bókinni og eingu brjálad, hverki setningum né orða-tiltækjum, en einasta lagad réttitum hennar eptir því sem rithefundum á seinni tíðum hefir þótt betur eiga við edli og uppruna ennær íslensku tungu, og allvíða breytt þeim svo kollubdu málhvíldarmerkjum, þar sem þurfa þótti. Gæfi það góður Guð, að þessi vör tilraun, að gagna og gleðja yður, verði yður öllum að æfklíguftu sálarnotum!

Í Kaupmannahöfn, á Pálma sunnudag 1827.

Gunnlaugur Oddsson. Þorgeir Gudmundsson. Þorsteinn Helgason. Þórbur Jónassen.

Bæn fyrir prédikun.

D, þú stóri Konungur allrar veraldarinnar, sem býr því ljósi, er enginn fær tilkomist! vér syndugir ormar stríðum á þessari blefsadri stundu upp úr voru duppti fram á skor þinna fóta, til að fríðmælast við þína guddómlega hátígn, er vér með saurugum verkum og illgjörðum vorum svo þrálíga móðgad höfum allt í frá barnæfðu vorri. En æ oss, Drottinn! vér erum svo vanmegna undir byrði syndanna, að þegar vér girnumst að lypta oss upp í hæðirrar til þín, þá draga vor eigin saurindi oss niður aptur. Þú hefir að sonnu fyrirgefð oss margar syndir, og sparad oss midt í þeim, allt á þennan dag; en vort hjarta skelfur í oss og kvíðir við þínu stránga réttlæti, nær vér til þess hugsam, að vér hverbrotnar manneskjur höfum svo lángsamliga forsmáð þína miskunsemi, og sjálfir ónýt svo margar kvíttun vorra synða, er vér þegid höfum, með hverðar-samlígru idkun sömu glæpa og illgjörda. Hvört skulum vér þá flýa undan þinni hendi? Þú uppfyllir bæði himin og jörð; en þín miskunsemi er eins stór og þú sjálfur; hún hefir öllum þeim vel gefist, sem hennar með bljúgu hjarta og sundurknosudum anda leitað hafa; og ef vér, sem erum heyrstrá, megum ekki snerta þig, sem ert einn fortærandi eldur, þá leyf oss að stríða að Sonarins fótum, sem er hold af voru holdi, og þvo þær í tárur vorrar ydranar. En æ, vor Gud! vér vitum að hann er í heimin kominn til að lækna það sem framíð er: hvað kann það oss að gagna, ef vort hjarta er heilt? ef það er hardara enn nokkur steinn? því grátbæn-um vér þig, fyrir hans dýru kvöl og blóðugar undir: slá þú, ó, Herra! á þennan harða flett með Mósis sprota, svo að vatns-straumarnir, já, eitt brennandi vatnsflód megi spretta þar út af, til að þvo vorar óhreinar samvitkur! Lát einn glóandi anda brenna upp allt forp annarligra þánka úr voru hjarta, sem er þitt musteri, svo þín orð fái rúm þar inni! Lát oss ekki heyrast þad svo í dag, að það fordæmi oss á síðarsta degi, heldur gef að það verði eptirlæti sálna vorra! Lát þess sætleika burtdrífa allt tómleiki og gáleysi frá oss, svo vér vardveitum það í góðu og síðsömu hjarta! Þess biðjum vér þig, fyrir Jesum Christum þinn Son, með hans eigin bæn, segjandi: Fadir vor, ic.

Bæn eptir prédikun.

D, þú háleita Guddómsins þrenning, einn Gud og sannur frá eyldi til eyldar! vér aumir syndarar liggjum hér flatir fyrir augliti þinnar há-tignar, til að offra þér þacklæti vors munns fyrir þínar óútségjanligar velgjördir, er þín milda orlætis hönd ofþ þacklátum og þverbrotnum manneskjum andshjnt hefir, bæði í andligan og líkhamligan máta; en æ ofþ, Drottinn! vér erum svo kaldir í bæninni, að vér óttast megu, að þú viljir skirpa ofþ út af þínum munni, nema þú vermir vor hjörtu. **D**, vor Gud! lát þinn góða Anda, bidja ásamt vorum anda, með óumræðiligum andvörpunum, svo að þér líka mætti fórn vara vorra fyrir Jesúm Christum. Vér þökkum þinni guddómligri elsku fyrir þitt h. ord og þau háleitu sakramenta, á hvörjum þú föstrad hefir og nært vorar sálir, að ei skjldum vér utaf söfna í dauðanum. **D**, vor Gud! lát vorar illar at-hafnir, vort gáleysi og óþacklæti, aldrei því valda, að þú sviptir ofþ þessari himnesku gáfu.

Gef að þitt ord, sem vér í dag höfum heyrð og numið, megi blómgastr í hjörtum vorum, svo að það færi þann ávært, er shni sig bæði í ordum og verkum, svo þitt háleita nafn vegsamist í ofþ, hvörja þú virðist að nefna þitt fólk og eigindóm. **D**, Drottinn! vort hjarta er þitt, eptir rétti sköpunarinnar, endurlausnarinnar og helgunarinnar, það er þín fyrstja, en heimurinn, vort hold, og Djöfullinn girnast að festa sinn fótr þar inni, og æ því verr, að það tektr þeim framur, enn vér gjarnan vilðum; ó, vor Gud! yfirfall þau með þinni makt, og tak þína eign af þeirra hendi, svo að þínir óvinir bricli ecki þínum herfloekum. Þú, völdugi Konungur! sem ert sterkur og máttugur í stríði, lát hinn guddómliga kraptr þinna heilögu orða verða svo ríkan í hjörtum vorum, að ofþ velgi við syndinni, svo sem annari óþekt. Gef þú að minning hinna fornur glæpanna verði ofþ svo skelfilig, að ofþ hrylli við þeim, svo sem annari ófrestju. Gef ofþ að temja vor hjörtu, vora tungu og eyru á það, sem á að vera síðan vor æðsta gleði og eptirlæti í dyrd himnanna, sem er þín elsta, þín ihugan, þín lofgjörð og þacklæti fyrir þínar guddómligar dásemdir ámedal vor, og veit, að vér leggjum hið mesta kapp á, að framkvæma það í verkunum, sem vér þenkjum í hjartanu, tölum með munnum og heyrum með eyrum, að ei gaungum vér í þeirri blindni, að hafa skín gudhræðslunnar, en afneita hennar kraptri.

D, þú stóri Konungur himins og jarðar! varðveittu þinn smurda vörn allranádugasta Arfaherra og Konung, hans hábornu Drottningu, og vörn náduga Arfaprins, og allt það konungliga hús. Vertu Konungsinns skjöldur og sól, og eitt örugt vígi á móti öllum hans óvinum. Lát hans ríkisstjórn farsæla verða, og gef honum lánga lífdaga; umgird hans tignarstól með hverfveitum þinna völdugu eingla; gef Konunginum hlýðna, trúna, örugga og ráðholla undirfáta; lát hann svo stjórna í þínu umbodi hér á jörðinni, að hann megi eyllifluga með þér ríkja í himninum. D, Herra Jesú Kríste! þú sem ert hinn mikli hirðir saudanna, fyrir blóð þess eyllifa Testamentis, varðveittu kennendur orðsins, þína þénara; lát þá aldrei gleyma því, að þeir eiga þér reikning að standa fyrir þitt dýra blóð, með hverju endurfeyptar eru þær hjardir, er þú hefir sett þá yfir, en vert þeirra vernd og forsvor móti ógudligum og óhlutvöndum mönnum, nær þeir gjöra verk þinnar kallanar trúliga, og trod Andskotann undir þeirra fætur. Vor Gud! stjórna þú valdstéttinni og þeim er í dómunum sitja, upplýs hjörtu þeirra, að þeir skilji réttinn og gef þeim vitflu til að dæma þitt fólk, með vilja og ástundun að gjöra þar eptir. Tak að þér, ó Gud! hússtjórnarstéttina! lát öll ektahjón elskast innbyrðis í fálslausum fjærleika og uppala sín börn og hjú í aga og umvöndun til Drottins, en börnum og hjúnum hlýðin og auðsveip hjörtu, að þau séu foreldrum og húsþændum undirgefín í öllu því, er þeim eptir Guds orði og laganna skýldu til-sagt verður.

D, Drottinn! annast þú alla þá, sem naudstaddir eru og bera þíns Sonar kross á herdum sér! væg þeim, vor Gud! fyrir hans skuld sem líd-
id hefir, uppá það hann kynni að hjálpa þeim, sem freistadur er. Um alla hluti fram grátbænum vér þig, himneski Fadir! forlát oss vorar blóðugar illgjördir og syndir fyrir Jesú Krísti sáru kvæl og þínu. Minnst þess, að hann fyrir oss í dauðann er útgéfinn af þinni guddömligri elsku, þegar vér enn þá vorum þínir óvinir; virdstu þar fyrir að gleyma vorum yfirtroðslum, fyrir hverjar hann fullnægju gjort hefir, þar vér fyrir hann og í honum erum börn orðnir, og — nær vor æfi er að þrotum komin, vor Gud! og vér liggjum fyrir dauðans porti, horfandi fram á veg allrar veraldar, rétt oss þá þína mildu hönd, vor Gud! og lát oss deya með vörn Endur-lausnara í fadminum, svo vér megum eyllifluga með þér og honum lífa. Bænheyr þetta, nádugi Gud og Fadir! fyrir Jesum Krístum, í hverjum allar vorar bænir eru: já og amen!

Fyrsta Sunnudag i Adventu.

Gudspjallid skrifar Matthæus i 21 Kapítula.

S þann tíma: og þá er þeir tóku að nálgast Jerúsalem, og komu til Betphage við fjallid Oliveti, útsendi Jesús tvo sína lærisveina og sagði til þeirra: farid þið í það kaupstún, sem gagnvart yður er, og strax munuð þið finna ósnu bundna og folann hjá henni, leysid hana og leidið til mín. Og ef einhver segir nokkud til ykkar, þá segid það Herrann hafi þeirra þörf, og jafnsnart mun hann láta þau laus. En það stæði, svo að uppfylltist hvað sagt er fyrir spámanninn, er svo segir: segid dótturinni Zíon, sjá! þinn Kóngur kemur til þín högvær, sitjandi á ósnu, og á fola flisbærrar ósnu. En lærisveinarnir gengu í burtu, og gjörðu svo sem Jesús bauð þeim, og leiddu með sér ósnuna og folann, og lögðu sín klæði yfir þau og settu hann þar uppá. En margt fólk breiddi sín klæði á veginn, og aðrir hjuggu krístu af trjánum, og dreifdu þeim á veginn. En það fólkid, sem fyrir þeim gekk og eptirfylgdi, kalladi og sagði: Hósianna Syni Davíds! bleksaður sé sá, sem kemur í nafni Drottins! Hósianna í hærstum hædum!

E r o r d í u m.

I pistlinum til Phil. 2. kemst heilagur Páulus þannin að orði: verid eins lýndir og Jesús Christus, hver, þótt han væri Guds mynd, héldt hann það ekki fyrir herfang, að hann Gudi jafn var, heldur lítilekadi hann sjálfan sig, takandi á sig þræls mynd, og orðinn mannum líkur. Postulinn segir, hann hafi það ekki fyrir herfang reiknad, þótt hann Gudi jafn væri. Þeir ed herfang tekid hafa, stæra sig þaraf, brúka það til yfirletis, gjöra þaraf forkostulig figurmerki, breyta við þá herleiddu sem þeim líkar, svo það var málegháttur hjá Grikkjum, að halda þann hlut fyrir herfang, er einhver brúfadi ríkmannliga. Jesús brúfadi ekki þannveg Guds mynd, þótt hann væri alls ráðandi bæði á himni og jörðu, Matth. 28; samt hafði hann ekki vald sitt við yfir aumum manneskjum, hverjar hann var kominn að endurleyfa af myrkranna valdi, heldur gjörðist þeim líkur, já, þeim undirgefinn, þolbi mótmæli og allskonar háðungar af syndurum, er hann með auðvirðingu þessari endurkeypti úr syndarinnar þrældómi, og héldt ekki Guds mynd herfang að vera, svo hann með sinni þjónsmynd fengi hærleidinguna að herfangi tekid, Ps. 68, en afflægt hinn sterka hervopnada Djöful sinni harneski, Luc. 11, og með hleðjum myrkranna fístrad, 2 Pet. Þegar Satan tók vora fyrstu foreldra til-fanga í Paradís, og í þeim alla þeirra eptirkomendur, þá talbi hann þeim trú um það, að ef þau æti af eplinu, myndu þau Gudi lík verða, Gén. 3; en þau hlýddu á hans flægðarfullar fortölur, tópuðu því Guds mynd, en gjördu Sjandanum lík, hverjum þau fcamar hlýddu enn Gudi; og fyrir þetta ráð Guds myndar tók Jesús uppá sig þrælsmynd, og héldt það ekki svo sem ráð edur herfang, þótt hann Gudi jafn væri. En þótt að vor Frelsari ekki brúfadi sína almættis tign í manndóminum, meðan hans lægingar-tími yfirfóð hér á jörðinni, þá hefir hann samt eitt annað ríki af Gudi og Föður, sem er hans volðug stjórnan í kristillegri kyrkju með orðinu og sakramentunum; þar um talar svo Davíð undir Guds þessónu: eg hefi smírt minn Kónging, og sett hann yfir mitt heilaga Zíon, Ps. 2. En þótt að Guds ríki komi ekki þannveg, að það ágiætt verði, svo sem Herrann segir, Luc. 17, þá sjáum vér þó nokkra líking þess, edur flugga, í þessa h. dags evangelió, þar ed Jesús ridur inntil Jerúsalem svo sem einn kóngingur, ekki einasta til að uppfylla spádóm Zacharíæ, hvers hér getid verður í gudspjallinu, og þannin.

hljóðar, Zach. 9: segid dótturinni Zíon: sjá! hinn Kóngur kemur til þín högvær, sitjandi á öfnu og á fola klifbættar öfnu; heldur til þess, að afreka og útvega sína kristiliga fyrstu, sem er einn kónguligur kunnimannskapur, og það með sínu eigin blóði; hvar um Esaiás spáir, Kap. 62, á þenna hátt: sjáid! Drottinn hrópar allt til enda jarðarinnar: segid dótturinni Zíon: sjá! þitt hjálpræði kemur. Og sökum þess, börn mín! - að þetta hróp hefir og hefst til vor, sem að blíum á enda verðarinnar, og öf verður ásamt öðrum þetta hjálpræði boðað, þá látum öf af þessu heilaga evangelió yfirvega í þetta sinn, hvílkum að þessa kónungs undirfátum byrji að vera; Gud, Þadit miskunsemdanna, gefi öf náð sína þar til, fyrir Jesum Christum, amen!

Utlæggingin.

Þeir munu ekki allir, sem til mín segja: Herra! Herra! inn ganga í Guds ríki, segir Jesús, Matth. 7, heldur þeir, sem gjöra vilja míns Föðurs, sem á himnum er. Margir munu þeir vera í jafnadi Krists hér á jörðinni, sem eins eru lyndir og Júdar forðum daga, er sögdu: vér viljum ekki láta þennan drottina yfir öf, Lúc. 19; þó er Kristur allra þeirra Kóngur; allir vill hann að hölpnir verði, og komist til samleikisins viðurkémningar, 1 Tim. 2. En svo sem það, að einn kóngur, hann er kóngur bæði þess, er hann lætur undir eri draga vegna glepa sinna, svo sem hins, er hann setur sér á hægra veg, svo eru og bæði vondir og góðir í Christi ríki, og hann drottinnar eins vel yfir þeim, til hverra hann vill segja á efsta degi: farid frá mér allir illgjörðamenn! Matth. 7, svo vel sem hinum, er hann kvædur þessum orðum: komid, blessaðir míns Föðurs! og eignist það ríki, sem yður er fyrirbúið í frá upphafi veraldar, Matth. 25, jafnvel þótt ekki láti þessir hverutveggju sér eins stjórna af anda Drottins. Svad byrjar öf þá hér um að þenkja, Guds börn? Eg meina, að láta öf umhugad vera, að lífa þessum Kónungi skylður þær, sem hann af öf heimtir, og er sú helzta, ein andmjúk hlýdni. Jesús band sínum lærisveinum að fara í það kaupstíu, sem gagnvart þeim var, þar mundu þeir sinna öfna bundna og fola hjá henni, þau skipaði hann að leysa, og leida til sín. Þeim hefði mátt til hugar koma, að ei væri skipun þessi svarlig: þeir mundu drásum mæta, ef þeir tæki svo annara manna eigur óðspurt; en þeir fást ekki um það, heldur gjöra sem þeim boðid var. Gjer líft hið sama, kristinn maður! lát einstis boð eður þann vera þér jafnskyldt, sem þins Guds; hlýdni er betri ein öf, segir andi Drottins, 1 Sam. 15. Heyr, hvað þinn eingetni Sonur Guds segir, þegar hann innkemur í heiminn, Psálm. 40: öf og förfæringar þóðnaft þér ekki, en mín eyru hefir þú igégnum stúngid; brennisfórnir og syndaoöf viltu ekki; þá sagði eg: sjá eg kem, í bófina er skrifad af mér: þinn vilja, minn Gud! gjöri eg gjarna; hver Davíðs orð St. Páll til Hebr. 10, heimfarir uppá vorn Endurlausnara. Hafi nú þinn eingetni Sonur Föðursins verið þonum svo hlýdinn, hver þó með sinni forþenustu hefir sjálfum sér ekkert forþenad, hvað miklu framar attir þú Guði að hlýðnaft, sem þonum ekki einasta um fál og líf skylbugur ert, heldur og þar að auki ótal tíu þúsund punda, Matth. 18, og þau svo mörg, að þú aldrei fær þonum lofid þann síðasta pening, ef þinn stóri Kóngur þinn og jarðar vill reifning halda? Svad þá? kristinn maður! muntu ekki um alla hluti framum skylður þonum að hlýðnaft, sem fyrir þig hefir allt þetta góðid, svo Gud hefir uppgesid alla skulðina, að ekki þrói þér kastad í þin yfsta myrkur, en straffad hann,

sem var heilinn og heilagur, og fráskilið syndnumum, Debr. 7? já, hann hefir hans eynu igégnun grasid, eins og þrels þess, er ekki vildi laus verða á fagnadar-árinu, Erð. 21, hvern hans húsbóndi mátti festa á eyranu við sinn dyrastaf, að hann væri hans þrell upp þaðan æfniliga. Muntu neita honum þinnar þenusta, er þvilka smán hefir líðid þér til frelsis, þar þó Christi þrell að vera, er eintómis frelsi, og hans þenusta, er öllu herradæmi aðri; svo það er samkvæðid, er sá gudsmaður orti forðum: „Kóng minn, Jesú! eg kalla þig, kalla þú þrel þinn aptur mig, herratign augna að heiminsis síð, held eg þar megi jafnaft við.“ Því segir og Pálus, Róm. 8: Þér hefir ekki meðtefid þrellinnar-anda aptur til hræðslu, heldur hefir þér meðtefid arsléislunar anda, fyrir hvorn vér föllum Abba, Fadir! en ef vér börn erum, þá erum vér og erfingjar, já, erfingjar Guds og samarfir Christi. En segid mér, hvað munu ell rífi veraldarinnar vera að reikna við það, að eiga arfskipti við hann, sem Gud ekki alleina hefir gefid endimorf veraldarinnar til arsléidar, Psálm. 2, heldur og sett hann sér til hægri handar, Psálm. 110, og mun leggja alla óvini hans til fötflarar honum, 1 Cor. 15. O, hverju blínd er þá manneskjan? Meinu leggja allt kapp á, að komast í tygiuna manna þenusta, hvar þó tin þjóna fyrir eins luffu ástundum, svo margur má þjóna lengi, aður enn hann kómst til þess, sem þó er í sjálfu sér ekki annað, enn þrældómur, og igégnun mikinn þrældóm brýst fávitska mannsins til annars meira, hvar það gengur óþlíga mjög andhelis til, svo að þeir, sem byggvástir verid hafa og drottinnhollastir, þeir fá hina verstu útreid ástundum, en þeir eru í hávegum, er á svifræðum sitja; en að gjorast hjerdmadur Christi, fleysta fáir um, jafnvel þótt hans þenusta standi öllum til boga; þar er ei Gyðingur né Grikkur, ekki þrell né frelsingi, ei ríkur né fátakur, ei vis né vanfumuandi fráskilið, heldur eru þar allir eitt í Christo Jesú, Gal. 3. En þess er að gjeta, börn mín! að sá sem vill ganga Christo til handa, hann skal ekki tvískipta hjarta sinu, heldur gefa honum það allt. Ekki segi eg það, að hver einn skuli ei þjóna í þeirri kállan, hvar til hann er kálladur, eða að undirgefinn skuli ei undirgefinn vera, því sá, sem gjörir verk sinnar kállanar, hann þjónar Christo, sem það hefir bódid; hann sem yfirvaldinu hlýðnast, hann gjörir og Christi skipan, er sagt hefir: gefid keysaranum, hvað keysarans er, Matth. 22, og hann, sem leitar næringar sinnar með ærlign erfíði, hann hlýðir honum, er það bódord gaf: í sveita þíns andlitis skaltu þíns brands neyta, Gén. 3; hitt segi eg, að sá, sem vill þessa Kónungs þegn vera, hann leiti fyrst Guds ríkis, og hans réttlætis, Matth. 6, og meti ekkert af þessu jafnaframt honum, miklu síður hlýði annara bodi eður förtolum meir enn hans. Segid mér, hefir ei Gud bódid, að förelðrana skylði heidra hvað mest af mönnum, og lagt bolvan við, ef noður þá vanheidr-ar, Deut. 27? en þó segir Jesus: sá sem elskar födur eður móður frammar mér, hann er mín ekki verðugur, Matth. 10. Gud hefir skipað, að maðurinn skylði yfirgefa födur og móður, og samtengjást sinni ektavinnu, Gén. 2; en hvað segir Móses hér um? Deut. 13; ef þinn bróðir, sonur móður þinnar, eður sonur þinn, eður dóttir þín, eður þin eigintona, sem hvílir í þinni skauti, eður vinur þinn, sá sem er eins og þú, vilja loca þig, segjandi: látum ofs fara og dýrfa annarlíga gudi, þá skaltu drepa hann, þín hönd skal

vera fyrst á móti honum, til að deyða hann, og síðan alls Ísraels. Nú kynni einhverjum í hug að fljúga, hvílkir skulu þá Krists þegnar vera? mega hönum efi þjóna, nema syndlausir og heilagir menn? Það em eg efi, eg get efi verið, á meðan eg lifi í holdinu, því eg em dandligur maður, vörð syndina sjálfur, Róm. 7, og þegar eg vil gjöra þig góða, þá loðir það vonda við mig. Svad skal eg hér til segja? Þú eg sé skyldur Christo að þjóna af öllu hjarta, þá get eg það efi, því það góða, sem eg vil gjöra, það gjörir eg efi, en það vonda, sem eg vil efi gjöra, það gjörir eg. Hér, kristinn maður! Guds Sonur er í heiminn kominn til þess, að kalla synduga, en efi réttláta, til yðranar, Matth. 9. Væri von á því, að vér gætum fullnægt Guds legmáli, þá væri Krists forþénnsta öf ónauðsynlig; en efi hefir Gud sendt hann í heiminn til þess, að vér mættum þess óhultar syndga, efi yfirgnæfir hans náð í Christo þartil, að vér skulum í syndnum lifa, Róm. 6, heldur hefir hann þar fyrir líðið kvöl og danda, að hann vissi, að vér mundum með syndinni Guds náð og vingun optliga af öf brjóta; þar fyrir segir Jóhannes, 1 Písl. 2: börn mín! Þetta skrifa eg yður til, að þér syndgíft efi, en ef nokkur syndgar, þá höfum vér talsmanninn hjá Föðurnum, Jesúm Christum hinn réttláta. En gjatid þess, kristnir menn! að syndin er margháttuð. Þar eru syndir, sem verða að óvilja, og af fáviltu, um hverjar Guds legmál svo talar, Róm. 15: ef nokkur jála syndgast óvitandi, þá skal hún förfæra árgamalli geit fyrir syndina; þvílík var synd Páls, er hann öfðkti Guds sofnuð, fyrir því segir hann: eg hefi mistum hlotid, af því að eg gjörði það óvitandi í vantru, 1 Tim. 1; ítem Abimelechs, er hugdi að taka Saram Abrahams hústru frillu-taki, og vissi efi, að hún var hans eigin-kona, Gén. 26. Aldrar ské af bráðræði einu, þá manneskjan, sem er hneigð til hins vonda, gefur sér efi stundir til að láta Gud anda edur skynsemina við sig ráða; svo sem þegar Móses sló helluna tvíþvar, Róm. 20; þegar David hét að farga Nabal, og öllu kallfyns í hans húsi, 1 Sam. 25; þegar hann sólfid talði, 2 Sam. 24; og það er það, sem Pálus kallar, Gal. 6, að verða yfirstíginn af einhverri hrosun. Nokkrar verða og af mannlígun breiðflekta, hver að jafnvel Guds börnum fylgir, æ svo lengi þau bera eptir sér þemian dandliga lífama; og það eru þeir gjerningar syndugs mams, sem holdid og andinn eru að glúna um, og geta aldrei settst þar uppá, því að hvert stridir á móti öðru, Gal. 5, og þær fæðast, þegar andinn lætur sigrast af holdinu, og verða hér ymsir undir; því verr, að sú synd, sem í öf býr, hverja Postulinn hold nefnir, Gal. 5, hún verður optliga sterkari. Þetta verða ástundum þúngar syndir, og sérbeilis Guds börnum nærri óbæriligar; en þó reiknar Gud þar efi endurfæddum manni til danda, þegar þar með hreinni og alvarligri yðran fyrir Laufrans forþénnstu bætta verða. Hvar fyrir? Því þar er engin fordæming hjá þeim, sem eru í Christo Jesú, þeim, sem efi eptir holdinu ganga, heldur eptir andanum, Róm. 8; en þeir kallast efi að ganga eptir holdinu, sem með andanum leitast við að deyða holdsins girndir, jafnvel þótt tilberi, að það fái yfirhönd, allt svo lengi menn gefa því efi gamn, það menn þjóni því í þess girndum. Og því segir David, Píslm. 19: hver skilur, hvað opt hann villist; afleys mig af mínum heimuglígum syndum, og haldt þræli þínum aptur frá þvermóðsunni, að þér drottni efi mér; þá mun eg heill verða.

Nú eru þar aðrar syndir, sem madurinn, efi einasta gjörir með fullum ásetningi,

um hverjar Drottinn talar Róm. 15: sú sál, er drýgir syndina með uppréttri hendi (það er, með ásettu ráði). hún vanvirðir Drottinn, því hún forðast hans orð, og ónýtti hans bód; heldur og láta þeir syndina drottina í sínum dauðligum lífama, fyri utan alla baráttu á móti henni, og ljá línu sína henni til vopna, hverja hún brúkar með sjálfstýldu Andskot-
annum til þjófnistu, en Drottinn til stýgðar, svo sem einn handverksmaður sitt verkfæri. Þessir eru þeir, er Jesús kallar þræla syndarinnar, Jóh. 8; og þannveg eiga að skiljast orð Jóhannis, 1 Pífl. 3, er hann segir, að sá, sem drýgir syndina, hann sé af Djöflinum. - Sínum ággjarni þenkir ekki um annað, enn hvernig hann megi fylla sitt hjón af annars sveita með réttu og raungu; þjófurinn, sem er hans stallbroðir, hyggur að vaknum og söfnum, hvernig hann stela megi. Sínum drambláti þenur sig út, sem annað lærberja-tré, Psálm. 37; hann nýtur ei svesns né matar, ef einhver virðir hann minna, enn hans þótti býður. Sínum metordagjarni sparar aungva illmenntu til þess, að tillá sér uppi virðingarnar. Jóab sveifst ekki að taka lífið af Abner og Manasa, og þó með flærd og svikum, til þess að hann sé óhultur um nafubætur sínar. Sínum ófundsjúki etur sitt eigið hjarta; hans ormur söfnar ekki, ef hann sér, að nokkrum gengur vel; hann eyrir aungva, nema að einhver steyti sig, og hefir aungva skémtan, nema af annara ólufu. Sínum bakmálugi fískar í annara ávirðingum, hann leitar smásmugliga eftir því, er öðrum yfirfær; hann þenkir sig um, hvernig hann fái einhverju þar lífliga viðaukið, og gjörir tíu pund af einu, því sem Andskotinn hefir honum í hendur fengið. Lygarinn spinnur sitt verk af sínum eigin ydrum, eins og kóngulóin, og brýtur heilann, til að ljósta því upp; sem aldrei er tilhafid. Sínum sláráði grefur eina grof baki brottu, til að steypa hinum einfalda þari. Allt þetta vinna þeir, ed svo eru lyndir, með ástundun, fyrir utan allan Guds ótta, edur nokkra móttöðu gegn Andskotans, heimsins og holdþins vélum; þessir láta syndina drottina í sínum dauðligum lífama; og þetta er sú þvermóðskau, er Davíð bíður Gud að halda sér frá, Ps. 19. - Ald sonnu er það satt, að Guds Sonur er fyrir þessar syndir dæinn, því hann er forlífun fyrir allar veraldarinnar syndir, 1 Jóh. 2; hvað og auðfæd er af dæmi Manassís kóngs, 2 Kron. 33, hinnað berýndu, Lúc. 7, ræningjans, Lúc. 23, og annara langtum fleiri. Þó er næsta hætt við því, brædur mínir! að slík ydni syndanna, sem maðurinn temur sér án allrar ydranar, án alls ótta fyrir Guds straungu hótunum, án alls ásetnings til apturhvarfs, edur og með hegómlegri ráðagjörð, að ætla sér þá að ydrast, þegar ofs goit þyfir, sem kammfé seint þyfi, edur þegar ofs syndin leid verður, er máské aldrei verði, að þessi ydja og innbrúctum vani til syndsamlegs athæfis, megi snúast uppi fráleitt sinni, Róm. 1, uppi forbrenda samvitstu, 1 Tím. 4; um hverja Pálus talar, Eph. 4, að þeir gangi í hegóma síns hugskots, fornyrðadir í hurumum, frásildir lífi Guds, fyrir það þekkingarleysi sem í þeim er, söfnum hardúðar þeirra hjarta, hverjir þá þeir höfðu mist alla tilfinning, gáfu þeir sig til lausungar, að frémja allan óhreinsleik með ágirni; svo sem voru Pharao, Júdas, Achithóphel, og þeir adrir sem Póstulinn kallar sjálfðæmda, Tit. 3. En það segi eg í Guds stad, og í umbodi hans eingetins Sonar, Jesú Christi, míns Herra, hvert eg á hendi þessi, að jafnvel þótt að náðin yfirgnæfi syndina, þá er sá aungvaunveginn Kóngsins Christi réttur þegn, né sanur limur hans kyrkju, er vísitandi og ydrumarlauft frammiðer í syndum og glæpum; með því móti, sem áður hefi eg

sagt; því Guds Sonur er til þess í heiminum kominn, að kalla synduga til yðranar, Matth. 9, en ekki til þess, að þeir skulu syndga uppá náðina; til þess að menn skýrist í hans nafni til yðranar, Act. 2, en ekki til athugasleysis né undandráttar; til þess að þjóna homnum í endurnýningu lífdaganna, en ekki til þess að gefa Djoslinum hinn mesta hluta þeirra, en atla Gudi hinn síðasta part æfinnar, sem enginn veit nær þrýtur. Eg veit að þeir, sem komu um elleftu stund í vingarðinn, fengu jafnt við hina, sem börð höfðu hita og þunga dagsins, Matth. 20; en þú hefir kalladur verið um sjöttu og niundu stund; hvað veitstu af því, að þú munir ná hinni elleftu; muntu kunna Gud fyrir það, þótt hann láti þig hafa jafnan hlut með þeim, til hverra sagt var: enginn þeirra manna, sem bodnir voru, munu smækka mína kvæðmáttid, Lúc. 14? Viltu heimta það af Konungi himins og jarðar, þú sem ekki ert einasta mold og aska, heldur landráðinn sekur við hinn lifandi Gud, að hann lét kvelja sinn eingetinn Son til þess, að þú þess tryggvar mættir í allri óhæfu þjóna Gíand-annu, hver að er Guds svarium óvinnur? er það ekki nóg, að hann hefir látið greptru þig fyrir skýrnina með Christó til dandans (það er, til að deya syndinni), svo að líka sem Kristur er uppráfinn frá dauðum fyrir dýrd Föðursins, svo kunnir þú að ganga í endurnýning lífdaganna. Meynið þarfyrir, kristnir menn! hvort þér ernd í trúnni, 2 Cor. 13, hvaða lýst þér hafði til góðra verka, hvorn leida á syndinni; og ef þér finnið brest á slíku, þá gjætið að yður í Jesú nafni; forsmáid ekki ríðóm hans þolinmæðis og lánglundargæðs, heldur gjætið þar að, að hans gjæfta leidir til yðranar, svo að þér ekki safnið yður reidi á dag reidinnar, og Guds réttlætis dóms, Róm. 2; hver eyru hefir að heyra, hann heyri það! og biðji Föður ljóðanna, frá hverjum að kemur all góð gjof, og all fullkomin gjof, Jac. 1, að gefa sér yðran til samleiksfins þekkingar. Jesú larisveinar lagðu klæði sín yfir ósmuna, og settu hann þar uppá; þeirra dæmi fylgdi fólkið, er breiddi sín klæði á veginn; án alls efa hefir þessum til hugar komið, að Jesús mundi í það sinn atla að upprétta hið jafnuefka Ísraels ríki, því það var háttur Gyðinga, að breyta þannin við þá, sem nýliga höfðu stjórnt tefid, hvað sjá má af 2 Róm b. 9: þegar spámannssins þénari hafði smurt Jehú til konungs, þá breiddi hver af hans herra þénurum sitt klæði undir hann á það hærsta af troppunum, og sögdu: Jehú ríkir! Og þó nú að bæði larisveinarir og fólkið viltust í þessu, þá er það samt fléð af Drottini, til að teikna þar með hans konungstign, hvern Gud Fadir hefir smurt yfir sitt heilaga sjáll, Psálm. 2. En gjæt að því, kristinn maður! að þessi Konungur dýrdarinnar ríður hvern dag inn til sinnar borgar, sem er kristilig kyrkja; og svo sem hann er einn andligur Konungur, svo og er hans ríki andligt, þvíad vopn herfarar vorrar eru ekki líkamlig, segir Pálus, 2 Cor. 10; heldur kraptur Guds, til að niðurbjóta girdingarnar. Hann kemur til vor í ordinu og sakramentunum, í krapti síns Heilags Anda, sem straffar í mannum syndina, upprekur yðranina, eblir trúna, kveikir elstuna til Guds, innrætir kjerleikann til náðgangs, verkar þolinmæðina. Þegar þú, kristinn maður! finnur í hjarta þínu nostrar þessháttar hræringar, þá vit þad, að sá Drottinn er þar kominn til síns musteris, sem Malachias umspáir, Kap. 3. Þegar Pharisei spurðu Drottinn að forðum daga, hvern Guds ríki kjæmi, svaraði hann þeim: Guds ríki kemur ekki svo þess gjætt verði; þeir skulu ekki segja, sjá! það er þar, edur sjá! það er hér, því sjáid! Guds ríki er inni hjá

yður, Lúc. 17. Gud kemur efi í hjortu manna, eins og Heródes og Bernice forðum, með stóru yfirlæti; Act. 25. Sjá! þinn Konungur kemur til þín hógvær, segir gudspjallid. Þótt Kristur búi í himninum, þá býr hann undir eins í sundurfrömdum hjortum; Esaj. 57. Jesús sagði forðum við Nikódemum: vindurinn blæs, og þú heyrir hans þit, en þú veitst efi hvaðan hann kemur, eður hvort hann fer; svo eru og allir þeir, sem af andanum fæddir eru; Jóh. 3.

Nú er endurnýgningin dóttir endurfæðingarinnar; báðar koma af anda Guds, sem verkar í manninum fyrir orðid, en efi veit hann, eður skilur, með hverju móti himn alsvitri Gud þad verkar; verkanna finnur hann, en verkunarinnar mæta skilur hann efi. Jesús reid einum afna inn til Jerúsalem; og svo þófnast Gudi ástundum margan fyrir fáfróða prédíkun hólpinn að gjöra, 1 Cor. 1; en þegar hann svo vitjar þin, syndugur maður! þá breyt eptir þessu fólki; þeir breiddu sín klæði á veginum; en hverninn fær þú þad eptir þeim gjört? Þad kemur St. Páll, Eph. 4: afleggid þann gamla manninn, eptir himni fyrri umgengni, sem forðjarfast í girndum villundýmisius, en endurnýgisti í anda yðar hugflets. Afklæðumst þessum illskunnar þann, og kostum honum fræmum fyrir fatur Jesú; honum byrjar þó með öllum öðrum hans óvinum að leggjast til fótstafar honum, því efi er þvílíkur óvinur Krists, næst Tjandanum, svo sem holdid, hvers þántar að eru reidi og sjandskapur í gegn Gudi; en íklæðumst einum nýjum manni, sem eptir Gudi er skapadur, í réttlæti og heilagleika samuleikans, Eph. 4. Minnumst, elskanligir! á þad, að Jesús Kristur, Konungur dýrðarinnar, hann var flettur sínum klæðum, og hans blefsadur líkami var allsnafinn reyrdur við stolpann í þinghúsi Pílati, hvar hann var húðstrýktur, til þess að vér yrðum frelsadur frá eyllisum húðstrofum í ystu myrkrum, en íklæddir nýjum hvítum sfráða með pálmavíðu í vorum höndum, Apóc. 7; já, þetta allt hefir hann þolad til þess, að vér mættum honum íklæðast, svo sem Pálus segir, Gal. 3. Skyldum vér þá efi leitast við, að deyða vora jafndæfni límu, sem er saurlífnadur, óhreinsleifi, girnd, illýsi og ágryni, hver að er afgudadýrkun, Col. 3; sérdeilis þar Gud hefir ós sjálfur vopnin í hendur fengid, hver Pálus kallar ljóssins vopn, Róm. 13, og Guds alþrepni, Eph. 6. Þad ætlar heimur þessi, að hann hafi engin not líffins, nema hann lífi að numdum sínum, svo sem væru menn alleina partil í heiminn bornir; eins og Pétur segir, 2 Píðl. 2, að þeir féu eins og skýlans dýr, sem ana frammi eptir því, sem náttúran býður, alleina til þess stopud, að þau slátrud verði, nær þau faungud eru; og er líking þessi ágæt; því svo sem villudýrin efi um amad hirða, enu að fylla magann, og verða þar fyrir ástundum tæld og lofud með aðskiljanligum veidibrellum, þar til þau efiert af vita, fyrr enu þau hafa fót sinn í snorumni, svo eru og þeir, er um efiert fleyta, nema um líkamans eptirlæti, fýsn augnanna, og drambsamligt líferni, 1 Jóh. 2; þeir gjæta efi að, fyrr enu sálin upphafnar í helviti og kvölunum; hvað Postulinn greiniliga um þá segir, er rifir vilja verða, að þeir falli í aðskiljanligar freistingar og fuerur og girndir, heimskuligar og skadligar, er steypa manninum í topni og ólúðu, 1 Tím. 6. En þeir, sem Christó tilheyra, þad eru þeir, sem eru hans trúfastir hirdmenn og lærifveinar, þeir krossfesta sitt hold með þess girndum og tilhneigingum, Gal. 5, og hrósa sér efi nema af Krísti krossi, fyrir hvern þeim er heimur-

inn krossfestur, og þeir heiminum, Gal. 6. Þegar menn ráða einn þénara til vistar, þá gjöra meim skilmála við hann, hvað hann vinna eigi, og hvað hann fá skuli í vefsalaun; svo hefir Jესús gjört, Lúc. 9; hann sagði fyrir öllum mönnum, segir-Gudsþjallamaðurinn: hver sem mér vill eftirfylgja, han afneiti sjálfum sér, og taki dagliga sinn kross uppá sig, og fylgi mér eftir; hann sagði það öllum, svo allir vita meg, hvors þeir vönta eiga í hans þénustu; hann segir það dagliga, svo að þeir, sem Gud hefir aungvann útbortis kross á herðar lagt, skuli þó vera viðbúinir að krossfesta sitt eigið hold, og deyða sína jafnnefka linnu, Gal. 5, svo að hann vanti aungvann Christi kross, sem vill undir Krists merki stríða, edur gánga á málá með þessum Kónungi; því það stendur þó óráskanligt um aldur og æfi, að igégunni margar hörmúngar byrjar ofs inn að gánga í Guds ríki, Act. 14; og er hans þénusta þó því betri, enn allra annara, að þótt hún þygi hörd aðgángu, þá er hans of sætt og hans byrði létt, Matth. 11, því hann hjálpar sjálfur til að vera; hann er trúur og freistar einfis yfir megu framm, 1 Cor. 10. Sætleifi Guds náðar, og smectur eftirkomandi farsældar, deysir svo rennu krossins fyrir Guds börnum, að hennar gjætir efi; og heyri, að Páulus og Silas eru gladdir í fangelsinum, Act. 16; postularnir gengu fagnandi út frá ráðum í Jerúsalem, þegar þeir háðstrýktir voru, Act. 5. Eg heyri, að Páulus óskar, að Gestus landsbómari, og Agrippa kóningur, væru eins menn og hann, að þeim hleðjunum undanteknum, er hann var bundinn með, Act. 26, hverja hann hefði þó efi látið fyrir alla dýrd veraldarinnar, hefði hann átt annarshvors á mis að fara; þess sinns var píslarvotturinn Babilas, er beiðdi að grafa sig með þeim hleðjum, er hann var leiddur til aftöfnustadarins með, svo að efi vagnadi hann sitt brúðarstark í upprisunni, Esjeb. 6. bók. Kap. 36 og 40; svo litid afka þeir, sem vel hafa smactað, hvað sætur að Drottinn er, Ps. 24, svo litid afka þeir, hvorsu með þennan förgengiliga lífama er höndlad. En vilji menn eftirspyrja, hvor að launin séu í Christi dýrdarríki, þá segir hann sjálfur, Matth. 5: sælir eru þér, nær-mennirnir hallmæla yður og ofsóku veita, og tala igégnu yður alla vöndföu fyrir míns nafns sakir, þó ljúgandi; fagnid þér og verið gladdir, því yðar verðkaup er nógligt á himnum! en hvaða verðkaup? brædur mínir! hvilíft efi hefir auga séð, og efi hefir eyra heyrt, og efi hefir í nokurs manns hug edur hjarta komid, 1 Cor. 2; það er það verðkaup, er Drottinn hefir tilbúid þeim, er hann elska. Hver sem nú samaber þá litlu hörmúng, er vér þola megu í Christi náðarríki, og þá óumræðiligu sælu, er hann mun launa ofs með í sínu dýrdarríki, hann mun játa með Postulanum, að mötletingar þessara tíma séu ei verðar þeirrar dýrðar, sem framm við ofs mun koma í eyllífu lífi, Róm. 8. O, Jესú! unn ofs þessarar farsælu vistar með þér eyllífliga. O, Jესú! lát ofs vera þar, sem þú ert, Jóh. 17. O, Jესú! virðstu að þurfa öll tár af þínum barna augum, Apóc. 7. O, Jესú! lát vora hrygd snúast í gleði, Jóh. 16. O, Jესú! gef, að hvorki líf né dandi, hvorki englar né höfðingjædmi, hvorki hæð né dýpt, né nokkur flépna, kunní að flíla ofs við þann hjærleika, sem er í þér! Róm. 8; og lát ofs þér aldrei fleppa, þartil þú bleysar ofs með eyllífri bleysan, og vér þig aptur með eyllífu Hóflaung! í hærstum hæðum. Bænheyr það, ó Herra Jესú! þér með Födur og Heil. Andá, sé lof, pris, magt og veldi, um aldir alda! amen.

Annann Sunnudag í Adventu.

Gudspjallid, Lúc. 21 Kap.

S þann tíma: Jesús sagði til sinna lærisveina: Þar munu sté teiðn á sólu, tungli og stjörnum; og á jörðu kvaðning þjóða og orvinglan; sjór og bylgjur munu hljóða, og menn munu fyrir hræðslu upphorna, og af eptirbiddingu þeirra hluta, sem að koma stuku yfir allan heiminn; þvíad kraptar himnanna munu hræfast; og þá munu þeir sjá Mannsins Son, komanda í skynum með makt og miklu veldi. En nær þetta tekur að sté, þá lítid upp, og upphesjid yðar höfud, af því, að yðar endurlausn tekur að nálægjast. Og hann sagði þeim þessa eptirlíking: Skobid þér sitkjutréð, og öll önnur tré, nær þeirra aldin tekur út að springa, þá vitid þér, að sumarid er nálægt; svo líka, nær þér sjáid þetta sté, þá vitid, að Guds ríki er nálægt; sannliga segi eg yður, þessi kynslóð mun ei forgánga, þángad til að allt þetta stér; himin og jörð munu forgánga, en mín ord forgánga eigi.

E r o r d í u m.

Eg dæmi aungvan, segir Jesús, Jóh. 8; hvað er þá það hann segir, Jóh. 5: Gadirinn dæmir aungvan, heldur þessir hann. Syninum allan dóm í hendur fengid. Þvennt bar til þess, bræður mínir! að Drottinn taladi þessi ord fyrir Gyðingum; það eina, að þeir bæmdu um hann eptir ytri ásynd, þar þeir sögdu skommu áður: Þú ber sjálfur vitni um þig, þinn vitnisburður er ekki gyltur; en hann svaradi þessu meðal annara: Þér dæmid eptir holdinu, eg dæmi aungvan; hann meinti, eptir holdinu; sú var og önnur, að hann í það sinn ekki var kominn til að láta dóm ganga yfir illar athafnir mannanna, því illgresinu byrjadi að vara allt til kornstéttimans, Matth. 13. En ei að sidur var þó Drottinn kominn til dóms á jörðu, svo sem hann sjálfur vottar, Jóh. 9, til þess að þeir sjáandi yrðu, er ekkert sáu, og þeir ed sáu, stýldu blindir verda; og er það auðvitad, hver að sé þessi dómur, og yfir hverjum hann gekk, sem voru hverbrotnir Gyðingar, hverjir ei vildu Jesúm þekja fyrir Guds Son, af því kraptaverkinu, er hann gjörði á hönum, sem blindur var borinn, Jóh. 9; en dómurinn var þessi: ef þér værud blindir, þá hefðud þér ekki synd, en nú segid þér: vér sjáum, þar fyrir blifur yðar synd; og þótt dómurinn sé svo réttvis, að ekkert sé réttvisara, þá er hann þó nærsta þúngur og hræðilgur, því hann er undanfari hins ógnarlíga dóms, er á hinum mikla degi alls holds mun án misfunar ganga yfir alla þá, sem ekki hafa trúad á Drottinn Jesúm; því svo segir Guds Sonur, Jóh. 3: Hver sem ekki trúir, hann er þegar dæmdur, af því hann trúdi ekki á nafn eingétins Sonar Guds. Þessi hinn strangi, en þó réttferdugi Guds dómur, gekk yfir hinn vesæla Gyðingalyð að miklu leiti, þegar þeir höfdu uppfyllt mæling syndarinnar; þess gétur Pállus, Act. 28, er hann straffar þvermóðsku þeirra, segjandi: þar fyrir sé yður vitanligt, að hjálpræði þetta er heibingjum gefid, og þeir minnu það heyra. Þessarar miklu Guds náðar erum vér og hluttakandi orðnir, er búum undir hinu nýsta heims flauti; þenna skelfílíga dóm yfir Guds eigin fólk höfum vér, og heyrt; en gjætum að því, er Páll segir til heibingjanna, þeirra er vid kristni tekid höfdu; vel, þeir eru fyrir vantrúna afbrotnir, segir hann, en þú stendur fyrir trúna; stær þig ekki, heldur vert óttasleginn, Róm. 11. Ertu er það, sem Drottinn segir, að hann, sem ekki trúir, sé þegar dæmdur, Jóh. 3; en því trúa menn ekki? Því menn koma ekki til ljóssins; því koma menn ekki til ljóssins? Því menn elska meir myrkrid en ljósið, af því að þeirra verk eru vond, Jóh. 3. Það þykir innbælt, að sofa á fódna athugasemissins, sem Andstóttinn billar sínum börnum á, með hans gamla veggvaðedi, er þannin lætur: Hvar er fyrirheit hans tilkomu? 2 Pét. 3; svo hefir það gengid í frá upphafi veraldar; og þar fyrir eru menn svo tregir, að vakna vid Guds orða báfunu, þar til dauðans edur

dómsins básinu hljóð tekur yfir, og ekki er vært að sofa lengur; en Guð vekur síðan með eplifu ópi og tannagnistran í helvíti. Þver það heyrir, hann hyggi þar að, og gjæti þess, er Páll sagði til þeirra í Athenuborg, Act. 17: Guð hefir tilfett einn dag, á hverjum hann dæma mun alla jarðarkringluna með réttlæti, fyrir hann mann, er hann hefir fyrirhugað. Þar fyrir vil eg láta mitt tal vera í þetta sinn: hvað ofs eigi að leida til þess, að þú afs undir hinn síðarsta dag, sem var ekki vitum nema að morgni upprenni; hjálpa hér til, ó þú allsherjat Dómar! fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þar munu sté teikn á sólu, tungli og stjörnum. Það sýnir auðráðið vera, bræður mínir! að ekki muni Endurlausnarinn hafa talad þetta svo vegna lærisveinanna eður fólksins, er honum í það sinn nálægt var; því jafnvel þótt að þeir til samans hafi í þeirri meiningu verið, að hinn síðarsti dagur mundi vera skamt í burtu, svo sem sjá má af sumum því, er heir hafa skrifað eptir sig látið, þá hafa síðan mörg hundrad ár líðið allt til þessa dags; heldur er það sagt vegna vor, yfir hvorja lífligt er að heimsendirinn sé kominn; fyrir því attum vér ekki sít með ugg og andvara að vanta tilkomu Drottins, því ef Herrans postular átludu á þeim dögum, að hún mundi svo nálæg vera, hvorsu miklu nærr mun hún þá vera ofs, er svo miklu síðar lífum? Eg hygg að teikn þessi flest, er Lúkas gétur um í evangelíð, muni ekki fjarlæg dóminum verða, heldur nærri í sama vefsangi; því Herrann segir hér, að vér munum þá sjá Mannsins Son, komanda í skýum himins; og er auðsært, að þess muni ekki langt að bida úr því að allt þetta skédur, sem mást ei annað verði, enu fjörbrot veraldarinnar, þegar himnarnir munu með stórbrestum forgánga, og höfuðsképnurnar af hita bráðna, 2 Pét. 3; hvað meðal annara má þar af ráða, að Jesús segir, Marc. 13: að um þann dag viti enginn maður, og ei jafnvel englar á himnum; en ef teikn þessi skedu rúmum tíma fyrr, enn himin og jörð forgánga, þá kynnu þeir, ed á jörðu þú, að vita noðud hérum, hvað St. Petur fortækur, 2 Pét. 3, er hann segir, að dagur Drottins muni koma sem þjófur á nóttu; enu þjófurinn gjörir aungva vitneskju undan sér, annars væri hann ekki þjófur; svo er og dagur Drottins, því eins og tálsnara mun hann koma yfir alla þá, sem á jörðu þú, Lúc. 21. Dragi því enginn sjálfan sig á talar, eður meini, að af því að þessi teikn, sem Lúkas skrifar um í gudspjallinu, eru enn nú ekki öll framkomin, og vér merkjum aungva umbreyting á sólu, tungli og stjörnum, aðra enu hún verid hefir í frá upphafi veraldar, eptir venjuligu náttúrunnar hlaupi, að Drottinn muni þarfyrir seinna, svo sem noðrir kalla það seinlæti, segir Pétur, 2 Pét. 3; heldur er hann þolinmóður við ofs, viljandi ei að noður fyrifarist, heldur að allir snúist til ydrunar.

Látum ofs ei þvilist í hug koma, bræður mínir! því það eru spottaranna þáskar, er hann segir, að upp muni rísa á síðustu dögum, þeir ed ganga í sinum eigin girndum, segjandi: hvar er fyrirheit hans tilkomu? 2. Pét. 3, því síðan fedurnir sofnudu, þá er allt hið sama svo sem frá upphafi skopunarinnar; og hann dylur ekki, hvarfyrir að synduguin mönnum, sem alla hluti mæla eptir fáfræði spillingarinnar og smámunum vorum, sem þjótum upp eins og gufa, en líðum í burt aptur á augnabragði, hvar fyrir, segi eg, að ofs þyfi svo langt úr verða, er hann talar um þetta efni, segjandi: en eitt sé yður vitanligt, elfsanligir! að einn dagur er fyrir Drottin, svo sem þúsund ár, og þúsund ár, svo sem einn

dagur; en þeir, ed þetta eðfi samanbera við Guds fyrirheit, þeim þykir svo sem hann tessi og sé bryggumáll orðinn. Svo er það og víst, að jafnvel þótt að badi St. Páll og aðrir lýsi því, að heimsendirinn væri yfir þá kominn, 1 Cor. 10, þá hefir eðfi Þosfulinn vent hans svo bráðliga, þar hann segir, 2 Thess. 2: Þér skulud eðfi skélfast skjóttliga í hugskotum yðar, né trublast, hverki af anda né orði, né af sendibréfi, sem vér hefðum skrifad, eins og dagur Drottins væri nær því kominn; kannsté þess vegna, að einhver hafi tekið sér orðsok af hans fyrra pistli til þeirra, að skélfa veitar og istodulitlar samvitfur, þar ed hann skrifar: eg hefir ei þors að skrifa yður um tíma og hentugleika, því þér gjorla vitid, að sá dagur Drottins mun koma, sem þjófur á nóttu; þegar þeir segja: þar er friður og tryggileiki, þá er þeim skyndilig foreyðsla nærri, svo sem jóðsött þungabri kom, 1 Thess. 5.

Látum oss því eðfi andvaralaust lifa, bræður minir! þótt Drottinn dvelji, því komandi mun hann koma, og eðfi seinka, Hebr. 10; en vér vitum eðfi, á hverjum tíma að hann kómur, að kveldi dags, eður um miðnatti, eður þá haninn galar, eður suemma morguns, svo að þegar hann kómur hastarliga, að hann finni yður eðfi sofandi. Það eg segi yður, það segi eg öllum, segir Drottinn, vaki þér! Marc. 13. Látum eðfi vora yðran bida eptir sólarinnar formyrkvan, því þegar hún allra síðarst tekur að sortna, mun yðranar-tíminn úti vera; hún hefir svo lengi þjónað oss í heimi þessum, svo lengi afmarkað tilsetta tíma af Gudi, og borid vitnisburd um hans vitfu, hans dýrd, hans gjæðfu og hans almætti, svo lengi hefir hún stinid yfir ógudligan heim þenna, svo lengi upprunnid yfir rángláta og réttláta, að allir hafa haft nógan tíma til að yðrast og leita Guds, áður enu það síðarsta myrkur byrgir hennar fagra ljós, svo hún mun upp þaðan aldreí að cylifu skina. Hún hefir aldreí frá veraldarinnar upphafi formyrkvaðt amóti náttúrinnar eðli, nema öllu einumfinni, þegar himin og jörð byrgdu fyrir augu sér, og svo sem skélfuðst við að horfa þar á, að þeirra Skapari var, eins og ein bolyan, á krossinum uppheingdur, Matth. 27; en ef hin náttúrliga sólin misti sína birtu af því, að Sól réttlætisins formyrkvaðist um stundarsatir, hvað er þá að undra, þótt hún alveilis blind verði, þegar hann kómur í skýum himins með hans heilögu þúsundum, Júða Pist. v. 14; já, þegar þeir munu fyrir hinn hærsta og síðarsta rétt kallabir verða, sem Konung dýrdarinnar hafa að nýu krossfestan, og sáttmálans blóð almenniligt halbid, með hverju þeir helgabir eru, Hebr. 10. Lát þér þetta jafnan fyrir augnum vera, skyndugur maður! þegar þú sér hid blesaða heimsins ljós, sem alla veröldina upplýsir; þú sér hana í dag uppreнна, þaðá Gudi þar fyrir, en þú veitst ei, hvört hún ná muni sinn venjuliga tafniarki að kveldi dags; þú sér hana í ægim gánga, og að tunglið og stjornurnar taka aptur að lýsa, en þú veitst eðfi, nema á þeirri sönnu nóttu renni upp Jakobs stjarna, Kristur, Núm. 24, ánnad sinn, sem bæði sól og tungl mun formyrkva, og að aungnu gjöra, og stjornunum af hinum ofan steypa, svo sem þá eitt sifjutré kastar sínum ávortum frá sér, nær það hristist af storminum. Lát þarfyrir sólina eðfi undirgánga þína vonðsku! trú eðfi svo næturmyrkrunum fyrir þér, að þú minnist ei við Soninn, á meðan þú ert enn á vegi með honum, svo að hann verði þér eðfi reidur, Ps. 2, ef kannsté hann birtist í skýum himins á þeirri nóttu; haf þinn lampa tendradan, sem er ljós trúar þinnar, að ei verdir

þá útilokabur, þegar Brúðguminn kemur um miðnatti, Matth. 25. Glyð bodi Péturs, er hann segir, 2 Pét. 3: þar fyrir, elskanligir! þar þér þíðir eptir öllu þessu, þá kostgjæfð, að þér hreinið og óstraffanligir af honum fundið verðið með friði, og haldið seinlæti Drottins til reidinnar að vera hjálpræði. En hyggjum að því, hvorsu að hann mun óbæriliga strángur og harðráður verða öllum guðlausum og þverbrotnum, er sér hafa á náðartímanum reidi safnað; hann mun ei koma svo sem forðum daga, liggjandi í einum stalli; ekki svo sem þér heyrðu fyrri sunnudag, sitjandi á ösn, og á fola klífbarrar ösn, Matth. 21; ekki svo sem hann var útleiddur af þinghúsi Pílati, berandi eina purpura-kápu og þyrni-kórðun, Jóh. 19; en þeir ed allt þetta hafa að áungvu haft, þeir munu sjá hann svo sem einu stráangan dómara. Elburinn brennur fyrir hans augliti allt til neðsta helvitis, Dext. 32; í honum munu himnarnir sundurglidna, og höfudsképurnar smeltast, 2 Pét. 3; kringlum hann mun gefsa eitt hræðiligt stormsvíðri; allir hans mektugir englar munu honum fylgja, og hans heilögu þúsundir umhverfis hann stína; með skelfiligri höfudengilsins básum mun hann kalla lifendur og dauða í loptid upp til móts við sig, 1 Thes. 4; engin sképna mun standast hans tilkomu, Mal. 3; þá mun sólin formyrkvað af því, að Guds forsmánarar gengu formyrkvaðir í hurum, sökum þeirra þekkingarleysis, vegna harðúðar þeirra hjarta, 2 Tím. 3; þá munu kraptar himnanna hrærað, af því, að þeir hafa svo titt syndgað í himninum, og forsmáð hann, er í himninum býr; þá mun verða á jörðu ángist og ráðleysa þjóðanna, svo sem þá sjór og bylgjur hljóða, sem viti þær ekki hvar þær eigi að falla, edur hvað af sér að gjöra; þannin mun allt höld verða í tilkomu Drottins. Þegar Jeremías spáir um Babels eðvileggingu, þá dunar hann svo sem eitt reidarslag á þennan hátt: þeirra bylgjur munu dynja; þeirra raddarhljóð mun verða svo sem mikilla vatna, Jer. 51; en hvað miklu meira mun verða öfur himnar stórn Babel, veraldarinnar, þegar hún hrapar í dítid það, sem vellur af eldi og brennusteini, Apóc. 21, með öllum þeim, sem drukknaðir eru af vini hennar hörmar, Apóc. 17. Ó! hvorsu fegnir munu þá þeir, er smáð hafa hinn fátæka Jesúm og hans limu, í velmátt sinni hér á jörðinni? hvorsu gjarna munu þeir þá vilja hafa fætt hann, þegar hann hringrabar var, svalað honum, er hann þyrstur var, hýst hann, þegar hann gæstur var, flætt hann, þegar hann nafinn var, vitjad hans, þegar hann var sjúkur og í myrkvaðstefu? Matth. 25. Hvorsu litid munu þeim gagna metorð þau, er þeir keyptu fyrir Guds vináttu? eptirlæti heims þessa, er þeir mottu frammar enn Drottins kross? eignir og búgargar, fyrir hverja þeir seldu sálir sínar? sveiti daglaunans, er þeir hafa innihaldið? hús eðjunnar og hins fædurlausa, er þeir hafa útsögð? braud hins einfalda og naustaða, er þeir hafa sviðid undir sig með okri og rángsleitni; hvað litid mun allt þetta daga þeim, nær veröldin og öll hennar dýrd stendur í björtu háli; en hinn réttlæti himins og jarðar Konungur vill segja upp dómum með þessu skelfiliga atkvæði: farid frá mér, bolvaðir! í eyliðan eld, sem fyrirbúinn er Djeöflinum og öllum hans árum, Matth. 25; ó, Drottinn vor Gud! hvorsu mun hann þá ógnarligur verða í augum forðemdra manna, er ekki eiga frammar neinnar náðar von? Manóha og hais kvinna sáu Guds Son, er hann sté upp í fórnar eldinum, og hann meinti þau mundu þar fyrir deyja, Júd. 13. Esajas sá Gud sitjanda á háum stóli, og honum féllst hugur, svo hann sagði:

veit mér! eg mun upprættur verða, því eg hefi saurugar varir, og þý ámedal þess fólks, er saurugar varir hefir, þar eg hefi séð Drottinn, allsherjar-konung, Esaj. 6. Ísraels synir beiddu Móses að ganga uppá fjallid, og tala sinna vegna við Drottinn, Exöd. 20; þegar Guds reidir flóu í Höreb, og sögðust eigi frammar geta heyrt raustina Drottins Guds síns. Daniel sá Christum við fljótið Chiddekel, og þar var ekki máttur í honum, öll hans segurð umbreyttist, svo hann hafði aungva krapta, Dan. 10. Lærisveinarnir urðu óttalegir, er hann kom til þeirra að loftum dyrum, Lúc. 24. Þessir voru þó allir Guds vinir, þeim birti hann sig í náð sinni og gjöfni; þó kunni ekki breiðfleiki holdsins að standast nálægð Guðdómsins; hvað mun þá við övini Drottins sté í dómimum, þegar hann úthellir þeirri reidinni í einu augnabliki, sem þeir hafa safnað sér á reidinnar dag, manni eptir manni, um alla æfi. Þegar Jósúa, himn ypparsti kénimadur, stóð fyrir Engli hins mikla ráðs, og Andstotum heimum til hægri handar, til að mótstanda honum í Jerúsalems byggingu, þá stóð hann í saurugum klæðum, þartil Drottinn tók hans ránglati frá honum, Zach. 3, og var þá Guds Sonur hans talsmadur. En hverninn munu allir guðlausir verða, þegar þeir standa fyrir Dómara alls holds, þegar Guð sjálfur áflagar, en enginn affakar, þegar ránglatið ei frammar verður burttekið, heldur tilreiknað? Þeir munu standa skomminni íflæddir, Ps. 109, og um aldir alda útreknið frá hinni himnesku Jerúsalem, Apóc. 3; Jóhannes segir, þeir drekka af vini Guds brennandi reidi, og kvælast með eldi og brennusteinum í augliti heilagra engla og Lambsins, Apóc. 14; og þeir munu aungva ró hafa nótt né dag, þeir munu eta tungur sínar út af ofraun, og lasta Guð himinsins út af kvæl og sárindum sínum, og þeir munu dansans óska, og hann mun frá þeim flyja, Apóc. 9; í öllu þessu fá þeir ekki einn dropa vatnis til að kjala með tungu sína, Lúc. 26. Þetta er að semnu óguarligt að heyra, bræður minir! en það er þó Guds orð, sem ekki kann að ljúga; en ef það kann að ófþjóða nokkru að heyra alleina, hvað mun það þá vera að sjá og reyna. Ekki hefir Guds andi förgéfnis talað þetta, og svo skýrlega uppteikna látið; ekkert af Guds orðum mun á jörðu falla; himin og jörð förgánga, en hans orð förgánga aldrei, Lúc. 21; lát þau því duga þér til þess, að þú verfir þína sálhjálpi með ugg og ótta, Phill. 2, að ei komir þú í þenna kvalastad, edur sért varðinn við hinum síðarsta degi, sem þú ekki veitst nær að þér upprennir. Engleidd, kristinn madur! hvað Jesús segir, Jóh. 12: hver sem forsmáir mig, og medtekur ekki minn orð, hann hefir þann, sem hann dæmir, það orðið sem eg talaði, það mun dæma hann á síðarsta degi. Vert því ekki ugglans edur óhræddur, barn Guds! þegar þú situr undir heyrn hans orða, því þar er þinn dómari, það mun á hinum efsta degi uppfátt verða, hvorninn þú hafir eptir því tekis, hvorninn þú hafir eptir því lifað, hvorsu þús þú hafir verið á að heyra það, hvað vandliga þú hafir með það höndlað, í hvað góðu og síðsemu hjarta þú hafir geymt það, hvort þú hafir fært þar ávert af í þolinmæði, Lúc. 8; allt þvilift verður vert, þegar bakurnar verða upplátnar í dómimum, Apóc. 20, og eptir því munu dæmdu verða; því svo segir Pálus, að Drottinn mun dæma leynda hluti eptir sínu evangelió á síðarsta degi, fyrir Jesum Christum, Róm. 2. Seg mér, barn Drottins! mundir þú þora að forsmá þann, er ætti að dæma um líf þitt edur æru, edur svara honum fullum hálsi, sérdeilis ef þú þig sefan vissir, og þér uggevænt

þætti, að þú mundir falla á málinu; það þorir enginn að gjöra, efi eru dæmi til þess, að nokkur hafi svo bitid hefudid af skemminni; en það þora menn að segja, að prestar segi svo margt, það sé efi allt satt, jafnvel þótt þeirra embætti sé Drottins, og þeirra verk þeirra Guds, Esa. 49; þetta voga menn að segja og hugsa, undir heyrn Guds orða, sem eiga að dæma þá á síðarsta degi. Veitstu efi, sagði Pilatus, að eg hefi vald til að krossfesta þig, og vald til að láta þig lausan? en hann laug, því hann hafði ekkert vald yfir hinum alvalda Konungi, nema honum hefði verið gefið það af hinnum ofan; en Kristur hefir til þess vald í hans heilaga orði, syndugur maður! að fordæma þig, ef þú fastar því á bak þér aptur, og svo til að láta þig lausan, ef þú hlýðir því. Hvar fyrir láta menn þá hið góða orð Guds svo sem vind um eyrun þjóta? meinn hræðast allan vöða, en Guds orð efi; þér þykir þeim tíma vel varid, er þú gétur skotid þér undan þess heyrn, og mundir þar kaunfé aldrei koma, nema þú meir óttadist mennina einn Gud; en muntu og géta skotid þér undan hinum síðarsta dómi, hvar þú stalt þó af þessu sama Guds orði dæmdur verða? Og fyrst þú villst efi heyra Krist, þar ed hann segir: komid til mín allir þér, sem erfðid og þúnga erud þjábir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11, þá staltu þó heyra hann á síðarsta degi, hvert þú villst edur efi, er hann segir: farid frá mér allir illgjordamenn! Í einu orði að segja, þar er enginn hlutur, sem meir ætti að hvetja upp syndugan mann til að búað við dandanum einn sjálfst Guds orð, hvert hann mun dæma, eptir hvorju hann mun dæmast, og fyrir hvors foröftun hann mun dæmdur verða; sé það þér kénnt og prédikad af hinum aumasta og veselasta, af einum fátakum og líttunnandi, hvor haldinn er fyrir afrak og hreinsun veraldar, forsmá það eigi að heldur, ef það eru Guds orð hann hefir í munni, og hans evangelium, er sagdi til sinna Þóstula, og allra þeirra, er leitast við að feta í þeirra fótspor og hans umbod á hendi hafa: hvor sem forsmáir yður, han forsmáir mig, en hvor hann mig forsmáir, hann forsmáir þann, er mig sendi, Lúc. 10; já, þótt það sé framborid af einhvorjum, sem ekkert gjörir af því hann kénmir, þá kaunast þó þar við, að Jesús sagdi til sinna læriseina: á Mósis stóli sitja Skriflærdir og Pharisei, allt hvað þeir segja yður að varðveita, það varðveitid og gjörid; en eptir þeirra verkum skulud þér efi gjöra, því þeir tala, og gjöra efi, Matth. 23. Hvor sem nú um þetta vandliga hugsar, hann mun þess betur læra, að búað við þessum hræðiliga degi, með dagligri yðran og apturhvarfi frá syndum og glæpum, og það þess heldur, sem líkligra er, að Drottins tilkomu sé eigi alllángt að bida; því þótt þau teiknin, er Lúkas í þessu gudspjalli umtalar, séu ennþá efi öll framkomin, og líkast sé, að ei framkoma muni, fyrir enn undir sjálfan dóminn, þá gengur það eins til hér, svo sem fyrir dandligum manni, að hellsóttin er lengi að búa um sig í hans líthama, áður enn hún slitur lífid af homum; svo hefir og Gud opinberað ofs í sinn heil. orði nokkur teikn, þau er á síðustu dögum ské munu, og eru viti hins eflta dóms, er vér vel megum þeckja og víðkaunast á vorum dögum. Kristur segir, Matth. 24, að evangelium ríkisins skuli predikast um allan heim, til vitnisburðar öllum þjóðum, og þá muni endirinn koma; sjáid hvorfu Guds orða dómur skal yfir alla menn ganga; þar eru og mjög fáar þjóðir nú í heiminum, á meðal hvorra ei hefir skínid ljós evangellii, þótt allir hafi efi við því tekid. Hann gétur um, þar muni verða

húngur, drepstótt og jarðsfjálftar í öllum stöðum, Matth. 24, og kallar það upphaf hörmunganna; þetta höfum vér sjálfir reynt, bræður mínir! og er eðfi langt á að minnast; Gud gæfi vér verum þess svo minnugir, sem vera byrjadi. Ef menn vilja eðfi ennur teikn þessja, þá mættu menn þau víðfarnast, er almennum eru, og Jesús umgétur, Lúc. 18: þegar Mannsins Sonur kemur, meinar þú hann finni trú á jörðu? nóg er af Guds ordi, nóg af evangeli lardómi, til vitnisburðar yfir öllum mönnum, Matth. 24; en hvort himnanna Guds ótta er svo víða að finna, má stórliga efast um. Edur segid mér, hvaða hirtni er það, að almenningur hefir á að læra kristiliga trú, edur kenna hana þeim, er víðburfa, en þó allra sízt eptir henni að lifa? Eg hygg það gangi til eins og á Nóa dögum, hvað og er teikn Mannsins Sonar tilkomu, Matth. 24: þeir áttu og drucku, þeir giptust og sig gipta létu, allt til þess dags, að Núi geðf umi orfina, og þessu eðfi slóðid, fyrr enn það kom og tók þá alla í burtu; já, nú á þessum dögum, ádur enn þeir vita hvað hjónaband er, edur kunna meir enn einn afni að uppfæra börn sín í kristiligrí trú og ærligum lifnadi; þeir gæta þau eptir sinni mynd, og ala þau upp eptir sinni mynd Andskotannum til þjónustu á stundum, en eðfi Gudi.

En fyrst trúin er þannin, þá er ei von að hjærleifurinn sé betri; svo að rætist einninn það, sem Trélsarinn segir að fram muni koma fyrir hinn síðarsta dag, að af því ránglætid ver, muni margra hjærleifi kólna, Matth. 24. Þetta er svo víst framkomid, að mig undrar, að menn eðfi hafa gleymt nafninu, þar hlutinn sjálfan er valla hjá nöðrum að finna. Í einu orði að segja: menn þreifa á því, sem Pálus skrifar, 2 Tim. 3, segjandi: vitid, að á síðurstu tímum munu verða færligar tídir, þar munu verða menn færgóðir, ágjarnir, hólsamir, dramblátir, gudlastarar, foreldrumum óhlýðugir, óþacklátir, glæpafullir, harðbrjóstadir, heiptæknir, lausfimmadir, óþýðir, gott hatandi, svikarar, þverbrotnir, uppblásnir, elstandi meir seldgjæti, enn Gud, hafandi ffin gudhræðslunnar, en afneita hennar frapti; allt þetta hygg eg að Núi þessja mundi, ef þau nú mætti lita upp af græf sinni, og það þessir hver og einn, fá ed gjevur nöðurn greinarmun á millum dygða og ódygða. Á dögum Nóa slókti hinn réttláti Gud bál óleyfiligrar elstu og lostagirindar með vatnsslóðinu, fyrr en þeir nöðud af vísu; en nú tekur hjærleifurinn svo að kólna, að hjörtu sumra manna má stóðfædin falla, já, harðari enn kopar og skál; hvað er líkliga, enn að hinn alsvitri heimfins Smidur muni bræða þau og smelta með hinu síðarsta báli, fyrr enn nöðurn varir? Þetta vil eg nú hafa sagt, bræður mínir! yðrunar- og athuga-laufsum til víðverunar, en eðfi sturludum edur ángráðum samvitfsum til skelfingar, öllum til síðbóta og leibréttingar lifnadarins, en aungum til orvantingar; því svo sem tilkoma hins míflla Guds og Drottins vefs Jesús Kristi mun hræðilig verða öllum ógudligum mönnum, svo mun þún gleðilig verða öllum þeim, er á hann vona, og hennar með þolinmæði bíða; það kemur of St. Páll, 2 Thes. 1, segjandi: það er réttvíst fyrir Gudi, að endurgjalda þeim þjáninguna, er yður þjá, en yður, sem þjáist, endurnæringu meður of, þegar Drottinn Jesús opinberast af himni með sinum megtugum englum. Ad þennu byrjar of öllum að mæta fyrri dómsbóli Drottins, 2 Cor. 5, og þar reifning að standa, jafnvel af hverju ónytsu orði, í dóminum, Matth. 12; en þá er óhult að mæta fyrir hans dómi, sem sjálfur er talsmadur sinna barna; fá

fer efi, sefur af þinginu, sem sjálfur á að bæna; en nú eru allir trúadur eitt með hominu, svo sem hann og Fadirinn eru eitt, Jóh. 17, og hann er höfund líthamans, sem er kristilig kyrkja, Eph. 1. Það er og inniðelt að standa hominu reifning, sem sjálfur hefir betalað fyrir alla skuldina; þar fyrir segir Jesús, Jóh. 3: sá sem trúir á Soninn, sá dæmist efi, (hvar dómssins orð merkir fordæming); og aftur segir hann: sá sem heyrir mín orð og trúir hominu, er mig sendi, hann hefir eyllist líf, og hann kemur efi í dóm. (Það er í fyrirdæming), heldur fer hann frá dauðanum til líffins, Jóh. 5. Því skýldu þá Guds börn felaft þinu síðasta dag? Mun ein brúður óttaft síns brúðguma tilkomu, og efi heldur á allar lundir búa sig til að fagna honum? mun eitt barn fela sig fyrir sinum föður? en svo sem fadurinn er lífsamur, Ps. 103, svo vill himn eyllifi Fadir og Fridarhöfðingi, Esa. 9, vera ofs náðugur á þeim degi. Þar fyrir segir hann og í þessa heil. dags evangelió: en nær þetta tefur að ské, þá lítid upp, og upphesjid yðar höfund, af því að yðar endurlausn er nálæg; það er, sem hann segdi: þér skulud efi lengur niðurlátir ganga af þeirri sorg, er þér hafid í heiminum, því þá skulud þér í mér gleði hafa, Jóh. 16; þér skulud efi lengur stygja með sjálfum yður, bíðandi eptir arfleidslunni, sem er endurlausn yðar líthama, Róm. 3, því hún er þá nálæg; þér skulud ei lengur fveljast í fangelsi þessa dauðliga líthama, því þetta er dagur endurnæringsarinnar, Act. 3, dagur endurfæðingarinnar, Matth. 19, dagur endurlausnarinnar, Eph. 4 dagur endurnýngar allra hluta; þá munud þér efi frammar syrgja þá Guds mynd, er þér í Adam töpudud, því þér munud sjá í skýum himins himn annann Adam, sem er Drottinn af himni, 1 Cor. 15, og þó hold af yðar holdi, hvor að er yðar bróðir, og þó yðar dómari, yður að öllu samlíkur, Ebr. 2, að syndinni frátekinni, en þó mynd síns Föðurs dýrðarfullrar persónu, Ebr. 1; hvor yðar förgengiliga líthami mun forklára og samlíka gjöra sinum dýrðligum líthama, Phill. 3. Lítid upp, þér sem lengi hafid leitad að því, sem þar uppi er, Gól. 3, þá skulud þér það finna; upphesjid yðar höfund, sem ásamt allri sképunni hafid með útréttu höfði beðid eptir yðar endurlausn, Róm. 8, og sjáid yðar Höfund komanda í skýum himins. Lítid upp, þér sem með áhyggju hafid lengi þráð eptir himni himnustu Jerúsalem, Gal. 4, sem þar uppi er, og gangid nú inni hana; þá mun Drottinn segja: komid þér, sem naftir erud, eg mun gefa yður hvítan skráða, og fá pálmavíð í hendur yðar: komid þér, sem þyrstir erud, eg mun drykja yður af straumum lífanda vatns, Jóh. 4: komid þér, sem húngradur erud, eg mun metta yður af nægdargjæðum Guds hús, Ps. 36: komid þér, sem erfíðid, og þunga erud þjáðir, eg mun endurnæra yður, Matth. 11: komid þér, sem sýtid og grátid, eg mun þerra vll tár af yðar augum, Apóc. 7: komid þér, sem borid hafid mitt sata of, og mína létu byrði, eg vil yður endurgjalda með eyllifri þýngd dýrðarinnar, 2 Cor. 4: komid þér, sem reifnadur erud fyrir afrak og hreinsun veraldar, eg vil setja yður til bords með Abraham, Isak og Jacob, Matth. 8: já, komid, blesud börn míns Föðurs! og eignist það ríkid, sem yður er fyrirbúid frá upphafi veraldar, Matth. 25. Róm. 9,

Herra Jesús, kom og innleið oss í þetta sagnabarsala Lambsins brúðkaup og þína dýrd, þá sem lifir og ríkir að eðlisu, amen!

Þriðja Sunnudag í Adventu.

Gudspjallid, Matth. 18.

Þ þann tíma: en þá ed Jóhannes heyrði í böndunum verkin Christi, sendi hann út tvo af sínum lærifveinum, og lét segja honum: ertú sá, sem koma skal, eða eigum vér að vænta eins annars? Jesús svaradi og sagði til þeirra: farid aptur og kunngjörð Jóhanni, hvað þér sjáid og heyrid: blindir fá sýn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, dauðir upprísa, og fátækum verda Gudspjöllin bódud, og sáll er sá, sem ekki hneirlar sig á mér. En að þeim í burtu gengnum, hóf Jesús að segja til fólksins af Jóhanne: hvað fóruð þér út á eydimörku að sjá? reyr þann, sem af vindi er flékin? eða hvað fóruð þér að sjá? mann mjúk-klæddann? sjáid, að þeir sem mjúkann klædnad bera, eru í kónganna húsum. Eða hvað fóruð þér að sjá? einn spámann? eg segi yður fyrir sann, þann meiri er enn nokkur spámann; þvíad þessi er sá, af hverjum skrifad er: sjá þú, að eg sendi minn Engil fyrir þinni aug-sýn, sá er þinn veg skal til reida fyrir þér.

Er o r d í u m.

Översu stór að sé myndugleiki heil. ritningar, þad kénnt oss best allra Drottinn Jesús, er hann sagði við Gvðinga, sem ekki vildu trúa honum fyrir kaptaverkin, er hann gjörði: rannsakid ritningarnar, því þér meind yður í þeim að hafa eðlíst líf, og þær eru þad, sem bera vitni af mér, Jóh. 5. Vel hefir Jesús þetta hverutveggja samantekid, að henda um eðlíst líf, og bera vitni af sér, því þad er eðlíst líf, að þeir þekki þig sannan Gud að vera, og þann þú sendir, Jesús Christum, sagði hann, Jóh. 17. An Jesús vitnisburðar verður einginn hólpinn, og hver sem hann hefir og meðtekur, hann hefir lífid í sér blifandi, og kann ekki að fara á mis við sálshjálpinar: þar um vitnar St. Pétur, Act. 4: að ei sé í öðrum hjálpræðid, og að þar sé eðlíst annað nafn monnumum gefid undir himninum, í hverju oss þyrji sálshólpnum að verða, enn nafnid Jesú Christi. Nú, þar ed heil. ritning honðlar um svo mikla og vegliga hluti, hvað kann henni þá jafnt eður samstjandi að kallast, af öllu því, er syndugir menn hafa mætur á. Jesús sagði við kvinnuna í Samaría, ef þú vissir Guds gjöf, og hvör sá væri er við þig segir: gef mér að drekka, þá mundir þú biðja hann að gefa þér lifandi vatn, Jóh. 4; en eg vil segja: Gud gjæfi, menn þektu Gud við sig talandi í heil. ritningu, þá mundum vér súfari vera að drekka af hans náðarstraumum, er þar út af fljóta. Hver hefir kénnt oss að þekka Gud vorn fapara? hver hefir opinberað oss hans vilja? hver hefir víðað oss veginn honum eptir að fylgja? hver hefir upplöfid vorum augum, að vér þekjum syndina? hver hefir sýnt oss hvornin vér ættum að blidka Gud, nær hann reidur er, og sá hennar kvittun? hver hefir opinberað oss leyndarðóm heil. Guddómsins þrenningar, dýrð Jodursins, elsku Sonarins, ástýsafir Heilags Andas? hver hefir sýnt oss þad, sem margir konungar og spámenn gientust að sjá, og sáu þad ekki, Lúc. 10, þad sem hlid var fyrri spekingum og vitingum, en nú er opinberað smælingjum? Matth. 11. Hefir ekki hinn náðugi Gud oss allt þetta augthst og fyrir eðlíst gefid í heil. ritningu, fyrir sinn eingetinn Son, sem er í hans flauti, Jóh. 1. Af þessari andligu felyrðslu auggabi Jesús lærir

soeina Jóhannis, þegar þeirra meistari sendi þá til hans, að fætta hann að, hvert hann væri sá sem koma skyldi, edur ættu þeir eins annars að vænta: eðli í þeirri meiningu, að Jóhannes vissi það eðli sjálfur, því hann hafði áður við hann talað. Matth. 3, heldur til þess, að þeim hjálpað yrði í þeirra andlugu fátæði, hvað hinn góði meistari Jesús gjörði með því móti, að hann vissar þeim til verkanna, sem af honum gjörduft, og undir eins til ritninganna, sem um Mesiám spáðu; og þó að hvert eitt af þeim kraptaverkum, sem hér standa í Guðspjallinu, sé nóg til að vitna þar um, að hann Guðs Sonur væri, þar Guð er alleina sá, sem dáfendaverkin gjörir, Ps. 71, þá er þó eðli þeirra, sem svo berliga vitni um embætti Mesiá, svo sem það síðasta, er hér stendur: fátækum verða guðspjöllin boduð; hver blesuð orð verð viljum í þetta sinn of fyrir hendur taka, og af þeim sérdeilis tvent hugleida, sem er 1) Um þá fátæku, er hér nefnast. 2) Um það Evangelíum, er þeim bodað verður, með þeim lardómum, er þar af leida.

Þú, miskunnsami góði Guð! sem of þessu með ljósi þíns Sonar Evangelí, vísad hinn rétta vegg fálshjálparinnar, vertu í velli með of, að ver þetta framkvæmt getum, þínu nafni til dýrðar, en of til eplifrar velferðar, amen!

U t l e g g i n g i n.

Fátækir, sem hér nefnast, eru eðli alleinasta þeir, sem vantar auðlegð heims þessa, heldur og allir þeir, sem á einhvörn hátt eiga við bágan kost að búa. Davíð var ríkur kóngur, og hafði aura-nægtir, þó segir hann, Ps. 9: mikuna mér, og lit á fátækt mína. Nú kunna menn þó eðli að mótfegja því, að vor Frelsari, ámedan hann umgæft hér á jörðunni, hefir sérilagi útvalið hina fátæku og auðvæðiligu fyrir heiminum; sjálfur var hann í fátækt alinn, hans blesuð móðir féð eðli annað rúm í gæsta-herberginu, enn einn stall, til að fæða hann í heiminn, Lúc. 2, sem á allra hluta vald, bæði á himni og jörðu; hans fóstur-faðir var einn trésmíður, Matth. 13, sem nærði sig af handbjörg síni; hans lærifveinar voru fátækir fiskimenn; flestallir þeir, er hann umgæft með hér á jörðunni, voru fátækir og umkomulitlir. Stammaft þin eðli þessvegna fátæktarinnar vegna, fríttinn maður! fyrst hann hefir hana útvalið, sem á þó allt silfur og gull, og öll dýrin í skóginum, Ps. 50. Verlig fátækt er heilagur hlutur, þar hann hefir vígt hana, sem einn er heilagur, og þó alleina ríkur. Fyrilit og eðli fátækum, þú sem auðugur ert, því það er að forsmá hans skapara, sem gjörduft oreigi þinna vegna; edur því skyldu menn þann óvyrða, er Guð hefir svo mikils vörð, að hann hefir fyrir hann þínt, og látið honum sitt Evangelíum opinbera? En hvar fyrir mun vor Frelsari segja hér, að Evangelíum sé fátækum bodað? sanmliga, fyrst þessvegna, að Jóhannis lærifveinar þessja mættu, að spádómur Esaj. 61, uppfylltur væri; en Guðs audi, sem fyrir Esaiám talaði, hefir gjörla fyrir féð, að ei mundu þeir margir verða, er Christum meðteki, sem lifu í velgengni heims þessa, svo sem raun gaf vitni. Skuli menn og sanuleikann segja, þá kemur fátæktin betur saman við Krists Evangelíum, enn ríðómurinn; hans rífi var eðli af þessum heimi. Jóh. 18, og því er eðli von til, að þeir muni vel skipast undir hans stjórnan, sem hafa gullnottinn fyrir sitt athvarf, og ei víta af annari sælu að segja, enn auðæfum heims þessa; þarfyrr sagði Jesús forðum daga um hinn ríka yngismann, að hægra væri úlfaldanum að ganga í gegnum nálarangad, enn rífum manni inn í himnaríki, Matth. 19; eðli þessvegna, að hann ríkur var, heldur af því hann ángráðist, þegar Drottinn sagði að hann skyldi gefa eigur

sinar fátækum, og fylgja sér eptir. Já, sanuliga á fátæktin og armóður betur við Guds Evangelium, en ríkdómur mikill; því segir og Jakob Postuli, Kap. 2: heyrid, brædur mínir elskuligir! hefir ei Gud útvalid fátæka heims þessa, að þeir verði andugir í trúnni, og erfingjar þess ríkis, er hann heitid hefir þeim, er hann elska. En þar er næsta hætt við, að þeir nuni eðfi hafa mikla ást á Gudi, sem ástunda mikid aurasafn; hvar fyrir Pálus segir, að þeir sem ríkir vilja verða, þeir falli í freistingar og snorur, og margar girndir stáðligar og heimskuligar, sem steypa manninum í fordjersun og ólúku, 1 Tim. 6. Og hér kvædur svo ránt að, að Endurlausnariinn segir: þér gétid eðfi undir eins Gudi þjónad og Mammóna, Matth. 6. Og, því verr! hvað mörg eru þau dæmin, að menn elska meir afneyti sín og búgarða, en Drottins kvöldmáltid, sem þó er öllum tilbodin, þar fyrir létur hann blindum, höltum og vöndum samansafna, Lúc. 14. Vör erum áhyggjufamir eins og Martha, og mæðumst í morgu, en fáir hyggja að því, að eitt er nauðsynligt, eður að útvelja það góða hlutskiptid, eins og María, Lúc. 10, eður að hafa þjónung með Guds fólki, heldur enn Egyptalands auðasi, eins og Móses, Hebr. 11. En þótt að þessu sé nú svo varid, munu þá allir útlokadir frá Evangelio, þeir eð ríkir eru, en hinir allir inn-teknir? fjærri sér því. Abraham hafdi Gud gésid gull og silfur, þræla og ambáttir, úlf-balda og asna, naut og sandi, Gén. 24, og þó kallast hann fadir trúadra, Róm. 4, og það var honum til réttlætis reiknad, að hann Gudi trúdi, Róm. 4, og því Evangelio, er Gud honum sjálfur bodadi, að í hans fædi skyldu blefsast allar þjóðir, Gén. 22. Job var ríkismadr, og var hann þó Guds vinur, Job 1, og 42. David, Jósephat, Ezechias, og ótal fleiri í gamla Testamentinu, voru maktarmenn, og þó eru allir þeir fyrir Evan-gelium trúarinnar hólpnir orðnir. Og að menn viti, að það eðfi öðruvis er í nýja Testa-mentinu, þá er það alfunnugt, að Nicódemus var einn hófðingi Gyðinga, þó kom hann til Jesum á náttarþeli, og þáði undirvisun af honum, Jóh. 3. Jairus var samfunduhófð-ingi, þó leitadi hann Christi hjálpar, Marc. 5. Um hundradshófðingjann sagði Jesús sjálfur, að hann hefði eðfi fundid þvilka trú í Israel, Matth. 8, og hefir hann án efa eng-inn smelungi verid, þar hann uppbyggdi Gyðinganna samfundu, Luc. 7. Jóhanna hástru Chúsæ, er var ráðsmadr Heródis, Lúc. 8, hefir verid rík kona, þó trúdi hún á Drottinn. Jóseph af Arimathia var einn ráðherra og andugur, þó var hann lærisveinn Christi, Matth. 27. Cornelius var ríkur, þó vottar Engillum um hann, að hans bænir og olámsu-gjörðir féu uppstignar fyrir Gud, Act. 10. Dionysius Areopagita var ráðherra í Athenu-borg, Act. 17; Pálus Sergius var hirsstjóri, og þó létu báðir þessir skirast, og tóku kristni af Pálo, Act. 13. Og hvor kann öll þvilka dæmi upp að telja? Og svo sem að eðfi eru allir ríkir þessari Guds náð fráskildir, svo verða og eðfi heldur allir fátækir hennar hluttakandi. Jesús lafnadi eðfi alla halta eður blinda; svo hefir hann eðfi heldur gjört alla fátæka sálhólpna, jafnvel þótt hann fyrir alla lídid hafi. Fjærri sé því, að fátæktin kunni nðkrum að afreka himnaríki, fyrir sjálfa sig. Svo sem Gud hefir boðad þeim, er réttlætir hann fátæka, fyrir hans fátæktar sakir, og áfellið hinn ríka fyrir hans ríkdóms skuld; svo gjörir hann og sjálfur hvarugt í sínum réttláta dómi, því hjá honum er eðfært

manngreinar álit, heldur á öllu fólki, er gjörir hans vilja; hefir hann þóttan, Aet. 10. Þó semu er rífdóminnu hættara enu fátæktinni; en svo sem margur, því ver, brúkar andæfin til óhöfs og drambsevi, til að undirþrykja þinn volada og lítilmagnann, svo er og fátæktinni ei heldur alld óhætt, og því ásbáð Ugur hætta, að ei neyddist hann til að stela, Drdsf. 30. Svortveggi þetta er eptir því, sem með það er höndlað. Ólmusgjördir Cornelii voru Guði eins þekkar, Aet. 10, og smápeningar eðjunnar, sem lagði meira í Guðs listina af sínum fátæðum, en allir hinir ríku, Lúe. 21. Þar eru fátækir, sem efi vilja erfiða með höndunum, og læra því að stela; þar eru fátækir, sem ófunda hina ríku, formæla þeim fyrir einga aðra sök enu þá, að Guð hefir þeim meira lánað, hvor þó gjörir bæði fátækann og rífan eptir vespóttan sinni, Drdsf. 22, svífa þá í allri höndlan; meina að þeir svo gjöra megi að saklausu; hælaf þar um í sínu hóp; hjálpa öðrum til að breyta þannu, og kalla þvílíkt að gjöra fjærleikans verk, svo sem þinn ríki eigi ánnvau rétt á sér, nema þann, er hann nær með óþeldi; þeir una fátæktinni illa, og stunda með öllum hætti, með réttu og raungu, að drífa hana frá sér. Munu þetta vera þeir fátækir, er Jesús hér um talar í Guðspjallinu, bræður minir? langt er frá því, heldur þeir eð fátæktina og allan annan Guðs fros með þólinnæði líða; sá eð lætur sér nægja með sínu deildan verð. Guð telur efi peninga þina, kristinn maður! heldur mæli hann þitt hugarfar. Hann er eingangveginn réttilíga fátækur, sem gjarnan vilði taka allt frá öllum, ef hann mætti, jafnvel þótt eðert hafi hann, eins og sá er efi ríkur, sem vill meira hafa, þótt hann hafi alls nægðir, svo er og þinn efi fátækur fyrir Guði, er með hjartanu gapir yfir öllu því þinn ríki á; þinn ríka kann og efi að skada hans rífdómur, ef hann brúkar hann Guði til dýrðar, og náðungunum til gagnsmuna; sá er efi treystir uppá óréttindin eður ránglætíð, eður heldur sig til þess, sem að eingu er neitt; vilji þonum rífdómur til, þá festir hann efi hjarta sitt við hann, Ps. 62; hann reisir þinn fallna; styrkir mál eðjunnar og þins fodburlausa, upphafir sig efi í hjarta sínu, heldur fellst á Jakobs ráð, er hann segir Nap. 1: sá sem ríkur er, hrófi sér í læging sínni. Og fyrir því að Guði hefir þóttast margann audgann að gjöra, til að audfýna í því, svo sem öllu öðru, sína gjæfu við mannamna sonu, en annars vegar er næsta hætt við, að audurnu, sem er fagur, megi blinda mannsins hjarta, þá gjörir St. Páll ráð fyrir þeim, sem rífir eru í kristilígru fyrstu, 1 Tim. 6, (svo langt er frá því, að þeir séu frá Evangelio útilokabir) segjandi: þein, sem rífir eru í öld þessari, þrédífa þú, að þeir efi metnist í hjörtum, og treysti efi á andæfin, heldur á þinn lífanda Guð, sem ós alla hluti ánnægjanlíga gefur til notfumar, að þeir séu gödgjarnir, að þeir séu rífir í góðum verkum, séu gjafmildir og fásir á að meðbíta, safnandi sjálfum sér góðum grunðvelli til þins eptirkomanda, svo að þeir hreppi eyllíð líf. Fari nú noður þessum Postulans ráðum fram, þá er svo langt frá því, að hann fari hlutlaus af Guðs velgjörningum í Evangelio, að hann hefir meiri orset og efni til að gjörg það Guð hefir í Evangelio bodíð, heldur enn þinn, sem snauður er; eða hvað er það að Krísur segir, að ei skuli vatnsdryður óláunadur vera í lærifveins nafni gefinn? Matth. 10; hvað er hitt er hann býður: að menn skuli gjöra sér vini af þínum ránglata Mammona, svo að þeir meðtaki ós í eyllífar tjaldbúdir? Lúe. 16. Allt er þetta til þess sagt, að maðurinn loðist

med Guds náðar fyrirheitum, til að býrfa háum með hans gáfun; og nálinganum að gagna; en ef öðruvísi er, þá klingir þar og einnir hjalla, hún letur á þennan hátt hjá Lúc. 6: veit yður, sem ríkir eru; þér hafið yðar huggun úttekid. Og Jakob talar nokkud skrifin-
ærdt þar um Ráp. 5, segjandi: mi vel, þér auðugir; grátid og veinid yfir hörmúngum yðar, sem yfir yðir koma munu; yðar andæsi eru fúin, yðar flæði eru uppétin af mol, yðar gull og silfur er ryðgað, og þeirra ryð vitnar á móti yður, og mun uppeta yðar höld svo sem eldur; þér hafið geymt féjðöðinn til hinna síðustu daganna; sjáið láun verkamanna, sem hafa fleigid yðar lönd, er þér hafið innihaldið, þau hrópa; hróp þeirra, er yrft hafa, er innhengid í eyru Drottins allsherjar. Þann veg hafi eg nú sýnt, bræður mínir! að ríð-
dönnur og fátækt eru Gudi jafnfær, þegar með hvorttveggja er réttlíga farið. Því vil eg þess ei dylja, að eg hygg að Frelsharinn í þessa dags Evangelíð innibindi þá í þessu orði, sem hann talar um, Matth. 5, segjandi: salir eru andliga voladur, því að þeirra er Guds ríki; þetta sýnir ráða meiga af sjálfum spáðömi Esaja 61, til hvors að Frelsharinn vífar Jóhanni í andsvári sínu; hvör spáðönnur svo hljóðar: Undi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig; hann hefir sendt mig að boda Evangelíum þeim högbörn, og að binda við þá, sem í hjörtum eru sundurknosadur; þetta skilst mér að vera sama og and-
liga voladur, Matth. 5; það eru þeir, sem að til þess sinna, að í þeim, það er í þeirra holdi, býr ekkert gott, Róm. 7; þeir ed þessja, að þeir hafa stórt á þeirri hröfuninni, sem fyrir Gudi gildir; Róm. 3; þeir ed með hinum fortapada sýni andmýkja sig fyrir sínum fædur, Lúc. 15; þeir ed með tollheimtumanninum voga ekki að upplýpta sínum augum til himins, heldur berjja sér á brjóst og segja: Gud vertú mér syndugum lífusamur! Lúc. 18. Þeim, er svo eru andliga voladur, og reikna sig svo orfátæka af öllu því, sem fyrir Gudi gilda kann, að þeim mistlíkar allt á sjálfum sér, þeim hygg eg að bæði fyrst og síð-
arst tilheyri Evangelíum, hvört heldur þeir ríkir eru edur fátækir, því svo segir Drottinn, Esa. 66: á þánn lit eg, sem fátækur er og sundurframinn í anda, og skélsist fyrir orðum mínum. Þegar Guds Sonur kom í heiminu, þá vildu menn af verkunum réttlátir verða; en hvað segir Jesús þar um? nema yðar réttlæti yfirgnæfi meir en hinna Skriflærðu og Þhariscanna, þá kunnid þér ekki inn að ganga í Guds ríki, Matth. 5. Þá tiundidu þeir myntu, anis og kámen, það var þeirra Gudsþjónusta; en gleymdu því sem mest var í lögmalinu, dönnun, missiunseminni og trúnni, Matth. 23. Þá færðu þeir stórar fórnir Marc. 7, á Herrans altari, og ætludu þar fyrir hólpnir að verða. En Drottinn segir þar um, Esa. 66: hvör ed slátrar nauti, það er, sem hann slægi mann í hel; hvör sem offrar nöðrum smáfenadi, það er, sem hann hálsbryti hund, svo mikid gildti sú útvortis Gudsþjónustan í hans augum. Þar fundust ekki margir, sem gjörðu svöðbann játning fyrir Gudi, sem David; heldur hét það svo: eg þakka þér Gud, það eg em ekki eins og aðrir menn, Lúc. 18. Þessir þóttust ríkir vera af göðum verkum, og jafnvel öðrum lána kunna; en hvað segir Jesús við Biskupinn í Laodicea, þú segir: eg em full- ríkur og hafi einfis þorf; en þú veitst ekki, að þú ert aumur og vesell, blindur og nafinn, Apoc. 3; og það hygg eg segja mætti um marga manns á þeim dögum. Þar fyrir var Evan-
gelíum fátækum bodad, þar fyrir flyktust tollheimtumern og bersyndugir til Jesúm, Lúc.

15; þar fyrir komu jafnvel heidnir menn á hans fund; þar fyrir sagði hann til þessa sóls, Matth. 21: samuliga segi eg yður, að tollheintumenn og þátur minnu ganga framíar yður inn í Guds ríki; því Jóhannes kom til yðar með réttlætisins veg, og þér trúðud honum ekki, en tollheintumenn og þátur trúðu honum, en þér sem síud þetta, yðrudust ekki eptir á, svo að þér tryðud homum. Og höfum vér nú svo nokkud heyrt þar um, hvílkir að þessir fátækir senu, sem voru Ísraels talar um í andsvari sínu til Jóhannenn.

Nú viljum vér hér eptir nokkud um sjálfst Evangelíum tala, sem þeim boðað verður. Mennum kynnum að efast um, hvornin það skilja eigi, að Jesús segir hér alleina, að fátækum senu Gudsþjöllin boðud, þar svo St. Páll vottar, Tit. 2, að heilsusamlig Guds náð sé opinber ordin öllum monnum. Hér byrjar oss það að athuga, að jafnvel þótt Kristi Evangelíum sé ekki nema eitt, þá verður þó eitt og híd sama Evangelíum með tvöföldum hætti prédikad, þá einu hefir nokkud af logmálinu altíð með sér, og frammbýður Guds náð gífins veitta með förvörð, ef menn yðrast syndanna og af þeim láta. Þvílík var sú prédíkun Kristi, er Márkus ungetur, Kap. 1: Jesús kom í Galíleam, prédikandi Evangelíum Guds ríkis, segjandi: tímum er uppfyllbur, Guds ríki er komið, gjöríð yðran, og trúíð Evangelíu. Þess háttar var prédíkun Jóhannis Baptísta, er hann sagði: gjöríð yðran, því Guds ríki er nálægt; oxin er sett til rótar trjáanna, hvert það tré, sem ekki ber góðann ávört, skal upphoggvaft og í eld kastaft, Matth. 3. Hér er Oleum Evangelíi blandad með sterku logmálsins vini, til lækningar þeim, sem meðal reningja hráðir voru, Lúc. 10. Með þessum hætti á Evangelíum einu nú að kénnaft í Guds söfnudum, hvar inni að eru bædir vöndir og göðir, Matth. 13, og þannveg byrjar Guds fjársjóðum út að skipta í hentugann tíma, svo hvor einu fái það homum þer, því ei komi Jesús til að uppleysa edur afná, heldur til að uppfylla logmálið, Matth. 5. Guds náð í Evangelíu hryu ekki á manninum fyrir utan eina lífandi trú; undan einu lífandi trú verður að ganga sönn yðran; sönn yðran er aldrei nema með sönnu ángri og hjartans trega; tregi hjartans kánu ekki í manninum að upprekjaft fyrir utan þekkingu syndarinnar; þekkingu syndarinnar frámkénur af logmálinu, Róm. 7; hvar fyrir þótt að logmálið gjöri annvgvan hólpinn af sjálfu sér, samt þjónar það undir Evangelíum, trúndum manni til sálhjálpar, svo þegar bóktasurinn hefir deyðt, þá lífgar andinn, 2 Cor. 3; þegar logmálið hefir sundurmaríð, þá lækur Evangelíum; þegar mannessjan af logmálinu þekfir, að hún hefir ekkert annað forþénad enn Helviti, Guds reidi og eyllíam danda, þá tekur trúin við homum og gjörir hann lífandi aptur fyrri Jesu danda, og endurnýar hann til að gjöra framvegis Guds vilja. Þessa atferð brúfadi hinn aðsti Biskup og mikli Hyrdur sandenna optast til að leida synduga menn til Guds ríkis; þá sönnu brúfadu og allir hans þénarar um alla efi. Móí var réttlætis prédikari, 2 Pét. 2. Nathan straffadi Davíð, áður einu hann huggadi hann, 2 Sam. 12. Atferð Jóhannis Baptísta, er öllum kunnug, Matth. 3. Svo er nú þessi hinn almennulígi háttur og máti til að prédíka Evangelíum, sem allir Guds-örðs þénarar eiga að vita og brúfa. Annar er sá, sem tilhýðir ángráðum og sturludum manneffjum, þeim sem allareidu hafa þekft syndina, og svo eru af hennar umþenkíngu sundurmaríðir, að þeir reikna sig övörðuga Guds náðar, og svo fá-ráðir, að þeir vita ekki hvað

þeir eiga af sér að gjöra, þessja að sonnu Guds náð, en ofsbýður þó stærð syndanna; þeir vita að Eól réttlætisins, Jesús Krístur, er þeim upprunin, Mal. 4, en fyrir því að þeir treystu eðfi til að lypta sínum augum til himins upp, Lúe. 18, og að þóka syndanna skilur á milli Guds og þeirra, Esa. 59, þá fá þeir eðfi í gegnum hana séð (fyrir eum Heilagur Andi rýður trúarinnar snúðslum á þeirra hjartans angu) hvað sagurt hán stíu; þeir þeinfja heldur á stærð syndanna, eum til sjálða Guds miskunfemda, og í eim orði að segja, það eru þeir fátakir, er sérilagi um talab er hér í Gudsþjallinu; þeim tilheyrir Evangelium eintónis án loðmálisins straungu hótana. Hvarfyrir? Þviab Guds Andi hefir allareidu verfab allt það, sem loðmálid átti að verfa, sem er, þessingu syndanna og samna yðran, er af henni kemur; þeim verður boðab, að hvar sem synðin yfirgnæfi, þar yfirgnæfi náðin miklu frammar, Róm 5; þeim verður sagt, að Mannsins Sonur kem til að kalla synðuga, en eðfi réttláta til yðrinnar, Mat. 9; þeim á að þrédífa, að blóðid Jesú hreinfí þá af öllum synðum, 1 Jóh. 1; og þó að þeirra synðir séu randar sem blóð, skuli þær eins hvítar og snjóer verða, Esa. 1. Þeim segir Davíð, Ps. 34: nálagur er Drottinn þeim, sem suundurfrámbir eru í hjörtum og harmþrúgnir í anda. Til þeirra segir Esajas, Kap. 55: heyrir þér, sem þyrstir eruð, komid til þessara vatna, og fá eð eingam þening hefir, komid, meðtakid og snæbid; komid, segi eg, og fáid ofkeypis og fyrir eðfært, bædi vin og mjólk. Til þeirra hrópar sjálfur Jesús, sem borid hefir synðir verfab arinnar, Mat. 11: komid til mín allir þér, sem erfíðid og þúnga þjáðir eruð, eg vil yður endurnæra; til alls þessa segir ell heil. Guððómsins þrenning, amen! Ezech. 33. Þér segid, af því að vorar yfirtroðslur og synðir liggja á oss, þar fyrir víðum vér upp í þeim, hvorniu skýldum vér mega lífa? Þá seg þeim: svo sammarliga sem eg lífi, segir Drottinn, þá vil eg eðfi dauda hins ógudliga, heldur að hann smíi sér og lífi. Eðfi eru þess dæmi, að Fadir miskunfemðanna hafi nockurn þann frá sér rekid, sem til hans komid hefir, Jóh. 6. Þetta er Evangelium fríðarins, sem hér boðab verður, Esa. 52; lát því ei, synðugur maður! þína sálu vera óróliga í þér, því þú hefir fríð við hann fengid, hvørs óvinur þú varst, þegar hann gaf sinn Son í daudann fyrir þig, Róm. 5. Það stéður hjá góðum konungum, nær þeim fæðist eum sonur, að þeir gésa einhvörn bandingja lausann, en Guð Fadir lét hrópa til allrar verablar í síns Sonar fæðingu: fríður á jörðu og mönnunum góður vilji! Lúe. 2. Þetta er Evangelium fagnadarins, Lúe. 2; því Englarnir ságu: eg boða yður mikinn fegnub, þann er ífær öllu fólki. Lát þér því eðfi svo ógna synðir þínar, þótt þær yfríð margar séu og stórar, að þú eðfi undir eins gleðjst í Guði heilsugjafara þínum, Lúe. 1. Meiri gleði er í himninum, segir Jesús, yfir einum synðara, sem yðran gjörir, heldur eum yfir níu og níutíu réttlátum, Lúe. 15. Nú fyrst að sjálfur Guð og hans Heilagur fagna svo mífog þínu, apturhvarfi, því skýlbir þú þá hryggur vera? Þetta er Evangelium Guds náðar, Akt. 20, og embætti forlífunarinnar, 2 Cor. 5; en þú hræðist ell þín verk eins og Jóh, og veitst að jafnvel þitt réttláti er svo sem niðlags-fat, Esa. 64. Nú er þetta náðarinnar Evangelium, í hvörju synðaranum verður framboðin náð út af náð, en ef það er af náð, þá er það eðfi af verkunum, segir Postulinn, Rómi. 11. Þín verk eru vond, en þetta er þó Evangelium góðra hluta, Róm. 10. Þitt hjarta forðemir

þig; en Jóhannis segir þó, að Gud sé meiri þínu hjarta, og þiti alla hluti, 1 Jóh. 3; veit hann alla hluti, þá veit hann og það, að þú ert andliga volaður, því vill hann þér himnaríkið gefa, Matth. 5. Enginn er sá suauður, er hann á heilt kóngs-ríki, þó er syndarinn rífi, þegar hann á Guds-ríki, og verður þá rífastur, þegar hann er sem fátækastur, og máttugur, þegar hann veitur er, eins og St. Páll, 2 Cor. 12. Veit Gud alla hluti, þá veit hann og það, að þig húngrar og þyrstir eptir réttlætinni, Matth. 5; en ef þú, sem vondur ert, kant að gefa börnum þínum góðar gáfur; ef þú, sem ert alinn í synd, mundir ei neita dauðsþyrstnum manni vatns-dryckjar, mun þá Gud, sem er alleina góður, tessja lengi að spala þér með Heilogum Anda, þá þig lángar eptir honum, svo sem hjörtinu eptir fersku vatni, Ps. 42. Þú fellur í þær syndir, er Gud hefir þér áður fyrirgefið, og það optar enn einusinni; það er illa gjört, lát þig það af hjarta ángra og syndga ei þamín frammar, að þú ecki uppanfir brunn miskunarinnar, en gjæt þó þess, að þetta er Evangelíum forlufunarinnar, 2 Cor. 5. Kristur er kúminn að eyðslu, Hebr. 7, og situr til Jodarsins hægri handar til að bjóða fyrir ös dásátanliga. Jesús skipaði Pétur að fyrirgefa sínum bróðir, sjötusínum sjo-sínum, Matth. 18. Engja ecki að Fadir miskunsendanna minni vera síður náðugur, enn hann ætlar til að þú skulir vera, sérdeilis þar hann segir: verid miskunsamur, svo sem yðar Fadir er miskunsamur, Lúc. 6; en briska samt ecki þessa Guds náð til hirdaleysis, edur til að gefa höldinu tann; það ecki að honum, sem augað hefir skapad og eyrad hefir plantad, Ps. 94, og er hjartnanna og yrnanna ransafari, Apoc. 2; því hann letur ecki að sér hæða, Gal. 6; hafi Gud fyrirgefið þér margar syndir, þá vit að þér er þess vandara; þeint á þann tíma, hvorsu að syndin var þér óbærilig, áður enn Gud huggadi með Evangelíu, hún mun þó betur bita, ef þar kynni að koma, að hann yrði fyrir alvörn reidur. Slokvid ecki Heilagan Anda, segir Páll Postuli, 1 Thess. 5; gjæt að því, syndugur maður! því kausfé hann verði ecki svo hægt aptur að freikja. Sjá, nú ertu heilbrygður, sagði Jesús við þann, sem hann læfnadi við dýkið Betthesða, syndga nú ei frammar, að ei hendi þig annad verra, Jóh. 5. Þú hefir eitt sinn legid við dýki Guds náðar og Engill hins mikla ráðs hefir svo hrært það, að þér varð til andligrar heilubótar; sjá til, að þú ecki aptur misfir heilfuna, og verdir svo að kvarta um með þessum manni, það þú aungvann fáir, sem að fasti þér í dýkið, þegar Jesús er frágenginn. Þá hann eitt sinn útrekíð Djofulinn frá þér, þá gjalt varhuga við, að ei hverfi Satan aptur, og taki sjo anda sér verri, og verði svo þitt híd síðara argara þínu fyrri, Lúc. 11. Nú hefi eg svo með fám ordum sagt; bræður mínir! hvílist að sé það Evangelíum, sem fátækum boðad verður. Þennan veg gekk Jesús til að leita að þeim, sem annaðhvort harmfráungnir vöru, og suidurfrandir í mótmælinum, edur særðir og lemstraddir af tilfinningu syndanna. Hann hafði ecki mörg ord við hina berýndugu í Simons húsi, hann tók orðalaust hennar forsvor á hendur, og sagði: að henni fyrirgefust hennar morgu syndir, af því hún elskadi mikid, Lúkas 7. Hann skipti ecki nörvum ordum við hina blóðfallssjúku, er gekk bak til við hann, og suerti fald hans klæða, hann sagði alleina: vertu hughraust, mín dóttir, þín trúu gjörði þig heilbrygða, Matth. 9. Hann hafði og ecki lángorðt við hina limafallsjúku, er þeir létu siga ofan af þakinu niður fyrir hans blejsadar fætur

hann reisti hann strax upp með þessu huggunar orði: vertu hughráustur, sonur! Þér eru þínar syndir fyrirgefnar, Matth. 9; hann átalði ei stórum hórkönnu, til hværrar haim sagði: kona! hefir nokkur fordæmt þig? en hún kvad nei við; þá sagði hin eylista Gjesti: svo fordæmi eg þig ekki heldur, far burt, og syndga nú ei frammar, Jóh. 8; enginn er þvilfur Guds velgjörningur, af öllum þeim fjölda, sem hans fódurlig náð hefir tjáð syndgum mönnum, sem þessi. Enginn húngraður verður svo feginn að eta, enginn þyrstur að drekka, enginn nafinn að klæðast, enginn þreyttur að hvílast, enginn útlægur að ná landsvístum aptur, enginn fjóhrafinn laudinu, enginn sjákur batanum, enginn þrell frelsinu, enginn fjötradr lausninni, svo sem fátækur verður evangelió, og einn syndári, sem einnfis von á, nema eylisra helvitis písla, svo sem hann verður því feginn, segi eg, að Gús náðar ljós stin i hans hjarta, svo að hann sér með trúarinnar augum, að hans syndir kvittar eru. O, Herra Jesú Christe! þú saklausu lamb Guds, sem burtuber allar veraldarinnar syndir! kénn þú ofs að þeckja vörn óverdugleik; drag þú skýluna frá vorum döpnu augum, svo að vér mættum sjá vora blygdan; straffa þú syndina i ofs með sannri yðran og ángri hjartans fyrir það illa, sem vér frá barnæsku vorri höfum drygt ámoti þér; og þá vér erum svo niðurslegur i hjörtum vorum, og þin völduga hönd er ofs svo sterk ordin, þá rétt ofs aptur þína náðarhönd, að vér ei sökum i djúp óvæntingarinnar, heldur forlátum ofs þar uppá, að þú sért ofs af Guði gefinn, til réttlætis, til helgunar og eylisfrar endurlausnar, 1 Cor. 1; bænheyr það, Herra! fyrir þína forþénustu, amen!

Fjórða Sunnudag i Adventu.

Gudspjállid, Jóh. 1 Kap.

A þeim tíma: Gyðingar sendu af Jerúsalem Presta og Levíta, að þeir skyldu spyrja hann að, hvör ert þú? Og hann meðkændist og neitadi því ekki; og hann meðkændist, segjandi: eigi em eg Krístur. Og þeir spurdu hann ennþá að, hvad þá? ert þú Elías? Hann sagði: ei em eg. Ert þú þá spámadur? Og hann svaradi nei, ekki. Þá sögdu þeir við hann: hvör ert þú þá? svo að vér megum andsvar gefa þeim, er ofs útsendu. Hvad segir þú af sjálfum þér? Hann sagði: eg em hrópanda rödd i eyðimörku, greidi þér götu Drottins, svo sem sagði Esajas spámadur. Og þeir, sem út voru sendir, voru af Phariseis; og þeir spurdu hann að, og sögdu til hans: því stfirir þú þá, fyrst þú ert ekki Krístur, eigi Elías, og eigi spámadur? Jóhannes svaradi þeim og sagði: eg stfiri i vatni, en sá stób i midid hjá yður, hvörn þér þecktud eigi; hann er sá sem eptir mig mun koma, hvör ed var fyrir mig, hvørs sköpvengi eg em ei verdugur upp að leyfa. Þetta stfedi i Bethabara, hinumegin Jórdanar, þar sem Jóhannes stfirdi.

E r o r d i u m.

Í þessu heilaga Evangelíó er tvennt, sem þarf að athuga; það eina, að Jóhannes segist ekki Elías vera, en Jesús segir þó um hann, Matth. 11: ef þér viljið það meðtaka, þá er hann Elías, sá ed koma skal; og hjá Mattheum segir hann, að Elías kominn sé, Matth. 17; það er annað, að hann neitar því, að hann sé spámáður; en hans fadir Zacharías segir þó um hann, Lúc. 1: og hú, sveinn! munt kallast spámáður hins hærsta. Þetta sýnisti hvort öðru gagnstædt vera; en þess byrjar að gjæta, sem St. Pétur segir, að spádómarnir eigi ekki út að leggjast eptir eigin þótta, því þeir eru ekki að mannligum vilja til vör komnir, heldur hafa Guds heilagir menn tilkynðir af Heilögum Andan talad, 2 Pét. 1; og því er enginn vegur betri edur beinni til að leggja þá út, heldur enn sjálf ritningin. Hjá Malachíam Kap. 4, segir Andi Guds: sjá eg mun senda Elíam spámann til yðar, áður enn kemur sá mikli og hræðiligi dagur Drottins; sá Elías er nú Jóhannes í raun og sannleika; han gæð undan Guds fólki í anda og krapti Elíæ, svo sem engillinn spáði, Lúc. 1. Elías var einn stráangur vandbótari í Guds stad. Jóhannes var og yðanar prebikari. Elías sagði hinum ógudliga Achab konungi til synða sinna, 1 Kóng. 21; Jóhannes átalði Heróðem konung, Matth. 14. Elías upprætti að miklu leiti afgudabýrkunina úr Ísrael, 1 Kóng. 18; um Jóhannem segir Jreifarinn, Matth. 17, að hann muni víðrétta alla hluti. Elías bodaði hinn sanna Gudsveg, 1 Kóng. 19; Jóhannes kom með veg réttlætisins, Matth. 21. Um Elíam er spáð, Malach. 4, að hann muni snúa hjörtum fedranna til barnanna, og barnanna til fedranna; og hann sama spádóm þýðir engill Drottins uppá Jóhannem, Lúc. 1. Og að menn ekki efast um það, að Jóhannes sé Elías, sá ed koma átti, þá skrifar Matth. 17, að þegar lærifveinarnir sáu á fjallinu Elíam og Mósen tala við Jesum, er hann forklárabíst, þá hafi hann bannad þeim að segja þá sýn nokkum, fyrr enn hann væri upprifinn, en þeir svörðu: Þharisei segja, að Elías eigi áður að koma; en hann sagði: Elías á að sennu að koma og lagfæra alla hluti. En eg segi yður, að Elías er allareidu kominn, en þeir þektu hann ekki, heldur gjörðu við hann hvað þeim líkadi. Svo mun og Mannsins Sonur verða þindur af þeim, þá skildu lærifveinarnir að hann taladi við þá um Jóhannem, segir Mattheus. Svo er nú Jóhannes sá rétti Elías, sem koma átti; en þó ekki einn og hinn sami Elías Þhesbiter; og svo sem Guds Andi segir, Jóh. 3, að þeir muni leita síns konungs Davíðs, sem þó er ei annað enn Krístur, svo heitir Jóhannes hér Elías, jafnvel þótt hann ekki Elías væri. Í öðru lagi neitar Jóhannes því, að hann spámáður sé. Hér byrjar að athuga, að Gyðingar hafa án efa verið í þeirri villu, að Gud mundi ekki einasta senda Elíam Þhesbiter í eigin persónu til þeirra, heldur og einn annann spámann, líkan Mósi, hvað þeir dregid hafa af sjálfs Mósis orðum, Deut. 18, er hann sagði: spámann mun Gud yður uppvækja af bræðrum yðar, líkan mér, honum skulud þér heyrta. Hvor orð alleina eiga um Drottinn Jesum að líkja; svo sem St. Pétur það útleggur, Act. 3. Það má og ráða af orðum fólksins, er sagði um Jesum, Jóh. 6: þessi er sannarliga sá spámáður, sem í heiminn koma skal; eda hvað er það annað, sem stendur, Maccab. 14, að Gyðingum og kénimönnum sýndist að Símon skyldi vera þeirra hertogi æfínlíga, þar til sá vísi spámáður keni, 1 Maccab. 14? Vilji menn og grandbærlega athuga spurn Gyðinga, þá er hún þann veg: ertú sá spámáðurinn? hvað talad sýnisti um einhvörn vissann spámann, sem þeir væntu eptir; en svo sem Jóhannes því réttlíga neitadi, að hann væri Elías eptir þeirra meiningu; svo kvad hann og nei við hinu með öllum rétti, að hann sá spámáður væri, sem þeir eptir væntu, jafnvel þótt hann væri spámáður hins hærsta, svo sem hans fadir Zacharías áður sagt hafði, og meir enn nokkur spámann að Krísti vitni, Matth. 11; og er þetta að segja um persónu Jóhannis; en af hans andsvörum eigum vér Krístilíga högværd að læra; hvar um eg framvegis tala vil; þar til styrki Guds góður Andi, fyrir Jesum Krístum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hid fyrsta andsvar Jóhannes, er hann gaf sendimönnum Gyðinga, er þetta: eigi em eg Krístur. Spurn þeirra var þann veg: hvor ert þú? og sýnisti svo sem hann hafi ei viljad bida eptir því, að þeir spurdu hann að, hvort hann Krístur væri, því hann hefir

átt efa vitad, þessháttar mundi erindid vera; þar fyrir fortækur hann það strax, og segir: eigi em eg Kristur; og má þar af sjá, hvorsu annat honum hefir þar um verid, að enginn skylbi svo mikla hluti um sig þenkja; hvar fyrir hann gétur og efi bundist síðar í gudsþjallinu, að tala svo skörinorðt hér um, að allir skilja máttu, er hann segir: sá stóð í miðid hjá yður, hvörn þér þekktud eigi, hann-er sá, sem eptir mig mun koma, hvör og fyrir mig var, hvors skóþvengi eg em ei verðugur upp að leyfa. Gudsþjallamaðurinnu sem þetta ritar, hann hefir svo mörg orð hér um, segjandi: hann meðféndist og neitadi því efi, og hann meðféndist og sagði: ei em eg Kristur; og er það andfært þar af, að hann hefir á allar lundir viljad, gyrða fyrri það, að enginn skylbi þvilíkar ofgar í hug sér leida. Þann veg hafa allir Guds elskendur lyndir verid, að þeir hafa fyrirorðid sig, þá þeir á einhvörn hátt hafa orðid annaðhvört að nálægjast Gud, edur og að þeirra hefir undir eins gétid verid og hins stóra Konungs, sem öllu rædur bæði á himni og jörðu. Heilögum Jóhanni var þetta nærsta ættgengt að blygdast fyrir sínum Gudi og Skapara. Þegar Guds móðir Maria heimfótti móðir hans Elísabeth, frændkonu sína, er hún var ólétt að honum, þá fagnadi hún henni á þennan hátt: hvadan kémur mér það, að móðir Drottins míns kémur til mín? Lúc. 1; eins var sjálf Maria skapi farin, er hún sagði til engilsins: eg em ambátt Drottins, verði mér eptir orði þínu. Abraham víðsi ei hvad hann átti af sér að gjöra, þegar Drottinn virðti hann vidtals; því sagði hann: eg vilði nú gjarnan tala við Drottinn Gud, þótt eg sé dúpt og aska, Gen. 18. Eg vil ei þar um tala, hvorsu postular Drottins vörðust allri þeirri lotningu, er ádrir syndugir menn vildu veita þeim, þá þeir kénndu Jesúm, edur gjördu kraptaverf í hans nafni. Þegar Kornélius féll til fótá Péturs, þá reisti postulinn hann jafnskjótt á fætur, og sagði: státt upp, eg er einninn maður, Act. 10. Þegar fólkid í Lystris sagði, að Gudirnir væru monnum lífir orðnir, og til þeirra ofanfonnir, Act. 14, af því að Páll reisti þann á fætur með einu orði, er fótþrumur var frá móðurlífi, og vildu hafa fært honum og Barnabá fórnir, þá sundurrisu þeir sín klæði, stúðu inn í mannþraungina, hrópuðu og sögðu: þér menn! hvar fyrir gjerid þér þetta? við erum menn, sama breiskleika og þér undirorpnir. Já, efi einasta Guds heilagir menn og ástvinir hafa þann veg blygdast fyrir Gudi, sem meir eum skýlengt er, heldur og hafa hans völungu englar hid sama gjört. Það má meðal annara lesa, Apóc. 19; þegar Engillinn taladi við Jóhannem, þá skrifar hann á þennan hátt: og eg féll fram fyrir hans fætur að tilbíðja hann; og hann sagði við mig: sjá að þú gjerir ei þetta, eg em þinn meðfénnari og bræðra þinna, þeirra er hafa vitnisburðinn Jesú, tilbíð þú Gud! Hafi nú Guds heilagir menn og postular, hafi Jóhannes Baptista, um hvörn Samleiksmannurinn vitnar, að enginn sé meiri af kvinnunni fæddur, Matth. 11, hafi hans blesud móðir, sem hina mestu tigu hefir af Gudi þegid allra syndugra manna, sem börnir eru í þennan heim, hafi Guds heilagir englar, sem eru aldeilis án syndar, hafi þessir, segi eg, svo andmykt sig fyrir hans hátigu og veldi, hvad miklu framar byrjar þér þá, syndugur vrmur! að andmykja þig undir völunga Guds hönd, sem allur ert í synd, og efi eitt augnablik lífir án syndar í hans augliti. Hafi Sonurinn gjörst Fæðurinn

hlýðinn allt til dandans, já, allt til krossins danda, Phil. 2; ef St. Páll, 1 Cor. 15, segir, að á síðarsta degi, þegar hann afhendir ríkið Gudi og Födur, þá munni hann (þó eptir manndóminum) undirgefnum verða honum, sem alla hluti gjörði honum undirgefna; ertir þú þá ekki að stannast þín, að standa upprettur í hans augliti, þú, sem optíunnis ert óhlýðugur, þverbröttinn, tónlátur, og forsmáir hans miklu miskunsemi, sem dagliga er ný og ferst yfir þér á hvarjum morgni, Harmagr. 3. Hvar fyrir hafa Guds heilagir svo áundmykt sig fyrir Gudi? Því þeir elskudu hann; hvi hafa þeir hann elskad? Því þeir þekktu hann; því þekktu þeir hann? Því þeir lærðu fyrst að þekja sjálfa sig; hvað þekktu þeir hjá sjálfum sér? ekkert nema eynd og volæði; hvað hjá Gudi? ekkert, nema dýrd og vegfemd. Gjør slíkt hið sama, og muntu finna, hvorsu að þú ert minna enn ekkert í Guds augliti; ber þig saman við hann, þótt nokkud ólíkt sé saman að bera, og nærsta sundurleitt; gjør það þó, því slíkur samburður mismiklar honum ekki, ef hann mætti duga þér til að kammast við eynd þína og hans dýrðarfullu hátígt, hvörja þó dandligur maður aldrei kann að þekja svo sem hún er. Jákob spurdu Jóhannem að, hvör ert þú? Ef þú spyr að hvör Gud sé, þá verður ei svarad, nema með hans eigin ordum: Gud er einn andi, Jóh. 4, þó ekki svo sem aðrir andar, heldur fadir andanna, Hebr. 12, og svo dýrðligur, að honum má við engum hlut samlíkja, Esa. 40; um hann verður ei nær komist að tala, enn með þeim ordum, er undir eius meðfönu fäfræði vora til að útmála hans dýrd, sem er, að hún sé ómælanlig, óendanlig, órausafaulig og óútfegjanlig. En spyr sjálfan þig að, hvað ert þú? í fyrstunni ekkert, og síðan leir jarðar, sem Gud skóp him fyrsta mann af, Gen. 2. Gud er eyllifur, sá sem er, og sá sem var, og sá sem koma mun, Apóc. 1; en hvör ert þú? nokkurskonar gufa, er sést um hrið, en hvörfur síðan, Jak. 4. Gud er ómælanligur, hann uppfyllir bæði himin og jörð; það vottar Jóphar af Naema, segjandi, Jóh. 11: muntu með huganum geta komist að stærð hins Almáttuga, hann er hærri enn himininn, og djúpari enn Helvíti; en hvör ert þú? mæl sjálfan þig, sem ert fárra fóta lengd, og megnar ekki með allri þinni áhyggju að auka einni alin þar við, Matth. 6. Gud er alvitur, allir hlutir eru berir og naktir fyrir hans augum, Hebr. 4; en hvör ertú? þú veist ekki hvað á morgun mun ske, Jak. 4. Gud er almáttugur, hjá honum er enginn hlutur ómáttugur, Luc. 1; en hvör ert þú? þú formátt ekki að gjöra eitt hvítt hár svart á þínn höfði, Matth. 5. Drottinn er réttlátur og góður, segir Davíð, Ps. 25, og svo sem hann er í sjálfum sér, svo er hann í sínum verkum; en hvör ert þú? þínir þántar eru vöndir í frá upphafi, Gén. 8, og svo eru þín verk, því þar er enginn sá ed gott gjöri, og ekki einn, Ps. 14. Gud er sannordur; öll hans bódord eru samleifi, segir Davíð, Ps. 119; ef vér ótrúir erum, þá er hann trúir, sjálfum sér kann hann ekki að neita; segir Páll, 2 Tím. 22; en hvör ertú? spyr St. Páll að; hann mun svara þér, Róm. 3: verði Gud sannordur, en allir menn lygarar. Hvað virdist þér nú, syndugur maður? muntu ekki, þegar þú svo heldur reifning milli Guds og þín, munt þú ekki (segi eg) fulla orsök hafa til að stannast þín fyrir hans augliti, sem þér svo miklu máttfari, miklu æðri, miklu betri, miklu réttlátari er, og í einu orði að segja, hjá hvörjum þú ert minna enn ekki neitt að reifna, og fyrir utan allt þetta, þá hefir hann þig svo auman, svo fárðan, svo vöndan og

ónógan sjálfum þér um alla hluti, upp úr þecknum hafid, og sett þig í síns Sonar ríki, Róm. 1; en litilættad hann og gjort þér að öllu samlíkan, Hebr. 2, að því einu undanteknu, er hann var straffaður fyrir, en þú ert frelsaður frá, sem er syndin, Hebr. 5, fyrir hvörja hann er deyður, en þú fécst lifgjöf fyrir hans danda. Því skyldur þú þá aumastur allra skapadra hluta Guds á jörðinni, skyldir þú (segi eg) stæra þig, edur metnast í hjarta þínu, svo sem værir þú nokkud fyrir utan Gud, og ei miklu heldur með andmýkt hins hjarta þacks honum þess inniligar, sem hann hefir gefid þér meira vit á að þeckja það, og meira til þín lagt, enn allra annara. Einn Guds engill hefir honum meira að þacka fyrir hinn minnsta dropa hans gjæstu, er hann hefir til hans lagt, heldur enn allar skynlausar sképniur, fyrir öll náttúrunnar gjæði og sköpun allra hluta; en þú, syndug manneskja! hefir meira af honum þegid í hinum minnsta náðarmola andligna gjæða, heldur enn allar englanna her-sveitir í öllu því, sem öllum þeim er tillagt; hvar fyrir? Þviad til þess, að þú lifa skyldir fyrir náð Guds, hefir hann látid Son sinn, ekki englanna, heldur Abrahams sæði uppá sig taka, Hebr. 2, og gjort þitt hold, sem hann uppá sig tók, englumum svo miklu ædra, sem hann hefir framar þeim ædra nafn öðlast, Hebr. 1, og látid hinn lifanda Gud í mannligu holdi deya mannlígu danda, svo þú mættir guðligu lífi lifa; því hefir hann svo miklu meira til þinnar upphesdar unnid, enn til englanna, sem Jesúm, hans Son, hefir meira kostad að endurskapa þig, heldur enn alla englana að skapa; fyrir því áttu honum svo miklu meira að þacka enn þeir, sem hann hefir meira uppá þig kostad; en hvar með viltu honum þacka? ekki etur hann kjöt hafranna, edur drekkr blóð hinna seitu uxanna, Ps. 50; offra honum losgjörðinni, og gjaldt honum þín heit, það er andmjúkur andi og sundurframid hjarta, hvört hann mun ekki fyrirhlíta, Ps. 51. Þú kannt að segja: eg jafna mér ei saman við Gud, ei hef eg mig upp ámoti honum, eg veit eg á honum allt gott að þacka, og ef hann vill dóm halda við mig, þá hefir hann vald til að kasta lífi og sálu í eyllisan eld, Matth. 10; þú segir vel, því allt þetta er meira en satt; en ransaka hjarta þitt vel, hvört hugur hefir altid fylgt máli; hefir þú andmýkt þig svo fyrir þínum Gudi, sem byrjad hefir bæði með orði og verki? ef hann er þínn faðir, hvar er þá hans heidur? Gjat að því Jesús segir, Matth. 21, um þann son, er faðirinn skipaði að erfida í vingardinum, og hann kvad já við, en fór þó hvörgi; það er ei nóg að nálægjast hann með vorunum, ef hjartað er lángt þar frá. Vér segjumst allir eiga að elska Gud fram yfir alla hluti og það er það sama andmýktarmerki að elska hann; en Gud náði hvörninn það esnt er, þar vér látum ös á stundum alla hluti skylðari vera enn hans dýrd. Þegar holdid og Andskotinn freista þín til syndarinnar, en þér kénur þá í hug, að Gud hafi það bannað, samt hlýðir þú holdinu í þess girndum, og katur syndina í því drottna, Róm. 6; er það ekki að upphesja sig ámot Gudi, og meta framar þess minnad, enn hans bodbord? hvörjir erum vér þá á meðan? ekki Guds þjónar, heldur þrælur syndarinnar, því hvör hann syndina æfir, hann er þræll syndarinnar, segir Jesús, Jóh. 8. Vér eigum að hræðast og stélfast hans ógurliga nafn; en menn vaubrika það ástundum, til að ljúga, stela og swifja; hvörjir erum vér þá? þeir að vísu, fyrir hvörra skuld Guds nafn lastað verður meðal heidingjanna, Róm. 2. Vér segjumst vera skylðugir að hlýða hans orði, og gjöra þar eptir; en menn dauðsþyrast þar við,

sitjandi undir einni prædíkun hyrbulausir, og ganga þadan ávartarlausir, og sumum má valla þángað koma, sem það er um hönd hafst; hvað erum vér þá? forgleymanligir tilheyrendur, en ei gjörendur orðsins, Jac. 1. Í krossi og mótgangi sést allrabest audmýktin fyrir Gudi; fá audmýfir sig réttlíga undir hans völduga hönd, er kysir á vönd Drottins með þaðlati, því hann er hans sannur lærisveinn; - en þar vill ástundum næsta mikid afbera, þar menn eru óþolunmóðir undir Drottins krossi. Sumir stjóta sér undan hans seta oki á allar lundir með óleyfilígu móti, og leita þeirra bragða, er Gud bannað hefir; er slíkt að audmýfja sig fyrir Gudi? fjærri fer því; hvorjir erum vér þá? lífir þeim, er líða svo, sem þjófar og mörðingjar, edur þeir, sem falla inn í annars embætti, 1 Pet. 4; því hvar er vor audmýkt fyrir Gudi, ef vér viljum ekkert þola hans vegna? Og svo sem vér erum nú skyldugir á allar lundir að audmýfja oss fyrir Gudi vorum skapara, svo vill hann og ei heldur, að vér skulum forsmá vora bræður í heiminum; því hvor hann segist elska Gud, en hatar sinn bróður, hann er ljúgari, segir Jóhannes; því ef hann ecki elskar sinn bróður, hvörn hann sér, hvörninn má hann Gud elska, þann hann sér ecki? 1 Jóh. 4. Nú er ekkert verkfæri fjærleikans handhægra enn litilætið, því það verður af öllum elskað, og með því dregur fjærleikurinn alla til sín, þá sem ecki fjærleika hata; þess vegna segir Pálus um dygd þessa: fjærleikurinn er ecki mikilátur, hann þýtur ei upp, hann leitar ecki eptir því, sem hans er, 1 Cor. 13; og sökum þess, að hann vissi, að litilætið var band fjærleikans, þá býður hann kristnum monnum, að þeir hafi hvor annann sér í virðingum ædra, Phil. 2; svo hefir og Jesús látid öllum sínum lærisveinum það boðorð eptir: hvor sem vill stór vera yðar á milli, hann sé hinna þenari, Matth. 20. Hefði Jóhannes verid ágjarn hégömdyrðar, þá hefði hann ecki neitad því, að hann Elías edur spámatur væri, þar hann mátti þó hvorutveggja um sig játa, þvíad það eina vitnar Krístur, Matth. 11, um hann, en annad hans faðir Zacharías, Lúe. 1, sem áður er sagt, og allt fólkið hældt hann fyrir spámann, Matth. 21, en hann vilði á móti hvorngu taka; svo hann gjæfi Gudi einum dyrdina, ecki ólíkur í þessu sínum Herra, hvers engill hann var, Mal. 3, hvor þá hann var af hinum Skrifstærda kalladur: góði meistari! svaradi hann: hvað kallar þú mig góðan? enginn er góður, nema Gud einn, Marc. 10; ecki neitadi Herrann því, að hann góður væri, vilði þó ecki þiggja þann titil af hans munni, er hann svo kalladi eptir sínum þánka, það er eins góðan og Pharisei voru, hvorja fólkið kalladi góða, af því þeir gáfu svo miklar elmusur, en Saduceos réttláta, af því þeir gáfu ekkert eptir, tóku ei heldur neitt ránglīga frá neinum; hvartil St. Páll sýnisti líta, Róm. 5, er hann segir, að varla munni finnaft nokkur, fá ed fyrir réttlátan deyr, því kanste einhver fíndist, fá ed dæi fyrir hinn góða. Þann veg forsmáði Krístur og hans engill, Jóhannes, fánýta virðingu heims þessa; og ei var St. Páll vdrwis lyndur, er hann segir, 2 Cor. 12: ef eg hrósaði mér, þá væri eg þó enginn dæri, því eg skal satt segja; en eg hlífist við það, svo að enginn þenki um mig fram yfir það, sem hann sér mig vera, edur heyrir af mér.

Jóhannes segir hér í gudspjallinu: greiði þér gotu Drottins! Orð þau eru tekin af Esaja spádómsbókar 40 Kap., þar ed svo stendur: þar er röð eins hrópanda í eyðimörku: greiði þér gotu Drottins, og gjörid slétta vögu Gudi vorum í óbyggðinni. Þegar

menntu ryðja einn veg, og gjöra hann feran, taka menn i burtu stórgrýti og allar ójafnur, svo greiðt verði um að fara. Öffi og hroki veraldar þessarar eru torfærur þær, sem Guðs veg hindra í mannsins hjarta; hvaðan kómur stríð og harátta manna ámedal? hvaðan kómur ófund og úlféð? hvaðan ver agg, reidi og þræta? hvaðan uppstigur ágirni og féðráttur? hvaðan framkómur morð og mannslag? hvaðan er það, að menn tennlast og tyggjast umbyðis, þar til þeir umsidir mettu verða upptenir? Zach. 11; kómur ekki allt því líft af hinu bálvudu drambsemi, er Satan innrætir í manna hjörtu? hvörnin á Zions Stofungur að ríða um slíkan veg, þegar sá Drottinn kómur til síns musters, Mal. 3, sem er mannsins hjarta. Þeir breiddu sín klæði á veginn fyrir hann, þegar hann síðarft innreid til Jerúsalem, og dreifdu kvistum trjána á hans götu; það var andmýttar og fríðar merki; því á og í burtu að ryðja stórgrýti drambseminnar og ofstopans af hans leið, ekki með lífamligum verkferum, heldur með Guðs orði, um hvort Páll skrifar, 2 Cor. 10; að vopn herfarar vorrar séu ei lífamlig, heldur kröftug fyrri Guði, niðurbjótandi hugrenningarnar, og allar hæðir, sem að upphæfjast á móti Guðs þekkingu; en hvörjar munu þær hæðir vera? það eru, meðal annara, fjöll drambseminnar; því ekkert móttstríðir samri Guðs þekkingu meir, en þekkingarleysi síns eigin óverðugleika, sem er móðir drambseminnar; því segir röð hrópandans, að allir dalir skuli upphæfjast, og öll fjöll og hálsar niðurbryðjast; hvað er það annað, en það, sem Guðs móðir sýngur í lofsvæðinu? Lúc. 1: dramblátum hrindir hann af stóli, en upphóf litiláta. Og þótt að þessi hrópandans röð spái sérilagi um Guðs náð í evangelíu, og lagfæring allra hluta fyrir Kristum, hvórrar frumkvæðull Jóhannes var, þá má og það vel heimfæra uppá þetta efni, því fátakum, það er, andliga voladum og andmýktum í hjarta, verða guðspjöllin bódub; og það ekki sízt vegna þeirra orða, er hér standa stömmu síðar í þessum 40 Kap. Esaiæ, á þennan hátt: þar er ein röð; sem segir: þræfa þú; og eg sagði: hvað skal eg þræfa? allt hold er hey, og allt þess ágjæti svo sem blóm afursins, grasid upphornar og blómstríð fellur af, þá Undi Drottins blæs á það, já, fólkið er hey. Hvar er þá, segid mér, hvar er þá allt vort atgjörft, og allt það menn dramba af í heiminum? er það andur og ríðómur? fallvallt er það, og gjörir margan vandan; það ablast með áhyggju, en tapast með sorg; og nema menn gjöri, svo sem Jakob býður þeim ríku, Kap. 1, að hrósa sér í sinni lagingu, þá er það volæðinu verra. Er það metorð og virðingar? en Davíð segir, að maðurinn blífi þó ekki lengi í heidrinum, Ps. 49, og þræðómur eru þau reyndar. Er það gófugt foreldri og afsprenge? en vér erum þó allir af Adam kominir, hann var útlagi Guðs úr Paradís, fyrir hvörja sök, er ós afkunnugt, Gén. 3. Fegurð og þrýði líkamans? það er fallvallt, því blómstríð fellur af, segir Esaias í 40 Kap.; einn sjáðómur fær því öllu umbreytt, því þegar þú tiptar, Drottinn! þá föllnar öll þeirra fegurð, Ps. 39. Fagur búnaður og skrautlig klæði? það sagði einn af þeim gömlu, að væri, eins og ef þjófurinn stærði sig af snurummi. Þróttur og styrkleiki líkamans? en hesturinn er enn þá sterkari, því skylbu menn hann þá ekki virða; en hinn Almáttugi hefir enga lýft á styrkleika hestsins, edur á fótleggjum mannsins; hjá Drottinni eru þeir allir vel þokadír, sem hann óttast, og til hans mistunar vona, Ps. 147. Hvað er þá framár, sem maðurinn kunnir svo að metnast af? Runnáttu og

viðdómur er mest tignadur í heiminum, og er hin ágætasta Guds gjöf, en svo er hann bestur, að hann sé með Guds ótta friðadur; það vottar St. Jakob, segjandi: ef nokkur er vis, edur með skynsemi gáfadur meðal yðar, þá anglyfi hann verk sín í góðri umgengni með skynsamligu höglæti, Kap. 3; og hvað eru allir vorir vitsmunir fyrir utan þetta? Páll segir, að þeir séu hálsverk, 1 Cor. 13; og hvað meira er, að þeir eru einfis verdir, og jafnvel skadligir, nema þeim Guds ótti og hjærleifurinn fylgi; því segir Postulinn enn aftur: 1 Cor. 8: ef einhver þykist nokkuð vita, þá veit hann þó enn nú ekkert, svo sem vita byrjar, en ef nokkur Gud elskar, hann er fæddur af honum. Og þótt að skynsemin og vitsmunir séu ein sú hin besta Guds gáfa, er hans gjæsta hefir samt ofs með, þá verður heimi með drambseminni svo spilt, að hún verður óviti argari; því segir Pállus, 1 Kor. 3: enginn villi sjálfan sig, ef nokkur þykist vitur vera meðal yðar í öld þessari, hann verði heimstur, svo hann vitur verði; þar skilst mér Postulinn meini, að hann skuli gjata að, hvað litid hann veit, svo hann stæri sig ekki, því skynsemi veraldar þessarar, segir hann, er heimsta hjá Gudi, 1 Cor. 3. Nú þó að allar þessar Guds gáfur séu harla góðar, ef þær eru rétt brúkadar, þá er samt þess að gjata, að það er ekki vort eigid, og hann á frjálst, sem það allt lénti, að taka það frá ofs á hvörjum tíma, sem vér það vanbrúfum. Af öllu þessu sjáum vér, hvað litid að það sé, er dandligir menn brúka til stærilæti, gjatandi ekki þess, að virðingin eltir þann, sem hana flýr, en flýr fyrir þeim hana eltir, ef ei annarsstadar, þá hjá Gudi. Postulinn segir til Gal. 6: ef nokkur þykist vera nokkuð, þar hann er þó ekkert, hann villir sitt hjarta; en ef vér ekkert erum, því vilja menn þá krefja þess, svo sem ammarar vitaskuldar, að vér séum virðtir af mönnum? Ei segi eg það, að þeim skuli ei heidur veita, er heidur heyrir, Róm. 13, því það er Guds bod; hitt segi eg, að þeir, sem við eiga að taka, skuli ekki una því illa, þótt af slíku megi bera ástundum; því sá, sem jatar fyrir Gudi, það hann ekkert sé í hans anglti, og það af alvöru og hræfnislaust, þá sé eg ekki, að hann þurfi meir að fyrirgjá fyrir virðingu sínu, heldur einn hinn, sem ekki er enn nú fæddur. Sjá ofs er ekkert gott; því skyldum vér stæra ofs? Sjá ofs er margt illt; því skyldum vér ei skammast vor? Ofi kann margt illt til að falla; því skyldum vér ekki jafnvel hræddir vera? Ofi kann sjálfa margt illt að henda; því skyldum vér ekki jafnvel hræðast ofs sjálfa, og leggja af, að forlata ofs uppá það, sem ekkert er? Ef vér játum það fyrir öðrum, að vér ekkert séum, og meinum það ekki, þá svikjum vér aðra; en ef vér meinum það og þeckjum það, sem vér vel megum meina og þeckja, en hegðum ofs ekki þar eptir, þá svikjum vér sjálfa ofs. Gud sá sem er allt í öllu, 1 Kor. 15, hann litilæfadi sig þinna vegna, syndugur maður! og þú, sem ekki ert neitt í neinu, villt ekki brjóta odd af oflæti þínu hans vegna; Gud, segi eg enn nú, litilæfadi sig, til að verða maður; en madurinn vill þó ekki litilæfa sig til þess, að verða einn andi með Gudi. Þess meir, sem þú andvirðir þig fyrir Gudi, þess meiri verður hann í þér, og þess stærri sem hann í þér verður, þess stærri verður þú í honum, því Gud mótfendur dramblátum, en litilátum gefur hann náð, segir Jakob, Kap. 4. Og hvað hefst sem stórt edur ágjætt kallast, það er alleina stórt og ágjætt í Gudi, og fyrir utan hann aldeilis ekkert; hvar fyrir Páll segir: hvor hann brófar sér,

hann hrósi sér í Drottni, 2 Cor. 11; Þarfyrr, nær sá Gudsmaður hefir upptalið allt það, er aðrir reiknuðu sér til gýldis, sem er, að hann væri Hebrestur eins og þeir, Ísraelsmaður eins og þeir, Abrahams sæði eins og þeir, Krists þénari einn frammar einn þeir; hann hafi erfíðað meir einn þeir, optar í háffa verid einn þeir, þá endar hann með þessu atkvæði: ef hrósa skal, þá vil eg hrósa mér af þeim hlutum, er veifleika mínum viðfoma, 2 Cor. 11; og einn frammar segir hann, Kap. 12: eg mun miðlu fegnastur hrósa mér af veifleikanum, svo að máttur Drottins búi í mér; þarfyrr em eg vel tilfríðs í veifleikanum, í forsmáningu, í naudunum, í óssókunum, í ángistinni fyrir Krístim, því þá eg er veikur, þá er eg vængur. Svo er þar nú enginn ríkdómur, enginn styrkleiki, enginn heidur, engin segurð, engin skynsemi, enginn máttur, engin dýrd, engin þryði, nema í Gudi alleina, og ekkert það menn kunni að veggjast fyrir, nema einsonur og hræfnislaus andmýst fyrir homum. Því vil eg enda þetta mitt tal til yðar, Guds börn! með Páls orðum í píðliinum til Gal. 6: það verði mér ekki, að eg hrósi mér nema af krossi Drottins vors Jesú Kríði, fyrir hvorn mér er heimurinn krossfestur, og eg heiminn. Honum, Drottni Jesú, með Föður og Heilögum Anda, einum og þrennum ódandlignum Konungi og alleina ríki, sé lof og heidur, kraptur og styrkleiki, æra og veggjend, sögd og síngin af öllum tungum engla og manna, nú hédan í frá og að eyllíu, amen!

II Jóladaginn.

Gudspjallid, Lúc. 2 Kap.

Þann tíma: og það var til á þeim dögum, að það bod gæf út frá keysaranum Augústó, það heimurinn allur skyldi skattskrifast. (Þessi skattskrift hófst fyrst upp, þá Gyreníus var landsstjórnari í Gyrlandi.) Og þeir fóru allir að láta skattskrifa sig, hvor til sinnar borgar. Þá fór og Jóseph af Galílea úr borginni Nazareth upp í Júdeam, til Davíðs borgar Bethlehem, af því að hann var af húsi og kyni Davíðs, svo at hann léti skattskrifa sig þar með Mariu sinni festarkonu óléttu. En það stéði svo, þá er þau voru þar, að þeir dagar fullnuduð, að hún skyldi fæða; og hún fæddi sinn frumgétinn son, og vasði hann í reisum, og lagði hann niður í jótuna; þvíat hún fékk ekkert annað rúm í gæstherberginu. Og fjárhirdarar voru þar í sama bygðarlagi um grandana við fjárhúsin, sem geymdu og vöktu yfir hjörð sinni um nóttina; og sjá þú! það engill Drottins stóð hjá þeim, og Guds birti ljómadi ífringum þá, og þeir urðu mjög óttaslegnir; og engillinn sagði til þeirra: hirti þér ekki að hræðast! sjáid, eg boda yður mikinn fögnud, þann er skér öllu fólki, þvíat í dag er yður Lausnarinn fæddur, sá að er Krístur Drottinn í borginni Davíðs, og hafid það til merkis, að þér

munud finna barnid í reifum vafid, og lagt vera í jötuna. Og jafnsnart þá var þar hjá englinum mikill fjöldi himneskra herþeita, sem lofudu Gud, og sagdi: dýrd sé Gudi í upphædum, og fridur á jörðu, og mönnum góður vilji.

Erordium.

Stélsfíllig ógnan mundi veselu mannfeyni hafa stæð af því hræðiliga straffi, með hverju hinn réttláti Gud fargaði hinni vanteruðu veröld á dögum Nóa, nema hans gjæfka hefði gjort sáttmála við mannfeynið, að hann framar eðli vildi eyðileggja jörðina með vatnsflóðinu, og þessu til merkis sett bogann í skýin, segiandi: þegar þessi bogi verður í skýinu, þá vil eg minnast á sáttmálann á milli Guds og allra lifandi sképna, af öllu holdi á jörðinni, Gén. 9; með þessum hetti lýsti hinn náðugi Gud fríði yfir jörðinni og þeim þar inni búu, og er það víst, að hann hefir litid undir eins til þeirra, sem á hans eingétins Sonar nafn trúa mundu. Þærri sé því, að regnboginn kynni því að valda, að Gud þrði mannum náðugur, ei heldur þurfti hann að láta minna sig, á það hann gjöra vildi, jafnvel þótt ritningin svo tali að manna plagsið; allir hlutir eru opnir og naktir fyrir honum, Hebr. 4; en þar Jesús situr til hans hægri handar, og hann sít þar ljóma sinnar dýrðar og mynd sinnar guddóm-ligrar persónu, Hebr. 1, voru holdi íklædda, og biðjandi fyrir öf, þá má hann ei annars enn minnast sinna miklu miskunfemda, sem verid hafa í frá upphafi, síðan hann lofadi, að kvinnunnar sæði skýlði fundurmola höggormfins höfub, Gén. 3. Við þér eins teikns af Drottni þínum Gudi, sagði Drottinn til Ahas, hvort heldur það er niðri í undirbjúpunum eður á hædum uppi; en hann sagði: ei vil eg þess biðja, svo eg freisti eðli Drottins; þá sagði Spámadurinn: svo heyrir þér þá af húfi Davíðs, hvort er það oflítið, að þér sjáið menninna, það þér einnín viljið ángara minn Gud; fyrir því mun Drottinn sjálfur gefa yður eitt teikn: sjá þú! ein jómfrú mun barn geta, og einn son sæða, og hann mun hún kalla Immanuel, Esa. 7. Þetta er teikn hins mikla Guds og Drottins vors Jesú Krísti, hvor að er engill sáttmálans á millum Guds og manna, Mat. 3; hann er öllum til merkis settur, eðli í skýum himins, heldur sæddur af einni jómfrú á medal vor hér á jörðinni til staðfestu þar um, að þeir fái allir kvittun syndanna, sem á hans nafn trúa, Act 10. Sæl eru þau augu, er sjá hvað þér sjáið, sagði Endurlausnarinn við sína lærifélaga, Lúc. 10; en eðli taladi hann alleina um það, að líta sig og heyra með útvortis flínungarvitum; margir sáu hann, og hneikludust á honum; þeir sáu hann, og þar var eðli gieniligt á honum, Esa. 53; þeir sáu hann, og byrgdu fyrir sjónir honum, Lúc. 22; þeir sáu hann, og hræktu í hans andlit, Matth. 26; þeir sáu hann, og sátu undir eins sína vild á honum. En svo sem Gud setti sinn boga í skýin til þess, að hann væri náðarteikn öllum mönnum, og hefir hann þó sjálfum sér geymt að straffa þeirra ógubligt framferði, sem hans náð forsmáðu, svo hafa þeir margir sed Krísti þjóns mynd hér í náðinni, er sjá munu hann reidan og ógnartilgan, þegar hann kemur í skýum himins með mækt og miklu veldi, Lúc. 21. En ef vér viljum vita, um hverja sjón hann talar, þá heyrum hvað hann sagði við Thómas postula, Jóh. 20: af því þú sást mig, Thóma! þá trúðir þú; en sáir eru þeir, sem eðli sjá, og trúa þó; það er, að sjá Jesúm Krístum, Guds og Maríu son, voru holdi íklæddann, með augum hins innra manns, öf til réttlætis, til helgunar og villsrar sálubjálpar gefinn 1 Cor. 1; öf, segi eg, sem að í syndinni erum gétur, og í syndinni sæddir, Ps. 51, reibinnar börn, Eph. 2, og Guds óvinir af náttúrunni, Róm. 5. Þessi dýrðarfulla sjón verður yður og öllu mannfeyni framboðin í loffaung heilagra Guds engla, þar þeir sýngja: fridur á jörðu, og mönnum góður vilji; og viljum vér á þessum hátíðisdegi þessi heil: ord nokkud gjör yfirvega, og af þeim hugkeiða, hvarfu gleðiligrir að þessi fridur sé, og hvarnin ver eigum hönum að taka. Til þessa eyrindis framboðar virðist að hjálpa öf vor nýfæddi Immanuel, fyrir krappt sinnar forþenustu, amen!

Utlegginingin.

Hvað mun því valda, bræður mínir! að hiir himnesku andar eru svo glafir á fæðingar-nóttu mannfeynsins Endurlausnara? eðli þurftu þeir fressis við, því þeir höfðu eðli syndgað;

Jesús hafði Abrahams og efi englanna sæði uppá sig tekið, Hebr. 2; hvað mun þá valda gladyrð þessari? Guds Sonur er að sonnu þeirra Herri, einnig eptir maundóm-
inum; hefði hann bedid sinn Födur, þegar hann var í sinni mestu angist staddur vor regna, þá mundi hann hafa gæfið honum meir, enn tólf legiön engla, Matth. 26; englar komu og þjónudu honum, þá hann var hartnær yfirgefinn, og svo að segja, Andstötanum ofur-
selbur, það hann freistadur yrði, Matth. 4; fyrir því var það efi að undra, þótt þeir gláðst
hefðu, ef hinum nýfædda Syni Guds hefði noður heidur eður upphæfð hlotnast; en það
mátti efi svo falla, því Pállus talar svo hér um, Phill. 2, að hann hafi litilæfð sjálfan
sig, tafandi á sig þjónsmýnd, og ordinn momum líkur. Það fyrsta hann sá þessa vesæla
heims ljós, var hann lagdur í einn stall, Lúe. 2, og skemmu þar eptir völd hann land-
flótta, Matth. 2, og um allar sínar æfistundir hafði hann efi þar hann kynni hefði sinnu
að halla að, Matth. 8; því sýnist, svo sem að hans fjörum væri efi svo nýg að fagua
í þetta sinn. Hvað þá? brædur mínir! vér vitum eptir St. Páls munni, að englarnir
eru þjónustufarnir andar, átsendir þeim til þjónfunar, er sálshjálpin erfa skulu, Hebr. 1;
og þótt að vér séum vesælir og syndugir, þá er þó meiri gleði hjá þeim í hinnum, yfir
einum syndugum, sem yðran gjörir, heldur enn yfir níu og nintu réttlátum, Lúe. 16; þar
af er andsært, að þessar Guds hersveitir hafa svo tekið ástófstri við oss, auma menn, þótt
vér séum þeim að öllum edlisháttum ólíkir, að þeir gleðjast yfir sérhyörju því happi, er noður
af oss hlýtur; en ef þeir svo gleðjast yfir allri gjöfu vorri, því mundu þeir þá efi venju
framar lýsa þessum fögnudi, þegar oss á nátturtíma uppráum sú Sól, er aldrei hefir noður
fegri yfir heiminn stinid, og þegar oss sú heill að höndum kom, af hyörri allra Guds
barna, rífra og fátækra, hærri og lægri stéttar, nálægri og fjarlægri, fæðra og ófæðra,
tímanlig og eyllif heill og hamingja uppsprettur og framfýtur; þess getur Jóhannes,
Kap. 1, er hann segir, að af hans fyllingu höfum vér allir meðtekið náð fyrir náð. Þar
fyrir ljómar hið guddómiliga birti í kríngum hirðarana, svo sem vitnandi þar um, að
hann væri í heiminn borinn, sem að er ljómi Föðursins dýrðar; og mynd hans guddóm-
ligrar persónu, Hebr. 1; frá hyörjum ljósanna Födur að öll góð gjöf og öll fullkomin gjöf
kémur, Jakob 1; hyörjum og þóknast hefir, að í sínum Syni stuli öll fylling bina, Róm. 1;
já, sjálf guddómsins fylling, hyör ed byggir í honum líkamliga, Róm. 2, það er í hans blefs-
udum maundómi, er hann af voru holdi og blóði hefir uppá sig tekið, og gjört hluttakandi
guddómligrar náttúru. Og, oss auma og synduga menn! vér sjáum efi fyrir blindu
holðsins, hvað mikið oss veitt er í Jesú holdtefju, myrkur vors skilnings já það efi hönd-
að, svo sem það er; en Guds h. englum, er jafnan standa frammi fyrir honum, Matth.
18, þeim er skunnung sæla sú, er öllum Guds börnum er tilbúin, hyörri vér tapad höfum í
Adams falli; þeim eru og efi skunnugar píslir fördæmdra, er kvældast minni í angsty heil.
engla, segir Jóhannes í hans opiberingum, Apóc. 14. Því er efi að undra, þó engl-
arnir fagni, þar hinu annar Adam, sem er Drottinn af hinnum, 1 Cor. 15, var í heim-
inu borinn, til að frelsa oss frá öllum þeim ósköpum, því þeir elsta mannfýnid, en víðu
að í Jesú fæðingu var monnunum gæfint sá kostur, að ferklast við Gud, og settir verða í

hans Sonar ríki, Kol. 1. Nú er það víst að sonnu, að vér efi að fullu þekjum hvað vér mist höfum, eður hvor blúða ofsbáinn væri; nema Guds Sonur væri í heiminn kominn, synduga menn sálhólpna að gjöra, 1 Tim. 1; en þó mættum vér að svo miklu leiti þekja vort andligt volæði, og svo mikid hefir ofsbátt verid af hinni eyllifu dýrðarvíst í himnaríki, að ef vér legdum nocturn hug á vort mál, þá mundum vér allshugar fegnir verða, að vér höfum hana aptur fengid, og róa öllum árum að því, að vér sleptum henni efi aptur að nýu. Eg hefi nóg sagt hér, þegar eg segi það með orðum Esaíæ, hvorju syndir vorar til leidar koma: yðar syndir, segir hann, skilja á milli Guds og yðar, og yðar ránglættingar valda því, að hann byrgir sitt andlit fyrir yður, og vill yður efi bænþeyra, Esa. 59; mí vitum vér það, að vér lifum efi eina stund án syndar. Heyrid hvað David konungur talar um allt hold, Ps. 14, Ps. 5 og 10, og 39, Sal. Orðskv. 1, Esa. 59: þar er enginn réttlátur, og efi einn; þar er enginn skynjandi, og enginn sá að Gud leiti; allir hafa þeir afsíkið; allir til samans eru þeir dýstir orðnir; þar er enginn, sá efi gott gjöri, og efi einn. Nú segir Páll, er hann færir þessi orð til síns máls, Róm. 3: nú vitum vér, að hvað sem logmálið segir, það segir það þeim, sem undir logmálinu eru, svo að allir munnar verði tilbýrgdir, og allur heimurinn sáttfallinn við Gud. En ef Guds Sonur væri efi í heiminn kominn, til að fríða fyrir ofsbátt, þá værum vér allir undir logmálinu, og einþá í vorum syndum, þvíad logmálið er fyrir Mósen útgáfíð, en náð og samleiki er skén fyrir Jesúm Kristum, sagði Baptista, þegar hann hóf kristnibóðid, Jóh. 1. Svo aðskilja nú syndir vorar á milli Guds og vor. Segid mér þá! er það efi mikillar gleði og fagnadar vert, að hann er ofsbátt í heiminn borinn, sem heitir Immanuel, Esa. 7, það er, Gud með ofsbátt, í hvors nafni himn náðugi Gud hefir til sínar kristni talad, það er til allra þeirra, er á hans nafn trúa, Esa. 54: þótt að fjöll þessi hverfi á bak aptur, og þessir hálsar úr stad hrærist, þá skal mín gjæsta efi frá þér víkja, og sáttmáli míns fríðar efi við þig skilja, segir Drottinn þíni mistunari. O, hvorsu gleðiligt er þetta! þegar einn fíráður syndari, hvors samvitska vitnar á móti homum, að hann hafi efiert annad enn dandann forþenad, þegar hann, segi eg, hurar til þeirrar ógnarliku tíðar, nær konungar jafdarinnar og hófðingjarnir, og hinir ríku og hinir völdugu, segja til fjallana og til bjarganna: fallid yfir ofsbátt, og hylid ofsbátt fyrri augliti hans, er í hásetinu situr, og fyrir reidi Lambsíns, Apóc. 6.

Þessi er og að gjöta, bráður minir! hvor hann er, sem að vér vorum misfáttir við; ófríðurinn er að því leiti hræðiligur, sem hann er völdugur til, sem herjar á landid. Hvor er sá konungur, er hann færir hernad á móti öðrum konungi, að hann eig setji sig nídur og ráðslagi, hvort hann geti með tíu þúsundum mætt honum, sem með tuttugu þúsund kénur á móti homum? sagði Drottinn við Lærisveinana, Lúc. 14, til að sýna þeim, hvor að væri minur Guds og manna. Minnum vér geta svarad himnum réttláta Gudi einu á móti þúsund, ef hann vill í dóm við ofsbátt gánga, Jóh. 9; hann er Herrann, vér erum þrælarnir; hann hefir skapad ofsbátt, vér vanskopum ofsbátt dagliga; hann hefir ofsbátt allt gott gjört, vér gjörum allt illt á móti homum; hann vegur fjöllin á vígt, og hálsana með sínum minnsta fingri, Esa. 40; vér megnum efi að gjöra eitt svart hár hvítt á voru hófði, Matth.

5; hjá homnum er engin umbreyting, edur mynd til umbreytingar, Jak. 1, vér erum ein vatnsbóla; vér megnum ekki hinum minnsta vesæling hid minnsta mein að vinna, án hans vilja, hann hefir vald til að kasta lifi og sálu í eyðifan eld, Matth. 10; hvor vill fá staðist, nær stífur Herra er reidur? Hvoru fagnadarsæll er þá bostkapur þessi, að vér fridreyptir erum, og í sattu komnir við hann, sem allt vald hefir bæði á himni og jörðu? Matth. 28. Og ef vér viljum ganga nær, og skoða, hvor að sé mismunur logmálsins, sem fyrir Mósen er gefið, Jóh. 1, og evangeli, sem Kristur hefir fært oss úr stauti Föðursins, þá er það í morgun hlutum auðfæð. Logmálið var með stórrí ógnan og reidarþrumum útgefið; ef að jafnvel eitt kvikindi suertir fjallsræturnar, sagði Gud, Eróð. 19, þá skal það danda deya; hid fyrsta nýa testamentisins evangelið er með loffaung heilagra engla bódad, og almennilígu fridarbódi yfirlyft. Allt fjallid Sínaí skalf og titradi af Guds ógnan; þar sáust leiptranir og eldingar, svo að Móses, sem var hinn mesti fullhugi, og svo var kunnugur Gudi, að hann taladi við hann, eins og maður við mann talar, Eróð. 33, sagði: eg em hræddur og skjálfaði; hvað Páulus tiltekur til dæmis um þessi stóru undur, Hebr. 12; en hér ljómar Guds birta í kringum hvararana, og engillinn segir við þessa vesælings smalamenn: óttist ekki, því að í dag er yður Lausnarinn fæddur, sá er Kristur Drottinn, í borginni Davíðs. Men halda, að englarnir hafi gengið á milli Guds og Mósen, til að afhenda homnum Logmálið, eða að vísu á einhvorn hátt þjónað að þessu; það segir Stephanus hinn fyrsti píslarvottur Guds, nærri með berum orðum, tvísvarsumum, Act. 7; það staðfestir St. Páll, Gal. 2, og Hebr. 2; en ei heyrst, að þeir hafi þá blidliga til hans talad, sem ei var von, því logmálið verkar reidi, Róm. 4, og er vegna yfirtroðslunnar útgefið, Gal. 3. Eg vil ekki fá mér til orða þær gríninu hótanir, er logmálinu fylgja: ef þú hlýðir ekki raustið Drottins Guds þíns, segir Móses, Deut. 28, þá skulu allar þessar bólsanir koma yfir þig og honðla þig; bólsadur skaltu í borginni vera, bólsadur á aftrinum, bólsud skal þin hvarðla vera, hvar þinar afgangsleifar eru, og bólsadur skal þinn líffins ábortur vera, þinn jardaárabortur og þinna sanda, bólsadur skaltu vera, nær þú gengur inn, bólsadur nær þú útgengur! með öðru fleira, og allri þeirri ólúfu er logmálsins yfirtroðsla steypir yfir syndugar manneskjur, og hræðiligt er upp að telja. O! hvoru er það ólíft homnum, er sagði: komid til mín, allir þér sem erfiði drýgid og þunga eruð þjáðir! eg vil endurnæra yður, Matt. 11; hann meðtók tollheimum og bersynduga, át og dræf með þeim, Luc. 15, til að ávinna þá til Guds ríkis; haldi bríli og ámæli yndra manna þeirra vegna; hann, eð sagði við hina bersyndugu horkönn: hafi enginn fordæmt þig, svo fordæmi eg þig ekki heldur, gæf burt, og syndga ekki frammar, Jóh. 8; svo að það má satt jata, að hinn náðugi Gud hefir ekki um skor fram spád um sinn eingetinn Son, Esa. 42: sjá minn þjón, þann er eg annast, og minn hinn útvaldi, á hvorjum eg hefi velpókan; eg hefi honum minn Anda gefið, hann mun dómum útflytja meðal heidinna þjóða; hann mun hvorki kalla né hræpa, og hans raust mun ekki heyrast á strætunum; þann bráðaða reyrligg mun hann ekki í sundurbjóta, og þann littlogandi horkveik mun hann ekki útloftva; hann mun kenna að halda dómum með samleifanum; hann mun ekki mógmarfamar né hræðiligur verða, svo að hann á jörðu dómum uppþyrji, og eyarnar munu

eptir hans logmáli vanta. Þegar þér nú þetta hvorttveggja samanberid, bræður minir! og ef þér þykist nokkuð við Gud sefir vera, þá er líklegt að þér munuð finna til í hjarta yðar, hvorsu gleðilig að sé Jesú fæðing. Gyðingum var sögnudur þessir allra fyrst bodabur, svo sem von var til, svo að spáðómarnir yrðu uppfylltir; þess gæta þeir St. Páll og Barnabas, Act. 13, er þeir sögðu við þá: til yðar byrjandi fyrst að tala Guds orð, en vær aðrir höfum þess síðan notið; þar fyrir spáir Esaus svo um Jerúsalem: myrkrið mun hylja jördina, og dymman þjóðirnar, Esa. 60, en Drottinn mun uppremma yfir þér, og hans dýrd mun sjáft yfir þér, og heidingjarnir munu ganga í þínu ljósi; því lýsir engillinn í samtali við hirdarana, þar hann segir: og boda yður níðum sögnud, þann er sfer öllu fólki; hér er eðri Gyðingur né Grískur, eða Schýtískur, eðri þráll eður frelsingi, Gal. 3; heldur allir eitt í Kristó Jesú, Róm. 3. Eptir hans logmáli munu esarnar vona, segir Esaus 42; það eru heidnir þjóðir, svo plagar ritningin þær optliga að kalla; þetta megum vér, bæði að rann og nafni, tileinka ofs, sem byggjum hölna þenna; að sönnu hefir Guds eylið fyrir byggja stotid ofs út undir þið ysta heimisins skaut; kámsfé og að morgum þykja megi, að vér höfum varhluta farid af margri fullsælu heimisins; en þar ámóti höfum vér eðri að segja af margri þeirri ólufu og andstreymi, sem annarstadar í heiminum plagar synduga menn, svo vér erum skyldugir að vidurfenna, að Gud hefir vel til vor gjort, ef vér kynnum með að fara; en hvornu sem þessu er varid, þá hefir hann eðri gjort ofs afstípta af andligum hlutum, sem mest á ridur.

Statt stund er það, að vér eigum við þetta timanliga að búa, hvort heldur ofs gengur með eður móti; en eins vel er ofs Jesú blefsud tilfoma í holdid bodud og öðrum, eins vel hans pína og dandi, eins vel hans upprisa, eins vel hans uppstigning, eins vel útsending hins Heilaga Andas; á engu af þessu hefum vér nokkurn stórt, heldur einn hvor einn þjóð í heiminum, og ef eg má segja, þá erum vér betur hér með forðgadir enn margir; því höfum vér engu síður orsök til að fagna og lofsýngja hinum góða Gudi í hjörtum vorum, Róm. 3, heldur einn allur heimurinn; já, öll Guds kristni, hvar helst sem hún er í heiminum, hún má jata það satt að vera, er Pállus segir, Eph. 2, um heidingjana: nú erud þér í Jesú Kristó, sem áður fjærri vorud, nálægir orðnir fyrir blóð Jesú Kristi, því hann er vor fridur, hann sem gjörir eitt af báðum, og girdingu midveggjárins hefir niðurbrotid. Í fringum Jerúsalems musteri var einn steinvegur; þágang leysdist heidingjum að koma, en eðri lengra, svo að þjómsflugjörðin eðri saurgud yrði af bumsfornum monnum, og til þess litur Postulinn í þessum orðum. En síðan Guds Sonur er í heiminum borinn, þá er í Kristó hvorki umsturn né yfirhúð, Gal. 5; því segir og Pállus aptur, að hann afmáð hafi logmál bodordanna, sem var innifalid í setningumum, fyrir sitt hold, svo hann gjörði í sjálfum sér tvo að einum nýjum manni, og gjörði frid, Eph. 2. Þetta er meðal annars já fridur, er englarnir boda; fridur millum Guds og manna, því Gud er maður orðinn; fridur millum himins og jarðar, því Gud hefir í Kristó alla hluti forlikað við sig (semjandi frid fyrir blóðid hans kross), hvort heldur þeir eru á jörðu eður himni, Róm. 1; fridur við heilaga Guds engla, hvorra samnehti vér höfum af ofs brotid, því

segir Pálus, að vér séum komnir til fjallsins Zion, og til borgar Guds lifanda, Jerúsalem hinna himnesku, og til margra þúsunda englanna, Hebr. 12; fridur á milli Gyðinga og heidningja, því það er í Jesú blefsaðri hingatömu framkomid, sem Drottinn spáir, Zach. 8, segjandi: á þeim dögum skulu tin meim (það eru márgir) af öllum þjóðum og tungumálum þrifa í klæðasafn Gyðingsins, segjandi: vér viljum með yður fara, því vér heyrum Gud er með yður; þessi er Immanuel, hvor ed fyrst var sendur til fortapadra sanda af hási Ísraels, Matth. 15, en hafði þó aðra sandi, er ekki voru af því sandahási, er honum byrjandi og þangad að leida, Jóh. 10, svo þar yrði eitt sandahús og einn hirdir. O, hollit dýpt andasanna og Guds speki! Þér má það satt jata, er Pétur með stórrí undran sagði forðum, Act. 10, er Gud sendi hann til að skýra Kornelíum og hans heimafólk: nú reyni eg í samleika, sagði hann, að þar er ekkert manngreinarálit hjá Gudi, heldur að sérhver einn, af hvorri þjóð sem hann er, sem hann óttast og fremur réttvísna, hann er honum þósknanligur, Act. 10. Þar fyrir syngja og Guds englar hér í lofsræðinu: og monnum góður vilji; það kallar tertinn velpósknan; hvor mundi þessa velpósknan vera að finna, brædur mínir? ekki hjá veselu mannfyni, allra sízt á þeim dögum, þegar Drottinn kom til sinna eignar, og hún þekkti hann ekki; og kemur það hér fram, sem Jóhannes segir, 1 Píst. 4 Kap: í því er hjærleifurinn fölginn, ekki að vér elskudum Gud, heldur að hann elskaði oss, og sendi sinn Son, að hann yrði förlifun fyrir vorar syndir. Þetta er ekki af mannligum tilverfnadi stöð, því án Krists er mádurinn andstygð fyrir Gudi, heldur fyrir hans skuld, sem er hans elskuligur Sonur, í hvorjum homam alleina velpósknast, Matth. 3. Þess hafa hinir adnotid, hvorra hold og blöð hann hefir uppá sig tekid, því enginn hefir nm aldur sitt eigid hold hatad, Eph. 5; þar fyrir er ekki að undra, þótt Gud hafi velpósknan á þeim, hverja hans Sonur skammaft sín ekki brædur að kalla, Hebr. 2, og þar að auki fyrir trúna á hann eru orðnir einn andi með Gudi, 1 Cor. 6. Fyrir því samfagna nú Guds heilagir englar syndugu mannfyni, er svo bráðliga höfðu þessi gleðiligu umskipti fengid, að verda Guds börn af Satans börnum, leysingjar Kristi af syndarinnar þrælum, Guds ríkis erfingjar af orfum forðamíngarinnar, englumum samlikir og þeirra samlagsmenn, af lagsmonnum djöflanna. En svo sem að þeir himnesku andar fagna þessu svo mjög, sem áður er sagt, að þeir boda frid og velpósknan Guds yfir jörðum, svo fagna og Kristi lærifveinar, og það fölkid, er honum fölgdi inn til Jerúsalem, þar af, að fridur er í himninum orðinn; þar um skrifar svo Rófas 19: og allur fjöldi lærifveinanna tóku til að losa Gud með fögunði og hárrí röðdu fyrir allar þær jærðteknir, er þeir säd höfðu, segjandi: blefsaður sé já sem kénur í nafni Drottins, fridur á himni og dýrd í upphæðum! Mækt þetta vel, kristinn mádur! himn náðugi Gud hefir látid fridarböd gánga um alla veröldina og lagt sinum postulum uppá að auglýsa förlifun þessa, 1 Cor. 15, hvar fyrir þeirra hljómur er útgenginn um alla heimsbygdina, Róm. 10; en Gud náði, hvað fáir þeir eru sem vilja fallast á þau ræð, að minnast við Sonum, svo hann verði oss ekki reidur, Ps. 2. Gud hefir látid boda frid á jörðu; lát þér vera annat um, trífinn mádur! að verda þess fulloruggur, að þar sé og fridur fyrir þig í himninum. Allir Jesú Kristi velgjörningar eru í hans föðingu öllum bodnir, einnir þeim, sem föttröða Guds Son, og föttmálans blöð al-

menniligt halda, með hvorju syndarinni er þó helgadr, Hebr. 10. Gud er að sonnu frelsari allra menna, því hans Sonur hefir fyrir alla líðid, þó einna mest trúadra, 1 Tím. 4, því þeir einir mega frelsisins njóta, sem trúa á nafn eingetins Sonar Guds; gef því ekki upp á vegi þinnar sálshjálpar, fyrir eum að Heilagur Andi ber vitni þínum anda þar um, að þú sért Guds barn, Róm. 8; en hvornin máttu það vðlast? það stéður, ef þú gjörir enga sátt við hans óvini, ekki við Djöfulinn, því hann er Guds sværinn óvinur; vér höfum afneitad öllu hans athæfi í skirninni, hvorja Pétur kallar sáttmála góðrar samvitstu, 1 Pét. 3, ekki einungis þessvegna, að vér í henni endursæddir erum, og höfum styrkt samvitkunnar þaraf, að vér erum sáttir við Gud, og kvittir um seft upprunasýndarinnar, heldur og hins annars, að hún minnir oss á, um alla vora æfi, að halda vort loford af fremsta megni, og að flekka ei samvitkunnua með þeim verkum, sem Andskotunum eru til þjónustu, en Gudi til stygðar; ekki við holdid, þvíad þess þántar eru reidi og fjaðfskapur igégu Gudi, Róm. 8; enginn kann tveimur herrum að þjóna, Matth. 6; en Kristur og Belial eiga ekkert hlutskipti saman, 2 Cor. 6. Nú eru holdsins verk augljós, það eru hördómur, fjarlifi, óhreinsleifi, lausung, skurðgodabýrkun, fjölkýngi, fjaðfskapur, þrætur, kappgirni, reidi, þráttanir, fundurþýkja, flokkaðráttur, ófund, manndráp, ófrygja, ófneitsla og þessum líft, Gal. 5; ef vér þessar fyndir æfum, og látum þær drottua í voru holdi, þá erum vér ekki Guds vinir, og ekki er hans fridur í oss; ekki kunnum vér heldur við samvitkunnua frid að hafa, nema hún sosti, og mun hún þó síðar af illum draum vakua þegar vest gegnir, þegar Andskotinn kippir svæslinum undan höfðinu, og vér erum síst búnir til mótgaungu honum í dandans harða stridi, og er þá hætt við að hennar ormur verði að þeim ormi, sem aldrei deyr, Eja. 66; já, nema vér dagliga tökum uppá oss Gud herskríða, og leggjum allt kapp á að stokkva þessum óaldr flekka, eptir því, sem hvor einn verður áfóttur, þá kunnum vér ekki frid við Gud að hafa, ekki Guds börn að heita, og í engri vísu um Guds rífi eður arf himnanna að vera, því þeir eð Kristó tilheyra, krosssesta sitt hold með þess gírnunni og tilhneigingum, Gal. 5. Gjörvi ei heldur samdrátt við heim þennan, ef þér viljið Guds vinir heita, því Jóhannes segir, 1 Píð. 1: elskid ekki heiminn né það, sem í honum er; ef nokkur elskar heiminn, þá er ekki Guds elska í honum. Ekki segi eg, að menn skuli ei hafa ungengni við heimisins börn, annars máttu þeir fara út úr heiminum, 1 Cor. 5, segir Páll; hitt er og réttvíst að ungáungast fridsamliga við þá, sem eru af heiminum, verði því áfomid, því Páll segir eum aptur, Róm. 12: ef það sté kann, að svo mikla leiti sem í yðar valdi er, þá hafið frid við alla menn, og David hælir því, að hann hafi fridsamur verið, Ps. 120, jafnvel við þá, sem fridinn hotuðu, Ps. 119; hitt segi eg, að menn skuli ekkert samblendi eður samtök hafa við þá í illskunni og prettvífunni, því það er að fara hernad ámóti Gudi; og verði einhver af oss til þess kvaddur, þá eiga menn að brjóta þenna frid og óttaft eigi mennumna, svo vér kunnum að hafa frid við hann, er sál og líf gétur drepid eyslimum danda, Matth. 10. Réttvísni og fridurinn kysji hvort annað, segir David, Ps. 84; þar segist vel enginn vera, sem ekki fridinn kjósi, en allir vilja þó ekki réttlætis ása, eins og hvort kunnir annars án að vera; þar sem ekki er réttvíst, þar er aldrei fridur; þar sem ekki er hinn sanni fridur, þar er aldrei réttvíst; það er hinn sanni

fridur að halda eindrægni með gubrafni og góðri stíðun, en hata skammir og klæfi. Þegar veraldarinnar synir eru megtugir orðnir, og hafa brotið undir sig aðra, svo að enginn vogar að stíga á það strá, er þeim mislíkar, þá hyggja menn, að þeir séu í friði; en það er víst, að þeir, ed öðrum hafa rángliga tilgjört, hafa þá hvað minnstan frið, er þeim sýnist einfis ófridar von vera, því fridur þessi heldur jafnan strid við samvitfuna, og nær þeir hafa engan að berjast við, þá berjast þeir við sjálfa sig; svoðan friði eiga öll Guds börn að hafna, jafnvel þótt það sé nú um stundir fridssemi kollub, að líða og samþykja, edur að minsta kosti látað ekki sjá hinar verstu skammir og óbyggðir, og hlutfemi kollub, ef nokkur vandlætir þarum; en það mátti þann einu gilda, sem hefir frið við Gud og samvitfuna sína, því þótt hann jafnvel fridlaus yrði og ræfur frá mönnum, þá hefir hann altíð fridland í Guds ríki, og þótt Gud taki hann ei svo fljótt í burt úr heiminum, þá varðveitir hann þann hinn sama fyrir heimingum, Jóh. 17.

Það er gott, að vera hlutfamur með sama hatti og Mói, Loth, Móses, Samúel, David, Elías, Esajas, Micheas, Jeremias, Jóhannes Baptista, St. Páll og aðrir Guds menn, er héldu bríli Krísti stærri virðingu að vera, enn heidur veraldar þessara Hebr. 11. Esajas 9, nefnir vorn Immanuel fridar-höfðingja, en þó segir þessi höfðingi, Matth. 10: meinið ekki, það eg sé kominn til að senda frið á jörðu; eg er ei kominn til að senda frið, heldur sverð, því eg er kominn til að setja mannum upp imóti fœðurnum, og móðurina upp imóti dótturinni, og sonarkonunna amóti móður bónda síns, og mannsins heimamenn verða hans óvinir. Svör er þá fridur sá, er Drottinn hefir fært ofs af himnum? það er fridur millum Guds og manna, en ekki fridur millum Guds barna og hans óvina: fridur við samvitfuna, en ekki við syubina: fridur við Guds logmál, en ekki við höldid; en ef nokkur af þeim, er hann talar um, Matth. 10, samþykkir ekki þessi fridar-kosti, þá er sá hans óvinur, og á engan frið við þann sama að gjöra; því sá sem ekki hatar fœður og móður, bræður og systur, fyrir hans skuld, hann er hans ekki verðugur, Matth. 19. Ald stíðurstu er þetta sá fridur Guds, sem æðri er öllum skilningi, Phill. 4; minn frið gíf eg yður, minn frið læt eg hjá yður, ekki svo sem heimurinn gífur þá gíf eg yður, segir Jesús við lærisveinana, Jóh. 14. Það er svoðan fridur, sem gjörir ofs ríka í fátæktinni, frjálfa í þrældóminum, glaða í sorginni, metta í hungri, innlenda í útleigðinni, og um alla hluti ofs sjálfum fulluöga, þá vér ekkert höfum. Þessi fridur gjörði Job heilbryggðann í fröminni, David réttlátan miðt í syndinni; hann digtadi lossaunginn fyrir Pál og Silas í myrkvastofunni, Act. 16; hann gladdi Krísti postula þá þeir gengu fagnandi, og þó húðstrýktir út frá ráðum, Act. 5; hann huggaði Mariu undir síns Sonar krossi, og enn-nú í dag alla þá, er hann bera með henni. Og fyrir því, bræður minir! að þessi fridur er svo mikill og svo dýr, að án hans er enginn fridur, og þeir ed þenkja á himneska hluti, kunna engan frið að hafa, þegar þeir hans sakna, þótt öll veröldin hlæi á móti þeim, þá grætbani eg yður fyrir yðar velferðar sakir, að endingu með orðum Páls, þar hann segir: vér erum sendibodur vegna Krísts, 2 Cor. 5, og svo sem Gud beiddi fyrir ofs, þá biðjum vér í Krísti nafni: settist við Gud. En þú, náðarfulli himneski Fadur!

sem með dýrmætu blóði þins eingetins Sonar hefir endurkeypt velferd sálna vorra, gef þú þínum börnum að elsta þig, elstast innbyrðis, og halda eindragni í andanum, svo allir þeckja megi, að þeir féu þins Sonar lærisveinar, Jóh. 13; gef þeim að hlaupa svo steid lífdaga þessara, að þeir fái yfirunnid fyrir hann, sem heiminn hefir sigrad, svo að þínir þjónar mættu með Símoni í friði fara eptir orði þínu, Lúe. 2; nær þér þócknast, að þeir ganga stuli veg allrar veraldar; þanheyr það, Herra, himnesti Fadir! fyrir Jesúm Kristum, amen!

Önnur prédikun á Jóladaginn.

Gudsþjallid, Jóh. 1 Kap.

Jupphafi var Orð, og það Orð var hjá Gudi, og Gud var það Orð, það sama var í upphafi hjá Gudi; allir hlutir eru fyrir það gjördir, og án þess er ekkert gjört, hvað gjört er; í því var lífid, og lífid var ljós mannanna, og ljósid lhfir í myrkrinum, og myrkrin hafa það eeki höndlad. Þar var einn maður af Gudi sendur, sá hét Jóhannes; hann kom til vitnisburðar, að hann bæri vitnisburð af ljósinu, svo að allir stfildu fyrir hann trúa; eigi var hann það ljós, heldur að hann bæri vitnisburð af ljósinu; það var satt ljós, hvört ed upplhfir alla menn, komandi í þennan heim; það var í heiminum, og heimurinn var fyrir það gjörður, og heimurinn þeckti það eigi. Hann kom til sinnar eignar, og hans sjálfir meðtöku hann eigi; en svo margir sem hann meðtöku, þá gaf hann þeim mátt Guds börnum að verða, þeim sem á hans nafn trúa, eigi þeim sem af blóðinu, eða þeim, sem af holdisins vild, edur af mannsins vilja, heldur þeim, sem af Gudi eru fæddir. Og Orðid varð hold, og bygdi með ofi, og vér fáum þess dýrd, dýrd svo sem eingetins Sonar af Föðurnum, fullan náðar og sannleika.

E r o r d i u m.

Daniel Spámadur, í sinnar bókar öðrum Kapítula, segir frá því, að Nebucadnezar konungi hafi gefist sýn nokkur í draumi, er hann kvad síðan að væri horfin úr miani sér, og beiddi sjölfhngismenn sína og spásagnara, að þeir segðu honum drauminn; en þeir töldust undan bði konungs, og svörödu þannveg: Þar er enginn maður á jörðunni, er megi gjöra þessa konungsins stípan, hvar fyrir enginn höfðingi edur Drottinn hefir nokku sinni þviltis krasist af nokkru Spámanni edur Kaldeo, því sá hlutur er konungurinn æfir eptir, er svo dýrmætur, að enginn má hann segja konunginum, nema goðin, hvör ed eeki byggja með holdinu. Nú jafnvel þótt að Spámenn þessir væru Satans þjónar, þá má þú eeki því á móti segja, að þessi þeirra affökun var gylð á alla vegu. En þess meira sem heidingjar þessir höfðu til máls síns, þess meira höfum vér, kristnir menn, Gudi að þacka, að hann hefir ofi þann í heiminn sendt, er það hefir gjört, er enginn manna gjöra kunni. Kaldea-lands vitringum þótti það nýngar, að kóngurinn stfildi leggja þeim uppá þennan hlut; en hinn alvitri Gud hefir gjört einn nýan hlut á jörðu, að konan hefir umkringt manninn, Jer. 31; hvört spáðómur þessi eigi að stfílast um holdtefju Drottins, edur ei, er eg eeki albeittis vífs um, samt stfegur mér í hug af þessu, að það hefir albrei um æfi heyrst, að nokkur hafi undir eins mey og móðir verið; að hann, sem uppfyllir himin

og jörð, freptist í einum stalli; að Guð er maður ordinn. Margvíslega og á marga vegu hefir Guð talað við fedurnar í fiendinni, en það er nyr hlutur, að hann talar við þá fyrir Soninn, Hebr. 1; og að Guð, iðlaðdur mannligu holdi, sá eingetni Sonur Föðursins, sem er í hans skauti, hann í eigin persónu opinberar syndugum mönnum allan hans vilja og veg sálshjálparinnar. Spásagnararnir fortöku það, að Guð mundi byggja með holdinu; en hvað viljum vér þar um tala, að Dróid er hold orbið, og byggdi með ofi? vér heyrðum það, sáum með augum vorum og skobudum, og hendur vorar þreifðu á því, segir Jóhannes, 1 Páf. Kap. 1. Gobin eru mönnum lík ordin, og ofan kominn til vor, sögðu forðum menn í Lyftris, er Páulus læknadi hann, er haltur var borinn, og viltu hafa veitt þeim Barnabæ gubliga lotning, Act. 14: en þeir voru þó ekki nema menn, og hvað helzt þeir gjörðu undrunarlegt, það gjörðu þeir í nafni Jesú Krífti; en í manndóm Drottins er hinn lifandi Guð ofanftiginn, og hefir bygð festa á medal mannanna; já, hvílfur Guð? af hvors kapti og fyrir hvors almætti að oll furðuverk á himni og jörðu gjörð eru. Um þetta alrahelgasta og þáfamligasta efni gefur ofi orð að tala vor uppléfinn terti, hvorjum vér viljum gánga nokkuð nær; og þótt að það megi hinum góða Gudi fullþakka þar fyrir, að enginn er sá medal vor, sem efi um guddóminn Krífti, né hans holdtefju, þá samt af því að þetta heilaga evangelium færir ofi á þá leid, sem liggur til að tala hér- um, þá viljum vér af því alleina hugleida það, að Guð sé maður ordinn.

Hér til styrki ofi góður Guð, með kapti síns Anda, amen!

U t l e g g i n g i n .

Upphaf var Dró, segir Guðspjallamaðurinn. Eg vil ekki í þetta sinn fá mér til orða, edur upptelja meiningar manna, hvar fyrir hin önnur Guddómsins persóna verður orð köll- und; þó er það víst, að Gyðingar nefndu svo Messíam á þeim dögum, og hefir það öll- um kinnugt verid, máfke þessvegna, að orð fyrirheitins uppi hann hljóði; að eg ei tali þar um, að hinn máttugi Guð fkapadi fyrir hann alla hluti, þegar hann band þeim að verða með-einni orði, Gén. 1; edur og hitt, að hann holdinu iðlaðdur, hefir með fannleik- fíns orði opinberað ofi Föðursins vilja, Jóh. 1. En hvórnin sem þessu varid er, þá segir Jóhannes, að þetta Dró, edur Guðs Sonur, hafí verid í upphafi hjá Gudi; hvort sem vér nú tökum þetta orð, Upphaf, fyrir upphaf eyllifdarinnar, sem rammar er ekkert annað, enn fjálf eyllifdin, í hvorri að ei er fyrr edur síðar, heldur þúsund ár hjá Gudi, svo sem einn dagur, og einn dagur svo sem þúsund ár, segir Pétur, 2 Pét. 3; edur vér tökum það fyrir upphaf fskopunar allra hluta, Gén 1, þá er það auðfært, að Sonur Guðs er honum famesyllfur. Páulus segir, 1 Cor. 15, að þegar fagt verður, að allir hlutir féu Kríftó undirlagdir, þá fé það bert, að fí er undantekinn, er honum hefir alla hluti undirlagt; álíka vil eg hér um segja, nær fagt verður, að Guðs Sonur hafí verid í upphafi fskopunar allra hluta, þá er auðvitad, að hann fjálfur hefir aldrei fkapadur verid, og er þessvegna, og hefir verid, fyrir alla eyllifð. Páulus tekur af tvímælin hér um, er hann segir: að hann hafí verid, áður enn allir hlutir voru, Ról. 1; og uppi það, að enginn leidi sér það í hug, að hann ekki fé Gudi Föður famesyllfur, þá segir Davíð konúngur, Pf. 45: þinn velðisfóll, ó Guð! er um aldur og að eyllifu; enginn efi er á því, að þetta er um Jesúm, Guðs Son, talad; því ftrar eptir segir Davíð: þú hefir réttlætíð eflfad, en hatad ránglætíð, þar- fyrir hefir, ó Guð! þinn Guð fíurtt þig með oleó fagnadarins fram yfir þína hluttakendur, Pf. 45; og þessi-hin fómú orð þýðir Páulus, til Hebreos 1, uppi Jesúm; hvor eð eptir manndóminum fíurður er með Heil. Anda; og hvað meira er, að Drottinn fjálfur er því

sambliðda, er hann heimfarir uppá sig þau ord, er standa Esa. 31: Andi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig, segjandi: þessi ritning er í dag uppfyllb, að yður áheyr-
endnum Lúc. 4. Og svo enginn meini, að þetta sé talad alleina um hina eptirkomandi ey-
lifa, þá segir Micheas, Kap. 5: Þú Bethlehem Ephrata, ert enganvegin hin minnsta á
medal hertoga Jüda, því af þér mun framkoma sá Drottinnarinn í Ísrael, hvors útgangur
er í frá upphafi, og fyrir allar aldir. Þegar David bidur Guds Son að spára sín fáu
ár, þá finnur hann ekkert dýrmætara til að hræra hans blefsudu misfunar-idur sér til með-
amfundar, heldur enn hans eyllifa getnad, þar hann segir, Ps. 102; minn sterki Gud! svipt
mér ei burtu miðt á mínum dögum; af eyllifum getnadi eru ár þín, áður enn þú jörðina
grúndvalladir, og himnarnir eru þín handaverk, þau munu forganga, en þú blifur, allt
mun það svo sem fat fyrnast, og svo sem öðru klæði muntu umbreyta þeim, en þú blifur
hinna sami, og þín ár þrotna ekki; hrör Davids ord Pálus til Hebreos, Kap. 1, enn aptur
þýðir uppá Drottinn Jესun og hans guddómiliga náttúru. Edur því mundi Esajas, Kap.
9, falla hann Jodur eyllifdarinnar, edur eyllifann Jodur, nema Guds Andi hefði skotid
honum því í brjóst, að hann hefði áfamt Gudi Jodur verið frá eyllifu? ekki hefir Esajas
talad þetta af sjálfum sér, því hann spáir svo greiniliga, að á má þreifa, um þá hluti, er
enginn maður vita kunnir, nema Gud væri með honum. En eg em viss um, að ef hann
er Jadir eyllifdarinnar, þá er hann ekki yngri enn eyllifdin; en fyrst hann eyllifur er, þá er
ljóst þar af, að hann er samur Gud; þess gétur og Jóhannes í gudspjallinu, er hann
segir: og Gud var það Ord; hvor grein að eptir orðshætti ritningarinnar merkir sama, og
hann sagt hefði: það Ord var Gud; svo sem þegar hann segir í öðrum stað: Andinn er
Gud, það merkir: Gud er einn andi, Jóh. 4; þetta vottar Gudspjallamaðurinn með þeim
verfum, er enginn kunnir að gjöra, nema Gud einn, er hann segir: allir hlutir eru fyrir
það gjordir. Hvor vill þá þenkja um Krist annad, enn að hann samur Gud sé? Mér
koma í hug þau ord, er sagdi heidinn maður Þýthagóras, án efa til þess að hæða að metn-
adi og ærugind dandlagra manna, sem þó ekki kunnir að skapa eina mýslu, og vilja þó
svo sem Gudir tignadir vera: ef nokkur þenkir, sagdi hann, það hann muni Gud vera, þá
skafi hann eina veröld lífa þessari, og mun eg hann strax tilbidja. Jóhannes itrefar
þetta enn aptur, svo að allir megi sér skugga ganga hérum, segjandi: án hans er ekkert
gjört, hvað gjört er; sé nú enginn hlutur án hans gjordur, þá er það auðsært, að hann
sjálfur vgjordur er og öskapadur, því á millum Skaparans og allrar sköpunar kann enginn
maður að hura edur myndu sér nokkurn hlut, þar enginn hefir sig sjálfan skapad, og sköpa
engin hefir gjört sinn Skapara. Og svo að vér er meimum, að Guds Sonur hafi verið
alleina nokkurstónar verkfæri í sköpunarverkinu, þá segir David með ljósum ordum í þeirri
grein, er eg strax las af Ps. 102, að hann hafi veröldina grúndvallad, og að himnarnir
séu hans handaverk; og ekki einasta hefir hann þessa sýniligu veröld skapad, heldur segir og
Pálus, Róm. 1, fortakslaut, að fyrir hann, það er af honum, séu allir hlutir skapadir, sem
eru á himni og jörðu, hvað sýniligt og ósýniligt er, hvort heldur það eru trónarnir edur
herradæmin, edur yfirvöldin, edur valdastjórnirnar; allt er það fyrir hann, og hans vegna
skapad; með þessum hinum síðustu orðum vill Pálus merkjast láta engla Guds og hinar

andlígur verur, fyrir utan Gud einn, allra hluta skapara, sem einn af öllu óskiptur er. Nú væri það að sennu nóg til að vitna um guddóm Frelsarans, að hann er eyðifur og allra hluta skapari; en Jóhannes latur ekki fyrir þar með, heldur segir hann: í því var lífið, og lífið var ljós manna; með hvörju hann teikna vill, að allt hvað lífs anda hefir, andlígur edur lífamlígur, það lífi af því sama lífi, og af hans fyllingu höfum vér allir meðtekið. Hverninn útmálar Pálus hinu sanna Gudi fyrir Athemborgar mennum, er hann fór til þeirra með kristnibodid? í honum lifum vér, erum vér og hrærumst vér; Act. 17; en hvað er það annað, enn það, sem hinu sami Postuli vitnar um Krist? Róm. 1, að í honum standi tilfamsans, edur standist, allir hlutir, það er, varðveitist og stjórnað af honum; því segir og Postulinn, Hebr. 1, að hann beri alla hluti með orði síns fraptar. Eg get ekki borið allt þetta fólk, sagði Mósis við Gud, Num. 11, þegar hann vildi hafa sig undanþeginn einfamall að styra Ísraels fólk; af hvörju orðtæki ritningarinnar eg það fylliliga álykta, að þá sem ber alla hluti með sínu fröptuga orði, hann stjórnað öllum hlutum með Gudi Födur, og Heilögum Anda, bæði á himni og jörðu; hvað sjálfur Drottinn samþykkir, er hann segir: það sem Fadirinn gíörir, það gíörir Sonurinn einninn með, Jóh. 5; sem von er til, því hann segir berlígur, að Fadirinn sé í sér og hann í Födurnum, Jóh. 14. Jóhannes segir, að lífið hafi verið í Orðum; en hvíllist það líf sé, greinir hann sjálfur, Jóh. 5: svo sem Fadirinn uppvækur og lifgar þá dauðu, svo lifgar og Sonurinn þá hann vill; og þótt hann hafi það með mörgum dæmum sannað, þá er það samt af hans sjálfs uppríðu allra kunnugast orðid. Aldrir Guds menn hafa fyrir hans frapt uppræðid hina dauða, en enginn hefir sjálfan sig af dauðum valid, nema hann einn; þetta vottar hann sjálfur; því sagði hann við Gyðinga: brjótið þér þetta múnsteri, en eg skal það á þrem dögum upp aptur byggja; en hann taladi um múnsteri síns lífhama, segir Jóh. 2; og um sálina segir hann: þar fyrir elskar Fadirinn mig, að eg ket mína sál frá mér, svo eg hana aptur taki; enginn tekur hana frá mér, en eg legg hana frá mér sjálfur; eg hefi vald til að leggja hana frá mér, og vald til hana aptur að taka; og þessara orðsaka vegna hafa heilagir Guds menn í ritningunni yðuglígur kallad hann Gud, því Gud er alleina sá ed dáfemdarverkin gíörir, Ps. 72. Eg hefi allareidn nokkur vitni þar til leiðt af hinu gamla testamentinu, og mætti þó einn fleiri telja; en lærifveimar hans og Postular, sem voru uppfræddir af honum, sáu hann og skodou, 1 Jóh. 1, átu og drucku með honum, uppá hvorra lærðóm hans fyrsta kygd er, þeir ed hans vitnisburd hafa með sínu eigin blóði undirskrifad, og látið lífið fyrir þennan samuleika, þeir ljúka allir einum minni upp um þetta. Hans vitni hafid þér heyr, er Jesús elskadi, sem var Jóhannes, er gudspjallid ritad hefir, en hann talar ennþá frammar, 1 Jóh. 5, segjandi: vér vitum að Guds Sonur er kominn, og að hann hefir gefid oss hjarta til að þekka hinu Sammarlígur, og að vér séum í hinum Sammarlígur, það er í Guds Syni, hann er samur Gud og það eyðisa líf. Í Róm. 1, gefur St. Páll Gudi, allra hluta Skapara, þann titil, að hann sé blesadur um allar aldir; en í sama Píðli Kap. 9, segir hann um Jesum Krist: af hvörjum, (hann meinar fedrunum) að Kristur er eptir holdum, hvor að er Gud yfir öllum hlutum blesadur að eyðisu. Jnda Postuli Drottins, hann endar sinn Píðil með þessum orðum: Gudi alleina vísum

Frelsara vorum, sé dýrd og magt, fráttur og veldi, bæði nú og um allar aldir; þeim sömu orðum, sem Guds eingetinn Sonur hefir skipað ofs syndugum mönnum að kveðja Gud vörn Födur i drottinligri bæn, Matth. 6, með þeim sömu ávarpar hann hér vörn Frelsara, hvað hann mundi efi gjört hafa, nema hann vildi hafa honum gudligan heidur veittan. Drottinn Gud þinn skaltú tilbiðja og honum einum þjóna, segir Móses, Dext. 6, og 10; og með þessum sömu orðum rak Jesús Djöfulinn burt frá sér, er hann freistadi hans, og sagdist mundi gefa honum öll ríki veraldar, ef hann félli fram og tilbæði sig, Matth. 4; hvar af auðsært er, að einsömlum Gudi, en engum öðrum tilheyrir söddan lotning. En hvað segir St. Páll um Jesúm? hann segir, að i hans hafni skuli öll kné sig begja, bæði á himnum og jörðinni, og undir jörðinni, Phill. 2; og svo menn viti, að hér er enginn undantekinn, þá segir Postulinn, Hebr. 1, i Davíðs orða stad, að allir englar Guds skuli hann tilbiðja; en ef það skulu englarnir gjöra, hvörjir ed sjá yðugliga Guds Föðurs auglit á himnum, Matth. 18, því munu þá efi skyldar til þess þinar óæðri sképnur? Þegar Jóhannes vildi hafa tilbedid engilinn, þann er taladi við hann, Apóc. 19, þá varu-
 adi hann honum þess og sagdi: sjá til, að ei gjörir þú þetta; tilbið þú Gud; en er hann féll til fóta Guds Syni, þá aptradi hann honum efi, heldur lagdi sína hægrí hönd yfir hann segjandi: óttast efi, eg em hinn fyrsti og sídasti, Apóc. 1. Og hvað opt var Drottinn vor tilbedinn, jafnvel i sinni ánaud hér á jörðinni; hin Káanamíska, Matth. 15, Maria, systir Lazari, Jóh. 11, hundrads-höfðinginn, Matth. 8, og aðrir miklu fleiri tilbáðu hann, og hann auðsyndi þar með, að honum guddómlegur heidur tilheyrði, að hann varð við öllum þessum jafnskjótt og þeir beiddu. Menninginn, sem með honum krossfestur var, tilbad hann dandvona, sjálfan kominn að danda, Lúc. 23; þá sýndi Jesús fyrir alvörn, að hann Gud var, því hvorsu mátti hann einum stórbrotamanni himnaríkið gefa, nema hann sjálfur ætti þess vald á himnum. St. Stephanus, frumburður hans píslarvotta, hann tilbad hann midt i andarslitrumum, og var hann þá fullur af G. Anda, sem Lúkas vottar. Act. 7; heyrt hafði hann, með hvílíku falli að Jesús lést á krossinum, er hann sagdi: Fadir! i þinar hendur fel eg minn Anda, Lúc. 23; en hann gjörði þess engan mun og hins, er hann sagdi: Herra Jesú! meðtaktu minn anda. Hvar fyrir? því hann vísti að Fadir og Sonur vörn eitt, og Sonurinn Föðurnum að allri tígu, dýrd og mátti samjafn eptir guddóminum. Heidingjar þeir ed af Gudi efiert vísu, og voru án hans i heiminum, Eph. 2, þeir skopudu sér aðfílsanligar meiningar um god sín, er þá höfðu þó efi skipað, og meintu að einn væri öðrum undirgefum, en hvílíkt er efiert um Jesúm að þenkja; svo eylifur, svo almáttugur, svo alvitur sem Fadurinn er, svo er og Sonurinn, svo sem hinn heilagi Athanasíus lærifadir hefir ofs það kénnt i sinni trúarjátningu. Jehóva vor Gud, Jehóva hann er einn, segir Móses, Dext. 4; en ef efi er nema einn Gud i verunni og það er áður vottad að Jesús sé Gud, hvornig má hann þá honum minni vera? og því segir Postulinn, til Hebr. 1, að hann sé útpýðilígg mynd hans persónu. Eg er Jehóva, það er mitt nafn, og minn dýrd vil eg engum gefa, segir Drottinn, Esa. 42; væri nú efi Guds Sonur Föðurnum að öllu jafn, og væri þetta nafn efi guddómlegar veru, i hvorsu að eru þrjár aðgreindar persónur, því mundi Gud þá sjálfur,

gjæfnumnar brunnur, hafa opinberað sína dýrd með þessu nafni þeim, sem öll sálarinnar velferd á því ridur að vita, á hvörn þeir eiga að trúa, og halda engann hönum jafnan? en hann hefir skipað ofs að trúa á Soninn. Því mundi hann segja við Mósen? Erðb. 3: eg mun vera sá eg vera mun, og það skaltú segja sonum Ísraels: Sá, er vera mun, sendi mig til yðar. Því mundi hann segja fyrir munum Esajæ: eg er Jehóva, og fyrir utan mig, er enginn Gud, Kap. 45. Mundi nokkud Guds eingetinn Sonur, sá ed er í Födur síns skauti vanheidra sinn Födur þar með, að gjöra sjálfan sig hönum jafnan, nema hann vissi það væri svo? Því segir hann þá: Apóc. 1, eg em alpha og ómega, upphaf og endir, sá sem er, og sá sem var, og sá sem koma mun, hinn almáttugi; því mundi hann segja við Phillippum, er hann beiddist eptir að mega sjá Födurinn: Philippe! sá sem sér mig, hann sér Födurinn, trúir þú ekki að eg em í Födurinum, og Födurinn í mér? Jóh. 14. Því mundi sjálfur Födurinn kalla hann sínu nafni? edur mun hann sína dýrd öðrum gefa? Því segir hann þá? Jer. 23: eg vil uppvækja David eitt réttlátt sæði, sá ed mun rífa sem kóngur, og það skal hönum vel luckast, og hann skal fremja lög og réttindi á jörðu, á hans dögum mun Júda hólpinn verða, og Ísraél ugglaus búa, það mun vera nafn hans, er hann mun nefna hann með, Jehóva vort réttlæti; því mun hann aptur itrefa þetta, í 33 Kap.? segjandi: á þeim dögum mun Júda hólpinn verða og Ísraél tryggiliga búa, og sá ed kallar, hann mun vera Jehóva vort réttlæti; mun ei þetta vera hann, sem ofs er af Gudi gjörður, til réttlætis, til helgunar og til eyllifrar sálshjálpar? 1 Cor. 1. Hvar fyrir mun Gud alshefjar eitt framur segja um sinn Son? Hóf. 1: en eg skal misskuna háfinu Júda, og frelsa þá fyrir Jehóva þeirra Gud, og ei vil eg frelsa þá með böga edur sverði edur stríði, hestum edur ríðdara líði. Men þreifa á því, að þetta er í Jesú af Nazareth fullkomnað og framkomid; hann var alinn í fátækt, Lúc. 2; hann uppólst í armóð, hann hafði ei þar hann mátti hefði sínu aðhalla, Matth. 8; hans ríki var ekki af þessum heimi, ekki stríddu hans þénarar fyrir hann, Jóh. 18; hann skipaði Péttri að slíðra sverðid, Matth. 26; í sínu niesta yfirlæti reid hann einni öfnu inn til Jerúsalem, Matth. 21, hvaðan hann var eins og óbótamaður til gálgaus útleiddur, og hans bestu vinir og vildarmenn eru deyðdir hans vegna allan daginn. En þó er í öllu þessu volæði, ríki Guds Sonar í hans barna hjörtum stærra orðid, en nokkurt kóngs ríki hefir um æfi verid, svo eg má það satt játa, er Severus Sulpitius segir, (2 B. Hist. Sacr.) um dráp Guds barna undir Diocletiano keysara: vér höfum aldrei frægara sigur unnid, enn þá vér ekki urðum með tíu ára öfótinnu sigradir. Mundi nú öllu þessu vera spád um Jesúm, edur hann nefndur því nafni, sem Gudi einum er eiginligt, og engum öðrum má án syndar tilleggjast, nema hann væri einnar veru með Gudi Födur, og hönum samjafn að öllu? Zacharias, ekki af sjálfnum sér, ekki af eigin hngbodi sínu, heldur fullur af Heilögum Anda, segir um Jóhannem, Lúc. 1: og þú, sveinn! mun nefnast spámadur hins Hærsta; en það er kunnugt að Jóhannes var fyrirrennari Jesú, og engill undan hans augliti sendur, Mal. 3; en ef hann er hinn allra hærsti, hvornin má þá nokkur hönum hærri vera? Ef hann segir sjálfur: eg em hinn fyrsti og síðarsti, Apóc. 1; hvör kann hönum þá fyrri að vera? Og hvað halðid hefir verid um Messíam á hærstas dögum Drottins, það kénmir Jóhannes 5,

segjandi: þess meir sóktu þeir eptir að deyða hann, að hann eðfi einasta brant hvíldardaginn, heldur sagði Gud að vera sinn eiginur Födur, gjörandi sig jafnan Gudi, hvað hann með þessum orðum gjörði: minn Födur erfidar allt hingat til, og eg erfida; sem vilði hann sagt hafa, minn Födur er ei bundinn við sabbatsdaginn, að hann ei stjórni öllum hlutum bæði á himni og jörðu, eptir vilð sinni, svo læfna eg og þá sjúka, eptir því valði, sem eg hefði; og má því eðfi ámóti segja, að þessir ránglátu menn töludu rétt í þessu. Pállus er skórimordur um þetta efni, þegar hann eggjar kristna menn á högværd og líti-læti, segjandi: verid eins lyndir og Jesús Kristur var, hvör þótt hann Guds mynd væri, heldt hann það eðfi fyrir herfáng Gudi jafn að vera. Og hefði eg svo með nokrum tókum vitnað fyrir yður, að Jesús er Gud eðlisur, almáttugur, alls heidurs verbugur, og Födurnum að öllu jafn eptir guddóminum; eðfi þess vegna, brædur mínir, að eg þurfi nokrum í þessum safnabi að telja trú hér um, því það játa allir með hjarta og munni, heldur, að eg í stuttu máli andsfhni út af þessu heil. evangélíó, hvílsur hann sé, er vort anna hold og blóð hefir uppá sig tekið; hvar um Jóhannes frammar talar með þessum orðum: og Orðið varð hold og bygði með ofi; hvör ord eðfi eiga þann veg að skiljast, svo sem að Guddómurinn sé í manndóm umbreyttur. Hjá Födur ljósanna er engin umbreyting eður mynd til umbreytingar, segir Jakob Þóstuli, Kap. 1; en þar hann nefnir Födur ljósanna, þá meinar hann Gud, en það er áður vottad, að Jesús sé sánnur Gud, þar fyrir er því langt fjærri, að hann kummi himni minnstu umbreyting undirorpinn að vera; og þótt ei væri annað til vitnis hér um, þá eru Jóhannes eigin orð, er hér standa skömmu síðar í evangélíó: vér sáum hans dýrd, dýrd svo sem eingétins Sonar af Födurnum; en nær sáum þeir hana? að sonnu í kénningunni, í fraptaverkunum, í skirninni, en eðfi sízt, þá hann forklaráðist á fjallinu, Matth. 17, og var það hinn sami, er þeir höfdu etid og druckid með, 1 Jóh. 1. Svo er þá eðfi guddómurinn umbreyttur í manndóm, heldur hefir Guds Sonur manndómlika náttúru uppá sig tekið, svo sem Pállus til Hebreos, Kap. 2, að orði kénst, að hann hafi eðfi englamna, heldur Abrahams sæði á sig tekið, teiknandi þar með, að hann hafi manndóminn tekið í samfélag og einingu sinnar guddómliugar persónu. Og í þessum orðum: Orðið varð hold, er venjuligur orðsháttur ritningarinnar; svo segir Gén. 2: Adam varð að lifandi sálu, þegar Gud blés lifandi anda í mannsins nasir; eðfi það að lifhaminn umbreyttist í sál, heldur teiknað með þessu orðatiltaki, hin allra nákvæmasta eining á millum sálar og lifhama, hvör mjög svo er þessari líf; því svo sem sál og lifhami verða að einni persónu, svo urðu og tvær náttúrurnar í Kristó, einn Gud og maður, þegar hann hold og blóð uppá sig tók; þetta vitnar allvíða h. ritning, bæði í spádómunum í gamla testamentinu, sem og í meðkénningu þeirra, er sáum og sköduðu hann, og hvorra hendur á honum þreifudu, 1 Jóh. 1, og sáum þó hans dýrd, svo sem eingétins Sonar af Födurnum. Hinn fyrsti vottur í gamla testamentinu er sjálfur Gud, er hann sagði, að kvinnunnar Sæði skyldi í sundurmerja höggormsins höfuð, Gén. 3. Hvílsu að sé þetta kvinnunnar sæði, það vitnar Esajas, Kap. 9, með þessum orðum: eitt barn er ofi fædt, og einn sonur er ofi gessinn, hvørs höfðingjagóður er á hans herdum, og hans nafn er undarligur, ráð, hetja, fraktur, eðlisur Födur og fridarhöfðingi. Sjáid hér, brædur mínir!

hann sem fæddur er, hann sem Spánadurinn barn kallar, hann nefnir hann undir eins Födur eyllifóðarinnar, af hvorju ljóst er, að hann er bæði Gud og maður; og að þetta sé meint um Jesúm af Nazareth, og ekki annað barn, vottar Esajas, Kap. 7: Sjá þú að ein jómsfrú mun vlett verða, og mun Son fæða, og hann mun hún kalla Summamiel, það er: Gud með oss; þetta segir Lúkas, Kap. 1, framfönd að vera. Morg önnur vitni mætti hér til leida, ef það tíminn leyfði, en í hinu nýja testamentinu eru ekki færri. Hin stírkrafti vottur er Thómas postuli, hvor ed ekki vilði trúa fyrr enn hann tók á; en þegar hann lét sínar fingur í naglaferin, og sína hend í hans síðu, þá æpti hann upp af fagnadi, og sagði: Drottinn minn og Guð minn! Jóh. 20. St. Páll, sem var í þrjú þá hinni uppnuminn og heyrði þá ómæðiliga orð, 2 Cor. 12, hann kallar hann hin mikla Gud og Frelfara vörn Jesúm Christum, Tit. 2; og hin sami segir, að hann sé gjörður af sæði Davíðs eftir holdinu, Róm. 1. Mannsins Sonur, sem taladi við Níkodémum, segist vera á himni, Jóh. 3; og aptur segir hann við Gyðinga, Jóh. 8: Þér leitist við að deyða mig, einn mann, sem segir yður sannleikann; og sjálfur segir hann, þegar hann hafði sjálfur aptur tekið sálur sína: andi hefir ei hold né bein, svo sem þér sjáid mig hafa, Lúc. 24. Vær vitum, að ekki fædist af manni nema maður; en Lúkas segir, að María hafi fædt sum eingetum Son; hvarfyrir að Postulinn til Hebreos skrifar, að hann sé bluttakandi holds og blóðs eins og smábörnin, Hebr. 2. Páll segir enn aptur, Róm. 2, að í honum hafi öll fylling guddómsins líkhamliga, það er reyndar fullkomliga og sannarliga.

3. förmum gamla testamentisins bjó Gud svo sem í skugga eftirföndandi gjæða, Hebr. 10; í Kristó höfum vér sjálfann líkhamann, Róm. 2, og hann býr í honum eins og sál mannsins býr í hans líkhami. Kraptur Guds bjó í hans Spámannum og öðrum heilögum, en ekki varð hann einn persóna með þeim, hvað ljóst er þar af, að Guds Andi veit frá þeim ástundum; en guddómurinn Kristi hefir aldrei manndóminn víðfala vörð, frá því fyrsta augnabliki gétuðarins, og mun heldur aldrei verða um alla eyllifóð, því engillinn, er hann bodadi móður hans gétuðinn, Lúc. 1, segir, að hann muni drottna yfir húsi Jakobs að eyllifu, það er, að hann skuli aldrei hans kóngstígn afleggja, hvor honum þó ekki er öðruvísi meðdeild, enn fyrir ibud guddómsins; já, þótt hin grímmi dauði fundurlikti sál og líkhami í þinnni, þá mátti hann þó ekki leyfa það bænd einungarinnar, sem var milli guddóms og manndóms, því hvorju mátti hann af sjálfum sér og af eigin krotum upprísa ella? Eigi veit eg hvort nokkurt vitni er sterkara edur ljósara um guddóm og manndóm Kristi í einni persónu, heldur enn St. Páls, 1 Tim. 3, er hann segir: Það er mikill leyndardómur gudhræðslunnar (það er kristindómsins) að Gud er opinnberaður í holdinu, réttlættur í andanum, er séður af englum, er prédikadur heidungjum, er trúad í heiminum, er uppmunni í dýrdinni. Hvað er þetta, br. m.! að Gud sé réttlættur í andanum? Kann nokkur að réttlæta þann réttlæta í Ísrael? en þess er að gjæta, að þetta orð, það er að víðurfenna sannan og réttlátan að vera; svo skrifar Lúc. Kap. 7, að allt fólk og tollheimtumennirnir hafa réttlætt Gud, það er, þriðja hann og meðfenn sannan Gud að vera; í andanum, segir Postulinn, það er, eftir guddóminum; svo segir Pétur, 1

Pist. Kap. 3, um Krist, að hann sé deyður eptir holdinu, en lifgður, það er, lifandi eptir andanum, það er guddóminum; og með sama hætti segir Pálus, Róm. 1, að hann sé anglýstur Guds Sonur í mætti eptir anda heilagleikans; svo er þá meiningin, að í Kristi haldi hafi guddómurinn svo anglýst sig, að menn hafi játað og þekkt, að Guð hafi í hönum búið; er séður af englum: hvort heldur það eru postular Drottins, sem opt verða englar kalladir, Mal. 2, Apóc. 1, edur og Guds englar, sem girnast að skignast inni þennar leyndardóm, 1 Pét. 1, þá eru hvorutveggju þessir fullnógir til saminda; er prédikadur heidningjum, er trúad í heiminum: þessi orð sýna oss; hvað hinir fyrstu kristnir menn hafa hér um haldið, og hvornir Drottins eigin postular hafa Kristum prédikad; uppnúminn í dýrdinni: hann, sem þeir vissu að dó á krossinum, af dauðum upprisinn, hann sem át og dræf með þeim, á hvorjum þeirra hendur þreifudu, 1 Jóh. 1, hann sán þeir til himins faranda, með guðdómlegri dýrd, og skýið tók hann í burtu frá þeirra augum, Act. 1. O, hvílikt dýpt andáfalla og Guds vitsfu! hér má allur engla og manna skilningur í hina mestu undrun falla; þetta er sá leyndardómurinn, sem hulinn er fyrir vitringum, en nú er opinberadur smælingjum, Matth. 11. Hver vill útsegja hans gétuad? Esa. 53; hann er fæddur af Föðrunum fyrir allar aldir; hver vill það útsegja? hann er gétinn af Heilogum Anda í timanum; hver vill það útsegja? hann er fæddur af meyu einni; hver vill það útsegja? Oss fallast hendur af forundran, þegar vér heyrum að Mósis stafur verður að hoggormi, Erð. 7, þegar Arons vöndur blómgast, Núm. 17, þegar jólin stendur fyrir, Jóh. 10, þegar hún gengur um nóttur stríð til baka aftur, 2 Kóng. 20, þá björgin klofna í sundur, Matth. 27, þá vatnið skiptist í tvo hluti, og stendur eins og múrveggur, Jóh. 3, þegar eldurinn brennir efi og gjörir elugan skada því, sem í hann er fastad, Dan. 3; og er það þó endir allrar verrar undrunar, að vér segjum það sé efi undarligt, þótt hann, sem náttúruna hefir skapað, gæti umbreytt náttúrunnar háttum. En hvað skulum vér um það segja, að Guð náttúrunnar-madur verður? og hann, sem var fyrir allar aldir, hlýðir tímans legmáli? að Skaparinn fæðist af sképnunni? og hann, sem himin og jörð tafa efi, verður móðurlífi innilúftur? Þessi gétuadur, þessi fæðing, eru svo furðanleg, að þegar kraptur hins Hærsta yfirskyggir rétttrúaða sálu, þá gétur hann slíka hluti við henni, að munurinn fer þeim efi útklafið, og lætur sér nægja þar með, að allt til efni þessa stórunrunarliga furðuverks er innifalið í hans almætti, hans gjæfni, hans vitsfu og ómælanlegri miskunsemi, er það gjört hefir. Hömum sé lof, dýrd og heiður, um aldir alda, amen!

Annann dag Jóna.

Gudsþjallid, Matth. 23 Kap.

Þ þann tíma, sagði Jesús til Gyðingafólksins og höfðingja kénimannanna: sjáid! eg sendi til yðar spámenn, spekinga og skriflarða, og nókra af þeim

munud þér aflísa og krossfesta, og suma munud þér hüdstrykja í samfundu-
húsum yðar, og af annari borg í adra munud þér þá ofsækja, svo að yfir
yður komi allt réttlátt blóð, sem á jördina úthellt er, í frá blóði Abels
réttláta, allt til blóðs Sacharíæ, sonar Bacharíæ, hvörn þér drápud á mill-
um musteris og altaris; sannliga segi eg yður, að allt þetta mun koma yfir
þessa kynslóð. Jerúsalem! Jerúsalem! þú sem aflísafr spámennina, og grýtir
þá, er til þín eru sendir, hvorsu opt hefi eg viljad samansafna sonum þínum,
líka sem hænna samansafnar ungum sínum undir vængi sér, og þér hafid ekki
viljad! Sjaíð! yðar hús skal yður í eydi látid verða, þvíad eg segi yður,
að þér munud ekki sjá mig uppfrá þessu, þángad til þér segid: blefsadur sé
sá, sem kemur í nafni Drottins!

Erordium.

Þegar menn athuga á eina síðu Guds útsegjantligann heilagleik, hans réttlæti og hans almætti, og
svo annars vegar, að heimurinn er niðursæktur í hid vonda, 1 Jóh. 5, hvar ed sjálf Gjæfkan lítid
annad sér, heldur enn það, sem henni er gagnstæðiligaft, sem er illskan og ógudligar athafnir synbugra
manna, þá megum vér með blýgdun vors andlitis meðfenna það satt að vera, sem Móses segir, Rím.
14: Drottinn er þólinnmóður og mjög mistunsamur, spreigefandi syndir og misgjördir. Nú þótt að öll
veröldin ætti í einu hljóði að prifa þessa Guds gjæfku, þá mætti þó sýnaft, að hann hefði hvað mest
auglýst hana sínu fólki á gamla testamentisins dögum; því um þá má játa það satt að vera, sem Da-
vid segir, að Gud hafi ekki svo gjört öllu fólki, Ps. 147. En hvörju launabi sú hverþrotna kynslóð
sínum Gudi? hann lagar sjálfur yfir þeim fyrir Móses, Rím. 14, að þeir hafi tíusinnum meglad
ámóti sér í eydimörkinni; hann setti minning síns nafn á medal þeirra, Eróð. 20; þar var hans eldsó
og hans bústadir, Esa. 31; en þeir tóku við tjaldbúð Mólochs, og við sjörnu Guds þeirra Kemphan,
Act. 7; þeir umvæltu hans fleikan, og yfirgáfu Guds bobord fyrir manna setninga, Matth. 15, en af-
lífudu hans spámenn, sem til þeirra voru sendir. Allra síðarft sendi hann þeim Coninn, og sagði, svo
sem Jhésús kénnte í eptirlíkingunni Matth. 21: þeir munu feila sér fyrir Eyni mínum; en það víðbi
ekki svo til gánga; þeir sögdu: þessi er erfinginn, látum ofs ráða hann af dögum, já, vér viljum ekki
láta þennann drottna yfir ofs. Eyo hafa þeir og sjálfann Guds eingétinn Son á krossinn uppheingt,
hans þénara og postula af lífi tekid, forsmáð þeirra kénningar, og eckert ógjört látid, það Gudi kunn
til stýgðar að verða; hvar um Jhésús þeim breiðar hér í evangelíó, og undireins fyrirsegir, hvað stór-
kostlig hefnd að fylgja muni á eptir svo lángvaranliga forsmán Guds og hans heilögu orða, þegar þeir
hefdu uppausid Brunn mistunarinnar og uppsýllt mælingu syndanna; því Drottinn er einn hegnari,
einn vandlætandi Gud, já, einn hegnari er Drottinn á sínum mótskóðumönnum, og sá ed ei mun gleyma
því á sínum óvinum, segir Nabím spámadur. Eyo er nú öll sú óluða fomin yfir þessa vesæta þjóð,
sem Gud og hans Spámenn hafa fyrirfagt, af því, að þeir ekki þecktu sinn vitjunartíma, Lúc. 19;
og þeirra hús er þeim í eydi látid, svo sem Drottinn spáir hér í gudspjallinu, en þeir útrekne um
alla veröld, hafa hvörgi blifanligan samastad, nema það er þeir þiggja verða af þeim, er þeir sít víðud.
Nú hefum vér séð þeirra ofarir, brædur mínir! en gjætum að því, að hvað sem fleifad er, það er
fleifad ofs til lærbóms, Róm. 15; ei síður þetta heil. gudspjall; enn hvört annad, svo að vér út
af Gyðinganna hræðiligu dæmi látum ofs umhugad vera, að leita Drottins, meðan hann er ná-
lægur, Esa. 55, að ei fellum vér í nockurt syndsamligt andvaraleysi; því ef Gud þirmbi ekki hinum
náttúrlígu kvistunum, þá er ugðvænt, að hann ofs ei þirni, Róm. 11. Eg hefi í Guds nafni
áfett í þetta sinn, að tala um þá hluti út af gudspjallinu, sem ofs funna að hvætja til að
rækja Guds h. ord, og laga vorn lífnad þar eptir, svo að ei komi yfir ofs þær straungu
hótanir, sem rættst hafa allt ofmjög á hans fólki Gyðingunum. O Drottinn! hjálpa hér
til í nafni Jhésú Krísts, þíns eingétins Sonar, og gef þínum börnum náð Heil. Anda þar til, amen,
í Jhésú nafni, amen!

Útlæggingin.

Það er viðtekið hjá öllum gudhræddum mönnum, að menn halda það fyrir stóra synd að fara illa með Guds gáfur, sem hann hefir gefið öfs til notkunar og lífs uppheldis, og fá er ei þeirra verðugur, sem ekki hirðir þær og medtekur með stærsta þaðlati og losgjörð við Skaparann. En orð Drottins er engin almennilígg Guds gjöf; það kostadi himn eyllifa Viðbóm ekki nema fá orð að skapa himin og jörð af engu efni, Gén. 1, af hvorjum hann allt til þessara nálegrar stundar gefur allri sköpun sinni föður; en í syndafallinu gjörðist vanmátturinn svo máttugur, að himn góði Gud varð að taka til almættis síns, svo það endurskapad yrði, sem syndin og Djöfullinn höfðu vanþkapad, og það kostadi hann svo mikil, að opnbera öfs sinn vilja og veg sálhjálparrinnar, að það eyllifa Orð Föðursins, Jóh. 1, himn eingetni Sonur Guds, sem er í hans skauti, hlaut þjónsmynd á sig að taka og gjörast öfs að öllu lífi, Phill. 2, að syndinni frátekinni, já, að þola hér í eyndum vors holds allskonar volæði og vesöld. Hvað virðist þú þá, börn Drottins? hvílið skemur er það einum syndapræl, að troða undir fatur sér hina dymmetu perlu, Matth. 13, sem Drottinn dýrðarrinnar hefir kostad svo mikil uppá, ekki sjálfum sér til nokkurra nota, heldur honum til lækningar, til misfunar og syndalaunrar, sem var hans býnnur og barn reidinnar? Róm. 5. Eg vil ekki fá mér til orða, um postula Drottins Jesú, hvorjir að uppfyllt hafa leifar Krísti harmkvæla á sinn holdi fyrir hans lífhama, sem er söfnuburinn, svo sem Páll um sig ritar, Róm. 1, ekki í þeirri meiningu, að hið allra minnstu vanti á Krísti píslir til að fríða fyrir syndugt mannkyu hjá Gudi, svo að þeir edur nokkur annar þyrfti að berta hans forþenustu upp, heldur hins vegna, að Guds Sonur hefir ekki einasta líðið öfs til forlífunar, heldur og til eptirðæmis, svo sem postulum til Hebræos 12. Kap. vottar; þá hafa þessir Gudsmenn að dæmi síns Herra líðið allskonar hormúngar, og að síðustu dauðann, til að birta Guds söfnuði (hvorn Pállus hér nefnir Krísti lífhama) hans eynigellum, og að syna þeim bæði með orði og eptirðæmi hina réttu leið til himnaríkis. Nú fyrst hin eyllifa Misfunssemi hefir andsynt öfs svo stóra gjæfku, öfs sem bunn á torfu þessari, svo að segja útlægir frá allri veröldu, að vér og megin reiknast á meðal hans sáfnada, þá verum ekki svo óþaðlátir edur rannlausir, að vér forsmáum þennan dýra bóm, sem Guds ástvinir hafa varid bæði fé og fjori til að útbreida um veröldina, svo að þessi Jesú Krísti sendisöf hefir og náð til vor, hvorja þeir ekki þecktu, edur víssu, hvort vér mundum nokkurn tíma manneskjur verda, edur ei, heldur gjördu þeir það alleina útas hlýðni og elstu við sinn Herra, og heitum fjærleika við alla þá, sem á hans nafn trúa mundu; því söfnur þess, að þeir höfðu vitnisbnd H. Andá í hjarta sínu um það, að þeir væru Guds börn og elstu hann, og þecktu að mótlæti þessara tíma var ei verdt þeirrar dýrðar, sem Gud hefir sínum tilbúið í eyllifu lífi, Róm. 8, þá vildu þeir kosta lífi og velferd til þess, að sem flestir kynnu hennar njótandi að verda. Eptirðæmi hins h. Stepháni, hvors signadri minning að þessi blefsaði dagur helgaur er, það heyrðum vér af píflinum, sem nýliga var sýngum fyrir altarinu; ó Herra Gud! hvílið var hans röksemi, hans vandlæti, hans þolinmæði? Þar ed hann að dæmi síns Jfrelsara beiddi fyrir þeim, sem hann vildi hafa á Guds veg snúid,

þegar hann stóð fyrir dauðans dýrum, varð honum það fyrst að vegi, að biðja óvinnum sínum misþinnar, Lúc. 23, og síðan að sela sinn anda sínum Íðelsara í hendur; svo fjæra hafði þessi Guðs ástvinur, bæði sína og þeirra velferð. Það er kunnugt af St. Páls pistli til Rómverja, Kap. 9, að hann segir: eg ætíti sjálfur að vera útrekium frá Jesú Krísto, fyrir bræður mína eptir-höldum; og að Postulium hafi ekki talað þetta fyrir síðasatir, heldur af fullri alþörn, og ef eg má segja, af nokurskónar elskunnar ofþæði, líku því sem Krísto þrísti til þess að láta hengja sig fyrir syndararni, það votta þau orð, er hann skrifar strax áður á þennan hátt: eg segi samleika í Krísto, eg lýg ekki, að samvitandi mér sam-vissu mínu fyrir G. Anda; af hverju andsært er, hvað lítills hann hefir metið sína velferð hjá amarræ, uppi það hann feingi vitnisburðum Jesú Krísti útbreidd, þeim til synda-laufnar og sálhjálpar, er hann bundn, ofsóttu og hroktu frá einni berg í aðra, frá einum ránglátum dómara til amars, og mætti hér uppi mörg önnur dæmi finna, ef það tíðin leyfði. En þú sem ætlar þér með þessum Guðs englum sömu víst að hafa í eyllifri himna-ríksdýrd, gjæt að sjálfum þér, að þú ekki að litlu hafir þann dýrmata hlut, er þeir hafa svo mikils metið; og þegar þú heyrir Jóhannem hálshoggvinnu, Matth. 14, Jakób með sama hetti líflátinn, Met. 12, Pétur krossseftann, og allar Guðs hefir með fúmarlígum dauda af dögum teknar, fyrir þetta samleikfins orð, og hina mestu góðgjörð, sem eingan mafa hefir, þá ver samau, hvað fráleitt að sé þessu tómlæti og hjáreana sumra manna, þeir ed lífa á vorum dögum, og allar stundir þýkja indelli enn þær, er þeir eiga Guðs erindi og verf samar sálhjálpar að gjöra. Svo lángt er frá því, að þeir hafi sig eptir nokkð gott að nemna, af þeim sem til þess eru settir, edur láti sér umhugad vera; að born þeirra edur hjú læri það, er þeim kanu til síðbóta og sálarnota að gagna, jafnvel þótt því sé næveri á hverjum helgum degi yfirlyst, að án Guðs heilögu orða þekkingar kann maðurinn síður að lífa andlígum lífi, heldur enn lífhamlígum, fyrir utan fæðsluna; það vottar Jesús, er hann samfærði Andskotann fordum daga með Mósis orðum, segjandi: maðurinn lífir ekki af einu saman braubi, Deut. 8, heldur af sérhverju orði því, er framgengur af Guðs munni, Matth. 4. Hvað vill hér af verða, born mín? nema, að sá er andlíg dandur, sem ekki hefir fóstur sálu sínu í Guðs orði, jafnvel þótt hann lífi fullur og feitur í lífhamamum. O, Jerúsalem! Jerúsalem! þú sem aflífar spámennum og grýtir þá sem til þín eru sendir, segir Jesús; að sönnu gjörir það einginn meðal vor? en hvað gjöra þeir ed forakta spá-dómanna og þær kénningar, sem þar út af eru? þá vantar ekkert nema tæfisaríð til að gjöra hið sama. Jesús grét yfir þorginni, er hann sá hana og sagði: ef þú vísir, hvað til þíns fríðar heyrði, þá mundir þú á þessum þínum tíma þar vaktan á hafa, en nú er það hulíð fyrir þínum augum, Lúc. 19. Mun hann enn nú ekki í dag segja hið sama í sínu heilaga orði við alla hirdulausa, sem ekki vita að gjöra grein á trú sínu, edur skynja meir hvað krístiundómur er, enn blíndur maður kann um líti að dæma? Þetta munu ofgar þýkja; en eg má spyrja, ef menn vita það almennilíga, því haga þeir sér ekki þar eptir? og ef menn það ei vita, því leggja þeir ekki allann hug á að ná því, án hvørs þeir kunna ekki Guðs born að heita, ekki himnaríki að erfa, og ekki eyllifar helvitis píslar að umflýa? Eg vil ei tala um það, hvörfu hirdulausir að margir eru í því, að láta born og ungðóm læra að

lesa Guds orð, sem þó er eitt ágjætt meðal til að ná grundvellingum í hinum sama kristindómi, og svo miklum fróðleik í Guds orði, sem nægir til sálshjálpar. Eðli er að dyljast við það, að margir unglingar eru svo tornæmir, að þeir fá ekki tekið allt það af einum prefunarstól, sem þeir þurfa til andligrs uppheldis; það er eðli áðvært þótt þvi sé fastað í jerdina, nema það rotnei, 1 Cor. 15; ei heldur Guds orð í mannaþins hjarta, nema meun smelti það með yðngligri umþenkningu; að þessu gjæta meun eðli, og atla það sé nóg, ef Guds orð þýtur um eyrum í kyrkjum, og jafnvel þótt sumir meðtaki það með fagnadi um stundarsakir, Lúc. 8, þá hefir það eðli altdi svo mikla rót, að það fer áðvært, nema það sé nært og vofað með sifeldri ástundau.

Gud sþipadi Ísrael að þeir sþyldu brýna sitt h. logmál fyrir þerum sínum, þá þeir sætu í sínu húsi, Deut. 6; en ef svo þótti mikid varda um logmálið, sem er noðurskonar deyðandi bókstafur, 2 Cor. 3, og engan kann af sjálfu sér hólþiun að gjæra, hvad stat eg þá segja um orð evangelii, sem er kraþtur Guds til sálshjálpar öllum þeim sem trúa? Róm. 1; sþyldi það eðli með allri ástundau kostgjæsa? eður segid mér, bræðir minir! er það svo litid, að vér megun þessara Guds gáfu með fridi og frelsi njóta, fyrir þvorja Guds eingétinu Souur hefir lífid látid, og hans h. þiflarsvottar eptir hann, til að stadfesta hans vitnisburd hjá mannaunna somum æfniliga, um til þess hann kóumr? Svo er nú Guds heilagt orð þýrmætt, svo er það til sálshjálpar nandþýnligt, eður réttara að segja, ómifsandi. Nú vil eg þess gæta, að þetta timanliga líf, það er eýndum og andþreymi vafid; maðurinn af þvimmumni fæddur er fullur eýnda og fárra lífdaga, segir h. Job. 14; og jafnvel þeir sem heimurinn lætur vel að, þeir nna þó eðli á allann hátt vel við hag sinn; þvar skulum vér fá annað þetra ráð við slitu, enn í Guds h. orði? Morg eru manna mein? einn hefir fullsölu fjar, en er þó óþeill að lífhamans burðum; eðli gétur góts eður garðar bætt þonum það; Guds orð verður að hugga hann í hans veifleika, svo að þótt sál og líf vanmeguist, þá læri hann samt af þvi að vona á Drottinu, Þs. 73; máfke hann sé og heilþrygður, en á ófundarmenn, þá eptir þonum sitja, og kíta hann eðli í fridi, þvorki nótt né dag; eðert stóðugt ráð finnur hann við þvi í veraldligum munum, eður hjá sínni sþýnsemi, þótt hann sé allþitur, þvi vorir vitnumur eru hálfærk, 1 Cor. 13; Guds orð skal kénna þonum, að varpa allri sínni áþýggju uppá Gud, hann mun þvi vel til vegar koma; kannfke hann vanti og þvorki heilþu, metord né vinþeldir, en þá er þonum næsta bætt að eðli falli hann í andvaraleýfi, nema hann læri að þeckja sig af Guds orði; verða má hann giruist meira enn hann á, svo sem það gjaruun fylgir andlegðinni; það er verri enn vanheilfa lífhamans, þvi það er noðurskonar sínnisveifja; við þvi gófur Guds orð þonum ráð, að eðert háfi hann umi þeiminn þorid, munu þvi eðert í burtu þera, 1 Tim. 6, læri þvi, að vera ríkur af góðum verkum, og meðþýta þinum nandþurstuga, ef hann vill réttiliga and sínn þrúka; kannfke og hann saki timanligan munad í andlegð sínni, og segi með þinum ríka: et og drect sála mín, þú hefir til margra ára samansafuad, Lúc. 12; en Guds orð minnir hann á, að hafa sína unadþend í Drottini, hann munu gæsa þonum það hans hjarta giruist; Þs. 37. Annar er heill heilþu finnar, en hefir sfkort á lífhamligri atþínnu og veraldar munum; þonum segir Guds orð, að þegar hann háfi það hann kummi að

eta og drekka og klæðast með, skuli hann efi frammar umförga, edur fyrir morgundeginum umhyggju þera, Matth. 6; svo að hvørn kost mannlígs lífnadar sem vér tokum, þá er Guds heilagt orð bót við öllum meinum, svo sem Pálus vottar; að gudhræðslan sé til allra hluta nyttsamlig, 1 Tím. 4. Þetta vil eg nú efi sagt hafa í þeirri meiningu, að það sé nóg að heyra Guds orð og læra það, svo að meim kúmi greinir ritningarnar, og aðra fræði utanad, því Gudsrífi er efi fólgið í orðum, heldur í kræfti, 1 Cor. 4. Það er efi nóg að hrósa Guds heilogum píslarvottum, en lífa þó efi eptir þeirra dæmi edur kénningu; það gengur næst því, að uppbyggja leidi Spámannanna og þrýða grafir réttláttra, og segja: þesdum vér verid á dögum feðra vorra; víldum vér efi hafa verid þeirra stallbrædur í lífláti spámannanna, Matth. 23; því svo sem að Páll segir, Róm. 2, að efi heyrendur lög-málshins séu réttlátir, heldur þess gjörendur munu réttlátir verða; svo kallar og Krístur þá sála, sem efi alleina heyra orðið, heldur þá sem varduveita það, Lúc. 11, en að varduveita orðið, það er að lífa þareptir. Forgæfins varduveita menn orðið í hjartanu, nema þeir láti það sjá í líferninu, því af þeirra ávortum skulud þér þeckja þá, segir Herrann, Matth. 7. Gud lætur rigna hið sama regn yfir kornafurum og þyrnibúsum, en yfir kornid til þess að því verði samansafuad í hlöðuna, en þyrnirinn verður uppbrendur, Matth. 13, og þó er döggin hiu sama. Sjái hvor einu til, hvörja rót hann hefir í hjarta sínu til að taka ámóti hiinu himnesku dög, sem að er Guds orð; gjæti sérhvör að, hvað langt að þessi vöfvi sig-ur, og í hvada jörð hann fellur; döggin er góð, orðið er gott, allt þángað til það kénur í vóndt hjarta, og verður þar ílmur dauðans til dauðans, 2 Cor. 2, og þeim til forðæming-ar, sem eingan ávort færa, nema þyrna og þísla, sem til einfsis annars duga, enn að út-kastast og í eldi brennast, Hebr. 6; en eg veit efi hvört hiu hefir í góða jörð fallid, nema áværtirnir það auglýsi, Matth. 5: svo lýsi yðar ljós fyrir mönnum, að þeir sjái yðar góð-verk, og dýrki yðvarn fædur sem á hinnum er. Efi var að álása Gyðingum fyrir það að þeir efi kynnu ritningarnar; Pálus segir um þá, að þeir hafi haft að sonum vandlat-ingu Guds, en efi eptir skynsemi, Róm. 10; þeir voru bæði skriftlærdir og lögvitringar; en þó kallar Jhésús Þharisæos blinda, blindra leiddogara, og að þeir gleymi því sem mest er í lögmalim, dómimum, trúuni og miskunseminni, Matth. 23. Saducei þóttust og spekingar vera, og víldu þreyta spurningar við Kríst; en Drottinn sagði við þá: þér villist og vítid efi ritningarnar, Matth. 22. Spekingar Gyðinga, sem lifðu á Krísti dögum, voru í þeirri meiningu, að þeir aldrei kynnu að forgánga edur illa fara, því þeir væru Abrahams synir, Jóh. 8; en Jóhannes kénndi þeim það langtum ódrúis; þegar þessir hvörutveggju komu til hans skírnar, þá sagði hann, Matth. 3: þér neðrukyn! hvor hefir kénnt yður að umflýa tilkomandi reidi? Þar fyrir gjörð verðuga ávortu yðraninni, og segid efi með sjálfum yður: vér höfum Abraham fyrir fædur, því máttugur er Gud að upp-vefja Abraham sonu af steinum þessum. Forfedur þessa lýðs héldu mikid uppá hið fyrra musterið, er Salómón konungur lét byggja, og meintu að það aldrei skýlði falla, af því að þeir efi rétt skildu Guds fyrirheit; því segir Drottinn Gud fyrir munn Jeremia, Kap. 7: setjid efi transt yðar á falska hluti, segjandi: musteri Drottins, musteri Drottins, heldur vandid vögu yðar og gjördir yðar, og gjörð rétt ámilli eins manns og annars; þegar þér

stelið, myrðið, drygðid hör, sverjið falskliga og dýftið Bal, stýlbu þér þá koma og standa fyrir mér í þessu húsi, sem kallad er eptir mínu nafni? og segid: vér erum óhultir, svo að þér gjerið allra handa svivirðingar; þessa mæling sinna fedra uppfylltu Ísraels synir á Kristi dögum. Það er alskunnugt af Jósephó, þeirra eigin sagnameistara, hvorfu kappfamliga þeir héldu uppá musterið, og svo lengi það stóð, vildu þeir ekki þýðast hid Rómverfka vald, þarfyrr var það ein hófudsfóð hjá þeim, að tala hid minnsta igégn þessu Guds húsi; það synir ós dæmi Kristi, Matth. 26, dæmi Stephani, Act. 6, dæmi Páli, Act. 21, hvorjir allir voru fyrir þetta hardliga áslagadur; en ekki að síður segir Jesús hér i gudspjallinu: yðar hús skal yður i eyði látið verða; það er, að hinn völdugi Gud vilði þar ekki lengi inni búa; það tók til snemma að rætast, þegar fortjalðið milli mustersins og hins allrahelgasta rífnadi i sundur i þinnu Kristi, Lúc. 23, voru og ekki mjög mörög ár til þess, að Jósephus skrifar, að nockru fyrir eyðilegginguna hafi röðð heyrst i must-erinu, segjandi: forum burt hédan. Nú vil eg minnast á það Drottinn segir til Jüda, Jer. 7: farið þér til míns stadar, sem var i Siló, hvar eg lét mitt nafn fyrst búa, og sjáid, hvað eg hefi gjort við hann fyrir illstu míns fólks Ísraels; þarfyrr, af því að þér gjorid nú oll þessi verk, segir Drottinn, og að þér heyrið ekki þá eg tala til yðar frá morgni til kvölds, þér géguid mér ekki þegar eg falla, þá vil eg gjöra við þetta hús, sem kallad er eptir mínu nafni, uppá hvort þér treystid, og þennan stad, hvorn eg hefi géfid yður og yðar forfedrum, svo sem eg hefi gjort Siló.

Nú vil eg segja i Guds stad, bræður mínir! gangid þér til hinnar síðari Jerúsalem, og stöðid alla þá ólúcku, sem yfir hana er komin, og hvorju spádómur Herrans Kristi er rættur á henni, að ei mundi þar steinn yfir steini vera, Lúc. 19. Kristur segir: yðar hús mun yður i eyði látið verða; hvar fyrir? því það ekki var framar Guds hús; það vottar hann sjálfur skemmum síðar, er hann sagði: skrifad er, mitt hús er bænahús, en þér hafid gjort það að ræningjabæli. Kristins manns hjarta er i endursæðingunni uppbyggt til þess, að vera Guds musteri. Vitid þér ekki, segir Páll, 1 Cor. 3, að þér erud musteri Guds? og enn aptur segir hann: yðar líkamir eru musteri H. Anda, Kap. 6. Hvað verður þá br. nr.! þegar Guds musteri verður saurgad? það verður ræningjabæli; þegar það með illum hugrenningum, ordum og gjörðum, sem af hjartanu framkoma, verður gjort að Sat-ans herbergi, mun það þá framar vera Guds kyrkja? Þess væri óskandi, að ekki hendti kristna menn það sama og Gyðinga, að þeir reiddu sig ofmjög uppá það, að þeir væru skirðir, gengju til altaris, heyrdu Guds orð i kyrkjunni; allt þetta gjördu Gyðingar eptir þeirri þjófnstu, sem á gamla testamentisins dögum tíðkud var. Það er að sönnu Gubi að þacka, að færstir á meðal vor aðhafast þær skammir, sem þeim er bríclad um; fáir slá menn i hel, færstir leggjast með kvinnum síns náunga; þeir eru nú ekki heldur svo margir mjög, sem fundnir verða i opinberum þjófnadi; en verða má að margur láti sérhvað af þessu ógjort, annaðhvort af því, að hann er ekki svo skapi fariinn, meir heldur enn af trúnni og elfunni til Guds og fjærleikann til náungans, edur og að vær óttumst mennina, og annaðhvort straff eðar ámæli af þeim, og er slíkt engin dygd fyrir Gudi. Ísum brennur ekki, af því hann er kaldur, og vatnið rennur ei áfram, þá það er stíflad upp; svo og hefir sá ekkert hrós fyrir

Gudi sem af náttúrunni er síðsamur, og ekki hneigður til stórglæpa, og hefir þó sérhver einn svo mikid illt í sér, að hann getur með þess afláti Gud dýrkad; þad mundi sérhver einn finna, ef hann gengi nokkud skarpliga í rétt við sjálfan sig, og léti sér ekki nægja skriftargang Pharisearans: eg þaka þér Gud, þad eg em ekki svo sem aðrir menn, Lúc. 18. Þeir voru síðprúðir menn í útvortis háttsemi, og lifðu harðlifi, en þó heyrnum vér þeirra vitnisburd, Matth. 23, af honum, sem vissi hvað með mannum bjó, Jóh. 2; og svo sem þeir þóttust ekki þurfa Kríste forþénuftu við, svo óttast eg, að menn ydrift nú ekki nema stórra flækja, ef gjöri smásyndirnar að hinum stærstu syndum, og kasti þeim ydrun- arlaust uppá Guds Sonar hrygg, því hann hafi nógu breidd bakid að bera þær; þad hafði sá góði Herra, er hann var húðstrýktur fyrir mína skuld, sem veit mín Herra vilja, en gjöri hann ekki, og hefi því mörg slög forskuldad, Lúc. 12; þad hafði hann þegar hann bar sinn kross út af Jerúsalem minna vegna, sem lét svo illa við, að taka hans kross uppá mig og fylgja honum eptir, er hans því ekki verðugur, Matth. 10; þad hafði hann þegar hann bar mínar syndir uppá tréð, og lét sitt lif fyrir þær á hinum smáanarlíga kross- ins gálga fyrir mig, sem að svo tregt veitir að krossfesta mitt hold með þess girndum og tilhneigingum, Gal. 5; en að hann vilji taka imóti þeim syndinum og kasta þeim í hafins djúp, sem einn heldur ekki fyrir synd, og ekki þeckir hann þad fyrir synd, jafnvel þótt hann megi þad vel þeckja af Guds h. orði, ef hann gjæfi sér stundir til að ransaka Guds vilja og sitt framferði, því hefir hann ekki lofad og engu umheitið, að þær kvittast skuli fyrir hans danda, nema menn þeirra af hjarta ydrift. Eg tala um þær, sem einn veit og man, því um hinar óvitanlugu, hverra fjölda enginn veit, Ps. 19, vil eg ei ódrúvísi tala, enn að einn syndari láti sig af hjarta angra þad, að hann getur ekki í þessu holbi eitt augna- blif syndlaust lifað. O, Herra Gud! þú himn heilagi og réttláti! hvör kann að vita, hvað opt hann syndgar? allir heilagir hljóta þig fyrirgefningar að biðja, Ps. 32, á þeim degi, nær reikningskapurinn skal haldast; hvað munum vér þá ekki óhreindir ormar? Gud vertu oss syndugum lífsamur, og hjálpa oss, ó Herra! fyrir þína gjæfku, sem ekki villt syndarans danda, að vér lærum að þeckja vörn saurugleif, og sporna við syndinum, svo vér mættum með alvarligri ydran og þíns Sonar blóði afþvegnir, vera vissir um fyrirgefning vorra afbrota, áður enn vér förum burt hédan. Þad veiti góður Gud fyrir Jesú bles- adar undir og forþénuftu, amen!

Þriðja dag Jöla.

Gudspjallid, Jóh. 21 Kap.

Þann tíma, sagði Jesús til Péturs: fylg þú mér eptir! Pétur snéri sér við, og leit þann lærifvein eptirfylgjanda, sem að Jesús elskadi, sá er og um kvöldmáltíðina hafði á hans brjósti legid, og sagt: Herra! hvör er sá er þig forræður? Þá ed Pétur leit nú þennan, segir hann til Jesú: Herra!

hvað skal þessi? Jესús segir til hans: ef eg vil hann blifi til þess eg kэм, hvað kэмur það við þig? fylg þú mér eptir. Þá gekk sú orðræða á meðal bræðranna: þessi læriseinn deyr ekki; og Jესús sagði eigi til hans, hann deyr eigi, heldur, ef eg vil hann blifi til þess eg kэм, hvað kэмur það við þig? Þessi er sá læriseinn, er um þetta ber vitni og þetta skrifadi, og vér vitum að hans vitniðburður er sannur.

Erordium.

Nærst sjálfum Drottni Jესú Krísto, og þeim ástgjöfum sem hinn góði Gud hefir í honum gefið vonðri manneskju, þá er engin þvilkt, svo sem ráð og skilningur, er hann hefir sálar vorar þryðdar með, þau aðgreina oss frá villubýrumum, gresunum, eikunum og öðrum sképnum á jörðunni. Eg veit ekki í hverju madurinn væri betri enn hesturinn, nema að hann stjórnaðist af skynseminni, og hvað meira er, að ein vitstola manneskja, hverja Gud hefir með sáfinnu straffað, hún er öllum öðrum sképnum miður á sig komin, hvað oss, sem heilvita erum fyrir Guds þolinmæði, ætti að þrýsta til þess að brúka þýgrip þennan til lofs og dýrðar honum, er hann oss gefið hefir. En Gud náði að þar vill vera stór brestur á hjá allmorgum og hjá flestum, og eg má segja hjá öllum nokkur, svo að David hefir noga orsök til að taka syndugum mönnum vara fyrir, að ekki líkist þeir hestum og múlum, hverjum menn verða beittli og bitil í munn að leggja, Ps. 32. Og samt þykjast vér allir nógu vitrir, og erum nógu frambíðir í því skada að gjöra, í því að dæma um aðra, en ekki um sjálfa oss, í því að leita eptir því sem vort er, en ekki annars, þvert ámóti Postulans bobi, 1 Cor. 10, svo það gengur álikt því, er hann í öðrum stad segir, að menn eru börn í skynseminni, en ekki í hreðvisinni, 1 Cor. 14, og meina í hinn réttu vitfku, sem ritningin svo kallar, og þar er fólgin, að þekja Gud og sjálfan sig; og veldur það því, að menn láta sér vera svo annat um það, að hnýsa um annara manna háttu, að menn gefa sér ekki stundir til að ransala sína eigin; hverju þó ekkert er þarfara í voru sálshjálpar verki, og er þessi spilling náttúrunnar svo rík í mannligu holdi, að grein af henni hefir stungid sér út, jafnvel hjá Guds ástvinum. Dæmi höfum vér á hinum h. Péttri í upplefni gudspjalli. En uppá það, að menn vita skyldu að þvilkt er synd, já, ein synd sem margt illt af sér leidir, sem síðar mun sagt verða, þá átalði Drottinn þennan sinn lærisein nærsta harðliga og rökfamliga fyrir þetta. Nú þótt að skaplostur þessi sé ekki hinn minnsti ávættur spillingarinnar, þá viti menn þó, að Gud er svo vís, og svo máttugur í breiðleikanum, að þar er ekkert í náttúru mannsins svo illt, að hann kunni ekki gott af að gjöra, þvíad tilhneigingarnar voru í öndverðu góðar og af Gudi skapadar, vanbrúkunin gjörir þær skadligar; en þegar þær verða hreinsadar fyrir endurnýjingu Heil. Anda, þá kunna þær ennú allar Gudi að þjóna til vegsendar, og endurgetnum manni til sálshjálpar. Þar fyrir, að svo sem forvitnin er skadlig og hálfasamlig, ef henni er beitt í þeim hlutum, sem Gud hefir bannað, svo er hún þörf og gagnlig, sé hún brúkt til þeirra, er hann búið hefir. Eg vil um hvortveggja tala með fáum orðum, eptir því, sem Gud gefur náð til; hvar til hann styrkja virðist, með fræpti síns Anda í Jესú nafni, amen!

Utlegginingin.

Jáa leidir gott af forvitninni, segir orðsháttur gamall; vér höfum nockrum sinnum heyrt, að þær syndirnar er vér minnstar holdum, þær kunna að verða að þeim stærstu, veldur það því, að menn biðja Gud ekki nýjg ræfiliga fyrirgefningar á þeim, eins og að hann sé skyldugur til að halda oss það til góða, sem vér ekki misvirdum á sjálfum oss; og gengur það eins til um þetta, og um litla skeinu á lífhamanum, þá er vér forsáum, að hún verður opiliga að lífs og líma tjóni, sé ekki við gjört; en það má kunnugt vera, að þessi óföstur er ekki halðinn fyrir neina synd af morgum, og þó kausst fyrir dygd, fyrir ágjæti, fyrir

kostgjæfni, fyrir framsýni, og hniir, sem hana eðfi æfa, fyrir óþotta og ráðleysingja. Væri nú þetta eigin stórsýnd í öðru, þá er hún þó í því, að hún eðfi er haldin fyrir sýnd, því eins kann ein litil sýnd að fordæma mannum fyrir Guds stránga dómi, svo sem ein stór, og verða þær þó þýngstar, sem aldrei verða þekktar né með alvarligri yðran afþvegnar; það sýnir ofs dæmi Pharisæans og Tollheimmtuniansins, hvor eð fór réttlátari hinum aptur í sitt háls, Lúc. 18. Nú er þessu þó eðfi svo varid um forvitnina, að hún sé litil sýnd, og hafi menn eðfi annað til dæmis, þá skynmunnst eptir því, hvornin sýndin fyrst innkom í heiminn; Váll segir ofs það hafi skéð fyrir einn mann, í hvorjum allir sýndgædu, Róm. 5; með hvorju móti var það? Ritningin greinir um það nógu skírliga, hvornin Djofullinn sveit vora fyrstu foreldra, sem er, að þau skylou fá girnd til að þekja hid illa, og forsmá Guds bódord, í því að vita hvornin eplid smæðadi og að verða Gudi lík, Gén. 3. Segid mér, br. m.! er eðfi af þessari forvitni komin öll sýnd, og dandinn, sem er heumar verðlaun, innrunninn til allra manna? Róm. 5. Vid eg yður því að athuga, sem kristnir heita viljid, að ef agg, reidi, þræta, ofund, ágirni, drambsemi, manndráp, hórdómmur, frillulífuadur, afgudabýrfan, gudlastan, Gal. 5, og adrar skammir, sem steypa sýndarannum í eyllifa gletun, ef þetta, segi eg, eru ókostir haldnir yðar á medal, hvort að forvitnin, sem eg hefi sýnt, og enn þá framar skal sýna, að sé móðir alls þessa, sé góður kostur edur svo litil sýnd, sem hún af almenningi haldin er. Ald sonnu er það satt, að vér í engan máta eigum vorum fyrstu foreldrum að alasa, því þau bráðadi Gud til þess medals, að vér sem nú lifum kynnum að verða hluttakandi hans gjæfni; þó verður því eðfi mótsagt, að þessi þeirra forvitnis sýnd, hún var hin stærsta sýnd, sem af mannkyninu hefir framín verid. Allar sýndir, sem síðan gjörft hafa, þær eru að sonnu ámóti Gudi gjörðar, þó menn fremji þær vid nálingann; en þessi stefudi réttlinis á Guds dýrðarfullu hátign; allt hvað meim nú sýndga, það sýndga meim af breiðfleika edur illstu náttúrunnar, hvórrar þánfkar eru vondir í frá barn dómi, Gén. 8; en þau voru heilog sköpun, og þar þau voru svo dýrðlig sköpun, þá gátu þau auðveldliga haldid Guds bódord. Eg má ei fá mér það til orða, að þau steypu öllum sínum eptirfomendum í timanliga og eyllifa ógjæfn hér með, því Guds óumræðilig gjæfka, sem hefir fyrirgefíð þeim, hefir gífíð mér og öllum öðrum stórsýndurum nóg medal; í síns eingétins Sonar dýrmatum og saklausum danda, til að fá þetta endurbætt ofs til sálubjálpar og missunar. En hitt vil eg biðja yður að hugleida, hvort að Gud, sem vegna síns réttlætis straffadi svo hardliga þessa sýnd, forvitnina, á vorum fyrstu foreldrum, hvort hann segi eg, munni falla hana góða á ofs, sem valla kollum hana sýnd að vera. Nú svo sem að þessi sýnd var í upphafi orsök til allrar mannsins ólúku; svo er hún enn nú til hvórrar sýndar, ef meim rétt að gá; af henni spretnur allt ránglati móti Gudi, móti sjálfum ofs og móti nálingann. Múðskotinn sagdi í fyrstu vid fónuna: Gud veit, að nær sem þid etid af eplum, þá munu uppljáfast angu yðar, að þid verðid svo sem Gud er, sfhjáandi gott og illt, Gén. 3. Hér af kénur forvitni sú, að meim vilja eðfi láta sér næggjast með það, sem Gud hefir opinberað ofs í sínu h. orði til sálubjálpar, hvornin vér eigum að trúa, hvornin vér eigum kristiliga að lifa, heldur gjöra sér aðskiljanligar grillir um Guds

fyrirhyggjur, um hans veru, um þær þrjár persónur, um þau h. sakramenta og margt annað, sem Guds speki hefir ei unnt syndugum mönnum grant að þekja, og hefir þó allt þetta svo berliga anglyst hvörjum heilvita manna, sem eðli forsmáir uppfræðinguna, að hann má þar vel við una og hólpinn verða; en þeir sem þá vilja forvitnir vera, þeir hafa lært það af Tjandanum, að láta sér eðli nægjast með Guds gjof, heldur eyða góðum gáfum og tímanum, sem Gud hefir gefið til að rækja sína sáluhjálp og að kenna öðrum, til þess að fkygnast inni Guds leyndardóma, og hið óransakamliga djúp hans guddómligrar speki, lífir Bethsemitum, hvörjir af forvitni fkygnust inn í orkina, og urðu þar fyrir af Gud flegnir mörg þúsund manna, 1 Sam. 6; svo eru og margir af hinum með blindni flegnir, því Drottinn hefir hendlabá í þeirra slægvißku, og hann veit að þratur vitringanna eru hegðni, 1 Cor. 3; eins og Gud, sá sem vill að allir menn verði sáluhólpnir, 1 Tim. 2, hefði eðli gjört þetta ljósara, hefði hann vitað það mundi manneßjunni vera haganligra til sálarnota. Og þannin er nú forvitnin þeim skadlig, er sig hyggna og lærðasta kalla, hvar af öll vantrú, öll hjátrú, afgudadyrkun, mannaßetningar, já allar trúarvillur og Andskotans evangellium er innkomid í heiminn; og hvor vill þá segja að forvitnin sé ein litil synd? Og þanninn vanvirða menn nú Gud með þessu, er vér speki kœllum, og syndgar svo forvitnin einnmidt ámóti honum; en ei gjörir hún það minna ámóti sjálfum öß og náúnganum, þótt eðli eignum vér svo sök þar á, þar vér erum eðli vorir eigin herrar; Gud á alla sökina, samt lendir skadinn hjá öß; honum kunnnum vér eðfert illt að gjöra með forvitninni; vær komustum ei lengra þármæd, enu hinir, er ætludu að byggja sér turn upp undir himinninn, Gén. 11; sjálfum öß er hún verß, og svo náúnganum.

Þegar Djöfullinn hafði smeigt því inn hjá konungi að övirða Gud, þá flaug henni það strax í hug að vita hvornin eplid smackaði, og að locka mannum til syndarinnar, Gén. 3; svo gjörir hann enn í dag; þegar hann fær stotid í hug mannsins, að agta Gud lítils, af því hann skilur eðli allt hans ráð, og þar kœmur ei strax hefnd yfir vöndar athafnir, þá hefir hann blíid sér rúm í hans hjarta, til að forvitnast um það, er hann skilja kann, sem er um hagi náúngans; enginn á meiri plágu enn sá, er þessum sjáfdómi er undirorpinn. Hvor er vesælli enn sá, hvors hjarta að Djöfullinn hefir með ágirni inntekid? En mun nokud hinn ágjarni gæta verid án forvitni? Hann spyr alla vegana eptir því, hvornin öðrum gáangi, hvað um þeirra eigur lídi, hvörjar útréttingar þeir hafi, eðli til þess að samfagna þeim, ef það er vel, eður að samþinast, ef það er illa, heldur að hann megi svæla undir sig á einhvörn hátt eigur þeirra, eður hindra þeirra útbegur sér til ábata; takist honum það eigi, þá leggst hann uppá sangina eins og Achab, 1 Kóng. 21, og unir eðli við, nema hann fái Naboth í hel komid. Öfundina gétur forvitnin af sér, og hún fólstrar hana. Enginn öfundar annann fyrir þá hluti, sem hann eðli af veit, en það er plága hins öfundssjúka, að hann gétur ei lífað án þess, að forvitnast um hag síns náúnga, jafnvel þótt engin drepßótt sé honum því lík, svo sem ef honum líður vel, og lídi honum illa, þá er honum það að fœnnu ein stundar gleði, en heldur þó jafnan spurnum fyrir, hvört það muni eðli miður vera, og sé það ei, líkar honum illa; eins er hann og Andskotinn, honum þýfir vænt um mótgáng manneßjunnar, en samt er hann þó eins vesæll. Hinnu drámbláti

er forvitinn, því hann er ærgirgur; hann spyrst fyrir, hvort nokrum sé meiri lotning veitt enn sér, og finni hann brest þar á, þá eyrir hann því ekki betur enn Saman, þá Mardocheus ei vildi heidra hann eins og aðrir, Esh. 5. Og er þetta ein stór slucka, ekki einasta þeim, sem verða fyrir skadamum og ofbeldinu, heldur og hinum, er ala þessa óvætti í hjarta sinu; og má hann með réttu djöfulsdán kalla, sem af þessum þremur Andskotans englum er plágadur, því hvor þeirra hefir heila sveit djöfla, það er flamma og lasta, og er forvitinn þeim svo handgengin, að þeir verða að brúka hana til allra sinna úttrettinga í Satans erindum. Hvor er sú slucka manna á medal, sem reidiu og heiptrafinn ekki af stad komi? sundurþykja, töðrægni, mörð, mannslog, strid og blóðs úthellingar, mun það ekki allt af henni koma? En hvað segir hinn vísi Seneca hér um? viljir þú ekki heiptrafur vera, þá vert ei hnífsinn. Það er margra manna háttur, að þeim er mikil forvitni á að vita, hvað um þá er talad og ráðslagad; en slíkt er stór þrældómur og fávísleg orðsýki, þvíad söddan menn skal aldrei vanta einn hræsnara, einn lygara, fá ed beri í eyru þeirra falskar sögur, róg og bakmælgí, hvort að ablar stórs óróða í hjartanu, en hjálpar ekkert til erindanna framkvæmdar, og lætur optlaga þann, er gífum er fyrir slíku, taka uppá sig óþarfa mæðu og umhyggju; og þótt menn forspari slíkt með því, að menn hljóti að forvitnast um ráðagjörðir ósina síuna, þá er það einfisk vert, því forvitnin, hvorsu forvitni sem hún er, skal aldrei fá að vita helminginn af því sem satt er, og þótt hún fengi, þá vill það abla mannum lángtíu meiri ófyrirleika í hjartanu, heldur enn vareygðar edur framsýni; og er þúsundsinnum betra, að kosta þeim tíma, er menn brúka til hegómligrar forvitni, og til að vita hvað hvor herfellingin um hann talar, að brúka hann, segi eg, til kostgjæfni og ástundunar í sínu kalli og embætti, og að varpa sinni áhyggju uppá Drottinn, Ps. 55, því hitt mætti æra, ekki einungis óstæðugan, heldur og þann, sem annars væri nógu ráðsettur, þar veröldin er full af hreksísi, ótrú og óþaflati, og er enginn vísdómur lafari, já, engin heimfska heimfskari, enn sú, að vilja allt þetta vita; það er eins og ef nokur hefði yndi af því, að hafa mót við ófreskfur og ekki manneskfur. Hvað gjörum vér ofi í lund? munum vér ætla það, vér munum með englum búa, edur heilögum mönnum, og vitum vér ekki að þeir eru flestir sem unna sjálfum sér best? Torsoft mun það, að venja ílskuna og varmennskuna af því aldeilis; þar fyrir, þótt að nokur væri svo fjölkunnugur, svo sem í skrafsegum segir, að hann kynni að gjöra sér einn speigil, í hvorjum hann sæi alla bakmælgí, róg, lygi, ákastur, ráðagjörðir, vöndar ófskir, vanþaðir, hmisliga dóma um vorar athafnir og lífernis háttu, suma sanna, suma logna af þeim, sem þó eru jafnvel miklu verri, ef einhver, segi eg, sæi þetta í einum speigli og horfði þar í litla stund, þá mundi honum ofbjóða, sérdeilis þeim, er miklu á við aðra að skipta, og kasta speiglinum í burt, ef hann heilvita væri, og yrði því hvað fegnastur að hann aldrei aptur í hann liti, nema hann vildi vera eins og Ísmael, að hans hönd væri á móti hvorjum manni og hvors manns hönd á móti honum, Gén. 16; úlfur af manni, og eins og Nebúchadnezar stallbróðir varganna, Dan. 4. Og þessir hlutir, er menn leitast svo mjög eptir að vita, eru þó optast eins og þytur í skógi, hann varir ei leingi; eins rennur lógin aptur þegar sonnu matir, og væri þá betur heima setid, enn farid til að manspilla sér og

hefna á öðrum þeirra hluta, sem dædna af sjálfum sér, eins og sveppurinn þegar hann er fullvarinn; og breiti meiri öðruvísi, þá ala menn illgírni annara með forvitniinni og grunsemi, er henni fylgir ávallt, svo sem skugginn lífhamannum, því það er háski að ertast illt skap og samviskur vandra manna, hverjir ed láta opt af, ef þeir meina að stráfskapurinn sé dulinn, en ætli þeir að hann uppvís sé, þá drífa þeir illt út með illu, svo framt þeir megna, þar þeir vita að þeir ekki eiga til gæds að gjöra. O! hvað miklu betra er ráð Salómóns í því, að láta sem menn sjái ekki óréttinn, og safna svo glóðum elds yfir höfuð övín sínum, til að færa hann á rétta leið. Þvær dætur hefir forvitnin, sem menn leika við eins og smábörn edur hvelpa, meðan þær ungur eru, en þegar þær vara upp í mannsins hjarta, og hafa lengi sögð móðurina, þá verða þær skjærir gripir; það er grunsemin og trúgirninn, svo líkar systur, sem þær eru skyldar til. Sá ed misgrunnar hvorn mann, getur aldrei nokkurn trúan átt, því að þess trúrrí og dyggvari að einu er, þess heidur gremist honum það, að honum sé illa trúad, þar ed hann ekki til þess vinnur. Meðal annara sýnir ofs það dæmi Bebozeths Ísraels konungs, 2 Sam. 4, hvor ed misti bæði ríkið og lífið fyrir það; að hann misgrunadi Abner um legord með Ríssa fríllu Sals konungs, födur síns, 2 Sam. 3; þegar maður Samsons tortrygdi hann um, að hann mundi ætla dóttur sínni einlæti, þá olli hann því, að Samson uppbrendi Philisteanna afurlönd með refnum, Dóm. b. 15. Og svo stóð það tíð, að nær einn ærligur maður er misgrunadur; tekur hann sér uppá refsham, og gjörift að þeim, sem hann er atladur að vera. Þá sýnd má finna dæmi til þess, bæði í ritningum og annarsstaðar; og þar að auki er hún illa hugar viti; því segir Plantus skáld um móðurina, að þar sé enginn forvitinn nema að hann sé undir eins illgjarn; en Chryóstomus, að einn góður maður ætli stjaldan öðrum illt, og stjaldan ætli sjá gæds af öðrum, sem er vöndur sjálfur; þetta er hverju orði samnara, og samnast hér þið fornfræðna: að margur ætlar mig sig, og máttuliga dyggvan. Og svo sem að hann, ed hefir sár eða orkumsl á lífhamannum, hann hryllir við ef nokkur kinnur þar nærri, þótt aldrei snerti hann það, svo ætlar hinn grunsemi alls ills til allra, jafnvel þeirra sem honum ekkert illt gjöra vilja, edur gjöra kinnu, af því hann er sjálfur sér illa meðvitandi. Í einu orði að segja: hún gjörir einu konung að tyranna, einu húsbonða að bœðli, einu þénara að drottins svikara; hún er sáttarþillir millum hjóna, millum fæðgina, millum bræðra, millum góðra vina, og eru til þess óþrjótandi dæmi, og daglig reynsla kinnir það; og er þó trúgirninn hálfu verri; svo það er satt, sem í fornvisunni stendur: enginn að trúna ekki er gott, öllum hálfu verri. Eg veit ekki hvort að Andstotinn á nokkurt sárbeittara píslarfæri enn trúgirninn; him er tvíeggjað sverð, og stadar beggja vegna, bæði þann sem tritir öllu, og hinn, sem logid er á. Mánka má ofs við því, að Eva trúði hoggorminum; og Adam henni; fyrir talhlyðni Pótiphars mátti hinn saklausí Jóseph í vörðhaldi gísta í mörg ár; Gén. 39; fyrir talhlyðni Davíðs tapadi Mephibóset hálfum aftrinum, 2 Sam. 19, og var hann þó sonur hans besta vinar; fyrir trúgírni Afóveri konungs hafði allur Ísrael nærri því lífið mist, Est. 3. Og auk þess, þá getur ekki hinn talhlyðni hjá því sneidt, að vera allra þeirra nærri, sem að honum líga; hverju vitur sem hann amars er, því enginn er trúgjarn, nema hann sé og málgur, en málginn er teifi heimstannar; þess getur Salómón,

Drófsk. 29, segjandi: sástu málgagan mann, betri von er á einum vitfirring enu á honum, og aptur Kap. 17, að jafuvel einu heimsskingi, ef hann þegir, sé vitur hálkinn. Allt þetta kénur nú af forvitninni, sem áður er sagt, og hefi eg nú svo útmalad þetta skrímsli að nokkru leiti, en þó hvörgi nærri svo sem hún reyndar er.

En nú viljum vér í hinu síðari greininni skoda, hvornin vér kunnum að gjöra þennan ókost að hinum besta mannfosti fyrir náð Guds og adstod Heilags Anda. Það er vitanlegt, bræður mínir! að hinu fyrsti og beinasti vegur til allra dygða og mannfosta er sá, að þeckja sjálfan sig, en sá sem forvitnina brúkar til þess að ransaka sitt eigid hjarta, sín orð og áthafnir, hann mun síður slygnast um annara efni, og er þá líkast að hann kvíttur verði við alla þá ófosti og óróa, er eg upptaldi í hinum fyrra partinum. Svó sem maður ekki fær séðan sinn yfirlit í því vatni, sem er af vindinum uppblásid, heldur nær það lygut er, svo er og ómöguligt, að sá kúmi sjálfur sig að þeckja edur ransaka, sem ekkert annad gjörir, enu að forvitnast um annara hagi. Það eru dýrmat orð, sem Þreksarinn taladi forðum, Matth. 7: þú hráfnari! drag fyrst út hjálkann úr þínu auga, og sjá til síðan að þú fáir útdregid slifna úr þíns bróðurs auga. Þar er í mannligri náttúru náttúruskónar þótti, að vér metum sjálfa ofs meira enu aðra; hann kénur af engu meira enu því, að vér rannsófum annara háttalag meir enu eigid; má það þó vita sérhyor einn, að hvörju sem hann vera þykist kostum búum, þá er hann þó ekki öllum betri, og hendir ofs í þessu það sama og stjörnumeistararnu forðum, að á meðan hann var að sjá eptir himintánglumunt og góndi upp í loptid, féll hann í gryfju eina sem varð fyrir fótum hans. En vitid það, br. m.! að allur visðinnur, svo sem að þeckja stjarnanna gáng, náttúru grasanna, steinanna, fuglanna, fiskanna, það er fávittla hjá því, að þeckja sjálfan sig, og þess er öllum þeim unnt, sem Gud hefir gefid heila rænn; það er ekki í öðru fölgid, enu að bera sinn listad saman við Guds vilja, sem bædi er innskrifaður í þor hjertu, Róm. 1, og ofs kristnum meimum þráliga opinberaður í hans heilaga orði; en því gleymum vér, og teljum ofs það til ágjætis, sem litils edur einstis er vert, edur vanbrúfum það; sem mikils er vert. En hvað er það þó, er vér kunnum að virða svo mikils á ofs, að vér forsmáum aðra? Það eru annaðhvort lúfnumar gjædi edur náttúrunnar edur náðarinnar. Eg vil einu fornála hafa fyrir öllu þessu, og þann, sem Páll, 1 Cor. 4, hefir fyrir þeim, er stærdu sig af andans gáfum: hvað er það maður, að þú ekki þegid hafir? og fyrst þú hefir það þegid, því stærir þú þig þá, svo sem þú hefir það ekki þegid? Um lúfnumar gjædi, and og metord vil eg fátt tala; það er almenningi kunnugt, að enginn verður af þeim ágjætari, margir verri, og er dárlegt að hrokast upp af því, sem blotnast kann hinum versta manni. Og hið sama má segja um náttúrunnar gáfur, þótt þær séu góðar, þær eru útvertis eda innvertis; útvertis er abl og fridleifti, en um hreyfina er það að segja, að afniinn og urinn eru ennþá sterkari, og séu þeir betri fyrir það, þá mætti sá ofunda þá, sem öðrum fremur þykist fyrir ablsnuna safir; en hvað fridleifanum viðvifur, þá eru rósin og liljan miklu segri, enu hin vænsta jómsfrú, því Laufrarinn segir, Matth. 6, að Salómon í allri sinni dýrd hafi ekki svo strýður verid sem þær; og er þó vitanligt, að Gud hefir meira lagt til hins ljótasta manns; og hvornin sem því er varid, þá er það þviturligt, að þeckja ekki sjálf-

áu sig af metnadi þess hlutar, sem einn villi getur í burtu frá ofs tefid, og ellin að vísu rænir alla þá, er hennar víða, en dauðinn annars. Jambortis gjæðin, er Guð hefir þrýðt ofs með, eru vitsmunirnar; þeir eru hinn ágætasti hlutur, ef þeir eru til góðs brúkadir, og þó allra helst til að þeckja Guð og sjálfan sig; en sá er það gjörir, honum er efi hætt við að forvitnast um annara manna ráðslag eður háttsemi; hann hefir nóg að gjöra, að rannsaka hvað hann hafi hvorn dag Guði ámóti brotid, og þenkja sig um, hvornin hann megi fá það kvitt hjá honum, og leiðrétt framvegis. Í þessu og öðru þvilifu skyldu menn æfa forvitnina, br. m.! í stáðinn þess að þynsa eptir náðingans háttum honum til meins, en sjálfum ofs til einstis frama, og verður hún þá að hinni bestu mannþrýði og vegur til allra góðra dygða. Náðarinnar gjæði eru hinar andlugu dygdir, trúin, vonin, þólmæðin og hjærleifurinn, sem er mestur af þessum, segir Páll, 1 Cor. 13, og svo þeir ávertir sem hér af spretta. Men vilja vel segja, að slíkt geti menn efi vanbrúkad, því það sé Guðs Ánda verkun í ofs; en gjætum þess, að svo sem að Guð kann að gjöra gott af illu, svo kann Ándskotinn að gjöra illt af góðu. Eg heyri að Páulus í hinum fyrra píftli til Korinthios og hinum þrennur fyrstu Kapítulum deilir á þá fríftu í Korinthó, vegna þess, að þeir stærdu sig af andligum gjæðum. Eg heyri að Phariseanum var það til ránglætis reifnab, að hann sagðist ei vera svo sem aðrir menn, Lúc. 18; hvað olli því, br. m.? vanþeckingin á sjálfum sér, en forvitnin um tollheimumanninn, er hann þóttist vita syndugri sér að vera, sem þó fór réttlátur framur honum í sitt háus. Það er að sonum mesti dárafkapur, að vilja stæra sig af lafkunnar og náttúrunnar gjæðum, svo sem áður er sagt, en þó er sá ein meiri, að hrofa sér upp af því, sem náttúrligir fraptar efi í ofs verka, heldur kêmur á þeirra réttlinis frá Guði, og er sá vífust von, að hann fvipti þann sínum gáfum, er svo illa með það houblar. Þú segir: hann tekur, efi það góða frá mannum, því það er honum þófnanligt; eg játa það satt að vera, en það sem Guðs náð hefir verfad gott með ofs, það er efi lengur gott, þegar maðurinn tilreifnar sér Guðs gjörning; en það gjöra allir þeir, er öðrum betri þykjast, og efi forvitnast um sjálfa sig, hvað mífid þá vanti á þá skyldu, er þeir eiga honum að gjalda, og kalla sig góða af því að aðrir verri eru, að þeirra hyggju. Mun nú efi Guð reidast slíku, þegar hans gáfur eru þannveg til metnadar brúkadur? jú, meir einn hinum, er vér köllum stórsyndara. Vér sjáum í eptirlíkingunni, Matth. 25, að þundid var tefid frá honum, sem efi vilði leggja það á mángarans borb; hvað eigum vér þá að ætla um hann, sem fer svo illa þar með, að í stáðinn þess, að hann átti að þjóna Guði með því í andmýft síns hjarta, þá slæst hann í líb með Fjandanum, er var í öndverðu hinum bestu gáfum þrýðdur, en þess gélður hann einn í dag, og mun að eyslfu gjalda, að hann upphóf sig ámóti honum, er hann hafði svo dýrdligann fkapab, svo munu og allir þeir er honum í þessu eptirfylgja. Svör hefir meiri Guðs dýrkari verid einn Salómon? 1 Kóng. 11, og þó varð hann straffaður með fásinnu; var efi Jehú hinn mesti vandletari vegna Guðs yfir Achab's húfi? 2 Kóng. 9; þó varð hann ofurselður í fráleitt sinni, 2 Kóng. 10; gjörði efi Júðas fraptaverk með hinum lærifveinum? Matth. 10; og þó eru hans afdrif mönnum kunnug. Og kann það efi þvilikum mönnum að gagna, hvað lengi og hvörfu vel sem þeir hafa Guði þénab, því

nær þeir sem bestir vera þykjast, og ætla sér einflís abótavant, þá verða þeir eins og smá-
 börn, þau er rísa það sjálf í sundur, er þeim vænst um þykir; svo verður fyrir hinum,
 að þeir hafa þess engin not, er þeir hafa þó másté kostad miklu erfíði til, þegar það sfin
 offagurt í þeirra augum, af því þeir ekki forvitnast um sjálfa sig, eður hugleida, að þótt
 þeir gjördu allt það þeir ættu að gjöra, þá ættu þeir samt að kalla sig ónýta þjóna; Lúc.
 17. Og ekki einasta misa menn launin hér fyrir, svo sem Endarlausnarinni segir um þá;
 ed gjöra góðverkin sér til hrósmar, að þeir hafi sin laun úttekid, Matth. 6, heldur verða
 meim og þar fyrir eyllifliga straffadir, því enginn mun þvilikur reikningfkapur mæta ofs í
 dómimum, svo sem misbráðum Guds náðar; en í samuleika þá er engin hennar misbráðum
 stærri en sú, að brúka hana þvert á móti því, sem hún er ofs gefin til, það er, til að
 andmýkja ofs og litilækka, en að prisa Góður ljósauna, frá hvorjum að öll góð gjof og öll
 fullkominn gjof kénur, Jac. 1. Um allt þetta talar Drottinn Gud með skélsilugum ord-
 um, Ezech. 18, segjandi: ef hinn réttláti í burtu snýr sér frá sínu réttláti og breitir vonds-
 ligana, og lifir eptir öllum þeim svívirðingum, sem hún ógudligi gjörir, skyldi hann lifa?
 já, allt hans réttláti sem hann gjört hefir, skal ekki í minni leggjast, heldur skal hann deya
 í öllum hans misgjörðum og syndum, sem hann gjört hefir. En engin er meiri synd, eckert
 ránglæti meira, enn að ræna Gud því, sem er alleina hans, það er, híd góða, sem hann hefir
 versad með ofs, en brúka það til að forsmá adra. Sjáum því til, að Andskotium rani
 ofs ekki, 2 Cor. 2, og forvitnimst um hagi vora, hvort að vér finnum í hjarta vora þótt
 nokturn, það vér séim betri í vorum augum, enn adrir, þeir ed vér kollum verri, því þótt
 það vera kunn, þá er það ekki ofs að það, heldur þeirri Guds náð, sem með ofs er, 1 Cor.
 15; og ef vér finnum söðdan hugrenning, þá drepum hana strax með ihugun vors eigum
 óverdugleika, og látum svo þennan veikleika náttúrunnar verða orðsof til að blygdast fyrir
 Gudi, af hvors náð vér erum það vér erum, 1 Cor. 15, og það er ekki ofs að það, þótt
 ei sé hím yðjulaus í ofs. Og þegar vér nú höldum reikning við sjálfa ofs, þá berum ofs
 ei saman við hina, sem vendir eru; mun það nokkud bót fyrir þig, þótt amár sé verri?
 það heitir, svo sem hím Latínski orðsháttur segir: að hím glámskygni drottunar á meðal
 hinna blindu; heldur vilfir þú í mannjofund fara, þá ber þig saman við Enoch, sem var
 uppmuninn, Gén. 5; við Noa, réttlætisins prédikara, 2 Pét. 2; við Abraham, föður trú-
 adra, Róm. 4; við Mósen, er var hím þolinmóðasti maður á jörðinni, Róm. 12; við El-
 íam, 2 Róm. 2; við Jóhannem Baptístan, Matth. 11; við St. Pál, hvor þó er svo mjög
 áhyggjufamur um velferd sína, og eckert treysti sínu réttláti, Phill. 3. O, Herra Gud! hér
 kénur mér í hug, það er Pétur segir, 1 Pét. 4: ef hinn réttláti verður naumlíga hólpinn,
 hvar mun þá birtast hím ógudligi og syndarinn? Ef St. Páll hóttist viðþurfa, að verka
 sína sálshjálp meg ugg og ótta, Phill. 3, ó! hvað hræddir og skjálfsandi matnum vér þá
 vera, sem dagliga inndreðum ránglætið, svo sem jörðin vatnið, Job 15; og því kalla
 eg það óskarad að vera, sem hann gefur Korinthusborgar mönnum, 2 Cor. 13: ransakid
 sjálfa yður, segir hann, hvort þér erud í trúnni; prófid sjálfa yður; þeckid þér yður ekki,
 að Jesús Krístur býr í yður, nema þér séud rækir orðnir? O! hvað stór þorf er syndugri

manneskju á slitu í útleig þessari! Vitid þér ekki, bræður mínir! að dauðinn stendur jafnan fyrir dýrunum, og að hvors eins dandadagur, er hans dómsdagur? jón, það vitid þér. Því eru menn þá svo óforsvitir um sitt háttalag í andligum efnum? Margur ætlar það kanslé, að ef samvitiskan ekki nagar hann, eða klagar um neina stórglæpi, að hann hafi vitnisburð Áldaus um það, að hann sé Guds barn, Róm. 8; en því er ekki svo varid altid, því enginn er svo heilagur, að hann ekki hafa néga orðsot til að afsíðja syndir sínar og gráta þær fyrir Gudi. Þeckingarleysið á syndunum og tömlætið í því, að ransaka sitt hjarta, það veldur því, að samvitiskan finnur svo lítt til þeirra, og sefur hún þá, og má það enganveginn góða samvitisku kalla. Einn stórbrotamaður, sem af hjarta ángur sínar illgjörðir, er miklu betur á sig kominn en hinn, sem hvorki er heitur né kaldur, því Gud vill stípa honum út af sinum munni, Spink. 3. Og það miklu betur var farið hinu bersýndu, sem að lánt bak til að fótum Jesú, og þroði þær í sinum tárnum, og þerradi með hárlökum sínum, kysti þær og sumrði með dýrmatu salvi, heldur ein hráfnarannum, er sagði í hjarta sínu: ef þessi væri Spámaður, þá mundi hann vita, hvor sú kona væri, er suertir hann, að hún bersýndug er; mun ekki þessi sjálfþyrtingur hafa skammast sín, þegar Drottinn sagði: henni fyrirgefist mikið, af því hún elskadi mikið; og hann sagði til hennar: þér eru þinar syndir fyrirgefna, þú trú gjörði þig hólýna, far í friði! Eg kann ekki annað að sjá, en að þetta var stór skeukur, og þessi jnyrslin voru betur launud, heldur ein þótt hann hefði gefið henni öll ríki veraldarinnar. En eg vil hér um segja, svo sem Páll um sig talar: þess vegna hefir hann mér mistnað, segir hann, að hann sjúdi á mér alla stærð mistunnar sinnar, þeim til dæmis, er á hann trúa mundu, 1 Tim. 1. Allir eigum vér hins sama von og koinna þessi, ef vér látum ofs af hjarta ágra syndirnar; en það kann ekki að ské, nema vér smáþingliga ransökum hin innstu fylsi vors hjarta; og er þessi forsítni, sem eg áður sagt hefi, hin fyrsta trappa til himnaríkis, því af ransökninni kénur þeckingin, af þeckingunni yðranin, af yðraninni fyrirgefningin, af fyrirgefningunni elskan, sem er hin einasta rót allra dygða og mannkofta, er í Guds augum kunn að starta. Þristid út, þristid út yðar hjortu, ó, þér hin ástlausa þjóð! segir Drottinn Gud hjá Jóphóníam. Það er ekki nóg að mennu játi almenniliga syndir sínar fyrir Gudi með muninum, segjandi: eg hefi allskýns syndir gjort til orða og verka og vonðra hugrenninga, og kanslé að hugur fylgi þó lítt máli ástundum; en vér eigum að leita grandgjæfsliga eptir þeim, og rekja upp allan vorn aldur, það frekast vér til munum, allt í frá ungmenntis árum, allra helzt, nær vér gangum til altaris, hvar vér eigum að fríðmalast við Gud í hans Sonar kvöldmáltid. Ekki er það heldur nóg að vér höfum einusinni yðrast syndanna, og sérdeilis þeirra, er ofs mætti helzt miðni til reka, heldur eigum vér að láta ofs þær ágra, svo opt, sem þær ofs í hug koma, svo opt sem vér heyrum þær í Guds ardi straffaður, svo opt sem vér heyrum þær af öðrum drygðar, og þá munum vér síður þykjast upp yfir þeim í hjarta vorn. Vér eigum ekki að gleyma því svo fljótt, að Gud hefir tekið ofs í sátt aptur, því það heitir, að vilja ekki aptur snúa með útlendinginum og gefa Gudi dýrðina, Lúc. 17. Ef vér gleymum ekki drygðum syndum, þá vill Gud þeim gleyma, en gleymum vér þeim, þá

er hætt við hann minnist þeirra, sérdeilis þar ekki er trútt um, að oss kunni optar að verða hinir sömu glöpir, edur að minnsta kosti, að oss láungi aptur til katlanna í Egiptalandi, Núm. 11; og þótt aldrei væri, þá vitum vér það, að Pétur afneitadi Kristó einusinni, en aldrei optar; þó segja kristindóms sögurnar, að svo opt sem hann eptir það heyrdi hanann gala, hafi hann beifliga grátid. En Gud náði oss auma menn! hvað opt höfum vér nú afneitad vorum Skapara með Péttri? Er það ekki að afneita Gudi, að elsta sképnurnar, já, syndina frammar enn hann? að vilja ekkert lida hans vegna? að vilja ekki láta ámóti sér hina minustu holds lyst hans vegna? að leggja ekki að eins hans ógurliga og dýrdarfulla nafn við hégöma, heldur hafa það að háði, ef eg mætti svo segja? að vanbrúka ekki einasta hvíldardagana til aðskiljanklagra synda og lasta, heldur hafa leida á Guds orði, hafa það í fíflskapar málum, hura allt annað, nær það er kénut og prédikad, og folla hjartad, sem er Guds musteri, 1 Cor. 3, með sauruga þánka, þá sem það er vant til, svo Guds ord hefir ekki rúm þar inni? er ekki þetta að afneita Kristó, miklu verr en St. Pétur? því hann gérði það af ótta, en vær gjörum það að rammarlausu; en fáa heyri eg ganga út og gráta með honum, fáa tárafst þegar hann galar í Guds h. orði, svo mér megum játa, að jafnvel vor yðran hefir stór synd verid, því hún hefir ennúti ekki þraungad oss til að krosssesta holdid edur láta af syndunum. O, vei! o, vei! hvoru langt erum vér þá frá Guds vegi? en vitum þó ekki nær sagt verður: gjör reifningskap þinnar ráðsmensku, Lúc. 16, og kénur allt þetta af forvitnisleysinu um vora eigin hagi. Þú segir vel: ef enginn yrði sáluhólpinn, nema sá, sem væri eins og Pétur og Páll, þá yrðu fáir hólpnir. Þú segir satt, því Endurlausnarinn svaradi þeim, er spurdi hann að, hvort þeir mundu ekki fáir verða, sem hólpnir yrðu á þennan hátt: képpist við að ganga inn um hið þraungva hlidid, því þeir eru margir, sem þar vilja innganga og komast það ekki, Lúc. 13; en hvað um það? féu þeir nú fáir, sem satt mun vera, að reifna hjá hinum sem tapast, er það gagn fyrir þig? muntu hafa nokkra skémtan af þeirra selskapi í helviti? Eg játa það, að þeir munu og margir sáluhólpnir verða, sem ekki eru Péturs edur Páls líkar; það sýnir oss eptirlífingin um peningsgjaldid, Matth. 20; en trú mér til, að eins mikid heimitar Gud af þér, eptir þeirri náð sem þér er gefin, svo sem af Péttri edur Páli. Drottinn er góður reifningsmaður; hann heimitar eins mikid af þeim, sem hann hefir eitt pund í hendur fengid, svo sem tinn, eptir því sem tala rennur til, Matth. 25. Það kénur oss eptirlífingin um sæbid, er féll í góða jörð, að sumt færði hundradfaldan, sumt sextugfaldan og sumt þritugfaldan ávort, Matth. 13. Þarsýrir máttu óhætt halda það fyrir víst, að þótt ekki sértú svo heilagur sem Enoch, Gén. 5, svo fulltrúa sem Abraham, Gén. 15, svo þolinmáður sem Job, Job. 2, svo heitur í bæninni sem Elías, Jak. 5, svo hreinn í líferninu sem Baplista, Matth. 11, svo breinandi í elskunni sem Pétur, Jóh. 21; svo alvarligur og rofsanur í gudrækninni sem Páll, þá samt, ef þú leggur alla ástundan á, að þjóna Gudi (eptir þeirri náð sem þér er gefin) í heilagleikanum, í trúnni, í þolinmæðinni, í bæninni, í elskunni, í alvörugéfinni, í fjærleikanum, þá ertú Guds barn; en hér um byrjar þér yðugliga að forvitnast kvöld og morgna, og að mæla þínar athafnir með þeirri náð, sem Gud hefir þér lént, hvort

ekki gétur þú meiru affað; og þar sem þú brest sinnur, að yðrast þess af hjarta, og biðja Gud að fylla það ábrestur; gjörir þú svo, þá muntu finna vitnisburð Andans um það, þú fært Guds barn, Róm. 8; þá ertú innfíglaður með anda fyrirheitisins, Eph. 1, til dags endurlausnarinnar, Eph. 4; og hvort heldur þú lifir eða deyir, og með hverju móti þínum náðuga Gudi þóknaft að láta þig gjalda hina síðustu skuld, á sjó eður landi, í eldi eður vatni, í þessum eður vösu, þá ertú Drottins, Róm. 14, og enginn fær þig tekið af hans hendi, Jóh. 10, heldur þó þú deyir, muntu samt lifa, og með honum eyðsliga rísta, þar sem að er guðgt fagnadarsins og gleðiligt liferni til Föðursins hægri handar, Ps. 16; það veiti ós góður Gud í nafni síns eingetins Sonar, Jesú Krísti, og gefi ós þar til styrk Heilags Andas, amen!

Sunnudaginn milli Jóla og Áttadags.

Gudspjallid, Lúc. 2 Kap.

Og hans faðir og móðir undrudust það, hvað af honum sagdist; og Simeon blefsaði þau, og sagði til Maríu, móður hans: sjá þú! þessi er settur til falls og uppreisn margra í Ísrael, og til merkis, hverju í móti mun mælast, og sjálfrar þinnar önd mun sverð í gegnum smjúga, svo að augljós verði hugskots hjortu margra. Og þar var þá Anna spákona, dóttir Phaniels af kyni Áser, hún var og komin til sinna ára, og hafði lifað í sjö ár með sínum eignar-manni frá meydómi sínum; og þessi ekkja hafði nær fjóra vetur um áttædt, hvor ed eigi gékk úr musterinu, þjónandi Gudi nótt og dag, með föstum og bænahaldi. Þessi gékk samfundis þágnad að, og þrífði Drottinn, og sagði af honum til allra þeirra, sem endurlausnarinnar biðu til Jerúsalem. Og er þau höfdu allt fullgjört eptir lögmáli Drottins, snéru þau aftur í Galíleam til borgar sinnar Nazareth. En Sveinninn vor upp og styrktist í anda, fullur vísðóms, og Guds náð var með honum.

E r o r d í u m.

Gud leit allt það, er hann hafði skapad, segir ritningin, og sjá! það var allt harla gott, Gén. 1. Stórt er þá volæði manneskjunnar, er Andskotinn hefir fært yfir hana með syndinni, að hinar bestu Guds skapnir snúast henni til hins mesta mótgangs opt og tíðum. Eðurinn er hinn þarfasti hlutur, en hverfu opt verður hann ós að skada? vatnið í sama máta, og þó hljótum vér optliga tjón af því; jafnvel þær Guds gáfur sem í sjálfum sér ekki eru skadvænar, þær snúast ós til hins mesta óhagnadar, fyrir misbrúkun vora. Til meðferð á gótti og þeningum hefir strept mörgum dæra í ólufu; metorðin hafa margann blindad, og sjálfa skynsemina hefir margur veraldar sonur svo vanbrúkad, að honum hefi þarfara verið, að hafa sinnings bónda vit, enn að falla svo hræparliga á sínu eigin bragði, svo sem þeir gjöra, er Páulus segir, 1 Cor. 3, að Gud höndli í þeirra flögviðfu. Um allt þetta kénnum vér þjand-anum og upprunafyndinni; að vísu ekki um flær fram, af þeirri rót er öll sú ólufu sprottin, er synd-uga menn dagliga plágar, bæði í andligan og lífhamligan máta. En samt er ós það vitanligt, að hinn miskunfami Gud hefir svo bætt ráð vort í sendingu síns eingetins Sonar, að ós má jafngóða

falla, nema vér spillum því aptur að ný; því Guðs Sonur er í heiminn kominn til að niðurbjerta Djöfulsins verk, 1 Jóh. 3. En hitt er grátligt til að vita, að það hjálpræðid, sem hinn gamli Símeon svo mjög fagnadi, og sagði, að Guð hefði tilreiðt fyrir augliti allra þjóða, Lúc. 2, það vill svo fám gagna, og svo fáir af hvörri þjóð hafa þess nótt, og sú frelsan er Guð gjörði sínu fókki, Lúc. 1, verður mægum að enn stærra þrældómi, lækningin að eytri, og sjálf heilsugjöfin að vanheilsu, fyrir vanræktar og þvermóðsku þeirra sakir, er ekki þekja sían vitjunar tíma. Þess gétur St. Páll, er hann segir um sig, 2 Cor. 2: vér erum Kristi sætur ilinnir í Guði, bæði í þeim, sem hólpnir verða, og hinum, sem tapast, þessum að sönnu ilmur dauðans til dauðans, en hinum ilmur líffins til líffins; og hvad er það annað, er Símeon hér talar í gudspjallinu, að Kristur sé settur til falls og upprísu margra í Ísrael. Eg vil þessi heilegu ord nokkud gjört hugleida, og af þeim yfirvega: 1) hvörjum Drottinn sé settur til falls; 2) hvörjum hann sé settur til upprísu. Hér til styrki hinn náðugi Guð með náð síns Anda, í Jesú nafni, amen!

Útleggningin.

Þessi er settur til falls, segir textinn. Hver er þessi? Það er hann, sem Esajas umspáir, Kap. 28, með þessum ordum: Jjá! eg set grundvöll í Zíon, einn stein, einn áttavalið stein, (svo sem Pétur það útleggur, 1 Pét. 2), einn dýrmatan hyrningarstein, einn fastan grundvöll; sá sem tréir, hann mun ekki flyta sér; það er einn og hinn sami, sem Dávid kveður um Ps. 118, segjandi: sá steinninn sem uppbyggjendur hafa forsmáð, hann er orðinn að hofdi hyrningar, af Drottini er það, og er undarligt fyrir vorum augum. Að þessu sé svo háttad, vottar sjálfur Drottinn, Matth. 21, er hann heimfarir þennan Dávids spádóm uppá sjálfan sig, og þá sem að lífléti Soninn, er Tadirinn sendi, þegar þeir hófðu áður líflátid hans þjóna, því hann segir strax eptir í sama kapitula við Gyðinga: þar fyrir mun Guðsríki frá yður tekið verða, og gæfð þjóð þeirri, er færir ávört þar af. Er því andræðið hvörjir þeir féu, sem Guðs Sonur er til falls settur, sem eru fyrst Gyðingar, þeir mörðingjar, er Konung dýrðarinnar af dögum réðu, 1 Cor. 2, og ei skipudust við kénningar hans h. manna og píslarvotta eptir hans himnasor, jafnvel þótt þeir sæu tekið og stórmerki, með hvörjinn Drottinn styrkti kristnibodid; svo og eru það allir þeir, sem einni í dag ganga í þeirra fóttspor, og krossfesta Guðs Son að ný, Hebr. 6, með vantrú og gudlausu framferdi; þessum er Zíons Hyrningarsteinur til falls settur; en með hvörju móti er hann þá settur? vildi Guð nokkud, að þeir skyldu detta um hann sem falla? langt er frá því; hann vill að allir menn hólpnir verði og komist til sannleikfins vidurfénningar, 1 Tím. 2. Rom nokkud Sonurinn í heiminn, til að fordæma heiminn? enganveginn, heldur til þess, að heimurinn hefði lífið fyrir hann, Jóh. 3. Var ekki steinn þessi svo andsær, að nokkur þyrfti að detta um hann? að sönnu var hann svo andsæn, að enginn þyrfti um hann að rása; borg sú er á fjalli stendur, gétur ekki dulist, Matth. 5; vildu þeir ei trúa sjálfum homum, þá máttu þeir samt verfumum trúa, er hann gjörði, Jóh. 10; hvörjinn er hann þá til falls settur? þar til svara eg: ekki til þess, að neinum skyldi falla, heldur allir upprísa. Dávid kénur ofþ það í þeim orðum, er eg strax umgat, þar hann segir, Ps. 118, að uppbyggjendur hafi forsmáð þennan stein; og þessi sönnu ord Dávids brúfadi St. Pétur til að samfæra með hinn gudlausu hófudprestanna flok er fordæmði Jesúm, Act. 4, segjandi: þessi er sá steinn, er þér uppbyggjendur hafid að engu haft, hvör orðinn er að hofdi hyrningar, og ekki er í neinum öðrum hjálpræðid; og þeir skipudust þó ekki meir

við þessi sammyrði, enn svo, að þeir hötundu þeim, að ei skyldu þeir féimna edur tala í þessu nafni frammar, jafnvel þótt þeim alkunnugt væri, að þeir Pétur og Jóhannes hefðu skemmu áður í Jesú nafni gjört þann heilbryggðan, sem haltur var borinn, Act. 3; og er ekki að undra, þótt Guðs Sonur væri þessháttar mönnum til falls settur fyrir þeirra harðúðar og þvermóðsfu sakir. Látum nú Júda fara, br. mínir! þeir hafa sinn dóm með sér; og sit laun úttekid; en gjætum að sjálfum okss, að ei verði Jesús okss til falls edur ásteitingar. Vér vitum hvörju Krístur svaradi Jóhannis lærisveinum, er hann gjordi þá frá sér til að spyrja Drottinn að, hvort hann væri: farid og segid Jóhanni (sagdi hann), hvað þér heyrid og sjáid: blindir fá sýn, haltir ganga, lífþráir hreinsast, dansir heyra, dandir upprisa og fátækum verða gudspjollin böðud, og sáll er sá, sem ekki hneirlar sig á mér, Matthy. 11. Þetta höfum vér altjaman heyrt, og enginn efar um Drottins kraptaverk, með hvörjum hann anglysti það hann samur Guð væri; en hvort að vér samt og áður ekki hneirlumst á honum sumir hvörjir, það þyrfti nokkud frammar að rannsaka. Einhvor mun spyrja, í hvörju hneirlumst vér á honum? svo spurdu Júdar forðum daga, Mal. 1: í hvörju forsmáum vér þitt nafn? Drottinn svaradi: þér offrid óhreinum mat á mínu altari, þó spyrjid þér, hvar með saurgum vér þig? hann svarar: í því að þér segid: Drottins bord er forakntanligt, því nær þér offrid himu blinda er það ekki illt? og nær þér komid fram með það halta og sjúka, er það ekki illt? ber þetta hertoga þínum; muntu hjá honum vel þokkadur verða? segir Drottinn Zebaoth. Sama er á bréfinu góðir vinir; fórnir gamla testamentisins eru afmáðar með þeirri einni forni, er himn aðsti Prestur hefir einu sinni innborid í það allra helgaasta, Hebr. 9; samt eigum vér Gudi lifanda fórnir að fara, það er sjálfa okss, og vora skynsamliga þjónustu, Róm. 12. En þegar vér ingangum í miðsteri Guðs, dandir í himnum verstu syndum og glæpum ydrunarlauft, forsmáum vér þá ekki Guðs háleita nafn? hneirlumst vér þá ekki á Krísto? Þegar menn ganga óforþuradir til Guðs bords, ekki reyna og prófa sjálfa sig, ekki gjöra greinarnum á millum lífhama Drottins og annarar fædu, 1 Cor. 11, ekki rannsaka sinn lífnad, svo þeir megi ydrast, ekki reyna hvort þeir eru í trúnni, 2 Cor. 13, ekki hafa fullan áfjetning til að betra sinn lífnad, halda menn þá ekki bord Drottins forakntanligt? saurga menn það þá ekki? Segid mér í Drottins nafni, segid mér, er ekki þvilift að hneirlast á Krísto? edur segir ekki Páulus, að sá ed þvilift gjörir, hann sé setur við höfd og blóð hans, 1 Cor. 11; hvað er að hneirlast á Krísto, ef ei þetta? Þegar menn ekki hirða nu, að læra himn sanna krístinuðóm, svo þeir fái hann kénnt börnum sínum og hjónum, og eru svo blindir, blindra leiddtegarar, Matthy. 5, og þó reka meun þetta blinda fé inn fyrir Drottins altari, til að eta og drecka sjálfum sér dóm, miklu líkliga til að verða þar Satans fórnir, enn Guðs offur, nema hann vilji meiri mistum á gjöra; segid mér, offra menn þá ekki himu blinda? er ekki það að hneirlast á Krísto? Þegar menn vilja undir eins þjóna Gudi og Mammona, Matthy. 6, sitja í kyrkjunni, en hjartad er út á búgardsinum edur hjá afneitunum, Lúc. 14, haltra menn þá ekki á báðar síður með prestum Baals? 1 Róm. 18; er það ekki að offra því halta og veikta? er það ekki að hneirlast á Krísto? er segir: enginn kann sveimur herrum að þjóna? Matthy. 6. Bjóðum þetta einhvörjum veraldar höfðingja, komum með óþvegnum höndum fyrir hans bord, gjöldum honum einhvör

vannmeta grip í skyldur sínar, svörum hönnu út af, nær vér eigum tal við hann; reynnum til, hvort hann þiggur það vel af oss; og þó viljum vér heinta líft af hinum stóra Konungi himins og jarðar. Þetta er að vísu að hneirlast á Kristó, að óttast hann, sem ekki kámi nema lífhamánnum að granda, en hírða ei hvað vér gjörum við Gud, sem lífi og sálu gétur fastað í eyllifan eld, Matth. 10. Eð spyr, hvarfyrir hneirluendst Júdar á Kristó? Því hann var fátækur; Guds fátækir eru ennú hjá oss; þeir eru Jesú línir, ef þeir undir eins eru andliga veladur. En hvað er tíðara í heiminum, enn að óvirða fátækum, og ekki einasta óvirða hann, heldur og að taka frá hönnu það lítid hann á, og að brúka hans sveita til óhöfs og metnaðar? Í lofum klæða þinna er blóð þinna þursandi sálva, segir Drottinn, Jer. 2, við Júda; það má og heimfæra til þeirra, er selja þínu volada fyrir einu skó, Ámos. 2, svo að þeir sjálfir, þeirra synir og dætur, gangi svo sem velbúnað hallir og útskornir pílarar, Ps. 144; er ekki líft að hneirlast á Jesú, hvor eð kallar hina fátæku sína minnstu bræður, Matth. 25, og vill reifna það við sig gjört að vera, sem þeim er gjört. Hvað bar fleira til þess, að Gyðingar hneirluendst á Drottini? Það, að hann ekki hræpadi né hafði mikid um sig, og enginn heyrði rödd hans á strætunum, Esa. 42; svo áfælist og heimarium hina spöku og kyrelátu og forsmáir þá; hæðir að þeim, kallar þá óþokka og heimeta, þeir eð ekki vera mannskap edur vitsmuni til, að halda virðingu sínu, og brjóta of hins drambláta af hálsi sér; er ekki þetta að hneirlast á Kristó? hvor eð ekki kom í heimin til að láta sér þjóna, heldur til að þjóna öðrum, Matth. 20. Hvað er það einþá frammar, sem kom Gyðingum til að hneirlast á Guds Syni? Það, að hann rak erindi síns Föðurs svo skörungliga, og vandlætti um glæpi og vantrú ógudliga manna; ekki minn Djöfulinn vanta þá ennú í dag, sem að fylgja þeirra fótsporum í þessu. Hvor vandar svo um illar athafnir manna, að ei sé hönnu á hálsi legid? Hvor er sá, að hann þyckir vegna Guds og hans dýrðar, að ei sé hann hlutsamur kalladur og sturli Ísrael? 1 Róm. 18. Ef noður vill styrkja málefni eðjunnar og hins föðurlausa, þá gjöra þeir samdrátt á móti hönnu, sem engin fæða þykir löstet, utan hún sé tekin frá munni hins vesala og undirþrykta. Hvor er sá, ef hann vill halda góða sfiðum í húsi sínu, að ekki lasti hann illsvittir menn og hafi? Og jafnvel þótt að þeir sem vilja hlýða Gudi í þessu og varðveita samvitfku sína óslefkada, þótt þeir, segi eg, gjöri allt þetta eptir skyldu síns embættis, þá upprekur þó Djöfulinn þeim andskota eptir sínu eigin nafni, svo þeim tekst ekki Guds verk að gjöra. Símevni spáir um Krist, að hann muni settur verða svo sem teikn, það er móti málíft, það er eptir minnum skiliðingi svo sem eitt uppsett teikn, er menn plaga að skjóta á; svo var og Drottinn, úr því hann iungéð það kénimannliga embætti; öll Satans börn gjördu sér að skyldu, að vega að hönnu, hvar sem þeir kámu með ordum og verkum, svo sem ljóst er af æfisegu hans, er Gudsþjallamennirnir hafa oss ritada eptirlátid. Eðdagur eitt teikn eru allir hans læriseinar, allir hans eptirfylgendur í lærðóminum og vandlættum; þess gétur sjálfur Kristur, Esa. 8, þegar Spámadurinn heid eptir hvað Gud vildi segja, er hann hafði byrgt sitt andlit fyrir húsi Jakobs: sjá! hér er eg, og þau börn er Drottinn hefir gefid mér, vér erum svo sem noðurskonar teikn og merki hjá Ísraels fólki; hvorn spádóm að St. Páll til Hebreos, Kap. 2, heimfærir til Kristum og hans barna, og

er það víst, að ekki er lærisveinunum frammar ein meistari, hafi þeir húsbóndamur kallad Belzibub, hvað munu þeir ei gjöra við hans heimamenn? Matth. 10. Nú er það að sonum glediligt, að þola fyrir hans sakir, er lofad hefir nógu lamnum á himnum, Matth. 5; en hitt er þeim þol, sem Kristi ern, að þeir erfða til óþýtis, jafnvel þótt að þeirra embætti sé Drottins, og þeirra málefni þeirra-Guds, Esa. 49, fyrir hinna þrjótstu sakir, er hneirlast á Kristó, og líkast er að hann muni til falls verða. Sjálfrar þinnar vund mun eitt sverð í gegnum ganga, sagði Símeon við Guds móður, teiknandi áu esa þar með harma þá, er henni mundi til handa bera, út af mótmælum þeim, vífðum og píslum, er hann i anda sá, að Drottinn mundi þola verða, áður einu hann fengi ós synduga leyst frá eyðum píslum. Ein rétt-trúnd sál, er Kristi andlig móðir; það vottar St. Páll til Gal. 4: Sona-korn mín, með hvorja og þingbúinn er, þar til Kristur myndast í yður aptur að nýu. Mun ekki þessi Jesú móðir kenna í brjósti, nær þán sér Drottinn aptur að nýu frejsfestum, Hebr. 6, fyrir augum sér af börnum vantrúarnar, með hinum verstu syndum og glæpum, þeim til ólucku, sem eins vel og hún ern með Guds blóði endurkeyptir, og fær þó ekki við því gjört, heldur einu María við píslum Sonar síns, illstu þeirra vegna; sem að hneirlast á þeim; en þeir hlaja þar að; og það ángur, sem Guds börn kælur fyrir þeirra ógjæfu sakir, hafa þeir að skimpri og athlátri; það liggur þeim létt í skapi, þótt að menn fái um þetta, og segja: að þeir sjái ekki meira bann á sér, einu þeim, er láta sér þeirra ólucku til hjarta ganga. Segid mér í Guds nafni! segid mér: er ekki þvillast að hneirlast á Kristó? Og er nú svo nokkur hér um talad.

Nú viljum vér í síðara partinum læra, hvornum hann sé til upprísu settur. Til upprísu margra, segir textinn. Ós er kinnugt, með hvorju móti að Jóhannes Skirari hóf sinn lærðóm: gjörð yðran, sagði hann, þóad Gudsríki er nálægt, Matth. 3. Vidlíkan formála hafi St. Pétur fyrir Jákum, er hann i fyrstu boðadi þeim heilsugjöf þessa; þá þeir spurðu að, hvað þeir gjöra skyldu, svaradi hann þeim: gjörð yðran, og sérhyr yðar láti skirast í nafni Drottins Jesú Kristi til fyrirgefningar syndanna, Act. 2. Svo er þá Kristur þeim til upprísu settur, sem yðrast syndanna, og trúa að þær verði sér í hans nafni tilgefningar. Ein alvarlig yðran er hin fyrsta trappa til þessarar upprísu, eptir það að meim hafa þekkt veg samleikans; en fyrir því að yðranin verkar ekki i mannins hjarta, nema vér þekkjum syndina, þá er einfatt að læra Guds vilja af hans logmáli og orði, ekki alleina til að laga sinn lífnad þar eptir, heldur og til að þekja hvað ós er ábótavant, sem vér fyrir víst vita megum að allmikil er, og fleira einu vér þekja kinnum eður upp að reikna. En þótt að enginn vita kinnu hvað opt hann fellur, Ps. 19, samt eigum vér með himni mesta athygli að halda dagligt ransak um sjálfa ós og vora lífernis háttu til þess, að vér þekkjum syndina og hennar hjótleik, svo þar af vari ángur og tregi i hjarka voru. En fyrir því, að þetta hjartalag tekur enginn af sjálfum sér, þá vill þar til yðuglig og alvarlig bæn, ef yðranin á svo heit að vera, að hún Gudi lífi, því hann nægisti ekki með hegóma nokkurn; hjartad á að bráðna og kloekna fyrir Gudi, ef hann á syndina burt að taka. Ekki dugir söðdan yðran mikil, sem hann umtalay hjá Jeremíam, Kap. 2, segjandi: i öllu þessu snérist ekki til mín hin fráfallna systir Júda af öllu hjarta, heldur voru það ei nema láti

hennar, segir Drottinn. Ekkert kann það að duga hjá Gudi, sem hann efi sjálfur með öfs verfar, því af sjálfum öfs til megnum vér ekkert gott að framkvæma; nema vor hrygd sé eptir Gudi, svo sem Páll að orði kénst, 2 Cor. 3, þá er hún ónýt; söðban yðran vill hann skirpa út af sínum munni, því hún er volg, Spriub. 3. Það er ágjætt sem Nicephórus Calistus skrifar eptir hinum góða keysara Theódósíu, er hann sagði, að það væri engin myndur, þótt nokur dæi, þar hann væri maður, en það væri eins Guds að kalla þann aptur til líffius með yðraniani, sem eitt sum dandur væri; því er hér af andfél, að menn skulu þiggja yðranina með bæn af Gudi, svo vel sem allt annað, ef hún á honum að þófnast, og má það efi hindra nokkurs manns alvörugéfini í yðraninni, þótt ei sé hann sér hinna verstu flækja og boðordabrota meðvitandi. Nóg er það til að koma út tárnum á einu Guds barni, að það getur efi eitt augnablik syndlaust lifað, ef gjörðir vorar ættu að stífast á Guds réttlætis málsmánu; eitt hjarta sem elskar sinn Gud er hægt að bleita, það átráfi meir af sínum ófullkomnigleika, heldur enn hinn gudlaus af meiningu allra sinna skamma og óðáða; svo að Davíð í öllum sínum heilagleika, hann vátir sína sang í tárnum alla nóttina, Ps. 6, vegna sinna ávirðinga, þar hinn ógudligi Manassés finnur ekkert til sinna stórglæpa, fyrir enn hann er beygður í þingum járn-víðjum, 2 Kron. 33. Nú þótt að fá hafi miklu aflokkið, sem hefir straffað sjálfan sig, með alvarligum trega fyrir syndina, því það á heima hjá þeim er Postulinn segir: ef vér dæmum sjálfa öfs, þá verðum vér efi dæmdir, 1 Cor. 11; samt er það efi nóg að láta sig yðra syndanna, nema menn treysti því fullkomniga, að hinn náðugi Gud muni sér uppgæfa alla skuldina, fyrir Jesú blessaða forþénnustu; yðranin kastar syndarannum niður fyrir Guds fætur, til að andmýkja sig undir hans völdugu hönd, en trúin reisir hann upp aptur, og gjörir hann þess fullöruggan, að hann hafi fríum tilgang til náðarstólsins, Hebr. 5, hvorju sem hann sé hinum verstu syndum hláðum, og það efi fyrir nokkurs manns eigin verðugleik, ætt edur atgjörfi, því Gud er heilagri, völdugri og réttlátari enn svo, að nokkurt af þessu edur einhver annar veraldligur hlutur megri fá hann freinkt edur yfirtalad, heldur stædur það alleina af hans skjærri og einsamalli góðgírni og miskun, fyrir það lanfmar-gjald er hans eingétinn Sonur hefir að sonu útlagt fyrir alla veröldina; en þeir einir munu not af hafa, sem á hans nafni trúu, Act. 10. Af yðraninni og trúnni framkémur elskan til Guds, ef þær eru annars svo sem þeim vera byrjar; yðranin sýnir öfs vorn óverðugleik, og hvörnir vér höfum með glæpunum umid til hinna bitru helvítis písla, en trúin Guds gjæfni og óranfakaulig miskunaryður, í því að uppgæfa þau mörku tíu þúsund þunda, sem vér efi einasta einu sinni, heldur ár eptir ár, verðum hinum góða Gudi skylðugir um, hvað ef vér yðugliga hugleidum og samauberum í hjarta voru, þá kunnum vér ei að fara á mis við það, að þar af kvífi ein brennandi elska til hans, er svo vel gjörir til vor óverðugra, og fyrirgefur öfs margar syndir, og hún er hin einasta rót allra dygða og mannkofta, og jafnvel Logmálsins uppfylling, svo sem Páulus um fjærleikant vottar, Róm. 13, því það er víst, að fá sem elskar nokurn, hann skirrist við að stýggja hann, og verði honum það óvart, þá áugrar hann það af hjarta, og umir illa hag sínum, nema hann fái komid sér aptur í samt lag og náð hans vináttu, er honum þykir

indælt að elfska. Svo eru og Guds börn lynd, verði þau yfirstigin af nokkurri hrossum, þá standa þau brátt upp aptur til að friðmælast við Gud; það sé eg á David, Ps. 38, það sé eg á Péttri, Matth. 26, og öðrum fleirum, hvortjir, er þeir hafa ratad í nokkurn glæp, hafa þeir ekki frið edur ró haft, fyrr enn þeir hafa sættst við Gud, hvorn þeir af hjarta elfskudu. En ekki er þess að dylja, börn mín góð, að þeir sem eru í miklum fjærleika við Gud, og orðnir eru einn andi með honum, 1 Cor. 6, þeim er miklu vandara enn öðrum í slitu. Fæðirinn heimtar meiri elsku af syninum enn af þrælum, jafnvel þótt síður gjori hann barnið arflaust, heldur enn þrælum útlægum úr húsinu. Það mætti atla að margur hefði meira tilunnid við Gud enn Móses, þegar hann sló tvísvar á fletkinum, Núm. 20; en fyrir því að hann var Gudi svo handgengium framar öðrum, þá varð hann straffaður. Margur konungur hefir látid telja landsfólkid, til að vita hvor hans makt væri, og hvað hann mætti reida sig uppá, þó varð það David til syndar reiknad, 2 Sam. 24, já, stórrar syndar, af því hann í það sinn hafði meira traust á mannaflanum enn á Gudi, er þó svo optliga hafði barist fyrir hann, og lagt hans fjandmenn að velli. Svo skulum vér og meina um þann sem Gud hefir eitt sinn að sér tekið; honum veitir hægra að vera ávort enn hinum, sem enn þá hefir ekki notið þeirrar náðar, og vinur hann því til meiri hegningar, Lúc. 12, ef hann afbregdur; svo er þessi elfska til Guds, sem af yðraninni og trúnni framfémur, nokkurskonar sæði, hvar af allar góðar bygdir fjretta, sem áður er sagt, og af henni fémur hin nýja hlydni og umbót lífðaganna, áu hvórrar bæði yðranin og trúin dandar eru og maktarlausar; því það er engin yðran sem losar mannum aptur að ganga til sömu synda, og það er ekki hin sama trú, sem ei verkar fyrir fjærleikam, Gal. 5, hvar um St. Jakob nógu stórnordt talar í síns píftils 2 Kap., og þessi er hin andliga upprisa, hin fyrri upprisa. Sæll er sá sem hefir hlutdeild í henni, segir Guds Mudi í Spínberingar bófinni, 20 Kap. Og hefi eg nú svo með nokkru rofum sagt, hvortjum Krístur sé til falls settur, og hvortjum til upprisu. Gud gefi að hins síðara megi sem flestir njótandi verða! Gjörift því eigi skallbræður Gyðinga, er þennan Hírningarstein forsmáðu, hvor sem yfir hann fellur, þann mun hann sundurbrjóta, og yfir hvorn sem hann fellur, þann mun hann sundurmola, Matth. 21. O þér fávísu börn veraldarinnar! ó þér páfuglar þessa vonda heims! torveldara mun yður verða að berjja höfðinu við þennan stein, enn St. Páli að spírna ámóti broddinum, Act. 9, hann hefir fyrir yður og allra manna skuld, hoggornisins, það er Djöfulsins hans í sundur molað, Gén. 3. Munud þér vera stertari enn yðar höfðingi, sem er gud veraldar þessrarar, og drottinn í yður, börmun vantrúarinnar? Eph. 2. Ef að jafnvel eitt kvífinði suertir fjalls-raturnar, þá skal það danda deya, sagði Gud við Mósen, Eród. 19, undir það hann útgaf sitt h. lögmal; en þegar sá steinninn sem einusummi er af fjallinu útforinn og sundurbrant járnid og leirinu, gullid og silfrid, Dau. 2, þegar hann, segi eg, í annað sinn dettur yfir gudlausam heim þeimann í hans síðari tilfögn, munu þá fjöllin hylja yður fyrir hans reidi? Spínb. 6. Munud þér fá stadist í hans angli, sem jafnvel hin mektugu kóngar-viti hefir í sundurbrotid, edur vitid þér ekki, að þér leir og aska erud? já, breið leirfer, sem optliga detta sundur af sjálfum sér, auk heldur að þér kunnid að búa við þennan fortærandi eld. Gud er einn mektugur konungur, himin-

inn er hans háfati, jörðin er skor hans fóta, Act. 7, og nær haim drepur fætinum við þáfu þessari, við þessari madkaveitu, hvar inni vér syndugir ormar skridum hvor um annan hveran, þá titrar hún og skelfur, eins og lausblad fyrir vindi; minnd þér þá stöðist gæta hans tilkomu-dag? Mal. 3, nær hans reidi tefur til að brenna allt til neðsta helvitis, Deut. 32. Því forsmáid þér þá hans réttindi, því haldið þér hans sendiboda fyrir eina skópurku, og því hafa hans orð efi rúm í yður? Því jafnvel þótt yður megi hitna í brjósti um stundar safir, þegar Guds reidarþruma slær um eyru yðar af einum prédikunarstól, þá er þó snjörinn lengur á steininum, þegar regnið ofan kemur, Jer. 18, heldur enn minning hans ógnarlíga nafns hjá yður. Því vandyrdið þér hans sakramenta, því hneislið þér hans vesælinga, því forsmáid þér hans volada, því rænið þér hinn fátaka, því hamlið þér réttinum að hafa sinn framgang, því hefjið þér hinn rángláta, og niðurdrepið hinum saklausa, því haldið þér inni sveita daglaunavans, því gjörið þér allt þetta, og ætlið Gud munni efi færa yður undir sinn dóm fyrir þessar blóðugu skamur og illgjördir, ef þér segið hneislást á Jesú? O þér eiturormarmar og neðrukynd! verið þó efi argari en Pharisei og skriftlærdir, sem komu til Jóhannis skírnar, Matth. 3, og sjáid til, að þér fáið umflúið tilkomandi reidi, gjörið yðran, meðan Guds rífi er nálægt; leitið Drottins, meðan hann er að finna, Esa. 55, og minnið við Soninn, að þér eigi fyrirfarist á veginum, þegar hans reidi tefur til að brenna. Sælir eru allir þeir ed leita athvarfs hjá honum, segir Dávid; já, sælir eruð þér, sem ekkert athvarf hafið í heimi þessum, því Drottinn er yðar hlutskipti; sælir eruð þér sem alla hluti hafið yfirgefið, og jafnvel sjálfa yður, því þér stulið fá hundráðsálfat aptur og erfa eyllist líf, Matth. 19; sælir eruð þér sem forsmáid allt yfirlæti og skarkala veraldarinnar, því þér leitið að því sem þar uppi er, Róm. 3; sælir eruð þér, nær þér alla hluti þola viljið fyrir Guds safir, því yðar verðkaup er nógligt á himnum, Matth. 5; sælir eruð þér midt í hörmúngunum, midt í árásum, midt í öllum þeim raunum, sem yður til handa bera, því Guds fráptur fullkomnast í yðar breiðfletta, og þá þér veikir eruð, þá eruð þér máttugir, 2 Cor. 12; sælir eruð þér, nær heimurinn kallar yður afhrak og hreinsun veraldar, því þá eruð þér dýrmatir í Drottins augum, þér skulnd sjá yðar gleði, nær þeir munni til skammar verða, segir Drottinn, Esa. 66. Það sem heimsins börn troða undir fótunum, það er Guds háfati á meðal vor; eins yðrandi syndara hjarta, Esa. 57, eins Guds vesælinga sala, er hans himin á jörðinni; mörg skúr rignir þaðan að sonnu yfir þennan táranna dal, en allir þeir dropar falla í Guds sjóð, Ps. 56; hann telur þá og geymir svo sem annað fálgufé, haim grefur efi þetta þund í jörðu, heldur skilar því aptur með yfirmáta miklum áverti, þegar það verður uppstorið með gleði, sem hér var í tárnum niðursjáf, Ps. 126. Hið nátturlíga regnið kemur frá himnum ofan, og frjófgar jörðina, svo hún ber ávort; tár hinna andlíga voludu í heimi þessum koma frá Guði, þau færa hann ávort, er safnadur verður í bindinni Guds barna, í hinni stóru endursæðingu, sem Lausnarinn um gétur, Matth. 19. Ef eg leigi nokkurs manns jörð undir bú mitt, þá krefur hann mig landskuldar hvort ár, og það þess vegna, að hann ætlar mig efi fullveðja, edur má efi sjálfur missa; en því er efi svo varib fyrir hinum stóra afurmanni, Guði

2 Nýárs dag.

Þann tíma: eptir það að átta dagar voru lídnir, og það barnið sýkildi umskeraft, var hans nafn kallað Jesús; hvað er kallað vaf af englinum, áður enn það hann var gefinn í móður kvíði.

Exordium.

Rómíð og skóðir verkin Drottins, segir skáldið, Ps. 66, hvað verðuglugar hann er í verkum sínum við mannanna sonu. Til þessa vil eg einnig hafa kvætt þóur, bræður mínir! á þessum hátíðis degi, hvornin Guds dýrðarfulla almætti dásamliga stjórnar árinu ofs til nota; það heyrum vér í hinum 74 Psálmi, þar David segir; þinn er dagurinn, þín er einninn-nóttin, ljósið og sólina hefir þú tilhlíð, jarðarinnar enda hefir þú afmarkað, sumar og vetur, hefir þú skapað. Hér yfir látum vér nærsta litid, börn mín! Gud gjæfi ei þindust þeir ed mögla þegar þessi hans ráðstofun er eðli eptir vorum syndugum vilja; hvar fyrir? Því það skóður dagliga, og vér höfum þess not á hvorri stundu, og þykir það fylða Guds, ad súptu ofis eðli því hann eitt sinn gaf. Eg heyrí eðli ad Jónas hafi þaðad Gudi fyrir lumbinn á meðan hann stóð, en reidur bard hann þá hann vísnadi, Jón. 4. Mundi eðli hinn blindi verða allshugar feiginn, mætti hann híd blefsada ljós sólacinnar augum líta, en hinum heilífigna þykir það lítills verði. Hverfu lángr þinnar, er ómædir eptir vatninu? Það sé eg á konúnginum Darío, er hann drack hinn sætasta dryck æfi sinnar úr heilfarinu, en þó eðli síður af eptirlífingunni um hinn ríka mann, er hann ætíti eins vatnsþropi af fingri Lazari, þá hann vafnadi upp í helvíti og kvolinum, Luc. 16, hvorn hann mun þó lítills meðid hafa, þegar hann léf sér ad allri súlsfölu veraldar. Eg tek hina almennilífgustu hluti, sem minnst eru af mönnum vírðtir, til ad sjína vort óþacklæti við Gud, í skóðinn þeirra hluta, er hans miðdi öllum jafnt veitir, vordum og gödum, rífum og fátækum, stund eptir stund, dag eptir dag, ár eptir ár. V, minn Gud! hverju skulum vér þér gjalda? Eðli hefir snáundur fyrir ad gefa. Hverju skulum vér svara? Eðli einu á móti þúsund, Job. 9. Hvað skulum vér af ofs gjöra? Vágt er þángang ad sjá, sem hond þín náí ofs eðli, Ps. 139. Vér ylidum ad sonnu gefa þér alla ofs með sálu og lífhama, en það er allt þitt, þú hefir ofs það áður gefið. Gud náði, það vér höfum tekið þína límu, og gjort þá ad Satans línum, líð þá til verkfæra ránglættinu, og spóndi til tilbíðar, Róm. 6, svo mér mættum kvíða því, ad hinn Heilagi í Ísrael mundi láta þvilkum saurindum útfæsta edur þau í eldi brenna. Eitt höfum vér til ráðs-eptir, sem er forþenusta þíns eingetings Sonar; vér höfum óhlýðugir verid, Dan. 9, hann var hlýdugur allt til daðans, Psalm. 2; vér höfum legmálið brotið, hann er kominn til ad uppfylla legmálið, Matth. 5; vér erum óum-

skornir í hjörtum og eyrum, Act. 7; hann hefir umskéraft látið, svo hann umskérfi Ísraels hjarta og hans sæbis hjarta, Deut. 30. Logmátið lýsir bolvan yfir þeim, sem eðfi heldur allt það sem skrifad stendur í logmálinu, Deut. 27; en Guds eingetinn Sonur hefir bolvan logmálsins uppá sig tekið í sinni umskurn, því Pálus segir, að fá sem umskéraft lætur, hann sé skuldunautur alls logmálsins, Gal. 5. En þó hann logmátið uppfyllti, þá hefir hann samt logmálsins bolvan þolad; hann einn sem gjörði allt það í logmálinu skrifad er, hann einsamall er á móti logmálinu að sjálfs síns vilja dáiinn; hann einn, sem átti alla hluti, hann betaladi það hann rænti eðfi, Ps. 69, og hann, sem er Gud blesaður um aldir, Róm. 9, hann er svo sem önnur bolvan uppheingdur. Látið þvíska guðdómsins fjærleika uppríða yðar hjörtum í himininn um fundarsakir frá jarðneskum hegóma, til að umskéraft með Kristó, af þvørs allra helgustu umskurn, er ofþ bodub verður í þessu Evangelíó, vér viljóm læra að umskéraft í andligann máta, Eph. 4. Vil eg því láta tal mitt vera þar um í þetta sinn: hvórnir hinna andligu umskurn háttad sé. Drottinn! umskérf þú hjörtu vor með sverði andans, svo þetta vel lúðist, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Ef þú vardveitir eðfi logmátið, þá er þin umskurn orðin að yfirhúð, segir Páll, Róm. 2, að summi taladi hann það Gyðingum til blygðunar, en þó má hér af sjá, að hin ytri umskurn muni eðfi hafa einhlyt verið til sálshjálpur. Svo sent það var nú fyrir Gyðingum, svo er það og fyrir ofþ, bráður minir! því eðfi megun vér vænta ofþ betri kosta einn hinir náttúrligu kvistirnir, Róm. 11; eðfi eru allir þeir fullkrístnir, sem opinberliga eru skirðir, heldur þeir sem fyrir skirningu eru með Kristó greptradir til dauðans, og lifa í endurnýngu lifðaganna, Róm. 6. Þaðir og lof séu eyllifum Gudi, sem fyrir vatnsfáum í ordinu hefir endurgétid ofþ í Kristó til lifandi vonar, 1 Pét. 1. En þar fyrir hefir hann endurgétid ofþ, að vér skyldum Gudi kja en syndinni deya. Þar skal koma einn dagur, segir Drottinn fyrir minnu Jeremíe Kap. 9, að eg skal heimfækja alla óumskurna, sem eru í umskurninni; þar af ræð eg, að margur muni hafa borid þetta teiku á sinnum lifhamna, sem eðfi hefir haft þess mikil not í sinu hjarta, eðfi síður enn nú. Minnu eðfi allmargir gefast þeir, að hrófa sér af guðhræðslunni, en afneita þó hennar frapti, 2 Tim. 3; margur mun skirður með vatni og anda í fyrstu, sem illa líður að láta sig með Kristó fyrir holdfús deyðingu umskéra. Allir heidingjar eru óumskornir, segir Drottinn, Jer. 9, en Ísraels hús er óumskorid í hjarta. Þar er að óttast fyrir, að Gud hafi einn nú í dag orðsof til að segja, að Tyrkjar og Tatarar séu óskirðir, en margir þeir eð sig krístna nefna, séu óskirðir í anda; eður eðfi umskornir þeirri umskurn, er Pálus untalar, er hann segir: Þér erud umskornir þeirri umskurn, sem eðfi er með höndum gjör, hvor að er umskurn Krísti, Róm. 2; það er deyðing holdligrar girnda, fyrir Krísti dauða, Krísti uppríðu og Krísti Anda. Nú verður í Skrístinni sérdeilis gétid um andliga umskurn á tveimur lifhamans portum; báða nefnir Stephanus píslarvottur Drottins, segjandi: Þér harðspíradir og óuhýskornir í hjörtum og eyrum, þér móttstandid jafnan Heilogum Anda, Act. 7; hjartad kallar Ritningin mannsins hugskot og frapta sálarinnar, er því fylgja, það vill Gud láta umskéra sér til ibúðar; af hjartanu útganga yondar huranir, manndrúp, hörðómur, fríllulíft, þjófnadur, ljúgvitni, lastmælgí, Matth. 15, þetta illyrni ber að úthreinsa úr hjartanu, ef Gud skal þar inni búa fyrir G. Anda. Syndir og glæpir eru Djöfulsins föstur, hvor hann gétid hefir við spilltri mannsins náttúru, fyrir samþykki viljans; en hvorsu má Guds eingetinn Sonur

sem er ljómi hans dýrðar og mynd hans guðdómligrar persónu, Hebr. 1, eiga sefs við Djöfulsins dætur? Hann hefir trúlofað sér hreina brúði; þá ed hvorki flest né hrucku hefði, Eph. 5, því er ei von að hann vilji í sama herbergi lida þessar helvitis ambáttir. Ekst út ambáttina með hennar syni, því semur ambáttarinnar skal ekki erfa með syni hinnar frjálfsu, segir Ritningin, Gal. 4. Synir ambáttarinnar eru hölsins verk, þau byrjar út að reka í eyðimörku, ásamt móðurinni, eða að minnsta kosti, að temja hana, svo að Ugur drottinn ekki yfir Sara, né Hímael ofsjafi Hsaak, Gen. 21. Ef þin hönd eða þinn fótur hneirlar þig, segir Jesús, Matth. 18, þá snid hann burt og snara honum frá þér, það heitir að umstífaast í andligann máta. Ekki hefir Gud þóttum á því að nokkur meidi edur hamli lífhama sinn, eins og Baals prestar, 1 Kóng. 19, og þótt hann hefði, þá væri sá fótur edur hönd betur afhoggvin, sem ætlar að draga manninn til helvitis; betra er þau rotni hér á jörðunni, en svíði eyflíflga í helviti; en þess þarf ei við, þar er sverð andans, Hebr. 4, sem affnidur svo ekki á sér, það gjerir svíða um hrið, en það bætir eyflíflga, það verkar hrygd um stundar sakir, en eptir á gæfur það fríðsamlíglann ávert réttlætífls, Hebr. 12. Þér gétid ekki undir eins druckíð Krísti kaleif og Djöfulsins, segir Páll, 1 Cor. 10. Hefði Guds heilagléifi gétad lídíd Andstetans sarríndi, mundi hann ekki hafa veríd útíuaradur af himni; Gud víldi ekki lida Satans nálgög í himnarífi, eigi heldur í sínu rífi hér á jörðunni, sem er í Guds barna hjertum. Guds rífi er inni hjá yður, segir Frelíarinn, Lúe. 17. En hvor hann syndinni þjónar, það er, hvor hana lætur drottna í sínum lífhama, hann hefir gjerst Andstetans maður, en rádíð þegn undan Gudi; því segir Pálus, Róm. 6: vítid þér ekki, að hvorjunn þér líást í þrældóm til hlýdnis, þess þrælur erud þér, er þér hlýdíst, hvort heldur syndinni til danda, edur hlýdninni til réttlætis? Látid ei vílla yður; eg víl þjóna Gudi í verfunum, en hvad mér flýgur í skap, fæ eg ei vídgjert. Það er að vííu íatt, fuglarnir verda að sonnum að flýga yfir hófudíd, það er bágt að banna, en ekki þurfa þeir að hreídra síg í hárinu. Eg víl þjóna Gudi í verfunum segir þá, hvad þá? ætlar þú að þjóna syndinni í hjartanu? Sjá þá til að þú fái ei sama vítnisbúrd og Þharííaci, að híð ytra fertú fagur, eins og dandra manna grasir, en innvortis fullur með allííkonar óþeíkt, Matth. 23. Þegar hjartad er gott, þá er meiri von á að allt sé gott, því Gud alítur hjartad, 1 Sam. 16. Gógur maður af gógum féííjög síns hjarta, framíber gott, segir hjartnanna ransakari, Matth. 12. Enginn kann að segja: mítt hjarta er hreínt, eg em klár af syndinni, Drdsí. 20; hítt kann eg af alvöru að gíjra, að bídjá Gud að skapa í mér hreínt hjarta, Ps. 51, hvad ef ekki tekst að öllu leíti þegna þeírrar syndar sem í mér býr, Róm. 7, þá tekst það fyrir Jesús blóg, sem hreínsar míg af öllum syndum, 1 Jóh. 1, því hann er kominn til að kalla synduga, en ekki réttláta til ydránar, Matth. 9. Eg hafði nærri því sagt, að Davíds syndir hefði betri veríd enn Þharííeanna réttlæti; Davíd drýgði ekki syndina með því hjartalagí, að hún flýlði velgíjörð heíta, heldur af mannlíglum veikléííka; en allt Þharííeanna réttlæti var ekki nema synd, því gógværk þeírra framkomu ekki af hjarta, heldur til þess að bírtást fyrir mömum, Matth. 6, og þó vílðu þeir það flýlði fyrir Gudi gílda. Sá Gud, sem lætur þeim alla hluti þéna til góða, er hann elíísa, Róm. 8, hann lét Davíds synd honum fyrir bestu verda, 2 Sam. 12; en Þharííeanna réttlæti

snérist þeim jafnan í synd, svo sem allt það, er eðli framfémur af trúnni, Róm. 14, án hvortar ómöguligt er Gudi að þóðnast, Hebr. 11. Enginn segir ofs betur enn Móses hvornin mannsins hjarta umskorid verður, Deut. 30: Drottinn mun umskera þitt hjarta, svo að þú elstir Drottinn Gud þinn, af öllu hjarta þínu, og af allri vöndu þinni, að þú lifir. Elstan til Guds er það verkfæri, sem best affindur syndir og leski. Þinn ágjarni vinnur alla hluti fyrir ríðóm; hvað sparar sá heiptraki til þess, að hann fái sínum óvin fyrir- komid? Vitils hefir margur dandann áttad fyrir metorda sakir, og því skylði þá eðli Gud vera svo sterkur í þeim er hann elska, svo sem Andskotinn í börnum vantrúarinnar, Eph. 2. Sá sem elskar vin sinn, hann kostar kapps um, að gjöra sem mest eptir gæði hans. Allir hlutir eru sameiginligir vina á millum, ef það er falslaus elska. Elstan samteingir alla hluti, svo að skyldis og jafnvæl dandir hlutir teingjast sín á milli, þess vegna, að hvors náttúra á við annan. Ef þetta elskunnar lögmál er nú svo ríft í náttúru hlutanna, því skyldi það eðli hvörjum mun frammar á millum Guds og mannsins, sem eptir hans mynd er skapadur? Enginn eftir er á því, að sá sem fyrst væri kominn í fullkominn kjarleika við Gud, hann teldi engan hlut eptir sér að gjöra hans vegna, hann gjæfi sig og allt sitt alleina Gudi, svo hann mætti hann einn ávinnna, og hann yrði eitt með honum; og allt hvað Gud býður, og öðrum virðist þungt að vera, það yrði honum sæt birði, og því segir Páll, Róm. 13: að sá sem elskar, hafi lögmálid uppfyllt. Gud er kjarleikurinn, segir Jóhannes, 1 Þist. 4 Kap., og sá sem er í kjarleikanum, hann er í Gudi og Gud í honum. O Herra Gud! hvíllt er þetta? Hvornin má sá stóra sig undan nokkrum hlut, að þola Guds vegna, í hvörjum Gud býr? Kann sá um æfi illa að fara sem er í Gudi? Tellur hann í synd nokkra, þá er Guds styrkvi armleggur nálægur að reisa hann, Þi. 145. Ef hans hjarta fordæmir hann, þá er Gud máttugri hans hjarta, 1 Jóh. 3. Ef vondskufull heimans eptirdæmi ætla að villa hann, þá er ei Guds fingur honum fjarlægur til að benda honum á himn rétta veg; og ef Satan fer á hendur einum með her freistinganna, þá hefir hann þann að vístum með sér, sem að er trír, og engan lætur freistast yfir megn fram, 1 Cor. 18. Því alýfta eg svo, að eðlert sé krotugra, eðlert ágjætara og eðlert heilnemara medal, til að umskera mannsins hjarta, en elstan til þess eyllisa Góða, sem er himn lifanda Gud. Eg gat og þess fyrir skommu, brædur mínir! að menn ættu sín eyru í andligan máta að um- skera. Eyrun eru dyr hjartans, í gegnum hvar margt gengur, bæði illt og gott; sæll er sá sem þessu fast heldur, en útstúfar himn. Pálus varar ofs við, að engin fúl ræða út- gangi af munni vorum, Eph. 4, hún á eðli heldur að ganga inn um eyrun. Það er gömul affokun þeirra sem tæmt er að heyra lýti og skammir um sinn náninga: eg get eðli byrgt fyrir eyru mér; en kannst færri mundi illa tala, nema þig fásti að heyra. Eg vil vera fátaladur hér um, því bágð mun vera að temja munn himnar prettvísu kynslóðar, er hogg- ormaestur félgið hefir undir tungurótum sér, hvar himn gamli drefi, er kallast Djöfull og Andskoti, Opimb. 12, hefir sér hreidur búid og lagt þar eggjum þeim, úr hvörjum um síðir mun kvitna sá ormur, er aldrei deyr, Esa. 66, nema tungan áður umskorin verði. Alleina vil eg tala um það fyrir Guds börnum, hvort að sé þið helzta medal til að umskera eyrun í andligan máta, það er Guds lifandi ord, sem er hárhvást sverð, útgangandi af hans

munni, sem að stríðdur er blóðlituð flæði, Konungur konunganna og Drottinn drottanna, Spín. 19. Davíð kallar það lystiligan grashaga, Ps. 23; en Guð náði, hvað tregt er monnum þó þágang fenið! Pálus nefnir það frapt Guðs til sálhjálpur öllum þeim sem tæna, Róm. 1; en þar er að óttast fyrir, að það verði hinum vantrúðu, Guðs fraptur til fordæmingar, því Endurlausnarinn segir, Jóh. 12: það orðið, sem eg tala, mun fordæma þá; og samnast hér ekki sízt, að það er eins og tvíeggjað sverd, er skér á báðar síður, þá ed hjálpað, til ydrunar, hina til eyllifrar refsingar. Matúr er mannsins megin, segjum vér; en hvað er sálin, ef hún missir Guðs orð? Eins og St. Páll talar um ekkjuna, þá ed í girndum lifir, hún er lifandi dand, 1 Tím. 5, frilla Djöfulsins er hún og helyitis eldsneyti. Hvað veldur nú þessum leida, börn mín? Það sama er eg taladi í öndverðu um hinar almenniligu Guðs gáfur, af því Guðs orð er svo nægt í heiminum nú orðið, þó vegnar því eins og elementumum, að það er foraktað. Eg sé, ámedan mennirnir urdu að fara með kristnibodid í gegnum háðstrokur og krossfestingar, þegar Pálus var hálsþoggvinnu, Pétur krossfestur, Jakob með beinbroti liflátinn, Varentins steiktur á rist, þá urdu þeir gladdir, að þeir máttu líða nokkuð fyrir Jesú nafns skuld, þá varð Guðs orð monnum fatara enn húnang og húnangsfeinnur, Ps. 119, þá samst margur sá er keypti þá dýrmætu þersluna, sem Endurlausnarinn talar um, Matth. 13, fyrir alla aleign sína. En nú þykir því öllu illa varid sem Guði er gæfid. Þú villt kanskt segja, þá væri ráð að gefa upp að prédika Christum um hrið, og mundi menn þá eptir honum lánga eins og á fyrri dögumum. Eg vilði að eg gjæti órétt til sumra manna þanka; en því er verr, að eg hygg að nokkrir munni finnað þeir ed gjarna mundu hafa umskipti á svinnunum og Kristó, með Gergefenis, Matth. 8, því heyrt hafa menn skritni þeirra, er láta sér um munu fara, að eigi sé þeim matúr í mefsumni. Þú talar vel, væri Guðs orð í burtu tefid, þá mundu menn leita þess með angist; mundi það og ekki gott ráð, að Guð tæki sölinu af himninum um nokkra daga, svo fengju menn vit á að þacka Guði fyrir hennar gagnsemi? Það má eigi, segir þú, því þá mundu allir menn útast deya, og enginn lifði til að gjöra Guði þackir, þar Davíð segir, Ps. 7: þeir þacka ekki Guði, sem í grofina eru ofan farnir. Eg játa það satt að vera; en mundir þú lengi lifa í Guði, ef hans orð væru í burtu tefin? Eigi hygg eg það, því Trésharinn segir, þau séu lif og andi, Jóh. 6; hvar fyrir? af því að sálin hefir ekkert lif fyrir utan þau. En trú mér til, að þú sem snérir bakinu við Guðs mislunar sadmi, ámedan þú máttir njóta hans orða, þú mundir verða illur apturhyarfs til að leita hans, þá hann er ekki lengur að finna. Þú segir: sölin má eigi burtu hverfa, svo mennirnir nættu lifa; en ef þú máttir sofa ámedan, þá hygg eg það litlu skipta. Svo þyfi þér og nú sem í syndunum sefir á engu ríða, þótt sól réttlætisins burtu líði og ætti aldrei apturkveint; en það mundi annað heita, þá þú uppvaknar í sal myrkuranna, hvar þeir elda sálum ógudligna manna. Þek þvi gjæfðu Guðs, aunnur madur? og faunast þar við, að eins og hann tætur híd fagra ljós heimisins renna upp yfir rángláta og réttláta, Matth. 5, til þess að mannfynid megi lifa, jafnvel þótt sumir þar ekkert i þiggja vilji, svo vill hann einn að hin fagra birta Evangellii, sem er ljós á vegum vorum, Ps. 119, skini í kristiligrí kyrkju, þótt það verði af mörgun forsmáð, uppá það að

engum tapi hann af þeim hann áður þekkti. Og þessi er orðsekin, hvar fyrir hann ekki sendir húngur sinna orða í landid, Amos. 8. Orð Kristi búi rifugliga meðal yðar, að þér kénid með allri vitsku, og áminnid sjálfa yður með andligum diktum, sálnum og kvæðum, sýngjandi Drottni í yðar hjörtum, segir Páll, Róm. 3. Þessi var íþrótt hinna fyrstu kristinna manna, í stadium hvers að Djöfullinn hefir innfært í heiminn, bræli, háð, kékni, skammarlig orð, og fíflsligt hjál, sem kristnum sómir ekki, Eph. 5.

Svo er eg hræddur um, brædur mínir! að ef St. Páll mætti lita upp af grof sinni og sjá sig um í heimi, sem nú Kristni nefnist, þá mundi hann ekki víða sinna Jesú Kristi trygðapant, Eph. 1, sem hann hefir heimi eptirlátid og kallast Heil. Andi, og hann mundi svarara þekja hana fyrir Andstotans frilla, heldur enn bráði hins Krossfesta. Edur hvar sinna menn nú það, sem hann vottar um sig og sína samkristna? 1 Cor. 4: þegar ofs er formælt, þá blesum vér, þegar vér ofsóttir erum, lidum vér það. Lángt mun vera að leita eptir dami Stephani, Act. 7, og Jakobs Postula, hvörjir ed beiddu fyrir þeim, er þá aftóku. Mig uggir og, ef Jakob mætti hversfa aptur í heiminn, þá mundi hann kalla sumra kristindóm djöflatra, því svo segir hann í síns Þistils Kap. 2: Þú trúir að Gud sé einn, því trúa og djöflarnir og skélast þar af. Og Gud gjæfi þar findust ei þeir, sem að nokku leiti eru verri enn djöflarnir; þeir gjöra ekki eptir þeirra trú, því þeir hafa ekki von fyrirgefningarinnar, þar þeir eru útreknir frá ásjónum Guds eyllifliga, og með myrkframma hleekjum fjostradir, 2 Pét. 2. En þótt Gud útbreidi báðar hendur, Esa. 65, þótt hann hrópi: þú hefir drygt hóranir með morgum elskunga? kom samt aptur til mín, segir Drottinn Gud, Jer. 3; þótt hann láti dogum optar heyra: Eg vil ekki syndugs manns dauda, heldur að hann snúi sér og lifi, Ezeck. 33; þótt hann láti almenniliga útberast: Þvöld yður, hreinsid yður, takid yðar illfu breitni frá augliti mínu, komid síðan og eigumst lög við! Þótt yðar syndir séu randar sem blóð, þá skulu þær snjóhvítar verda, og þó þær séu eins og purpuri randar, skulu þær verda hvítar sem ull, Esa. 1; þótt vér megum svo titt heyra, að þegar hinn ógudlegi snýr sér frá öllum sínum syndum, er hann gjört hefir og vörðveitir Guds bodord og gjörir dóminn og réttvísina, þá skuli hann lifa og ekki deyja, Ezeck. 48, allra hans misgjörða skuli ekki minnst verda; samt lætur ekki illvirkinn af, og fólkið snýr sér ekki til hans, er það typtar, Jer. 8; svo það má satt játa, er David talar um hinn ógudliga, Ps. 14, að hann segi í hjarta sínu: Þar er enginn Gud. Því hræddust menn, að Gudi mislíkadi ógudligt athæfi, þá mundi ekki svo mikill ofsi, ránglæti, hárdýgi, lygar, bakmælg, rógur, agg, reidi, þræta, ágyrni, þjófnadur og allra handa Andstotans þjónusta drottna svo frekliga í heiminum; að jafnvel sumt af þessu væri fyrir dygðir halbid. Svad mun nú þessu valda, bört mín? annad enn það, að menn tilbyrgja eyrum fyrir heyrn Guds orða. Páulus kallar orð Guds: sverð andans, Eph. 6; það er fá beitti knífur, með hvörjum vor eyru eigi að umskeraft; en þessi benin svíða mjög svo hinum gamla Adam, og þótt hann megi þau ástundum þola, þá hafast þau svo illa, að þar svellur um til eyllis dauda; hann hallar sér aptur á koddá syndanna, til að samánhyrnga sér lærendum, eptir því sem eyrum klæa, 2 Tim. 4; hann er eins og Zippóra var forðum, er hún mátti

naudug umskera sinn son, Eróð. 4. Þegar Móses kemur með knífinu, þá kalla menn hann blóðbráðgumia, eður blóðgtrugann mann, gjatandi ekki að því, að Guð er útfarinn í bræði sinni til að deyða, ef ekki er viðgjört. Guð band sinni fólki, Eróð. 21, að á sjöunda hverju ári, skyldu þeir halda eitt hvíldarár, og á meðal annara bodorda setti hann, að á því ári skyldi ánandugu fólki lausu gefast, en sá er ei vildi frelsi þiggja, hann mátti hans herra taka, og setja al ígégnum eyru honum, og festa við dyr eður dyrustaf, og skyldi hann vera hans þræll upp þaðan æfintliga, Eróð. 21. Ekki einasta á hverju sjöunda ári, heldur á hvorjum sjöunda degi eigum vér þann kost, að leysast af Andskotans og syndarinnar þrældómi, því það er meining alls Evangelíi, sem ofs prédikað er, að vér seum frjálfir við syndina, ekki til þess að lifa í henni, heldur orðnir Guði handgengnir, til þess að deya frá syndunum, svo sem Páll segir, Róm. 6: Þér erud frelstir af syndinni, orðnir þjónar réttlætisins. En ef nokkur vill ei lausu þiggja, og lætur sig festa á eyrunum við port helvítanna, Andskotann til eyllis þrældóms, þá er andsært, að hans síðara verður argara hinn fyrra, 2 Pét. 2. O Herra Guð! mér kemur í hug, hvornin Guðs eingetím Sonur víkur þessari lögmalesgrein til sín, Ps. 40, er hann segir til síns himneska Föðurs: offur og förnfæringar vilðir þú ekki, en eyru mín hefir þú ígégnum stungid; teiknandi með þessari þrældóms mynd, hina allra herfiligustu ánaud, er hann hóldi fyrir þræl syndarinnar, þar hann, sem allt vald er gefid bæði á himni og jörðu, Matth. 28, kom í heiminn, ekki til að láta sér þjóna, heldur að hann vdrum þjónadi, Matth. 20, þar hann hafði verri fjör enn hræfiskindi jardarinnar, og fuglarnir undir himninum, Matth. 8, hvor þó ekki lætur einu titling á jörðu detta án síns vilja, Matth. 10, þar hann féð eðfert rúm í gæstaherberginu, Lúc. 2, sem uppfyllir bæði himin og jörð, þar hann varð manna þurfi, sem uppfyllir alla vora nauðþurft eptir ríðómi sinnar dýrdar, Phil. 4, og hann bar sinn kross, sem að ber alla hluti með orði síns fraptar, Hebr. 1. Þetta gjörði hann, segir Páll, þegar hann mátti velsælu hafa; og þó vill syndarinn ekki ljá honum eyru sín til þess, að hann megi eyllifluga með honum ríftja, en á þó amars vegar engann annann kost, nema þínast eyllifluga. Guð náði það, að vér erum ekki ólíft á ofs komnir, og Ciceró skrifar um Catadúpos, hvorjir að búa við fossana í ánni Níló, það þeir heyri verr enn aðrir menn; svo gjörir niður veraldar þessarar ofs dauða, svo vér getum ekki gjætt að Drottins raustu. Jóhannes segir í hans Opínberana Kap. 1, að röðð Manusins Sonar, er til hans taladi, hafi verid svo sem láðurs hljónnur. Nærsta fagurt má gleðskapur veraldarinnar láta í eyrum syndugra manna, að vér fáum ekki fyrir honum aðgjætt raustu bráðgumans, er hann svo hátt kallar. Svad veldur þessu? Því eyrum eru svo tóm á hitt, að menn þekja ekki hvört frá vdrum. Minir sandir þekja mína raust, segir hinn góði Hirdir, Jóh. 10. Svad vill hér á eptir fylgja, börn mín? Þeir sem ekki þekja hans röðdu, þeir eru ekki hans sandir. Svad mun fyrir þeim liggja? Svad vill Dómarinn segja á hinum mikla og stránga degi? ekki þekki eg yður, farid frá mér allir illgjörðamenn, Matth. 7. Þá mun sandunum skipað verda að hægri hlið, en hófrunum á hina vinstri, Matth. 25. Allir vilja að sonnu í sandasloeknum vera; en þeir sem ekki vildu þekja Hirdirsins raust í náðinni, þeir munu verda með hófrunum arf að taka í kvölinni. - Hvor sem elskar mig og vardseitir mín orð,

til hans mun eg koma og minn Fadur, og vistarveru hjá honum gjöra, segir Endurlausnarinn, Jóh. 14. Hvað ágjæt að sé þessi sambúð, veit enginn nema sá ed smáttad hefir, hvað setur að Guð er; en hvar eiga menn að fá þennan smétt, nema í hans orði? Þar verður Jesús Christus framreiðdur til andligrar nautnar, um hvarja hann sjálfur þannveg talar, Jóh. 6: Hver sem etur mitt höld og drectur mitt blóð, hann skal ekki dandann smáttad að eyllifu. Lútid því upp dyrum yðar eyrna, Guðs elskulig börn! svo Konungur dýrdarinnar megi innnganga í yðar hjarta, Ps. 24; látid þar ekki læstar honum, svo hann læsi ekki aptur fyrir yður himninum; drepid ei hendi á móti framboðinni náð, og bægist ekki til vandræða við hann, sem yður elskadi að fyrri bragdi; hann hefir sitt líf í dandann gæfid til þess, að þér fá kynnud hans gleðiliga raust að heyra, því enginn hefir um aldur Guð sénann, sá eingetni Sonur Föðursins hefir ofs það opinberað; Jóh. 1. O! hvað vitstola er þá manneskjan, sem tredur þannur dýrgrip undir fótum, er útrögadur er með Guðs eigin blóði. Þeinkid til þess, að hann lánngadi eptir að lida helvitis píslir yðar vegna; látid yður einninn lánnga eptir honum, svo þér kunnid þar sömu að umflýa, en eyllifluga með honum lífa. O, þú eyllifa orð Föðursins, Herra Jesú Christi! þú sem ert sätari enn himnang, fridari enn sólin, gleðilegri enn Englanna saungur, áhrær þú vor dofin eyru, uppljút vorn hjarta, endurnýa vorn anda, svo ofs leiddist um sídir endemi þessa vonda heims, en gjöri fúsa að renna eptir þér. Þú eyllifa gleði! lát þín fagnadarríku orð vera eptirlæti sálina vorra, svo að vér höfum vora lýsting í lög máli þínu dag og nótt, Ps. 1. Og þegar vor augu sjá ekki lengur, vor eyru heyra ekki lengur, og vor tunga gétur ekki talad lengur, að vér þá verbugir ályftast matnum hinn fagra synd: Heilagur, Heilagur, Heilagur, ertú Drottinn Guð Zebaoth! Esa. 6, eyllifluga að heyra í þinni rífi, hvar engin nótt er, Dpínb. 22, og engin umskipti ljóssins og myrkursins; það bænheyri Guð Fadur misfunsfemdanna, fyrir hid dýrmæta blóð síns eingetins Sonar, og sendi ofs þar til náð síns Anda, amen!

Sunnudaginn milli Áttadags og Þrettánda.

Guðspjallid, Matth. 2 Kap.

Og er Heródes sá það, að hann var gabbadur af vitringunum, varð hann reidur, og sendi út, og lét drepa öll sveinbörn til Bethlehém, og í öllum hennar endimörkum, tvævetur og þaðan af yngri, eptir þeim tíma, sem hann hafði útspurt af vitringunum. Þá uppfylltist hvað sagt er fyrir Seremíam Spámann, sem segir: á hæðum hefir heyrst kall mikillar Sveinunar, óps og hlfrunnar; Rachel æpti sonu sína, og vildi ekki huggast láta, þvíad það var með þeim úti.

Erordium.

Meðist en syndgid eeki, segir Páulus, Eph. 4, látid eigi sólina undirganga yðar reidi. Mun nokkur Þostulinn gefa monnum leyfi til að reidast með þessum orðum? Eður er þar nokkur réttferðug reidi til? Því má ei neita að það sé rétt, að hata þá sem Gud hata og hans réttindi; svo segist Dávid hata samfundu hinna illgjernu, Ps. 26, og Ps. 193, segir hann enn aptur: mun eg ei hata þá Drottinn, er þig hata, og hafa leida á þeim, er reisa sig upp á móti þér? með fullu hatrí hata eg þá, og þeir eru orðnir mér að óvinum. Þá sýnir maðurinn að hann elski Gud af alvöru, ef hann gjarnan stendur af sínum rétti, en þykir Guds vegna, og það er að vissu sú reidi er fylgja á hverjum kristnum manni, en þó einna mest þeim, sem yfir aðra eru í Guds stad settir. Ritningin gefur Mósi þann vitnisburð, að hann hafi verið hinn hölmóðasti maður á jörðinni, Núm. 12, og eigi finnst það að honum hafi runnið í skap, þótt Ísraels börn svo óþfliga settu sig upp í móti honum, miklu heldur beiddi hann Gud fyrir þeim nær þeir höfðu syndgast; já, hann vildi hafa mist sína velferð fyrir þeirra, er hann sagði við Gud, Exod. 32: Munt þú sprengja þeim sína synd? annars drag mitt nafn út úr þeirri böð, er þú skrifad hefir; og er það þó alkunnugt, hvorsu ákaflega hann reiddist, er hann kom ofan af fjallinu, og lá afgubáðyrkum fólksins. Viðlíft er dæmi St. Páls, er hann ætíti sér að vera útrekinn frá Kristi fyrir bræður sína eptir holdinu, Róm. 9, og er þó kunnugt af Gjörninga-bók Þostulanna, hvorsu hann vandlaetti vegna Guds um þá sömu. Svo og eru kunnug dæmi Þhineæ, Núm. 25. Samúels, 1 Sam. 15. Jónathans, 1 Sam. 14. Davíðs, 1 Sam. 17. Ezechíæ konungs, 2 Kóng. 18. Nehemíæ, Nehem. 13, og annara Guds manna, sem hafa tekið sér það nærri, er þeir hafa heyrð eður séð Gud dýrdarinnar vanvirðtann af nokkrum, hans h. nafn lastað, eður hans bódorð undir fótum troðin, og er Guði valla nokkur hlutur þægari, sem andráðið er af þeirra straffi, sem í þvítíku hafa tómlátir verið, að þeir hafa mátt bera þeirra syndir, er þeir hafa séð í gegnum fingur við, svo sem ljóst er af dæmi Elí kénimanns, er hann stó fram yfir glepi sona sinna, 1 Sam. 3. Sauls konungs, er hann þyrmdi Amalechíta konungi, 1 Sam. 15 og Achabs, þá hann vægði konunginum af Syria, 1 Kóng. 20. Nú þótt þessu sé svo varid, þá hygg eg að eigi sé Þostulans meining í þessu, að hann eptirféti mannum að reidast, eður tali um þess-háttar reidi, er eg samfundis-umgat, því hann bíður í þessum orðum, að sólin eigi skuli undirganga mannsins reidi, hvað svo er að skilja, að maður ei skuli erfa leingur enn til kvælds það honum er á móti gjört. En guðligt vandláti og hat-ur á löstum og óbyggðum á albrei við oss að skilja; því meinar Þostulinn hér, að menn skuli temja reidina þótt hún kunni að flýga í mannsins hjarta, og hvorki láta hana ná svo mikilli yfirhend, að hún framkomi í orði né verk, og enn þá síður ali fólksuna í hjartanu, svo hún verði að hatrí, hvað því verður að manneffjan verður útfur af manni, þráll syndarinnar af Kristi læriseini, og Djöfulsins barn af Guds barni. Dæmi uppá þessháttar reidi höfum vér á hinum grimma Heróði í upplefni Evangelíó; út af hversu vér hugleida viljum í þetta sinn: 1) Hvað skadligur og dárígur ístur að reidinn sé. 2) Hverninn vér eigum að stilla hana. Hinn góði Gud virðist náðarsámliga að fram-kyrma þetta erindi hjá oss, með afstod síns D. Andá í Jesú nafni, amen!

Utlæggingin.

Dg er Heródes sá að hann var gabbadur af vitringunum, vart hann reidur, segir textinn. Hver var hinn fyrsta vrböf til hans reidi? Það var metorða-girndin. Strax sem hann fékk að heyra af kénimanna höfðingjunum og skriftlærdum lýðsins, hvar Kristur mundi fæðast, skaut Djöfullinn honum í brjófst, að lífláta það nýfædda konungs esni Jesum; það sýnir oss samtal hans við vitringana, og svo ávísan sú, er þeir fengu af Guds álfi í svefni, að hverfa aptur til baka í sitt fædur-land um amann veg. Meiningin var sú, að hann kynni að stadfesta sinn tignar-skól og sinna niðja eptir sig. Hverninn metorða-girndin sé í fyrstu tilkomin, er andfært af falli Satans, og falli vorra fyrstu foreldra, af hversu öll ólucka er innrunnin til allra manna, og ámedal annara reidinn. Dg fyrst móðurinn hefir gjört oss Ádams niðjum svo stóran skada, þá er andsat, að dótturinn er henni líf, nema

verri sé. Hver er sú blúða í heiminum, er reidin eðli af stad komi? Hún er verkfæri allra lasta og óðygða; hún er eins og ein púta, sem lifir eptir hvors manns vild; svo þjónar reidin öllum skómmum, þegar á þarf að halda. Hver drap Abel, þegar Ráin ofmáði hann? Gén. 4. Hver sveikti eldinn í Balads nös, er hann vildi mótfanda Guds fólki? Núm. 24. Hver kom Eliab til að atyrða sinn bróður David, er hann forsmáði hann? 1 Sam. 17. Hver rak Saul til að ofsjakja sinn dótturmann, 1 Sam. 19, og að drepa kvennimmennina í Nöbe? 1 Sam. 22. Hver framkvæmdi Achabs vondann ásetning? 1 Kóng. 21. Hvað brúfadi Haman til að svala drambseminni með? Est. 3. Hverninn fék Jóab metordum sínum haldið? 2 Sam. 3 og 20, nema með reidinni? og var það honum þó eðli nema stundarfridur; öllu þessu kom reidin af stad, og er hún svo einn almennilígur böðull allra skamma og óðygða. Eg veit að bæði Aristóteles og Cicero skrifa, að hún sé brini hugþrýðinnar, og að enginn vinni nokkurt stórvirki, nema reidur sé; það gétur valla satt verið, eigi kénur það saman við sjálfa þá, er þeir segja, að hugþrýðin skuli vera á skynseminni grundvöllub; en- sá sem reidur er, hann er vitlaus, og því segir Sókratius, að hún sé nokkurskonar stutt æði, teiknandi þar með, að enginn sé munur þess, sem reidur og hins sem vitstola er, nema að reidin varir skemur, æðid lengur; og eru þó bæði til þess, að sumir hafa búið svo lengi að heiptinni, að þeir aldrei hafa orðid heilvita aptur. Heiptin er eitt Andskotans reidarslag, Gén. 4. Hún afmíndar alla mannsins lími og líði, hún sveikir bál í augnum, hún hleypir blóði í nasirnar, bólgu í kinnarnar, æði og stjórnsleysi í tunguna, deyfu fyrir eyrun; hún lætur manni gnista með tönnunum, sljuga með höndunum, æða með fótunum; hún stæfur og hrístir allan lífhamann, og aflagar, svo sem þegar hafid er uppbláð af stórvíðri; og í einu orði að segja: hún gjörir manninn að ófrestju og að holdgétunni djöfli í augum þeirra sem heilvita eru; og ef hún svo affræmir ásjund mannsins fyrir öðrum mönnum, hverninn mun hún þá eðli afmynda sálina í Guds augliti? Segid mér, hvílkur djöfull mun þar inni búa, sem álit mannsins verður hið ytra svo affræmt? hvílkur eldur mun vera í því hjarta er hann lýstir sig þannin út í hvorn einn líð og lim? Það er öllum ljóst, að ekkert styrkir og eblir sambúð manna í heiminum, meir enn hjárleikurinn, því hann er band fridarins, Eph. 4, hann bindur saman hjörtu manna, og hann samtengir og viðheldur Krísti lífhama, sem er hans kyrkja hér á jörðinni. En hvað segir Salómon, Orðskv. 18: hver gétur þólad einn reidann mann? Hvar af andfél er, að hann, sem reidigjarn er, hann er óhæfur til samneytis annara manna, og óhæfur til að vera Krísti límur og hans kyrkju. Hvað er hann þá? Andskotans límur og þeirra stallbróðir, sem tönnlast og tiggjast innbyrðis, þar til þeir um síðir verða uppetnir, Gal. 5.

Eg hefi nokkrum sinnum heyrt á tal þeirra, er segja menn verði að reidast, og láta til sín taka, annars verða menn forsmáðir, og að hvor maður gjöri sér dælt við þann, sem ekkert sinni hefir, því sé það höfðingskapur og stórmennta að reidast ákassiga, svo að þeir hroðvi undan, er einum móthægja. Eðli rætist þetta ávallt, svo vel fari, því annaðhvort reidist eg við öfmann mitt, eður við minn jafninga, eður við mér minni mann. Reidist eg við þann sem er meiri máttar enn eg, þá er eg djærflígur, og reisi mér hvarðarás um orl,

því svo segir Syrach: Þrætta ei við þann, sem er ríðari þér. Sé hann minn jafningi, þá viti menn, að ekkert er þvilíft fól, að ecki eigi sér jafningja, og þegar menn berja tveim steinum saman, þá er vanféd hvor þeirra fyrri brotnar. Sé hann minnimáttar, þá gjöri eg sjálfum mér órétt, að eg spilli mér á honum, sem eg get altíð náð jöfnuði af reidilaust; og ef mig kostar það ónað nokkurt, þá vil eg þó hugsa, ef eg væri hugþráður, að þá féna smámunir að úthella reidi sinni yfir hann, sem enga mótföðu getur veitt, og því kalla eg sælla og samvitfusa betra að fylgja ráðum þeirra Salómóns, Orðskv. 25, og Páls Postula, Róm. 12, að sáfna glöðum elds yfir höfuð óvinnar síns með göðgjörðum, svo hann skammist sín og roðni af blígðan, að hann hafi mér illa tilgjört, er ecki meir ræfi hans mótgjördir em svo, að eg gef honum að eta, nær hann er húngrður, og að drecta, nær hann er þyrstur; og hvor sem ódrúis kénmir, hann framfylgir svo kappsamliga Satans evangelíó meðal manna, svo sem Guds píslarvottar Krísti lærðómi; þeir ed blefsudu nær þeir lastadir voru, og höldu það að þeir voru óssóttir, 1 Cor. 4. Eg vil eigi fá mér það til orða, hvorn skada menn gjöra sjálfum sér með reidinni. Sá sem er gjarn til reidi, hann er jafnan sinnisvefur; enginn er svo var í umgengni sinni, að hann geti gjört honum til máta, og eru þeir þó færstir af ófs, er svo regli niður athafnir sívar, að ecki verði að fundið; en hann sem reidinn er, hann er eins og eldur í sínu. Hvað sem ecki er eptir hans skapi, það gripur hann eins og eldurinn tundrið; og þar fyrir utan spillir reidinn heilfu lífhamans ecki allitíð; því segir himn Bisi: Vandfýsinn og reidinn stytta dagana og flýta ellinni, Syr. 30. Eg vil ei tala um, hvorju ópt að hún spillir götí og formegum manna. Þinn reidigjarni er eins og sá er býr í stráhnísi; hann kann að vera fullrífur að morgni, en ef eldurinn gripur það, verður hann húsgangsmáður að kvöldi. Skamma stund verður hönd hoggí feigín, segjum vér; hvað margur hefir gjört það í bræði sinni, á einn augnabliki, sem hann hefir ydrast eptir alla sína æfi? Það er valla manníóstur þvilífur sem að hafa vald á tungu sinni, og það er svo nandfýnligt að St. Pétur segir, 1 Píst. 3: Hvor sem vill elíka lífíð, og sjá góða daga, hann halði tungu sinni frá illu. En það er honum ómögulígt, sem reidinn er, því hann hefir ekkert vald á neiminn sínum lím, aukhældur tunguinni, er Jakob segir bágara sé að temja, enn alla náttúru dýraína, fuglaína og fískanna, Jakob 3. Nú þótt að það sé nógu stór ólucka, sem allaríðu er uppíalíð, þá er þó ecki báíð þar með. Reidinn er að sonnu kóllíð stutt aði, en ecki er það hjá öllum. Sjá allmorgam júst hún upp í hatur, og enginn hatar sá annan, að hann hafi honum ecki fyrst reidur orðið. Fáum þeim sem reidast, þýfir reidi sín ránglát vera, og með söðdan móti verður hún að hatri í manníns hjarta, og súrnar þar inni til þess hún skénmir férið, og er þá illa farið með Guds munsteri, 2 Cor. 6, þegar það er gjört að söðdan djöfíla bæli, hvor Andíóttinn inni rífir með sjo óndum sér verri, Lúe. 11, því heiptinn er aldrei einíómul; ófínd, drambíemi, róður, lígi, báfmælgi, agg, þræta, tvíðrægni, og margt annað illþýði fylgir henni gjarnan. Páll segir í þeim orðum, er eg í óndverðu las fyrir yður: Látíð ecki sólína undírgánga yðar reidi, með hvorju hann tekur ófs vara fyrir, að þótt ófs henda kynni að reidast, þá skulum vér þó ecki láta reidina að hatri verða; en strax þar eptir segir hann: géfíð ei Djöfílinum rúm, Eph. 4, og bendir ófs til með þeim orðum, að

þar sem Andskotinn er húsbóndi, þar muni þetta hans hyski með honum samfati eiga, og er þeim mami víst Helvíti, svo fljótt sem endin skreppur út af kroppnum, sem af þessum þátuni er kvaðinn, nema hann hreinst áður sálu sína með heitri yðran, og er ráðligt að ætla ekki til, að dauðans beifja skuli það gjöra; því vandhitt er á, hvort þar verður tóm til þess, ef svo kann til að bera að hann komi að flindingu. En stór sár þurfa mikla græðslu. Þetta gróm er ekki svo fljótt úthvegid, er svo lengi hefir búið um sig í mannsins hjarta; en hitt er víst, að svo sem þeir allir fá kvittun synda sinna, er fyrirgefa út af hjarta sinnum bróður hans misgjörðir, nær þeir hennar leita af alvöru í nafni Jesú Krísti; svo verða og hinum syndir sínar aptur haldnar, er ala hatir til nálingans, og Gud vill þá ekki heyra, þótt þeir útbreidi sínar hendur, Esa. 1, og biðji mörgum orðum. Hvar fyrir? Því þótt að ei séu hendur þeirra fullar af blóði, fyrir ótta sakir, þá er þó hjarta þeirra; og hygg eg sjá beri ekki langt af mörðingjanum, sem hræðslan fyrir straffinu alleina hamlar að slá sinn bróður í hel. Verða má að Raim hefði látið Abel lifa, Gén. 4, og Jóab-Abner, Amasa og Asael, 2 Sam. 2 og 20, hefðu þeir óttast höðulsörina. Og hefi eg nú að nokkru leiti sagt hvoru staðlig að sé reidinn og heiptráfninn; en ekki er hann síður dærlig og heimskulig. Hverjir eru gjarnastir á reidi? Það eru börn; það eru vesælar menn og heimskir; þar um talar Salómon, Orðskv. 12: Hinn fávísi hleypir fram reidi sinni, en sá er vitur, er hann lætst ekki sjá óréttinn. Segid mér, þér Babiljóns gjæðingar! þér veraldarinnar Phaetontes,*) sem viljið dansa á allra manna höfðum, og sópa allt það, er yður mislíkar í burtu með hinum snarpa reidum vandi, viljið þér láta halda yður líka þessum? Þér segid: margur stór og vitur höfðingi hefir verið hneigdur til reidi; það er þess verr, þá hafa þeir mjög svo midurdrepid tign sinni. Hómerus skrifar um Agamemnon, er Gricir nefndu konung konunganna, af því að hann var fyrir líði þeirra í Trójumanna bardögum, að þá hann hafi verið í góðu skapi, hafi hann verið godnum líkur að mildi og vísðönni, en þegar reidinn tók hann, grimmar einn hin verstu óarga dýr. Sjáid þó hvað hild heidna stáld dæmir hér um? Godnum eignar hann vitfuna og mildina, en reidina vörðumum. Það er og rétt dæmt, því enginn kann meir Gudi að líkjast, en með gjæfnum. Þar fyrir sagði Drottinn: verid misskunsamir líka sem yðar Fadir er misskunsamur, Luc. 6; og ekkert lætur verr á einum konungi, sem er næstur Gudi, en reidinn. Þeim er öllum framar bróðir, sem stjórnað hafa með rétti og miskunsemi, en hinum, er ríft hafa með harðhyðgi og ófæði, jafnvel þó þeir hafi átt rífi meira en hinir. Alexander hinn stóri hefði einn þá stærri verið, hefði hann Elitum, Parmenionem og Calistenem ódrepna látið, heldur en þótt hann hefði brotið undir sig allan heiminn; því var það ágjætt er hans skólameistari Aristóteles skrifaði honum til (er hann heyrði að reidinn og öfsum tóku til að aflaga gæðmuni hans) á þennan hátt: þeir sem reidast, þeir reidast sér meiri monnum; en þar er enginn stærri en þú, því byrjar þér ekki að reidast. Sjáid hér, hvort reidinn og fólkskan gjörir nokkurn meiri mann, ef rétt er álitid; aldeilis ekki, því hún gjörir þann sem annars

*) Stáldinn dikta um Phaetontem, að hann hafi verið sólarinnar sonur, og fengid af föður sínum með bæn, að hann mætti stýra sólar vagninum einn dag; það tókst honum svo illa, að hann batt af himninum, þegar hann var kominn sem hæfst í loftid. Því fyllast allir ossamenn, sem hvorki þekja Gud né sjálfa sig: Veraldarinnar Phaetontes.

væri mikill maður, að krifandi verðbar og athlái skynsamra manna. Því var það viturliga talad af Ciceróni fyrir Júlíó keysara: að sú eini dagur, er hann gaf Marcelló landsvíst, hann gjörði hann frægari enn allar hans sigurvímingar. Kalla menn það ekki hinn mesta dáraskap að farga sjálfum sér; en hinn reidi er biflugummi lífur, þegar hún stingur, þá stingur hún sjálfa sig í hel, og stíkur lífið eptir í sárinn. Svo gjörir og optliga, sú ed lætur reidina fyrir sig ráða, drepur hann ekki sinn óvin, svo hann verði aptur drepinn, þá drepur hann þó gott mannorð sitt, hann drepur góða samvitfni, já, sálina ef til vill, ef hann mæltir reidina með sér þar til hún úðnar í hjartann. Sá sem drefur ófarsarandið nokkud bannvænt, hann má sjá til hvornin hann fái því ælt upp aptur, það fyrsta hann verður þess var, annars er dandinn vis; svo er og í þessu; heudi nokurn þá ávirðing, að hann reidið bróður sínum, þá sjái hann til að hann fái heiptina á burt refid, það fyrsta hann verður heilvita aptur, og kómr til sjálfs síns, annars myndir hann sálu sína; hann myndir einn mann í hjarta sínu, svo opt sem hann ymnist með heiptrefni á það, sem við hann var afgjort, svo opt sem hann æfir þesudar yfir sínum óvin, svo opt sem hann sagnar yfir þeirri þesud, er hann allareidu fengid þesir yfir sínum náunga. Því ef Kristur segir, að sú sem litur eina kómu til að ginnast hana, hann hafi allareidu drýgt hör með henni í sínu hjarta, Matth. 5, þá er líklegt að heiptin muni ekki hafa meira frelsi í himminum, heldur enn óleyflig elska, þótt hvorutveggja sé andstygd fyrir Guði. Segid mér, hvaða dáraskapur er þá það, að spilla svo vináttu hans með jölsfnum, sem sagt þesir: nema þér fyrirgefð monnum þeirra misgjördir, þá vill minn himneskur Fadur ekki tilgefja yður yður syndir, Matth. 6, að menn ná henni ekki aptur, fyrr en menn hafa sætt við bróður sínu, og væri þá betur heima setid enn farið. Öllum þykir mikid fyrir að biðja forláts á ávirðingum sínum, og enn þá meira að láta undan homum sem ofs þesir tilgjort; þetta verður þó að vera, ef menn skulu halda Guðs vináttu. Kristur biður ekki fyrir þess syndir, sem hann veit að hans Fadur ekki tilgefur. O! Guð náði ofs, hvorsu illa er homum þá farið, sem Guðs Sonur ekki vill biðja fyrir? Því kalla eg það hinn mesta dáraskap, að fremja það í bráðræði, fyrir hvort menn annaðhvort skulu missa Guðs ást í himminum, edur og virðing sína hjá monnum. En eg hafi allareidu fhut, að sú verður annaðhvort að gjöra sem heiptrefur er, og væri þá betra aldrei að reidast, edur að minnsta kosti láta reidina ekki fá svo mikid vald yfir sér, að hún brjóstist út um minnum edur hendurnar. Og þesir eg svo nokkud talad um það, hvað skadlig og dærlig að reidin sé. Nú viljum vér síðan heyra með hvorn móti menn fái henni best í faumi haldið.

Það er að tala yfir sig, að segjast vilja edur kunna reidinni aldeilis frá sér að hrinda. Fordild heidinna spekinga er það, en ekki þeking kristinna manna á sjálfum sér; það er eins óhægt, og einhver segja vildi, það hann kyni öldungis að deyða spilling náttúrinnar, svo hún hreifði sér aldrei, og er það aldeilis ómoguligt, svo lengi vér berum eptir ofs þessan dædliga lífhama. Það er og ekki réttvíst, aldrei að reidast; reidast eigum vér syndum og glæpum; reidast eigum vér sjálfum ofs, nær vér fremjum eitthvad af slíku; reidast eigum vér og vandlæta fyrir Guðs sakir; því er það hværki moguligt né gagnligt reidina aldeilis burt að taka; en að setja stordur við henni, að sem minnst gangi hún yfir mál hóg-

lætisins edur freinki samvitfuna, þar um á kristinn maður að láta sér hugað vera, og er það hið fyrsta, að vér yðgliga hugleidum hvað skadligur og dærligur loskur að reidin sé, hvar um eg nokkud talad hessi í hinum fyrra partinum. Þar næst er það, að menn varist þeirra selskap, er ofs mest koma að egna til reidi, edur sjálfir eru með þessum skaploft plágadir; þar um talar Salómon, Orðsky. 22: vert ekki vinur reidins manns, og gæð ekki með hinum galda, að þú lærir ekki hans vagn, og hveirliur sálu þína. Þarabaki að menn varist þær orðsafir, hvar af reidin plagar gjarnan að kvifna í mannsins brjósti. Og er það hið fyrsta, að vér ekki búum yfir neimum illum ásetningi. Hvað þessi blóðhundur Heródes hafi í sinni hafi, er af Gudsþjallshistoríummi angþjóst, sem var að liflata það jafnlausa, nýfædda Rónungsefni, Jესúm, ekki svo af reidi edur illu skapi í fyrstunni, svo sem af metordagirnd, sem áður er sagt; en er hann sá að þessi hans illi ásetningur hafði ei framgáung, þá kveikti Djöfulinn fölsfuna í hans hjarta, svo hann lét myrda þessi jafnlausa börn. Ekki var þetta hið fyrsta bragð Satans við hann; áður hafði hann látið af dögum ráða sína eigin sonu, Alexandrum og Aristobulum, er þeir voru ræðdir við hann, svo sein að setu þeir honum eptir ríkinu, og þó án orðsaka, svo sem af sögunum ráða má. Þetta er alltitt í heiminum; sá sem ekki kénur fram sinni illu fyrirætlan, hann reidist engum hlut svo mjög, sem því, svo hann gétur ekki aflátið; það sjá menn á Pharaóni, er hann fékk ekki halðið Ísrael á móti Guds vilja, Exod. 14; það sýnir ofs dæmi Sauls kónungs, er hann gat ekki David fyrirkomid; 1 Sam. 21, Achabs dæmi, er hann ekki fékk sveltið undir sig Naboths vingard, 1 Rón. 21, Gyðinga, er þeir feingu því ekki ráðið við Postilana, að láta af að prédika út af Jესú nafni, Act. 5. Dærligt er þannin að vilja stríða við hinn almáttuga. Svo blindar ná reidin þann, sem illt hefir í sinni. Annadhyvört trúði Heródes spádómunum, edur hann trúði þeim ekki. Ef hann þeim ekki trúði, hvað dró hann þá til þess, að fremja þetta gudlausu mord? Og ef hann þeim trúði, þá var það glöppka að vilja berjast við Gud; en það sá hann ekki fyrir heiptinni, og þessari fölsfu veldur nú illur ásetningur. Vondskan er frilla Djöfulsins; og eitt frjóffamt kvifindi. Ein illska gétur þúsund adrar af sér, og er reidin og heiptærknin fösturmoðir allra þeirra. Vakti því hver kristinn maður hjarta sitt, og láti þar enga syndsanliga girnd inni drottna, heldur biðji Gud að skapa hreint hjarta í sér, Ps. 51, þá mun honum síður verda hætt við reidinni. Ald sonnu er það mannlígt að reidast, þegar einn hefir gott í sinni og fær því ekki framkomid fyrir annara illsku sakir, (sem optliga skédur) og er það skylt gudligri vandlætingu; en þó skulu menn ekki gæfa þann taum reidinni, að menn troði Guds bodord undir fötunum; því ei má illt gjöra, svo að gott framkomi, Róm. 3. Gjörum heldur skylð vorð embættis með þolinmæði, en felum Gudi ávortinn á hendur. En hitt er víst, að þess verri sem ásetningurinn er, þess stærri verður reidin og óréttvisari, ef ásetningurinn eðlast ekki sinn framgáung. Það veldur því, að ef einn hrekkvis maður gétur framkvæmt girnd sína, þá fagnar hann í hjarta sínu, ámedan honum þykir vænt um skommuna, hefir og marga, sem eins eru skapi farnir og hann, hrófsandi þvilifu, og kalla það vel gjört, og þótt ekki séu þeir, þá vantar einn maffarmann aldrei hræfnara, sem gyllir það fyrir hans

angum, sem honum reyndar þyfa þó klætir að vera. En beri af því, að hann náði fyrir-
ætlan sinni, það gremft honum, því hann veit ekki einasta að illmennska sin er í ljós komin,
heldur þar á ofan verður hann spjádur og lýttur af hvorjum manni, svo sem sá ed tók til að
byggja og gat það ekki fullendad. Það sýnir oðs bæmi mordningjans Heródis, er hann sá,
að hann var gabbadur af vitringunum, þá varð hann afarreidur. Enginn hlutur er sá,
er svo mjög upperti illt skap, svo sem forsmáinn, og ekki einasta þá, sem vöndir eru, heldur
og góða meun, ef þeir eru annars nokkud stórhjartadir; og þess vegna er það hið annað
ráð á móti reidinni, að lita ekki stórt á sig, heldur að eignast sál sína í þolinnaði eptir bði
Lausnarans, Lúc. 21. Því fyrir utan það, að drambsemin spillir mannkostunum úr máta,
hvorsu vel sem einn er að sér um marga hluti, þá gjöra allir menn sér að skýlbu að kessa
þann, sem mikillátur er, og þykist öðrum betri, og getur hann svo ekki á mis við það far-
id, að eigi beri honum margt reidiefni til handa, og því er gott að temja sér nokkurskonar
mannúðleika, og um allá hluti fram-fjarleikann, um hvorn Pálus skrifar, 1 Kor. 13:
fjarleikurinn er þolinmóður og góðgjarn; fjarleikurinn ósundar ekki; fjarleikurinn gjörir
eigi illmannliga; eigi þytur hann upp; hann er eigi ósýsamur; hann leitast ekki eptir því
sem hans er; hann er eigi þunglyndur; hann þeinkir ekki illt, og er í þessari gullvægu máls-
grein allt það innibundið, sem afstýra má reidi og fjanðskap, en efla frið og eindregni
manna ámedal. Veröldin kveppist nú um stundir við, að tylla sér sem hæfst, og sá er lýtt-
ur af morgum, er það gjörir ekki, svo sem hafi hann eigi vit á, að halda virðingu sinni,
nema hann troði sér fram. O! hyad betra er og óhultara, að setja sig í hinn yfsta sefs,
eptir Lausnarans ráði, Lúc. 14; þá mun virðingin sjálfkrafa eptirfylgja þeim, er svo gjöra.
En hann sem tyllir sér á þá troppu, sem hann er eigi varinn til að stíga uppá, hann má
vel taka sér vara, að ei þurfi hann að brjóta odd af oflæti sínu, og ef svo kann til að bera,
þá er engin önnur von á honum, sem hefir gjört mikid af sjálfum sér, enn að honum grem-
jist það, og hann kveppist við á allar lundir að sá hefnd þar yfir; er honum því illa farid,
hvorn veg sem það tekst; nái hann hefndinni, þá stelur hann henni frá Guði, er segir:
min er hefndin, eg vil endurgjalda, Róm. 12. En beri af því, verður hann lýttur af
sinnum lífum, veraldarinnar börnum, hvor ed forsmáir þá, þá er Guðs Syni fylgja í því að
forsmá óréttinn. Hvorsu miklu betra er þá að hafa í fyrstunni snidid sér stað eptir verti,
svo ekki þurfi þeir að snida hann upp aptur, er þú síst vilðir, þar til hann verður mätulig-
ur, eda kannst óflitill, og sagt verði til þín: gef þessum rúm, Lúc. 14, þótt eigi sé hann
heidarligri enn þú, sem þú mátt víkja fyrir; því er ráðligt að hafa sig í hófi, ef menn vilja
ei gefa sjálfum sér né öðrum orðsok til reidi og fjanðskapar. Men skulu ei heldur vera allt
ofgranskygnir eptir óréttinum, edur gloggvir í því að leggja það út á vandan veg, sem
ofs er tilgjört, það kann margt að vera gért af fávísi, af bráðræði, af trausti til vináttu
vorrar, af ótta, af annara fortölum, er sá reiknar sér að vera til smánnar gjört, sem er allt
ofvildvænnur, hvorjum sin virðing er sárari, enn þótt hann væri skorinn eda brendur; og
reidist þar fyrir óþeliga ófyrirhyju; en vilði kanst aldrei reidist hafa, þegar hann sinnur sann-
leikann, og hefir í bræði sínu annaðhvört gjört stærri órétt edur þolad, heldur enn tilgjörðin
var í fyrstunni, en skammast sín að jata síðan, að hann hafi farid villt, þótt hann þessi það

nær honum er reidinn runnin. Og þótt einhver vörðir nokkurn af djettu ráði, þá er það víslíga sagt, er Salómon skrifar, Drósky. 12, að hann sé vitur, sem lætur sem hann ekki fjái óréttim, því órétturinn er eins stór, svo sem hann er af homnum metinn, er hann lifur. Enginn reidist, nema hann ætli sig vansirdtann á einhvern hátt. Í öllu þessu er ekkert betra ráð, enn að gefa reidinni stundir, og úthella henni ekki strax sem hún tekur einn; því biddin kann margt að anglysa, og þrotinn í hjartanu kann að sjátna ámedan, og sjá sem vír er, hann gjörir svo; það er heilnæmt að þretta sjálfan sig í sliti, og þegar menn reidir eru, að ætla sér að bida betri tíma til að hefna síns vanfa, en ámedan kann eitthvað að sté; eg kann að deya, og skal mig þá albrei ydra þess, að eg hafi slept hefndinni. Hann kann að deya, sem mér tilgjörði, og get eg þá eigi heldur ydrast þess, að eg tilgaf homnum, hvorum eg þó gjarna vil samfagna í Himnaríki; og verði hvorugt af þessu. Þá kausfé hann ydrift, og færi mér aptur virðingu mína með áverti, þá hefi eg vel beðið og tekið hlut á þurru landi. Verði eigi heldur það, þá hefi eg tómt til að hura mig um, hvornin eg fjái það bætt, er eg lifði hefi, með sem minnstum skaða beggja okkar. Alleina er að vafsa sig fyrir því, að heiptin snúist ekki upp í hatur, ef menn geyma reidina, sem þeim er hætt við, er ekki óttafst Gud, og hvorum að fol er sín eyllif velferd fyrir virðingu heinis þessa. Gudsborn gjöra það ekki, sem himnaríkið erfa vilja; þau láta sölna ekki undirganga sína reidi, né gefa Djoslinum rámt, Eph. 4. En hvornin sem öllu þessu er varid, þá fæ eg allid tómt til þess, ef eg hepti reidina, meðan hún er sem bráðust, að hura um hvað betra sé að lifjast minum Trölsara, sem mótmælin þolði, Hebr. 12, og drottna svo með homnum eyllifliga, heldur enn að vada uppi með heiminum, og fyrifarast svo með homnum og öllu því, sem í honum er, 1 Jóh. 2.

Því vil eg brúka ráð hins gamla Plátónis, er hann baud þeim, sem reidur væri, að skoda sig í speigli, ámedan hann væri hvað grimmaður og mundi hann hræðast sjálfann sig; en eg vilði skoda mig í minni mold og ösku, þegar nokkud frá líði, ef eg gjæti stillt bræðina, meðan hún er sem mest, og skoda þar hvað litid eg á undir sjálfum mér; eg, sem er eitt blómstur, er folnar strax sem audi Drottins blæs á það, Esa. 40; ein vatnsbóla, sem þýtur upp af vindinum; ein gufa er sést um stundarsakir, og hverfur síðan, Jak. 4, og mun eg þá bráðliga skammaast mín, og þeinkja heldur á vesöld mína, enn hefndina yfir honum, sem ekki hefir kausfé meira syndgab enn eg ámoti Gudi, sem báða okkur skapad hefir, og í hvors hendi að stendur beggja okkar gjafa og ógjefa. Eg vill alleina gleðja mig af því, ef honum þófnast að láta mig þola órétt sinna vegna, Matthy. 5. En eg annka minn óvin, að hann ekki þeinkir hið sama og eg vil þeinkja. Svo hngleidid nú, Drottins born! allir þér sem elskid yðar timanliga velferd, þér sem elskid yðar sálhjálp, og allir þér, sem Gud elskid, gefid yður stundir til að þeinkja um, hvað skadligur hlutur að reidinn sé, hvorsu skamminn að sé sú gleði, er sjá hefir af hefndinni, er hana tekur frá Gudi. Rátid yður í hugkoma, að sálir yðar búa í heyhúsi, því allt hold er hey, segir raust Prédikarans, sem hrópar í eyðimörku, Esa. 40. Hvorsu fljótt kann það að verða til ösku brennt, þegar í þri kvinnar af heiptinni, og hvað erum vér þá? Hvað verður af þeim, er sjálfur hefir eyðilagt

Það herbergi, er Gud fékk jálu hans til, að búa í? Nema að Guds reidi eldur tekur við öfsumni og brennur í henni allt til næsta Helvittis, Dert. 33, frá einni eyðisföld til annarar. Vertu því snarliga samþykktur þínum móttökumanni, á meðan þú ert enn þá á vegi með þónum, að ekki ofurselji hann þig dómaraminum, en dómariinn kvaðaraminum, og verdir þú svo í diblífsu kaftaður; samuliga segi eg þér, þú munt þaðan ekki útfara, fyrir því þú hefir góldid þínum síðasta pening, Matth. 5, sem aldrei verða mun um alla eyðisföld. Þar frá varðveiti þínum misfunsami góði Gud alla þá, sem á hans mistum og gjæstu treysta, fyrir Jesú Krísti forþémistu, amen!

II Þrettánda dag Jóna.

Gudspjallid, Matth. 2 Kap.

Nær ed Jesús var fæddur í Bethlehem á Gyðingalandi, á dögum Heródis konungs, komu vitringar af Austurálfu til Jerúsalem, og sögdu: Hvar er sá nýfæddi konungur Gyðinga? Þér höfum séð hans stjörnu í Austurvegi, og erum komnir að tilbiðja hann. En er Heródes konungur heyrði það, skélfði hann og öll Jerúsalem með honum. Og hann lét samansafna öllum kunnimanna höfðingjum og skrifstærðum lýðsins, og forheyrði af þeim, hvar Krístur skyldi fæðast. En þeir sögdu honum: í Bethlehem á Gyðingalandi. Þvíad svo er skrifad fyrir Spámanninn: Og þú Bethlehem á Gyðingalandi, ert einganvegin hin minnsta ámedal höfðingja Jüda; þvíad af þér mun koma Hertogi, sá ed stjörna skal yfir mitt fólk Israél. Þá kalladi Heródes vitringana heimugliga til sín, og spurði þá inniliga að, á hvörjum tíma það stjarnan hefði birtst þeim, og vífadi þeim til Bethlehem, og sagði: farid þér og spyrjid vandliga að sveininum, og nær þér finnid hann, þá kunnngjerid mér það aptur, svo að eg komi einninn að tilbiðja hann. Sem þeir höfdu nú hlýðt konunginum, fóru þeir af stad. Og sjá þú, að stjarnan, sem þeir höfdu séð í Austurálfu, gekk frammi fyrir þeim, allt þar til hún kom og stóð þar yfir, hvar ed barnid var. En er þeir sáu stjörnuna, glöddust þeir af miklum fögnudi, og geingu í húsið inn, og fundu þar barnid, með Maríu móður þess, fellu fram og tilbáðu það. Og að upplöknum sínum fjárfjóðum, öf-rudu þeir því gjafir, gull, reykelsti og myrru. Og feingu ávísan í svefni, að þeir kjaemi ekki aptur til Heródem, og fóru svo annann veg aptur í sitt land.

E r o r d í u m.

Snemma taka börn til meina, segir orðsháttur vor gamall, og er hann sannur. Maðurinn fæðist til eyðdanna, eins og neistarnir upp í loftid fljúga, Job. 5; fullur hörmunga og fárra lífdaga, Kap. 14. Allar sképjur Guds, er hann gjört hefir öfs til þarfinda, þær eru að nokkru leiti sjálfsferar, skemmu eptir það þær útkoma af möðurlífi: þeim hefir Gud og náttúran tillagt af sjálfum sér, hvað

Þær skulu hylja sig með og varðveita fyrir kulda og illvæðum; maðurinn sæðist nafinn í heim þennan; þær sæðast þeigjandi af möðurlífi, manneskjan með ópi og tárnum, svo sem kvíði hún við þvi, að henni þyrjar að ganga í gegnum táranna dal, á meðan hún náir lífi að halda. Jörðin er dýranna säng edur sjórinn fiskanna, nær þau útklafa eru. Manneskjan má ekki lífi halda, nema hún á alla vegu sé nærð og föstrib. Þessi er upptúnni vor, hvörjum þó ástundum ekkert þykir sér ómáttugt, nær vér dregumst á legg; er þetta þó hinn minnsti hluti mannliga eynda, er vér þolum á ómálga alðri vorum. Dg er það ekki að undra á of, hvorra sedur sagt var í endverbu, að í sveita síns andlitis skyldi hann síns brauds nepta, og næra sig af jörðunni með erfði alla sína daga, Gén. 3. Hann hafði til þess unnid, og vér síðan, sem af honum komnir erum. En það eru undur, að hinn annar Adam, sem er Drottinn af himni, 1 Cor. 15, hann skuli við sama og enn þá miklu sakari kosti víla, jafnvel þótt hann sé eptir höldinu af Adam kominn. Það heyrnum vér þó í þessa dags Evangelíó, þar kóngur himins og jarðar má þólfum og ossófnum hins grimma Heródis mæta. Allá var hann fyrir í heiminn borinn, enn að Undskotinn uppfyllti hjarta þess gudlausa kóngs til að útlöfva ljós heimsins, og afliða hann, sem öllum gefur líf og anda. Dg fyrir því að þessi umfatur Heródis voru upphaf Drottins hörmunga, er hann þóla mátti stráf í inngaungu þessa nátturliga lífs, þar sá refur með slægdarfullri undirhyggju leitadi svo frekliga eptir að víta, hvar Drottinn væri sæddur, alleina til að ráða hann af dögum, sem raun gaf síðan vitni um; þá vil eg tala framvegis um þeirra fjör í heiminum, sem honum vílga eptirfylga í þessum táranna dal inn í hans dýrd, og það í tvennu lagi. 1) Vil eg ræða um Guds barna mótlæti, hvað þarfligt það sé. 2) Um Guds aðstod í mótlætinu. Þinn góði Gud. Sjóni tungu minni og hjörtum yðar með náð síns anda, sér til lofs og dýrðar, fyrir Jesum Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Drottinn Jesús sagði við Lærisveina sína, Lúc. 18: hvör sem ekki meðtekur hinna ríki svo sem ungarn, hann kann ekki að innganga í það. En eg vil segja, brædur mínir! nema þér gjörift eins og ungarn það er María lagði í jotuna, þá fáið þér ekki inngangid í Gudsríki. Þér með vil eg ekki það meint hafa, að nokkur af oss Adamsbornum kummi svo fullkominn, svo heilagur, svo réttlátur að vera, sem hann, er ekki víssi af synd, 2 Cor. 5, heldur svo sem Drottinn segir, Lúc. 6: verid misfumsamir, líka sem yðar Fadir er misfumsamur, og er þó syndug manneskja langt frá því, að jafnast við Gud í misfumsenitni, svo vel sem öllu öðru, heldur býður Frelsharinn oss, að breiða eptir honum sem mest verður. Svo eigum vér Drottin Jesú að líkjaft í öllum vorum lífemis háttum, að svo miklu leiti sem oss er mögult í þessum dandliga lífhama, og það ekki sízt í krossburðinum. Hvörinn hans fæðing, hans uppfóstur og allur hans aldur var fátækt og eyndum hláðin, er oss almunngt af Gudsþjallamannanna bókum. Meininum því ekki, brædur mínir! að vér munum fleppa hjá að drekka af lænum með Kristó, Ps. 110, hér í útlegðinni, ef vér viljum nýtt gleðinnar vin með honum drekka í Gudsríki, Matth. 26. Minnist þess orðs, er eg sagði yður, segir Jesús við Lærisveinana, Jóh. 15: ekki er þrellinn fyrir herra sínum; hafi þeir mig ossótt, þá munu þeir yður einnig ossækja. Hann hlaut þann kálk af að drekka, er hans Fadir hafði honum áfseiktum, svo að Ritningin uppfylltist, Jóh. 18. Vér skulum og Ritninguna uppfylla, Matth. 26, með því að drekka hans kálk, hvör ed segir, að í gegnum margar hörmungar þyrji oss inn að ganga í Gudsríki. St. Pétur býður oss, Act. 14, að vér skulum hugga oss þar við í mótganginum, að vorir brædur í heiminum hafa þvilist að líða. En hvað miklu heldur ættum vér að hressa ged vort þar við, að þetta er oss með sjálfum Guds Syni sameiginligt, hvör að er hófundur og full-

komnari trúarinnar, Hebr. 12. Því segir Páll, 2 Cor. 1, að svo sem að Kristi þifur yfir-
 guæfi til sín, svo yfirguæfi og sín huggun fyrir Kristum. Vitringar þessir, er Guðspjallid
 ungetur, öfrunum hinum nýfædda Jesú gull, reyksli og myrru. Allt vorn þetta konung-
 ligar gáfur. Svo var hann fátækur, sem allt silfur og gull á, jördina og allt hvað í jörð-
 unni er, Ps. 50, að hann mátti þetta þiggja af framandi monnum; en þvillts einfsis krefur
 hann nú af oss, þar hann er innenginn í sína dýrð, utan hvað vér skýlðngir erum að
 hjálpa hans naundstöðnum límmi, með því sem Guð oss lánad hefir, um hvörja hann segir,
 Matth. 25: hvað þér gjörðud einum af þessum minnum minustu bræðrum, það gjörðud þér
 mér. Hvors krefur hann þá af oss? Einnar samrar og lifandi trúar; það er það gull,
 sem vér eigum Guði, himnanna konungi, að bjóða, en hún reynist hvað mest í hörmúng-
 inni. Það er hægt að trúa Guði, nær allt að óskum gengur. Valla vitum vér hvort
 vér rétttrúadur erum, fyrr enn í mannaumumum. Það orkar ekki á hreyftri kappans fyrr
 enn á holminum. Eigi vita menn, hvorsu að stýrimadurinn er forsjáll nema í ógussfón-
 um og andvirdrum; og eigi hvorsu dyggur að hirdirinn er, fyrr enn hann sér úlsinn koma.
 Svo reynist og trúin vor í mótlätinu. Það er já eldur, ed gull þetta skal reynast í, og
 svo sem gullid smeltist í eldnum, en tapar ekki þýngd sinni, ef það gott er; en heyid og
 hálminn brennur hann upp; svo reynast Guðs börn í mótgáingnum, styrkjast, eflast, vidur-
 kveifjast og leidrétast, en í sama mótgáingi kollsteypast veralskarinnar börn, tertýnast, eydi-
 leggjast, orvænta og falla í vil og efasemi; hinir facka Guði, losa hann og prisa, kysandi
 á hans födurlegu hirtingar vönd, með allri andmýkt og trúfastri von, hvör ed aldrei
 lætur til skammar verða, Róm. 5; þessir lasta Guðs h. nafn, mögla, leita allra annara
 meðala enn að snúa sér til hans, sem þá typtar. Sér um talar St. Pétur ágjatis vel, 1
 Þist. 1, segjandi: þér ernd gladir, jafnvel þótt þér um litla stund, ef við þarf, hrygðir ver-
 id með aðsfilhanligum freistingum, svo að reynsla yðvarrar trúar verði gullsins reynslu dýr-
 matari, hvort ed forgeingur, og verður þó í eldi reynt, til los og heidurs og dýrðar í
 opinberan Jesú Kristi. Með reykslism verða teiknadar bænir heilagra í opinberunum hins
 h. Jóhannis, Kap. 5 og 8; en Guð náði oss, hvorsu að vér kaldur erum í bæninni. Í
 medlatinu gjörir madurinn guð af sjálsnum sér, þegar allt að óskum gengur, og þvillst
 einfsis þurfi vera, en veit ekki það hann er fátækur og voladur, ber og nafinn; Opimb. 3.
 Men segja, þar er fridur og tryggðeifi; en vita ei nær enn ógjafan bráðliga yfir þá kén-
 nr, svo sem jóðsött óléttu komu, 1 Thess. 5. Guð náði þann sem banarlaus er í vöndri
 veröldu þessari; betra er nafinn að gánga í orrustu, og mállaus fram fyrir dömarann, heldur
 enn banarlaus fram að gánga í heiminum. En þetta reyksli tendrast ekki betur af nein-
 um hlut, enn af eldi mótlätanganna; því segir David, Ps. 34: hinir réttlátu kolluðu til
 Drottins, og hann bænheyrdi þá, og frelsaði þá af öllum hörmúngum þeirra. Menn fá ekki
 eld af stálum, nema meir slái því við timuna, og svo læra menn að þreyta við Guð með
 heitri bæn í mótgáingnum, svo sem von er til; því hann sem heitt skal biðja, honum skal
 mikid á því liggja, er hann biður um. Vér erum svöðdan sjálsbyrgingar, þegar veröldin
 lætur eptir oss, að vér þvskumst oss um alla hluti fullnógir vera, svo sem ekkert þessum
 vér að þiggja af Födur ljósanna, frá hvörjum þó kémur öll göð gjöf og öll fullkomin

gjof, Jak. 1. Móttætið hlýtur að verka í öf hitann og alvörungsfnina í bæninum, því annars erum vér kaldir og dofuir í því að biðja Gud. Efti hefdi hin kananeíska þreytt svo við Drottinn með bæninum, nema hennar dóttir hefði verið svo þingliga plágud, Matth. 15; efti hefdi samfunduhöfðinginn leitad Krists, nema dóttir hans hefði andast, Matth. 9; og kónungsmadurinn hefði vel heima setið, hefði eigi vanheilindi hans sonar rekið hann af stað, Jóh. 4. Og þótt að öf dagliga liggi svo mikil á Guds aðstod, að vér erum allir uppá hana komnir, þá sjá meim það samt ekki fyrir enn í mötgáningunum. Svo kveikir nú Gud þetta sitt upplýstningaroöfður með eldi móttætinganna hér á jörðunni, svo það verði einn sætleiks ilmur fyrir hönum í himninum. Fyrir myrruna hafa lærifedur kristiligrar kirkjur, og meðal annara Gregoríus hinn mikli, viljad skiljast láta deyðingu holdisins, af því að hin beiff er, en gefur þó af sér ilm mjög sætann. Engin fórn er Gudi þeckari enn þessi, næst trúnni á Kristum, og hún verkar ekki í manninum, nema fyrir trúna, en þó allra helst í móttætinum. Þegar hinn gamli Adam tekur til að verða fullur og feitur, og gjörast lauslátur, svo sem Móses sagði um Ísrael, Dext. 32, þá leggur hinn alvísí Gud við hann krossins beitli, svo hann taminur verði og krossfestur með Krísto. Það er, að hin illa girnd, sem í öf býr, verði afmáð með krossgáningunni eptir vorum Trélsara. Hans blefsada hold varð svo vanburda á krossinum, að hann gat dáid og látið sína sálu frá sér. En hann varð lifgáður aptur eptir andanum, svo sem Pétur segir, 1 Pét. 3, það er eptir guddóminum; það stæði til þess, að hann tillegði vörnum anda þann styrk, að hið syndamspilla hold gjæti dáid í öf, en vér eptir andanum lifað, varð svo hinn sami hlutur, sem aflaði hönum mannlígs veikleika, orðsok til gudlígs fraptar í öf, og hefir Jesús aldrei meira almættisverk framíð, en þegar hann sem veikastur var. Svo verða og þeir, sem af andanum fæddir eru, styrkvastir í Gudi, þegar holdið deyðist og hinn gamli maður er sem veikastur. Þetta vottar St. Páll er hann segir, 2 Cor. 4: alla tíma berum vér umkring deyðingu Drottins Jesú í lífhamanum, svo að líf Jesú verði og angljóft í vorum lífhama. Segid mér, br. m. kann noéfurt hlutskipti, noéfur heidur, noéfurt ríki þvilíkt að vera, svo sem að kallast og að vera Gudsborn? All veraldarinnar metord eru þrældómur hjá því nafni. Madurinn blífur ekki lengi í heidrinum, segir David, Ps. 49, hvorsu þá völd edur virðingar, sem einhver hefir, en þetta hlutskipti má enginn af öf taka. Vér erum teiknadir í hans höndum, Esa. 49, af hvørs hendi enginn fær öf slitið, Jóh. 10. En hvað segir Postulium til Hebræos, Kap. 12: Hvörn Drottinn elskar, þann agar hann, og hann tyytar þann son, er hann að sér tekur. Ef þér ogumina þolid, þá mun Gud tjá sig yður eins og börnum. Því hvör er sá sonur, er fadurinn ekki vandlæti um; en ef þér erud fyrir utan aga, hvørs allir hluttakandi eru, þá erud þér hjábörn og ekki synir. Þér af ræð eg það, að krossinn Krísti má reiknast þantur arfleifdar vorrar, og eitt tryggðamerki, sem Guds Sonur hefir sett uppá sína elskuliga brúði, og svo sem festipeningur þess bústadar, sem Guds börn hafa í hans ríki heima tekið; því hér höfum vér ekki staðfastann samastad, heldur væntum eins annars, þar sem vor borgarréttur er, sem er á himnum, Phil. 3. Það er það merki, er St. Páll um talar, Gal. 6, er hann segir: að heimurinn sé sér krossfestur, og hann heiminum. Þéðan af (segir hann) gjöri mér enginn ónád,

því eg ber teikn Jesú Krísti á mínum lífhama; þar fyrir er mótlætið aldrei svo þungt, og engin hornúng svo mikil, að sú huggun eðli yfirgnæsi, að vér eigum víssa arðvon í Guðsríki, meðan vér berum Krísti kross með þolinæði. Þar um talar St. Páll, Róm. 8: sjálfur andinn ber vitni vorum anda, að vér seum Guðsbörn; en ef vér börn erum, þá erum vér og erfingjar, já, erfingjar Guðs, en samarfjar Krísti; ef vér líðum með hönum, að vér einnig með hönum dýrðligir verðum. Hann segir einn aptur, að ef vér vonndum á Kríft alleina í þessu lífi, þá værum vér vesalastir allra manna, 1 Cor. 15. Eg vil og það segja, að vér værum allra manna fávísastir, ef vér dýrkndum Guð fyrir eptirlæti þessa heims alleina, eins og hann hafði eðli annað þáfundsinnum meira og betra fyrirbúid þeim, er hann elska. Reidumst því eðli, bræður mínir! Þótt vér sjáum hinum ógudliga vel gáangi, Ps. 73, en Guðsbörn hornúngar lídi. Þótt Guð hafi ástundum margt látið eptir elskendum sínum, þá er það reyndar eðli svo eiginlegt kríftindóminum, að þeim lídi jafnan vel, sem eru Krísti þegnar. Ógudligir hafa eðli á hinnum, svo hafa Guðsbörn eðli í heiminum, og þótt þeim falli ríkdómr til, þá festa þau eðli hjartad við hann, Ps. 62. Sér um áminnir St. Pétur næsta heilumeliga, 1 Pét. 4, með þessum orðum: elskanligir, segir hann, skelfist eðli svo sem ókunngir af reynslu þeirri, er fram við yður kómur af eldinnim, til að freista yðar, svo sem hefði yður nokkud óvenjulegt tilfallid, heldur gleðjast af því, að þér erud hluttakendur hornúnga Krísti, svo að þegar hans dýrd opinberast, að þér gleðjast þá fagnandi. Þegar skóin hafa nokkra stund byrgt fyrir sólna, þá skín hún hvad segurst. Þess meira sem vér líðum hér fyrir Krísts sakir, þess heldur munum vér fagna, nær vér skilum með hönum dýrðligir verda; Róm. 8. Sá kann aldrei huggaður að verda, sem eigi harmaði. Má sjá nokkud sigrinum hrósa, sem eigi bardist? Guð kann eðli að afherra þau tárin í eyliðu lífi, er aldrei voru áthellt í þessu. Vitum því eðli til nærverandi þrellingar, hvort að er skammvinn; heldur til eptirfomandi farfaldar, sem er eylið, vitandi það, að mótlætningar þessara tíma eru eigi verðar þeirrar dýrðar, sem við ofs opinber verður í eyliðu lífi, Róm. 8, og hin létta hornúng, er vér hér líðum, aflar ofs óunnæðilígs þunga eyliðrar dýrðar, 2 Cor. 4. Svörja Guð ofs gefi fyrir forþénuftu Sonarins, amen!

Hvad því síðara vísitur, er eg hét um að tala, þá stendur hér í Guðspjallinu, að vitringar hafi komid úr Austurvegi, og fært barni þessu gáfur. Þetta sýnir ofs Guðs almáttugs foderliga unhyggju og forsjón fyrir sínum börnum, miðt í mótgánginum, miðt í orbyrgðinni; og sannast á þessu meðal annars, að Jesús hefir ofs til eptirdæmis líðið, 1 Pét. 2. Hinu alshygni Guð, fyrir hvors augum að allir hlutir opnir og naftir eru, Hebr. 4, hann víssi vel hvad lá fyrir sínum eingetna Syni, og hvorsu hans hönd hafði ásett að plága hann verra synda vegna, Esa. 53, með lángri og mæðufamri reisu, og lángri átlegð í Egyptalandi, og það strar sem hann í þennan eymdadal börum var, samt lét Guð hann eðli aldeilis hjálparlausann, heldur sendi þessa ókenndu menn af fjarlægum landi, til að bæta hans nauðpurft, og hans fátækfrar móður. Évent hefir hinn gódi Guð með þessu almættis og miskunarverki útreitt; hið fyrra, að hann syndi, að þetta hjálpræði tilheyrði heidnum þjóðum, Esa. 49, hvörjir að vörn á Guðs í heiminum, og fjarlægir Ísraels rétti, Eph. 2. Það fólk er sat í myrkrunum sjá ljós mikid, Ef. 9. Því eigi er líkligt að

þessir vísu menn hafi bulid það fyrir löndum sínum, er þeir sáu og heyrdur, hvar eftir síðan fylgdi kristnibodid meðal annara þjóða. Hann sendi þessa framandi menn svo sem í umbodi heidinganna, til að hylla þennan nýfædda Róning yfir sig, til þess að hann drottna skyldi til gíftu veraldarinnar endimarka, Ps. 2. O! hvorsu ættum vér þessu að fagna, hvörjir eigi vorum Guds fólk, 1 Pét. 2, en hann hefir þó kallað sitt fólk. Hvorsu ættum vér að þrifa hans réttlæti yfir hans eigin, og hans miskunsemi yfir oss, sem vorum annarligir, að hinir náttúrligu kvistirnir eru afbrotnir, en vér implantadir, sem voru villvínvínur, Róm. 11. Hann rak sinn eingetinn Son í útleig á Egyptaland, strar á ómálga aldri, en hann hefir flutt vinnid af Egyptalandi aftur, af því þrældómshásum, og gróðursett hann í þot landinu, er hann vilði gefa þeim, Ps. 80; þá má eg heimsæra uppá oss, hvorra fedur að voru syndarinnar og Djöfulsins ánand undirokadir, er þeir geingu til mállausra skárgöda, 1 Cor. 12. Aldrei kunnur vér nógliga að mikla og upphessa hans gúðmálgu speki og fæðurliga forsjón, að hann með þessu vitringanna dæmi sýnt hefir, að fá væri í heiminn borinn, sem er vor fridur og gjörir eitt af báðum, og girðingu midveggjarins hefir afbrotid, Eph. 2, þar hann afmáð hefir óvinskapinn, hvort að var lögmál bodordanna, sem var innifalid í setningunum fyrir sitt hold, svo hann gjordi tvo að einum nýjum manni og sendi frid, svo þar eru nú af Gyðingum þeim ed trúðu, og heidingjum, er áður efi trúðu, orðid eitt sandahús, einu hirdir, Jóh. 10. Þetta var hið allra mesta misfunar verk yð þá, er voru hinum sárustu eyndum vafdir og mesta sálar vöð; og svo að Guds fæðurlig gjæffa létu oss vita, að honum og umhugad væri um líffhami vora, þá sér hann sínum elskuligum Syni, hvör að í volædi alinn var, hann sér honum farborða með þessu móti sem áður sagt. Herra Gud! Hann kom til sína eigin, og hans eigin meðtöfu hann efi, segir Jóhannes, Kap. 1. Næla sýndu það Gyðingar; hans móðir. fæð efiert ríum í gæstaherberginu, til að fæða í heiminn himins og jarðar Skapara, nema einu stall, Lúc. 2. En framandi menn, þeir ed efiert af Gudi víssu, þeir koma um lánga vegin til að færa honum gjafir. An efa hefir hinn góði Gud þetta gjört meðal annars til þess, að þau eigi skyldu nauð líða á flóttanum í Egyptaland. Máttugur var hann að sjá þeim borgid með öðru móti. Hann gat látid hvört heyrtra í jöfnumi að gulli verða. Það var efi meira fraptaverk, að leida þennan litla hóp í gegnum eyðimörkina, án allra meðala til Egyptalands frá Canaan, heldur enn mörk þásum Israels sona úr Egyptó inn í Canaanland, og forfarga þá um heil fjörutigir ár í eyðimörfinni. En Gud vilði héra með syna, bæði móður hans og fósturfæður, sem og öllum þeim, er þetta Evangelium síðan heyrta hafa og á hans nafni trúa, að jafnvel þétt hann Róningur væri, þá væri hans ríki efi af þessum heimi, Jóh. 18, og svo ættu allir þeir lyndir að vera, sem honum vildu til handa ganga, að láta sér nægja, 1 Tim. 6, sínu deildann verð, bæði í meðlæti og mótlæti; og þegar vér höfum það, vér skulum fæðast og flæðast með, að vér látum oss þá nægja, ef Gud vill svo vera láta. Uppá sinn eingetinn Son hafði Gud lagt alla byrði syna vorra, Esa. 53. Sú ánand tók til strar í vögg, annars hefði hann efi í armód fæður verid og landslotta orðid; en ef honum var svo umhugad um hann, þá er hann reidur var

syndarinnar vegna, að hann þetta gjerði; að hann sendi honum Eingla til þjónustu, þá hann freistadur var, Matth. 4; að hann sendi honum Eingil af himni í hans bitra dauða stríði, Lúc. 22; því viltú þá orðanta um Guds aðstod í mötgáningunum, sem í honum og fyrir ham ert sættur við Gud, Róm. 1, og Jesú Kristi samarsí ordinn. Eru ekki öll vor höfundhár talin? Mun þá eitt af þeim falla á jörðu án vors Föðurs vilja, þar slíkt má ekki einn titling henda? Matth. 10, og hvorsu dýrmatari erum vér þó titlingunum, sem með Guds blóði erjum endurkeyptir; Act. 20; en ef Guds vilji verður á oss, hvörju höfum vér þá að fíða? Er hann fátakur, að hann geti ekki hjálpað? Edur harðsviradur að hann vilji ekki? Því mögulum vér þá; strax sem ekki er fyrir augunum það sem eta skal? Hvar fyrir þýngja menn hjertu sínu með sorgum þessara næringar? Lúc. 21. Því hripfa þeir náungans brand út af hans muuni, sem valdid hafa, strax sem þá vantar? Því svífta hinir með aðfylljanligum undanförnum og rángsléitni er yfirvaldinu eiga tolla og tiundir að gjalda? Því halda menn daglaunaráns sveita inni? Því þrettáft menn á innbyrðis, í kaupum og solum? allt þetta er af hinum Bonda, og gjöra það nokkrir því, að þeir eru svo lyndir; aðrir þess vegna, að þeir hirta ekki um, þótt að þeir brúki leifar eðfunnar og arf hins födurlausna til hófs og vsmietnadar; en flestir þess vegna, að þeir vantroysta Gudi; en hvað miklu betra er að brúka Davíðs ráð, Ps. 55, og varpa sinni áhyggju uppá Drottinn, því hann mun því vel til vegar koma. Hann kann að gefa vatn af hellunni, þegar hann vill, Ex. 17. Hann getur fadit sitt fólk með mamma, Ex. 16, nær honum þófnast. Hann getur sýnt Ugar brunninn á þurrlendinu, nær hún til hans kallar, Gen. 21. Hann getur forforgað Jónas í hvalfiskins fíði, Jón. 2, og jafnvel látid hrafninn þann gráðugasta hræfugl, færa Elíe fadslu, 1 Róm. 17. En vantruinn segir, að Gud gjöri ekki jarðteifnir eins og á Elíe dögum. Eg jata það, þess þarf og ekki við, Gud hefir svo lengi sýnt oss gjæsku sína og almatti, að vér mættum vel trúna, þótt ekki sjáum vér teifn og stórmerki; en þó vil eg það segja, að væri þar til Elíe trú, Elíe bæn, og Elíe kjarleifi, þá er Elíe Gud einn og hinn sami, ef honum þætti fraptaverkanna við þurfa. En mér sýnist eigi þurfa jarðteifnir til þess, edur að umbreyta náttúrunnar háttum, að Gud varðveiti þá sem honum treysta, og hann í anda og samnleika afalla, og sjái þeim farþörða, bæði þá illa og vel geingur; því þess hefir aldrei misbrestur orðid frá fyrstu heims sköpun, allt til þessa dags. Það orð stendur stöðugt, segir Postulinn, 2 Tim. 2: að þekkir Gud sína; eða vill nokkur strífa honum fyrir, með hvörju móti hann hjálpa skal? Seig mér, hvör mindadi þig nær þú enginn varst? Ps. 139. Hvor forforgaði þig í módurlífi? Hvor leiddi þig út þadann? Hvor gaf þér albur og vort, mál og vit? Gjörðir þú þetta sjálfur? eða hjálpaðir þú nokkud þar til með þinni áhyggju? Seig mér, er þá ekki lífid meira einn fæðslan? og lífhaminn meira enn klædnadurinn? Matth. 6. Hvor lætur grasið á jörðunni vaxa? Segir ekki Jesús, að það verði að afurkallinum föfanda, Marc. 4. Hvor plantar trén í skóginum? Hvor lætur saudina sjóldga á jörðunni? Hvor framleidir fíffana af sjónum? Hvor gefur regnið á jörðina í hagstæðann tíma; Þáll sagði Gud gjörði það til vitnisburðar um sjálfann sig, Act. 14. Væri þér einnig rígt í veröldina í dag, og þú seir að allt þetta stéði, mundir þú ekki kalla það fraptaverk? Svo verða Guds almattis-

verf einn almennur hlutur hjá oss, í hvorjum vér þó efi þið minnsta stíla kunnun. Hann lætur mig þó margt mótlæti þola, segir þú; því má eg húngrá og þyrsta? Því hann vill kenna þér, að maðurinn lifi efi af einufaman brandi, heldur sérhverju orði sem framgeingur af Guds munni, Matth. 4. Því em eg sjákur og sár? Til þess, að lífhamans vanheilsa verði að andans heilbrigði. Því missti eg það Gud mér áður lánað hefir? Efi þú efi festir hjartad þar við, Ps. 62. Því verður minum hjærustum vinum og aðstobarmönnum í burtu svipt? Efi að Gud sé þiun besti vinur, og þú lærir að þekka, að hjá þönum einum er hjálpin, Esa. 43, þá öll mannlig hjálp er úti. Hlusta því til þess er Elíphas Temanites sagði við Job, af hans bókar Kap. 3: Samnliga er sá maður sáll, er Gud typtar; fyrirli þú efi straffan hins Almáttuga; hann hrellir sjálfur og læknar; hann slær, en hans hendur græða; af sér hörmúngum mun hann útrýfja þér, og í þinni sjöundu skal eigi snerta þig þið vonða; í húngrinu mun hann frelsa þig frá dauðanum, og í stríðinu af sverðsins hendi. Vel er það satt sem Postulium segir, Hebr. 12, að öll typtan meðan hún aliggur, þykir hún sorg, og engin gleði vera; en hún gefur þó eptirá fridsamligan ávört réttlætissins. Þar fyrir geingur það Gudsörnum, svo sem hann um sig jatar, 2 Cor. 4: vér höfum þennan féssjóð í leirferum, svo að yfirburðir fraptarins séu af Gudi og efi af oss; í öllu þjáumst vér, en verðum þó eigi aðþreingdir; vér efumst, en orvæntum eigi; vér líðum össófn, en verðum eigi yfirgefni; oss verður niðurvarpað, en vér fyrirforumst þó efi; hvar fyrir, bræður mínir? Því að oss hendur eigi nema mannlig freistni, 1 Cor. 10. Það er svobðan mótlæti, sem mönnum er bærisligt, en hann er trúr, og freistar einffis yfir megn fram, svo að margur Lazarus, sá er liggur fyrir dyrum hins ríka, fullur kanna, Lúca. 16, hann er betur til fríðs, enn einn veralbar sonur, hvörn agirndin dagliga plágar, hvörn ofundin slitur, hvörn reidinn breunir, hvörn hofinóbúrninn uppblas, svo hann hefir eigi fríð nema einhver steyti; hvar á móti Guds vinur hrófar sér af hörmúngunum, vitandi að hörmúgin verkar þolinmæði, en þolinmæðin reynsluna, en reynslan vonina, en vonin lætur eigi til skammar verða, Róm 5. Þviad elsta Guds er úthellt í hjörtum vorum fyrir G. Andá, sem oss gefinn er, Róm. 5. Játum það því satt að vera er Jakób segir, Kap. 1: sáll er sá maður er freistinguna þolir, því nær hann reynður verður, mun hann vðlast fórunu líffins, hvörri Drottinn hefir heitíð þeim er hann elskar. Hennar njótandi að verða, unni oss misfunnsamur Gud, Konungur eyllifrar býrðar, fyrir Son sinn Jesúm, amen!

Fyrsta Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Lúca. 2 Kap.

Þann tíma: og þá ed hann var tólf ára gamall, fóru þau upp til Jerúsalem eptir síðvenju hátíðardagsins. Og er þeir dagar voru líðnir, og þau

föru heimleidis, varð barnið Jesús eptir í Jerúsalem og hans foreldrar vissu það ekki. En þau meintu það, að hann væri hjá fælskapnum, og voru svo komin eina dagferð, og leitudu hans meðal frænda og kunningja. Og þá ed þau fundu hann ekki, geingu þau aptur til Jerúsalem, og leitudu að honum. En það stæði svo eptir þrjá daga, að þau fundu hann í musterinu sitjandi midt á milli lærifedranna, heyrandi þeim og adspyrjandi þá. En allir þeir er hann heyrdu, undrudust yfir hans skilningi og andsvörum. Og er þau sáu hann, hníckti þeim við. En hans módir sagði til hans: Son minn! því breyttir þú svo við okkur? Sjá þú, faðir þinn og eg leitudum harmþrúngin að þér. Og hann sagði til þeirra: Hvað er það þið leitið að mér? vissuð þið ekki, að mér byrjadi að vera í þeim hlutum sem míns Fæðurs eru? En þau undirstóðu ekki þetta ord, sem hann mælti til þeirra. Og hann fór með þeim ofan, og kom til Nazareth, var þeim og hlyðinn. En hans módir geymdi öll þessi ord í sínu hjarta. Og Jesú jókst aldur og vitska, og náð hjá Gudi og mönnum.

Erordium.

Nær sem ekki meðtekur himnaríki sem annað úngbarn, hann mun ekki innganga í það, segir Endurslaufnarinn, Marc. 10. Hvað skulum vér hér til segja, bræður mínir? Eg ætla að holdi og blóði muni þetta sfgar þýsja, og er þess öll von, því þau erfa sjálf ekki Guds ríki, 1 Cor. 15, er þar fyrir líklegt, að þau muni ekki kunna mikla grein á þeim hlutum, er til Guds ríkis heyrja. Hvornin kann maðurinn að endursæðast, þá hann er gamall? Hvort getur hann horfid aptur í sinnar móður fvið, og fæðst svo að nýu, sagði Nikodemus? Jóh. 3. Og líkar telur mun hold og blóð telja sér; skal eg æpa aptur eins og úngbarn, og verða vísfirringur eins og úngbarn, og láta öllum látum eins og úngbarn? eda eru himnanna dyr svo þraungvar, að eg verð að skrifa á fjórum sótum inn í Guds ríki eins og úngbarn? Þraungvar eru þær að sonnu, kristinn maður! og það svo mjög, að hægri er illfaldanum að ganga í gegnum nálaraugab, heldur enn rífum manni inn í himnaríki. Matth. 19, og leidið er þágangad svo þraung, að margir vilja hana ganga og geta það ekki, að vitni Kristi, Lúc. 13. En ekki er það meining vors Frelsara, að það sé vegur til himnaríkis, að ganga í bernsku eður úngæði, heldur enn hitt að mannum byrjadi aptur að hvefja í fvið sinnar móður. Páulus segir öfs best hvornin því hagar, með þessum ordum: Verið ekki börn í skilningum, heldur í hreðvisinni, 1 Cor. 14. Sá er altíð nógu vitur, er sér lætur stjórna af anda Drottins; hinn er fávísari enn nauðið og asinn, Esa. 1, sem móstendur heilögum Anda. Þér þykir það vesallmannligt að æpa eins og barn, en ekki þótti það David, sem að táradið fyrir Gudi um allar nætur, Ps. 6; ekki Ezechíel konungi, sem tistf eins og tranan, og furradi eins og dúfan, Esa. 38; ekki Manassí, sem-gjörði heita vðran fyrir sínar syndir, 2 Kron. 33, og voru þessir engin litilmenni; ekki Pétri, sem gekk út og grét heiffliga, Matth. 26, og ekki hinni bersyndugu, er þvodi Jesú fætur í tårum sínum, og ferradi með harlockunum, Lúc. 7. Þessir breittu eptir smábornunum, og þannin ætla eg flestir hafi geingid inn í himnaríki. Gud náði vort eymdarstand hér í heiminum; þegar vér vorum ómálga börn, og vissum engin beili góðs eður ills, þá var himnaríki vort; en nær vér drögumst á legg, gjeraft-sumir helvitis eldbrandar. Gott er að sonnu að vara að aldri, og undir eins að vitsku og náð hjá Gudi og mönnum, eins og barnið Jesús; en það illfætti viðviku, þá ætla eg gott sé að fara aldrei af barns aldri; því kalla eg þann þoppinn, sem ekki veit af fleiri óþyngum að segja, enn hann er fæddur með; jafnvel þó allt sé holdligt, það af holdinu er fædt, Jóh. 3. En það má þó að miklu leiti bæta, með kristilígu aga og uppefæðingum. Um þetta vil eg nokkud framar tala út af þessu heil. Evangelíó, er vér viljum í tvo hluti deila: 1) Um fylðu foreldranna við börnin. 2) Um barnanna fylðu við foreldrana.

En þú, sem ordinn ert hlutafandi holds og blóðs, eins og smábörnin, Herra Jesú Krísti! Hljórn þú hjörtum vorum, svo oss fúsa gjöri að fylgja þínu blefsáða dygða dæmi, og send oss þar til náð þíns Heil. Andá, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hid fyrsta sem foreldrarir eru börnunum skyldugir um, það er líkhamlig forsjorgun, fót og fæði; það kénur sjálf-náttúran; himin og jörð hrópa það dagliga; allir hlutir hafa forsjorgun af því sem þeir eru fæddir af; villudýrin á mörkinni, þau grimmu ljónin, og hinar ölmur byrnur, afrafja efi sitt fóstur. Dréb hefir sinn vefva af rötinni, og ornum jarðarinnar gífur hún sína fæðu, og vér erum sjálfir kommir af heimi i ondverðu, og ell sin börn hefir him fyrir almáttis krapf Drottins fósturad allt til þessa dags; þaðir séu honum að eyllinu, sem hana dáfamiliga frjófgar með feiti vagnleidar sinuar, Ps. 65. Þetta er að seimur skyldugt og nandsynligt; en þó er það him minnsti partur, jafnvel þótt sumir þykist öllu hafa aflófid, þegar svo er gjört; það er þó hálfverk, nema minna sé, því betra er að kasta aftræmi sínu út á mörkina, en að láta það uppalaft i öllum ódygðum, Djöflinum til þjómsfu. Svad er þá framar? Svad heyrnum vér af foreldrum Jesú? Þegar hann var tólf ára gamall, hófu þau hann upp til Jerúsalem. I Erod. 34, stendur, að Drottinn hafi gífur þetta boðord: Þrisvar á ári hverju skulu allir þínir kallmenn mæta fyrir angliti Drottins Guds þíns. Þessu bobi voru þau Jóseph og María hlýðug, og telou efi eptir sér að reisa um lángaum veg, allt frá Nazareth i Galílea upp til Jerúsalem. Merk hér hvad fyrst á að vera i krítilígu uppellbi, sem er ótti Drottins. Það sem fyrst kénur i kérið, það lyktar það leingst af, segir him rómværsti orðsháttur. Svo eru og börnin; það fyrst er hjá þeim implantad, því halda þau leingst, en efiert er þvilíft, sem ótti Drottins; hann er eins og fæðið það menn i jörðina leggja, það kann eigi annad en að vera sér líkann ávört; þar fyrir á það að vera þitt fyrsta verk, kríttinu maður! að innræta hjá barninu elskuna til Guds, og mun allt annad gott með minna erfíði á eptir fylgja. Læknisdóma gæfa menn inn á tóniann maga, og halda það gott til heilsubótar. Vér fæðumst i þennan heim sjálfir af syndinni, því i syndinni en og alinn, segir David, og i syndinni hituadi minni móður með mér, Ps. 51; en hvor mun þvilíft læfning þar við, sem elskan til Guds? lát þinn son drekka hana inn með móður mjólkinni, og muntu afla honum andligrar heilbrigði, og það áður en allt annad innfémur, áður en hid unga hjarta fangast af heimsins óhreinindum, af vondri umgeingui og illum dæmum, að það sé þá fullt af elskunni til Guds og dygdanna, svo þá Satan kénur og ber að dýrum með hamri lastanna; þá verði hann snarlíga brotinn á bak áftur, af þeim sem honum er yfirsterkari, Eúc. 11. Lastaðu blygðumarlant, þar mun allid eitthvad við leða, segja hin hrekkvísu Djöfúl síns börn, sem tant er að vera illt i hófðingjanna eyru, til að afla fjandmonnum sínum óþoka. Þrífka hid sama við barn þitt með óðrum hatti! Tala jafnan um Gud, hvad góður hann sé, og hvorsu voldugur; að hann hafi himin og jörð skapad; hvad mikil gott hann mönnum veiti; hvörum hann þá dáfamiliga forsjorgi; hvorsu góður hann sé þeim, sem hann óttaft; hvad dýrðlíga víft hann hafi tilbáid þeim með sjálfum sér, er hann elska

og nokkud líða í heimi þessum hans vegna; hvorsu ágjæt gjöf að sé Jesús Christus, og hvornin hann hafi einnig ángbarn gjörst fyrir mannana hjálpræðis sakir. Tala þetta fyrir barninu, kristinn maður! Það er sú hreina og skynsamlega mjólf, sem Pétur um talar, 1 Pét. 2, að vér skulum girnast, svo að vér vorum til sálhjálpar, og trú mér til, það mun eigi ávartaklaust verða, jafnvel þótt bernskan sé rif í ángbarnsins hjarta, Orðskv. 22; því af munni smábarnauna og brjóstmyllinganna hefir hann sér lofid tilreiddt, Ps. 8. Þetta má einfaldligt þykja, það er þó það, án hvors enginn hefir vitur orðid. Eg skammast mín ekki að tala það til Guds barna, sem Mósi þótti engin minnun að tala til Ísraels sona, edur hvað segir hann? Deut. 6: Þessi orð, sem eg býð þér í dag, skaltú leggja uppá hjarta þitt, og brýna þau allt jafnt fyrir þínum börnum, og ræða um þau nær þú situr í þínum húsi, og binda þau til merkis á þína hönd, og skrifa þau á þína dyrstafi; og þau skulu vera þér minningar teikn fyrir þínum augum; hvar um taladi Mósis þetta? Um Guds lofmál, sem þó deyðir, 2 Cor. 3. Hvað miklu framar má eg það segja um orð Evangelíi, sem eru líf og andi, Jóh. 6. Og fyrir því að allt lofmálid er í tveimur bók-ordum innifalið, sem er að elsta Gud af öllu hjarta, og náningum sem sjálfum sig, Matth. 22, þá undirvísa barninu strax á unga aldri, hvornin allir séu orðnir einn maður í Kristó, Gal. 3, en hann sé hofudid, Eph. 1; hvað skammarligt það sé, að einn limurinn forsmáir annan, edur að þeir tónlist og tyggist innbyrðis, þar til þeir mættu um síðir verða upp-ettur; já, hvada merki hinn góði Jesús hefir sett uppá sína lærisveina, að allir skuli þekja þá þaraf, að þeir elsti hvor annan, Jóh. 13. Bryn fyrir syni þínum kristiligar dygðir og guduræfilið athæfi, hógverðina, kjarleikann, miskunsemina, þolinmæðina, réttvísina, góðsýsina, sparssemina, hugþrýðina; afmála þér svo sem Drottins Eingla í hans augum, svo að hann fái elstu til slíkra hluta, og hafi þá kjarari enn allt annað, og þekki hvorsu Gud hafi þá kjæra er slíkt iðka, og hvornin að allir ágjætir hlutir, sem menn hafa mestar mætur á í heiminum, plagi slítri atferð eptir að fylgja, svo sem er heidur, metord, áfsæla, og annað stundligt eptirlæti, er Gud veitir morgum af sínum vinum; en kunnir öðru víst að falla, þá sé dygðin sín eigin verðlaun í þessu lífi, og hafi fyrirheit eyllifrar sælu í himnaríki. Lát hann sem allra seinast ná ödygdinur að þekja, en elsta aldrei; drep þeirra nafn út í hans eyrum, og gjör lestina að skrímslum og ófreskjum; leid þönum fyrir sjónir þeirra straff og illar útfatir, er þvilist aðhafast, og að hann muni slíkann kost eiga, nema hann gjaldi varhuga við; með svoddan fortölum er kristiligt og skynsamligt að hræða ángar manneskjur, en eigi með grílum, draugum og forinjum. Upphaf vitskunnar er ótti Drottins, Ps. 111, en ekki að hræðast féndur og þúfa, hverja þeir aldrei séð hafa, er hvað mest þar um raufa. Umfram alla hluti vert sjálfur hinn skjærasti dygdaspeigill fyrir þínum afþæmi; lát ekkert ljótt hjást í fari þínum, hvað hinn ángi kunnir eptir að henda. Bornin trúá foreldrunum eins og Gudi, og meina það sé allt gott sem þau gjöra. Lát ekki hlýðni undirgefnumnar glæpast á agni illskunnar. Fyrir eingum á meiri blígðum að vera, enn fyrir einum yngling. Það er betra að gjöra ljótt eitthvað í hofðingjans augliti en barnsins. Svár á þínum sonur gott að læra, ef hann sér eigi til fæðursins annað enn það illt er? Mundt þú, sem lýtum ert hláðinn, hafa gétid hann svo næmann á dygdinur, að

hann læri þær sjálfskráa, er hann sér aldrei fyrir sér nema ódygdir? Kunni þig því mannlígt að henda, svo sem ópt stéður, þá tál þér vara fyrir, að hinn úngi maður viti sem minnst þar af, því eg vil heldur að óvinur minn sjái illt til mín, heldur enn sonur minn; þegar eg gjæti að, hvarfu þúng Guðs hönd varð yfir Jeróboam, syni Nebat, sem að kom Ísrael til að syndga, 1 Róm. 14. Það er og efi nóg að þú vardreitir sjálfann þig, vaktu og barn þitt fyrir vöndum selskap, því illt samtal spillir góðum síðum, segir Þóskulíum, 1 Cor. 15, og litid sürdeig fyrir allt deigid, 1 Cor. 5. Eg sé hér í guðspjallinu, að Jóseph og María leituðu að Jesú, á meðal frænda og kunningja, sem voru guðhræddir menn, en efi meðal illþýðis; hvar fyrir? því hann vor efi þessháttar selskap vanur; þau fundu hann og í musterinu, sitjandi miðt á milli lærifedramma; en efi út á strætum meðal gárunga. Enginn kann um það hógum að hyggja, hvað vöndur selskapur gjevur; það geingur tregt að venja vönda náttúru á hið góða, hitt er létt að temja góða á hið vönda. Júda hefði kannsté efi verid hluttakandi í mansali*) Jósephs, hefði efi spilt hönun selskapur bræðra sinna, Gen. 37; Dína hefði haldið æru sinni, hefði hún efi komid í lauslátar hendur, Gen. 34; Páulus hefði ei össótt Guðs kristni, nema hann hefði áður berid druckum af sürdeigi Þhariseanna, Matth. 16. Þótt að vér séum getnir og fæddir í syndinni, þá er þó barnanna hjarta líft hreinum þappir, þar eð allir hlutir verda ritabir á; ef það er gott, það blisfur, er það illt, það er efi heldur svo létt út að skafa, svo efi á sjái. Umgeingui hreðssfra manna er heimugligt eitur, einn natursjófur, ein mörðpila, ein drepfótt, sem í myrkrunum lædist, Ps. 91, einn hoggormur í barmi, og rotnan í beinumum, Orðsfs. 12. Halot því hinum úngu árum frá slítri óliffjan. Barnid symþýðir það kannsté efi strax sem það heyrir; en trú mér til, að eitt vöndt orð grefur mér um sig í hjartanu enn slísin í hólðinu. Ef noður stingur fingrinum á varid meðan það er blantt, þá verður þar hola eptir, og hún varir þegar það harðnar, tekst og efi heldur í burt, nema það sé brædt eptir; svo er og barnid; það einn úngur numid, það kann hami gamall; getur og kannsté efi gleynt þó hann vilði, og þó hann kynni, þá er betra heillt enn bætt. Lát því sem minnst verda spjöllin, svo eigi þurfi að endurbæta. Þar er stórlæti noðurtt í flestra manna hjörtum, Jer. 17, því madurinn er drambsamtt dýr; það er að semnu skadlig tilhneiging, kann þó til gagns að koma, sé henni vel stjórnað; lát þinn únga son læra að forsma það sem illt er, og virða þá að eingu sem efi vanda sjálfa sig; það stórlæti er skadlanst, því Þóskulíum segir um þá, sem látaft bræður (það er kristnir) vera, en eru þó heidngjar í hjartanu, að með þvilifum skuli menn efi matarnautn hafa, 1 Cor. 5. Að þessu undangeingnu, þá venjid og börn þvar til idni og ástundunar! Svo sem leti og ómeststa hefir aflad mörgum mikilla lasta, svo hefir idni og ekjun margann ósóma í burtu tekst. Þóspingi þeirra Aðheimborgarmanna Sólou, hann setti forðum daga, að sá sem efi hefði kénnt syni sínum neitt handverk, hann skylði efi eiga skilid af homum föstur í elli sinni. Eg kann efi að segja, að það væri kristiligt, hitt segi eg, að það var gagnsamtt; þó eg valla viti hvað sá er foreldrunum skylbugur um, sem er uppalsin í leti og ómeststu, svo hann getur efi feingid sér atvinnu, þá hann er fullþrosta. Og þótt allir fái eigi til þess komist

*) Man er þræll, að selja Mansali; er að selja í þrældóm.

ad setja barn sitt til menta, þá vitid ad ærligt erfíði er Guði eins þægt; því hjá hemum er hvorki þræll né frelsingi, heldur allir eitt í Jesú Krísto, segir Postulinn, Gat. 5. Það væri eigi gott ad allir væru herramein; eg ætla þá yrðu allir brændur, hvað veröldin eigi þolir fyrir manna illsku sakir; bændinn vid orsíd er eins þægur Guði, þegar hann gjörir verk sinnar kallanar, svo sem dómariinn í sinni sæti, edur prestariinn fyrir altariinn. Jesús var eðfi til bóka settur, því sögðu hans óvinir: hvaðan kemur honum fræði þessi, Matth. 13, er hann hefir þó eðfi á bækur lært? Það stéði af Guðs ásettu ráði, svo enginn kynni ad segja, það hann hefði sína speki af mönnum; en timburmannsins son, Mark. 6, var hann kalladur, og sjálfur smidur nefndur. Því er ándvitat, ad hann minni eðfi yðjulaus verid þafa í úngdómi sínum, heldur munid það sama handverk. Þó mæla sumir eptir bornum sínum, ad læra ad leita síns bráuds í sveita síns andlitis, vitandi eðfi það, ad fá sem uppelst yðjulaus, hann er nærst því ad deya ærulaus; því þegar hann kann eðfært ad vinna, hvað getur hann annad gjört ein ad hlampa med þjófinum til ad stela og verða síðan dreiginn í gálgann til ad hánaga? Margt mætti hér um framar tala, en eg læt hér vid bida í þetta sinn, og vil ihuga framveigis, hvað bornin eru aptur á móti foreldrum sínum.

Ög hann fór ofan med þeim, og kom til Nazareth, var þeim og hlyðnum, segir textinn. Hvíllt er þetta, br. m.! Skaparinn hlyðnast sképnum, Guð mannum; Herran ambáttm. Ó! minn herra Jesú, hvíllt er þjónsmínd þessi? Það er eðfi um skor fram talad, ad þú líðid hefir vís til eptirðæmis, 1 Pét. 2. Merki það allir þeir ed undir foreldra valdi eru, og annara sem í foreldra stad settir eru, hvorsu óvirkumíllt það er, ad brjótast á móti þeim sem vér eðfi einasta eigum sjálfst lífið, heldur og fóstur og upphaldi ad þacka. Þér born, verid hlyðug fedrum yðar í Drottni, segir Páll, Eph. 6, því það er réttvíst, heidra föður þinn og móður, það er hið fyrsta bódord med fyrirheiti: ad þér vel vegni, og þú sért lánglífur á jörðinni. Hvar fyrir segir hann í Drottni? Því eðfi einasta vegna foreldra, heldur og Guðs vegna á þeim ad hlyða. Guð er allra vor fadir, Eph. 4, og med því allra fegursta nafni hefir hann anglýst sína elsku til vor manna. Hann kunnur vér eðfi ad sjá og lífa, Eróð. 33; því hefir hann sett foreldrana í sinn stad, ad vér skulum dýrka sig med hlyðninni vid þá. Sínum fyrsta heitur og lotningu hefir Guð sjálfum sér skilið af mannum; þau eru innibundin í himni fyrri bódordatönni. Það allra fyrsta í þeirri síðari hefir hann látið vera það fjórða bódordid, svo sem hlyðnin vid foreldrana væri já hlutur er unfram aðra væri mest verður; þetta er hið einasta bódord med fyrirheiti, og er eðfi ólíkindi ad hin almáttuga Speki, sem leifur vid manna born, Dróskv. 8, hafi það gjört í þeirri meiningu, ad úngdómurinn, sem alla hluti vinnur fyrir fogur loford, en eðfi hefir vit á öðrum dygdum ein hlyðninni, sem er rót hinna, skýlði þafa eitthyad það ad gangast fyrir, sem í augun geingi; en þótt ad Guð hafi hér timanligri bleisan heitid, þá viti menn, ad hitt er eigi fráfílið, heldur þar sem þetta stundliga endar, þar tekur hið eyllifa vid. Eðll er fá sem misfir nokkud af leingd lífdaganna, til ad ná sem fyrst inn í rífi himnanna, því leingi ad lífa er leingi ad syndga; það má og eðfi leingi kallast, sem einhvörn tíma skál enda taka; bregðist því leingd lífdaganna hér á jörðinni, þá bregðst hún eðfi á laudi líf.

andi manna. Öhlýðni er galdraglæpur, segir Skrifstin, 1 Sam 15. Hvar fyrir?
 eða hvað er galður? Það er afgudadýrkun; en sjá þinn öhlýðni gjerir sjálfan sig að
 guði; því segir Pálus, Róm. 13, að sjá sem mótstandi valdshjórni, hann mót-
 standi Guði, en hann eð foreldrunum mótstendur, hann gjerir hið sama. Það er
 nærsta merkiligt sem að sagði Jerimias spámáður við sonu Jónadabs sonar Rechab,
 Jer. 35, þegar Ísrael átti að útleidast í herleidunguna með kvinnum og börnum,
 þá sagði Spámáðurinn, í Guds stad, til Rechabs sona: af því þér hlýdduð boðordi Jóna-
 dabs föður yðar, og þér gjörð sem hann bauð yður, varðveitandi öll hans boðord, þar-
 fyrir segir Drottinn allsherjar: Þar skal ekki uppræstast einn maður fyrir Jónadab syni
 Rechabs, að eigi standi hann frammi fyrir mér alla tíma; og að menn viti, að hlýð-
 ninnar fyrirheit náð leingra enn til Ísraels sona, þá voru Rechabitar framandi menn, og
 ekki af Ísraels sonum, og var þanninn fyrirheitid tekið frá börnum fyrirhettisins, en
 gefið þeim er eigi höfdu fyrirheit. Svo sjá menn nú, að þar er ekkert manggreinaralít
 hjá Guði, heldur á öllu fólki og tungumálum, sem gjerir hans vilja, hefir hann þóck-
 nan, Act. 10. Og svo sem Gud hefir í náð sinni blessað hlýðnina við foreldrana,
 svo hefir hann og í sinni grímdarreidi öhlýðnina straffað. Þráðilígr eru þau orð er
 Drottinn taladi við Samúel, 1 Sam. 3, um sonu Eli, þá þeir trásuðu á móti sínum
 föður: eg skal gjöra einn hlut í Ísrael, að hvor það heyrir, hans eyru skulu klingja þar
 við; eg hefi svarið Eli húsi: svo sannarliga sem eg lifi, að Eli húfs misgjörð skal
 ekki forlífuð verða með gásum eður förnfæringum að eyllifu; og hvorsu margur hafi hér-
 fyrir straffaður verið, er oflángt upp að reikna; fyrir þetta misti Rúben sína frumgét-
 ningu, Gén. 49; fyrir það héð Abíalon í eifinni, 2 Sam. 18, fyrir það varð Can-
 aan, sonur Sams bölvadur, Gén. 9; það sama útrétti Nerónis hönd til að myrða
 sjálfan sig, og aðrir hafa með öðru móti hegndir verið. Og hvað viljum vér langt
 leita? gjætum að öflopum þessa auma lands, þar sonurinn skipar föðurnum; fadirinn
 þorir ekki að tala í miðt hóf við soninn; fadirinn vinnur baki brotnu, sonurinn sýtur á
 bæði sín eyru; föðurinn húngrar og þyrstir, sonurinn er fullur og feitur; fadirinn hefir
 einga ró fyrr enn hann hefir klafið því upp, sem hann gétid hefir, en sonurinn vill láta
 föðurnum vera veitt í öllu því hann læzt gjöra, hvað þó eingvanvegin er, því fadirinn
 þiggur ekkert af syninum, þótt hann ali hann; þinn gjerir eigi meira enn gjalda aptur
 það honum lánað var. Ekki þarf eg að segja, að fyrir þetta komi hefir Drottins og
 reidi yfir land vort, því þetta er nóg hefir í sjálfu sér, þar þessir, sem svo eru uppaldir,
 ganga heilbrigðir bæja á milli, það eru vorir elmsamen, og vér fæðum þá í Guds
 nafni; það eru þeir eð útjunga hús eðna og föðurlausra, og þeir eð drekka annara Guds
 barna sveita, jafnvel þótt þeir eigi í sínum eigin að næra sig af jörðunni, Gén. 3. Só-
 lon var eittsinu adspurður, hvarfyrir hann hefði eingar viðlogur haft við föðurdrápið?
 en hann svaradi, að hann hefði aldrei þeinktil þess, að það mundi nokkrum í hug koma.
 Eg meðfénni og það, og þakka Guði fyrir, að hann hefir varðveitt land vort frá
 svo skelfiligri ólúðu í lönga tíma, jafnvel þótt þess dæmi séu annarstadar. En sjá eð

formælis födur og móður, Dröskv. 20; þá eð hæðir födurinn, en foraktar móðurina, Dröskv. 30; hann sem með illu einu launar alla þá máðu og þjáningu, sem hans for-
 elðrar hafa uppá hann kostad; hann sem með ógudlegu athæfi, skemmun og lestum kvelur
 það brjóst, fyrir hverju hann borinn var, svo þetta hefir marga gudhrædda foreldra til
 dauða dregið; mun hann vera langt frá föðurmorði? – Og svo sem það má hinn stærsta
 gleði vera að sjá sitt afsvæmi frammganga í Guds ótta, svo hlýtur það að vera hin mesta
 hjartasorg og hugarángist að sjá sína eigin sálu illa fara. Börnin eru freist af foreldr-
 anna veru; en enginn hefir um aldur sitt eigið hald hatað, heldur föstrar hann það og
 nærir, Eph. 5. Zeleudys höfðingi þeirra í Lóeris, er hann hafði það í lög leidd, að þá
 sem tæki með annars manns eftakom, skyldi augun missa, þá henti það hans eigin son,
 hvarfyrir hann lét stinga út hans það eina auga, en sitt annað, til að fullnægja lögmal-
 inu. Það auglýsti og Psammenites Egyptalands konungur, þegar börn hans voru svívirðt
 og illa útleikin, þá grét hann efi heldur enn steinn, en þegar hann sá vini sína til lífláts
 leidda, þá tárast hann mjög svo, og er hann var að orðsokinni spurður, svaraði hann
 því, að í mótgangi vina sína skyldu menn gráta, en barnanna ólúða væri stærri og sárari
 enn svo, að hún tæki nokkrum tárum, og allt mun heldur storta, enn að því líf fannist ennú
 í dag, jafnvel á meðal vor. Hvað sýnist þér þá, kristinn maður? hvíllur ógjörningur
 er það, að selga þeirra hjarta með óhlýðni og illu athæfi, er svo heitt elska, af hverra sálu
 þú sála svo fast hængir, svo sem Jakobs af Benjámins? Gén. 44. Það var í lögum
 haft hjá Athenumönnum, að þá sem efi vilði foreldrana forfarga, hann skyldi ærulaus
 vera; eg kann efi að segja það bréttvíst, því þar er eingrar æru von hjá honum, sem
 efi vill unna þeim lífs uppheldis, sem honum hefir til líffins hjálpað. Þar fyrir, börn
 mín! gjætið að yður fyrir Guds sakir, og leidið efi yfir yður timannliga og eyllisa ólúðu
 með óhlýðni og forsmán foreldra. Þér kallið allir Gud, yðar födur, sem á himnum
 er, en hann vill efi þess fadir heita, sem foraktar sína foreldra, því elsti hann efi sinn
 födur, hvorn hann sér, hvorsu má hann Gud elska, þann er hann sér efi? – 1 Jóh. 4.
 O Herra Jesú Christí! þú sem Föðurnum hlýðinn gjörðist allt til dandans, já allt til
 krossins danda, Phil. 2, gef þú, að vér fyrir þínar og þíns og vors himneska Föðurs sakir
 verðum svo allri mannlígrí stíðan undirgefuir, 1 Pét. 2, að þú viljir oss þessja fyrir þín
 börn á hinum effta degi, nær þú kemur að endurgjalda sérþvörjum einum eptir sínum
 verkum, 2 Cor. 5. Sérilagi biðjum vér, góði Gud! gef börnunum hlýðid hjarta, og vernda
 þau frá yondri veröld þessari, svo þau elski þig, elski foreldrana, elski yfirbóðarana, elski
 dygdir og mannfasti, og í einu orði að segja, að þau vari og þróist að aldri, vitstu og
 náð hjá Gudi og mönnum. Bænþeyr það fyrir Jesú forþénuðu, amen!

Annann Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Jóh. 2 Kap.

Þann tíma: þar gjörðist brúðkaup í Cana Galíleæ, og móðir Jesú var þar. En Jesús og hans lærifveinar voru og bodnir til brúðkaupsins. Og er þá þraut vín, sagði móðir Jesú til hans: þeir hafa ekki vín; Jesús sagði til hennar: þú kvinna! hvað hefi eg með þig? mín stund er enn ekki komin. Móðir hans sagði til þjónustumannanna: hvað helzt hann segir yður, það gjörðid. En þar voru sex steinkér, sett eptir venju Ebrestra manna hrein-
sunar, og hvort eitt tók tvo edur þrjá mælira. Jesús sagði til þeirra: fyllid upp kérin af vatni, og þeir fylltu þau allt á barma. Og Jesús sagði til þeirra: hellid nú á, og færid kjæmeistararum, og þeir færdu hönum. En þá kjæmeistarin smáðaði vatnid, það ad víni var orðid; og hann vífsi ekki hvaðan það kom, en þjónustumennirnir sem vatnid sóktu, vífsu það, þá kalladi hann á brúðgumann, og segir hönum: allir menn gefa í fyrstu hid góða vínid, og nær þeir taka ölvadir ad gjörast, þá það hid léttara; en þú hefir geymt hid góða, allt til þessa. Þetta er hid fyrsta jardtíkn, sem Jesús gjörði til Cana í Galíleæ; og hann opinberadi sína dýrd; og hans lærifveinar trúðu á hann.

E r o r d í u m.

Þeg hefi trúlofad yður einum manni Krísto, ad eg fái yður hönum hreina meyju, segir St. Páll, 2 Cor. 11. Hver stíldi hafa vogad ad koma svo orðum ad þeirri einingu, sem er á milli Guds og manna, hefi ekki Guds Andi fyrstur lagt það í mun sinnna helgra manna? og er það þá ekki ad undra, þvi orðin eiga eptir hlutunum ad líkja. Í leyndardóm holdtefjunnar vors Jælsara, er Gud samteingdur mannligeri náttúru, það himneska vid það jardneska, það eplísa vid hid daudlega, það syniliga vid hid ósyniliga, það skapada vid það óskapta, og það med svo sterku bandi, ad ekki má adskilja, og þaradauki eru þeir sem Gud elska, einn andi med Krísto. Þennan óransakantliga leyndardóm hefir þinni eplífu Speki þóðnað ad jardtíknna med sambúð daudliger manna, þar madur og kona samantoma í ærligum og heilögum ektaskap. Nú þótt ad himneska og jardneska hluta kunni valla nokkur jöfnudur ad hugast, auk heldur talast edur gjörast, þá er þó einingin á milli Guds og manna mjög svo lík einum kristiligum ektaskap; beggia höfundur er hinn almáttugi Gud; hvortveggja hefir kjærleikurinn samteingt; svo sem hrein elska festir gudhræðra hjóna sátir eina vid adra, svo hefir Jesús af eintómri elsku og kjærleika ofan stígid í vort auma hold, og gjörst sasnabarns höfund, eins og madurinn kveinnunnar, Eph. 5; og Pállus talar enn þá nær þessu í sama Kapítula, segjandi: vér erum límir hins sama líkhamna, hold af hans holdi, og bein af hans beinum, og med sömu orðum útfærði vor fadir Adam þær teingðir, sem náttúran bað hönum, ad væri á milli hans og vorrar fyrstu móður, er hann sagði: Þessi er hold af mínu holdi, og bein af mínum beinum, Gén. 2. Þær fyrir ítrekar Pállus einnig hina fyrstu hjóna vígslu, Eph. 5, med þessum orðum: af þeim tveimur skal eitt hold verða. Vor Herca telur alleinafsta eina orðsók til þess, ad ektasólk skilja meg, Matth. 5, sem er hördómur; svo skífti eigi Krístur vid nokkra synbugs manns sátu, þá er hann hefir sér eitt sinn festa, nema hún taki frammhjá hönum heiminn, holdid og dæfulinn; og þó segir hin eplísa Missunsemin; Jer. 2, sjá! þeir plaga ad segja: ef madur lætur konu sína eina, og hún geingur ad eiga annann mann, mun hann hvefa ad henni aptur? mun ekki það land magnlíka saurgast? en þú hefir hóranir drýgt med mörgum elsfuga, nú þó aptur til mín, segir Droittinn Gud. Ektasapurinn er af Gudi innstíptur

til að fjölda manntyninu í heiminum; það bauð Guð í öndverðu, er hann sagði: varð og margfaldað íst, og uppfyllid jörðina, Gén. 1. Það trefkadi hann eptir flóðid við Nóa, Gén. 9, og þess sama orðs almættis kraptur er ennú hýi og ferður, og mun verða, allt til enda veraldar. — Jesú brúðir er einninn næsta frjósöm margra barna móðir; hennar Unnusta spá er á henni farsælliga rétt; að hin einsamla þefur fleiri börn enn hún sem manninn þefir, Esa. 54. Hann þefir með G. Guðs orði ótal barna við henni gétid, 1 Pét. 1, hvor nú standa umhverfis hans borð á himnum, Ps. 128, svo sem pálmavíðar kvistir á vatnsboðum plantadur, Ps. 1. Þess gétur Jakob Postuli, Kap. 1: hann þefir sjálftæfa gétid oss með orði síns kraptar, að ver seum nokurskonar frumburðir hans skönu. Þessu þrosar brúðguminn, Esa. 8, segiandi: sjáid mín börn, sem Drottinn þefir gétid mér. Þar yfir sagnar brúðurin, Esa. 49, með þessum orðum: hvor þefur gétid þessa? eg var óbyrja, burtslutt og að herfangi tekinn; hvor þefir uppallid þessa? eg var yfirgefin og einsemul; hvor voru þessir? Kristilleg kirkja elur sjálba barna, því hennar Unnusti er alltid hinn sami, og hans ár taka eingan enda; Ps. 102. Hann er sá maður Zemach, undir hvortum eyllisiga grær, Zach. 6, hvors andi að lifgar. Gyðinganna samfunda er ein óbyrja, því hún þefir sleigid sinn mann í hel, en fadmar hinn afgamla og útbaða Mósem, hvors bókstafur að deyðir, 2 Cor. 3. Nú fyrst hinum eyllisa Guði þefir þócknast að teikna svo háleita hluti með hjónabands samvistikinni, þá gjætum þess, bræður mínir! með hvað mikilli æru og vörðingu að oss byrjar að vanda þá heilögu stétt. Þar um vil eg nokkud framveigis tala, út af þessu heilögu Evangelíó. En þú, sem oss þefir trúlofad þér í náð og miskunsemi, eylli Sonur lifanda Guðs! upplýs þú hjertu vor, svo að þetta vort áform farsælliga lúckist, og gíf þar til náð þins heilaga Anda, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þar gjörðist brúðkaup í Cana Galíleæ, segir textinn, og Jesú móðir var þar. Sumir hafa tilgétid að þessi brúðhjón hafi verid ættmenn Guðs móður, og nokkrir halda að brúðguminn verid hafi Jóhannis Postuli, því hann einn skrifar þetta, og þeigir þó um nosnin, svo sem plaggidur hans er, nær hann um sjálfan sig eitthvad merkiligt skrifar; um þetta er ekkert víst, ridur og á eingu. Hitt er andráðid, að hér hafa gudhræddar persónur búið ráðahag sinn, því ekki þefdi Jesú móðir átt sefs við þau ella, og er þar af þessu að læra, að menn taki gudhrædda menn til ráðaneytis með sér, þegar slíkt á að byrja, en ekki hlaupa til slíkra efna fyrir ráð fram; eigi heldur hlyðast á fortölur þeirra, er annaðhvort sjálfir ekki vita fótum sínum forráð, edur fyrir eigin gagnsmuna sakir steyppa einum breyndum og sáfæmum í þá gryfju, sem hann má æfniliga gista og aldreí blíðan dag sjá. Í ektasfaparmálum er það eins og í stríðinu, þar má eigi villast tvísvar; sá sem eitt sinn fell í valinn, hann reis aldreí upp síðan, og hann sem byrjar sínu ráðahag, má bliast við að tebla við slíkan kost allann sinn aldur, er hann tekid þessir. Eg þeyri að Jesú móðir var hér að heimbodi, og hans lærifveinar. En hvað segir hann sjálfur? Matth. 12: sá sem gjörir vilja míns Föðurs sem á himnum er, hann er minn bróðir, systir og móðir; það eru þeir ed óttast Guð og elsta; slíkum eiga Guðs börn eptir að leita. — Eingin er þórlit heimansýlgja sem ótti Guðs og ærligt uppheldi. Abraham lét Eleazar sinn þénara sverja sér við Guð, að hann skyldi einga taka syni sínum til ehta, af Canaans dætrum, Gén. 24, svo mikid þótti honum á því ríða, að börn sín ekki skyldu draga of með ógudligum, 2 Cor. 6. Drottinn allsherjar lagdi rift á við sitt fólk, að eigi skyldu þeir teingjast þeim gudlausu þjóðum, er hann rák út úr Canaans landi, Deyt. 7; það bar til þess, að eigi skyldu þeir villa hjarta þeirra frá Guði, og temjast á alla þá óhæfu, fyrir hvorja hinir voru útdrifuir, eda ásamt þeim verða fyrir Guðs

straungu hefndarheindi, er allareidu var útrétt til að hvolfsa hinum fulla melir syndanna yfir þeirra eigin höfud. Sýnir veraldar þessarar spyrja fyrst allra eptir auðæfum og ríkdómi, svo sem öll er von til, því hvar þeirra fésjóður er, þar er hjarta þeirra, Matth. 6. Nú má þó ekki stíkar Guds gáfur lasta, þegar það eru hans gáfur, og ekki braud hins volada, sveiti daglaunarans, edur hús eðlunnar, en eg sé þó aptur-ámót, að heimurinn mun fyrirfarast með öllu því, sem í honum er, 1 Jóh. 2, og hver eru þá þess not, sem einni hefir sett fyrir sinn gud og aðsta hjartans traust? Þar er sljótt til að svara: hann er gudslaus og huggunarlaus: og auk þessa, þótt vér skyldum eptir mannligum plagfíd tala, þá jata eg það satt að vera, sem hann sagði forðum: eg vil helður mannum sem peninginn brestur, heldur enn peninginn þann er mannum vantar, því hvað skal andurinn hinum arga, edur boginn þeim, er eigi kann að nýta hann? Það var eins og að kaupa margar börpur, handa þeim, sem ekki kann á börpu, eða bætur fyrir þann, sem ekki hefir lært á bók. Andur er góður þeim, er kann að brúka hann, hinum er hann eins og rögum manni langt vopn, en enginn veit þá kunst, nema sá sem gudbráddur er, og gjörir sér vini af hinum gamla ránglætis mammona, þá ed meðtali ham í eyllisfar tjaldbúðir, Lúc. 16; og í stuttu máli að segja, sá er einasta ands verður, sem audinn forsmáir; ekki það hann fyrirliði Guds gáfur edur lasti þeim á glæður, heldur festir ekki hjarta sitt þar við, og lætur ekki mammon drottna yfir sér, heldur drottinn yfir honum. Og fyrst þessu er svo varib, þá er ekki að slægjast til auðsins, sem á að vera þrællinn, heldur til Guds ótta, sem á að vera herrann. Aldir eru gésnir fyrir ættum og gófu foreldri; það er að sonnu ágjætt, því tíðar ber það við, að góðir koma af góðum, og stórmenni hafa betri ráð til að ala upp börn sín, ef þeir vilja vel, heldur enn smálingjar; þó er allt holdligt það af holdinu er fædt, Jóh. 3, og allir eigum vér til Adams að telja, og ekki taka menn alltid dygdirnar í arf; eg vil helður að einu gjöri Abrahams verk, enn að hann sé Abrahams sonur; því lítt gagnar þeim gófu aftur, sem meir er til minunar ætt sinni, enn hún kynni að vera honum til söma, og næst er það hvorjum sem sjálfur er hann. Þeir sem þá hafa enn minna vit, þeir gangast fyrir lit, og svo ætla eg allmargir bindi það sáttmál, sem enginn má rjúfa svo að skopum fari, nema dauðinn. Sagur góts er það að sonnu, en næsta fallvallt, því allt hold er hey; og allur þess blómi svo sem gras afursins, þegar Guds andi blæs þar á, þá vísar það, segir röð hrópandans í eydimörku, Esa. 40. Litill kvilli, eitt óforvarandis tilfelli, ein misluga, sem er hið minnsta kvikindi, kann að eyða mannsins fríðleik og hans styrk, svo þar er ekki eptir af. Dygdir er ein, svo sem hinn gamli Cicero sagði, sem er með djúpum rótum niðurfest, hvor aldrei veikjast kann, og aldrei úr stad að hræstast, og ef hann hafði svo mikid traust á dygdinni, sem þó kunnir ekki að meta hana oðruvísi heldur enn annar heidingi, hvað dyrt ættir þú þá kristinn maður gudbráðsluna að kaupa, sem er til allra hluta nyttsamlig? 1 Tím. 4. Gésid mér þessa, sagði Samson hinn sterki, því hún þóknast minum augum, Júd. 14; það var djúpsvitur röksemd fyrir dómara-ann í Ísrael. Dalila þóknadist og svo hans augum, en hann varð annars var, þegar hún olli því, að hann blindadur var á þeim sömu augum, er komu honum til að girnast hana, Júd. 16; og má af hans dæmi læra það, að svo verði á svinnum sem ósvinnum;

en hvornir sem honum er farid, þá ætla eg að margur enn nú í dag girnist það er hann glæpist á, og sanni svo síðan orðskvið Salómónis konungs, - er best vísi af slitu að segja, að vond kona sé eins og reykur í augnum. Eptir öllu þessu spyrja nú heidnar þjóðir Matth. 6, og þeir sem eins eru lyndir; er hvort nokkur elskar Gud, edur rakir sinn kristindóm, edur hefir Jesúm að heimboði, þar spyrja fáir eptir af ös, sem þó látumst kristnir vera, og eg hefi víða heyrt aðspurt í landi voru, hvort einn sem leitar konfángs, óttast Gud; hvort hann rakir hans boðord; hvort hann gjafi elmuðu nema fyrir forðilbar skuld; hvort hann væri réttfýnn, ástundunarþamur í sinni kallan edur eigi; hvort hann hefði sumi edur hjarta til að voga nokkru ómaki edur öðrum minnum, uppá sína og annara velferd, eða hefði aðrar kristiligar dygdir til að bera. En hvort hann rifur væri, kynni vel að hræsna fyrir monnum, kynni að koma svo ár sinni fyrir bori, að hann gjæti á einhvörn hátt sloppid minnmarlaust fyrir almúga, kynni vel að hylja úlsinn undir saubargjöranni, og í einu orði að segja, stela, svikja, ljúga og ræna, undir hilmingu gudrækninnar og höglátisins; þar hefi eg heyrt nærri því með berum orðum umtalað, og svo er farid kristindóminum hjá allmorgum. Væri þá eigi betra að taka Jesúm til ráðs og heimboðs með sér, sem allt vald er gefið, bæði á himni og jörðu? Matth. 28, hvor ed allt stundligt eptirlæti kann yfirgnæfánliga að veita ástvinum sínum, eptir því sem hans altvitra ráð sér þeim best haga; og ef hann það ekki veitir, þá veitir hann það sem er öllu æðra, öllum þeim sem hann óttast, sem er sjálfur hann og hans vinátta, sem aldrei bregðst, þótt himin og jörð forgangi. - Það var stór virðing, að Jesú móðir og hans lærifveinar voru að veitlu þessari, en það tekur yfir að menni heyra í Evangelio, að Jesús hafi hér sjálfur verið. Abraham varð gladdur við, að hann sá dag Mannsins Sonar, Jóh. 8, og þekkti hann þó valla; en hvílikt er þetta? að Jesús Kristus, sonur Gud lifanda, Matth. 16, voru holdi íklæddur, samur Gud og samur maður, hann virðist að prýða samkomu þessa með sinni nálægð. O! minn Herra Jesú! hvað er þó madurinn þess, að þú minnist hans? eða Mannsins Sonur, að þú vitir hans? hinn réttláti þess rángláta, hinn ódandligi þess dandliga, og Konungur dýrðarinnar þjóns syndarinnar? En allt hefir þú þetta gjört, minn Herra! til þess að kenna börnum þínum, hvornin þau eigi að byrja það sáttmál, sem þú hefir viljad láta vera lífing þinnar guðdómligrar elstu til vor annra manna. Efki er Jesús einasta nálægur þessum brúðhjónum, heldur eiga allar kristnar manneskjur þann sama kost, sem honum vilja til sín bjóða; þótt Jesús sé ös ekki nálægur sýniliga, svo sem hann var á dögum sinnar holdsvistar, þá eiga þó öll gudhrædd hjertu kost á hans nálægð, því hann hefir sjálfur lofað, Matth. 28, að hann vilji vera hjá ös allt til veraldarinnar enda. Efki hefir hann það einasta sagt til Lærifveinanna, heldur til allra þeirra, sem á hann trúna munðu, því Postulanna dagar þrutu laungu fyrir veraldarinnar enda, heldur má hér um ætla, það sama sem Drottinn sagði forðum til þeirra: Það eg segi yður, það segi eg öllum, Mark. 13. Bjóð Jesú með heitri bæn til þins brúðkamps, kristinn maður! og mun hann að vísu verða þinn gestur; rétt-trúað hjarta þarf eigi lengi að leita að Jesú, það er hans fyrkja, 1 Cor. 6, og mun Drottinn ekki teffa að koma til þins musters, þegar hann til þess kvaddur er, Mal. 3. Eitt

harmþrúngid og sundurknosad hjarta fyrirleitur hann albrei, því það er sú fórnin sem hönum líkar, Ps. 51; það eru þær vístir, er hönum skal fagna með, og hans þeguskylda hjá mannanna börnum. Sé því Jesús hinn fyrsti og síðarsti gestur til allra vorra brúðkaupa; þar sem hann er, þángad vill fadírinn og S. Andí koma, og vistarveru hjá þeim gjera, Jóh. 14, sem Guðs Syni hafa til síns brúðkaups boðid. Aldur vinir og gestir yfirgefa ofs og kannast valla við ofs eptir á, sérdeilis ef nokkud skyldi á þeim liggja, svo að vinskapurinn er úti, þegar af er komnum; þeir hafa matar ást á ofs, en einga aðra, flestallir, en Jesús yfirgefur albrei þá, er hönum treysta. Snarara kann fadírinn að gefa syninum höggorm fyrir síft, og stein fyrir brand, Lúc. 11, heldur enn Guð kunni að neita þeim um góðar gáfur, er hann með rétttráudu hjarta þar um biðja. Heldur kann móðirinn að gleyma sínu barni, áverti síns kvíðar, Ef. 49, heldur enn Jesús kunni þeim að gleyma, sem hann elska. Og fyrst þessi gestur er svo ágjætur, sem nú er sagt, þá féu öll kristin ektahjón alvarliga áminnt um, að flika sér svo í sínum ektaskap, að þau fæli ekki í burtu frá sér, svo mildann, svo gjæsturikann og svo völdugann herra. Páulus leggur heilæði hér til, Eph. 5, segjandi: Þér menn! elstid ektakonur yðar, svo sem Kristur sefnudinn, og gaf sig sjálfann út fyrir hann. Omöguligt er að fœnum dandlegum mönnum, að vera svo fullkomnum í elstunni hvor við annan, svo sem Kristur hefir við ofs verið, þó kunna menn að breita eptir hans elsku, svo mikid sem möguligt er. Mér þykir líklegt, að fá sem tídt hugsar til þess, hversu fjæra að Jesús hafði hans sálu, þegar hans sála vörð hrygg allt í dandann, Matth. 26, til að útvega syndugum sálum eyslifa gleði, hann muni skyrast við að hata sitt eigid hold, Eph. 5, og afsækja það, sem á að vera ein sála með hönum. En Guð náði, hvað fáir hugsa hér til? Og hvað ólíkur er sumra manna ektaskapar undirbúningur og sambúð, Kristi elsku til sinnar brúðar. — Lofa og látgjæði taka margir til ráðs með sér, þegar svo vegsamlegan ráðahag skal byrja, þeintjandi litid um það hvört þeir geti veitt sér og sínum ærliga forforgun, eða hvört þeir beri vitt og menningu til að ala börn sín upp í Guðs ótta og góðum síðum. Allt ofmargir hlaupa saman með litlu meiri áhyggju, enn hestar og múlar, og þegar girndin er sloft um stundarsafir, þá yfirgefur hvört annað, eður lifa í hjónabandinu eins og vargar; frillulífnadur er slíkt, og ekki ærligur ektaskapur, og þótt það kallist svo fyrir mönnum, þá er Guðs dómur ódrúsigl enn manna dómur. Sá sem litur eina konu til að girnast hana, hann hefir allareidu drygt hör með henni í sínu hjarta, segir Læsnarinn, Matth. 5; þar af ræð eg, að fá sem ættlar konu sinni einlæti (eður kona sem seigin vilði vera við mannum skilin) þau hafa allareidu yfirgefid hvört annað. Sá sem illa með henni lifir, hann hefir tapad hinum betra hluta ektaskaparins, sem er eining hjartanna, og í sundur slitid það sem Guð hefir skipað að eitt skyldi vera, Gén. 2; Kristur gaf sitt líf í dandann fyrir sína brúði, Eph. 5, að fœnu er það valla heimtandi af syndugri náttúru, að hún svo heitt elski, þó eru þess mörg dæmi annarsstadar í heiminum, að margur vogar lífinu fyrir kvinnu og börn. En hvað gjæra menn í þessu íðjulausa landi? Það sama sem Salómon segir um letingjann: Eg vil ennþá sofa litid, og ennú dotta nokkud, og ennþá leggja minar hendur saman litla stund, þángad til orbyrgdin kœmur, svo sem einn ferdamadur, og skorturinn eins og ein

hetja, Orðskv. 6. Konurnar hafa og boðorð af St. Páli í þessum sama kapitula, sem eg áður umgat; hami segir: konurnar veri sinum monnum undirgefnaðar svo sem Drottni, þvíad madurinn er konunnar höfud, svo sem Kristur sáfnadárins, þar fyrir svo sem söfnundurinn er undirgefnum Kristó, svo eiga og konurnar að vera sinum monnum undirgefnaðar í öllu; með elsku á slíkt að vera, br. m.! en eigi með ofbeldi. Madurinn er að sonnu konunnar höfud og herra, Gén. 3, en hans herradæmi á að vera innifalid í elsku og eðli ofríki. Höfudid sér fyrir lífhamanum, til þess að honum vel vegni, en eðli meidi sig edur steyti; hinir aðrir limirnir útrétta það sem höfudid ályttar, en það á svo fyrir að sjá, að eigi sé til skaða né hindrunnar. Stjórnir menn konum eins og Kristur söfnudinn, hann ræður aldreí nema til farsældar, þeim sem vilja láta sér af hans anda stjórna; en sú manneskja, sem eðli vill hans ráðum hlýða, hún kann eðli að heita hans bráður; svo get eg eigi heldur kallad þá ektakönn sem eðli vill fara að góðs manns ráðum; eðli heldur þann ektamann, sem illa ræður, ef hann hefur betur vit á. Í Mósis lögum bannadi Gud, að nokkur kallmadur skyldi fara sig í kvenna-bíning, og að ein kona skyldi búa sig eins og kallmadur; þetta er líflegast, að hinn alvitri Konungur hafi sett til að halda góða sýkjun meðal síns fólks, og til að afstýra lauslæti og hneirlisamri umgeingni millum karla og kvenna; en þó kynnu menn þess til að geta, að á meðal annara væri hémied teiknad, að einn kallmadur skyldi eðli láta það vald, er hann eptir Guds boði hefir yfir konunni, og konan eðert vald taka sér til, yfir mannum, því ein kona sem vill ráða fyrir bönda sínum, hún tekur uppá sig kallmanns bíning; og einn ektamadur er svo mjög veltist úr sínu bóndasæti, að hann lætur konuna fyrir sig ráða, hann býr sig kvenna bíningi, og má ei frammar húsbóndi kallast; og er hvorttveggja þetta að umhverfa Guds sýkjun, því hvorttveggja hefir hann bannad, er það því ein andstygð fyrir honum. Þetta segi eg eðli þess vegna, að eigi sé það sömasanuligt hvorjum manni, að þekjast holl ráð góðrar konu; hefði Pilatus hlýðt konu sínni, þá hefði hann eðli gjörst sekur í blóði hins réttláta, Matth. 27; Aurelianus keysari gaf þann vitnisburð Zenóbíe drottningu, að með hennar ráðum og fylgi hefði Denatus hennar húsbóndi Persana sigrad; mundi það skaða David að hann hlýddi Albíael? 1 Sam. 25, edur Jóab ráði kvinnumnar í Abel Beth-Mahaca? 2 Sam. 20. Því segir og Salómon, Orðskv. 14, að ein skynsöm kona byggji húsid. Svo kann og opt til að bera, að kviinan sé frammar viti borin enn madurinn, og er þá engin minkun að fallast á ráð hennar; en þar fyrir á hún eðli að hefja sig upp yfir manninn. Einn þenkari kann að skynja margt frammar enn hans herra, samt er hann þó eðli herra. Það kann og opt að henda sig, að einn ráðgjafi sé vífari enn hans konungur, samt er hann þó eðli nema ráðgjafi; svo er og ein kona, aldreí nema kona, hvorsu sem hún er vel að sér um alla hluti; hún kénst aldreí herra enn að vera höfudprýði bónda síns, eins og Salómon talar um góðar konur; vilji hún meira vera, þá smánar hún bæði sig og hann, og heitir hún þá rotnan í hans beinum, Orðskv. 12, sem er enginn ærutitill. Gud hefir hlutunum nærsta vífliga hagad; mannum hefir hann gefið afl og vitsmuni, konunni fegurð og blíðlæti; hvorttveggja eiga svo sínar gáfur að brúka, að Gudi þóknist. Kallmadurinn á að brúka styrkleika sinn til erfisid, en eðli til ofstopa, vitsmun-

nina til forsjónar, og eðfi hreðvísí; konan fegurd sína, til að þóðnaft mannum, því þad hefir Gud skapad í náttúrunni, en eigi til lauslætis, því þad hefir Djöfullinn innfært í heiminn; blíðleíka sinn til að ávinna mannsins gæðsmuni, en eðfi til að sveltja hann til vandra verka, eins og Jefsabel, 1 Rómg. 21. Eg ítreka em þá aptur hina sögru Páls samlíkingu um Christum og söfmuðinn, því hvörgi er krístilligum ektasap meiri virðing gjör, enn í henni. Þótt Sonur Guds lifandi hafi virðt ofs þess, að kalla ofs sína brúði, þá er hans dýrd engu að minni, heldur öllu meiri í allra þeirra hjarta sem hann elska; hans brúðir hefir og alla sína æru og virðingu þar af, að hún er hans brúðir, og elski hann einn og virði, og þar fyrir utan hefir hún einga. Konan hefir og einga æru, þegar hún þvirðir mannum. Páll segir; Eph. 5, að þá sem elski sína ektakonu, hann elski sjálfann síg, og sama er um konuna að segja, þegar hún mannum virðir, gjörir hún sjálfri sér virðingu, og sú þad eðfi gjörir, hún rýfur Guds skipan og setur skörina upp í beðinn; þvilkít hjónaband er eðfi öllu stíðanligra, heldur enn ef einhver geingi á höfðinu. Salómon segir, að ein þægilig kona, sé kóróna mannsins, Dröskv. 12, og er þad í því mest innifalid, að hún hlýðin sé, og gjöri honum allt til sóma. Þeir sem nú Jesium vilja hafa með sér að heimboði, þeir skulu með lífu skapt gánga að eigast, þá mun altid vel farnast og aldrei illa; þá mun Krísti of sætt sinuast, og hans byrði létt, Matthy. 11, ef honum þóðnaft að spenna sín börn fyrir sinn plög. Rómverjar sem og Gríðir hafa nefut hjónin með sama nafni sem afneyti þau er draga eitt of. Nautin verda því svo von þegar þau samfveitast, að eitt hjálpar öðru til, og eitt heððar sér svo í sínu erfíði við annað, að plögurinn finni sem léttast áfram að gánga. Sjáum til, Krístinir menn! að eigi séum vér lafari enn þau vinnudýrim, er Gud hefir sett ofs yfir, og gáfíð ofs til að létta undir vort erfíði, með hvörju vér eigum að nara ofs af jörðunni, þar hann hefir svo miklu meira til vor lagt enn þeirra, að fyrir utan hinn fagra lífhama, er hann hefir ofs gáfíð, og hina skýsendarfullu sál, er honum stjórnar, þá hefir hann endurfeypt ofs með sínu eigin blóði, Act. 20. Hofum ráð Jესú móður, er hún sagði til þénaranna: hvað helzt hann skipar yður, þad gjöríð! En hvor eru þá hans ráð? Páll segir ofs þad, Gal. 6: eitt veri annars byrði, og þá munuð þér uppfylla Christi logmál; þad hefir að sonnu Postálinni öllum sagt, en eðfi sízt hjónumum; þá mun hin almáttuga orlætis hönd, er sedur allar lifandi stefnur, bæta allann vorn breft, og súa öllu vatni mótlætínganna í sætt vín gleðinnar. Og þegar veröld þessi hettir að drykja ofs með vín síns minadar, og þad tekur til fyrir yfirburði þekíngarinnar Drottins vors Jესú Christi, að smækka ofs illa, þá vér finnum einga huggun í heiminum, og hann drykjar ofs með galli og eðfi eins og vorn bríðguima, Matthy. 27, þá mun Jesus gífa híd góða víníð; þá mun hann drekka ofs til, af nægdargjæðum síns húss; Ps. 36; þá mun hann láta ofs smækka sætleíft eptirkomandi aldar, hvor eðfi er matur né dryður, heldur fríðir og sögunður í G. Anda, Róm. 14. Hvors njótandi að verða hér í náðinni, og síðan eyllílega í dýrdinni, ofs muni og veiti Gud himneskur Tadir, fyrir forþénustu síns eingétins Sonar Jესú Christi, amen!

Þriðja Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Matth. 8 Kap.

Þ þann tíma: þá ed Jesús géck ofan af fjallinu, fylgdi honum margt fólk eptir. Og sjá þú, að lífþrár maður kom, tilbad hann og sagði: Herra! ef þú vilt, þá gétur þú mig hreinsað. Og Jesús rétti út höndina, áhrærði hann og sagði: Eg vil, vertu hreinn, og jafnsnart varð hans lífþrá hreinn. Og Jesús sagði til hans: sjá þú til, að þú segir það eigi neinum, heldur far þú, og sýn þig kénimönnunum, og ofra þeirri gáfu, er Móses baud til vitnisburðar yfir þeim. En þá ed Jesús géck inn í Kapernaum, kom til hans Hundradshöfðingi nokkur, bidjandi hann og sagði: Herra! þjón minn liggur limafallsjúkur heima, og kvælst þungliga. Jesús sagði til hans: eg vil koma og lækna hann. Og Hundradshöfðinginn svaradi og sagði: Herra! eg em þess ei verðugur, að þú gangir inn undir mitt þak, heldur seg þú eitt orð, og mun minn þjón heilbrigður verða; þvíad eg em maður yfirvaldinu undirgefinn, hafandi undir mér stríðsfólk, og nær eg segi þessum: far, þá fer hann, og ødrum: kom þú, og hann kemur, og þræli mínum: gjør þetta, og hann gjørir það. En þá Jesús heyrði þetta, undradist hann, og sagði til þeirra er honum eptirfylgdu: sannliga segi eg yður: að þvílíka tru hefi eg ekki fundið í Ísrael. En eg segi yður: það margir munu koma af austri og vestri, og sitja til bords með Ábraham, Ísak og Jacob í ríki himnanna; en ríkisins synir munu verða útreknir í hin yfstu myrkur, þar sem vera mun óþ og gnístran tannanna. Og Jesús sagði til Hundradshöfðingjans: gæck þú hédan, verði þér eptir því sem þú trúdir! Og hans þjón varð heill á þeirri sömu stundu.

E r o r d í u m.

Þalla er nokkur sá vitnisburður í heilagri Ritningu, er svo kreptuliga votti, að Gud og maður eru samteingdir í einni persónu Drottins vors Jesú Chrísti, sem þau orð er skrifud standa í Þistinum til Róm. 2 Kap., þar Postulinn segir: að í Krísto búi öll fylling Guddómsins líkamliga. Nærsta hermæltur hefir Páulus verið um leyndarðóm holdtefjunnar vors Jælsara í þessari málsgrein, því hvar Guddómsins fylling býr, þar býr Gud allur, og allur hans krapturn, hans almætti, hans guddómlega speki, hans réttlæti, og hans mikla misfunsemi, og allt annað, sem mannlig byggja kann að gjöra sér í lund, um Guds óannfakantliga veru, og þar Gud býr líkamlega, þar býr hann svo sem sálin í líkhamanum. Og svo sem sálin vorar eru samteingdar líkhamanum, svo ræð eg af þessum Postulans orðum, að Gud hafi samteingdur verið Krísti manndómlegri náttúru; og þvílíka orðsháttu má fleiri lesa í sendibrefum hins heilaga Páls og annara Gudsmanna. Nú þó að vor Jælsari hafi allmarga votta finnar guddómlegu hátígnar, og hennar íbúðar í voru holdi, þá hefir hann samt enn þá frammar viljad styrkja þessi sannindi um sinn guddómlega krapturn, með táknum og stórmerkjum, hvar enginn kunni að gjöra nema Gud, sem alleina dásémdarverkin gjørir, Ps. 136; þetta ætti ekki að minnstu leiti að styrkja trú vora, bræður mínir! í eynda dal þessum; því hann er Gud, sem vort hold og

blód hefir uppá sig tekið. Gud er í holdi voru freistadur á allann hátt líka svo sem vér, þó áu syndar, Heb. 5; Gud kann að samþínast vorum eyndum; Gud hefir vora sjúkdóma borid, vorum æt-umsum á sig hláðid, Esa. 53; Gud er þindur í voru, og þó í sínu holdi, fyrir vorar, en ekki sínar syndir; Gud hefir með sínu eigin blóði Kristnina endurkæpt, Act. 20; Gud hefir gefið oss sinn lík-hama til nautnar, og með blóði sínu hefir hann drygðad oss, Jóh. 6; Gud hefir í voru holdi líðid, og í því sama er hann inngenginn í sína dýrð, Lúc. 24, og hefir sett sig til Kraptarins hægri handar, Heb. 1. Í þessari trú ætti oss að styrkja, meðal annara, það heil. Evangelium er vér strar heyrðum lesið, í hverju vor blefsadi Endurlausnari með tvöföldu kraptaverki auglýst sinn guddómligan mátt og veldi; en sökum þess, að eg fyrir víst veit, að þar er enginn af þú, sem efar hér, og eg hefi þennan formála talad, langtum heldur til uppvakningar í þaklætinu við Guds Sonar óumræð-iliga gjæfku, heldur enn til að telja nokkrum trú um þá hluti, sem allir játa fanna að vera, og engin tvímæli leika á, í nokkurs manns hjarta, þá viljum vér heldur, á þessari hálfri stundu, íhuga, hvornin vér eigum þessar Guds dáfembir og velgjörninga oss í nýtt að færa; og skulum vér því alleinasta í þetta sinn, oss fyrir hendur taka hið fyrra kraptaverkið, um lækning hins lífþráa, og þar af yfirvega: 1) Svad skadamligur og víðursýggiligur sjúkdómur að sé hin andliga lífþrá, syndin. 2) Svornin vér eigum af henni heilir að verða. En þú góði meistari Jesú! sem vor fránfðemi hefir borid, tala þú eitt ord oss til líknar, hjá þínum himneffa Föður, að hann sendi oss sinn Anda, til þessa verks, og munum vér heilbrygðir verða; bænþyr þad, ó, Herra! fyrir þitt dýrmæta blód og forþenustu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hér stendur í upphafi gudsþjallfins, að þegar Jesús var kominn af fjallinu, hafi honum mátt lífþrár maður. Öllum er oss kunnugt, hvorsu skjædur að er þessi sjúkdómur, þar hann finnur í gegnum æðar og sínar, hold og bein, eins og nokkrastonar eitir, og er svo að segja almennilígg rotnan lífhamans. Svaf fyrir Alron sagði forðum daga, Núm. 12, er hann það fyrir systur þeirra Mósis og sína, Mariam, þá hún hafði möglad sjálf og gímt hann til að mögla á móti Gudi og Mósi, og varð þar fyrir með lífþrá flegin: álit mig, minn Herra! sagði hann, eg bið, legg ekki á okkur gjöld syndarinnar, með hverri við höfum dárlega breitt og syndgæð; eg bið, að eigi verði þessi líf hræi því, hvors hálfur lífhami er uppetinn, þá það útgeingur af lífi sinna móður. Svo banvæn sem nún lífþráin er, þá er þó syndin hálfu verri; bæði sálu og lífhami hefir hennar spillíng inntekid, enginn límur lífhamans, engin tilhneiging sálarinnar er sú, að eigi stríði í gegn Gudi. Augun hlaupa eptir sínni fýsni og draumbömu lífæfni, 1 Jóh. 2; munumrinn býr yfir höggorma eitri, Núm. 3; hendurnar útrétta menn, til að ræna og stela, til að slá og deyða; faturnar eru skjótar til að hlaupa him breida veg, sem til gleðunarinnar liggur, Matth. 7; eyrun dæfheyraft við Drottins ord, Ps. 58, en klæa eptir nýjum lærðómum 2 Tim. 4, eptir rög og bakmælgí, eptir nángans óhróðri, og nálíga öllu því, er menn vilja þar illt í bera; nasírnar hitna af fölsku, þegar vér sjáum þann, er vér þýskumst eiga nokkrar heiptir að gjalda, eður ef einhver virðir þetta fánýta rif og öfku nokkru minna, heldur enn hennar mikillæti hlýða þýfir, þegar lufkunnar svipvindi hefir hvirflad henni um stundarsakir í loptíð upp til að blinda þeirra augn, er oss samfara verða um eyndadal þennan, eður mæta oss í honum, veit þó ei nær enn það fellur aptur á jörðina, hvadan það kom, og verður fótum troðid, þegar vedrinu slotar, sem þó lítlu áður mundi við skýin, og fávísun

nönnum þótti, sem að færi á vængjum vindanna, Ps. 104, næst Gudi, yfir himin og
 handur; stýnsemin er aflogud, svo þegar holdid ræður fyrir hana, þá er hún óvinátta
 í gegn Gudi, Róm. 8; viljinn er hálfu verri, því hann téppir í móti andanum, Gal. 5,
 og af hjartanu framkoma illar hugsanir, agg, reidi, þræta, mord, manndráp, hóranir,
 Matth. 15, og annað þsímilíkt. Svo er þessi vesæla tjaldubú eðfi annað, enn eitt
 hóstital dauðsjáfra líma, sem af Andskotamum og syndinni eitrðir eru. Það jatar Eja-
 jas, Kap. 1, þar hann segir: að allt hófubid sé skjótt, allt hjartad sé veitt, frá hvírfli og
 allt til ilja, séu eðfi nema sár, kaun, benjar og þroti; adrar söttir verda flestar með ein-
 hversju móti læfnadar, en lífþráin eðfi, hún skilur eigi við lífhamann fyrir enn lífhaminn skil-
 ar sálinni. Súinn í grófinni er eyðilegging heilbrygðra lífhama; hann má kallast upp-
 bygging þeirra, sem rotua lífandi, því séligrí er ein moldarhrúga, enn lífþrá manneskja.
 Syndin er í einu betri, nema midur sé; hún skilur eigi við ofs, æ svo lengi vér berum
 eptir ofs þennan dauðliga lífhama; því þótt vér séum fyrir Guds almáttískrápt í helgri
 vatnslaug endurfæddir, samt grær þó aldrei að heilu um híd gamla mein Abams spill-
 ingar, og híd eitrada höggormsbit. Andinn er að sonnu reidubúinn, en holdid er veitt,
 Matth. 26, og þau tvo berast banaspjót eptir, svo eins líf er amars dauði; þótt vér séum
 greiftraddir með Kristó fyrir skirjina til dauðans, Róm. 6, þá lifir þó neiði syndarinnar í
 moldinni, sem optliga vekur hinn gamla Abam á fætur aptur. Það geingur eins um
 vörn eyndarhag í þessu lífi, eins og Jófua skrifar um Ísraels sonu, Jóf. 23, að þeir for-
 sömudu að útreka hina kananísku eptir Guds bodi, að Gud hafi látid þeim eptir nokkra af
 þeim þjóðum, er hann formælti, þeim til áfeytingar, það er þeim til mótlætis; svo er það
 og fyrir ofs, sem geingur erum yfir um Jórdan eptir Jesú, það er í gegnum heilaga vatns-
 laug, til að byggja í því fyrirheitna landinn, sem er ríki Guds Sonar; þar verður þó
 alltid nokkud eptir ofs til áfeytingar, helst af því vér erum tónlátir að stöðva þeim óðdar
 flokki, sem Gud hatar, eins og Ísrael í Canaan, svo að hérnum hafa einninn heilagir
 kvartad, og meðal annara St. Páll, Róm. 7, þar hann segir, að híd vonda lodi við sig,
 þá hann vilji gjöra híd góða. Nú er þann veg syndinni varid, þr. m.! og það má um
 hana segja, sem Hannibal sagdi forðum um Rómverja og þeirra borg, að hágt mundi
 úlfum þeim fyrir að koma, nema skógurinn höggvinn væri, er þeir plogudu að flýja í;
 svo verður og eigi heldur syndin afmáð, fyrir en þetta hennar hreifi er nidurbrotid; og er
 með svoddan móti þess kostur betri, sem dauður er, heldur enn hins, er sig kallar að lífa,
 allt eins og hins lífþráa. Það shuist mér St. Páll samþykki, þegar hann segir, að
 dauðinn sé sinn ábati, og að hann girnist að leysast hédan og vera með Kristó, hvað
 hann kallar miklu betra, Phil. 1. En í því má lífþráin kallast heilbrygdi hjá syndinni, að
 hún skilur við manninn í dauðanum, en syndin fylgir öllum þeim eptir dauðanum, sem eðfi
 verda með Jesú blóði afþvegnir í þessu lífi, svo þeirra reyfur mun uppstiga um alla eyllid,
 Spínb. 14; þeirra eldur eðfi slokna, og þeirra ormur eðfi útas beya, Eja. 66. Lífþráin er
 afframiligur sjúkileifi; hún eyðir mannsins segurd, svo adra heilbrygda menn stuggar þar
 við, og þeir forðast þeirra nálagd, jafnvel þeir sem af kristiligrí meðanmfan hræfast
 misskunar yfir eyndum þeirra. Þar fyrir band Gud, Levit. 13, að svoddan manneskjur

skyldu hylja ásjónar sínar. Efti er syndin betri, ef vor augu væru svo skygu, að vér sjá matnum þennar ómynd. Vér höfum viðbjóð á þeim lífþráu, af því vér erum ekki allir eins af Gudi plágadir; en vor andlig illfukly og grafstarmen kysum var innbyrðis, og látum vel yfir þeim, nema þau hafið svo illa, að fádæmi séu slíkra vanheilinda; og ber það til þess, að allir vér erum með slíku marki brendir, sumir meira, sumir minna, því enginn er sá eð gott gjörir, og ekki einn, Ps. 14. Gud gjæfi vér matnum skygja, hvað illa að vorar skámmir lita út í hans augliti, þar hann fyrir þeirra skuld vill snúa við oss báðinu, og ekki andlitinu. Svad segir Gud hjá Esajam, Kap. 1, um mannanna Gudsþjónustu? Látið af að offra hégómligum gáfum, reyfelfin eru andstyggð fyrir mér; og skómmu síðar: yðar tunglkomuhátidir, og hin víssu helgiholdin hatar mín sala, þær eru mér mæðufamar, og eg em þreyttur að bera. Se nú þámin vort gudráknisverk í hans augum, sumra þvorra, hvíllkar munu þá vera þínar verstu syndir og glæpir, sem að hrópa í þíminum? Vér vorum að sönnu skaptir, eptir dýrdligri Guds mynd, en illyrmi klækja og lasta hefir uppetið vorn andligan fridleik, og holdfúi syndarinnar hefir spilt vorn atgjörfi; mætti oss því til hugar koma, að skýla lífþrá ásjónu vorrar, sem í Guds augliti er óshýn orðin; þar ásjóna hins segursta á meðal mannanna sóna, Ps. 45, Jesú Krísti, sem er mynd Guds dýrðarfullrar persónu, Hebr. 1, hún var byrgð, meðan hann var sleginn fyrir vora skuld, Márc. 14, hvörja Andskotinn slegid hefir með andligum kaunum. O! hvað náðugur ertú, lífsfami Gud! að þú svo vægðir syndugum mönnum, að þeir sem þíni kross á herðum bera, voru adgreindir frá þeim, sem hid sama höfðu forþénad; en þína heilögu Eingla lætur þú ekki víkja frá oss, heldur þjóna oss og á höndum bera, jafnvel þegar vér sem verst útlitum í þínu dýrðarfulla augliti; þínn eingetinn Son hefur þú útrekíð frá augliti þínu vör vegna, hann er maður og ekki maður orðinn, Ps. 22; hans álit var andstyggilligra em annara manna, Esa. 53, þetta var þínn trúi þjón, sem var hlýðugur allt til dauðans, já, allt til krossins dauða, Phil. 2; en til vor útbreidir þú báðar hendur allan dagin, Esa. 65, sem óhlýðugir eru og gjörir oss í honum þín útvalin börn, Einglunum samlik, Matth. 22, já, samlika hans dýrðarligum lífhama, Phil. 3. Lífþráir menn hafa illa lyftandi anda, er og þess öll von, þvíad allur náttúrligur veski lífhamaus er spiltur; hvíll er syndin, og þó öllu verri, jafnvel þótt að vér finnum þar ekki til, hvörfir samðanna erum orðnir hennar öldu. Pálus talar svo um hana í Davíðs orða stad, Róm. 3, að þeirra barki sé ein við, opin grof; en um grasir framliðinna talar svo Herrinn, Matth. 23, að þær séu hid innra fullar með dandra manna bein og alskyns óþéft; svo er og þeim manni háttad, er grasid hefir sálu sína í syndugum kroppi, sjálfa danda í syndunum, og varpad ofan á hana súlum leir girnda og lasta; hún aslar vídurstyggiligrar andfyllu í Guds augliti, þeim er láta hana drottna í sínum dandligum lífhama, Róm. 6, og leyfa henni að eldast þar inni; hennar straff breimur allt til nedsta helvítis, Deut. 32, en hennar remma uppstigur fyrir Guds háfæti. Er þetta sá fadmur, sem vér eigum Brúðgumunum að bjóða, þá hann frambrunar af sílabeins höllum? Ps. 19; er það sá koss, sem vér eigum að sagna með þeim vorunum, á hvörjar náðin er úthellt? Ps. 45; er þetta sú segurd, sem hann á að gángast fyrir, í hvørs augliti að ekki himnanna himnu-

ar eru hreinir? Jóh. 15; og hvað á þessi andardráttur skýlot við harnsprungum og fundurknotsodum anda, er Konungur dýrdarinnar vill eðfi fyrirfita? Ps. 51. Vér búum ofi í skart, hvar fyrir öðrum, og leggjum kapp á það, sumir fyrir hæversku skuld, en sumir til lauslætis; en fáir hirta um það, hvort þeir hreinir séu í Guds augum. Veí! veí yður Skrifstlerdum og Þhariseis! segir Lausnarinn, Matth. 23, þér eð hreinsid það ytra af kórumum, en hid innra er fullt af ráni og óhæfu; þú blindi Þhariscus! hreinsa fyrst hid innra af bikarum og diskunum, svo þeirra ytri partar hreinir verði. Þessa ættu Guds börn að gjæta, og þvo dagliga kánn syndanna af hjarta sínu með heitri yðran og Jesú blóði, þá væri þess meiri von, að vér yrðum eðfi svo andranumir fyrir Gudi. Og þó margt meigi nú fleira hér um tala, þá viljum vér láta þetta svo sagt vera um skóðsemi syndarinnar, en hugleidda framvegis, hvorninn vér eignum ofi ráða að leita, svo þúnn eðfi kvælli ofi í evliferi hælótt; hvar frá Guð varðveitti öll sín börn, í Jesú nafni, amen!

Nú fyrst að þessi andliga lifþrá, syndin, er svo skóðligur, svo hræðiligur, svo víðurstyggiligur, og svo banvænn sjáðbómur, sem nú hefi eg sagt, og þér munnd allir með mér samna; og það sem yfirtekur, að þúnn er svo lángvinn, að þúnn mun aldreigi yfirgefa ofi, fyrr enn vér hana yfirgefum, þá er einfætt að leita þess meðals, sem alleina við henni á, áður enn vér erum svo yfirkomnir, að eðfi er von til apturbata. Hvað viljum vér þá hér til gjöra? hvað gjörði þessi lifþrá máður? Þegar vér þlesaði Endurlausnari kom ofan af fjallinu, mátti hann honum og það: Herra! ef þú vilt, þá gétur þú núnn hreinsað; hans bæn var réttfæðud, af því hann bað um lifhamans heilbryggi, þá beiddi hann með fororði. Vér þurfum eðfi þanninn að biðja móti syndinni, því vér eignum fyrir sálum að sjá, hvorjar hann hefir með sínu dýrmæta blóði endurleyft, Act. 20. Hvar fyrir skýldum vér með fororði biðja, þar vér vitum hann vill vér hreinir verðum, og hann hefir svarid við sitt lif, að hann eðfi vilji syndugs manns danda, heldur að hann snúi sér og lifi? Ezéch. 33, og þar fyrir er hann í þennan heim kominn, að allir þeir, sem á hann trúa, fyrirfarist eðfi, heldur hafi eyllift lif, Jóh. 3. Þessi annni máður játadi sínn veikleika fyrir Drottinn; gjör slíkt hid sama, barn Guds! drag eðfi dulur á þinn afbrot fyrir Gudi, og segja eðfi þína illsku, í hans angliti; þeint heldur það sama sem Davíð, þegar hann sagði, Ps. 32: eg játadi Drottinn minna misgjörð, og þá fyrirgafftu mér það. Skrifstur hefir algjörta vitad, að þessi máður var lifþrár, áður enn hann kalladi til hans, þótt hann eðfi hefði verid andféundar af sínum búningi, þá mun hans guððómsþessi eðfi iður hafa þeett hans meinvæti, heldur enn hennar, sem gætt bak til við hann, Lúc. 8, og valla þorði að snerta fald hans klæða. Lát þér af þessu til hugar koma, að honum minni eðfi ókunng þú andlig lifþrá; en á meðan þá þegir, þá er engin von að hann útrekti hönðina. Hóðsfúnn og dandinn í sárumum er að sonnu ljótur afyndum; en eðfi mun það lita betur út í lefnarans augum, þótt hann sé strofinn yfir með purpura farfanum. Hugsa til þess, hvað litid það gagnadi vorum fyrstu foreldrum, að skýla sér með fitjublodunum, Gén. 3, þá náttúran bað þeim, að þau nakin væru; minna mun þér það gagna, að draga ský hyrduleysisins fyrir skómm þína, því þótt að bæði Djöfullinn og þitt eigid hold gæti svæft þig um stund, þá munu þid eðfi stinga Israélis Baktara svefnþörn, þvíad eðfi syffar hann, Ps. 121, og hans auga sér hvað í myrkun-

um er huld, Eyr. 23. Adam varð segum ad þiggja skinnfyrtilið af Gudi, Gén. 3, til ad hylja sína blygdum með, og ad verja syndugann líkama sinn fyrir kulda og timanligu frosti. Þú munt og verða ad kaupa einn nýan klædnad, af hinum öðrum Adam, 1 Cor. 15, svo ad blygdan þins klæðleysis ecki opinberist, Opimb. 3, og ad þú ecki brennir í eglisum eldi. Dyl þv ecki þin afbrot fyrir Gudi, kristinn maður! Þá mun hann þau hylja, og lýpt skýlumi af þínum syndum, svo mun hann draga hana frá sínu angleti, því engum þann, sem til hans kemur, vill hann frá sér reka, Jóh. 6. Þegar vér viljum ecki sjá edur þecja vor lyti, þá sér Gud þau hvað best, því vorar heimugligar syndir setur hann fyrir sínu angleti, Ps. 90, en þegar vér sjáum, þá sér hann þær ecki, því hann hefir heitid, ad kasta þeim í hafniss djúp, Mich. 7, og minnast þeirra ecki ad eyslifu. Verum þvi ecki svo einfaldir sem siskurim, hvor ad væntir sér einssis vöða, þegar hann hefir höfundid falid, því þótt vér stingum vor angu út, nær ofs ofbjöða vorir klæfir, þótt vér vilðum segja fjöllum hyljid ofs, og hálsunum hrinjid yfir ofs, Opimb. 6, þá skortir Gud ecki beinskeyti til ad ramma vorn syndugan kropp, þegar hann hefir spannad sinn bega, Ps. 7, því allir hlutir eru berir og naftir fyrir hans augum, Hebr. 4. Þegar hinn lífþrái beiddi, þá dvaldist það eigi leingi fyrir, ad Jhésús þanheyrdi hann, rétti út höndina og sagdi: eg vil, vertu hreinn. Það var góðs þocla merki hjá Þersafonungi, ad rétta ad einhverjum sinn veldisþrota; hvað lesa má um Efsther Drottningu, þegar hún géf fyrir konunginn Msoverum, Efsth. 5. Hvor er þin veldisþira, þá Konungur Dýrdarinnar? Það er þin almættis hönd, sem allt verkar, í hvorja Fadirinn hefir allt vald gífid, bæði á himni og jordu, Matth. 28; af hvorri engum kann ad gripa sandi þína, Jóh. 10; hún er eigi stutt orðin, ad hún kunni ecki ad hjálpa, Esa. 59; hún er eigi apturlofud, það hún vilji eigi misskima; hún er eigi asvana, svo hún megui eigi ad frelsa; það er Guds sterka hönd, og útréttur armleggur, Dext. 4; það er hönd Guds, í hvorri ad eru fílsni jarðar, og styrkleiki fjallanna, Ps. 95; í hvorri allir heilagir eru, Dext. 33; já, í hvorri ad er öll lifanda sál, og allra manna andi, Job. 12. Þegar syndarinn stingur hendiinni í sinn eiginn barm, og dregur hana út aptur hvíta af lífþrá, eins og Móses, Eröd. 4, minn hann þá þora ad drepa hendi sinni á odd hins Almáttinga veldisþrota, eins og Efsther? Þjárrí sé þvi, ad nokkur beri minna traust til ad mæla við Föður misskumfendanna, en hún hafði á konungi hinum mikilláta; hann hafði hana ad herfángi tekid, Efsth. 2; en Jhésús hefir ofs af herleidingunni útprið. Hann kvadst síu ad skipta með henni konungsríkinu, Efsth. 5; það kunni hann ecki mörgum ad bjöða, nema hann gjæfi upp sjálfur tignarnafud. En Jhésús hefir öllum segja látid, sem hann elsta: komid blefsadir, börn míns Föðurs, og eignist það ríki, sem yður er fyrirbuid frá upphafi veraldar, Matth. 25; og er þó sjálfur konungur ad eyslifu, og hans ríkisstóll varir um aldur og æfi, Ps. 2; hann hefir ad fyrra bragdi rétt ofs sína hönd, þá hann trúlofadi ofs sér í uad og misskumsemi, Ps. 2; réttum honum aptur vorar trúarhendur, og trúlofumst hömm í elstu og undirgefni. Hann réttir ad ofs sinn og vorn trygdapant, sem er heil. Andi, þantur arfleifar vorrar, Eph. 1, hvorn hann hefir sendt ofs af sínum Föður; drepum ecki hendiinni við þvilskri samd, og mótstondum ecki heilögum Anda, svo eigi verði Gudsríki frá ofs tekid, og öðrum gífid, Matth. 21. Eg vil, vertu hreinn, sagdi Jhésús; en

hvað segir Guð við oss? Efsa. 1: Þvoð yður, hreinsð yður, tafð yðar illa breitni frá angliti mínu, komnum síðan og eigumist log við; þótt yðar syndir séu raugar sem blóð, skulu þær verða hvítar sem snjó, og þótt þær séu raugar sem purpuri, skulu þær ull hvítar verða. Hver sem sjálfur vel vill, hann þarf ekki að efast um Guðs vilja. Guð gaf sinn Son í dauðann til þess vör kynnum að hreinsast; því skylði hann þá ekki vilja oss hreina, þar hann er allareidur útgéfinn? Það veldur einasta vörum sáurindum, að vér viljum ekki hreinir vera, þyfir heldur vænt um, að velta oss í endemi syndanna, og gleymum því á meðan, að í hina himnesku Jerúsalem má ekkert sáurugt iunkoma, Dpib. 21. Þér stendur í Evangelíð, að Jesús gekk ofan af fjallinu. Hvað mundi vor Herra þar að hafast? Hann taladi fyrir fólkinu þá ágjatu prédíkun, sem skrifub er hjá Matth. Kap. 5, 6, 7, í hverri, meðal annara, að standa þessi bleisnu og þuggunarfullu orð: biðjið og mun yður gefast, leitid og munub þér finna, kynid á, og mun fyrir yður uppklofid verða; því hvor sem að biður, hann mun meðtaka, og hvor sem leitar, mun finna. Er þar nokkur meður af yður, ef sounurinn biður hann um brand, að hann gefi hemum stein; ellegar ef hann biður um fíft, að hann rétti að hemum hoggorm? Þar fyrir, ef þér sem vondið ernd, kunnid að gefa góðar gáfur börnum yður; hvar fyrir mun ekki minn himneski Fadur gefa þeim gott, sem hann þar um biðja? Nú fyrst að Samleikfins Munnur hefir þannin talad, því skylði eg efast um, að hann vilji mig lifpráan hreinsa, fallinn reisa, viltan leidrétta, og harmþránginn og sundurkiosadann endrúgera? En eptir því eg sé að Jesús, þegar hann gekk ofan af fjallinu, þá stadfesti hann allt það hann sagt hafði, með þessum tveimur dýrmætu kraptaverkum, svo veit eg að skyldan býður mér, sem er hinn veselasti ormur, er skridur á hans fótstær, að samna mína vidurféningu, með alvarligri vidleitni þeirra verka og athafna, er hann hefir skipað að dýrka sig með; sérdeilis þar eg heyri hann segir í þessari semu prédíkun, að þeir munu ekki allir, sem til sín segi: Herra, Herra, iunganga í Guðsríki, Matth. 7; heldur þeir sem gjera vilja síns Föðurs, þess sem á himnum er. Því svo sem einn góður læknir nægisti ekki þar með, að gjöra him sjúka heilbrygðan, heldur tekur honum vara fyrir þeim hlutinu, sem hans heilsu kanna framvegis að skada, sérdeilis þeim, af hvorjum hann veit, að hann hefir haft sin vanheilindi, svo að ekki falli hann aptur í semu sótt; svo gjæfurur þyrist eg vita að minn heilsugjafari er, að hann alvarliga vill, að eg forðist alla þá óliffjan, sem hann veit að mína sálu freintt hefir, svo að ekki verði mitt hið síðara argara himu fyrra, 2 Pét. 2; það fénnir mér hans lifnarfulla tilhlutan, þá hann frelsadi hórkonuna frá áfellsdómnum, og sagði: kona! hefir nokkur fordæmt þig? en hún kvad nei við; og hann alýttadi með þessum orðum: svo fordæmi eg þig eigi heldur; gæf hédan og syndga ekki frammar, Jóh. 8. Drottinn segir til þessa lifpráa manns: far og syn þig fénnimömmum, offra þína gáfu, þá er Móses hefir boðið, til vitnisburðar yfir þeim. Í Levit. bókar 14 Kap. stendur, að þeir sem hreinfaðir vör af lifprá, skyldu offra tveimur fuglum, hvorra annar átti að slátrast, en hinn dýfast í blóð þess slátrada, og síðan laus gefast og burtu flýga. Þetta minnir mig á, að þeinfja þar um, að Guðs eingétinn Sonur er minna vegna, fyrir utan alla verðskuldan, slátradur, og á krossins altari fórnfærdur, Guði til eins sætleiks

ilms, Eph. 5, en mér er dýft í hans blóð, og þar fyrir em eg laus gefinn, sem hann lif-látid hefi, og í birtu-floginn; samt veit eg þó minna skyldu, að eg að nokkru leiti skal skirast þeirri skir, sem hann skirft hefir, Matth. 20; þad er, að minn gamli maður á með hönum að krossfestast, Róm. 6, áður enn sála min fær uppflogid til himna, og inngengid í hans dýrd, á laud lifandi manna, Ps. 116. Svört að koma, og þar eyliflaga með homum að fagna, bæði mér og öllum Guds börnum, veiti og gefi miskunsamur og góður Gud, fyrir forþenustu síns eingetins Sonar, og náð Heilags Anda, amen!

Fjórdi Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudspjallid, Matth. 8 Kap.

Dg er Jesús sté á skip, fylgdu hans lærifveinar hönum eptir; Dg sjá þú, mikill ófyrreikti gjördist í sjónum, svo að skipid lá undir áföllum, en hann svaf. Dg hans lærifveinar geingu til hans, vöktu hann upp, og sögdu: Herra! hjálpa þú oss, vér forgaungum. En Jesús sagdi til þeirra: hvað hrædist þér litiltruadir? þá reis hann upp, hastadi á vindinn og sjóinn, og þar varð logn mikid. En mennirnir undrúduft, og sögdu: hvílfur er þessi? hvíad vindur og sjór hlýða hönum.

E r o r d í u m.

Hinn ógublii heimur þessi, hvors höfðingi að Satan nefnist, Jóh. 14, hann sýnist mjög svo vel kunna að samlikjast við hafid; sjörinn er ein öföðug höfudflépa; þegar hann er sem blíðastur, veit eðli fyrri til á stundum, enn hann umhverfist nærri í augnabliki og ris, fjöllumum hærra. Svo er og eðliet í heiminum stadfast; þegar hann fladrar uppá nokkurn, eins og þjófgefinn hundur, þá er Guds börnum af hönum fladinn víð, og jafnvel hans eigin börnum optliga. Þótt að Satan og hans vinir hafi Gud mest, og þá, sem eitt eru með hönum, þá er hann þó í sjálfum sér sundurþykkur. Eðli elskast hans þjónustumenn lengi innbyrðis, þegar þar er að féppa um þad, sem þeir hafa gjört sér að Gudum. Svo sem Krísti þénarar eru viðvæmir nær þeirra höfud er meidit, svo er og Djöf-ullinn í sinni kynslóð. Þegar Laban vantadi sín skirgöð, þá rann hann jafnfiðt eptir Jakob, Gén. 31, þótt hann vært hans mágur, og svo er heimur þessi innbyrðis; þegar hann má sjá á bak ein- hvors þess, sem drambsemin og fýsn augnanna hafa feli sinn trúnad á, þá risur hann vinskapinn, jafn- vel við þá sem hann líft hafa hvað tjærasta. Jóab er eðli lengi vinur Amasæ, 2 Sam. 20, þegar hann óttast hann muni nokkru tapa af virðingu sinni; eigi heldur ræktir Absalon bróðernid við Ammon, 2 Sam. 23, þegar heiptæknit blæs hann upp. Midt á meðal þessarar hreksifru kynslóðar verður hinn lítli hópur Krísti að búa, og mæta aðstíjantligum árásum og hneirlunum; svo að í villu mættu leidast, ef fle kynni, jafnvel útvaldið, Matth. 24. Svo sem Mói og hans þýfti var í hinni van- trúdu veröld, Gén. 6; svo sem Lóth var í Söðóma, Gén. 19; Abraham í Górar, Gén. 20; Ísrael í Eýgyptalandi og Chabæa, Erób. 1; svo eru Guds vinir í öðld þessari. Hvað er hér til ráðs, bræð- ur minir! svo vel fari og menn séu vissir um, að eigi lídi skipbrot á sálu sinni? Eitt veit eg sem aldrer skal bregðast; þad kénar Dróttinn ofi hjá, Matth. 7, þegar hann áður hafdi tekið sínum lærif- sveinum vara fyrir falsþámonnum, segjandi: hvör sem heyrir þessi mín orð, og gjörir eptir þeim,

hænum vil eg lífsa við einn forsjálann mann, þann er bygdi hús sitt á bjargi, en þar gjörðist regn og vatnsflóðin komu, og vindarnir blésu og féllu yfir það hús; en það datt ekki, því það var á bjargi byggt. Þetta bjarg er Drottinn Jesús; það er sá hyrningarskeinninn í Zíon, Esa. 28, sem Guð hefir byggt sína kirkni á; hvar sem yfir hann byggdur er, hann mun aldrei kollsteypast, heldur stöðugur blífa. Lærifveinar Drottins tóku til að veitjast í trúnni, þegar hann svaf, en bedrid tók að hefja sjóinn, svo þeim lá við að forganga; þá tóku þeir það til ráðs, að þeir vöktu hann, og gáfu honum til vitundar neyð sína. Kirkni Guðs er lík einu skipi, sem veltist í ólguþjó veraldar þessara, hún hefir Christum jafnan innanbords. Tökum því sama ráð og lærifveinarnir hér tóku, þegar sjórinn, það eru árásir, sjandskapur, illvittni, hneislanir, lastmæli og allskonar óhlutvendi þessara vondu veraldar tekur til að ganga á þetta Drottins skip, hvers allir þeir hafa sér að vanta, sem hjá honum hafa far tekið; svo þeir meiga finna til þess, er Pálus um sig talar, að þar sé barátta hjá þeim, enn jörð hjó innra, 2 Cor. 7. Vil eg því af þessu heil. Evangelíó og dæmi lærifveinanna, tala alleina um þá hluti, sem eiga að gjöra oss fulltrúa um hans aðstod í öllum vorum nauðsynjum. Hjálpa oss hér til, náðugi Guð og Fadir! með krapti þíns Anda fyrir Sonarins forþenustu, amen!

U t l e g g i n g i n .

Þessi má allvíða gjata í æfingu Drottins vors, að þegar hann hafði einhverja merkiliga þröðkun flutt, þá stöðfesti hann kénninguna með einhverju kraptaferki; svo gjörði hann þegar hann gekk ofan af fjallinu, hvar hann hafði talad eyrindi ríkisins fyrir fólkinu, Matth. 5, og hann lafnadi hinn lífþráa; svo gjörði hann og hér, þar hann allan daginn hafði kénnt fólkinu, með þeim föggu eptirlífingum, er skrifadar standa Matth. 13, um illgresið, um mustarðskornid, um súrdegid, um perluna og um fessjóðinn, og aðrar fleiri; en strar á eptir fylgdi þetta dýrdliga kraptaverk, er Guðspjallid umgétur, Marc. 4. Nú var það ekki alleina gjört fyrir lærifveinana, br. m.! heldur hefir og Guðs Andi þvilíft stórmerki uppteifna látid oss til lærdóms, að vér, sem höfum tekið við trúnni á Drottinn Jesum, og erum í hans nafni skirðir, vér skulum læra að treysta honum í öllum vorum nauðsynjum. Þessi var nú aðferð Drottins, bæði á hans hævistardögum, svo og strar eptir hans himnasfer, lengi fram eptir æfi kirkninnar; því skrifar Markus, Kap. 16, um Postulana, að þeir hafi geingid út, þröðfandi allstadar að Drottini samverkanda og orbið styrkjanda með eptirfylgjandi teiknum; en því var misjafnt tekið af heiminum, svo sem augljóst er af gjörningabók Postulanna. Þetta dýrdliga kraptaverk skéði í návist hans elstuligra lærifveina. Mattheus skrifar, Kap. 13, að margt fólk hafi safnað að honum, svo hann blefsadur vardi að stiga á skip, fyrir mannþraunginni, en fólkid sat í sjörnni og heyrði á. Flestir munu þeir hafa verið í þessum mikla hóp, sem meir hefir fýst að heyra málsmilli hans, heldur enn að skilja edur geyma krapta orðanna; það ræð eg af því, að enginn spurði hann eptir meiningu eptirlífinganna, nema hans lærifveinar, hvað honum átti efa miðlík að hefir, sem von var, því sagði hann við þá: yður er unnt að vita leyndardóm himnaríkis, en þeim er það ekki gefið, Matth. 13. Svo er kyrkjuganga vor ástundum; allir flytjast til að heyra eins manns þröðkun, sem talar snjallt, en rökfesta þó ekki meir í hjartanu þann heimugliga krapta sem býr í ordinu, heldur enn þótt einn óviti taladi, svo þeir færi ávört þar af, og gjörift sannir Kristi lærifveinar. Drottinn gjörði þetta mikla kraptaverk fyrir svo fáum, af því þar voru svo fáir, sem gáfu mikinn gaum að þröðkuninni,

hann taladi fyrir múga manns af skipinu, svo allir heyra máttu og skilja Guds veg, hefði þeim verið um það hugað, og það stæði nærri landi; en fraptaverðid gjörði hann og í skipinu, miðt á sjónum, þar fáið voru hjá honum innanbords, og eigi nema þeir sem lögðu uppá hjartað, það hann talad hafði. Þar fyrir, barn Guds! viljir þú vera fullviss um aðstoð Guds í sjóroti veraldar þessara, þá sjá til fyrst, að þú sért Kristi sammur lærisveinn; heyr hans orð, og lát þér vænt um það þykja, eðl einasta um stundarsakir, heldur gefum það í hjartanu; stunda eptir að fá þess réttan skilning, laga þinn lifuad þar eptir, fær þar af ávört í þolinmæði, Lúc. 8, svo þegar andvidri hörmúnganna matir þér, að þú sért þá viss um, að þú hafir Guds Son innan skips bords, þá máttu vera þess fullöruggur, að Drottinn er öllum þeim nálægur, sem hann áfalla, Ps. 145. Það er hið helsta á einu skipi, að því sé vel stýrt, sérdeilis í óluggjónum. Líthamir vorir eru skip sálarinnar, hverju hún stjórna á, svo hún nái höfninni umföður, á landi lifandi manna, Ps. 116, á hinu fyrirheitna landinu; gef honum eðl ósmíðin taum, þrálka hann eins og St. Páll; ræk holdið að sönnu, en þó eðl svo, að þú leyfir því sínar girndir að rækja, Róm. 13. Lát eðl sálu þinni verða það, sem Pálinúró varð, þegar hann sofnadi við stýrid, þá datt hann útbýrðis; eins kann sálu þinni að verða, utan þú vakir og bíðir, svo þú fallir eðl í freistni, Matth. 26; og ef hún kann að sofna, sem optlaga stéður, þá sjá til, að þú hafir Jesúm í skutnum, að hann vekir þig, nær hann sér þú ætlar að forganga. Sála þín sefur opt, þó líthamans augu vaki; Drottinn sofnadi eptir náttúrligum hætti, því hann var að allri hegðan fundinn svo sem maður, Phil. 2, svo hann kynni að samþínast þínum eyndum, Hebr. 5; samt vakti hans Guddómur, því hann er Ísraels vaktari, hver eðl eðl sefur og eðl syffar hann, Ps. 121. Og þar hann nú í vörð haldi situr til Kraptarins hægri handar, Marc. 16, þá hefir hann vakandi auga yfir sinni kristni, hverja hann endurkeypt hefir, með sínu eigin blóði, Act. 20, já, á öllum hennar tímum, sem hann þekkir fyrir sína lærisveina; bíð því með skáldinu: vak þú minn Jesú, vak í mér, vaka lát þú mig eins í þér, sálin vaki þá sofnar líf, sé hún ætíð í þinni hlíf! Þegar þú svo gjörir, og það af hjarta, og stundar eptir að halda þér vakandi í hans þjónustu, og lætur eðl Satan dilla þér á föðda syndanna, þá máttu vera fulltrúa þar um, að svefnlæti veraldarinnar skulu aldrei æra þig, þótt hún veltist um, og berji hæl og hnacka. Djöfullinn, sem er hennar höfðingi, skal aldrei reisa svo mikla ólgu í henni, að þér sé hætt við að forganga; það kenna mér hans fyrirheit, er sagt hefir: óttist eðl, eg hef heiminn sigrað, Jóh. 16; það segja mér hans orð, er sagði: höfðingi þessa heims er dæmdur, og með mig hefir hann eðlert, Jóh. 14. Hafi hann eðlert með hann, svo hefir hann eðl heldur með þá, sem í hönum eru, og hann í þeim, þeir sem eru limir hans líthama, og hvað meira er, að þeir eru orðnir einn andi með honum; því segir Jóhannes, 1 Jóh. 5: hvað sem af Gudi er sæðt, það yfirvinnur heiminn. Hvað vill sá óttast sem hefir svöðan einn Föður? Unglingum setja menn fjárhaldsmenn, og þykist sá góðu bættur, sem öðlast þann einhvörn, sem er fullvæðja og lífligur til að gjöra honum rétt, og forsvara hann fyrir rángseitin óráðvandra manna, jafnvel þó það gangi misjafnt til meðal vor manna, samt láta allir ærligir menn sér

vera um það hugað; en hvornin sem því er varid, þá eru allir þeir ed Gud óttast hans ómagar, og er þeim miklu betur ráðstafað, heldur enu hinum voldugustu heimsins gjádingum og vildarmonnum. Segid mér, hvað skal eins manns fulltrúi hafa til að bera, nema máttinn og viljann? um hvortig kunnur vér að efast hjá Gudi. Máttinn sjánn vér í þessa dags Evangélíó, þótt ecki væri annað til, sem þó fleira og stærra er, enu að allar Engla og manna tungur fái það um allar aldir upptalið. Hann hafði á vindinn og sjóinn, og þá varð strax lofn mikid, svo þeir sögdu: hvílltur er þessi, að vindur og sjór hlýða honum? Enginn hlatur er Gudi ómöguligri enu annar, Lúc. 1; það kostar hann ecki meira, að steypa allri veröldinni um koll, enu að drepa einn titling; hann hefir aldrei haft mikid fyrir neinu í allri sínni ríkissjórnun, nema því, að leysa syndarann úr helvíti, og þó gjörði vorum Tréshara elskan til síns óvinnar þetta og svo sett, að hann lángaði til að drecta þann kaleif, er hans Dádir steinkti honum, Lúc. 22, og aftadi ecki forsmánina, segir Þóskulinn. Gud gjæfi að elskan til hans kynni að gjöra ós hans byrði svo létta. Og þar ed öll Guds sképna er svo eckert í hans hendi, þá má eg fulltréysta, að hann sem eigi þurfti að tala nema eitt ord, til hins bráðanda hafs, honum munu eigi vera um megn, að vordreita mig hinn veselasta ornn, sem liggur á hans fótstör, í ólgu heims þessa. Hann talar til sjáfarhaffsins: hingað skaltn komast og ecki lengra, hér skulu þinar stoltu bylgjur leggja sig, Jóh. 38; því mun honum veita hægt, að drepa ossann í hinum drambláta, svo þar verði lofn mikid, edur og að slá honum hogg við eyra, Ps. 3, svo hans stádur finnist ecki meir, ef honum svo líkar. Svo mikils máttar er nú þessi stóri Konungur himins og jarðar; hvor vill þrifa mig af hans hendi, Jóh. 15. Hann nokkud ornn að gjöra, nema henni sé beitt, eda segin að útrétta, nema henni sé stýrt, eins mikid kunnar menningur mér að gjöra, nema Gud leyfi þeim; því vil eg segja með David nær heimurinn hatar mig: Drottinn er mitt ljós og minn heill, fyrir hvorjum skal eg óttast? Drottinn er verndari míns lífs, hvorn skal eg hráðast? Ps. 27; en það hann leyfir, skal mér hjærkemið vera; hann agar mig, því hann elskar mig, Hebr. 12; hann tlyptar mig, því hann vill leiddreita mig; hann sérir mig, því hann vill græða mig, Ps. 6; og er það dáraskapur fyrir mig, sem læzt ávita vin minn, ef honum yfirfést; sem stríki barn mitt, nær það gjörir það, sem eigi byrjar; sem læt skera og brenna eitt súid sár á minum ástmanni, svo hann heill verði, að eg skuli ecki taka hinn sama af hendi Drottins. Þar fyrir skal eg eigi heldur efast um viljann, það læri eg og af þessu Gudspjalli. Lærisveinarnir vöktu Drottinn, og það með umkvortan nokkurri, og miðtrastu á hans almætti; því Markus skrifar Kap. 4, er hann segir frá þessu mikla kraptaverki, að þeir hafi sagt: meistari! þú hirðir ecki um það, að vér fergangum. Hvað var þetta að segja við hann, hvors almætti þeir vel máttu þeckja? hvor ed svo mærg kraptaverk hafði gjört þeim ásjáandi; samt varð hann fljótari til að hjálpa þeim, og að hafa á vindinn og sjóinn, heldur enu til að átelfa þá, fyrir þessa efast umi og trúarleysu. Þetta hendir ós optliga, nær vér bíðum eftir Drottini á þurrlendinn, sér David, Ps. 63; vér meinum hann sefi þótt vér vitum að hann syggi ecki; vér kolum að hans hend sé stutt orðin, þó ós sé alunnugt af Guds orði, að hann ecki einasta kallast hin verká hend Drottins, og útréttur armleggur með miklum undrum, Deut. 4, heldur og

hinn milda hönd Drottins, sem gefur að vér samansöfumur, og þá hann upplýtur hemmi, sedjumst vér af gjæðum, Ps. 146. Og þótt vér séum nú svo tvítráðir og efasamir, eigi að síður er hann ofs hvad nærstur, þegar vér ætlum hann fjarlægagan vera. Þegar Jóseph lét sem hann æt'adi að taka Benjamín í vörðhald, þá gat hann valla tárnum halðid; þegar hann óttadi bræðrum sínum með sínu reidi, þá fékk hann þó ekki leynt sér fyrir þeim, Gén. 45. Ætlum eðli að Fadur miðföndanna muni síður náðngur vera, eður kenna í þrýðsti um sín börn, þótt hann tópti þau þeim til góða, því hann straffar, en eðli af hjarta, Sarmagr. 3, hann birtrefur, en eðli eylliflaga. Þótt er því, aldrei steypir Drottinn nokkrum þeim, sem hann allra minnsta trúarneista geymir í hjarta sínu, svo djúpt niður í asgráinu hörmúngauna, að þeir aldeilis orvanti sér náðar hans, jafnvel þótt þeir séu ástundum langt leiddir, því litlögandi höfveik mun hann eðli útsloekva, Esa. 42. Gnd straffadi syndir vorar um skamt með óáran nokkurri, þar eptir vitjadi hann vor með landplágu, hvor ed tók frá ofs vora fjærstu ástvinu; og híd besta fólk; mundi ofs þá eðli þykja horfa til vandræða? Hvíllik andu var þá í landinu, svo að þeir sem holdliga voru símadir, tóku til að efast um, að vér mundum hér leingi bygðum halda. En hvorsu hefir hin milda hönd Drottins síðan fórunað árid? hvorsu hafa hans fótspor af feiti dropid? Ps. 65. Með hvíllfri árgjæfðu hefir hann blefsað ofs, svo að vér eðli einasta hofum eingann skort síðid, helseur flefir báid við betri kost enn nokkurn tíma áður? er eðli þetta sýniligt almættis og gjæfðu merki Drottins? Svört skýdum vér leita í hörmúnginni, nema til hans, sem svo vis, svo máttngur og gjæfirirfur er? Eg vil taka mér orð af þessu dýrdliga fraptaverk, til að tala nokkud við yður, sem um sjóinu farid, og leitid næringar yðar í háffins djúpi. Hvorsu opt hefir hann góði Gnd vörðveitt yður í lífsháskanum? hvad tídt hafi þér mátt segja með David, Ps. 18: hann sendi út af hedinu og sótti mig og dró mig upp úr miklum votunni. Drottinn hefir optliga gjort furduverk á yður, þegar dandans bonn hafa umkringt yður, Ps. 18, og þér meintud þér ætlund ad ferganga, þá hefir hann þó ríkt yður upp úr dandans þorti, Ps. 9, og frelsað yðar sálir úr helju. Þar er eigi langt á ad minnast, vér lifum enn nú, sem eigi erum mjoð til ára komur, og munum það, ad Drottinn hefir á sama degi kollvarpad sumum, en sumu hefir hann vörðveitt undrunarliga og ólífliga fyrir manna sjónum, og þetta optar enn einumum, eðli þar fyrir ad þeir sem tándust, hafi syndugri verid enn hinir sem affomust, meir enn þeir sem turnum féll yfir í Silóa, eður þeir ed Pilatus slátradi í Galílaa voru sekari enn aðrir, Luc. 13, helseur til ad sýna réttlæti sitt á þeim sem hann burt tók, ofs sem lifum til eptirðemis og vorum eptirfomendum, en náð sína á hinum, er hann sparadi, svo hann með báðum höndum leiddi ofs þræbrotnar mannessjur til yðranar, ad eigi sesum vér ofs reidi á dag reidinnar, og Gnds réttlætis dæms, Róm. 2; en Gnd náði hvorn ávört það færir. Eg gét eðli því hróðað, ad allir þeir ed voga lífi sínu út á sjóinu, taki Jesum í bát með sér; og eg þori ad segja, ad valla drýgja sumir menn fleiri eður meiri syndir, Gndi til stygðar, enn nær menn þiggja hina mestu blefsau af hans orlætis hendi, svo eðli er ad undra, þótt hann megi lykja hemmi aptur ástundum fyrir ofs, og skanta ofs úr hnefa, sem meum plaga ad segja, já, þótt hann straffi ofs með skipreiskum og manntjóni, til ad troyta ofs lífada kálfa. Almunnugt er það

öllum mönnum, hvílist framferði, hvaða munnsöfnudur, gjálfi, stráðskapur, lógi, rán og þjófnadur, að æður er í hvílitum seltöpum með langtum meiri frekju og óskammseilni enn annarstadar, svo hann þýfist góðu bättur, sem verst gétur látið, og það þýfir kallmennta og snilli að vera fremstur í flokki, nær menn slíkt aðhafast. Þegar þér roíð til fíftjar, látið þér biðja Guð fyrir yður, en hvað mikill þar fylgi hugur máli, er af því auðsart; er þér talid og gjörð, sumir hverjir, nær þér erud undir það festir, þá formælið þér yðar veidarferum, yðar verffærum, yðar lagsmönnum, þegar eðfi er allt eptir vild yðar; og þar þér áttuð að biðja Guð að blessa, segi þér að Andskotinn skuli taka. Svo sáir nú Tjandmadurinn illgresinu, Matth. 13, bæði á sjó og landi. Þegar Guð sendir yður það á augnlinn, er yður eðfi lífar, forsmái þér það, blótið því, og fastið því aptur í hans náðar fadim, sem hann er þá hvað mest að útbreida til yðar. O! þér rángsmúnir og þeckingarlausir syndarar; láti Drottinn sinn vind blása á sjóinn, svo yður þýfir hætt við listjóni, þá kallid þér að sonnu til Drottins sem og vera á, en gjætið að, hvört það muni eigi kunna að eiga heima hjá yður allmorgum, sem Drottinn sagði við Jüda, Jer. Kap. 2: þegar neyðin yfirgeingur, þá segja þeir: upp þú og hjálpa oss; en hvar eru þá gudir þínir, sem þú hefir gjört þér? Þjóð þeim upp að standa; lát sjá hvort þeir kunna að hjálpa þér í neyðinni, þegar svo til ber fyrir yður; o! þér gudlausir menn; hvar er þá Andskotinn, er þér svo titt áfallid, og biðjið að taka bæði yður og yðar stallbræður? hvar er hann þá? mun hann nockud hjálpa yður úr neyðinni, þegar þér liggid undir áföllum? Mér mun saklaust vera að ávarpa hann með sömu orðum og Elías taladi um Jesabels Val forðum daga: kallid þátt því hann er einn guð og hefir mikid að gjöra, 1 Rómg, 18. Veit eg, að hann hefir rífi svo mikid í heiminum, sem Guð ljær honum, til að straffa með syndir mannanna; en heldur mun hann uppæsa sjáfarhafið þeim til skada, ef hann þó hefir það vald, en eigi mun hann hafa á sjóinn né vindinn; þá makt gaf hinn almáttfi Rönungur Syni sinum, og eðfi Tjandanum, sem er fangi og útlagi Guðs. Einskis er af honum nema ills von, því hann rædur eðfi fyrir öðru. En þegar þér svo kallid til Guðs í neyðinni, munud þér gæta haft fullt traust á honum, að hann útryði yður þadan, Ps. 91, nær þér þannin leitid atvinnu yðar; eðfert fyrirheit hafið þér þar um, nema það, að á hverjum tíma, sem hinn ógudligi snýr sér frá sinni ógudligu athæfi, þá skuli hans synða eðfi að eyðifu minnst verda, Ezech. 18, og það stendur að sonnu órást að um alla æfi. En gjætið að, þér sem svo ógudliga lifað hafið, hvört yður muni eðfi fyrr koma til hugar, þegar þér ratid í lífshásta nockurn, að sorga fyrir þessu auma lífi, hvört þér þó skulud einhvörn tíma missa, heldur enn að þessala yðar sálar Skaparanum af alveru; orðsok þá hefi eg til að efast hér um, að þar eru svo fáir, sem Guð hefir sýnt dandann, að þeir lífi betur eptir enn áður; en hvað er svoddan? Guð er nálægur öllum þeim sem hann óttaft; en eg kann eðfi að segja, að þeir óttist hann, sem hann eitt sinn hefir leyst úr helju, og eru þó eingu betri síðan. Þegar Guð gefur öðrum meira enn yður, þá öfundid þér þá; þér erud rángeygdir, af því hann er göbgjarn, Matth. 20; Þér spillid veidum þeirra, ef þér gétid, og í því reki þér Satans eyrindi, því hann leitast við að koma því til vegar, að mannessjan hafi sem minnst gagn af orlæti Drottins; eðfi gjörði svo Pétur og félagar hans, er Drottinn gaf þeim hina miklu

blesan er Lúkas skrifar um, Kap. 5; þeir bendtu sínum félagum, að þeir kjæmu og hjálpuðu þeim, og meðdeildu þeim af þeirri Guds blesan, er þeir feingid höfdu; en eg þori að segja, að nokkrir af yður eru svo lyndir, að þeir nærri því heldur söfva vilja enn unna sínum náðia nokkurs af því þeir hafa of mikið. Svo og forsmáð þér hina adra, sem minna er veitt, svo sem væri það yðar atburdum að þacka, og þér mættuð skamta yður úr Guds hendi það þér viljið, og gjætið lítið að því, sem Páll segir: hvað er það maður, að þú eðfi þegid hafir, 1 Cor. 4; sumir af yður trúá á sinn fíftigaldur, og hefir þá Andskotinn sýnt kunstu sína í hjarta yðar, þegar hann kemur yður til að dýrka sig, og þacka sér fyrir Guds gáfur. Eðfi gjörði það Pétur; í þínu nafni vil eg netinu útvarpa, sagði hann til Jesúm, Lúc. 5. En þegar þér brútið rúnir og ríftingar, með hvörjum þér þó minna enn eðfært fáið útrétti; kastid þér þá eðfi netinu út í Tjandans nafni? Ó! minn Derra og Gud! eg get eðfi nógliga dáðst að þinni þolinmæði, að þú setur eðfi krók í nafir Andskotans, Ezech. 29, eins og hvalfins í Egyptalandi forðum, og lætur þá draga Djöfulinn upp á aunglinum, er svo hæða þitt nafn, að hann gleipi þá lifandi eins og jörðin Core, Datan og Abiram, Núm. 16. Lærid af Péttri að físta, góðir menn! hann er hinn besti formaður; þótt hann sæti úti alla nóttina og feingi eðfært, þá megladi hann eðfi, heldur sagði: eptir þínu orði vil eg netinu útfasta. Eðfi orvænti hann, þótt Drottinn léti hann bida eptir sér, en þegar hann blesaði hann, þá fyrirvarð hann sig og gaf Gudi dýrdina. Eðfi gjöra þeir svo, er broka sér upp af Guds láni, svo sem væru þeir þess verðugri enn aðrir. Forðist slíkan dáraskap, ef þér viljið vera vissir um Guds aðstod í háttanum; takid með allri hjartans audmýkt á móti hans blesan, hvort heldur hún er mikil eður litil, og sjáið eðfi offsjónum yfir þeim, sem hann hefir meira gæfið; forsmáð og eðfi hina, er hann minna lánar, heldur sé hvor ánægður með sinn deildan verð, og gjaldi Gudi skýlbugar þackir þar fyrir; hirtið og faung yðar skynsamliga, og ónystid eðfi Guds gáfur; ef þér óvirðid þar, og leggid að litlu, nær þér nægtir hafid, þá óvirðid þér Skaparamn, sem þar gæfið hefir; verið og minnugir hjærleikans, að þér gleymid eðfi hinum volada og þurfa-manninum, og sýnid þacklæti yðar við Gud, eðfi einasta með orði, heldur og verfi, 1 Jóh. 3, við hans fátæka naubstadda limu. Eðfi fái þér honum betur launad, enn með svoddan móti, því jafnvel þótt að maðurinn sé vesæll til þess, að hann kunni Gudi nokkud aptur að gjalda, þá vill þó Mannsins Sonur á hinum efsta begi segja: hvað þér gjörduð einum af þessum hinum minnstu, það gjörduð þér mér, Matth. 25: en um alla hluti fram, þá felid Gudi á hendur sál og lifhama, nær þér dragid út á djúpid til að leita yðar næringar; hugleiðid að þar eru valla tveir þumlúngar á milli lífs og dauda; hvílskur vódi er það þá og sálarháski, að trúá svo óstöðugum hlut fyrir sálu sínni sem hafid er, nema menn séu þar um áður fullvissir, að hvort þeir lifa eður deya, þá séu þeir Drottins, Róm. 14. Sá sem út á sjóinn fer, það er eins og gangi hann í orustu; hann er eðfi viss um að ná landinu aptur; en þótt að hinum almáttuga Gudi sé eðfi um megn að varðveita sína, eins vel á sjó og landi, þá mætti mér þó til hugar koma, að vanda mig hvað mest, og leita Drottins hjálpar, þegar eg sé háttann fyrir augumum. Eg hefi um þetta efni nokkud langtalaður verið og það fyrir því, að eg bygg þess vel viðþurfi, því margur er óðæll, hirdulaus og óhlut-

vandur, fæitandi ecki um, nema að fylla kroppinn, og gildir eina þótt sálin svelti; og vona eg að Guðs brennum muni það ecki óþægt vera, er eg hér um sagt hefir; hinar verða sínu fram að fara, er heilsufamiligar áminningar að einu háfa, og veldur þó ecki sá eð varir, þótt að verr fari; þeir munu aðkomast ranninni, er það forsjá, nær uppskrutningum kénur. Og vil eg svo apturhverfa til hins, er eg í ondverðu hóf um að tala, sem var, að menn skyldu varpa allri sínni áhyggju uppá Guð, Ps. 55, og honum alleina treysta, þá vér rotum í neyð einhverja eður mótlæti. Að summi er ós ecki bannað, miklu heldur leyft, að leita manna hjálpar, nær ós álggnr, því mennirnir eru skapadir hvor öðrum til aðstodar, og háfa Guðs bód um það, að styrkja hvor annan innbyrdis, Gal. 6. Guð náði, að því er á eingan veg svo eptirfylgt sem byrjandi; en ef vér þetta rétt áhugum, þá dregur mannlig hjálp ós svo skamt á veg ástundum; summa vantar efnin, aðra viljum, nokkrir eru lángt frá ós, og ná eigi til vor þótt villu, nær i rannirnar rekur; en Guð brestur aldrei máttum, aldrei viljum, svo sem áður er sagt, og menn skulu eigi þurfa að senda lángt eptir honum, því hann er nálægur öllum þeim sem hann áfalla, Ps. 145; héráðauki er sumum vorum meimum svo háttad, að enginn mannligur fraptur getur ráðið bót á þeim; en þar er eckert það vel, sem allra meina Græðari kunnir eigi að lækna. Vel kunnna mennirnir að hjálpa lífi vöru. optlaga; en þó svo, að hann vilji háfa ós hólsþið í það sínu, annars ecki, því öll lifandi sál er í hans hendi, Jóh. 12; en það skilur Guðs og manna aðstod, að þótt hann deyði, þá lifgar hann eyllifiga; því það skal ske, sagði Lausnarinn, Jóh. 11, að hvor sem trúir á mig, þótt hann deyri; þá skal hann samt lifa. Gættum og þess, bræður mínir! að þótt vér af mömum líðseitslu þiggjum, þá kénur hún samt frá Guði; eður hvaðan er það, að ós kénur hjálp ástundum, þaðan sem ólífligast er, og vér væntum hennar sízt frá? Ecki var Móses, þá hann var landsflótta, Eró. 2, til þess lífligur, að leida Ísrael út af Egyptalandi; Gíbeons att var hin minnsta á meðal Manassi, og hann minnstur meðal sínum bræðra, Júd. 6; þó sendi Guð hann, til að frelsa Ísrael af hendi Madianitanna; hann sendi ófenda menn, af fjarlægum landi, til að færa sýni sínum vega næsti, er hann var enn þá í reisum, Matth. 2; hann sendi homum einu framandi mann, Simón af Cyrenía, til að bera krossinn með homum, Matth. 26; hann sendi Nicodémum og Jóseph af Arimathía til að gjöra hans útfor heidarliga, Jóh. 19. Enginn maður kaun um það hogum að hyggja, hvornin Guð fer að hjálpa, þegar hami er náðugur; hann kaun að gefa Ísrael vatn af hellum, Núm. 20; hami getur sendt Elíe fæðslu með hrossumum, 1 Kóng. 17, og mektad margar þúsundir manna með fáum brandum og fiskum, Jóh. 5; og eg veit, að þar er nærri enginn af ós, sem til ára erum kommir, að eigi hafi hann einhveru tíma reynt svæddan undernarliga Guðs aðstod, ef vér hefðum vit á eptir að taka, og tilreikna það Guði, sem hans er; en sumir trúa á mátt sínu og meginu, og þykjast sjálfir afreka alla hluti; jafnvel þótt eg ætli, að hinu mektugu himnanna Kónungi verði lítið fyrir því að gjöra ós þrantinnar svo þungar, að mannligur fraptur nái skamt til að kasta þeim af sér; það hefir hann optlaga sýnt; hvað varð úr þeim sínum kónungum, sem Abraham hrakti með nokkrum húsökllum sínum? Gén. 14; hvað varð af öllum risumum í Kanaanslandi, sem hrúðu undan Jósa? Jóh. 12; hvað

varð úr Þharab er hann treysti á sína mikla mætt og sagði: hvör er Jehóva, að eg skyldi hlýða honum? Erób. 5; hvað varð úr hinum sterka Goliath, er David rotadi hann með steins-höggum? 1 Sam. 17. Noctrir treysta á vísðóm og framsýni, en það er og hegðni. Hvað stöðudu Absalon Achitophels flókendi? Sam. 16; edur Adonia Jóabs flægviðka? 1 Kóng. 1; báða þá flögu þeirra eigin þrettir um hálsinn; hvar fyrir? Þvíad Gud var ekki til ráðaneytis tekinn. Sumir gjöra þennan fallvalta Mammon að sínu athvarfi, 1 Tim. 6, og vilja alla hluti með honum útrekta, en það er eitt vesælt traust; Guds gáfa er hann að sonni, ef hann er rétt fenginn, annars ekki; en engum má hann duga, nema Drottinn hjálpi, og allra sízt má hann sálumni gagna, nema þeirra, sem gjöra sér vini af honum, er meðtaki þá í eyslifar tjaldbúdir, Luc. 16, og eru þarfyrir ríkir í góðum verkum, 1 Tim. 6; en hvörninn sem öllum þessum er háttad, þá er hinum þó verft farid, er svo lítt treysta Gudi sínum, að þeir meina að höfðingja og veraldarmanna gunst muni duga þeim frammar, enu áft hins mikla allsherjar Drottins, er öllu rædur bæði á himni og jörðu; og gjöra því marga óleyfiliga hluti þeim-i vil, en móti honum, og ætla að þeir muni kunnna að bera skjöld fyrir sig, er þó ekkert eiga undir sjálfum sér, þegar Drottinn er reidur. Ófarir þeirra er svo háfa breitt, má allvída lesa í Ritningunni; svo sem þegar Drottinn reiddist Jáda kóngum, er þeir leitudu hjálpar til Sýrlands og Egyptalands kónunga, og fjöru heldur að vera þeirra nándungarmenn, enu að láta Drottinn rifja yfir sér og heita hans frelsingjar. Þvílíkt skyldu öll Guds börn varast, heldur leita hans í allri neyð, til hvørs þeim er varpað í frá móður lífi, Ps. 22, og haga svo líferni sínu, að hann þekki þá fyrir sín börn, sína ástmennt og bræður síns eingetins Sonar Jesú Krísti. Þeyrid þar fyrir orð Drottins, af Esajæ spádómsbók, 33 Kap.: hvör hann geingur í réttvísunni og talar hvað rétt er, hvör hann hatar rángindin og ágirndina, og heldur sínum höndum frá því að þiggja skeinkingar, hvör hann tilþyrgir sín eyru, að ekki þeyri hann manndráp, og lýkur augu sín til, að eigi sjái hann þau illsku-þörin, fá mun i hæðunum búa, og björgin munu hans virki og verndar hlíf vera, hans braud mun honum gefast, sitt vatn mun hann víst háfa. En þú, Dómari allrar veraldarinnar, sem i himninum býr! vertu sól og skjöldur þinna barna, sem á þig vona; og lát þau aldrei verða hinum skjæða mörðingja Djöflinum, edur hans limum að herfangi; lát þau víða eptir þér með þolinmæði, og sleppa þér ekki þar til þú blesar þau og innleidir i þins Sonar dýrd. Þenþeyr það, náðugi Fadir! fyrir hans forþenustu, amen, i Jesú nafni, amen!

Fimta Sunnudag eptir Þrettánda.

Gudsþjallid, Matth. 13 Kap.

Þ þann tíma: aðra eptirlíking lagði Jesús fram fyrir þá, og sagði: himnaríki er líkt þeim manni, hvör ed sáði góðu sæði i akur sinn, en þá menn

sváfu, kom óvinur hans og sáði illgresi með í bland hveitinu, og gekk í burt. En er grasíð spratt upp, og bar ávört, þá auglýstist og illgresið. En þjónustumennirnir gengu til húss-fæðursins og sögðu honum: Herra! sáðir þú ekki góðu sæði í akur þinn, hvaðan kemur honum þá illgresið? og hann sagði til þeirra: fjandmaðurinn hefir það gjört; þjónustumennirnir sögðu þá: viltu að vér förum og útlefum það? og hann sagði: nei, svo að þér upprætið eigi hveitid undir eins, nær þér útlefið illgresið; látið hvorttveggja vara allt til kornskurðarins og á kornskæru-tímanum skal ég segja til kornskurðar-mannanna: lesið fyrst saman illgresið, og bindið það saman í bindini til að brenna því; en hveitinu samansafnið í mína kornhlöðu.

Erordium.

Það eru hræðilig orð sem Esajas Spámáður talar til Gyðinga, Kap. 6, er hann segir: heyrir ávalt, sjáir ávalt, og þekkið þó ekki. Gud veri ós lífsamur! Þvílíkt er þetta skelfiliga straff? hvað er vesella enn að hafa skilningar-vitni af Gudi þessa, og hafa þó ekki noti af þeim til þeirra hluta, sem þau eru tilgjörð? Það er að vera líkur þeim fleirgöðunum, er David umtalar, að þau hafi munni og máli ekki, nasir og lykti ekki, hendur og þreifi ekki, sætur og gangi ekki, Ps. 115, og er þó ekki að undra þótt svobdan straff skjæmi yfir þá, sem þessa máleypsingja, þessa dauða hluti, stöcka og steina gjörðu sér að Gudum og dyrkudu þá, í stáðinn hins lifanda Guds, sem bæði þá og alla hluti skapad hefir; því David segir hér strax eptir, að þeir eð gjöra þau, féu líkir þeim. En þess er að gjæta, börn mín! að spádómur þessi Esajæ hefir átt sér lengi aldur, enn um hans daga; því þegar Drottinn Jesús framsætti fyrir fólkid eptirlífinguna um sæðid er féll í fernslags jörð, Matth. 13, og Lærifveinarnir spurdu hann að, hvar fyrir hann taladi í eptirlífingum til þeirra, þá víkar hann þessum spádómi Esajæ til Gyðinga; er lifðu á hans dögum, og forsmáðu Evangelíum eífi síns, er hann bókadi þeim, segjandi: þar fyrir upphyllist á þeim spádómur Esajæ, er segir: að heyrandi muni þeir heyrta og ekki skilja, og sjáandi muni þeir sjá og ei þekja. Ekki er sú meining Jersarans, að Gud vilji ekki unna þeim skilnings sinna heilögu orða og réttinda, því hann vill að allir menn hólpnir verði, og komist til sanntleikfins viðurkenningar, 1 Tim. 2, heldur segir Esajas, og Drottinn eptir honum, orðsokina til þessara andlugu deyfu og blindni í sama stad, með þessum orðum: hjarta þessa folks er harðt orðið, og þeir heyrta þingliga með eyrunum, og lyfja augunum aptur, svo þeir sjái ekki með augunum, og heyrir ekki með eyrunum, og skilji með hjartanu, að þeir sili sér og eg læfni þá, Es. 6, hvar af auðsært er, að sokin er hjá mönnunum, og ekki hjá Gudi. Drottinn setti fram margar eptirlífingar í þessum sama Kapítula, og meðal annara, þá eð samfundis var upplefni, en enginn var sá, eð spyrdi hann eptir hennar þíðing, nema alleina hans Lærifveinar. Svo lítið órtudu þeir þessa Guds gjöf, þar fyrir var þeim ekki unnt að vita leyndardóm himnaríkis. Ekki þarf og þessa fagra eptirlífing fyrir þúur út að stíca; hinn stóri Biskup, 1 Pét. 2, með þá vellærðu tunguna, Es. 50, hefir það svo vel gjört, með sam orðum, að ekki er ábótavant, þar hann svaradi Lærifveinunum þannin, Matth. 13: sá er sáði hinu góða sæði, er Mannfins Sonur, en akurinn er heimurinn; en hið góða sæðið eru ríkisins synir; en illgresið eru synir hins vonða; en óvinurinn er sáði þvi, er Djöfullinn; en kornskurðar-tíminn er endir heimsins; en sláttu-mennirnir eru Einglarnir; þar fyrir svo sem illgresinu verður samansafnað og í eldi uppbrent, svo mun og verða á heimsendinum; Mannfins Sonur mun senda Engla sína, þeir eð munu samansafna úr hans ríki öllum bneiðunum, og þeim eð yfirtroða logmálid, kastandi þeim í eldsöfninn, þar mun verða óp og tannagnistíran, þar munu réttlátir fína eins og sól í ríki síns Fæðurs; hvor eyru hefir að heyrta, hann heyrir. Því er útfirringin, bræður mínir! og er það mála sannast, að hún er svo ágæt, að Gyðingar hefdu vel mátt forvitnað nokkud framar um skilning eptirlífingarinnar, svo sem Lærifveinarnir gjördu, hefðu þeir lagt nokkurn hug á sitt mál. En þess er að gjæta, börn Guds! að fyrst að spádómur Esajæ náði

tíð Gyðinga, sem lifðu á Kristi dögum, meir enn 700 árum síðar, og var þá af þónum staðfestur þá er auðvitad, að hann einninn nær til vorra daga, sem nú lifum; því svo sem það að Guðsríki er til vor komið frá Gyðingum, sökum þess þekkingarleysis, sem í þeim var, Eph. 4, svo eru og til vor komnar allar þær víðlegur og hótanir, sem á þeim munu að fullu hrína, er gjöra sig þess ennú í dag óverðuga, og forsmá Guðs Son og undir sótum troða, Hebr. 10. Nú fyrir því að engin þörf er að útskýra þessa þrífur þerrans, frammar enn gjört er, svo sem áður er sagt, þá vil eg kveðja yður þeim þýmætu orðum, er hann endar þessa sína útleggingu með; **hýr eyru hestir að heyrna, hann heyrir! og alleina tala um þá hluti af Guðspjallinu, er oss vefja megi til að þessja vorn vitjunar-tíma.** Hjálpa oss þar til, ó, þú góði Guð! með náð þíns Anda, fyrir Jesum Christum, amen!

Útlegg ing in.

Frelssarinn segir í öndverðu Guðspjallinu, að himnaríki sé líft manni nokkrum, er sáði góðu sæði í ákur sínu. Af hans eigin útleggingu er ándsféð, að sæðið merkir hér annað, enn í nærst fyrirfarandi eptirlíkingu; þar merkir það Guðs orð, en hér mennina, sem Guðs orð eiga að heyrna. Þessu góða sæði sáði Drottinn strax í upphafi sköpunar; gótt sæði voru þau Adam og Eva, þegar Guð sáði þeim niður í alðingardinn; margt hefir þar gras fagurt verið, mörk fegur eit, og margur blómligur ávortur, þó enginn nærri til lífa við þau, því madurinn var eptir Guðs mynd skapadur, segir Ritningin, Gén: 1; báru þau þessvegna langt af öllum sköpuðum sképnum á jörðinni, en jafnskjótt kom þar Sjandmadurinn, Gén. 3, og stæð þeim andligan svesuforn, svo þau töku niður fyrir sig, og vörðu meir þá sképnu Guðs, sem þeim var miklu væðri heldur enn sjálfa sig, eptir slæðarfullri Djöfulsins áeggjan; síðan hefir hann aldrei vantad sæði, til að spilla Guðs afri með. Strax var þar einn mörðingi í Adams húsi, Gén. 4, og þótt að Guð setti hann út frá þeim litna sáfnadi síma barna, sem þá var á jörðinni, þá vardi það ekki lengi, þar til Dvínurinn sáði aptur illgresinu á meðal hveitisins, og kom Guðs sonam, sem voru þeir af niðjum Adams, er Guðs ótta gjættu, til að elfsa mannauna datur, sem voru Rains affpreingi, hvar af ór það illgresi, fyrir hvört að Guð upprætti hina vandríndu veröld, Gén. 6, þegar honum í það sínu vírdtíft kornskeru-tíminn kominn vera, og ekki var eptir nema illgresi eitt á jörðinni, að frátæknun Nóa og hans hyski, og þó var þar einn spottari, einn óhlýðinn sounr í hans húsi, Gén. 9, svo að eptir slóðid, þegar þar voru ekki nema átta kornstángir í Guðs afri, þá var þó eitt illgresi á meðal þeirra; og er framlíðu stundir, kjaefdi þetta Andskotans sáðverk svo hveitid, að þess gjætti valla, og það svo nýjög, að það ætladi að vara upp í himininn, þegar þeir bygðu turninn Babel, Gén. 11, og ætladu sér að taka ráðin af himin Almáttuga, svo að eigi skyldu þeir aðskiljast, og svo hefir það jafnan gengid fram eptir öldunum. Þegar Guð kalladi Abrahám af Ur í Kaldealandi, Gén 12, og uppræddi hann sjálfur í þeirri himnesku speki, þá sáði hinn alvitri Húsfadir góðu sæði í Ranaanslandi, þó spratt þar upp strax eitt illgresi, einn háðfugl Ismael, Gén. 21, einn ossóknari, ein ambátt, sem að vandvirdti húsmóður sína, Gén. 16; í kvíði Rebecku voru tvær þjóðir, og sá meiri ossókti þann minna, Gén. 25, Esau guðlaus madur, hinn fróma Jakob, Gén. 27, og þó var ekki Jakobs hús fyrir utan

illgresi; þar var ein lauslát dóttir, Gén. 34; þar voru tveir mörðingjar, Gén. 34; þar var einn sonur, er flekadi síns föðurs sæng, Gén. 35; þar voru níu bræður, er seldu sinn eigin bróður mannsali, Gén. 37. Lángt er allt svoðan upp að telja. A meðal Kristi tólf Lærisveina var þar einn Drottinsþvikari, Jóh. 6; þegar áður hans kristni var sem blómligastur, svo að allir hlutir voru sameiginligir með þeim trúdu, og þeir seldu eignir sínar, og báru fram fyrir fætur Postulanna, Act. 4, þá skaut Djöfullinn þar strax illgresinu inn, þegar Ananias og Saphira leyndu af jarðarverðinu, Act. 5; hvörninn Símon hinn fjölkunnugi, Act. 8, spillti Guds kristni, er ljóft bæði af Postulanna gjörningum og öðrum kristiundóms sögum, og hvorsu mjög Pálus kvartar um vanhæfðunina í Drottins kvöldmáltid, 1 Cor. 11, svo og skammarligt samræði með nákomnum sér, er hann segir, að ekki heyrift jafnvel meðal heidingjanna, 1 Cor. 5; það má alskunnugt vera af hans bréfum til jafnadarins í Korintóbó. Fyrst nú að Djöfullinn fékk slíku til vegar komid á meðan Gud taladi sjálfur við mennina, eins og maður við mann talar, á meðan hans eingetinn Sonur voru holdi íflæddur, flutti eyrendi síns himneffa Föðurs hér á jörðunni; meðan heilagur Albi með sýniligum frætti og jarðteiknum anglysti sitt Guðdóms almætti í mönnum, og á meðal manna, þá ætlunast ekki til að hann muni nú síður verka í börnum vanhæfðarinnar, Eph. 2; þar vér meigum glegglega við það kunnast, af þeim loftum og skemmunum, er dagliga í vort fara á meðal vor, að Satan er ofan kominn, hafandi bræði mikla, Opimb. 12. Því mætti ofs vera umhugad að þekja vorn vitjunartíma, er ofs svo optliga bodadur verður í Guds H. orði, og vilji menn ekki Guds vitjunartíma þekja, þá þekki menn þó Andskotans, því síðan kristni hófst í landi þessu, bygg eg hann aldrei hafi meira ríki hafi vor á meðal í sumum hlutum, enn nú um stundir. A öllum öldum hefir hann jafn illgresinn á meðal hreitisins, en þó hefir það optast verið og víðast, að skemmin hefir skemmt heitid, og dygðin dygd, jafnvel hjá þeim sem ekki hafa dygdina elst að né hatad skemminna; en nú heyrift mér að menn hrófi sér af lestunum, og setji dygdanna nafn uppá þá. Ismael er tekinn til að ofsetja Isak, og Agar ætlar að reka Sara út úr hásinu. Abimelech er farinn að drepa hina skilgetnu bræðurnar, Jud. 9, svo hann fridlu sonurinn meigi einsamall rífa. Agirndin er framshyni kollub, drambsemin hofingsskapur, hræsnir vírka; þegar menn brjóta réttinn, falla menn það að byggja hann; þegar menn sleppa skálfum og illræðismönnum óhegðum, þá nefna menn það hjærleika og misfærsemi; hirtuleysi og tómlati í sinni kalli og embætti, heitir spekt og fridsæmi. A degum Kristi óngættu þeir Guds legmál með sínum setningum, Matth. 15, þá hófu þeir ekki logbét nema Mósis legmál; en þess væri óskandi, að ekki óngættu menn nú konungsins leg með sínum eigin þótta, nær þeim ræður svo víð að horfa. Evi falsar nú Andskotinn Guds stöðja á meðal vor, og setur hans mynd og þýðskrift á sýninn málum, og þetta verkar hann með slægd og kunnáttu svo mikilli, að svo sem að illgresid er vanhæft frá hreitinu, áður enn það er fullbær, Matth. 7; svo þekja menn ekki þessa úlfa, fyrr enn sandargjæran er af þeim dregin, og þeir bita höfuðid af skemminni, svo hún fær ekki lengur dulist. Veit eg að fjandmaðurinn brúkar einfeltni og hugleysi margra til slíkra hluta, og er það nógu illt, því grátligt er til þess að vita, að fáljænskan og óttinn fyrir því sem ekkert er, skuli

svo drottna í veröldinni, að fáir annaðhvort viti, hvað þeir eiga að gjöra, edur því, þótt vita meigi; en hvornin sem því er varid, þá vilða eg þess óska, að þegar Drottinn litur af hinnum ofan yfir mannanna sonu, Ps. 14, að hann hefði þá ekki orðsof til að klaga, eins og Jeremías, Kap. 5, er hann segir: nú vel, sá anní floðurinn er skynlaus, vitandi ekki neitt af Drottins vegi, og af síns Guds réttindum; eg vil ganga til hinna veldugu og tala við þá, þeir munu vita af Drottins vegi, og síns Guds réttindum; en allir saman höfðu þeir ofid brotið og fogin ífundur slitid. Hvar fyrir kemur nú öll þessi ólucka? Því hefir Þjandmaðurinn svo mikinn framgáng? er hann sterkari enn Gud? Þjárrí sé því, hans Sonur hefir einnsinni rænt hann sínni harnestju og sínum vopnum, á hvor hann treysti, Lúc. 11. Hvað þá? - hvor er orðsofin? Þvíab menn vilja heldur ljá limu sína til ibíðar syndinni heldur enn réttlætinu til verkfæra, Róm. 6. Gud vill láta erfida í sínum vingarði, Matth. 30; þar fyrir vill margur hafa sig undan þeginn, að ljást honum til þjónustu, jafnvel þótt að þeim senn launin vis á hinnum, er honum til handa ganga, en það er iundælt að gjörast verkfræll blundskotans, því hann leggur kotta undir höfud syndarans, Ezech. 13, þótt menn fyrir víst viti, að hann launi með eldi og brennusteini, Opimb. 14, með vípi og tannagnistran, Matth. 13, svo sem Drottinn aðkveður síðarst í útskiringu þessarar eptirlíkingar. Þegar menn sváfu, kom Þjandmaðurinn og sáði illgresinu meðal hveitísins, segir í textanum. Ekki er með þessu meint ein stétt heldur enn önnur, en alleina tækifæri það sem óvinurinn brákaði, til að fá illgresinu niðursáð í áfurinn, það var svefn-tíminn; samt má eg taka mér orðsof hér af til að tala þar um, að eg hygg ofi verði nokkud svefnamt allmorgum í báðum þeim stéttum sem yfirráðin hafa, svo að Þjandmanninum þar fyrir optliga gefist tækifæri til að spilla Guds ákra með illgresinu. Taktid fyrst til á minum helgidóm, sagði Drottinn við Jerúsalems Engla, er hann baud þeim að slá þá alla sem ekki teiknadir voru, Ezech. 9. Eg vil fyrst taka á ofi sem berum Arons skráða. Hvornin mun líða um hinar smánni kornsteingurnar í Guds akri? mun þar ekki vanta ástundum þann heilnæma vefva, er þar eiga að spretta af, svo að þeim kynni sánuad að verða í bindinni Guds barna, þegar uppstérutíminn kemur? Eg hygg að í þessu sé mikill brestur hjá allmorgum, hvað Gud náðarsamliga lagfæri, og gefi þeim að yðrast, er í þessu er svo mjög ábótavant. En segid mér, hvað gjöra þeir ed þannin breita? Jósa þeir ekki? mun ekki Þjandmaðurinn hafa nóga orðsof til að fá illgresinu þegar svo til geingur? Það er hægt að gjöra hveitid að illgresi, en að láta hveitid aptur-hverfa til sinnar fyrri náttúru, þegar það er einnsinni orbið að illgresi, það heyrí eg sagt að sé ómöguligt; svo er því og varid í Guds akri; margs úngmennis-náttúra kánn að vera góð, en því veldur Þjandmaðurinn, og þeir sem eiga hér um að hirða, nær þeir forsóma sitt verk, og gefa honum rúm, að hún venst á það illa sem er andnæmt, því hún heyrði litid af því góða, og dregst svo únglingurinn á legg, að bágst kánn vera við að gjöra, venur svo aðra eptir sér, nær hann er gamall ordinn, svo að þessi drepstótt smigur svo mann af manni, þar til hún spillir heilum akri. Þeir sem eta þetta illgresi, sem hér gétur um í Evángelíu, verða blindir edur glámskygnir. Hvað munu þeir verða sem uppalast með þeim, er svo eru uppaldir? blindir af blindum-leidtogurum; og þetta sjá nokkrir af vorum kunnimönnum

og leggja þar efi til; sofa menn þá efi? mun Satan forsóma þetta tælisfari? eg vil ei tala um það, hvorsu litid af sumir af oss bnda kúninguna af prédikunarstólunum; sinnaft munu þeir ed ætla sig vel hafa refid Guds eyriandi, ef þeir fylla upp eyru tilheyrðanna með háreyftri nokkurri, og mælti þeirri er hvorgi á heima, en gjæta efi ad þvi, hvort hinn sturladi sinnur þuggun þar i, hinn fávissi leidrétting, hinn dofni og hirdulaufi uppþakning, hinn ógudligi og fá ed forsmáir Gud og hans réttindi, það sem honum tilheyrir, sem er hötum Guds reidi og eyllifrar fyrirdæmingar. Hvort allir þessir sinna það i einni prédikun, það athuga sumir menn efi svo gaumgjæfiliga ástundum, þegar menn hripsa eitthvad út úr einni bók, til ad gjöra affokum sína, gjörtandi efi nijog smásmugliga ad, hvort það gagnadi ad tala á þeirri tid, edur i þeim söfnadi, sem honum er á hendur falinn til umönnunar; samt þvo menn hendur sínar fyrir fólkinu, og kalla sig safklausa af blóði hins réttláta, Matth. 27, sem þó efi hrin á þeim er tapast, sökum sáfrædis þessara vefselinga; en hann, sem i Guds stad er settur, forsómadi ad gefa hans hjúum i réttan tíma það sem byrjar, Lúc. 12, og ætlar ad Gud muni efi krefja þess af sinni hendi síðan, Ezech. 33, jafuvel þótt hinn sáfróði megi deya i sínum syndum, nema Gud vilji meiri miskun á gjöra, vegna hans tómlætis, er honum á ad undirvísa, og áminna foreldra og húsbændur ad gjöra skýldu sína, þar sem hann fær ei sjálfur tilfomist. Segid mér, er efi þvillift ad sofa? mun Dvinnurinn efi færa út sína reit i Guds atri við allt þetta? Eg vil ei fá mér til orða, hvorsu ad margur leigulídi er ragur i því ad straffa ódygdir og glæpi hjá þeim sem eru nokurs málsmetandi; ein máltid matar, einn bikar afsings dryckjar, eitt hundrads virði edur minna ástundum, þvær af allar syndir hins gudlausa, hjá þeim er svo eru lyndir, lannandi svo skammarlíga sínum velgjörðamönnum, ad þeir þretta þá um gagn sálar sinnar, og þann mesta velgjörning er þeir kynnu þeim aptur ad sýna, sem er ad segja þeim til synda sína, svo vanhjelga þeir Gud fyrir einn mjolhnefna, svo sem Drottinn ad orði kómst, Ezech. 13; og þótt efiert af þessu i milli komi, þá heldur óttinn fyrir ofrifi þess völduga, mærgum af þeim, er sig kalla umboðsmenn Krísti, svo i taumi, ad þeir efi þora munnum upp ad ljúka, hvorjar helst skammir og klæfi, sem þeir horfa á. O vei! ó vei! segid mér i Guds nafni, segid mér, er efi þvillift ad sofa? Mun efi Gíandmaðrinn hlea ad þessu, nær Guds þenarar draga hans plög svo kappsamlíga, og sinna ad það megi um vorar tídir segja, er Drottinn sagdi forðum um hirdarana i Júda: allir þeirra vöfumenn eru blindir og vita alls efiert, mállausir hundar eru þeir, og finna efi ad gelta, þeir eru latir, liggja og sofa gjarna, Esa. 56; og þessir hinir gráðugu hundar, kunna þó albrei faddir ad verða; og þetta hid síðarsta veldur, ad menn eru svo spakir i því ad umvanda við aðra i Guds stad. Balaks fémmir orka þess ad asnan verður sljótari til ad segja satt heldur enn spámaðurinn sem á henni situr, Núm. 22; svo þegar einn hofþingi fær efi ad heyra saunleikann af prestí sínum, sem á og má segja honum til syndanna, au allrar missirðingar, þá verður hann ástundum ad heyra það af fíandmanni sínum, af hinum minnsta þenara, af einum bónda, sem ad gjörir skómm til kúmmimannsins, er þetta ætti ad gjöra sér til forsvars hjá Gudi, en hinum til sálarbata og engrar minfunar, nema hann þykist meiri maður einn Davíð, er þoldi Nathan spámanni samnyrdin reidilaust, 2 Sam.

12; og ef hann heyrir það af engum af þessum, þá mun hann það heyra af Dómara, alls
 holds á síðarsta degi. Og þótt menn séu nú svo spakir við höfðingjana og þá hvarra
 vald menn óttast, þá vantar menn ekki sumu hvarja ástundum að brúta síns embættis-
 myndugleika við litilmagnan, ekki til að leiddretta hann, edur til að vandlæta í Guds stad,
 heldur til að ótta mönnum með því valdi, er vér höfum til að leysa og binda syndina á
 jörðu, Matth. 16, og til að hefna sín á þeim er menn þykjast varhendt eiga; Gud veit
 að eg lýg ekki, að þessi muni dæmin gefast, og þó fleiri enn eitt. En eg bíð yður, að
 þér athugid, þér sem þetta adhafist, eg bíð, segi eg í Guds nafni, að þér athugid hvað
 skelfilíg háðing að þetta sé, og hversu að blóð Drottins Jesú, það dýra sáttmálans blóð
 muni hrópa í hinuminn, þegar það er svo almennilígt haldið af einum syndaþrel, er vænist
 að þessu Guds umbodi, sem fyrir þeirra og allra manna syndir er krossfestur; segid mér,
 þér dárar! mun Gud hafa nokkrum umbodid að sóttroða þannin sitt eigid blóð; hvors
 minnsti dropi að er dýrmætari, enn að himin og jörð megi í nokkurn samjöfnud koma. Þessu
 vil eg hafa víðid til þeirra er setja einn vesæling út frá heilogu altárisins sacramenti fyrir
 litlar edur eingar sakir, og óptliga þær er þeir sjálfir þykjast við hann eiga. Vitid þér
 ekki, þér hræsuarar! að þvilik útsetning er eitt Drottins reidarslag til þess að straffa með
 gudlausu menn, og hans nafns forsmánara; þó skammist þér yðar, ekki að taka yður það
 í hönd til að slá þá með, er yður er illt í skapi við. Hversu vel hafi þér geymt yðar
 Herru bodorðs? er hann segir: blesid þá er yður bolva, gjörid þeim gott er yður offækja,
 Matth. 5, að þér sénd börn míns Föður sem á himnum er. En þegar þér bráðid hans
 dýrðarfullu stórmerki til að reffa þeim er þér þykist eiga hefndir að gjalda, hvors synir erud
 þér þá? ekki hans, er skipadi að lida illgresid til skornskéru-tímans, heldur hins sem er
 mörðingi sálmanna, Jóh. 8; ekki hans sem geð ikring, gjördi gott og græddi alla, Act.
 10, heldur hans er geingur umkring sem grenjandi león, leitandi að þeim, er hann fái
 uppsvelgda, 1 Pét. 5. Þegar Drottinn Jesús geð um Samariam forðum daga, þá
 sendi hann undan sér Lærisveinana, að tilreida sér herbergi í borginni, en þáarmenn vildu
 ekki taka við honum, því hann hafði þann snid á sér, sem vildi hann reisa til Jerúsalem,
 en Samaritanar hotudu alla þá, er sóttu helgar tídir þangad, þá reiddust þeir Jakóbus
 og Jóhannes og sögðu: meistari! villtu ekki að vér segjum, að eldur komi af himni og
 fortæri þeim eins og Elías gjördi, en hann blesadur snérist við, straffaði þá og sagði:
 þér vitid ekki hvors anda þér erud, því Mamsius Sömr kom ekki að hann tortyndi sálum
 manna, heldur að hann þær hólpnær gjördi, Matth. 9, þetta gjördu þeir Jóhannes og
 Jakóbus af einfeldni og óþorfu vandlæti vegna Drottins, og þó átalði hann þá svo hard-
 liga; en af hvarjum anda gjörid þér þetta? ekki Guds, heldur Andskotans. Segid mér,
 er ekki það að falla eld af himni, að hanna mönnum hina krotugustu læfning sálar
 sinnar og steypa þeim svo til helvitis, að svo miklu leiti sem í yðar valbi stendur? O,
 þér skynla. þir vargar! látid af svoddan æði, nema þér sjálfir viljid þola bræði Drottins
 um alla eylið, í því diki sem rifur af eldi og breunisteini, Opín. 21; vaknid upp og
 sofsid eigi leingur! gjörid yðran, þvíad yðar hjarta er ekki rétt fyrir Guði, Act. 8. Hver
 eyru hefir að heyra, hann heyrir! Eg vildi og fátt eitt við yður talad hafa, þér veralbar

höfðingjar! með yðar góðu leyfi; munu þeir ekki finnaft yðar ámedal er þessuþöfgyvi renni á i dómaraþæti, edur nær menn eiga ad gjöra verk sinnar kallanar, sem Gud og konungurinn hafa þeim á hendur falid; eg vil eigi tala um það, hvorsu menn leita sér forðildar i ad spilla stefnum og vitnum þvert ámóti lögmálinu, nær mönnum rædur svo við ad horfa ad útleggja lögin eptir því sem menn þykjast viðþurfa i það sinn, og aka þeim eins og seglum eptir vedrinu. Þau munu dæmi gefast, ad einn og hinn sami dómari hefir i einni sök dæmt eptir einu lögmáli, og þvert ámóti hinu sama i öðru eins máli, ekki fyrir nokkur ólík atvik edur háttalag sakanna, heldur alleina eptir því sem hann hefir unnt þeim til, sem hafa verid fyrir dómi hans. Segid mér, er ekki þetta ad sofa? Þykir yður ekki von á ad afur Þjandmannsins grói við þetta? hvorsu óhlífur eru menn i því ad tradka málunum, og þótt eg segdi blygdunarlausir, þá segða eg ekki ósmikid, því menn gjöra það svo berliga ástundum, ad það er öllum heilvita mönnum augljóst, ad menn setja þær flækjur i dóma sína, sem einn talsmaður, edur fá sem ætti ad verja höfud sitt, flyði ekki annarstadar þora ad brúka sér til forþvars. Eg vil eigi fá mér til orða um opinbera réttarneitun, hvorsu slægivitir menn eru i því ad stjóta málum á frest án allra orðsaka, svo ad hinn fátaki og einstæðingurinn, og jafnvel ástundum þótt hann sé málsmetandi, ef dómariinn er hönnu mótfallinn; þeir neyðast til ad standa af rétti sínum, og þeim leidist edur hafa ekki efni á, ad sækja hann frammar, og vilja heldur gefa eptir sök sína, enu spilla tíðinni og vega gótti og ómaki uppá þann rétt, sem menn eiga ad sækja i þvilíkar hendur. Svad sýnist yður nú góðir menn? munu ekki stálfurinn og hinn ógudligi vara við allt þetta og æfa sömu skammir óttalaust, og þegar hönnu svo hrætur yfir, sökum rángsleitnis þeirra er réttinum eiga ad styra, þá kallar hinn óhlutvandi ad Gud hafi þóttuan á sér, af því hann lætur hann vara til forúfferntimans; en þeir sem Gud hefir umbodid, forsöma ad taka hneirlið og hid vonda i burt úr. Ísrael, Deut. 17. Þegar nú svo ber við, þá kalla eg ad rétturinn sofi, af því enginn er til ad vefja hann; er ekki slíkt ad ráða Djöflinum verkþræla til handa i sinn afur, sem ad miklu síður forsöma hans verk enu hinir er Guds plög eiga ad draga? og væri gott ef hér með væri kyrrt látid. En þess væri óstandi, ad ekki lídu meim alleina hinar verstu skammir og óhæfu, heldur og taki þær ekki i forþvar, svo sem er vanskiðun og olæði undir Guds orða heyrn, gudlastanir, vanbrúkun hans býrðarfulla nafns til ad stémma síu nálinga með, og margt þvilíkt fleira, sem heidvirdur maður mátti skammast sín ad nefna, en sumir ekki blygdast við ad forþvara, edur ad minnsta kosti nærri óstraffad láta; svo það sem ámarstadar i kristnum lendum er með útleög, edur og öðrum þúngum álögum straffad, því sleppa menn hér aldeilis, edur og látaft straffa það svo sem litla yfirþjón, en eingan stórglæp. Eg hefi lesid i gudsmanns riti, er lífdi fyrir hundrad árum hér i landi, hvors sál nú lifir i himnum, en minningin er ágæt á jörðunni; hann segist hafa talad við einn mann, er sagt hafi, ad hann ekki vildi sverja rángan eyð, þótt hönnu sér hundrud gefin væri, en þessi hid sjöunda verid i bði, þá mundi kannské hafa runnid á hann tvær grimur, skrifar þessi Gudsmáður. Þetta var ad sönnu ein höfudstæmm er hann talar um, en ekki ekki bygg eg menn þurfi ad kaupa svöðdan nú um stundir sumstadar, það mun fást ófeypis, ef dómariinn er velsiljadur þeim er aliggur, sérðeilis ef ekki liggur við

nema Guds og kóngsins réttur. Segid mér, mun það ekki eiga hjá þeim heima er svo breita, sem Drottinn segir við Jada, Ez. 19: öllum stjækum verður fé gefið til, en þú hefir gefið þínum fylgjumönnum peninga. Er ekki þetta að sofa? er það að undra að þunniskipad er í Guds akri af hveitistauginni, nær svo til geingur, og þótt Guds penárar kvarti hér um, og færi jafnvel slíkt undir lög ástundum, eptir skyldu síns embættis, þá fá þeir eingu áorkað, mæta heldur árásum þarsfyrir, og ei blygdast hinir þar við, þótt þeim sé hér um brírlad, heldur slá við því hnackanum, svo sem menni plaga að segja, og gjöra eins og Salómon segir um stjækjuna, að hún strjáfi sér um andlitid og segi: eg hefi ekkert illa gjort, Orðkv. 30; þeir blygdast þar við að sömnu um stundar sakir, en reka ei að síður Fjandans eyriudi, svo sem hefdu þeir vald sitt og veizlur af honum þegid, en ekki af Gudi né kónginginum. Þyki nú nokkrum svo sem að þetta hitti á sig, þá mun sá gefa hljóð af sér sem á kúmur, en margt af þessu er almennara og funnugra enn að hér að þessi mörg vitni að leida. Eg fim það ekki með því að grafast þar eptir, þetta er yfir allt, segir Drottinn um klæfi Gyðinga, Jer. 2. Bréf og dómur manna skulu það satt gjöra, er eg ritad hefi, og sjálfir þeir ed æsa þvílíkt, munu það þekja, þótt eigi vilji þeir aðgjöra, nema þeir séu forbrendir í samvitstum og hafi mist alla tilfinningu, nema hinn gráðugi hræfugl, Djöfullinn, hafi rigna látið í angu þeim heitum saur, eins og titlingarnir í angu hins gamla Lóbía forðum daga, Lób. 2; sagan segir, að hann hafi læknadur orðið með galli fískjarins, þegar því var ryðid á hans angu, þá datt hreistríð af þeim, Lób. 11; en eg veit ekki hvað þessum muni til lækningar verða, fyrst Guds blóð fær þess ei orkad, og ekki það heista gall og edif, er honum var borid, Matth. 27, þegar hann kvalðist fyrir þessar þeirra og allrar veraldarinnar syndir; eg veit ekki hvað þeirra augum muni uppljóta, nema hin stæfa svæla helvitis elds, hún mun ljúka þeim upp að visu. Annara manna augu skemmur reykurinn og sljófgar þau, en þessi mun hin eylista svæla heilífhygna gjöra; að þeir svo lofsins sjái hvor annars skömm, sem hafa gjort samband á móti Gudi og hans kristni, og ekki vildu uppláta sín angu á móti hans réttlætis og náðar geislum, meðan þeir pláguðu hans útvalda í rífi síns fódur, sem er höfðingi þessa heims; og það er um þá rétt sagt, er Seneca skrifar um Claudium, að hann ekki þekkt hafi að hann dauður var, fyrr einn hann sá lífför sína. Segid mér nú í Drottins nafni, segid mér, er ekki þvílíkt að sofa? er ekki það að vera sáðmadur fjandmannsins, og spilla Guds korneftru af öllum fróptum? hvor eyru hefir að heyra, hann heyri! svo heyri þér nú orð Drottins sem í landinu bíud, þér sem hans umbod er á hendur falid, heyrid þér, sem standid fyrir altari hins allra Hærsta, hvað hann býður yður, af Ezechielis spáðómsbókar 33 Kap.: eg hefi sett þig fyrir vord yfir Ísraels hús, nær eg segi til hins ógudliga: þú skalt danda deya, og þú varar hann ekki við, og segir honum það ekki, svo að hinn ógudligi kunni að vakta sig við sinn ógudligu athæfi, svo að hann megi lifa, þá skal hinn ógudligi deya fyrir sinna synda sakir, en hans blóðs vil eg krefja af þinni hendi. Og svo að þér kunnid með þess meira frelsi og myndugleika og betri samvitstu að straffa, ógna og áminna í Guds stad, þá hagid liferni yðar svo sem Kristi penárar og ráðsmenn hans leyndardóma. 1 Cor. 4,

gefandi engum nöðra hneirlan, svo að vor þjónusta verði ekki löst, heldur í öllum hlutum hegðum ofs svo sem Gudsþjónustumenn, eptir boði St. Páls, 2 Cor. 6. Heyrid þér hinir völdugu í landinu, og þér, sem Gud hefir sverðid í hendur feingid! heyrid þér orð Drottins, lærid gott að gjöra, leitid eptir réttinum, gjörid rétt hinum undirþrykta, látid hinn munadarlausar lögum ná, og tafid að yður málefni eðfunnar, Esa. 1, haldið dómium og réttvísina, frelsid hinn undirþrykta af hendi ofsjónarans, og sturlid ekki hinn framanda, fæðmleysingjan og eðfuna, og gjörid eingum ofrífi, segir Drottinn Zebaoth, Sér. 21; harid ekki með yður, að nær þér þessar Guds áminningar að eingu hafid, að hann muni þá vera lífur yður, þótt hann þegi, Ps. 50, og láti yður vara til fornsferutímans, þri hann mun straffa yður og tala við yður undir augum, nema þér ydrift af hjarta; látid af illu og lærid gott að gjöra; vandlatid í Guds stad, og upprætíð hneirlid og híd vonda ár Ísrael, Dext. 22; annars mun það heita fyrir yður: ó, þér af Mósis og Arons húsi! hvor sem mig forsmáir, þann vil eg forsmá, 1 Sam. 2; þín sjála skal vera fyrir hans sjálu, 1 Kóng. 20. Þér eruð gudir kalladir, og allir eruð þér synir hins Hæsta, gódir menn! en þó manud þér deya svo sem mannesfur, Ps. 82. Heyrid þetta, til samans andligir og veraldligir; heyrid hvað Drottinn segir að alyftum í útlekkingum, að illgresum muni verða kastad í eldsöfninn, þar muni verða óp og tannagnistran. Ef þeirra dómur verður svo stráungur, sem fyrir yðar vanrættar sáfir tapast, hvílstur mun þá yðar dómur verða, nema þér gjalbid varhuga við. Ó, þér kristnir menn! ó þér, sem með Guds Sonar blóði eruð endurfeyptir og í hans danda sferdir! Ps. 20, gefid gjætur að sjálfum yður og allri hjördunni, sem Gud hefir afrekad með sinu eigin blóði, hvor í sinni stad; þundid er skórt, reifningaskapurinn er mikill, Guds blóð er dýrt, hans reidi er þúng, Dómarinn er stráungur, lífid er stutt; dandinn er vis, helviti er heitt, eylifdin er laung, og þér sitid ekki nær eð Húsabóndum fémur; en í hverja þá átt sem eifin fellur, þar liggur hún, Eccles. 11. Látid yður þvi ekki villa með ógudligum heimfins dæmum, berid yður eigi saman við þá sem þér kallid yður verri, þeirra fordæming verður ekki yðar afbotum, þvi hvor einn mun sína byrði bera, Gal. 6; nema þér ætlid, að yður muni þar fyrir verða rórra í helviti og kvolumum, að adrir sæta þýngri hefndum enn þér þykist hafa tilunnid. Satt er það að sonum, að Guds réttlæti mun skamta hegninguna eptir verknaðinum, og vega straffid út eptir þýngd syndanna; en gjæt þess, að öllum mun verða þar óbæriligt, og svo sem að útsaldir í dýrd himnanna munu ei ofunda hvor annan, þótt einn sfini fegra enn annar, svo muni eigi heldur fordæmdir hafa neina ró af því, þótt einn kvæljist meir enn annar; mæl þvi ekki vonðsfu þína saman við hans, sem forþenad hefir heitari helviti, heldur gjör yðran ámeðan þar segist emþá: í dag, Hebr. 3, svo ei komir þú í þann kvælastad, Eúc. 16, heldur sfinu megir eins og sól í ríki þíns Fæðurs. Það veiti hinn góði Gud öllum þeim, sem undir hans merki stríða, í útlegd þessari, fyrir Jesum Christum, amen!

A Hreinsunar-hátid Mariu.

Endspjallid, Lúc. 2 Kap.

A þeim tíma: þá dagar hennar hreinsunar fullnudust eptir Mósis lögum höfdu þau hann til Jerúsalem, uppá það þau á hendur fæli hann Drottni, svo sem skrifad er í lög máli Drottins, að allt hvað kallkyns var, það er fyrst opnadi sinnar móðurkvid, þá skyldi kallast Drottni helgð; og að þau gjæfi offrid eptir því sem segist í lög máli Drottins, tvær turtildúfur, eða tvo dúfur unga. Og sjá, að maður var þar í Jerúsalem, sá ed Símeon hét, og þessi mann var réttlátur og gudhræddur, bíðandi eptir huggun Ísraels, og heilagur Andi var með honum. Símeon hafði og andsvar feingid af heilögum Anda, að hann skyldi ekki dauðann sjá, nema hann sæi áður fyrri Kríft Drottins. Og hann kom af andans tilladan í musterid, og þá foreldrarnir höfdu barnid Jesium í musterid, og gjördu fyrir honum eptir sidvenju laganna, og hann tók hann þá uppá sína armleggi, lofadi Gud og sagði: Drottinn! lát nú þinn þjón í friði fara, eptir því sem þú hefir sagt, þvíad mín augu hafa séð þitt hjálpráð, það þú tilreiddir fyrir augliti allra þjóða: eitt ljós til uppbirtingar heidnum þjóðum, og til dýrðar þíns fólks Ísrael.

E r o r d i u m.

Margir veraldar höfðingjar, sem og aðrir vífir og góðir menn hafa sér öfðad, að þeir mættu lífa svo leingi í heimi þessum, að þeir feingi bundid enda á fyrirætlan sína, en það hefir þeim misjafnt tekið. Augústus keisari er sagt, að optliga hafi talad það við vini sína, að hann vilði lífa mega, þar til hann hefði að fullu skipad ríkisskjórninni í því rómverfka velði, og verður ekki á móti því sagt, að honum tókst það að miklu leiti. Eigi verður því heldur neitad, að í þessum áfætningi var mikil hugþryði. Þinn stóri Sólmann, Tyrkjanna höfðingi, æfði sér að deyja ekki fyrir enn hann hefði unnid höfðstáðinn í keisarans ríki; en Gud lét það ekki eptir honum; dauðinn yann á honum áður enn hann féð borgina unnid; og hendir þetta marga þá, sem alleina vilja lífa til þess að seilast á gðra, og útrætta girugar hendur til þeirra hluta, sem eigi eru þeirra. Bifinda-mannanna öf er sú gjarna að þeir mættu lífa svo leingi, þar til þeir hefðu aflofid erfði sínu, skriftum og bófum, og eðru því, er þeir fyrir stafni hafa; og er í slíku tvent að flóða; eitt er noðurækonar ærligur metnabur, og elfka góðs nafns og rýktis eptir sig dauðan, hvað ekki er lastverðt, því hún hefir mörugum komid til yðni og ástundunar; annad er vilji og áfætningur til að kenna eðrum, og sérdeilis eptirkomendunum, sem lof- ligt er og mikillrar hrosunar verðt, því það ber eptir sér elfku og hugþocka mikinn til mannkynsins, hvörju eðfert er ágætara, eðfert Guði þekara, og ef eg má svo að orði komast, eðfert Guði líkara, því hann elskar öll sín handaverk. En hvörninn sem öllu þessu er varid, þá er eitt naubsynligt, og eitt er það góða hlutféttid, sem einginn má af þeim taka, Lúc. 10, er það hafa útvalid, sem er að hafa svo lífad, svo trúad og svo tilreidt sig, áður enn maður geingur veg allrar veraldar, Jóf. 23, að hann sé fullviss þar um, að hann í friði fari af þessum heimi. Því þrifa eg hlutfétti þins góða og gamla Símeónis; ekki svo mjög í því, að honum hlotnadið að sjá heimsins Skapara og Endurlausnara með sínum augum, svo sem hann hér segir í loffaungnum, og að taka hann uppá armleggi sína; svo sem hitt, að hann út af fullu trausti um Guds náð og eylífa víft með honum, saung svo að segja þenna gleðillga loffaung yfir sjálfum sér: nú lát þú, Drottinn! þjón þinn í friði fara eptir orði þínu, þvíad

min augu hafa séð þitt hjálpræði. Svo þad má kalla, að hans lífsálmur, og sæðingar- og sagnabardiktur Endurlausnaranum tilfveðinn, væri einn og hinn sami. Sæll er sá kvídur er þig bar, og þau brjóst er þú mýltir, sagði kvenna forðum við vorn Herru; en hann svaradi henni: hvað um það? sælir eru þeir sem heyra Guds orð og varðveita þau, Lúc. 11. Þetta kénur mér til þess, að mér þykir meir koma til þess, að Símeon beid með þolinmæði eptir huggun Ísraels, og að heilagur Andri var með honum, heldur enn hins, að hann sá Jesúm, og tók hann í fang sér, áður enn hann skyldist við þetta líf; því einginn er þvísit sæla og einginn styrkur í dauðanum svo mikill, svo sem að hafa séð Jesúm með trúarinnar augum, og fadmað hann með hennar örmum, þad kénir hann siálfur er hann sagði við Thóman: af því þú sást mig Thóma, trúðir þú; en sælir eru þeir sem eðki sjá og trúa þó, Jóh. 20. Þenna kost eiga allir þeir eð orð Guds heyra, i hvorju Jesús Christus hinn krossfesti er ofs fyrir augum afmálabur, Gal. 3. Sá sem eptir því geingur, hann mun með Símeoni allshugar feginn og gláður stílast við hreðvissa veröld þessa, og kalla dauðann sinn ábata. Og fyrir því að þessa góða manns er minnst i Gudspjallinu, er strar var upplefð, þá viljum vér af honum læra: hversinn vér eigum fridsamliga að lifa, svo vér kunnum i fríði hédan að fara. Þar til hjálpi hinn náðarfulli Gud, fyrir forþenustu síns eingétins Sonar Jesú Krísti, amen!

U t l e g g i n g i n .

Hvað manna að Símeon þessi verid hafi, greinir eðki ritningin um; þeir eð strísa að hann hafi kénimadur verid, færa eðert til síns máls; þad er eigi heldur lífligt, annars mundi Gudspjallamadurinn eðki hafa þagad um þad, heldur enn um Zachariam, fædur Jóhannis skirara, Lúc. 1. Lífligri er þeirra meining, er ætla að hann verid hafi sonur Hillelis, er Gyðinganna meistarar segja að verid hafi lærifadur Gamalielis, hvor eð sagði hina røksamliga meining sína um krístinóbod, er öldungarnir heldur ráðstefnu um Postulana og þeirra lærðóm, Post. gb. 5. Þetta er að sonnu eðki víst; en ef svo er, þá var þad eðki að undra þótt Gamaliel frammar öðrum skygudist i þenna lærðóm, þar hann hefir án esa heyrt af sinum meistara, að huggun Ísraels, eptir hvorri hann beid, mundi eðki fjarlæg vera, hvað hann ráðid hefir af spáðómum þeim, er voru af Messia, er þá tóku margir fram að koma. Meistarar Gyðinga hófðu marga lærifveina, Jóh. 4, sem sjá má af Krísto og Jóhanne, Lúc. 10; svo hefir og án esa Símeon haft fleiri enn færri, og er þad víst, að hann hefir eðki sízt talad fyrir þeim um þessa hófudgrein trúarinnar, er hljóðadi um Messiam og hans tilkomu; því eðki hefir hann verid sá einasti, er vænti eptir hinum fanna Messia með áhyggju svo mikilli; þad segir Lúkas i þessum sama kapitula, af hvorjum Gudspjallid er tekid, þar hann skrifar, að Anna dóttir Phanielis af kyni Afar, hafi talad af honum til allra þeirra, er endurlausnarinnar bídú til Jerúsalem, hvorjir án esa verid hafa af skóla Símeónis, eður hans líka. Hvaraf ofs sé þad kénnt, að menn velji til að uppfæra börn sín, eðki einasta vísa menn og lærða, heldur síðsama og guðhrædda, þá eð undirvísi þeim i ótta Drottins, og tenji þeirra ángu ár á réttsísi og guðræfni, ef þeir vilja að þau lifi svo i heimi þessum, að þan séu víss um að deya réttláttra mána dauða, Núm. 23, nær þau leyfast hédan. Þad stendur hér i Gudspjallinu um Símeon, að hann hafi réttlátur madur verid; eðki meinar ritningin hér, að hann hafi af sjálfum sér verid fullkómliga réttlátur; þad er eðki hjá mannligum krotum að finna; allir vér megum segja með Jóh. Kap. 9: vilji eg réttlæta mig, þá fordæmir minn munur mig; ef eg segi mig saklausan, þá sýnir hann að eg er ránglátur. Viljum vér fyrir Guði réttlátir vera, þá megum

vér kasta frá ofs bæði voru réttlæti og voru ránglæti; réttlætinu í þann máta, að maður treysti ekki á það, heldur reifni það þrætt að vera, svo hann ávinni Christum og finnist í honum, hafandi ekki sitt réttlæti, sem er af logmálinu, heldur það sem er af trúnni á Jesum Christum, eins og Pálus, Phil. 3; en ránglætinu þessvegna, að trúin er dauð án verkanna, segir Jakob, Kap. 2; og Gud er heilagur, honum líkar ekki ógudligt athæfi, Ps. 5; hvað ekki er í þeirri veru sagt, að maðurinn geti alheilis aflæddst þessum vonda syndarinnar ham, á meðan hann lifir í holdinu, heldur á hann af fremsta megni að leitast við að krossfesta hinn gamla manninn, Róm. 6. Gúðar segja í skriflegu sinni einni, að þegar Núi gjörði sonu sína frá sér til að byggja veröldina, þá hafði hann fengið þeim í hendur nokkrar reliquias edur menjar hins gamla Adams, fædur vor allra, kausk líkar þeim ed pápistar hafa þykjast eptir sína helga menn, og eru í miklu gildi hjá þeim. Fávislig er saga þessi að sonnu, en þó minnir-hinn mig á að hugleida með trega nokkrum, að forfadirinn Núi, sem var réttlátur maður, Gén. 6, og réttlætisins prædikari, 2 Pét. 2, til hvors að allir menn í hinu seinni veröldu eiga kyn sitt að rekja, hann hefir ofs eptirlátid nokkrar leifar hins gamla Adams, er-vér dagliga finnum í vorum limum, svo að Pálus segir: holdid girnist í móti andanum, og andinn í móti holdinu, og þetta er hvort á móti öðru, svo að það þér viljið jafnvel ekki gjöra, það gjörð þér, en ef þér leidið af andanum, þá ernd þér ekki undir logmálinu, Gal. 5; en ef vér erum undir logmálinu, þá erum vér réttlátir; og þannin var að sonu hinn gamli Simeon réttlátur. En ekki meinar þó Guðspjallamaðurinn hér þetta réttlæti, edur það ofs verður fyrir Lausnarans forþenustu tilreisnad, heldur merkir þetta orð, réttlátur, í þessum stöðum, það sama og vér kolum góðan mann og ráðsveininn, þann er vandar orð sín og gjörðir, bæði fyrir Guði og monnum, og svo merkir það víða í ritningunni. Vertu frómur og réttvis, segir David, Ps. 37, því slíkum mun að síðurstu vel ganga. Hinn réttláti sá ed framgeingur í einföldni síns hjarta, núnn láta farfæl börn eptir sig, segir Salómon, Orðskv. 28. Þessa réttvísi á hvor kristinn maður að temja sér, annars er hann ekki kristinn; um hana hefir margur heidingi vel talad, og hann svo tamid sér, að litid hefir sýnst ábótavant fyrir manna augliti, hvar með þeir hafa gjört skemmi til kristinna margra hvorra, þeir ed eingan elska nema sjálfa sig, og hirta ekkert um hvornin þeir áfelast tililmagnan. Aristóteles segir, að hún sé hin kostuligasta dygd, og allar dygdir féu í henni fölgvar; það er og satt, því án hennar mega þær ekki dygdanna nafn bera. Vitiskan og framsýnin er hreðvisi, ef ekki fylgir henni réttvisin. Sugrýðin er eitt bódulsverð, nema hún stjórnið af réttvisinni. Drætid hvort allir menn elska, það er þó glópska og athlæi manna, ef það vantar réttvisina; sá sem eys út féminum sínum til bnyttis, edur gefur þeim er sigr stýlbi, en lætur þursamanninn og daglaunaram misa, mun hann ekki óþýnnur og dári kalladur? Sparfemin er ein ágjet dygd, en þó er hún best með réttshni; sá sem sparar öðrum það þeim byrjar að gefa, hann er fargur og ekki sparfamaur, og ef hann sparar sjálfum sér það sem lífaminn viðþarf, þá er hann sjálfs síns óþekki, ef hann görir það af kergju einni, og ekki til að temja sitt hold, að hann þess betur fái Gud þjónad, eins og Pálus segist þrælka sinn eiginu líthama; en hitt er lösligt og Guði þægt, ef nokkur sparar líthama sínum, jafnvel leyfligt eptirlæti fyrir hans

sakir. Engin dýgd er ágætari enn misfunsemi, með henni kunna syndugir menn allra mest að lifast Guði, skapara sínum, Lúc. 6; en ef hún er án réttlætis, svo menn vægja þeim sem Guð bíður að straffa, þá er hún ein svívirðing og mesti glæpur í augliti hins hærsta Dómara; og í einu orði að segja, réttvísni er sú málisnúra, á hvorja að stífast eiga orð vor og gjörðir. Veit eg að einhver kann að segja: eg ber ekki vitsmuni til þess, að sjá og þekja hvað rétt er, hvornin má eg þá gjöra það? mér kann optlaga að stjótast í skifu. Þar til svara eg, að helzt er það í dómum og öðrum vandræðum, að menn þurfa svo mikillar skynsemi með, og er þeim ráðlegt, sem eru sér fávitsku sinnar meðvitandi, að þeir séu þar frá, og ekki troði sér inn í dómaraæti, eður hlampi til þessa mikla vanda, eins og lifaðir hestur til bardaga, sem þó margur dári gjörir; en hvornin sem því er varid, þá er það almennilígt, að margur gjörir verr en hann veit, en öllum kann yfir að sjáft, það er mannlígt, og má það hver maður öðrum jata; en í dagligri mngengni, í kaupum og solum, í umtali um náningann, í spekt og fyrirlæti við hann, í þeirri virðingu, sem menn eiga að sýna foreldrum og yfirbörum, þá er enginn helvita maður svo fávís, að hann ekki nokurnvegin viti hvað hann á að gjöra, ef hann gefur sér stundir til að athuga það. Og hvað um gildir, erum vér ekki allir nógu viðkvæmir og granskygnir til að þekja það, sem ofs sjálfum er ámoti brotið? en þessa hugrenningu skyldum vér brúka, nær vér eigum nokru við aðra að skipta, því hér ætla eg dugi sú ágjörta regla, sem Þreissarinn hefir ofs eptirlátid: hvað þér viljið að mennirnir gjöri yður, það gjörið þeim einnig, Matth. 7, og já sem hana hefir jafnan fyrir augum sér, hann mun síður syndga. En þetta forsmáir ná heimur þessi og þykir í því litill vísdomur vera; samt ætlar hann sér að deya Símeónis danda, jafnvel þótt þeim verði að stundingu í burtu svipt ámedan þeir hvað mest eru að æfa svif, pretti, féðrátt, undirferli, fjaufskap, og allra handa rángsleitni, eins og að þvilfira sjé himmaríki. En eg segi yður í umbodi Guðs, fyrir hvorjum eg stend, að nemi þér gjörð yðran, leggið af lygar og pretti, ágirnd og undirhyggju, og aðra þvilfira löstu, sem mótsfrída réttvísinni, þá munuð þér ekki inn ganga í Guðs ríki. Þetta kénir mér Jesús Christus, hvor sjálfur er alls holds dómari, og ræður fyrir himminum, er hann sagði, Lúc. 18: hvor hann ekki meðtekur Guðs ríki svo sem ángbarn, hann mun ekki inn ganga í það. Verið yður nú samnan við svöðan eitt barn, og rannsakid hvért þér erud þvilfiri í göðlyndinu og einfaldleikanum, og ef þér kunnið að finna þess nokurn mun, þá vitid að þér erud eins langt frá himmaríki; þar er ei við að dyljast, nema þér viljið reynja orð Drottins. Segid mér, hvorjir munu sitja til bords með Símeóni, með Abraham, Isak og Jacob í ríki himnanna? Matth. 8, það segir David ofs, í Ps. 15, með þessum orðum: Drottinn! hvor mun búa í þinni tjaldbúð? hvor mun staðnæmast á þínu heilaga fjalli? hann sá ed framgengur flecklaus, og gjörir réttvísina, og talar sannleikann út af hjarta; hvor ed ekki bakmalit með sinni tungu, og náunga sínum ekkert illi gjörir og leggur ekki sínum náunga neitt lastligt til; hvor ed einkis áttar him ógudliga, en í heidri hefir hinn gudhrædda; hvor ed heldur það er hann sver sínum náunga; hvor hann gefur ekki sjé sitt út uppá ofur, og tekur ekki mátu yfir þann saklaus; hvor ed þetta gjörir, honum mun vel vegna æfniliga. Sér sjáid þér hvorjir að verða muni borbgestir í lambs-

ins brúðkaupi; yður hefir fyrir launigu boðið verið; langt er síðan húsbóndinn lét segja: minir njar og alid sé er slátráð, allt er til reidu, komið til brúðkaupsins, Matth. 22; rannsakid nú sjálfa yður hvort að þér erud striddir brúðkaups klæði, ef hann kann að koma um miðnætti, það er, nær yður minnst varir. Eg veit þér segid, að Guð hafi mörgum syndirnar fyrirgefið; ó já, það er sátt, en þó þeim einum, sem þeirra hafa yðrast út af hjarta. Látid af illu og lærid gott að gjöra, Esa. 1; þetta vitid þér hin rángsinnu kynslóð, en merkid það þó ekki, samt uppetid þér þó Guðs fólk, og alid sjálfa yður, en Drottinn ákalla þeir ekki, Ps. 14. Svo snúid aptur í Guðs nafni, snúid aptur, eg gráðkæni yður fyrir hið býra blóð Jesú Krísti og yðar velferðar satir, leitid friðarins, og fylgid honum eptir, Ps. 34; óttist Drottinn og gjörid réttvísuna, Act. 10, svo Guð sái velsóknau á yður, og birtfasti ekki eyðifluga. Og er það, svo sagt um réttlæti Símeónis. Í annan máta stendur hér um Símeon, að hann hafi guðráfinn verið. Svo sem að oll sú skylda, er vér eigum náðnganum að sýna, og ofs er fyrirskrifað í hinni síðari boðörða-töblunni, hún er í réttvísinni innifalín; svo er og hin er vér eigum Guði að gjalda, og ofs boðin er í hinni fyrri, í guðráfinni fölgín. Hann var guðhræddur maður, segir Lúkas; hann brúkar það orð, er merkir Guðsdýrkara, hann ed ræfir hans boðord, ekki svo af ótta, svo sem af elsku og virðingu. Þannin á krístinum maður lyndur að vera; þótt það sé ekki ónýtt að hræðast Guð, af því hann er réttlátur og strángur vandlátari, Erób. 20, þá er það eigi fullkomin Guðsdýrkun. Öttinn dugar til þess að reka syndaraum til Guðs; þegar hann hugleidir það, að hann hafi hans reidi forþenad; en ihugan Guðs fodburligrar gjæfín, hans speki, hans þolinmæði, uppsefur elskuna í mannsins hjarta, sem látur ofs verða eitt með Guði, og kveikir svoddan unadsenn í vorri sál, að menn forsmá alla hluti jafnvel hjá krófsi Drottins, eins og St. Páll, Phil. 3; svo eg má segja, að öttinn er sáðir guðhræðslunnar, en elskan til hans er móðir að henni. Öttinn gétur hana í fyrstunni, (því segja guðlausir menn, að öttinn hafi gudina gjört) en elskan tekur við henni, elur hana og nærir í hjarta mannsins, á meðan hún er ekki fullburða, eins og ein móður sitt föstur, þar til hún kemur í ljós, og anglýfir sig í góðum verkum, og smámsaman ver hún eins og annað íngmenni, eptir fullkomnum mæfir Krísti alðurs, segir Páulus, Eph. 4; svo að þvílík dásamlig skýna heilags Andá, stín svo sem eitt ljós ámedal hinna hreðvísu kynslóðar, svo sem ein sól á himninum; ekki eins og sól Ezechíe konungs, hvör ed gæf til baka, 2 Róng. 20; ekki eins og sól Jósuá, hvör ed stóð fyrir, Jóf. 10; heldur eins og sól Davíðs, hvör ed gleðir sig af að hlampa sinn veg, Ps. 19; því sá ed Guð elskar, honum þyfir innbælt að gjöra það honum líkar, og látur sér jafnan í því framfara. Cicero útmálar guðráfinna þannin, að hún sé réttvíst ámoti Guði; hann sagði vel, því hann sagði allt það hann vissi edur vita kunní, og var ekki meira von af heidnum manni, og hefir hann þó ennþá talad krístiligar (ef eg má svo segja um einn heidngja) í öðrum stad hér um, þar hann segir: ef guðhræðslan er í birtu tekin, þá gétur það eigi öðruvis orðid, enn að allur trúskapur og allt samneyti manna ámedal, og hin kostuligasta dygd, réttvísín, fara og í birt; þetta er vísliga talad, því sá sem ekki Guð óttast, sem að í augnabliki gétur fastad honum í afgrúnnu helvitis, hann mun eigi verða mjög hlífinn við sinn jafningja; það sjá

meim á hinum gudlausu Satans þrælum, er segja í hjarta sínu: þar er enginn Gud, Ps. 14; hverfi halda þeir ord né gjördir, engum hlífa þeir, sem þeir fá hönd yfir. Til þessa eru dæmi, jafnvel í landi voru, eðl. mjög gömul, og er hér af andfært, að það er dagsatt er hinn sami skrifar, að gudleysið taki allan trúskap í burtu úr veröldinni, og spilli svo sambúd mannanna, að eðl. er vært í heiminum án þess að menn óttist Gud; og þetta vald Guds er svo ríft ámedal mannanna, að jafnvel afgudabýrkun heidingjanna, sem voru án Guds í heiminum, Eph. 2, hefir því valdið, að þeir eðl. uppátu hver áannann; svo eg vil hér um segja, víðlíft og Aurelius Alexander keisari svaradi þeim, er vildu gjöra samfundur kristinna manna að dryðju- og legufoksum, að miklu betra væri að Gud þar með einhverju móti býrkadist, enn að þær skyldu brúfast til slíkra óðáða. Það var rökfamlígt og kónunglígt svar af heidnum manni; svo vil eg segja, að betra er til að halda samvíft mannanna víð í heiminum, að býrka Gud með einhverju móti, þegar eigi eru til þess brúfadar hinar verstu syndir og glæpir, sem Djosfullinn lætur sér þjóna með, heldur enn hafa einga trú á honum; því það mundi gjöra veröldina að herbúðum Mabanita, hvar einn ryðfti sverði á móti sínum eiginn bróður og lagsmanni, Júð. 7. Satt er það sem Jóhannes segir, að hver sem eðl. elskar sínu bróður, hvörn hann sér, hvornin kann hann Gud að elska, þann hann sér eðl.? 1 Jóh. 4; en eg þori og að segja, að hann sem eðl. elskar Gud, sem hefir skapad hann, endurleyft og helgad, hvornin gétur hann sínu bróður elskad? því bágt mun ofs sem vondir erum og undir syndina seldir, Róm. 7, að elska óvini vora, blesa þá er ofs bölgja, gjöra þeim gott, sem víð ofs misgjöra, Matth. 5, nema vér gjörum það fyrir Guds sakir, og verður því óttinn og elskan til Guds undan að gánga, og sé hún alvarlígt, þá er einfætt að hitt á eptirfylgir, því fá sem hann elskar, hann varðveitir hans böðord, 1 Jóh. 5, og er þetta eitt af þeim helztu, sem nú sagða eg, að elska óvin sínn. Svad sem nú heidingjar ritad hafa um gudhræðsluna, er allstjaman göðra gjalda verðt, og dugar að vísu til þess, að sýna ofs kristnum monnum, hvorsu að hún hafi þótt ómífsandi, jafnvel þeim er meft lítu eptir því nálæga, og eðl. svo eptir því sem þar uppi er; en St. Páll kénur ofs hennar nytsemi miklu betur, 1 Tím. 4, segjandi, að gudhræðslan sé til allra hluta þarflígt, hafandi fyrirheit, bæði þessa lífs, sem nú er, og svo hins komandi. Í gamla Testamentinu hafði þessi hófuddygd mikil fyrirheit um tímanlíga farsæld, svo sem allvíða má lesa, bæði í Móses bókum og aunarstadar; kannst þessvegna að Guds fólk á þeim dögum hófðu fleiri böðorda og setninga að geyma enn vér kristnir menn, svo og voru eðl. fyrirheitin svo ljós, um býrd hinnar eptirkomandi sælu í Guds rífi; en síðan Jesús Christus hefir ásmáð óvinskapinn, lögmað böðordanna, sem var innífalíð í setningunum, fyrir sitt höld, svo sem Páulus að orði kénst, Eph. 2; síðan vér hófum fengid að sjá og heyra það, sem margir kónungar og spámenn girndust að heyra og sjá, og sáu það eðl., Lúc. 10; síðan hafa Guds ástvinir eðl. svo stór fyrirheit um líthamlíga farsæld, og það til þess, að sætleíki eptirkomandi aldar, hvörn vér smóðum í hinu góða Guds orði, Hebr. 6, hann yfirgnæft allan tímanlígan fegnud og meðlæti, svo að þeir eðl. Gud elska og líða fyrir Kristi sakir, eru gladdir í hörmíngunum, og halda það mikinn fegnud, nær þeir rata í ymíslígar freistingar, svo sem Jakob býður, Kap. 1; vítandi það, að reynsla trúar vorrar,

hún aflar þolinnaðis. Efti er við það að byljast, br. m.!- að fá sem vill gudhræddur vera, hann má búa sinn hrygg undir Kristi ok, 2 Tim. 2, eins og þegar einn kappi býr sig til orustu, og þótt Gud láti honum heppnast lucku og heidur í veröldinni, sem hann og hefir mörgum af sínum ástvinum veitt, þá er þar þó alltid einhver barátta, annaðhvort hið innra eður hið ytra; sé þar efti annað, þá er þar Andskotinn og hans þrælur, sem jafnan öfsækja þá, sem geingid hafa á mála með Kristó. Satan féppist við af öllu megni að niðurbjóta Gudsríki, og aldrei letur hann af að skjóta sínum orfum á Guds her í veröldu þessari, svo leingi sem hann heitir Djöfull og Andskoti, og þarf til þess mikla gudhræðslu og alvörugéfnis að fá honum og hans árum í móti stöðib, bæði sýniligum og ósýniligum. En þegar hinn mikli Guds kraptur er svo máttugur í breiðflekka sína ástvinu, að þeir fá stöðist árástir vöndra manna; þegar hann styrkir þá og stöðuga gjörir í sínum orðum og trúnni allt til æfiloka, þá kalla eg að hvað mest sannist orð St. Páls, að gudhræðslan hafi fyrirheit þessa lífs, og hefir hinn almáttugi Gud það optliga og undrunarþamila framfoma látid, og letur ennú i dag, á öllum þeim, er honum treysta. St. Páll kallar hina útvöldu Guds, þau kór i hans hási, er hann hefir til heidurs sett, Róm. 9; á þessi kór fellur dýpt nokkud ástundum; svo það hendir sig, að þau verða jafnvel grómtéfin. Vöndir menn eru ein þvaga, sem hann hreinsar þessi sín kór með, svo þau verði haf til þjónustugjörðarinnar, og setur þau svo aptur inn i Guds hási, nær þau eru hrein orðin, en þvögunni kastar hann i burt, að hún verði fótum troðin. Gud leyfir að þeir eð hann óttast, verði ástundum niðurbryktir, en aldrei undirþryktir; fá sem sæst við einn gudhræðdan mann, það er svo sem berjja hann einn flett með vendi, vöndurinn slitnar, en fletturinn verður hinn sami; eins og fá er vill kjæfa eldinn með ölu, hún fortærif, en eldurinn logar þess gladar; það er eins og að binda Samson með streingjum, þeir hrucku i fundur eins og hörþráður, er hann rétti sig, Júd. 16. Samson héldt sínum mikla styrk, allt þar til skjæfjan fék rafad hans hár af; Guds börn eru ósigrandi, allt svo leingi þau halda sér við Drottinn Jesúm, hvor að er safnadarins hófud, Eph. 5; en þegar þeim verður það, að taka hina flaráðu Dalila, veröldina, i fadn sér, þá missa þau allt sitt afl; hún stingur þeirra augu út og gjörir þá Philistæis, það er Satans börnum, að herfangi, já, að spotti og athlátri, nema menn dansi eptir þeirra pípu, og er þá dandinn vis, nema menn deyði sjálfa sig að nýu eins og Samson, Júd. 16, það er, drepi hinn gamla Adam með hans girndum og tilhneigingum, og burtkasti fýsu augnanna og drambsemu liferni, að menn verði heilfýgnir aptur og sjáum ljófid i hans ljófi, er ós hefir fyrir sinn dauda sett til arffkiptis heilagra i ljófinu, Col. 1. Svo er nú gudræknin á sig komin, og svo er hún þerf og nýsamlig, já, ómissandi i þessu lífi, en þó gagnar hún hvað mest i dandanum, því hann verður þeim inngangur til líffins, er Gud óttast, til að meðtaka þar fyrirheit eptirkomandi aldar. Sá sem hefir i lífinu tamid sér réttvísuna við náúngann, og óttann og elfkuna á Gudi, hann fagnar dandanum, og segir gláður með Simeoni: nú láttu, Drottinn! þjón þinn i friði fara, eptir orði þínu; því eins og Simeón hafði andsvar feingid af heilögum Anda, að hann skyldi eigi dandanum sjá, nema hann sæi áður Krist

Drottins, svo bera og þessir jafnan með sér vitnisburð heilags Anda í sínu hjarta, að þeir séu Guds börn, Róm. 8, nær sem þau leysast í burtu hédan. Svörnin kann svoðann einn Guds ástvinur dandanum að kvíða? Dandinn er að sonnu hræðiligur, því hann er verbláun syndarinnar, Róm. 6; en hvörjum er hann hræðiligur? Þeim sem ekki eru heiminnu dandir, en ekki þeim, hvorra líf Kristur er, en dandann kalla þeir sinn ábata, Phil. 1. Dandinn er ofs syndugum mönnum eins og myrkríð er börnunum, þau óttast það þessvegna, að þau ætla í því muni búa nokkurskónar vöð; og sérdeilis þau, sem heimstírir menn leggja í vana sinn að sála með grílum og ófressjum; svo er dandinn, af því menn heyra svo mikil af hans grimmeika talad, því kvíða menn svo fyrir honum, og veit þó enginn hvað mikill hann er; hvör veit hvort menn finna meir til í dandanum, enn í sæðingunni? Þetta mun enginn; enginn er heldur aptur kominn til að segja ofs hitt. Þar er varla nokkur svo litilfjörllig tilhneiging, að hún ekki forsmái dandann; heiptatræknir áttar dandann að engu; það sýnir ofs þeirra dæmi, er selja sitt líf fyrir líf övina sinna; hvað margur hefir dand fyrir ást kvænna, sem er hégómi í sjálfu sér. Sýrach kénir ofs, að honum sem ámóti geingur, því dandinn sætur; ótti fyrir vanvirðu nokkurri, gjörir dandann létta; meðaunf-anin gjörir híd sama. Þegar Ottó keisari vildi heldur taka lífið af sjálfum sér, enn að láta stráhoggva líð sitt níður með sverðseggjum, þá voru margir af hans fylgjurum, er alleina af meðaunfkan lagðu hendur á sjálfa sig; en ef hégóminn virðir dandann svo litils, hvað létur mun hann þá vera þeim, sem fara í fríði hédan, og vita að hann er innangur til líffins? Ritningin talar um dandann, svo sem endurlausn af fángelsi; allur Ísrael sá Aron leysast, segir Róm. 20 Kap.; eg gínist að leysast hédan og vera með Kristó, hvað miklu betra er, segir Páll, Phil. 1. Svo þýfir og öllum þeim, er heimurinn er krossfestur vegna Krists, og þeir heiminnu, Gal. 6; þeir andvarpa með Páls og segja: æ, eg syndugur maður! hvör mun leysa mig frá þessum dandliga lífhama? Róm. 7; óttast því ei að deya, fristinn maður, heldur að deya illa, það mun þér til eyllis gagna. Það er gott dandann að óttast, til þess að fordast það, með hvörju vér forþémum hinn eyllisa danda. Tímanligur dandi er ekki í sjálfum sér ógnarligur, nema vér segja viljum, að það sé til að sleppa úr fángelsi, úr þrældómi, úr sjövolki; því hvað er þetta líf annað? Það er hræðiligt sem eptir hann kénur, ef ódrússí fer ein vel. Það er vitanligt, að dandinn er Guds börnum innangur til eyllifrar sælu; og því skylda eg þá ei vilja ganga eitt sinn í bardaga til að vinna heillt kónungsríki? En þeim er tapast, verður hann leiddur til eyllifra kvala. Nú veit eg að þjófurinn hræðist ekki stígann, sem liggur upp í gálgaun, en snoruna hræðist hann; svo er það og dandiligt fyrir þann, sem hefir leitad eptir helvíti alla æfi sína, að hann skuli hinn tímanliga danda hræðast, og ekki miklu heldur hinn eyllisa, sem á eptir fylgir; hann mætti óska og feginn verða, að hellsóttin og fjörbrotin mættu vara um alla eyllif, ef hann mætti þar með sleppa frá hinum eyllisa eldi, sem fyrirbúinn er Djöflinum og öllum hans einglum, Matth. 25, því þar mun betur bíta. Þar fyrir, ó þú syndugur maður! nær þú sér hinn nakta og vilt ei kláða hann, hinn svánga og vilt ekki metta hann, og hinn þyrsta og vilt ei gæfa honum að drekka, já, nær þú sér övinn þinn húngra edur þyrsta, og vilt ekki gæfa honum að eta edur drekka; nær hinn völdugi og hinn vesæli standa báðir

fyrir dómi þínum, nær þú átt að vandlæta í Guds stad, edur hjálpa þínum naubstadda til réttarins, nær reidinn tekur þig, nær loftinn blindar þig, nær ágirndin fætur þig, nær ofuðin freistar þín, og í einu orði að segja, nær Djöfullinn, holdid og heimurinn vilja locka þig til að stýggja þinn Gud, lát þá dandann vera þér ógnarligan; iminda þér hann þá svo sem einn stélfiligan helvítisár, þann er búinn sé til að gleypa sálu þína og færa í eyðifar píllar; lát sem hann fyrir þýrunum standi, og eigi að heimta þig undir hins völduga Guds dóm, til að gjöra reikning fyrir það, er þú ætlar samfundis að fremja. Þáminn skulu menn dandann hræðast, og hann ed svo gjörir, og temur sér þetta hugarfar, og lifir þar eptir í Gudsótta og trúnni á Kristum, hann þarf ei að kvíða, hann mun með Símeóni dandann fagna, hann mun í friði burtu leysast og deya réttláttra manna danda. Svad ofs öllum, já, öllum sínum börnum, hvar helzt þau eru um heiminn, unni og vetti Gud fridarins, Gud fagnadarins og Gud líffins og dandans, fyrir sinn eingetinn Son Jesúm Christum, amen!

Fyrsta Sunnudag í Níu-víkna-föstu. *)

Gudspjallid, Matth. 20 Kap.

S þann tíma: sagði Jesús til sinna lærifveina þessa eptirlífing: himnaríki er líft einum húsfodur, sem útgætt snemma morguns verkamenn að leigja í sinn víngard. En að gjörðum samningi við verkamennina að dagligu peningsgjaldi, sendi hann þá í sinn víngard. Og nærri þridju stundu gætt hann út og leit aðra idjulausa standa á torginu, og sagði til þeirra: farid þér og svo í víngardinn, og hvað réttvíst er, mun eg gefa yður; og þeir geingu burt þángad. Og hann gætt enn út aptur um sjöttu og níundu stund, og gjörði slíkt hið sama. Nærri elleftu stundu gætt hann út, og fann enn aðra standa idjulausa, og sagði til þeirra: hvarfyrir standid þér hér allan dag idjulausir? þeir sögdu til hans: þvíad enginn hefir leigt ofs. Hann segir til þeirra: farid þér og í minn víngard, og hvað réttvíst er, skulud þér fá. En þá kvöld var komid, sagði herrann víngardsins til síns ráðsmanns: kalla þú verkmenningina, og gjald þeim verfkaupid, og taf til frá þínum seinustu allt til hinna fyrstu. Þá komu þeir, sem nærri elleftu stundu leigdir voru, og meðtók hvör þeirra sinn pening; en hinir sem fyrstir komu, þeir þeinktu að þeir mundu fá meira; en hvör þeirra meðtók sinn pening. Og þá er þeir höfdu hann meðtefid, mögludu þeir ámóti húsf-

*) Gudspjallid á 6ta Sunnudag eptir Þrettándu, er sjalban innfellur, ásamt predíkuninni, sem þar til hlýðir, má lesa þann 26ta Sunnudag eptir Tríníttis.

føðurnum, og sögdu: þessir enir seinustu hafa eina stund erfíðad, og þú gjörðir þá jafna við oss, sem vorid höfum hita og þunga dagsins. En hann svaradi og sagði til eins þeirra: vinur! eigi gjöri eg þér órétt; ertú ekki afsáttur ordinn við mig um einn pening? taktu hvað þitt er, og far í burt; en þessum hinum seinasta vil eg gefa svo sem þér. Eða lofast mér ekki að gjöra af mínu hvað eg vil! eða ertú þarfyrir rángengdur, þó að eg sé gödgjarn? Svo verda seinastir hinir fyrstu, og fyrstir hinir seinustu, þviad margir eru kallabir, en fáir útvalbir.

Forðum.

Þegar St. Páll, 1 Cor. 2, skrif frá, hvort að hafi verið atferð sín í Kristnibodinu, er honum var á hendur falid, þá talar hann svo meðal annarra orða: Þegar eg kom til yðar, bræður! þá kom eg ekki með ystíletti ordanna eður spekinnar, er eg bodadi yður Evangelíum. Það má víða sjá í heil. Ritningu, að Guð hefir ekki viljab láta sín eyrindi vera hundin við málsnilli mikla. Þegar Móses affakadi sig fyrir Guði, frá sendiferinni til Pharaó, taldi hann það mest til, að sér væri þúngt um mál, þá svaradi Guð honum: eg skal vera með munni þínum og kenna þér hvað þú mæla skalt, Exóð. 4; vidlíft féð Jeremías að heitra, er hann taldist undan að flytja Guðs eyrindi til Jerúsalems manna, og sagði: að, Drottinn! eg er ungur og kann ekki að tala; en Drottinn svaradi: seig ekki, eg er ungur, heldur til þeirra sem eg sendi þig, skalt þú fara, og þú skalt tala allt hvað eg skipa þér, Jer. 1. Hvi mun hinum Almáttuga hafa þóknast að haga þessu svo? Sjálfur hefir hann mannum muninn gefid, Exóð. 4; skildi hann þá ekki vilja láta brúða gáfur sínar sér til dýrðar og lofs; þar hann engan hlut hefir í náttúrunni forgífins skapad, afhelbur málsferid, sem er ein með þeim bestu Guðs gáfum? Páll kénir of orðsóka hér til með berum ordum, 1 Cor. 1, segiandi: Kristur hefir sendi mig, ekki til að skrifa, heldur til að predíka, ekki með spalmælum, svo að krossinn Kristi verði ekki að eingu. Hvornin má krossinn Kristi af spalmælunum nokkra niðrun hafa? Það kénir Páll strax eptir í sama Kap.; þvi sú ræða um krossinn, segir hann, er heimsta þeim sem fyrirfarast, en of sem höfnir verðum, kauptur Guðs. Enginn hlutur er svo foraktanligur fyrir heiminum, svo sem Kristi kross, svo að þá sem hann á herðum bera, kallar Postulinn afrak og hreinsun veraldar; eðr er þó kauptugra meðal, til að draga synduga menn til himnaríks heldur enn hann. Afreksverk hefir aldrei þvílíkt unnid verid, hvorki á himnum né undir himninum, svo sem það, er Jesús Guð Sonur vann á krossinum, þegar hann forlíkadi heiminn við Guð, en niðurbraut Djöfulsins ríki, og tók herleibnguna að herfangi. Þetta sitt figurmerki hefir hann fengid sínum stríðsmönnum, að þeir beri það fyrir hertoga sínum, í hans barðögum hér á jörðunni. Ekldi nú svo dýrmætur hlutur hafa sitt ágjæti af mannligi speki eður málsnilli, þá væri honum það ekki lítid niðurðrep, hins og annars vegna, að það má satt um of sjáta, sem Páll enn aptur segir: að vér erum ekki margir skynsamir eptir höfðinu, 1 Cor. 1; ekki margir gefugir, en hjá Guði er eðrert manngjefnaríkt, Act. 10, hann þekir best sína; hann hefir fásróðum látid í fásræði undirvísa, svo hann gjörði þá hyggna; en það er þó sú fásjænsta, sem er allri mannligi vístfu aðri, 1 Cor. 1; hann hefir með þínu sama fásræði leidi þá hyggna til Guðs ríkis, sem hafa viljab fylgja ráðum Páls að verða heimstir, svo þeir vitir verdu. Það sé eg á Nicodemó, Jóh. 3, hvorn Jesús höndlabi með svo sem annan brjóstmýking, jafnvel þótt hann væri meistari í Ísrael; og ekki hefir þetta einasta verid aðferð St. Páls, heldur og annara Kristi Postula, hvortir í þessu hafa fylgt dæmi síns Meistarar; þvi jafnvel þótt að allvíða meigi rekja spor hans guðómliga vísbóms, þá eru þess og mörg dæmi, hvornin hann tekid hefir líkingar af almennilíggum hlutum, til að kenna fásróðum Guðs gætu, til þess að hinn heimugligi kauptur Guðs speki, sem í honum bjó, mætti samfara verða þeim hlutum er þeir best þektu, og dagliga fyrir augum sáu, er skildi án afláts minna þá á þau líffins ord, sem framslutu af hans blefsada munni. Til dæmis hérum, vil eg taka hina sögu eptirlíking, er stendur í þessu b. Evangelíó, út úr hvort margur veraldarvitningur hefir rángar meiningar spunnid; eg vil með sam ordum tala nokkð framar fyrir yðar hjærleika um hennar réttan skilning það framaft eg veit af Guðs orði, og þar með hugleida: hvortin vér eigum

ad stíka ofi í Guds vínardi, svo ofi verdi ekki þadan með ofeind í burtu vífad. Jéfu! þú blefsada vintre, á hverju ver innplantadur erum, send ofi þinn Anda, fá ed leidi ofi í allan sannleika, og kén ofi réttan flitning þinna heit. orða, amen!

Utleggín.

Utt frá upphafi mannsins sköpunar og inn til þessa dags hefir Drottinn útgeingid, til ad leigja verkamenn í sinn vínard, og enn nú gíörir hann það með yðranar og syndanna fyrirgefningar þréditum. Röð Þróþandans heyrift ennú í eyðimörku veralbar þessarar hjá ofi, segjandi: gíörid verðuga ávörtu yðraninni, erin er sett til rötur trjáanna; hvört það tré sem ekki ver góðan ávört mun upphöggaft og í eld fastast, Matth. 3. Húsfadurinn hefir leigt verkamenn í sinn vínard, en ekki letingja; þar á Guds eyrindi ad gíöra, um hvört Jeremías svo segir, Jer. 48, ad bólvadur skuli fá vera, sem verk Drottins gíörir svíksamliga. Enginn hefir sig sjálfur leigdan í þenna vínard; það er sannkvedid hérum, sem Esajas talar undir persónu Guds, Ef. 65: eg er fundinn af þeim sem ekki leitudu ad mér; og mátti það stór fásinna vera, hvor sem þar rétt ad hygdi, þar ver svo fundnir erum, og í hans vínard, það er í rífi Guds Sonar settir, ad láta fylsanir þessa heims vefjast svo fyrir sér, ad menn þeinki annaðhvört ekki á Guds verk, edur og gíöra það með hángandi hendi; þarfara væri þeim ad aldrei hefdu þeir leigdir verid, og stöðu ennú á torginu íðjulausir; því svo segir Endurlausnarinn hjá Lúe. 10, um þá, er ekki vildu meðtaka Guds rífi: eg segi yður, ad Sóðómæ mun þarilígra vera á þeim begi heldur enn þeirri borg. Svíllt er þetta, br. m.? Húsbóndinn er útgeinginn ad leita þrælsins, kónungurinn ad bjóða hönum, sem hafdi burtu hlaupid, hinn alleina Rífi hinum allspurfanda, bómarinn útlaganum, brúðguminn henni, sem drýgt hafdi hóranir með mörgum elffuga, og hann sem ofi hefir elskad í Jéfu Krísto, þegar ver vörum hans óvinir, Róm. 5, ofi sem ad elffudum heim þenna, og það sem í hönum er, fýsu augnanna og drambsamit lífern, 1 Jóh. 2. Þess gétur Jóhannes, 1 Jóh. 4: í því er fjærleikurinn, ekki ad ver elffudum Gud, heldur ad hann elstadi ofi, og sendi Son sinn til forlífunar fyrir syndir vorar; þó fast hin auma mannefsja svo litid um þá íðju, er henni bodin er í Guds vínardi, eins og menn væru þángad leigdir til ad bada í rósum, og ekki til ad bera hita og þúnga dagsins; hefir þá Jéfus sveift blóðinu, Lúe. 22, til þess ad ver stýldum í syndarinnar eptirlæti lífa? hefir hann vínþessuna troðid, Ef. 65, til þess ad ver stýldum fara sér vinber? hefir hann litad sinn fyrtil í vini, og sinn mottul í vinberja blóði, Gén. 49, til þess ad syndarinn blóð fátmaalans almenniligt haldi? Hebr. 10, hefir hann þarþýrir afdrúkid hinu fleytifulla faleik Guds reidi, ad ver skulum sitja ad heimabodi þinnar vondu Babilon, af hverrar hördómssvini ad þjóðirnar drúdnar eru? Opín. 18. Fjærri sé því! St. Páll kunnir ofi það lángtum vðruvifi, Eph. 2, er hann segir: ver erum ný sképna í Krísto, til ad gíöra góðverk þau, er Gud hefir tilbúid, ad ver gangum í þeim; en hvor eru þau verk er hann tilbúid hefir, eða hvíllt íðja er ofi atlad í hans vínardi? það telur Páll upp, Gal. 5: fjærleifi, fögnudur, fridur, hölinnæði, góðgírni, gjæfka, trú, högværd, sparneytni. En

mér er spurn; mun brúðguminn ploeka morg þvílft ber, þegar hann inngengur í aldingarði-
iun til að skemta sér þar með henni, sem hans hjarta elskar? Eg er hræddur um, að það
færnist ekki betur sumum af trjánum, heldur ein eifuni sem Frelsarinn boðvadi, þegar hann
fann engan ávort á henni, Matth. 21, nema midur sé, því hún bar enga; en eg hygg
því verr, að finnaft muni þeir eð bera illa eina. Gud klagadi Jerúsalem að hún beri súr
viuber og villi-vinsíði, Esa. 9; en þess væri að óska, að ekki yrði sagt til kristninnar, svo
sem hún nú tekur til að gjörast, eins og til Jerúsalem forðum: Samaria hefir ekki að
helmingi syndgæð sem þú, þú hefir margfjöldgæð þínar misgjörðir mér enn þær, og þú hefir
réttlætt þínar systur með þínum svívirðingum, Ezech. 16. Forum eigi villir vega, br. m.,
og þeinfjum ekki að vér munum því alleina fyrirhlýta, að vér leigðir séum, það væri hálfu
verra, enn að segja: Abraham hófum vér fyrir föður, en gjöra þó engin Abrahams verk,
Jóh. 8. Vér erum að sonnu leigðir, vér erum stírdir, vér erum Kristó í skinninni innplant-
aðir, en hann segir, Jóh. 15: eg er hýð sanna vintré, og minn Faðir er afurmadurinn;
hvörn hann kvíft á mér, sem ekki ber ávort, ann hann burt taka. Hann segir og ekki:
hvör sem mér er einusinni innplantadur, heldur hver sem blífur í mér, og eg í honum,
hann ber mínum ávort, því án mín gétid þér ekkert gjört, en ef noður blífur ekki í mér,
hann er útfastadur eins og vínkvistur, og upphjörnadur, og þeir samansafna þeim og í eld
kasta, og þeir munu brenna. Aldur ein Adam féll frá Gudi, þá var hann af honum settur
í einn aldingard, hvörn hann stípaði honum að yrkja, Gén. 2; og fyrst því var svo háttad
í heilagleikans standi, þá er líklegt, að Gud muni eigi vilja láta það nú ódrúvífi vera í
sínum vingardi, þar vér erum syndarinnar vegna undir það lögmál skyldir, að neyta vors
braúðs í sveita vors andlitis, og næra ofs með erfíði af jörðinni alla vora lífdaga, Gén.
3. En ef það á svo að vera í þeim útréttingum, sem vér nærum á þetta lífamliga líf,
hvad mífur frammar mun það skyldt í vörn sálhjálpur eyrindi. Vér höfum allir stórt
pund af Gudi meðtefíð, enginn þarf meira með ein honum tiltrúad er; noðrir hafa and-
legð veraldar þessatarar, sumir embætti, noðrir vífsu og spefi, og sumir afl og atgjörfi líf-
amans. Af öllu þessu byrjar reifningsskap að standa; en hvornin först honum það, er bar
sitt pund fram ávartarlausf, hvört eð hann hafði í jörðu grafíð? hann féð þann dóm, að
þeir skyldu kasta hinum ónýta þjón í hin ystíru myrkur, hvar vera mundi óp og tanna-
gnístran, Matth. 25. Hvad mun þá verða um hann, sem ekki einasta skílar ávartarlausu
pundi sínu, heldur leggur það á Satans bord, til að upphýggja þar með hans rífi? lítt
gagnar honum að vera leigður í Guds vingard, því hans íðja er sú eina þar inni, að gjöra
Kristis kyrkju að Belíals frambúð, líkar þeim, er Gud talar um, Ezech. 16; þú hefir tekíð
mitt gull og mitt sílfur, sem að eg gaf þér, og gjört þér mannslíkan af, til að hórast með.
Sínn ónýti þjón sagði víð húsfödurinn: meðtaf hvad þitt er, en húsfadurinn mun víð
hinn vonda þjón aptur segja: taf hvad þitt er, sem er forðæmíng dauðans, gaf í burtu
frá mér í eplífan eld, sem fyrirbúinn er Djöflinum og öllum hans árum, Matth. 25.
Dragi því enginn sjálfan síg á talar, eður ætli það, að í Drottíns vingardi sé ekkert, eður
íllt að gjöra. Húsfadurinn hefði ekki átalíð þá, sem allan daginn stóðu íðjulausí á torginu,
hefði því eins háttad veríð í hans vingardi; þar fyrir er það ekki nóg að leggja höndina á

plóginn, en líta apur; því sá ed það gjörir, hann er ekki hæfur til Guds skrifs; en þótt það sé sjálfsgöð skylda vor að erfða í Guds vingarði, svo mikid sem vér berum mátt og megu til, þá veri enginn svo blindur, að hann ætli að hann hafi til skuldar að reikna hjá Gudi; að semum segir Páll, Róm. 10: að sá sem gjörir hvað legmálans er, hann lifir í því, og það sama segir sjálfst legmálid. Hvor eru þá launin, ef menn skulu tala eptir Guds réttlæti? ekki annað, enu hann lifa skuli, og ekki deya, Levit. 18. Vér heyrum ekki, að vorum fyrstu foreldrum hafi heitid verid launum nokrum, þótt þau vörðveittu Guds bodbord; en ef þau bryti það, áttu þau danda að deya; svo kunna vor göðverk aldrei neitt að forþéna af Gudi; það kénir ofi Endurlausnariinn, Lúe. 17, segjandi: er þar nokkur af yður, sem hefir einn þræl, er plægir, edur heldur hjörd á beit, að hann segi til hans, strax sem hann gengur um af afriinum: kom hingat og sit til bords? en mun hann ekki segja honum: bú til það eg snæði, gird þig og þjóna mér, þar til eg hefi etid og druckid, síðan staltú eta og drekka. Mun hann þakka þeim þræl fyrir, að hann gjörði hvað honum stíckað var? eg meina nei. Svo og þér, þegar þér gjört hafið allt hvað yður boddid er, þá segid: vér erum ónýtir þjónar, því vér gjörðum hvað vér áttum að gjöra. Svo hafa göðverkin engin verblaun eptir réttinum, en hinum vonda tilheyrir straff að réttu. Göðverkin eru jafnan skylda; en hin vöndur eru afgjörð ámóti skyldunni. Hin bestu göðverk forþéna ekkert, því það er eins og að betala skuld sína; en hid minnsta afbrot vinnur til reidi, því þá vantar svo mikid til skuldaufningar; þess gétur Jakob Þostuli, 2 Kap.: sá sem heldur allt legmálid, en verður brotligur í einu bodbordi, hann er sekur við öll. Að semum stendur hér í eptirlíkingunni, að háfsfadirinn hafi gjört samning við verkamennina, um einn pening; en ekki er það svo að stílja, br. m.! svo sem þegar maður semur við mann, heldur talar Drottinn þetta að mannlígunum plagsid. Peningur þessi er Jesús Krístur, hinn sami Ísraels stíll, með hvörjum fórnirnar leyfstar voru frá lísláttinu á gamla Testamentisins dögum, en syndugar sálir fyrir Jesúm Christum frá eyllínum danda. En samningurinn stéði í öndverðu við vora fyrstu foreldra eptir fallid, þegar Gud af einfsjærri náð og mißfun sinni hét því, að tvíunnar sæði skyldi í suundurmerja heggormsins höfud, Gén. 3. Hann verður itrefaður svo opt sem vér heyrum af Guds ordi, að vér séum af náð hólpnir vöðnir, og ekki af verkunum, Eph. 2. Að Gud hafi eptir mißfun sinni gjört ofi hjálpliga, en ekki af verkunum, sem vér gjörðum, Tit. 3; þegar ofi sagt verður, að hvor sem á Jesú nafni trúir, skuli ekki fyrirfarast, heldur hafa eyllist lif, Jóh. 3; og þessi samningur hefir einn og hinn sami verid frá hinu fyrsta fyrirheiti, og mun verða allt til veraldarinnar enda við alla þá, er forlata sig uppá Sonarins forþénustu með hreinni trú, því Jesú þessum bera allir spámenn vitni, að í hans nafni sái þeir allir syðanna fyrirgefning, sem á hann trúa, Post. gb. 10, og er hér af auðsært, að þetta er enginn almennilígur samningur, heldur líft því, þegar einn göður og ráðsöndur maður hefir nokrum einhverju göðu án allrar verðskuldunar; þá reiknar hann sig skyldugan það að halda, uppá það að hans ord bregdist ekki; og ef að sinnaft kann einhver svo lyndur ámedal vor, sem vöndur erum, hvað mißlu frammar mun Gud, sem er alleina göður, vera bundinn við sín loford, Lúe. 11, þar hans ord forganga aldrei, þótt himin og jörd forgangi, Lúe. 21; hvar fyrir enginn kann út af þessu

Lausnarsans orðatilkæfi að reikna til nokurrar verðskuldunnar hjá Gudi, heldur blifur hið sama, sem Páll segir, Róm. 3, að allur heimurinn verði lögfallinn fyrir honum. Og svo sem það, að þeir sem komu um sjöttu, níundu og elleftu stund, fengu af náð það þeir fengu; svo er og samningurinn við þá fyrstu af einstærri náð gjörður, því sjálfráður var Herrann að láta sinn vingard audan liggja, nema hans gjæfka hefði knúð hann til að leita eptir þeim, er hann mætti hjálpa. Eg veit að nokrir hafa freytt sig á þeim orðum, er skrifar Jakob Þoskuli, 2 Kap. og þannin hljóða: sér þú ekki að trúin hefir samverkad hans verkum, og trúin er af verkunum til lyfta leidd, og skrifinn er uppfyllt, er segir: Abraham trúði Gudi, og það varð honum til réttlætis reiknad; sjáid þér þar fyrir, að maðurinn réttlætist af verkunum, og ekki af trúnni alleina. Þetta hefir nokrum þótt gagnstædt því, er bæði St. Páll, og öll h. Ritning með einu hljóði vottar, sem er þeirrar meiningar, að maðurinn verði af trúnni hólpinn, og ekki af verkunum, Róm. 4; en þess er gjætandi, hvor að sé meining Jakobs í þessum píflí; hann átti orðastad við þá er heldu sig vel kristna, ef þeir tryðu á Gud, og játuðu hann einn að vera eins og Djöflarnir, en auglýstu ekki trú sína með kristilígunum verkum; það birta þessi orð, er standa flömmu áður í sama kapitula; ef bróðir edur systir eru nafin, og skortir dagliga næringu, en einhver yðar segir: farid í friði, vermid yður og mettið, en gefid þeim þó eigi það lífamanum er þarfligt, hvað gagnar það? svo er trúin, ef hún hefir eigi verkin, hún er dand fyrir sjálfa sig. Þér gjörir Jakob bert fyrir monnum hvað hann meinar; svo sem það er ekki missiun að segja: vermid þig og mettast; svo er það og ekki heldur trú, að segja: eg trúi á Gud og hans Son, en afneita Gudi með verkunum aptur ámöt; svo sem það er ekkert missiunarverk að gefa allar sínar eigur fátækum, en hafa þó ekki hjærleikann, 1 Cor. 13; svo forþéna og eigi heldur verkin neitt í sjálfu sér; vilji eg segja, að verkin vinni til nokkurs hjá Gudi, þá vil eg og segja, að esnið í einum smiðisgrip forþéni laun, af því hann er vel gjörður, en svo sem hann kunni ekki að gjöra sig fyrir utan hagleik mannsins, svo hafa og verkin allt sitt ágjæti af trúnni, sem er Guds verk í mannum, Jóh. 6. Segid mér þá, hvar er þeirra verðskuldin? trúin samverkar verkunum, segir Jakob; eg játa það, því áu heinnar væru þau synd, Róm. 14; hún verkar það með þeim, að þau syndlans reiknast, forþéna þó ekkert. Trúin fullkomnast af verkunum; menn sjá, að einn er sterkur, af því, að hann kann að lypta miklu, annars vissi einginn það hann sterkur væri; ljósið þekktist að vera ljós af birtunni. Abraham andshindi sig að vera trúadan, af því hann gjörði hvað Gud band honum; þannin fullkomnast trúin af verkunum, en ekki ódrúvisi, nema einhver vilði segja, að verkin væri partur af trúarinnar veru, og væri það hins og að segja, að það væri mannum verulígt að ganga og standa. Þittum fylgir eldinn, harkan járninn, birtan sólunni; þó er hverfi hitinn eldur, né harkan járn, né birtan sól, eigi heldur eru verkin trú, þó þau fylgi trúnni, og ekki réttlæta þau, þó þau framkomi af þeim sem réttlátur reiknast fyrir trúna. Abraham trúði Gudi, og það var honum til réttlætis reiknad, segir Jakob; en ekkert gott verk getur Skrifinn um, Gén. 15, þegar Gud mætti hans trú svo mikils, heldur alleina um það, að hann hafi Gudi trúad til þess, að hans sæði skyldi verða svo sem fjörnur himins, en Jakob tekur það saman við hans trúarverk, þegar hann vilði offra syni

sinum, Gén. 22, til að styrkja þar með sína meiningu, sem er sú, að trúiur sé dand án verkanna, af verkunum réttlætist maður, og ekki af trúnni alleina. Um anglyfingu trúarinnar talar Jakob hér, og ekki um sjálfa trúna, um trúarjátninguna fyrir mönnum, og ekki um trúarinnar frapt fyrir Gudi; það kenna meir hans eigin ord í sama kapitula: sýn mér þína trú af verkunum. Og að þér vitid, br. m.! að þetta er meir enn hégómi einn, þá merkir þetta ord, að réttlata, i. h. Ritningu optast ekki annad enn: að anglyfa sig edur adra réttlata ad vera. Þú hefir réttlætt þínar systur með þínum svívirðingum, segir Drottinn um Jerúsalem, Ez. 16; hvornin kummi hún að réttlata, sem sjálf var öllum skommum vafin? en það kummi hún að gjöra, að sýna að þar væru sér réttlátari. Ad þú réttlætist i þínum ordum, þegar þú dæmist, segir David um Gud, Ps. 51; hvör vill Gud réttlata? sem sjálfur er alleina réttlátur; en að birta hans réttlæti fyrir mönnum, það kumma meim að gjöra. Tollheimtumennirnir réttlættu Gud, er þeir skirðir voru með skirn Jóhannis, Lúc. 7; hvornin gátu þeir Gud réttlætt, syndugir meim og framar ödrum lostum og lýtum hládnir? en að þekja og opiðbera réttlæti Guds, það var þeirra skylda. Jakob segir: maðurinn réttlætist af verkunum; en hvornin kumma maður að réttlætast af því sem er eins og niðurlagsfat, Es. 64, af því sem er synd, Róm. 14, af því sem er skylduwerk önytra þjóna, Lúc. 17; en þess eru verkin umfomin að anglyfa, að Gud býr i manninum fyrir trúna, að trú mannsins er fröptug fyrir fjærleikann, að það sé lifandi og ekki dand trú, hvör ed stjórni af h. Anda, til góðra verka, eptir bodi vors Endurlausnara, Matth. 5: svo lýfi yðar ljós fyrir mönnum, að þeir dýrki yðar Góður, sem á himnum er. Nú er þessu svo varid, br. m.! að einginn hefir til neimmar skuldar að telja hjá Gudi, og það er það Endurlausnarinn hér segir i eptirlifingunni undir persónu húsföðursins: vinur, eigi gjöri eg þér órétt, ic. Fyrst einginn hefir af Gudi neitt forskuldad, er það þá ekki nógn stór náð, að hann hefir alla leigt i sinn vingard, það er, alla kallad til yðranar og syndanna fyrirgefningar; en þótt adrir veri þar hita og þunga dagsins, og séu strax að morgni kalladir, munu þeir mega lifa raungu anga til þess, þótt hann sem um eitgan hlut er noðrum skyldugur, þótt hann, segi eg, misfuni einhverjum á dandaftundinni? Mun Samúel mega sjá offjónum yfir Paulo? Jeremías yfir Tollheimtumanninum Matthæo? Matth. 9. Jóhías yfir Manassi? Baptista yfir Titó og Timótheo, edur þessir allir yfir ræningjanum á krossinum? Lúc. 22. Fjærri sé því, Gudi er i sjálfs valdi að láta hvörn einn hafa svo mikid fyrir himnaríki, sem honum þóknaft, því allir niðtaka af náð og ekki af verðskuldan; og þó einn sveittist blóðinn i Guds vingardi, frá því fyrsta hann hefir vit á og til þess hann gjæfi öndina upp, þá hefir hann ekki með verkunum meira forþénad af himnaríki, heldur enn himn sem i andlátinu var kalladur; því ámilli hins eyllisa, sem er Guds ríki, og þess er enda tekur, sem eru daudligra manna verk, er einginn jöfnudur, svo eitt megi með öðru kaupast að réttum solum. Svo vill nú Drottinn hafa sýnt, að hinir fyrstu verði hinir síðustu, þegar meim vilja gánga i rétt við Gud og mögla við húsföðurinn, og síðastir hinir fyrstu, þegar hann vill náðugur vera, þeim sem hann er náðugur, Róm. 9, og er þó ekki hér fyrir noðurt manngreinarálit hjá Gudi, því margir eru kalladir, en fáir

útsaldir; Balaam, Sál, Ahab, Júdas og aðrir miklu fleiri, þeir voru kalladir, en þeir breittu eptir fæður sínum, og stóðu efi í sannleikamum, Jóh. 8. Gud hefir efi sagt þeim, sem kalladir eru, heldur þeim sem er trúr allt til enda, vil eg gefa kórónu líffins, Spín. 2; útsalningin er að sonnu allid víss hjá Gudi, því hann hefir útsalid þá sem hann veit í kólluninni stöðugir standa munu, en eingan hefir hann kallad með þeim skilmála, að hann skyldi eigi kunnna frá að falla, en vér erum efi víssir um vora útsalningu með öðru móti enn því, að svo lengi sem trúin er í oss kroytug fyrir kjarleikann, Gal. 5; svo lengi erum vér Gudsborn, og því ræður Pétur rétt, 2 Písl. 1, talandi um trúna og hennar áverti: fremjid í trú yðar dygdina, í dygdinni víttfuna, í víttfunni sparsemina, í sparseminni þolinmæðina, í þolinmæðinni gudræknina, í gudrækninni bróðurligan kjarleika, í kjarleikanum elstfuna, því nær þetta er hjá yður, og yfirgnæfir, þá gjörir það yður efi íðjulanisa, eður forgéfnis erfíðandi, til þeðingar Drottins vors Jesú Krísti; því hvörjum sem þetta eigi fylgir, hann er blindur, og leitar að veginum með hendiinni, gleymandi því, að hann er af gömlum syndum hreinsaður; þar fyrir kostid kapps um, bræður! að gjöra yðar kállan og yðar útsalningu víssa, því nær þér þetta gjöríð, munuð þér aldrei falla. Með svöððan móti, en eingu öðru, verðum vér víssir um útsalningu vora, þar fyrir hefir og Gud vísað oss í sinn vingard til að erfíða, en efi í heiminn til að ramnsaka sitt leyndar-rád; en svo menn best viti hvörnir það saman hängir, þá segir Páll það með sám-örðum, Róm. 8, á þennan hátt: hvörja hann áður þeðtti, þá hefir hann fyrirhugað, hvörja hann fyrirhugað hefir, þá hefir hann kallad, en hvörja hann kallad hefir, þá hefir hann réttlætt, en hvörja hann réttlætt hefir, þá hefir hann dyrdlega gjört. Svorrar dyrdar og eylífrar farfældar oss unni að njóta um eylífar aldir Gud rífur af náð, fyrir sinn eingetinn Son Jesúm Chrístum, og sendi þar til sinn h. Anda, amen!

Annann Sunnudag í Níu-víðna-föstu.

Gudspjallid, Luc. 8 Kap.

I þann tíma: þá eð margt fólk var samankomid, og það dreif til hans úr stöðunum, sagði hann í eptirlíkingu: sá geð ut sem sáði, að sá sæði sínu; og þá hann sáði, féll sumt utan hjá veginum, varð fótum troðid, og fuglar loptfins átu það. Og sumt féll á hellu, og nær eð það spratt upp, vísnadi það, af því að það hafði eigi vöðvan. Og sumt féll ámedal þyrna, og þyrnirnir spruttu upp með og kjaefðu það níður. Og sumt féll í góða jörd, og það vör upp og bar hundradsfalðan ávört. Þá eð hann sagði þetta, kalladi hann: hvör eyru hefir að heyra, heyri hann! En hans læríseimar spurðu hann að, hvör eð væri þessi eptirlíking. En hann sagði: yður er unnt að víta leyndardóma Gudsríkis, en þeim öðrum í eptirlíkingum, svo

ad sjáandi þá sjái þeir eigi, og áheyrandi þá skilji þeir það eigi; en þessi er eptirskýningin: sæðid er Guds ord; en hinir vid veginn, eru þeir, sem heyra það, en eptir það kómur Djöfullinn og tekur burtu orðid úr þeirra hjörtum, svo að þeir skuli ekki trúa, og verða hjálpligir. En þeir á hellunni eru þeir, sem meðtaka orðid með fögnudi, þá þeir heyra það, og þessir hafa ekki rót, hverjir um stundarsakir trúa, og á freistingartímanum falla þeir frá. En það sem fell á millum þynanna, eru þeir, sem það heyra, og velkjast í sorgum, auðefum og girndum þessara lífdaga, kessjast og færa eingan ávört. En það sem í góða jörð fell, eru þeir, sem heyra orðid, og behalda því í góðu og síðsomu hjarta, og færa ávört í polinmæði.

E r o r d í u m.

Ef hér varðveitid mína setninga og mín réttindi, fá maður sem það gjerir, hann skal lífa af því, segir Drottinn; Levit. 18. Réttvíst er þetta lögmál, svo sem allir dómur Drottins, en óberiligt er það syndugum monnum, því hvort er sá ed lögmálib haldbid gétí? Einginn af öllum Adams niðjum, nema hann einn sem gjörðist bálvan fyrir oss, Gal. 3, er lögmálsins bálvan forþenad höfðum. Bálvapur veri sá sem ekki heldur allt það sem í lögmálinu stendur, svo hann gjörí það, segir Móses í Guds umbodi, Deut. 27; þessi föstur var óberiligtur þeim sem ekki gétu eitt augnablik syndlaust lífad, og er það víst að hinn náðugi Gud hefir ekki sitt heil. lögmál útgéfid í þeirri meiningu, að nokkur mundi það haldbid gétu, heldur til þess, að menn skyldu laga sinn lífnad þar eptir að svo miklu leiti, sem mannligur fraptur fær orkud, og svo í öðru lagi til þess, að syndugir menn vita mættu hvað mikilid þá brestur á að uppfylla það sem lögmálib byður, svo það yrdi vor típtunar-meistari til Christum. Nú þótt að lögmálib sé strängt, þá hefir hinn góði Gud látid því altid fylgja Evangelíum, allt frá því hann útgaf þann fyrsta náðarbodskap, að kvinnunnar sæði skyldi ífundurmerja höggormsins höfud, Gén. 3. Stór var sú náð að fönnu, og svo stór, að öll veröldin gétur hana aldrei fullþaðad; en svo sem hún er mikil, svo er og mikilid þeirra straff, sem hana forsmá. Þegar Ísrael víði sig hafa undanþeginn að tala vid Drottinn í Höreb, er hann útgaf sitt heil. lögmál, Erób. 20, þá sagði Gud vid Mósem: eg vil upprekja þeim einn spámann af sínum bræðrum eins og þú ert, Deut. 18, og eg vil leggja mín ord í hans munn; hann skal segja þeim allt hvað eg byð honum, og hvort sem ekki heyrir mín ord, sem hann talar í mínu nafni, af þeim hinum sama vil eg þess kressja. O, vor Gud! vert þú oss náðugur; hvorsu illa er þeim farid, sem Gud vill kressja skuldar sinnar? honum mun verða í hin ystlu myrktur kastad, og mun ekki þaðan útfara, fyrr enn hann hefir borgad hinn síðasta pening, Matth. 18, sem aldreí verður um alla eplífd. Þótt lögmálib veri bæði strängt og réttvíst, þá gæð þó ekki hinn náðugi Gud eptir þeim sektum, sem það mönnunum á hendur sagði, vegna þess lausnargjalds, er hann hafði sjálfur tilbíud oss og fyrirhugad í sínum eingetnum Syni, sem var sú eina bót vid því sári, er Djöfullinn veitti Adam og öllu hans hyski; forsmái hana nokkur, þá segir Móses oss í þeim ordum, er eg strax umgat, hvað vid því liggur, sem er, að Gud muni kressja þess af hendi hins sama. Ef nokkur syndgabi á móti Móses legum, þá varð það þó forlífad í gamla Testamentinu, með offrum og förnferingum, í hverjum að Kristur var fyrirmyndapur, svo sem Paulus, Hebr. 10, vottar, ámedan syndin var undir Guds polinmæði; en nú þar flugginn er í burtu höfðinn, en vér höfum sjálfa hlutina, Róm. 3, þá verður syndin burttekin með samrei trú á Jesúm Christum. Þetta verður oss bobid í öllu Guds Evangelíu, sem er híd andliga sæðid, af hverju hinn nýi maður gétinn verður í hjarta voru, um hvört Trélsarinn talar í þessa dags Evangelíu. En það er gráttigt til að vita, að þessi náð er svo mörgum frambobid, kénd og preðíud, en svo fáir hafa þess not, sem hér má sjá, fyrir þeirra eigin forfömunar sakir. Vér viljum þetta heil. Gudspjall nokkud gjör yfirvega,

og af því hugleidda: hvað Drottinn segir um þá fernslags jörð, er tók við sæðinu. D, vor Gud! lát þitt orð, sem í dag verður kennt, falla í góða jörð, svo vér ferum þar af ávort í þolinnaði. Bæn-
heyr það, himneski Faðir! fyrir þinn eingetinn Son, Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þor Endurlausnari talar þannin um hina fyrstu tilheyrndur í upphafi Gudsþjallfins, að sumt af sæðinu hafi fallið utan hjá veginum og orðið fótum troðið, og fuglar loptfins hafi uppetið það. Hann leggur það sjálfur svo út, að það séu þeir, sem við veginn eru, en eptir á komi Djöfullinn og taki orðið úr þeirra hjörtum. Þeir eru við veginn, segir Jesús, og eðfi á veginnum. Það mun valda, að orðið er Djöflinum svo andsótt í þeirra hjörtu; væru þeir á Guds vegi, mundi það leingur vefjast fyrir hinum illa óvur að grafast eptir þessum dýra féfjöld. Eg em vegurinn, sannleikurinn og lífið; enginn kemst til Föðursins nema í gegnum mig, segir Lausnarinn, Jóh. 14; á þessum vegi sálshjálparinnar eiga ofis Guds h. orð að leidda, annars sálma munu eptir veginum og eru blindir, 2 Pét. 1; en hvorsu má nokkur sjá ljósið í hans ljósi, 1 Tim. 6, nema fyrir Christum í hans ljósi, sem er Guds orð, ef menn snúa þar við bakinu og eðfi andlitinu, en horfa allir uppá sinn veg, Esa. 53. Hjá Matth. 7, ræðir Frelсарinn um tvenna veginn á þennan hátt: gangið inn um hið þraunga portið, því hið víða port og hinn breiði vegur leiðir afvega til glotunnarinnar, og þeir eru margir eð hann ganga. Þessir eru þeir, er við veginn standa, br. m.! á hvernna vegum að býr sorg og armáða og þessja eðfi veg frídaráns, Esa. 59, hvernna vegur að er háll, og þeir munu dreifast áfram í þokunni og í henni hrapa, Jer. 23. Lausnarinn segir, að sæðið falli utan hjá veginnum; hann meinar afurreinarnar, það sem í þær fellur varðveitist, því jörðin er plögð, og allir varast að ganga þar um; en þeir sem við veginn standa í Guds afri, eru sú jörð, er plögur lögmálsins hefir aldrei geingið um til að myfja afurim, eigi heldur Guds vagn, sem að er Evangelíi lærðómur, til að feita jörðina. Hvað sem þar fellur í, verður af fuglum himins, það er vöndum vöndum, uppetið, eður og fótum troðið, því þá er perlum fyrir svín kastað, Matth. 7. Hvornin býr Gud í mannanna hjörtum? í sinu heil. orði. Hvornin á það hjarta tilreíðt að vera sem hann vill búa í? ángrað og sundurframíð, Esa. 57. Það sem eðfi fellur í svöððan hjarta, það fellur utan hjá veginnum, utan hjá Guds afurreinum, og verður fótum troðið, því allir vegir Drottins eru mífum og sannleifi öllum þeim, er varðveita haas sáttmál, Ps. 25, en vegur ógudhræðra mun fyrirfarast, Ps. 1. Jesús segir að Jóhannes hafi komið með veg réttlætisins, Matth. 21; en hvornin var sá vegur er Jóhannes kénndi? Gjöríð yðran, því Gudsrífi er nálægt, Matth. 3. Sá sem eðfi geingur á þessum vegi, hann geingur eðfi á Guds vegi, eðfi á réttlætisins vegi, eðfi á frídaráns vegi, í einu orði að segja, hann geingur utan hjá veginnum. Prédikarinn segir, Kap. 11, að hinir ógudlígu gangi á veginum síns hjarta; en hvornin vegur er í þess manns hjarta, sem dauðheyríft við Guds h. orði? Það er almennilígg þjóðbraut lafða og verstu kláfja, hvar agg, reíði, þræta, manndráp, hördómur, fríllulífnáður, sem af hjartanu fromföma, Matth. 15, hafa troðið sér gæð í ísköldu mannsins hjarta, svo Guds orð fái eðfi rúm í þeim, og ef nokkud af sæð-

inu kann að hrjóta þar inn, verður það fótum troðid. Þessir eru þeir, er fyrir síðasafir ganga inn í Guds helgidóm, til að birtast fyrir mönnum. Þér hrásnarar! vel hefir Gud um þá talad fyrir munu Ezechie, 33 Kap.: þú mannsins son! þeir koma til þín svo sem fólkid er vant að koma, og þeir sitja fyrir þér svo sem mitt fólk, og heyra þín ord, en þeir gjera þar efi eptir, heldur gjera þeir háðsifur þar af með munni sínum; þeirra hjarta stundar eptir ábata; þú ert þeim eins og amorsvísa, sú ed lætur vel og er fegur að leifa, því þeir heyra þín ord, en gjera þar efi eptir; og er það stélsfilig fásinna, br. m.! er hinn slægi Djöfull hefir blindad manna hugfotsangu með, að menn leggja eyrun við skammarligum ordum og físlsligu hjali, en byrgja þau fyrir Guds Evangéliu; þau standa opir fyrir hafsgufungum veraldarinnar, en Brúðgumans raufu heyra þau svo þingliga, að efi er sýnt þan muni bregða við fyrr eum hófud-engilsins báfuna lætur í fkyum himins; dæmafróð æfintýri og lygasögur láta menn sér inndælt að heyra, en vilji nokkur frammettja Guds dáfemdir, um stórvirki vorrar sköpunar, um mífungarverk vorrar endurlausnar, um leyndardóm vorrar helgunar, þar velgir menn við svo sem öðru léttneti, svo eg sé efi annad í sunna manna fari, eni að þeir muni þeinfja híd sama um Guds ords þenara, sem Athénaborgar-menn kváðu upp um Pálum, er hann talði þeim kristiliga trú, en þeir segðu: hvað mun orðsnápur þessi vilja sér? Post. gb. 17. Gjetid þó að í Guds nafni, kristnir menn! hvílfur hlutur að Guds ord er, það er fódur sálna vorra, Matth. 4, því á þess munum vér deya; það er lif og audi, Jóh. 6, því á þess erum vér í syndunum dandir; það er leidarvísir til himnaríkis, Ps. 119, því fyrir utan það munum vér ofan fara í hin yfstu myrkur, hvar vera mun óp og tannagnistran. Og fyrst vér þetta vitum, og það er í hjörtum vorum, fyrir óðni samvitfsu vorrar, sannpröfad, þá þyfir mér fá efi kvalráður vera og efi mífid kvíða helvítisþíslum, sem lætur það eins og annann vind um eyrun þjóta, svo sem það komi efi við hann, sem af Gudi er talad, og alltid muni eitthvad til eyllis lífs verða. Næst þessum talar Endurlausnarinn um þá, er hann samlíkir grýttri jörðu, í hvorja þegar sæðid féll og spratt upp, þá vísnadi það, af því það hafði efi vöfvan; þessir eru þeir, sem heyra Guds ord og meðtaka það með fegnudi, og hafa þó efi rót, þvíad um stundarsafir trúa þeir, en á freiftingar-tímanum falla þeir þar frá. Eg kann efi annad að segja, en þessum er að nokku leiti betur háttad enn hinum; því lífligri er fá til apturhvarfs, sem að smactad hefir hvað setur að Gud er, heldur eum hinn sem ávalt mótfendur h. Andá; þó er það með því móti, að þeir láti sig leidrétta af anda Drottins, nær þeir villt fara, annars muni þeir búa við verri kost eum hini, því það orðid, sem þeir heyrdú, mun fordæma þá, Jóh. 12. Þétur féll frá á freiftingar-tímanum, en Jesú blíða tillit snéri honum aptur, svo hann gæf út og grét beiffliga, Matth. 26; Aron féll frá þegar hann óttadist fólksins reidi, Eróð. 32, en hann hvarf aptur á Guds veg, svo hans synd var honum efi til danda reifnud. Sjálfur Móses var efi langt þar frá, er hann fló tveimfínum á fléttinn, Núm. 20, hvartil hann þó ei hafði Guds bodord; en allir þessir voru næsta leiditarnir eptur á Guds götu. Júdas féll og frá, en fkipadist efi við Kristi áminningu í kveldmáltdinni, Jóh. 13, efi við hans blíða ávarp í grásgarðinum, Lúc. 22, og efi nema til íls við hinn harða dóm, er hann fá að ætlaði að ganga yfir

sinu heira, Matth. 27. Sá féll og frá á freistingar-tímanum, en leitadi efi Guds í
 sinum mótgangi, heldur galdrakomunnar, 1 Sam. 28, því féll hann á sitt eigið sverð 31
 Kap. Ahab meðtók orðid með fögnudi, svo hann sat í seti og öflu og grét fyrir Gudi,
 1 Kóng. 21, en efi að síður féll hann frá og sendi til fréttu við Bal, en lét aflísa spámenn
 Drottins. Því er eg viss um, að þessir munu óbæriligrí kost eiga enn hinir, sem allðrei
 hafa á Guds vegi gengid; en hvað mun þessu valda, br. m.? efi annað enn að hjartad er
 harðt, svo að sæðid fær engan vofva. Guds ord hafa eigi getað unnid svo á þrjóftuna,
 að það hafi smelt i þeim fyrir hreina yðran, að hið himneska sæðid hafi fengid nokkra
 fasta rót. Margir vilja Guds vinir vera þegar allt leifur i lyndi; en þegar sólbruni mótlæt-
 inganna tekur til að hafa sínar verkafir i Guds akri, þá vísna þeir ávertirnir bráð-
 liga, sem efi eru vel gróðursettir. Ef menn láta steininu i eld, þá verður hann glóandi
 um hrið, en efi mykist hann nema hann að öflu brenni; eins er þess manns hjarta, sem
 spámadurinn klagar yfir, Jer. 8, að sé hardara enn demant. Drottinn typtar þá með
 vendi síns orðs, en þeir sinna þar efi til; hann heilir yfir þá oleo fagnadarius, það geing-
 ur eigi inn i steininu. Þegar Gud gefur regn á jörðina, þá fellur það eins yfir frjóffama
 stadi og ófrjóffama, harða og mjúka. Það er víst, að hvorirtveggju bera nokkurn ávort
 meðan það yfirstendur, en þegar sólin tekur að brenna, þá verður sú grein þessara, að hvað
 sem yfir hina harðu og ómjúku stadi féll, það þornar bráðliga upp, því það fann efiert sér
 líft i hellusteininum, sem það kynni að varðveita; hin plátfin fara ávort þess meiri og
 meiri sem sólin meir verkar, því þeirra mykindi halda því er þau hlutn, og hið besta þar
 af stigur efi upp i loptid aptur, heldur snýst ávertinum i vofva og vespa; svo verður og
 Guds ord prédíkad vöndum og góðum, bljúgam og harðsvirudum; i þessum brennir eldur
 mótlætínganna allan vofva i burt, en i hinum verkar hann fríðsamlígan ávort réttlátíngs,
 Hebr. 13. Aldrei hefir Guds kyrkja meir efi enn i mótgáinginum; þegar Jesú nafn
 mátti efi nefna fyrir utan lífshásta, þá frjófgaðist Guds aldingardur best; þegar fraptur
 Jesú blóðs, sem var i orðinu, fann Guds afur myktan með blóðugum yðrunar-tárnum i
 hjartanu, þá kvísnadi kjarleifurinn, þá spratt upp þolinnæðin, þá gréri trúin, þá vor
 lítílatíð, þá lífnadi mískunsemin, þá dafnadi hógværdin, þá brann elskan til Guds, hvað
 heitast, svo að hvorki líf né dauði, hvorki englar né valdóftettir né höfðingjadæmi, hvorki
 hið nálega né það eptírfomanda, hvorki það né dýpt, né nokkur önnur sképna kunni að
 skílsa Guds elskendur við þann kjarleífa, sem er i Krísto Jesú, Róm. 8. En síðan
 möinum tók til að leíðast að draga ofíð með Krísto, þá hefir efi plógur lögmálsins ríft
 svo djúpt i mannanna hjörtum. Menn vilja allir með hönum rífsa, en fáir með hönum
 líða, og byggja, að máttulig gudhráðsla dugi nóð til sáluhjálp; þar fyrir kólnar hjarta
 mannsins, svo að Guds ord, það himneska sæðid, verður efi i bein og merg innðrudíð;
 fyrir því ver og forníð i Guds akri mjög svo þunnt, svo að ein stáingín æfir til annarar,
 og Andóftotinn hefir með báli óleyfíligrar heimíngs elífu brent ofí marga díla þar inni; þar
 fyrir tem þér kríftíliga yðran, ó, þú Guds barn! sem vílt sáluhjálpína erfa, ámedan Gud
 lætur þér að öfísum gánga, og lát minning þínna sýnda og hans ástgjafa mýkja hjarta þitt,
 svo að h. Andi, sem býr i orðinu, megi una þar inni, þvíad þú veíft efi nær ed híti freíft.

inganna tekur á að brenna, og þú þurfir bráðliga til að halda, og þótt það verði eigi fyrir enn á dauðans stundu, sem hvörn dag yfir hángir, þá þeink að þar eru þá vífar; en eingum hefir veitt af á þeirri hörðu tíð, þeim einum hefir þá best vagnad, við hvarja Andí Drottins hefir talad í hjartanu, í því ordinu, sem þeir áður mundu og rófestu þar inni, til heilnæms veganeftis í gegnum hinn myrkva dauðans dal, inn á land lifandi manna. Þínum þridju tilheyrendum dregur vor Herra dæmi af því sæði, sem fell ámedal þýrna, en þýrnin spruttu upp með og hjáðu það niður; það eru þeir, segir hann, er heyra orðid, og velkjast í forgum, auðsum og girndum þessara lifdaga, kessjast og fara eingan ávört. Svífka hindrinn að þetta illgresi gjöri afurlendum Guds; eru fleiri dæmi til, en segja þurfi. Margan hefir búkförg og áhyggja frá Gudi dregid; þar sem þínn fessjóður er, þar er þitt hjarta, segir Endurlausnarinn, Matth. 6; hvornin fá menn þá undir eins Gudi þjónad og mammóna? Endurlausnarinn segir, að þýrnin hafi varid upp með og hjást sæðid niður. Eðli segir hann, að kornid hafi eðli og noðud varid, en þó er það eigi að meirni leiti enn svo, að hann reiknar það fyrir eingan ávört; hvar fyrir? af því þýrnin hófdu yfirhönd, en kornstaungin þrossadist aldrei, svo að axid næði út að springa. Líft er þetta gudhræðslu sumra manna, þeir eð gjarna rækja orð Drottins; þeir hafa það um hönd; þeir bidjast fyrir; þeir tákast fyrir Gudi; þeir sýngja og lesa; þeir heyra gjarna talad um Gud og hans h. dásendir, og látaft það sjálfir gjöra með fullri alvöru, en straffa aðra, sem þá eru tómlátari í sinni þjónustu; en þegar bróðir eður systir eru nafin, og hafa skort í timanligri næringu, þá gefa þeir þeim þó eðli hvað lífhamanum er nauðsynligt, Jakob. 2; þegar þeir sjá þjófinn, hlaupa þeir með honum að stela, Ps. 50, ef eðli með almenniligrí launung, þá með yfirvarpi laga og réttinda; sjái þeir noðud girniligt, verður búkforgin þeim svo óbærilig sem Achab, að þeir nærri því leggjast upp á sængina, 1 Róng. 21; nær það er eðli fyrir augunum sem eta skal, þá er eðli trúin á Gud betur grundvöllud enn svo, að menni spyrja með heidingjunum: hvað skulum vér eta, eða hvarju eigum vér að klæðast? Matth. 6. Um asnans flugga og um geitarhárin tónlast þeir og tyggjast imbyrdis, þar til þeir mættu um síðir verða uppetnir, og ef einhver gjörir noðud af við þá, það rækja þeir inn til dauðans; sjái þeir veg til að fessletta einhvörn, spara þeir eðli róg né lygi; þýfi eitthvad indælt vera, þá stendur Guds elska og hans orð til baka, en höldinu er þjónad í þess girndum og tilhneigingum. ~~U~~ ~~Svo~~ ~~væra~~ ~~nú~~ ~~þýrnin~~ ~~upp~~ ~~fulltan~~ ~~setum~~, en sæði Guds orða dempast, og bera eðli ávört, og á gudhræðslunni ber eðli fyrir illgresisins ofverti, hvört hún sé noður í hjartanu, það vita eigi aðrir nema af ávörtunum, þitt er þeginum ljósara, að aldrei kómst hún leingra enn í muninn, en hinir limirnir erfíða í Satans afri; og sýnist mér að þessir elski Gud með somu elsku og hans limu, er þeir segja: vermid yður og mettist, Jakob 2, en gefa þeim þó eðert; líft er í raun og sannleika að hrósa sér af gudhræðslunni, en afneita þó hennar frapti, 1 Tim. 3, og svo sem Jesús sagði við Jába, að útssaga hús eðna og fædurlausra undir hylmingu lángra barna, Matth. 23; og kann það eðli að fara á annann hátt, því eigi verða vinberin samanlesin af þýrnunum, né fíkjurnar af þíflunum, Matth. 7. Gudhræðsla svoddan manna, er eins og tal hins heimfka fyrir Gudi, um hvört Salómon segir: að það sé eins og þýrni

krístir í hönd hins druckna, Drösfv. 26. Þýrnirinn er næsta bráðþroffa; veldur það því, að hann dregur til sín allan vofva ír jorðunni, svo þau grofna, er í nánd vara, þau fá ekki til víðurlífs, og þess betri vofva sem hann nýtur, þess lífligra er að hann betur blómgi; svo er hreðvísir, þegar hún er plöntud í nálegd dygdanna, (svo falla eg skín gud-bráðslunnar) þá tekur hún þess meira afl. Þegar ódygðin er brynjud med lífingu Guds herftréða, þá hefir hún stóran myndugleika, jafnvel þótt það sé ekki nema hamur einn, og Satans engill í ljóssins engil umfeyptur; en eigi að sldur mun rætast á þeim spáðómur Esaj. 10: eldurinn minn uppbrenna hans þýrna og hans þifla á einum degi. Þýrnir eru blóndligir næsta; en sárt stinga þeir, ef ógjatiliga er á þeim tekið; þannin er óhyggja og bálsorg þessara lífbaga; hún losar öllu fögru, gulli og silfri, fullum kornhlöðum, yndi og eptirlæti; en þeir ed slíta hjarta sinn þar med, þeir finna þó ekkert yndi, heldur eins og him vatnsstífa þýrtir æ þess meir, sem hann meira dreður; svo er þess frekari ágirndin, sem meiri er andurinn, og hún etur sjálfa sig, og elur sig þó sjálfa; hún er bæði húngur og fylli, yndi og sorg, og er þó aldreí svo mikid eptirlætið, að ekki sé meira andfremid, og það sem yfirtekur, að hún kfsur þá unadsemd, er menn eiga í Drottini að hafa, og mettar sína þræla med harmabrandi einu, og dryckjar þá med óminnisoli, svo þeim gleymist að safna sér fjéð á himinun, hvorjum ekki kamm molar né ryð að granda, né þjófar eptirgrasast, Matth. 6. O, þú óyrkseypta Jesú brúð, kfsi: a kfsja! lát þér það til ríffa renna, að þinn umusti er med þýrnun kórónadur á yðar heidursdegi, en þú rættar þá þýrnana best, sem hans blefsaða höfund hafa hvað sárast stungid í þinunni, það eru þinar syndir og þitt eptirlæti, þú sem ert afrekud med Guds eigin blóði, Post. gb. 20; svo það er ekki all-litid sorgarefni, hvor sem þess gjatir, að hid óförgengiliga sæði Guds orða, sem Pétur talar um, það þróast valla svo hér á jorðunni, að bindini hans harna verði fullt í heiminum. Rómverjar kolludu það óþacklátan afur, sem ekki svaradi kostnadinum og erfíðinu; en það má hinn allsvaldandi hássfadir að réttu segja um sinn afur, því ef noður vill meta til samans Guds eingetins Sonar óyrniæta blóð, hvors minnsti dropi að er kostuligri enn öll rífi veraldarinnar og þeirra dyrd, og svo hinn fjórða part af þeim, sem orðid heyrar, að hinum óreiknubum, sem þar fyrir utan eru, þá muni hann játa að Krísti erfíði og hans afurs áverti sé ólíft farid og einganvegin saman að jafna; hvor eyru hefir að heyrar, hann heyrir það! Hvorjir eru hinir fjórðu tilheyrndur, br. m.? það eru þeir sem Jesús samlífir því sæðinu, er fell í góða jorð og bar hundradsfallðan ávort. Þetta þýðir Drottinn uppá þá, sem behalda orðinu í góðu og síðsemu hjarta, og færa þar af ávort í þólmæði. Gud hefir lofad að sitt ord skýlði ekki koma tómt til sín aptur, því hefir hann ekki lofad, að það skuli hjá öllum verka sálshjálþina; hvor fyrir? því þar eru svo margir sem því ekki halda í góðu hjarta, og ekki allir sem ljá því ránt í hjartanu; hid sama ord var þrédíðað Þharas og öllum hans þénurum; en þó segir Ritningin, að sumir af þeim háfi óttast ord Drottins, en Þharas forherbdi sitt hjarta; hid sama Jesú Krísti Evangelium kénndi Pálus og Barnabas í Skonto, og þar trúði mikill fjöldi, bæði Gyðinga og Gríckja, en Júdar, þeir ed vantrúadur söru, æstu upp heidungjana imóti bræðrunum, Post. gb. 14; hid sama Guds ord kénndi Jesús öllum þeim, er til hans heyrðu og sáu hans frapta-

verf, þá sögðu noðrir að hann jarðteifnir gjörði fyrir Belzebul, Lúc. 11; aðrir leitudu eptir teifni af himni, þó fannst þar ein kona, er fagnadi hans kunningu, og sagði: sæll er sá kvíður er þig bar, og þau brjóst er þú mylltir. Andsvar Jesú uppá orð hennar minnir mig á að tala um, hvorsu gleðiligt að er Guds h. orð í þess manns hjarta, sem hefir lýsting sína í hans lögmaði, Ps. 1: hann sagði: hvað um það; sælir eru þeir, sem heyra Guds orð og varðveita þau. Eg þykist vita að mörg muni svo lýnd sem kona þessi, er hún lét á sér heyra, að hún vilði hafa verið Jesú líkhamlig móðir, hefði hún þann kost mátt eiga; en eg heyrir að hvorri einni kristinni sálu er bodinn betri kostur, sem er að heyra Guds orð og varðveita þau. Efti hafði María miklu blíðlæti heimsins að fagna, þótt hún væri móðir að Konungi himins og jarðar; en það heyrir eg, að hún hafi varðveitt öll hans orð í sínu hjarta, Lúc. 2. Það heyrir eg og, að Símon segir í þessum Kap. að hennar öndu muni sverð í gegnum smjúga; það hefir án alls efa verið, þegar hún stóð undir krossinum, og hún sá hans hendur og fætur í gegnum stúngnar, er hún elskadi svo sem sitt eigið hjarta. Af þessu sé eg Marín sæla að vera, því þau orð, er hún varðveitti í sínu hjarta, hafa hjálpað henni slík ófleyg ad þola; það sama veit eg að Guds orð verkar í allra þeirra hjörtum, sem hann elska, og eru Jesú andligar mædur. Mitt of er sett og mín byrði létt, segir Endurlausnariinn, Matth. 11; efti þykir það heimsins börnum, þeir ed okið i sundur brjóta. En hvor mun það létt gjöra? Það gjörir Guds orð, sem rétt-trúud sála varðveitir i hjartanu, hvort ed telur henni trú um það, að mótlætningar þessara tíma séu eigi verðar þeirrar dýrðar, sem fram við oss mun koma i eyllisu lífi, Róm. 8. Sælir eru þér nær mennirnir hallmæla yður, og tala igégn yður alla vonðfðu fyrir míns nafns sakir, þó ljúgandi, segir hann enn aptur, Matth. 5, fagnid og verið glæðir, þvíad yðar verðkaup er nógsligt á himnum. En hvor mun gjöra oss víssa um þessi verðlaun? Það gjörir h. Andi, sem býr i orðinu, því er einn harmþrúnginn og sundurkúföður andi varðveitir i göðu og síðsemu hjarta, því hann er þantur vorrar arfleifðar, Eph. 1. Svo sem eg er þess fullvís, að mér verður engin flötastúld ur lánudu sé, ámeðan eg þant hefi, svo og langtum frammar er eg þess fullörngur, að mér muni öll harmkvæli þessa heims með eyllifri gleði endurgoldin verða, (jafnvel þó eg þess óverðugur sé) ámeðan eg varðveiti Guds orð i göðu og síðsemu hjarta, því Andi Guds ber vitni mínum anda, að eg sé Guds barn, Róm. 8. Og færir ávört i þolinmæði, segir Herrann; hvorugt getur annars án verið. Sá sem varðveitir Guds orð, hann færir ávört i þolinmæði, og hann sem ávört i þolinmæði færir, hann varðveitir Guds orð; þess getur Jóhannes i hans fyrsta bréfi, Kap. 2; með þessum orðum: ef noður segir, eg elska Gud, og varðveitir efti hans bodord, hann er ljúgari. Vilt þú, kristinn maður! vita, hvort að Guds orð býr i hjarta þínu edur ei, þá reyn og prófa sjálfan þig, hvort þú manst það af Gudi er sagt; hvort þú hefir lýst á að tala um hann; hvort þér misþóknaft, er þú heyrir hans nafn lastað; hvort þú gleðst af því, þá hans orð hefir framgáang; hvort þú elskar þá er hann elska; hvort þú ert fljótur að tilgæfa misgjörðirnar; hvort þú kénmir i brjósti um þá, sem nand líða, og elskar þá efti einasta með orði og tungu, heldur með verfi og sannleika; hvort þú andmyfir þig fyrir

Gudi með þaklæti þins hjarta, þegar þér vel vegnar; hvort þú kysir á hans vönd, nær hann þig typtar; þegar þú freistast af Andskotans, heimsins og höldsins vélum, en þér kemur þá undireins í hug hvað Gud hefir bannað, hvort þú lætur þá af, og elskan til Guds væður meir einu fýin höldsins; finnur þú þetta hjá þér, þótt það sé í veikleika og ástundum megi afbera, þá er það víst, að Guds orð og hans Andi drottnar í hjarta þínu, en annars efi; því svo segir Læsnarinn: ef nokkur elskar mig, þá skal hann mínu orð vörðveita, Jóh. 14. En ef skap þitt býður þér allt annað, þá segi eg þér í nafni Jesú Krísti hins krossfesta og blefsaða, sem þína sálu hefir frá helviti endurleyft: tak þér vara og bið Gud að skapa í þér hreint hjarta, og gefa þér nýjan anda; þvíad eg þori að setja mína sálu í veb, að þú geymir vanfæra sál í heilbrigðum lífhama, og herbergjar vöndan gæst í vænn hást; en veist efi nær á vegginn skrifad verður: þú dæti! á þessari nóttu skulu þeir þína sálu frá þér taka, Lúe. 11. Hvað gagnar það þá manninum, að hami atti alla veröld þessa, og líður svo skipbrot á sálu sinni? O, þú eyllifa orð Föðursins, sem varst í upphafi hjá Gudi, fyrir hværn að aldirnar skapadar eru! endurskapa þú hjarta vort, að vér verðum ný sköpun í þér; lát þú þitt sæta orð vera vort aðsta eptirlæti hér tímanliga, svo að vér meigum þess vumræðiliga fagnadar njóta eylliflaga. Veit oss það, ó Herra Jesú Krísti! fyrir þitt dýrmæta blöð og blefsaða forþémsku. Þér sé með Föður og h. Anda, dýrd, heidur og lof, frá því nú er, og um aldir alda, amen!

Sunnudaginn í Föstu-ingang.

Gudspjallid, Matth. 3 Kap.

Þann tíma kom Jesús af Galílaea, að Jórdan til Jóhannem uppá það að hami skirðist af hönum; en Jóhannis varnadi hönum þess, og sagði: mér er þörf að eg skríst af þér, og þú kemur til mín? en Jesús svaradi og sagði til hans: láttu nú svo vera, þvíad svo hæfir oss allt réttlæti upp að fylla. Og þá lét hami það eptir hönum. En er Jesús var skirður, sté hami jafnstjótt upp úr vatninu. Og sjá, að himnarnir lufust upp yfir hönum, og Jóhannes sá Guds Anda ofan stíga sem dúfu, og yfir hami koma. Og sjá, að röðin af himni sagði: þessi er Sonur minn elskuligur, að hvörjum mér vel þóknast.

E r o r d í u m.

Eg vil upprekja þeim einn spámann af þeirra bræðrum, eins og þú ert, sagði Drottinn við Mósen, Deut. 18. Þessi ritning er á vorum Frelsara Drottni Jesú Krísto að fullu upphöld, þar ed hami, strar eptir sína allrabelgustu stíra í ánni Jórdan, var settur af Gudi sínum Föður til kénimanns; skapar og spámanns-embættis nýa Testamentisins, og smurður með olef fagnadarsins, fram yfir sína

hlutafendur, Ps. 45; svo að uppfylltist það sagt er fyrir munn Esa. 61 Kap., og hin eplisa spekin Guds uppá sjálfan sig Þýðir, Lúc. 4: Andi Drottins er yfir mér, af því hann hefir smurt mig; hann hefir sendt mig til að predika volubum, að leggja við þau sundurknosudu hjertun, til að predika þeim herteknu frelsid, þeim faungudu lausnina, hinum blindu, að þeir verði heilífsgnir, að eg frelsi hina sundurfröndu. En hvornin má eg það stjla, að þessi mikli Spámadur sé eins og Móses, þar hann var maður syndugur; en þessi án syndar? Þess er að gjeta hér t, að Gud spáir að hann muni eins og Móses verða, en Móses þó ekki jafn honum; líkur að sonnu í allri mannligi hegðan og edli uppá-
tíðinnar náttúru, en næsta ólíkur eptir þeirri dýb, sem hann átti í upphafi hjá sínum föður; og í sann-
leika er vor Endurlausnari Mósi í mörgum hlutum líkur; Mósis var einn maður, Kristur er og hald af
voru holdi, og bein af vorum beinum; Mósis var af Gudi sendur, en um sig talar Jesús hjá Jóhanne:
svo sem Fadriinn sendi mig, þá sendi eg yður, Jóh. 20; Móses útleiddi af Egyptalandi, Jesús hefir
frelsað oss af syndarinnar þrældómi; Gud úthelti sínum Anda yfir Mósen, og gaf honum vitku og
speki til að dæma sitt fólk, miklu framar þó yfir Jesúm Chrístum, því honum hefir hann án mælingar
gefð, Jóh. 3; Gud tók af Anda Mósis og sagði yfir öldingang í Ísrael, Núm. 11; af Jesú föllun
hofum vér allir medtekid, Jóh. 1; þar var eigi svo plágadur maður sem Mósis, Núm. 12, hvor hefir
svo plágadur verid sem Jesús; Mósis var hertogi í Ísrael, sá ed leiddi Guds fólkingar í eydimarkunni,
Jesús Guds Sonur er hinn mikli hertogi, sem af Bethlehem er útgeinginn, Mich. 5, til að fæða hans
fólk Ísrael. Ísrael hræddist fyrir augli Drottins í Hóreb, Erð. 21, og sagði við Mósen: eigi viljum
vér framar þessa raustina Drottins Guds, far þú uppá fjallid, og tala við hann fyrir oss. Af hverju
ráða er, að Móses í það sinn hafi verid meðalgangari millum Guds og hans fólks; þeirrar meiningar
hefir og verid Stephanus píslarvottur Drottins, er hann sagði um Mósen, Act. 7, þegar hann þýðir
þenna merkiliga spáðóm uppá vorn Frelsara, segjandi: þessi er hann, ed var í samfundunni í eydi-
merkunni með Englinum, sá ed taladi við hann og sedur voca, sá ed medtók það lifandi ord, að hann
gjæfi oss það; en þótt að Móses í þann máta væri meðalgangari milli Guds og Ísraels sona, þá
hefir þó Sonur Guds eitt ædra embætti öðlast, vordinn árnadarmadur hins betra Testamentis, sem stad-
fest er; uppá þetta fyrirheit, Hebr. 8. Við þenna mismun á milli Mósis og Krísti meðalgaungu hefir
Paulus kannast, Hebr. 12 Kap., með þessum ordum: Þér erud ekki geingnir til þess fjalls, sem þreifi-
anligt er og með eldi brennur, né til þoku edur myrkurs og óvedurs, né til líðurþits, edur raddarord-
anna, við hverja þeir óttuðust, er hana heyrdi, það eigi yrði til þeirra orðid talad, þeir erud þér
komnir til fjallfins Zíon, og til meðalgangara hins nýja Testamentis, Jesúm, og til blóðfins ádreifingar,
það betur talar enn Abels blóð. Þetta er það dýrmæta blóð Guds eingetins Sonar, Dpín. 1; Jesú
Krísti, með hverju hann þver oss synduga menn, sem komum í þenna heim, í skírnarlausninni af öllum
vorum syndum; og uppá það hann helgadi öll vögn til hjálpsamligs meðals endursæðingarrinnar, þá
hefir hann látið sjálfan sig í ánni Jórdan fíra, svo sem vér nú samfundis heyrdum af þessa-dags
Evangelíð; af hverju vér viljum einasta yfirvega: hvað stór og mikill að sé fraptur skírnarrinnar í
framkvæmd vorrar sálhjálp, og hvörjir að séu hennar áværtir. Þú, miskunnsami Guð! sem
bedi hefir plantad og áværtinn gæfur, gef þú, að um þenna þinn háleita leyndardóm svo talad og eptir-
tekid verði, að þitt allrahelgasta nafn vegsamist á meðal vor, en vér mættum þinnar eplisu miskunar
sálhjálpig not hafa, fyrir fulltungi þíns eiskuliga Sonar, í frapti þ. Anda, amen!

Utleggín.

Drottinn sagði við Nicódeumum fördum daga, Jóh. 3, að hvað sem af holdinu fædt
væri, það væri hold; en þótt að sé vor holdlig fæðing, það útmálar Guds Andi allra
best fyrir munn Páls, er hann segir, Eph. 2, að vér séum af náttúrunni reidinnar börn.
Hvað káim þeim áumara að vera, sem undir Guds reidi eru, þar hán er eim fortærandi
eldur, sá ed brennur allt til neðsta helsitis? Deut. 32. En hvornin erum vér nú við
þetta volæði kvittir vordur? Það hófum vér öðlast í skírnarsánum; þess gétur St. Páll,
Eph. 5, segjandi: Kristur hefir hreinsað föfnudinn með vatnslauginni í orðinu; hann seg-

ir ein aptur, að Guð hafi þrifið ofs út af valdi myrkrauna og sett ofs í ríki síns Sonar, Mál. 1. Nær mun þetta hafa gjörst? að vísu í skirninu! Hvort er vald myrkrauna? Það er Djöfulsins ríki, Eph. 6. Hvort er Guðs Sonar ríki? Það er friður og fegnundur í h. Anda, Róm. 14. Þér voruð forðum myrkur, segir Páll um heidingjana, áður enn þeir voru af Guði endurfæddur, en nú eruð þér ljós í Drottni, Eph. 5. Eins vorum þér allir á ofs komnir, áður enn Guðs eylista mistun endurbætti vorn syndugan gétuð með vatni og anda. Svo mikill munur, sem nú er á milli ljóssins og myrkursins, milli dags og nætur, milli sólarinnar og þeirra hluta sem hún upplýsir; svo mikil djúp sem þar er staðfest á millum Lazarium í fubni Abrahams og hins ríka sælgætungs, þar hann þrúist í helviti og kvölum, Lúc. 16; svo stór mismunur er að sínu leiti milli þeirra, sem alleina af holdinu, og þeirra sem í skirninu verða af Andanum fæddir, því vor Laufnari segir hjá Jóh. 3 Kap. við Nicodemum: nema einhver verði endurfæddur af vatni og anda, þá kann hann ekki inn að ganga í Guðs ríki. Þetta tala eg ekki í þeirri meiningu, að eg hafi hinn minnsta þanka þarum, að smábörnin, sem annaðhvort í móðurlífi burtfallast, eða deya strax eptir það þau borin eru í heiminu, eður hindrast á einhvörn hátt frá skirnarinnar blessan, að þau muni ekki eyliðs lífs erfingjar verða, heldur af því, að Drottinn átti orðastad við Nicodemum, einn fullorðinn mann, sem ekki var svo uppfæddur í þeirri Guðs ríkisfjörnu, sem Kristur hóf hér á jörðinni, með endurgétningu syndugra manna fyrir vatn og anda, er yngingar þóttu hjá þeim sem af umskurninni voru, sérdeilis Phariseumum, af hvorjum Nicodemus var, þá eptir því (segi eg) að hann vilði undirvísa honum í lærðómi nýs Testamentisins, þá sýnir hann honum að fá ed nú vilji hölpinn verða, hann megi skirast láta. Einn konungur er ekki bundinn við þau lög sem hann sjálfur gæfir hefir, svo hann megi þeim ekki umbreyta, nær það ei stædur á móti Guðs lögum; því skylði þá hinn mikli Stjórnari allrar veraldar vera svo fastur við sína setningu, að honum leyfði ekki að gjöra sínum sképnum gott með þeim hætti, sem hans alvitra ráði haga þykir? Guðs setningar skylða ofs undir hans hlýðni í öllu því sem í voru valdi er, en ekki sjálfan hann, svo hann það ekki útrétta kunni sem hann vill, með þeim hætti sem hann sjálfur vill. Foróftun skirnarinnar og ekki hennar brestur forðamir syndugann mann, en þá kann ekki að forakta, sem eigi kann að adgreina illt og gótt. Hjá Guði er enginn hlutur ómáttugur, Lúc. 1. Því mun þá þessi vera? máttugur er Guð að uppvækja Abraham sonu af steinum, Matth. 3; því þá ekki að slötja þeirra sálir í Abrahams skaut, hvorra lífsstundum hann sjálfur ræður? ef Guð vilði endurfæða manninn án skirnarinnar, mundi hann það ekki geta eður mega? sannsiga! eg sé hann hefir endurfædd þá, sem á gamla Testamentisins dögum lifðu, fyrir meðal umskurnarinnar. En ef honum þóknadist öldungis fyrir utan nockurt meðal að endurgæta manninn til eyliðs lífs, mundi það ekki í hans valdi standa? enginn efi er á því! St. Páll styrkir mig í þeirri trú, Róm. 4, talandi þarum, með hvorju móti Abraham hafi verið reiknuð trú sín til réttlætis; með hvorju móti var hún tilreiknuð, segir hann, hvort þegar hann var í umskurninni eður yfirhúðinni? ekki í umskurninni, heldur í yfirhúðinni. Þafi nú Guð Abraham, föður trúadra, endurfædd, fyrir utan sakramentanna meðal, því skal hann ekki kunna og vilja það sama gjöra við þá, sem ekki verður svo lángs lífs andid, að

þeir megi í skirninni endursæðast. Ad eg efi tali um Adam, Seth, Lamech, Mathúsalem, Enoch og Nóa, með ótal þúsund öðrum, sem menn fylgiliga trúu að nú lifa með Gudi í himninum, og andadir eru áður enn sakramentin voru innstíptud. Og að meinu viti að þessu sé eins varid síðan sakramentin innsett voru, þá sé ojs vitanligt, að hann sem kummi hólsþin að gjöra þau börnin í gamla Testamentinu, sem burtfölludust innan þess áttunda dags, hvor ætladur var til umsturnarinnar, Gén. 17, hann sem misfunadi sig yfir þá, sem deydu í eydimörkinni óumstornir, Jós. 5, hann sem úthellti heilögum Anda yfir Corneli-um og þá sem voru í hans húsi, áður enn þeir nockurttima skirðir voru, svo að Pétur sagði: hvor má banna þeim vatnid, sem meðtefid hafa h. Anda eins og vér, Act. 10. Hans djúpu misfunaryður, Lúe. 2, sem eingan botu hafa, þau eru efi ólsaman útrunmin í skirnar sáinn, heldur reuna hans miklu misfunarlækir einnegin til þessara smelkingja, af hvorjum Gadir misfunsembanna vill efi að nockur fyrirfarist, Matth. 18. Þeim sem trú-adir voru af umsturninni hniatti við það, að h. Andi féll yfir heidnar þjóðir, Act. 10, sem efiert af Gudi vissu áður enn þeir skirðir voru; svo skéður það enn nú í dag, að það sem ómoguligt er fyrir mönnum, það er moguligt fyrir Gudi, Matth. 19.

David kóningur, þótt hann stórsýndugur maður væri, þá er efiert að heyra annað á hans kveðlingum, enn að hann hafi ætlad sér eyllisa víst hjá Gudi, þegar hann harmadi þum son, hvorn hann gétid hafði með Barseba, hvor ed framur öðrum hans börnum mátti kallast gétinn og fæddur í synðinni, sá ed og deyði áður enn hann umstorninn varð; hann huggadi sig með þessum ordum, þegar hann reis upp úr durtinu, þar hann grét synd sína fyrir Gudi: eg kém til hans og hann efi til mín, 2 Sam. 12; af hvorju andséd er, að hann hefir verid fulltrúa þarum, að hann væri undann sér farinn í þá gleðiligu víst, hvor að er sabning sagnadarins, svo sem hann það sjálfur kallar. Svad sjarlægir að séu Guds og manna dómar, er ámedal annara andséd af Jónæ spámannis sögu, þegar hann nærri þvi brisladi Gudi um sína þolinmæði, Jónæ 4, með þessum ordum: eg veit þú ert náðugur og misfunnsamur, þolinmóður og næsta göðgjarn; en Gud svaradi honum þessu meðal annara: munnt þú réttiliga reidast? þú hlifðir lundinum, uppá hvorn þú efi erfidadir, og efiert gjordir þú til hans fullkomunnar, þvi hann vor á nóttu og næturgamall visnadi hann; skylði eg þá efi þirma Nínive, þeim stóra stad, í hvorjum að eru fleiri enn hundrad og tuttugu þúsundir, er efi vita til hægri né vinstri handar, og mörög villidyr. Hafi nú brunmur misfunsembannu svo náðugur verid, að hann vilði þirma þeim ógudliga stad vegna óumstorninna heidingjanna barna; hafi hann heldur viljad þola þeirra illsku, sem í himninum var uppstigin fyrir hann, heldur enn að eyðileggja öll dyrin, sem þar inni voru, Jón. 1; þvi skylði eg þá efi ganga úr flugga þarum, að hann muni misfunna sig yfir eitt ómálga föstur, sem efiert kann til þess, að það ei leingur lifir. Nú þótt að Gudi vorum sé í sjálfssvaldi að taka mannessjuna í sátt við sig og endurgéta til eyllis lífs, með hvorju helst móti sem honum það þófnast, eptir sinni almættis göðgigni, samt er það hinn versti glæpur, ef nockur forsmáir edur forsómar þetta hjálpsamliga meðal. Þótt einn hússfadir megi með öðru móti útrétta þá hluti, er hann skipar sínum þénara, mun hinn þarfyrir vera síkusaka, ef hann forsmáir síns herra ráðstofun? Gud hafði nóð ráð að slá

í hel fönung. Almælitanna þótt eðfi hefði hann brúkað. Sals bond þar til; en af því hann var tómlátur í Guds eyrinda framkvæmd, þá varð Ísraelsríki rífið af hans hendi og gefið hans þénara, 1 Sam. 15. Mundi uoðud Achab og hans hús umflýa blutuna, þá hann forsmáði Drottins vilja í því að drepa Benhadad Syrlands konung? 1 Róm. 20, jafnvel þótt himn sterki Gud hefði þúsund vegi til að tortýna hönum. Það segi umflurnin var í gamla Testamentinu, það er skirnin í því nýa. En hverju mikil hafi varðað um umflurnina, vottar sjálfur Gud, Gén. 17, þegar hann skiptadi það h. sakramentum, segjandi: allt kallkyns, sem eðfi umflér yfirhúð síns holds, hans sál skal upprætast frá minni fólki, því hann hefir ónótt minni sáttmála; hverju samkynja er, það Drottinn taladi við Níebdemum, og eg hefi áður áminnst. Nú þótt að barnanna velferð sé hér undantekin, sem áður er sagt, þá viti þú hinir gomlu, sem forsmá á þeim svæddan hjálpræðis meðal, að Gud vill þess krefja af þeirra hendi; þar fyrir skelfeðst og Zippóra, kvinna Móses, þá hann tæði að umfléra sínn son, Erób. 4, ánnadhvört fyrir hennar umtelur eður einhveru ánnan tilgáang, en Gud mátti þeim í gæsta-herberginu og ætladi að slá Mósen í hel fyrir þessa forsmun; því skyldi eðfi sundugum meimum frammar öllu öðru þýlja mikils verðt um þennan háleita hlut? Sá stáður hvar vor Endurlausnari lét skirast, hefir án efa verid Betabara, þar eð Jóhannes skirði, sem ráða má þar af, að Drottinn gæf strax eptir skirninna út í eydimorkina að freistast, og eptir freistinguna kem hann til Jóhannem i Betabara aptur, hvar hann var að þessu gudsverki, Jóh. 1. Þetta orð merkir ferjustað, af því mikla dáfendarverki, sem Gud gjordi við sitt fólkt, þegar hann leiddi það, í þessu sama plátzi, þurum fótum ígégnum ána Jórdan inn í Kanaansland, og verður svo hér um skrifad, Jóh. 3, að grf. Drottins hafi stadið miðt í fljóti. Þetta ætti að minna oss á, að Jesús Kristus er hin sama ork sáttmálaus á milli Guds og manna, hvor eð í skirninu saminn verður; hann er sá rétti náðarstóll, hvorn Gud hefir sett fyrir trána á hans blóð, hvar með hann frambyður það réttlæti, sem fyrir hönum er fullkomid; þar fyrir ert þú, minn Jesú, ofannstiginu í Jórdan, allt réttlæti upp að fylla; þú hefir stadið miðt í vatnsflóðinu, svo vér þurum fótum inngingjnu í Gudsríki; þú eyllifi Zehoschna, sem oss hefir hólpna gjort í hærstum hæðum, þig hefir Gud, þinn Gud dáfamliga miklad, langt fram yfir Jósham á þínum skirnardegi, þegar hann gaf þér fyrir skirnarfáinn í ordum heidnar fjéðir og endimork jardarinnar til arfleifar, Ps. 2. Þú blefsaða sáttmálsork! í þér er bundinn sáttmáli góðrar samvæfku við himn-stránga og réttlæta Gud, 1 Pét. 3, hvors útlagar vér erum vorðnir í Adam, og landráðum við hann setir með Djöfulsins þjónkan; þú hefir sundurflofid, eðfi vatnsföllin, heldur himnana, sem með yfirtroðflu logmálsins voru tilbyrgdir; þú ert aðreisfur með því rétta sáttmáls blóði, sem í voru skirnarfá er útrunnid oss til réttlætis og helgunar. Þú stóri Hertogi Guds heilegu þúsunda! þú hefir fyrir þína h. skirni slutt oss yfir um Jórdan, og slittid vora útleð; þú hefir fært oss frá Egyptalandi til Kanaan, frá myrkrumum til ljóssins, frá Djöfulsins valdi, og sett oss í þitt ríki, Róm. 1. Sjáid hér nú, kristnir menn, hvað mikil oss skirnin gagnar, og þótt Gud rati aðra leid inn í það fyrirheitna landid með þeirra sálir, er hann sjálfur burt kallar, áður enn þeim þessa meðals andid verður, þá er andvitad

heraf, það miklu þvöðdan Guds ráðastofninn orkar til vorrar sálubjálpar, í sam orðum
 að segja: hún er það fyrsta port til sálubjálparinnar. Endurlausnvarinn kallar sig þyr
 sandanna, Jóh. 10; hér verður hann allra fyrst á vegi fyrir ellum þeim, er síðan eiga
 lífins veg að ganga inn í Guds dýrdarrífi, og hún er hin fyrsta trappa til andlegs lífs,
 svo sem hinn líthamlígi gétuður til þess höfðliga. Vör erum í skírinnu endurgetnir, því
 Pálus segir, að vör svo margir sem skírdir erum, vör höfum íslæðst Krísto, Gal. 3; en
 aftur segir hann, 2 Cor. 5, að ef nokkur er í Krísto, þá sé hann ný sképna, og fyrir
 þessa nýa sképna býr Krístur í vorum hjörtum, Eph. 3. Fyrir hana kollumst vör Guds
 musteri, 2 Cor. 6; fyrir hana verðum vör inplantadir á híd sama vintred, Jóh. 15,
 Jesum Christum; fyrir hana heitum vör línir Krísti líthama, 1 Cor. 12. Vör höfum
 í falli vorra fyrstu foreldra mist híd sama réttlæti, svo að vorar bestu athafnir voru eigi
 betri í Guds augliti en niðlagðar, Esa. 64. Jesús hefir bætt vort ráð með sínu réttlæti,
 en það kunn ekki þeim til að reikna, sem voru Guds óvinir; því hefir hann í skírinnu
 endurfædd of og gjort of Gudsborn af Djöfulsbornum, svo hann eingetins Sonar
 dýrdarfulla og yfirgnæfsliga réttlæti yrdi tilreiknad hans bræðrum, en ekki Andskotans
 líninn. Það er ekki um skor fram að Drottinn segir við Jóhannem: lát þú svo vera,
 þannin byrjar of allt réttlæti upp að fylla. Ald Krístur þyrsti ekki síma vegna að skíra,
 er kunngra meðal vor enn um þurfi að tala, því hvornin kunnia menn að skýgna gláfið,
 eða sólna hjartari að gjöra? heldur er Krístur skírdur svo vel sem umskorinn, uppá það
 að hann helgadi sakramentinn, og forþenadi of arstofu Gudsborna fyrir þan sonum. Kríst-
 ur var að sonum alltid vort réttlæti, því Gud sendi Soninn í heiminn, að hann vort rétt-
 læti yrdi, 1 Cor. 1; hann er orðinn bálvan fyrir of, að vör yrdum Guds réttlæti í hon-
 um, Gal. 8; hann er Jehóva vort réttlæti, Jer. 23, og þetta réttlæti hefir vor Derra með
 sínum allrahelgasta dauda of útvagad; en hér vantadi það meðal, með hvörju of skýldi
 þetta réttlæti tilreikna, svo það kunn á of að hrina, hvört eg segi skírinnu að vera, og
 fyrir skírinnu endurgetninguna; því erum vör og í hans danda skírdir; því trúu eg þess
 fastar sem St. Páll heldur styrkir mig í þeirri trú, er hann segir, Tit. 3: að hann hafi
 of bóluna gjort fyrir endurgetningar vatns-sáinn og endurnýjungar h. Anda, hvörjum hann
 hefir úgliga úthellt yfir of, svo vör, réttlættir fyrir hans náð, yrdum erfingjar eyllis lífs
 eptir voninnu.

Svo er nú vor skír byggd á Krísti allrahelgustu skír, en af vorri skír, framkém-
 ur réttlætíngin fyrir Gudi, sem er fyrirgefning syndanna. Þessu sýnist mér að Fadriinn
 lófi, þegar vor Bródir, sem of er að ellu lífur, að syndinnu undantekinnu, þegar hann
 stí upp úr ánni Jórdan, segjandi: þessi er minn elskuligur Sonur, í hvörjum mér vel-
 þóknast. Til hvors er þinn Sonur í heiminn kominn? náðugi Fadir! synduga menn sálu-
 bóluna að gjöra, 1 Tim. 1; því hefir hann í sínni skír allt réttlæti uppfyllt? til að falla
 synduga og ekki réttlæta til ydrauar, Matth. 9; því lét hann skírinnu vera inngang síns
 kunnimannliga embættis? því hann vildi hún yrdi vor inngangur til hins andliga kunn-
 mannskapar; því er herrann af sínum þénara skírdur, skáparinn af sképnum, Gud af mann-
 innu, sólin af morgunstjörnunni, hinn heilagi af syndaranum, meistatinn af lærisvein-

inum? svo að þú fyrir þessa og alla aðra hans forþénustu gjörðir synduga menn þína þénara, þínar stépnur, þíns Sonar lærisveina, verðuga og hæfilega í hans nafni að framkvæma á öðrum sínum lífum þetta sitt eyrindi, og að skira með vatni eins og Jóhannes, þar Drottinn sjálfur vill með Anda skira. Þetta hefir honum þóknast fyrir sjálfan sig að útrétta, í hvorjum þú hefir alla þína velþóknun. Muntú þá hafa óþoka á þeim, sem hann efi skammast sína bræður að kalla fyrri sömu skirn, ef hann hefir í sinni skirn allt réttlæti uppfyllt? munt þú þá ganga í dóm við ránglátan, sem í hans dauða er skirður? efi er það ætlandi til þinna heitu misfunar ydra, sem gæfð hefir ofs Sonum, þegar vér vorum enn þá þínir óvinir, Róm. 5; að þú munir efi gefa ofs alla hluti með honum, Róm. 8. Þar hann hefir í endurgétningarlauginni gjört ofs að þínum börnum; þar fyrir veggsum vér þína guddómligu hátígu í bljúguustu andmýkt vors hjarta, enn-nú í dag standandi í þínu augliti, með þíns þénara St. Péturs orðum, af hans fyrra Pítils 1 Kap. segjandi: blefsaður sé Gud og Faðir Drottins vors Jesú Krísti, sem af sinni mikilli miskunsemi hefir endurgétid ofs til lifandi vonar, fyrir uppriðu Jesú Krísti frá dauðum, til þeirrar arfleifðar sem efi kann að skemmast, efi saurgast og efi að rotua, hvor ofs er. atluð á himinum. Svornin maður sé eptir holdlugu edli, það sýnir ofs St. Páll á þeim sem að eingu nýta sína endursæðingu, og efi hirta um hana að endurnýja; um skilninginn takar hann, að holdfins vitmunir séu reidi og sjandskapur igégn Gudi, Róm. 8; um viljann, að holdid girnist í móti andanum, Gal. 5; um girndirnar, að þær stríði í móti salunni, 1 Pét. 2. Þótt að þessi vanheilsa sálarinnar verði nú aldrei fylliliga læknuð, svo lengi vér lifum í þessu holdi, svo sem Pálus það nógliga vottar, með mikilli harmalögun yfir sjálfum sér, Róm. 7; þá samt verða vorar sálar í skirninni fyrir verkan h. Anda tilbúnar til að mótfanda þvi illa, og vorir limir til réttlætisins íbúðar, eptir þeirri mæling sem að þetta forgeingiliga kann að þola, svo að þegar h. Andi straffar í ofs syndina, uppvefur trúna, esfir þolinmæðina, styrkir vonina, sveifir elstuna til Guds og náúngans, annaðhvort fyrir orðsins heyrn, í hvorju hann býr, edur og fyrir gudræfiliga þánka, þá getur fá honum samsímt og aukib sína endurnýjung, sem honum efi mótfendur, annaðhvort með hirtuleysi, þveruð edur sjálfskapadri vantrú, hvor að sonnu er í voru valdi, svo sem allt hið illa, en efi trúin, hvor að er Guds verk, Jóh. 6; og segir vor Endurlausnari ofs allrabest greinarmun á millum þessara tvennslags flokka, þeirra sem noður, og þeirra sem engin uot hafa sínar endursæðingar, Jóh. 15: eg em það sanna vintre, en Faðir minn er vingarðsmadurinn; sérhvörn þann kvist sem efi ber ávort mun hann birttaka, og hvörn þann sem ávort ber mun hann hreinsa, að hann beri meiri ávort. Svo verðum vér nú í skirninni endurnýjadir til góðra verka, hvað Paulus vottar, Róm. 6: vér erum jafnadir með Krísto fyrir skirnina til dauðans, að lífa sem Krístur er upprisinn frá dauðum fyrir dýrd Föðursins, svo eigum vér að ganga í endurnýjangu lífdaganna; þannin verðum vér nú í skirninni andliga endursæddir, réttlættir og endurnýjadir; og þótt að vor góðverk, ef noður væru, séu ófullkomin, og efi í sjálfum sér betri enn margra heibingja, þá samt lífa þau Gudi betur, þvi þau framkoma af þeim sem í skirninni eru Guds börn orðnir, og réttlættir í h. vatnslang, fyrir þann fullnád, sem Gudi er góðinn í Krísti saklausum dauða,

en ofs tilreisnadur fyrir endursæðinguna. Eg sæ mér ekki til orða um þá sem þar fyrir utan eru, 1 Cor. 5; Guð veit það sjálfur, sem manninn skapað hefir, af hvörjum frapti verfast í þeim þær dygdir, sem ofs mundi torsoft eptir að breita, og hvort álit þær hafa í Guðs dýrðarfulla angleti, er honum kunnugast, sem er Dómari alls holds. Eg þakka alla eina hans almáttugri góðgirni, að hann hefir ofs, sem á hans nafn trúum, þenna veg tilbúið, og opinberað til sálshjálparinnar, og sæ mér orðsok hér út af að þenkja, hvað miklu óþveriligra ofs muni verða á dómsins degi heldur en þeim, ef vér afraksum þessa Guðs náð, og gaungum ekki verðugliga í þeirri kállan, hvar inni vér erum kálladir. Dragid yður þar fyrir ekki sjálfir á talar, br. m.! svo sem mundum vér þar fyrir meiri frelsi hafa til að syndga, að vér erum endurgétu. Þessi Guðs góðgirni á að krossfesta í ofs hina gamla Adam, en ekki ala hann á eitri syndarinnar; hún er af Guði skipuð til að temja holdið, en ekki til þess að rækja það svo mjög, að það fremji sínar girndir, Róm. 13. Það er nóguðstór velgjörningur, sem Guð ofs gjörði í skirninni, að hann tilbjó svo vorar sálir dandar í syndunum; að h. Andi kynni í þeim að lifa, og verfa guðræfíligi athæfi, þótt ekki heimtum vér það af honum, að hann láti sér það allt þóknast, sem voru holdi gott þýfir; skulum vér þá í syndunum blífa, svo að náðin yfirgnæfi? segir Páll, Róm. 6. Þjárrí sé þvi, segir hann, vér sem dandir erum syndinni, hvornin skyldum vér framvegis í henni lifa? ef vér erum implantadir lífing hans danda, þá munum vér og verða lífing hans upprífu, segir hann; hvor St. Páls orð eg svo skil, að fyrst Guð hefir deyðt afl syndarinnar í ofs með síns Sonar danda í skirninni, þá hafi hann gæfið ofs svo mikinn andafrapt, að vér getum upprífið af danda syndanna, svo þær ekki drottu framar í vorum dandligum lífhama; og væri ekki svo, að nokkuð af þessu stæði í voru valdi, sem endursæddir erum, mundi ritningin ekki svo tíðt skipa ofs að deyða hinn gamla manninn, er sig forðjarfar í girndum villu dómsins; edur hvað er það Páll segir? Róm. 12: samlagid yður ekki heimi þessum, heldur unumyndid yður með endurnýning yðvars hjarta. Í öllum þvístikum greinum ritningarinnar sé eg ekki annað, enn að Guðs Andi vorkenni ekki endursæddum manni að þóknast honum. Sú er þá meiningin, jafnvel þótt að vér í eingan máta algjördir séum, edur kunnum Guðs logmál upp að fylla, samt hefir Guð gæfið ofs í skirninni svo mikla frapta, að vér getum viljað hid góða, jafnvel þótt hid vonda lóði við ofs, Róm. 7, og þursfum ekki að mótfanda h. Andu, en adhyllast holdsins verk. Svo látið yður nú sagt vera, br. m.! að þér þessum guðræfíligum áminningum hlýðngir séuð, og yfirvegid Guðs óútsægjanliga gjæfu, sem yður í h. vatnslaug hefir andliga endurgétið, ekki til þess, að þér ljaíð línu yðar ránglatinu til íbúðar, heldur að þér helgid Guð í þeim, svo sem nýar sképnur. Alltíð þann söma sem Guðs fæðurlig gjæfa hefir yður í skirninni veittan, þar yður er maft gæfin Guðs börnum að vera, Jóh. 1, hjá hvorri send að allrar veraldarinnar tign og herradæmi er endemi að reikna, Gal. 3. Þér eruð í skirninni Krísto íslæddir; hvorsu megid þér þann fagra sfrúða nída og ata með saurugum holdsins verkum; vitid að Krístur og Belial eiga ekkert blutskipti saman, 2 Cor. 6; hvorsu megid þér þá tveimur svo ólífum herrum þjóna? þér eruð í skirninni Krísti limir vordnir; varid yður það þér gjörid ekki Krísti

líni ad Satans limum, 1 Cor. 6; þér eruð í skírninni sigðir og helgðir til ad vera Guds musteri, en þann sem þad saugar vill hann straffa, segir Pálus; þér eruð inplantaðir á híd samna vintre, Christum, Jóh. 15; sjáid til ad þér eðfi verðið afhöggvir og í eld kastadur. Allt hvað Gud hefir yður gott gjort í andligum esnum, ad hann hefir gefið yður sinn eingétinn Son: ad hann hefir yður fyrir hann opiberad sinn vilja: ad hann lét hann húngra og þyrsta: ad hann lét hann afflæðast, húðstrýfast, hrásum og flogum ógudliga manna undirgefnum, og með þyrnum kórónadan verða, og um síðir þola hinn smánarlíga krossins dauða: ad hann hefir tilreiknad yður ránglátum hans blesaða réttlæti, sem alleina fyrir homum gilbir, og útsendit sinn Anda í yður hjortu til eins pants og innsiglis þar uppá: þad allshaman, svo mikid sem þad er, sem er þó svo mikid, ad himin og jörð eru eðfi heyrstrásvirði þar hjá ad reikna, þad allshaman, segi eg, er ofi í skírninni gefið; því er þad skomm vor, ad afrækja þessa stóru Guds náð og gánga í líð með Gíandanum og hans árum, sem eingu launa þá þjónustu er meim veita þeim, nema eylisfri kvöl og píslum, í því dýfi, sem vellur af eldi og brennustemi, Opimb. 19; hvar frá ofi og öll sín börn varðveiti góður Gud, í nafni Jesú Krísti, amen!

Fyrsta Sunnudag í Föstu.

Gudspjállid, Matth. 4 Kap.

I þann tíma: þá var Jesús leiddur af anda á eydimörk, uppá þad ad hann yrði freistadur af Djöflinum. Og þá hann hafði fastað fjörutygir daga, og fjörutygi náttu, húngradi hann síðan; og freistarinn gétt til hans, og sagði: ef ad þú ert Guds Sonur, þá seig þú ad steinar þessir verði ad braudum. En hann svaradi og sagði: skrifad er, madurinn lifir eðfi af einusaman braudi, heldur af sérhverju orði, því sem framgeingur af Guds munni; þá tók Djöfullinn hann með sér í borgina helgu, og setti hann uppá musterið=bustina, og sagði til hans: ef ad þú ert Guds Sonur, fleig þér hér ofan af, þvíad skrifad er: ad hann muni bjóða einglum sínum um þig, ad á höndum beri þeir þig, svo ad þú steytir eðfi fót þinn við steini. Jesús sagði til hans: enn aptur er skrifad: eigi skaltu freista Drottins Guds þíns. Og enn aptur slutti Djöfullinn hann með sér uppá eitt mjög ofurhátt fjall, og sýndi honum öll ríki veraldarinnar, og þeirra dýrd, og sagði til hans: allt þetta mun eg gefa þér, ef ad þú framfellur og tilbidur mig. Þá sagði Jesús til hans: far í burt frá mér, Andskoti! þvíad skrifad er: Drottinn Gud þinn skaltu tilbidja, og honum einum þjóna; þá forlét Djöfullinn hann; og sjá þú, ad einglar komu til hans, og þjónudu honum.

E r o r d i u m .

I 1 Sam. 17, verður oss kennt um David, er síðan varð konungur í Ísrael, og risann Goliath, hversu þessi var af hinum að velli lagdur með einum slaugusteinum. Þessi særleikur Davíðs var svo mjög ágætur, að kvinnurnar geingu út af Ísraels borgum, og söngu: Saul vann sigur á þúfund, en David á tíu þúfund, 1 Sam. 18. Nú þótt að þetta afreksverk Davíðs sé merkilegar þrófunar verdugt, þá hefir þó Sonur Davíðs, Matth. 1, Herrann Jesús Christus, eitt annað miklu meira unnid á hinum helvítiska Goliath, Andskotinum, sá ed bríðladi fylkingum Guds lifanda, æ síðan hann sveik vora fyrstu foreldra í Paradís, þar hann hefir höggormsins þesud í sundurbrotid, Gén. 3, með þeim steini, sem uppbyggjendur hafa forsmáð, það er með sjálfum sér; því sjáid, hér er meiri enn Goliath, hann var einn maður, Satan er einn Djöfull; þótt Goliath væri ógurligur, þá var hann allur þar sem hann var séður; Satan er ein hamhleipa, svo hann bregdur sér jafnvel í ljóssins eingils lífi, 2 Cor. 12; Goliath fylgdu að sonnu mörg þúfund Philisteanna, en Andskotinum fylgir ófhandi her; þriðjung stjarnanna dregur hinn færligi drefi í sínum hala, Spín. 12, og mikla sveit ógudliga manna, sem hans merki fylgia. Þennan sterka hervíking hefir Jesús sonur Davíðs sigrað, og afleðt hann sinni hardnefju og sínum vopnum, á hvor hann treystir, Lú. 11. Hafi nú kvinnurnar í Ísrael þessad David með þessum dýrðar dikt, fyrir hann sigur, er hann vann á risanum, því stýldu þá ekki Síons dætur, sem eru Guds andlugar meyar, sýngja og spila í sínum hjortum fyrir þeirra Konungi, segjandi: David vann sigur á tíu þúfundum, en Jesús, sonur Davíðs, á óteljandi þúfundum þúfunda, á margra þúfunda höfðingja, á þúfund véla meistara, og hefir sínar h. þúfundir af hans valdi her- tekid. Meðal annara Drottins vors frægðarverka, heyrum vér í þessa dags Evangelíó eitt einvígi, millum þess allra besta og hins allra versta, millum þess stóra Michaels, og hins gamla drefa, sem kallast Djöfull og Andskoti; ekki á himninum, svo sem í Spín. 12, verður umgétid, sem er Guds háfæti, heldur á jörðunni, hvorja Satan kallar sitt ríki. Og sökum þess, að þetta huggunarrika efni verður á þessum heil. degi prédikad í kristnum sefnudum meðal vor, þá viljum vér það nokkud frammar yfirvega, og af vorum Hertoga læra: hvörinn vér eigum holdsins, heimsins og Andskotans freistingum í móti að standa; en styrk oss hér til, Drottinn! með náð þinni, fyrir Jesum Christum, amen!

U t t l e g g i n g i n .

Vágt er all vélabrogd Satans upp að telja; en Gud náði oss, fleiri mættum vér þessja, heldur enn að vér hyrdum um að varast. Í þessu h. Evangelíó heyrum vér, að hann með þessu athlaupi, ræður á Lausnarann; í fyrstu segir hann: ef þú ert Guds Sonur, þá seig þú að steinir þessir verði að braudum; með hvorju að líkligt er, að hann hafi viljad reyna, hvort hann væri hinn fyrirheitni Messías edur ei, því hann vissi að Messías voru allir hlutir undir fatur lagdir, Ps. 8; og hann var herra og erfingi allra hluta. Ef þú ert Guds Sonur, segir hinn vondi; það má ekki satt vera, sem þú heyrdir við Jórdan, að þú Guds Sonur varir, þar hann létur þig húngra; hvorju ágjættliga hefir Gud sína velþófnan í þér, að hann hefir þig yfirgefid hér í eydimorku ámedal villudýra? Marc. 1, og ef svo vera kann, að hann reyni þig með svodvan móti, þá bind enda hérá, og reyn aptur hvorju sannsögull og haldinordur hann er, og seig að steinar þessir verði að brandum, svo þú neyta megir. Eg efast ekki um, að hold og blóð muni og þvílíkar fortölur hafa fyrir þeim, er móðrægt eiga í heiminum. Gud hefir lofad, það hann vilji minn fadir vera; hvörinn er eg þá vörðinn að hjáðarni? hann segir að lífid sé meira enn fæðslan, og lífhaminn meir enn flæðnadurinn, Matth. 6; nú hefir hann mér hvorttveggja í fyrstu

gæfð, því fór eg þá ekki eitthvað þessu til viðurhalds? Þetta væri mér það eg hefði hvortu-
 ugs hluttakandi vordid, heldur enn eg á hvortuþeggja naud líði; ef eg er hans sonur, því
 gæfur hann mér þá stein fyrir brand, eður höggorm fyrir fíft? Ruc. 11, þar hann hefir
 þó sagt sig að vera Födur missiunsembanna, 2 Cor. 1, en eg sem vöndur er, og mörgum
 syndum hladdinn, vildi það ekki gjöra við mitt barn. Þetta prédikar hold og blóð, þegar
 það er ekki fyrir augunum sem eta skal. Svad skal hér til segja, fríttinn maður? það
 sem Jesús Andskotannum svaradi: maðurinn lifir ekki af einufaman braudi, heldur af sér-
 hvorju því orði, sem framgeingur af Guds munni. Með þessum ordum hefir ekki Kristur
 sagt þér, að þú skulir burtkafta allri ahyggju fyrir lífhamligri næringu, ekki lofad að gefa
 þér þitt brand, nema í sveita þins andlitis, Gén. 3; ekki heitid að hrasnarnir skuli fara
 þér fadslu, 1 Róng. 17, þegar þú sefur með hinum láta; heldur svaradi Frelsarinn And-
 skotannum útaf með þessu móti, og kúndi þér undir eins, að jafnvel þó hann léti þig líða
 brest á lífhamligri farsæld, stýldir þú ekki ætla, að hann muni eigi kannaft við þitt fad-
 erni, svo lengi sem þú hann óttast, og ræmir hann ekki sínum heidri; því hvörn þann son
 sem fadirinn elskar, þann agar hann, Hebr. 12. Ef Gud vill að eg lifi, þá gæfur hann
 mér brand til að lifa af; lætur hann mig líða stórt á brandi, þá vill hann samt að eg
 lifi í trúnni og voninni. Eg vil bera mig eptir minni atvinnu með öllum þeim hætti sem
 Gud hefir lofad, og eptir því orði, sem framgengid er af hans munni; þóknist honum
 að mitt erfidi skuli ekki blefsast eptir minni tilætlan, þá veit eg samt að hann hefir ekki
 burtkastad mér strar í dauðans hendur; gæfi Gud mér ekki brand svo eg fái lifað; þá
 lætur hann mig deya, svo eg eyllifliga lifi. Er mér vandara um enn hans eingétuum
 Syni, hvörn hann lét húngra, svo hann freistadur yrði? á eg að láta mig það undra,
 þó hann freisti mín um stundarsakir, sem ekki er nema ættleiddingur? Það sem hinir
 Egyptsku segðu við Jóseph, Gén. 47, það sama vil eg við minn Gud segja, þegar
 húngurs naudin tók til að svelja þá allt til dauða, þá sögðu þeir: lát oss með voru
 lifi og eignum vera Þharabnis þræla, það vér lifa megum og ekki deya. Taki Gud
 það hans er, ef honum svo þóknast, og jafnvel sjálfst lífid, hvort hann sjálfur gaf; eg
 vil bæði með því og öllu sem mér tilheyrir, vera hans þræll, svo eg æfinliga með hon-
 um rífi; það vardar mig að litlu, þótt hann láti mig ekki lifa af brandi, þegar eg lifi
 af þeim ordum, sem framgengin eru af hans munni, að hann vilji ekki freista mín yfir
 megn fram, heldur gefa freistingunni þann enda, að eg stabist fái, 1 Cor. 10. Maður-
 inn lifir ekki af einufaman brandi, segir Laufrarinn; ordin eru tekin af Deut. bók 8
 Kap., þar Móses sagði við Ísraels sonu: þar fyrir hefir Gud þvingað þig og látid þig
 húngur líða, að hann gjæfi þér Man, hvort þú þekktir ekki og ekki sedur þínir, svo að
 þeir kúndu þér það, að maðurinn lifir ekki af einufaman braudi, heldur sérhvorju því
 orði, sem framgengur af Guds munni. - Eg er hræddur um, að þetta mál kunni hjá sum-
 um af oss heima að eiga; hvað munu þeir ed nú allvíða í heiminum uppvara heyra af
 fedrunum, svo þeir kúnni þeim það? færid hingat, berid hingat, svo að vorar hirsflur
 fullar verði, og þar sé enginn stórtur í húsum vorum, en ekki að leita næringar sinnar eptir
 því orði, sem framgengid er af Guds munni, ekki að læra nokkud það sömi er í, með

hvorju þeir kunni sjálfir sína næringu að útbega, svo þeir viti og megi með góðri samvitfðu segja það þeir eti sitt eigið brauð, 2 Tefs. 3; svo að þegar stórturinn uppáfellur, þá fara menn að hnóða brauð af steinum, það er af þeim hlutum, sem Guð hefir ekki þar til stíðað, og aldrei þar til ætlað; því eru svo margir þeir ed með óleyfiligu og óærligu móti leita sinnar næringar, og bíða ekki eftir því að Guð hjálpi, bæði þess vegna, að þeir lærðu aldrei nema óbyggðir af feðrum sínum til að leita brauðs með, heyrðu og um fátt annað talað, hins og annars, að þeir hafa á Gudi ekkert traust, þar þeir vita, að hann ekki brúkar slíka atferð til að fæða sína. Þegar Jesúm húngradi talar Satan um brauð, því hann vissi það var það helsta sem hann mætti gangast fyrir; þessa slægsmuni hefir hold og blóð af sínum meistarum lært; það sem hvor er gefinn fyrir, þarum þeinkir hann optast, það sem einhver viðþarf, það brúkar Satan til að locka manninn til vondra verka; og svo sem einn klófur veidimadur, hann leggur það agn fyrir dýrid, sem hann veit því loftungast þyfir, og þá, þegar hann hyggur það hafa mesta eptirlaungun, svo fískar og Satan með þorsinni, og kryddar agnid með vellystingunni. Seig þú að steinar þessir verði að braudum; þetta sagði hann við Guds Son, og hann lætur ekki af að þrédíka hið sama, fyrir öðrum sem eiga Guds börn að heita, jafnvel þótt þá dragi enginn naundur til, og er því æ verr og midur, að honum tekst meir enn skyldi í slíku, hjá allra handa fólki. Eg spyr? hann er uppstíkr, hvar hann ekki sáði, gjörir hann ekki steina að braudum? hann sem útsigur hús efnu og fæðurlausna, Matthy. 23, undir hylmingu laga og réttinda: hann sem svíkur sínu náunga í kaupum og solum: hann sem leggur agn ónaundsynligna og skáðsamliga hluta fyrir hans óframsýni og sáfræði, til að láta hann húngra á hinu vondu tíð, en feittir sjálfan sig þar með: sá ed inniheldur sveita þess er erfðar: sá ed svíkur hann í sínu erfði sem hann elur, klædir og launar hönum: munu ekki allir þessir og þeir ed þeim líkir eru, munu þeir ekki, segi eg, gjöra steina að braudum? þetta eru kraptaverk Andskotans, er hann verkar í börnum vantrúarinnar, með hvorjum hann stjórnað sínu ríki, og leidir margan einfalðan til sinnar þjónustu. Satan apar eftir Gudi, hvor ed alla hluti gjörði af einu, og Satans vildarmenn eftir Kristó hans Smurða, hvor ed staðfesti sitt ríki með furduverkum. Þegar Gjandinn hefir kennt einum að seita sig af einu, nema annara blóði, hvort að þeim övörum er flótið burt úr æðnum, þá þenur hann sig út sem annar ístrumagi, Ps. 75, svo að sáfróðir menn glápa á hann svo sem annað furduverk, og meina það sé af himnum komið, sem hann talar og býður, jafnvel þótt enginn sé hégómi slíkur í Guds dýrdarfulla angliti. Að eg nú ekki tali um þá sem þiggja Guds ólmusu, hvorja hann stípar í sínu nafni að gefa þeim, er hann virðist að kalla sína limu, en undir stíni þeirrar fegru nafnabótar, stela þeir, ljúga og ræna, eru bakmálugir, óþaklátir, illyrðtir, háðgjarnir, formæla þeim er brjóta þeim sitt brauð, og í staðinn þess að samir Guds limir leita sér ólmusu í hans ótta, hjá þeim sem hann hefir stípað að medtaka þá, svo sem sjálfan sig, þá fremja þessir allra handa skammir og lesti í hans nafni, ljúga við það og svíka, sverja og formæla, uppá það þeir fái sínum ódæðum skylt fyrir mönnum; þessir hygg eg framur öllum öðrum gjöri steina að braudum, verða þó af ós ástundum jafnframt öðrum, sem rétta tiltölu eiga, bordsettir í því almenniliga hópitali, sem Guð, allsherjarföndur, hefir

flíptad í sinni fríðligrí kyrkju. Munum vér þessa mital not hafa, br. m. í uppreisnu rétt-
 látra, ef vér gjörum það vísitandi? eða þýkjumst vér trúir ráðsmenn vera yfir Guds gótti,
 sem hann hefir ofs til umráða og eðfi æfniligrar eignar feingid, þá vér gjörum eingan
 greinarmun á þessum, og kostun forsjögun Guds fátakra líma fyrir Andskotans linn,
 gjörandi þannig eðfi steina að braudum, heldur braud að steinum í þeirra gráðugum munni,
 hvörjum leyndarbraud smáfast lystiliga, en síðan uppfyllist munnurinn með smásteina, svo
 sem Salómon að orði kénst í hans Orðskvidum, 20 Kap. og sjálfa ofs að þeirra hluttek-
 urum í syndinni, undir flini mislunseminnar og góðrar meiningar, en allra helst mannorðs
 vegna, hvört ofs mun þó eðfi fylgja eptir dandann, allra sít inn í eylist líf, því þá hafa
 eðfi fyrirheit nema þær olmunur, sem gífur eru í lærisveins nafni, Matth. 10. Það má
 vel skiljast um þá sem eru sammir Christi lærisveinar, takandi sinn kross uppá sig, og fylgja
 honum svo eptir. Þetta gjörum vér, brædur, og þýkjumst vel gjöra, jafnvel þótt ofs megi
 alskunnugt bodord St. Páls, 2 Tefs. 3, er hann segir: þegar vér vorum hjá yður, budum
 vér yður það, að ef nokkur vill eðfi erfíða, þá skal hann eðfi eta; því vér heyrum að nokkrir
 gánga ámedal yðar óskíðanliga, gjörandi eðfert, heldur hnísa fátæingiliga. (hvört mark vér
 meigum þekja á nokkrum vorum olmunumönnum) þessum bjóðum vér, segir Pálus, fyrir
 Drottinn vorn Jesúm Christum, að þeir erfíði með spekt, og eti sitt eigid braud; en ef
 nokkur hlýðir eðfi þessu vorn bði, þá teiknid mér það til, og hafid eðfi umgeingui með hon-
 um, svo hann skammist sír. Um hina fyrstu freistinguna höfum vér nú heyrð þannig
 talad; en þegar Satan merkir, að honum tekst eðfi að locka Jesúm með efaseminni, reynir
 hann til á hinn veginn, og vill freista hans með oftrausti. Möguvel taladi Satan um
 sjálfan sig, Job. 1, að hann sagdist hafa gengid umkring; því fyrir utan það hann gengur
 umkring sem grenjandi león, leitandi að þeim sem hann kynni upp, að svelgja, þá er hon-
 um þessi aðferð næsta tóm; er hann brúkar hér við Christum, að fara umkring og leitast
 við á allar síður, eins og einn slægivitur hertogi, þá hann umsitur eina borg, en báarmenn
 hafa með öllum lídsasla fyrirbúist í þeim stad, sem þeir ætludu sér meistarar hættu von, þá fer
 hann að þeim övorum íkring, og ræðst þá til sem engin er vorn fyrir; svo gjörir Djöfull-
 inn, gæti hann eðfi flækt manninn í hirtuleysi, leitar hann til með ofmíklum áhuga, ef eðfi í
 mistrausti, þá með oftrausti, ef eðfi með höfnób, þá með hugleysi, ef eðfi í heimsku, þá með
 fírvítsku og svo framvegis. Ef þú ert Guds Sonur, þá fleig þér hér ofan af; alskunnugt
 er ofs, br. m. hvað margur er ámedal vor, sem óvarlaga fer með sitt líf, svo sem væri
 það einn hlutur, er hann kynni strar aptur að kaupa, eins og aðra voru; svoððan apastap,
 kalla menn hugþryði, og hvor dárinn metst við annann, svo sem væri það góður hlutur.
 Að spara eðfi líf sitt fyrir Guds sakir, þegar hann vill það svo hafa, og menn hafa Guds
 ord fyrir sér, að það sé hans vilji, það er hinn ágætasti hlutur og elskumerki til Guds,
 því enginn elskar einn meir, enn hann gæfi sitt líf út fyrir hann, Jóh. 15; svo er það og
 kostuligt, ef nokkur vogar lífi sínu landi og lídum til varnar, því það er hjörleifans verk;
 Gud hefir það og samþykkt, og bðid allvíða hjá sínu fólki Ísrael; og eg sé, að Lausnarinn
 eðfi óvirdti hundrads-höfðingjann, þótt hann stríðsmadur væri, Matth. 8; eigi heldur
 vífadi Jóhannes stríðsmönnum frá sinni fliri, heldur gaf þeim bodord, hvörninn þeir

lífa skýlbu í sínu standi, Lúc. 8. En það stóður tíðast, br. m.! að þeir sem eru þjarsastir í heimskunni, þeir eru ráðastir í þessum hlutum, og kómur það ekki til af hugþrýði, heldur af óviturleik og einræði, af því Gud hefir varðveitt þá svo tíðt í háttanum, þá meina þeir að það skuli alltid eins ganga; en hver vill skýlba þíum Almáttuga til þess? hann vill ekki láta trúa sér til þeirra hluta, sem hann ekki lofad hefir. Gud hefir lofad að hans Englar bæri oss á höndum sér, Ps. 91; en ekki nema á vegum vorum. Því orði skal Djöfullinn undan, þá hann taladi við Kríst, og másté hann steli því og úr þíum hjarta, þá hann gyllir fyrir þér háttanum, og þú meinar það sé allt þíum vegur sem þér hefir einusími fleist yfir; slíkt er að freista Drottins; hver synd að hefir þíum vesta vitnisburð í Ritningunni; en ef þú í burtu deyr, midt í þessari hræðilígu synd, hvað mun þú af sálunni verða? lát því ekki locka þig af físlslígrí aféð, edur fánýtu hrósi, (sem þó er ekki nenta í heimstra munni) til að líða skipbrot á sálu þínni, fyrir hverja Guds Sonur er dáiinn, Róm. 14. Nú þótt dárastapurinn sé stór hjá mörgum í þessu, þá er hann þó ekki minni í öðrum efnum. Satan víssi að skrifad var um Messíam: snart mun sá Drottinn koma til síns mýsteris, Mal. 3; hefir honum mátt því líkligt þykja, að ef hann þættist Messías vera, þá mundi honum hér flestallt leyfast. Þegar Gud hefir nokkrun stórt undæmi í hendur fengid, og sett hann uppá það háa í síum stad, þá er hett við, að hold og blóð megi að honum hvílla: hér kann mér enginn að granda; og hvað eg aðhefst, það má gott þykja. Fyrir þessar Satans umtolur hefir margur hálsinn brotid; og af því hann mundi ekki til þess stadar, er hann var tekinn frá, sem er leir jöðarinnar, þegar honum var lýpt upp í hæðina, þá varð fallid harra enn hann varði, svo að það leirférid, sem óvarlíga var meðfarid, datt í smámola. Þegar menn eru í Guds stad settir, þá þeintja þeir lítt þar til, að þeir eru af sama efni gjörðir og aðrir menn; þetta hefir mörgum komid til að ætla, að hann væri Guds ígylði, þegar hann réð fyrir öðrum, svo að nokkrir hafa líðid það hræsinni, að setja það háleita nafn uppá eina vatnsbólú, hvar um Caligula, Neró, Domitianus og aðrir, bera ljósast vitni. Þar verður ekki ámóti mælt, að maðurinn er eitt drambsamt dýr, Jer. 17; strar sem lúðunnar svipvindi hefir brugðid vorri mold og öflu í loptid upp um stundarsafir, þá vilja sumir menn vera eins og ryk í allra manna augum, gjætandi ekki þar að, að þegar vedrinn slotar, þá fellur druptid á jöðina, hvaðan það kom, svo þeir blíndir verða í þessum þyt, verða heilshygnir aptur, og troða það undir fótunum, fyrir hverju þeir hræddust lítlú áður. Sér víð kannast Dauid konungur, sem bæði á sér og sínum reynt hafði lúðunnar mýslyndi, er hann segir, Ps. 1, að þeir ógudlígu séu eins og ryk það, hverju vindurinn feykir, þar fyrir kúnni þeir ekki að standast í dómunum; fyrir því, hafi Gud nokkurn hátt settan, og gjört hann aðri öðrum mönnum, er það í vísbómi eða í yfirvalði, er það í and og ríftidæmi, er það í líthamans styrkleika, edur öðru atgjörfi, þá þeintu hann með sér, að hann á ekki þar með að höndla, svo sem honum sjálsfum líkar, heldur svo sem Gud hefir boðid, og hafi fyrir augum sér það Páll segir; hvað er það maður! að þú hafir það ekki þegid? 1. Cor. 4. Þér eruð gudir, segir Dauid, Ps. 82, en þó skulub þér einsog menn deya. Tökum oss orðsef þar af að þeintja, að þótt Gud hafi sett uppá

oðs nokkra líking sjálfs síns, edur flugga sinnar tignar í því að ráða fyrir öðrum, þá kémur þó sú dagur um síðir, að menn skulu standa reifningskap af þeirra ráðsmennsku, Lúc. 16. Það er vel fundið, sem talsmaður þeirra í Seytia sagði við hinn stóra Alexandrum: ef þú ert gub, þá átt þú að meðbita mönnum þín gæði, en ekki að taka þeirra frá þeim. Ekki var Guds eingetnum Syni ómáttugt að stíga ofan af musteris-bústinni, en hann vildi ekki gjöra kraptaverk, Andskotanium til eptirlætis, eigi heldur til skémtunar Heróði edur hans vísbarnmönnum, Lúc. 23. Hann gjörði sín dásendarverk aldrei forgefins, heldur mönnum til góða; hann læfmaði sjúka, Post. gb. 10; mettadi húngrada, Jóh. 6; uppvakti danda, Jóh. 11; snéri vatni í vin, þegar meðþurfti, Jóh. 2. Þú sem af Gudi hefir frammi yfir aðra mikid þegid, gætt í hans blesub fótspor, og ef þú vilt sýna þína yfirburði í nöfnum, þá gjör það til gagns og nota þínum bræðrum í heiminum, og lát engum illa líða af Guds gásum fyrir þína vanbrúkan; en sýn ekki forbild þína þar með, Andskotanium og vondri veröldu til athláturs og augnagamans. Nú höfum vér þannin heyrt þessar tvær freistingar; en þegar Satan finnur að hann ekki neitt orkar, með efaseminni edur oftraustinu, með hvarjum hann plagar almenniliga að pretta manninn í heiminum, og eru hans dagligar veidibrellur, þá tekur hann til þess, sem hann vissi að sterkast var, sem er óleyfilig girnd til andæsa og metorda. Tertinn segir, að hann hafi fært Herrann uppá eitt ofurhátt fjall, og sýnt honum þaðan öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, sagt síðan: allt þetta vil eg gefa þér, ef þú fellur fram og tilbiður mig. Hér var ærid mikid í bobi, e. G. br.! og er það mála-sannast, að margur hefir lotid Andskotanium fyrir minna; minna var það sem Balam vann til þess, að hann vildi formála Ísrael, Núm. 22; minni var gulltungan og kápan og þeir 200 síklar silfurs, sem Acham misti lífid fyrir, Jóf. 7; eigi var Naboths vingardur svo mikils virði, sem Achab tapadi fyrir lifinu, ríkinu og allri sinni velferð, 1 Kóng. 21; eigi var hátíða-flædnadurinn og þan tvo centener silfurs, sem Gezi lang út af Raman hinum sjálfendsta, 2 Kóng. 5, mikid að reikna hjá þessu, og hvað voru þeir 30 silfurpeningar sem Jidas keypti, Matth. 27, fyrir Skapara himins og jarðar? Hversu næm að sé þessi Andskotans snara til að veida syndugar sálir, þar eru ótal dæmi uppá. En gjæt að þeim orðum, kristinn maður, sem þínu Endurlausnari segir: hvað gagnar það manninum, þó hann eignist alla veröldu, en líði topun á sálu sinni, Matth. 16. Eg meðfénni að góts og peningar eru stór Guds gáfa, þegar þau eru af Guds hendi meðtefin, en ekki hripsub af munni síns náunga, hins fátæka, eðjunnar og hins fodburlansa; en eigi eru þau þess verð, að falla á kné fyrir Andskotanium, til þess að eignast það sem ekki er nema til þýngsla, og til að þrælla fyrir þeim ómaga, sem ekki hefir vit á hvað við hann er gjört; til að þjóna einum niðingi, sem aldrei sabbdi sinn þénara, hvað þeir þó allir gjöra, sem annaðhvort afla sjárens með rángindum, edur festa sitt hjarta þarvið. Sin grimmu villidhrin á morkinni hafa sinn vísan skamt, og þau taka ekki bráðina nema húngrud; en græðgi hins fégjarna tekur aldrei enda; hann etur altíð, og er þó altíð foltinn; hann óttast ekki Gud, og eigi skammast hann sín fyrir mönnum; hann þyrmir ekki fodbur né móður; hann undirþryckir eðjuna og rænir hinn fodburlausa, hvorju eðfært er herfiligra meistaraftíði Andskotans, enn að horfa uppá einn Guds

vesæling, sem nándstaddur er, og sítta þann bita brands frá hans húngundum munni, sem hin milda Drottins hönd hefir honum rétt til að sedja hann á. Það er satt, sem Páll segir, að fégirndin sé rót alls hins illa, 1 Tím. 6. Vilji menn uppræta illgresið af aftrinum, þá skulu menn rótina einnvegin burttafa; og efast og ecki um, að sá sem ágirndinni hefir útskúfð úr sinu hjarta, hann hefir og gírdt fyrir marga lesti; því hvað er það illt, sem ecki fylgir einnum fepuka? meinsæri, manndráp, lygi, swif, fals, agg, þræta og annað, sem hér út af fædist; svo að einn af þeim Spöku fördum, er hann var aðspurdur, hvort að væri hið versta dýr á jörðinni? þá svaradi hann: að það væri león og birnir á fjöllumum, en ágjarnir menn í bygdinni. Eg veit ecki líkari skurdgöð eni Mammon og Móloch, swirðing Ammons barna, 1 Róng. 11, hvor eð sitt nafn hefir af rífi; þessum afgud offrendu heidnir menn, og ástundum Gyðingar bern sín, og létu þau ganga í gegnum elbium homum til þjómuftu, 2 Róng. 21; hvorjum ecki ólíkir eru þeir, sem kveifja í hjörtum barna sinna strar á unga alðri óleyfiliga elftu til auðs og fjárafla, og kenna þeim að þéna Mammona fyrr eni Gudi, og að hafa sitt yndi og eptirlæti í öþörfum mannum, langt framar eni í göðum síðum og bygdum, þar til að líf og sál standa í hjörtu báli. Og þótt nú að metörda-girndin haldist af flestum að vera nær manndygdunum, þá eru þó báðar stöðligar, og haldaft gjarnan í hendur, þó svo, að þar sem metörda-girndin er einsaman, þá er hún þess stærri, ef ágirndin henni ecki fylgir; því ágirndin er þung og dregur þann til jafdarinnar, sem vill kappast uppá það háa; en í því eru þar svo líkar, sem ein systir kann nokurn-tíma að vera annari, að þær gjöra báðar lætninguna að skjæðari sjáððomi og sadninguna að sulti; því eins og hinn ágjarni vill þess meir, sem hann meir hefir, og vantar alltid einnin það, sem hann hefir; svo er og hinn metörda-gjarni aldreí ánægður með það stand, sem hann er í, heldur kappist alltid upp eptir. Það er og fullkomliga satt, að metörda-girndin hefir ecki færrum steypt eni fésíntuini; fyrir hana er öll ólucka innkomin í heiminn; þegar Djöfullinn vildi heldur stjórna eni hlýða, þá hræði hann mörgum til ólucku. Eg þykist vita, að Eva hafi ecki gengist svo fyrir eplinu, heldur muni það hafa gengið henni í angu, að hún ætti Gudi líf að verða, Gén. 3. Hvað miklu illu hefir nú metörda-girndin af stað komið síðan í heiminum? hún sló Mariam Arónis systur með lífþrá, Núm. 12; hún lauk jörðinni upp undir Córe, Dathan og Abiram, Núm. 16; hún heingði Absalon upp í eifina, 2 Sam. 15 og 18; hún blandadi öflu Zambri saman við konungsins húsoftu, 1 Róng. 16; og er það nú litilsverðt og næsta málígt, þó hún slái sinn eigin mann um háls, en það er miklu hryggiligra og aumfunarverðara, þegar heilum löndum og ríkjum illa líður fyrir eins hrofa, og það kostar margra manna göts og velferð, þegar tveir stórir þrátta. Gud gjæfi menn vilðu þó gjæta þar að, að sú æra, sem menn hafa af metördunum, er enganvegin verð þess erfðis, sem þar er uppá kostad. Annadhyvört komast menn þar til með réttu eður raungu; ef með réttu, þá skulu menn lengi þrælla, áður eni menn koma til nokurs, og fyrir mikid erfði komast menn til annars stærra, því þá menn eru þar komnir, taka menn vald yfir öðrum, en missa valðið yfir sjálfum sér; því ein kostgæfin yfirvalds-persóna er ecki sjálfráð, heldur allra þeirra þénari

sem hann er þyrðbodin, og má tíðt vaka þegar hinir Jósa. En hafi hann gengid hinu ránga veg með Satans listum, þá heitir tignarsatid stóll háðungarinnar, og er svæirding bæði fyrir Gudi og mönnum, svo sem Prédikarinn segir, Kapít. 7, að þá sem rángliga tekur sér valdið til, nuni hatadur verða; því hygg eg það rétt væri sem Jóas, Ísraels konungur, sagði við Amaziam Júda-konung: þú hefir flegid Edom, þar fyrir er þitt hjarta upphafid; haf þú þína veggjend og sit í þíni húsi; hvar fyrir skyldir þú skipta þér af illu, svo þú fállir og Júda með þér, 2. Kron. 25. Svo er nú ágrind og ofmetnæmur næsta skadligur lestin. Þar fyrir, vilji Satan freista þin þar með, kristinn maður! þá lá hann með Guds orði, svo sem Jesús gjörði: vík frá mér Satan, þviad skrifad er: Drottinn Gúd þinn skalt þú tilbiðja, og honum einum þjóna. Nú er það öldungis óreguligt undir eins Gudi að þjóna og Mammóna, Matth. 6; viljir þú þar fyrir að þitt hjarta sé Guds musteri, þá ref Satan út þaðan með hans bolsvadri aura-elsku. Satan á ekki það hann gefur, heldur er það allt þjófsfolið, sem af hans hendi er þegid. Bei þér, Satan! hvör hefir gífur þér öll ríki veraldarinnar, svo þú megir þan aptur gefa? Þú átt ekki ráð á einni mýslugu, nema Gúd leyfi; og þótt þú nættir nokkun hér um ráða, þá viljuni vér ekki taka þínu búi, en sleppa honum, sem bæði himin og jörð hefir í sinni hendi, sem ofs hefir sál og lífhama gífur, sem ofs hefir frelsad frá þínu valdi, Róm. 1, sem hefir gífur sitt líf í dandann fyrir ofs, Jóh. 10, sem hefir sendt sinn Anda í vor hjörtu, Gal. 4, sem að ber vitnisburð vorum anda, að vér séum Guds börn, Róm. 8. O, þú eysli konungur dýrdarinnar! sem að er hógvær og af hjarta litilátur, kenna þú ofs að eptirfylgja þínu bleysada dýrdardæmi hér í heimi, svo vér megum þér síðan inn í þína eysli dýrd fylgja, og til þess himneska hábords upphafdir verða, til að sjungja þeirri háleitu Guddómsins Þrenningu eysli dýrd og lof um allar aldir alda, amen!

Annann Sunnudag í Jöstu.

Gudsþjallid, Matth. 15 Kap.

Þ þann tíma: og Jesús gekk burt þaðan, og fór í landsbyggdir Dýri og Sídonis; og sjá þú, að kanversk kona gekk út af þeim sömu talmörkum, kalladi eptir honum, segjandi: Herra, sonur Davíds! miskuna þú mér, mín dóttir kvæst illa af Djöflinum. Og hann svaradi henni eingu orði; hans lærifveinar geingu til hans, báðu hann og sögðu: láttu hana fara, af því hún kallar eptir ofs; en hann svaradi og sagði: eg em ekki sendur nema til fortapadra sauda af húsi Ísraels. En hún kom og tilbad hann, segjandi: Herra! hjálpa þú mér. En hann svaradi henni og sagði: það er ekki gott að taka braudid barnanna, og kasta því fyrir hvolpana. En hún sagði: satt er það, Herra! en þó eta hvolparnir af molum þeim, sem detta af bordi

drottina þeirra, þá svaradi Jesús og sagði til hennar: ó, kona! mikil er þin trú; verði þér svo sem þú villt. Og á þeirri sömu stundu varð hennar dóttir heilbrigð.

Erordium.

Vér biðjum í vorri drottinligeri bæn, þorn Guðs elskulig: eigi leidd þú oss í freistni. Nú er tvöföld freistni til; annur kemur af Guði, annur af Andskotunum; annur leiddir til líffins, annur til helvætis. Eú sem af Guði kemur, hún er hennar lækning, sem kemur af Satan. Það er ekki ótamt þínum almáttuga Konungi, að láta Djöfulinn detta á sínu eigin bragði, og sína freistni hans freistingar yfirvinna. En þó að þessar athafnir Guðs og Djöfulsins hafi sama nafn, þá eiga þær þó ekki saman nema nafnið; Djöfulinn geingur ekki í berhogg við mennina, því hann veit þeir sælast sig, heldur hefir hann tvo stálbræður, sem ekki eru svo uggvænir, en þó ekki öllu síður skadvænir, annar er hið ytra, annar hið innra; þessi er vort hold og blóð með þess tilhneigðingum, hinn er veröldin með sínum illum dæmum; hinn sídari af því hann er vondur, og liggur í því vonda, 1 Jóh. 5, þá leiddir hann til hins illa; sá fyrri er hálfu verr, margur kann sá að fordast verra, sem ekki gétur fordast sjálfan sig. Hold og blóð er gamall skutulsvetan Djöfulsins, sem framreidir allrahandu sætar, en þó eltradar vísit. Þegar Andskotinn býður manneskjunninu til snæðings, en sálin liggur blind í sænginni eins og Ísak, og veit eigi hvort það eru heldur Jakobs eður Esau hendur, sem hún þreifir á, jafnvel þó hana greiði til að þekja caustina, Gén. 27; svo mikil langar hana í þann ferska rétt, veit þó ekki að gjöra grein á, hvört heldur hann er með bogunum veiddur, eða af hjörðinni tekinn. Bei þeirri borg, hvor ed bæði hefir óvinina utan fyrir portunum, og líka inni á strætunum; en eingi betur erum vér á oss komnir í andligum esnum; alla vegu umkringir holdið oss, á hægri síðu með girnd audæsa og metorda, á vinstri hlið með orþregð og orvinglan: fyrir framan oss stendur sjálfsþóttinn og virðing vorð eigin ágætis; á bak við oss affækun og þekkingarleysi syndarinnar, innvortis sleg samvisskunnar, illar giendir og tilhneigingar. Þessi er nú Andskotans freistni og eldligar pilur þess hreðvísfa, Eph. 5; en sökum þess þær eru syndugri manneskju svo skjæbar, að þar er eingir lífs: eður heilsuvon, ef Djöfulinn, heimurinn og holdið mega sínu frams fara, þá freistar Guð mannsins, sálinni til heilsuþótar; en Guð freistar vor, bæði sjálfa vor vegna og svo nálingans. Það sem Djöfulinn gjörir með illum heimsins eptirðæmum til ills, það gjörir Guð til eptirðæmis með krossvörðinum til góðs. Margur mundi halda sig saklausann, nema Guð tpytadi hann og ryði mótlætinganna vatni á vor blindu augu, svo að vér sjáum vora ómynd. Þegar Guð birtist fædrinum í gamla Testamentinu, þá stéði það opt í einu leyptrandi skjí, og svo trúir eg það verði ennú í dag, að valla sái menn rétt Guð sengan, nema hans dýrd bregði fyrir oss í þöku mótlætinganna; því ámedan vel geingur, þykist maðurinn svo sem sjálfskilið eiga allt það hann þiggur af Drottini; en þegar hann tekur það burt, þá keita menn hans með angist. Konungliga talar David hér um, Ps. 30; eg sagði þá mér vel gæð: eg skal aðrei skilja frá Drottini, því þú Drottinn veitir staðfestu mínu bjargi með þinni þófnan: en þegar þú byrgdir hitt andlit fyrir mér, þá skelfist eg, þá kalladi eg til Drottins og eg grátbændi hann. Aftur freistar Guð þeirra er hann vill, eður til eptirðæmis, svo sem Abrahams og Jóbs, hvað líöst er af hans sögu, er öllum er skrifud til eptirðæmis. Og sjáum vér nú af þessu, að Guð freistar mannsins bæði heim til gagns, er hann leggur sinn kross á herðar, svo og eður til fyrirmyndunar. Í þessu heil. dags Evangelíó, hefum vér dæmi einnar kvinnu, hvor ed þá fyrst leitadi að Krísto, þegar nauðin þrífði henni þar til. Og vitjum vér það nú með lærðómum yfirvega, eptir því sem Guð gífur náð til. Hjálpa oss þar til, náðugi Guð! fyrir þinn son Jesum, amen!

Utlegginingin.

Þegar Márkus segir frá þessari historíu í hans guðspjalla, Kap. 7, þá gétur hann um, að Jesús hafi svo sem falið sig í þessum stað, því hann hafi geingið inn í eitt hús, og hafi

eigi viljad láta neinn vita það. Hvar varstu nú, minn Herra, sem segir: eg er fundinn af þeim sem efi leitudu að mér; þú sem að hrópadir, Matth. 11: komid til mín allir þér sem erfidid og þínga eruð hjáðir, eg vil endurnæra yður? Hvar varstu þá? er nofud þú hönd stutt vordin, að þú kunnir efi, eða þitt eyra svo tilluft, að þú viljir efi hjálpa? sannliga er það efi, heldur kemur það hér fram sem hin eylísa Spékin segir: eg leit mér við mannaíma söm, Orðskv. 8. Svo plagar Fadir missunsemdanna að breita við sín börn; hann hylur sig um stundarsakir, svo að mannesfjan leiti hans andlitis. Þísi Jesús að Pazarns vinur hans lá veikur, Jóh. 11, samt var hann fjarlægur hömm ámedan hann tók hann birtu. Eigi var hömm ókunnugt, að vinstortur var í Rana, en þó dróg hann undan að snúa vatninu í vín, þar til hans stund var komin, Jóh. 2. Ímisliga breittir Gud við sína; hver hefir nofurntíma hans ráðgjafi verid? Róm. 11. Hann deildi á konungs=mannim þá hann leitadi hjálpar vegna Sonar síns, Jóh. 4; hann band hundrads=hofdingjannu að gánga samstundis heim og læna þjón hans, Matt. 8; hann fann strar frapt út af sér gánga, þá hin blóðfallsfjúka hrærdi við hans klæðafaloi, Marc. 5, en fyrir þessari naufstöðu komu hylur hann sig. Þó kánn efi sól réttkætísnus að leyna sér, því segir og Markús, að þessi kona hafi heyrt af Jesú og þar fyrir til hans komid, því hann hafi eigi gétad dulíft. Hver er þá bön hennar? hún hrópadi og sagdi: Herra, Sonur Davíðs! misskuna þú mér. Ó! hvað dýrmætur hlutur er krossinn, hann kánn að rekta manninn út af Týró og Sídon, það er af vöndri veröldn þessari til að leita að Krísto. Hann er einu andlígur segulsteinn, sem mannaíma stálhjortuun uppríktir í hæðirnar til Guds lífanda. Herra, Sonur Davíðs! segir þessi kona; fávörð er bæn hennar, en efiert er hér eptirskílid það sem andmjúfri syndugs manns bæn á að fylgja; með herra=titlinum játar hún sína undirgefni; var hann herra, þá var hún hans ambátt, en með nafni Davíðs=sonar telur hún sig í ætt við hann; efi það hún væri af Davíð komin, heldur af Adam, hvers níðji Davíð var. Ó, minn Jesú! þeir eru þín móðir og þínir bræður, sem eru þínir lærisveinar, Matth. 12; en þínir lærisveinar eru allir þeir er þitt of uppi sig taka, og fylgja þér eptir, Lúc. 14; meðal hyorra þessi útendingur var eigi þínn síðasti. Það var henni efi nóg, minn Jesú! að þú varst hennar herra, það er annað að kenna, annað að vilja; en það hún kallar þig Davíðs son, það er: hold af hennar holdi og bein af hennar beinum, það var biturt skeyti, sem án alls efa hefir stángid þú misskunar=ídur; þetta styrkir St. Páll, Hebr. 2, segjandi: hömm byrjadi bræðrunum í öllu samlíkur að vera, uppi það hann misskunsamur væri, og trír biskup í því sem hjá Gudi átti að gjöra; því sofum þess hann lídidi hefir þá hann var freistadur, þá kánn hann og að hjálpa þeim sem freistadir eru. Misskuna þú mér, segir konan; hún kemur til Jesúm, efi svo sem til annars læknirs, þeim er menn bjóða laun fyrir sitt ómak, efi heldur í traufsi sinnar fofenustu; misskuna þú mér, segir hún, en efi minni dóttur, játandi þar með, að efi þyrfti hennar dóttir einasta misskunar við, heldur væri og sjálf hún óverðug í Guds anglíti sínnu synda vegna, það hann stýldi hjálpa hennar lífs=afsvæmi, hvört hún eigi einasta hafdi gétid og fædt í syndinni, heldur uppalid meðal ógudlígra manna við Satans þjónustu, og í hans dýrkun. Lær hér af, syndugur maður! nær þú framkémur fyrir Gud

ad þiggja nokkuð af hans þreltis hendi, ad afneita sjálfum þér og öllum þínum verðugleik, og gjör efi þín góðverk, ef nokkur eru, ad þínni verstu synd, með ofmiklu trausti á þeim, edur dálæti við sjálfan þig, heldur seig þú með þessari konu og David: miskuna þú mér, Guð, eptir mikilli miskunsemi þinni, og eptir mikilleik miskunsemda þinna, afná þú mitt ránglæti, Ps. 51. Þessi fátáða manneskja leggur orðsöfina til, hvar fyrir hún svo grátbæni: mín dóttur kvælst illa af Djöföllum. O, neyð! ó, neyð! ó, sorg! ó, sorg! hvað góður skólameistari ertú? og hvörju sýnt er þér um ad gjöra þinar fátáðu tångurnar vel talandi? ekkert er hér eptirskilið, sem eitt manns hjarta kynni ad hræra til meðanmunnar, svo hér var á engan veg hægt undan ad komast fyrir þann, sem allt vald hefir, bæði á þínni og jörðu, Matth. 28; og er þó undir eins svo líkusamur, sem Fadriinn er börnunum miskunsamur, Ps. 103, hún kallar hann herra, því treystir hún ad hann gjæti; hún kallar hann son Davíðs, því varð hann ad vilja; hún bidur um miskun; hvort vildt þá brunnur miskunarinnar láta sína læfi renna, ef efi í svöðdan trúarskauf? en þetta eykur mig svo á, ad hún bidur fyrir sitt eigið lífs-afsvæmi, hvørs sál ad héð af hennar sál, eins og Jakobs og Benjámins; hún segir: mín dóttir, það var fært; hún kvælst, það var herfíllgra; hún kvælst illa, það var óbæriligt, og það af Djöföllum, það yfirgæf alla timanliga hörmíng. Ekfamligur sjúkdómur liggur ærid þúngt á, og næsta hart er ad sjá uppá sína þegar svo tilfellur; en það gengur nærst þínum bitru helvitis píslum, þegar Andskotinn fær leyfi til með sínum ílsufkrapti ad búa í syndugs manns haldi, og slita það og krenja eptir sínum vilja. Hvað fast mun hún heita móðurast hafa þreíngt ad hans hjarta, er sjálfur segir, Esa. 49: kann nokkuð móðirin ad gleyma sínu barni, syri síns kvíðar, og þó hún gleymi því, þá vil eg samt efi gleyma þér. Sjá eg kén, vill þessi kona segja: eg er ein vesel móðir, eg bid um miskun, efi um muni þessarar veraldar, efi um líf óvina minna, alleina bid eg ad mitt barn, sem er Guðs volub sképua, ad það mætti friast frá Djöfulsins valdi og ofríki. Mun efi Jesús hafa þeínt til sínar móður, sem stóð síðan undir hans krossi, þegar hann héð þar svo sem maður, en efi maður afmýndadur af Djöfulsins þrælum? mun efi hann, sem í bitrustu dauðans ángist og helvitis kvölum staddur, sá annur á sinni móður, mun hann efi, segi eg, hafa annast yfir þessari volubu manneskju? Eigi er það ad esa, sem síðar gaf rann vitni; en þó segir textinn of, ad hann hafi efi svarað henni einu orði. Hvíllt er þetta, ofan á alla hennar neyð eykur þetta nærsta miklu. Sin þessada réttlæti söl; Mal. 4, upprann henni um stundarsakir, en stý þagnarinnar dró fyrir hana aptur. Hvað skal hér til segja? kann efi það eglísa orðid ad tala? heyrir hann efi, sem eðrad hefir plantað? er hann afundinn, sem öllum býður til sín ad koma? Matth. 11; hvar eru nú þín orð, minn herra Jesús! er þú sagðir fyrir munn Esa. 65 Kap.? það skal sté áður ein þeir afalla mig, vil eg svara, og ámeðan þeir eru ad biðja, vil eg bænheyra þá. Þetta sýnist hér allt ad eingu verði; en vér viljum hér standa við um stund, G. e. b.! það væri efi gott fyrir of, ad vér stýðum öllum stundum bænheyrdir verða; þeir eru eigi allir, sem Guð fái til sín leidd með taumi náðarinnar, nema hann slái öðruhverju með svipu tiptunariinnar. Þegar vel gæf, snérinn vér bakinn við Guði; vér fórum illa með hans gáfur; vér forfönuðum ad brjóta vort

braud hinum þurstuga og volada; ofs fanst ekkert til, þegar Gud lét ofs falla allt í fjör, og eigi þádu menn Guds orlæti, svo sem af honum komid, heldur svo sem af vorum hand-
 afsla, vorum atburðum, vorri framfýni: er þá að furða þótt hann megi þegja um stundar-
 sakir við ofs? svo að vér holdum ofs ekki saklausu, og lærum, að öll góð gjöf og fullkomin
 gjöf kémur að ofan frá Föður ljófanna, Jac. 1; og ekki gjörir Gud einasta þetta við hina
 þrálátu, heldur og við sín elskulig börn. Samuliga hefir hann kénnt í brjósti um eymd
 þessarar konu, en þó svarar hann henni ekki einu orði; hann vill þeir víðji svo þeir fái,
 leiti svo þeir finni, kúsi á, svo fyrir þeim upplefðid verði, Lúc. 11. Þeyrid Davíð konung,
 sem var ástvinur Drottins, hvorsu hann klagar yfir hans þögn við sig, hvört heldur hann
 talar það undir sinni edur Mejsíe persónu: hvar fyrir ert þú fjarlægur minn hjálpræði,
 og svo fjarri minn hrópi, Gud minn! dag og nótt falla eg-til þín, og finn þó einga hvíld,
 Ps. 22. Nú, þótt að Gud svo þegi við ofs ástundum, þá mun hann samt hjálpina ekki
 lengi undandraga; svari hann ekki svo sem vér viljum, þá svarar hann svo sem hann vill;
 vér vitum eigi hvors vér biðjum, en hann veit hvað ofs er fyrir bestu. Ef vér yrdum
 altíð bænheyrdir, þá kannst hann gjæfi ofs hoggorm fyrir fíft, edur stein fyrir brand, já,
 hoggorms-eyru fyrir umfforin eyru, steinhjarta fyrir hjótligt hjarta; en það sama er á móti
 hans föðurlígu hjartalagi. Hann bænheyrdi ekki Elíam þá hann bad hann að taka sína
 sálu frá sér, 1 Kóng. 19; heldur gaf hann honum frapt til að mótfanda Jestsabel og
 öllu Achabs hífí; hann heyrdi ekki svo bráðliga harmaklogun Jobs, en hann gaf honum
 yfirmáta mikla þolinmæði, Job. 2; hann tók eigi kaleifinn frá sínum elskuliga Syni, heldur
 sendi honum Engil af himni, Lúc. 22; og svo gjörir Gud enn nú við hans samarsa, tafi
 hann ekki frá þeim hörmúngina, þá sendir hann þeim þó frapt til að bera hana. Hvört
 er betra að reka fjandmanninn burt, edur að gefa megn og mátt til að sigra hann? Þesdi
 Goliath á bak aptur herjad, hvar var þá Davíðs sigur? 1 Sam. 17; þesdi eigi Ísrael
 barist við Kananíta, þá þesdi hann ekki eignast það fyrirheitna landid; þesdi eigi Jakob
 glinit við Gud, þá þesdi hann eigi hlotid Ísraels nafn, Gén. 32; og þesdi ekki þessi kona,
 þreytt með bæniinni við hinn Almáttuga, þá þesdi hún eigi heyrt þessi fagnadarorð: kona,
 mikil er þín trú. Þegar Lærisveinar vors Endurlausnara formerktu, að hann svaradi
 henni eingu, þá hrærdust þeir af meðaumkan, og segja: lát þú hana fara, fyrst hún kallar
 eftir ofs. O, hvað gott eptirðæmi hefir þú hér, kristinn maður! salir eru miskunsnir,
 segir Endurlausnarinn, því þeir munu miskun hljóta, Matth. 5. Guds miskunsemi þursum
 vér dagliga við, og án hennar kunnum vér ekki að lifa. Viljir þú að Gud sé þér náðugur,
 þá vert ekki afundinn við þann sem þig biður, eða frásnúinn þeim sem af þér vill lán taka,
 Matth. 5; því hvorsu má Gud opna þér sína miskunarbrunna, ef þú tilbyrgir þína læfi
 fyrir hinum náðstadda, og sé svo að þú hafir eigi efni á að miskuna með verkfi, svo sem
 þú vildir, þá álitur þó Drottinn hjartad. Sá sem miskunar meir enn hann hefir ráð til,
 hann hefir gjört sitt miskunarverk jafnvægt sínum vilja, og hefir miskunad meir enn hann
 kunni að miskuna. Ekki er hér talad um einn heldur enn annann af lærisveinunum, held-
 ur hafa þeir allir í einu hljóði meint að iuntaka Drottins miskunarharta. O, Gud gjæfi,
 kristnir menn vildu vera samtaka í bæniinni! hvað er það vér segjum í vorri trúarjátningu?

Eg trúi samneyti heilagra. Er það alleinasta að jatta einu og hinn sama Guð? að vera með einni skírni skírdur? að koma saman í einn Guðs húsi, og meðtaka einu og hinn sama lífhami og blóð Jesú Krísti? Nei, eingangveginn, heldur þar að auði að halda eindrægni í andaman, Eph. 4, með brennum og fyrirbeidslum fyrir öllum mönnum, 1 Tim. 2. Bidji hvörjir fyrir öðrum, segir St. Jakob, Kap. 5, að þér heilbrigðir verðið, því mikil má bæn hins réttláta, þá hún er heit. Sjálfur Drottinn segir, Matth. 18: ef tveir af yður samþykja á jörðu nú hvört þann hlut, sem þér biðjið, þá skal yður það veitast af minnum Fedur, sem er á hinum; og ef Guð heyrir svo töggja bæn, hvað miklu framar mun hans föðurhjarta koma til, þá einn heill söfundur úthellir sínum brennum í eindrægni andans? Guð elskar meginna þá hann sér að hvör þeirra elskar annan. Einn vatnsdropi, ef hann er einsaman, þá þornar hann bráðliga, en falli hann í sjóinn, þá geymist hann ótindur; svo eru og táraröpar fríttinna manna, ef þeir falla saman, þá verður þar eitt vatnsslóð af, sem allt upp í himininn ver, þar til það fellur í náðarstrauma hins Almáttuga Guðs, sem framfljóta af hans háseti, og renna svo aptur ofan til vor á jörðina. Damparnir sem uppfljóta af jörðinni, samansafnast í loftinu, þegar þeir verða ofur þungir og þéttir, þá sundurdreifast þeir af vindinum, sem ekki kann igégnun þá að brjóta og falla aptur yfir sínar álsur jarðarinnar, henni til frjófgunar. Andvarpanir Guðs barna, sem uppfljóta af heitu hjarta, þar samansafnast fyrir Guðs háseti, þar til þar verða hans misfunar idrum ofur þungar, svo að himnaríki líður ofríki, Matth. 11; þar af verður hin hjálpsamliga náttögg Guðs góðgírni og misfunar, sem fellur af því himneska Hermon yfir þá jarðnesku Zion, Ps. 133, hvörri Andi Drottins sundurdreifir og útskiptir meðal mannamanna sona. Það er eigi nóg, þótt einu edur tveir biðji fyrir öllum; þó Guð hafi mikil gjört fyrir bæn Mósis, Abrahams, Elíe, Elízei, St. Páls og annara Guðs ástvinna; þá er Guð ekki skyldugur að gjöra svo öllu fólki; munu og fáir vera þeim lífir á vorum dögum. Margra trú hygg eg að nú megi leggja við Abrahams og Elíe trú. Fyrir almennilígrí plágu, skal almennilíga biðja, því ástundum er Guð svo lyndur, að hann vill straffa þá góðu með þeim vöndu í landinu. Hafið því ráð Endurlausnaráns, m. e. Lúc. 18: biðjið óastátanliga og leiðist ekki, því hvar fyrir skylði Guð eigi frelsa sína átravla, þótt hann undrandragi hjálpinna? samlíga segi eg yður, hann mun frelsa þá. Hvört svar gefur nú Frelsarinna sínum lærifveinum hér uppá? eg em eigi sendur nema til förtapadra sanda af hási Ísraels. Þetta sýnist noðud þungskílið í fyrsta áliti, en hefir þó sínu staðfastan grundvöll í ritningunni. Eptir sínu spámanns-embætti var hann eigi sendur nema til Gyðinga; eptir sínu kénimannlígu embætti var hann öllum sendur, því fyrir alla hefir hann forlík; að; hann bannadi að sonum lærifveinunnar að ganga á veg heidingjanna eða í samverffar borgir, heldur til förtapadra sanda af hási Ísraels, Matth. 10; þó segir hann hjá Jóhannem, Kap. 10: eg hefi og aðra sandi, sem ekki eru af þessu sandahási, þá byrjar mér eg hér til að leida. Ekki heyrir eg að Jesús hafi á sínum hervoistar-dögum preðitad meðal heidingjanna, því það var hans spámanns-embætti, hans timi var em þá ekki kominn; förtaladið var em nú ekki sundurrið; þar var em nú eigi niðurbrotinn sá veggurinn, sem á millum var, Eph. 2, edur vordid eitt af báðum; það skéði allra fyrst í hans píni, danda

og upprífu, því stónum þar eptir band hann sínum lærisveinum að fara út um allan heiminn, Matth. 28. St. Páll þorir að segja, Róm. 3: er Gud alleinaasta Gud Gyðinga, og eigi Heiðingja? sannarlaga og svo Heiðingja, þvíad Gud er einn, hvort ed réttlæta mun umskurnina í trúnni og yfirhúðina fyrir trúna; svo var nú Jesús sendur alleina til Gyðinga eptir sínu spámanns-embætti; en svo sem Fadirinn sendi hann til Gyðinga, svo sendi hann sína lærisveina til Heiðingja. Eptir þínu kinnimannliga embættinu, er hann öllum heimi sendur, því Jóhannes segir fortakslaut: hann er forlitun fyrir vorar, og efi einasta fyrir vorar (það er Gyðinganna) heldur og fyrir allrar veraldarinnar syndir, Jóh. 2. Eptir sínu kónungliga embætti var hann og öllum sendur, því hans Gud háfði gæfið honum endimórt jarðarinnar og heiðnar þjóðir til arfleifar, Ps. 2, og er það eptirtekta-verðt, að þau tva fraptaverk, sem Drottinn gjörði meðal heiðinna þjóða, annað þetta, annað hjá Gergezenis, Matth. 8; þau voru bæði til að anglýsa hans almættis herratign, því í hvorutveggja sinn rak hann Djöfulinn út; sem kallar sig Drottinn veraldar þessarar. Svad gjörir nú þessi kvinna til við affvar þetta? hún latur efi af, heldur satir þessu taksfæri, þar hún sér lærisveinarnir tala hennar máli. Lær hér, kristinn maður, að þreita efi í bæninni, þótt Gud hjálpi efi strax, sem þú kallar, þá hefir hann þó efi förgleymt misfunfarnur að vera; föðurligt hjarta hefir Gud, hann er efi svo sem stöður eda steinn. Förgæfins hefir hann þá straffað guðleysi manna, sem ganga til mállausra skúrgöda, ef hann væri þeim sjálfur lífur. Gud er efi eins sinnuður og mædurinn, ef noður elmsu-maður liggur jafnan við dyr hins ríka, þá heitir hann þrábænni, óstíkanligur, heimtu-frekur. Það verður svo fyrir ós mönnum, því vér megnum eigi margra þörf að fylla; en afgrunni misfunarinnar er efi svo háttad, þess optar sem hann er bedinn, þess kjerara er það honum, því hann kann að uppfylla alla vora nauðurnst, eptir ríkdómi sinnar dýrðar, Phil. 4. Þeir neyddu hann, segir um þá tva sem til Emaus geingu, Luc. 24; Gud vill láta þvinga sig með heitri bæn, og það er honum innadelt að þola ofrífi af trúndum syndara. Sú þráfelní er göð, sem Gudi þöknaft, og sú orusta mætti létt falla, þar sem maður er viss um sigurinn. Sá sem af tinnunni vill eldinn fá, verður optar að slá enn einusinni. Vilfir þú og að Guddómsins gjæfkuneistar stæðvi út af hellu hjælpredisins; þá verður þú optar enn einusinni að slá með hamri bænarinnar, og efi afláta, þar til þú á einhvörn hátt bænheyrdur verður. Menntu flulu og auðmjúklaga biðja. Matthæus segir, þessi kona hafi tilbedið hann. Márkus segir, hún hafi fallið til föta Jesú, Marc. 7. Það orðið er að eyllifu satt sem Davíð segir, Ps. 33: Málægur er Drottinn þeim harmþrúngnu í hjörtum, og þá sundurkröndu í anda frelsar hann. Hvort sem vill uppausa vatn af noðrum brunni, hann má beygja sig. Hvort er brunnur þess sjáanda og lifanda? hans ed sér þótt enginn sjái, hans ed lifir í ós, þó að vér deyum. Hvort sem vill af honum náð og misfun uppausa, hann krjúpi auðmjúkur á síns hjartans kné. Jófúa féll til jarðar nidur, og jóf mólðu yfir höfuð sér fyrir Drottni, Jóf. 7; Davíð lagði flatur á jörðu fyrir hans tignarveldi, 2 Sam. 12; sjálfur Guds Sonur kastadi sítt slötum á jörðina fyrir sínum hinnefka Föður, Matt. 26. Og því skyldum vér þá eigi beygja kné vor fyrir Föður Drottins vors Jesú Kristi, Eph. 3. Sá sem vill vera mikill í hin-

narífi; hann skal fyrst gjöra sig litinn hér á jarðrífi. Það er eðfi vegur til að ljúka upp Guds miskunar ydrum, að standa innst í kyrkju og biðjast fyrir, en forsmá tollheimtumanninn sem stendur langt í frá, Lúc. 13. Tók þín skófot af sagði Gud við Mósen, því þá staddur er heilagur er þú stendur á, Erób. 3. Vor bænastadur er heilagur staddur, þar er Guds musteri; hvar helst það er, þar er öll heilog Guddömsins þreining á tali við oss; öll óhreinið drambseminnar, allt endemi sjálfsþóttans á þar í burtu að vera.

Svört andsvar fær nú þessi ágráða manneffja uppá þessa sína andmjúka bæn? Það er eigi gott að taka brandið barnanna og kasta því fyrir hundana. Hórd var þessi ræða; hvorsu mátti Drottinn þungligar svara? en eðfi féllst henni hugur við allt þetta, heldur svarar hún: satt er það Herra, en þó eta hundarnir af molum þeim, sem detta af bordum drottna þeirra. Þótt Abrahams minnur þessi hér kominn verid, til að kveppa með bæninni við Gud um Söðoma, Gen. 18, þá þessi hann eðfi kunnad betur að mæla. Eðfi þýðist hún við sannrði þessi, heldur þess meir hún er óvirdt, þess andmjúkari er hún að biðja; hina hordustu freistingu gjörir hún að sætistu huggun. Þau ördin Krísti, er henni brúluðu um sínn óverðugleik, þau brúkar hún sér til forþvars, og það sem sýndist að horfa henni til mestu óvæntingar varð henni til æðstu þessunar; og er hér af andséd, að Gud lætur þeim alla hluti til góða verða, sem hann elska, Róm. 8. Hún slær vorn Herra, ef svo mætti að orði komast, með hans eigin sverði; satt er það, Herra, eg em hundur í þínn augliti, og þessi eingan rétt með börnunum; það er réttvíst að þau mettist fyrst; þú þessir tilreiddt eina mílla máltid fyrir þeim, og þínir urar og alid fé er slátrav, Matth. 22; en í síflu gætabodi munu nokkrir molar á gólfid falla, sérdeillis þar börnin, sem mett eru, hirta eigi svo vandliga þar um; þessir molar nægja mér aumri hundtíf, eg em þínn hundur; en mun nokkud húsþóndinn slá sinn hund frá sér, þá hann vill fylgja honum eptir? eg er eigi svo væntin, að eg girnist að sitja til bords með börnunum; leyf mér þó samt að tína molana með hundunum, þá brandmola sem þín börn vilja eðfi nýta; leyf mér og minni dóttur þá upp að tína, og þó við þofum þá eðfi forþenad, þá veit eg að þú, sem ert einn Herra, og þar að auk Davíds Sonur, minn Skapari, og þó minn bróðir, þú minur eigi okkur allra vesolustu sképnur, en þó þínar sképnur, að sonnu hundtífur, en þó þínar hundtífur, í húngri og vesöld útaf deya láta. Fyrir þessari svo oflungri trú, lét þinn Almáttugi sigrast; hans hjarta brast í honum, svo hann hlant henni miskunsamur að vera, Jer. 31, og brunnur miskunsembanna varð að opnast í sífri hræringu, svo að þaðan útflaut einn lifandi náðarstraumur til að endurnæra þessarar kvinnu sorgbitid hjarta. Þannin verður hann hér yfirunninn af sínni eigin gjöfku, sem þó er ósigrandi; hann verður til fanga tekinn, sem þessir herleidinguna að herfangi tekid; hann þursti valla eitt ord til að útreka Djöfulinn, Matth. 4; en með mörgum ördum fær hann eðfi þessa trú frá sér rekid, svo að altid verði sonnur á hans máli; hvörn þann sem til mín kómur, vil eg eðfi frá mér reka, Jóh. 6. Althuga þú nú, krístinu maður, nokkud um þín efni hér útast; munt þú í Guds augliti betur vera á þig kominn enn einn hundur? þú ert að sonnu krístinu, þessi kona var heidin; þú ert stírdur og innetekinn í Guds sáttmála, hún var eðfi;

Þú heyrir Guds heilögu orð dagliga, en hún alleinasta ríttid af Jesú; en hygg að hvað Endurlausnarinn segir: Drottningin af Arabia mun upprísa á efsta degi og dæma þessa kynslóð, því hún kom lánga veginn að heyra speki Salómónis, og sjáid hér er meiri en Salómón, Matth. 12; svo er eg og hræddur um, að kona þessi muni dæma marga þá, er kristnir kallast; hún sem hér ber hundsnafn, talbi ekki eptir sér að leita að Kristó, og fylgja honum eptir, þó hún yrði ekki svo fljótt bænheyrð; en hvor er nú sá er leiti að Drottni. eða kalli af alvöru til hans í hörmunginni! Drottinn tóptar ofs, en vér finnum þar ekki til; hann slær ofs, en vér betrum ofs ekki, Jer. 5. Men þá hafa hardara andlit enn steinninn, og vilja ekki smá sér. Hundarnir hafa nokkra rétt á sínu afkvæmi; þessi heidna manneskja var af innsta hjartasorg tilknúð að leita sér hjálpar hjá þeim himneska Læknir, vegna sinnar dóttur, sem plágud var af Djöflinum; en hvað fáir eru nú þeir, sem færa sín börn til Jesúm með kristilílegum aga og umvöndun, og geta eigi jafnvel líðið að ómennskunnar Djöfull sé frá þeim rekinn, með Guds orðs kénningu og góðri tilfögnu. Þessi kvinna gekk út af Tyró og Sidon, þeim ógudlígu stöðunum, til Jesúm; en hvað tregt er ofs komið til að ganga út af vöndri veröldu þessari og fylgja honum, jafnvel þó sálin liggi vitstola í æði syndarinnar. Þessi kvinna reiddist ekki þó henni væri ófugliga svarad; en hvað gjöra þeir, sem mögla á móti Gudi, þá ekki geingur allt að óskum, og formæla hans höfuðsképnum, þá þær eptir skipan síns Herra eru ofs mótfallnar, hvorjar Gud hefir ofs þó gefið af óumræðiligri gjæfni sinni, til að halda við voru óþakláta lífi. Hundar komu og sleiktu Lazari fát, en ekki fékk hann að sedja sig af þeim molum, sem dattu af borði hins ríka, Lúc. 16; svo finnst og margir ómiskunsamir, harðúðugir einn í dag, hvorjir eð hafa gnaegt verallbar þessara, en láta þó sitt náunga hringur líða, og ef þessir ógudlíkir lestin skyldu finnast meðal kristinna manna, sem ekki er að efa, hvað erum vér þá betri enn heidningar í Guds dýrðarfulla augliti? O, vor Gud og almáttugi Stapari! vert þú ofs syndugum lífsamur, og tilreisna ofs ekki vorar illgjördir eptir þeirra verðskuldan; heldur minnstu þinnar mifillrar miskunsemi. Vor dóttir, það er vor sála, kvælst þinglaga af Djöflinum, hvorri hann ógnar með hræðiligri minning illgjörðanna. Illa höfum vér lifað, en þú Christe! ert fyrir vorar illgjördir upphæingdur; fleiri eru vorar ránglætningar heldur en tár vorra angna, en langtum fleiri eru þó dropar þinnar miskunar, sem að apprennur yfir ofs syndugum monnum nú og fersk á hvorjum morgni, Harmagr. Jer. 3. Mera manna syndugasta játum vér ofs, hvor í sinn stad, en þekjum þig þó að vera hinn allra Helgasta, sem fyrir ofs rángláta ert bolvan orðinn. Vér erum eigi betri enn hundar, í þínu dýrðarfulla augliti, þar vér höfum forþenad að útilokast frá þeirri himnesku Jerúsalem, Opínb. 21; en samt erum vér þó þínir hundar og viljum heldur svo heita, enn Andstotans óskabörn; vér kjörum heldur að tína molana undir þínu borði, enn hafa full hús með ógudlílegum; meigum vér ekki börn kallast, þá gjör ofs svo sem einn af þínum leigumönnum, Lúc. 15; meigi og það ekki, þá lát ofs rétt hafa með þínum hundum. Þótt vér teljum ofs óverbuga að sitja til bords með Abraham, Ísak og Jakob, Matth. 8, þá viljum vér samt í þínu leyfi skíða undir bordin með þínni Rananísku. Gott er ofs að áhanga Drottni, með hvorju helst móti þín eylísa miskun vill það vera láta; þótt vér fáum

efki þau fjör sem ríkisins synir, þá höldum vér fullgott að vera dýraverdir í húsi Drottins vors, Ps. 84; það nægir ofs, þegar vér alleina efki útfastadir verðum í hin yfstu myrkur. O, þú lifnarfulli Guð og náðugi Fadir! þegar vér allra síðarst útgaungum af Tyro og Sidon, sem er af heimi þessum fyrir timanligan danda, en Andskotinn gírnist að kœlja vora sálu með eyllisum þinslum; misskuna ofs þá fyrir Jესús Davíðs sonar skuld, og lát ofs verða eptir þvi sem vér viljum, sem er, að vér frelstir af synd, danda, Djöfli og helviti, meigum þér þjóna í réttlæti og heilagleika um allar aldir alda, amen, í Jესú nafni, amen!

Þriðja Sunnudag í Jæstu.

Gudspjallid, Lúc. 11 Kap.

A þeim tíma: Jესús rak út Djöful þann er mállaus var; og það fléði, þá Djöfullinn var útfarinn, að hinn mállausi taladi, og fólkið undradist það. En noðrir út af þeim sögðu: fyrir Belzebug djöfla höfðingja þá drifur hann Djöflana út. Aldrir freistudu hans og leitudu af honum eptir teikni af himni. En er hann sá þeirra hugrenningar, sagði hann til þeirra: hvört ríki, sem í sjálfu sér er sundurþeykt, það mun eyðast, og hvört hús mun yfir annað hrapa. Og ef Andskotinn er í sjálfum sér sundurþeykur, hvörninn má hans ríki þá standast, fyrst þér segid mig fyrir Belzebug útreka Djöflana? En ef eg fyrir Belzebug útrek Djöflana, fyrir hvörn útreka þá ydrir synir? Þar fyrir skulu þeir og verða ydrir dómendur. En ef eg rek út Djöflana með Guðs fingri, sannliga er þá Guðs ríki komið til yðar. Nær ed sterkur hervopnadir varðveitir sitt anddyri, þá er allt með mál hvað hann á; en nær annar yfirsterkari kómur og yfirvinnur hann, þá flettir hann hann öllum herthum, á hvör ed hann treysti, og ísundurskiptir svo hans herfangi. Hvör hann er eigi með mér, sá er á móti mér, og hvör sem samansafnar efki með mér, sá sundurdreifir. Nær óhreinn andi fer út af manningum, ráfar hann um þurra stadi, leitar að hvíld og finnur efki, þá segir hann: eg vil apturhverfa í hús mitt, hvaðan eg fór út; og þá hann kómur, finnur hann það söpað og þryðt; þá fer hann og tekur með sér sjö aðra anda sér verri, og sem þeir eru þar innkomnir, byggja þeir þar, og verður svo þess manns hið seinasta verru hinu fyrra. En það fléði þá hann taladi þetta, að kona noður út af fólkinu, hóf upp sína raust og sagði til hans: sœll er sá kvídur sem þig bar, og þau brjóst sem þú mylktir. En hann sagði: já að visu; sœlir eru þeir sem heyra Guðs orð, og varðveita það.

Erordium.

Ætí er lán leingur enn léd er, segja menn í fornboednum orðshætti, og er hann sannur; því þegar eigandinn apturheimtir, þá er hans réttur úti að bríka, sem lánid tók; og svo sem því er háttað almenniliga á meðal vor mannanna, svo er það einnig á sig komið á milli Guds og Satans; Andskotinn hefir ástundum næsta djæfætur verið til að henda með hans sképnu, þá honum fyrir einhvörn tilgang hefir það leyst verið, en einganveginn má hann ráða yfir heim, móti vilja hins Almáttuga. Að sonnu heyrðum vér ei alls fyrir laungu, að hinn blygðunarlausí Djöfull baud vorum Herri, að hann vildi gefa honum öll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, Matth. 4; en hvað mikið ríki hafdir þú þá í heiminum, Satan! er þú þorðir ekki að búa í soinu, fyrir utan leysi Drottins vors, Matth. 8. Syni sínum hefir Gud feingið ráð yfir veröldinni, hvörn hann sett hefir erfingja allra hluta, Hebr. 1; honum hefir hann gefið allt vald bæði á himni og jörðu, Matth. 28, en ekki Djöflinum. Þar fyrir, þótt að Drottinn kalli hann höfðingja þessa heims hjá Jóh. 14, þá er það ei svo að skilja, að hann með frjálsu hafi nokkra sjón á jörðu í heim hlutum, sem valdshjóninni víðkoma, heldur meinar Lausnarinn þar með heiminn, sem eru þeir ógudligu, það eru vantrúarinnar börn, Eps. 2, í hvorum Djöfullinn máttugur er til að bríka þá eptir víð sinni til allskyns synda og lasta. Ei þorði hann að granda Jóbs líkama, fyrr enn Gud gaf honum leysi þar til, Jóh. 2; ei gat hann Pétur siktad, því vors Endurlausnara bæn mátti meira, Lúc. 22. Og svo sem Andskotinn hefir ekkert með Christum, edur þá sem í honum eru, svo kunna ei heldur hans börn Guds börnum að granda, frammar enn Gud leysir; öll vor hófudhár eru talin, og ekki fellur einn titlingur á jörðu án hans vilja, Matth. 10. Nú þó að Satan vel viti, að hann megnar ekkert með öllum sínum ískuftrapti, á móti einu Guds orði, þá fær hann ei víð sinni ísku gjört að áreita Gud og hans útvalda. Aldrei er svo sterkur kastali, að ei þurfi að vaka svo leingi stríðid yfirstendur; nú er líf þetta ekki annað enn lífð baráttu, Jóh 7, bæðid híd ytra og innra; því er þörf að sálin vaki í hjartanu, sem er flót líkhamans, og biddi, svo að vér föllum ekki í freistni, Matth. 26. Eg sagði fyrir skömmu, börn mín! að Andskotinn hefði ekkert með þá sem eru Gudi handgeingnir, en það gildir á meðan þeir eru í hans þenustu, en ekki annars. Evi margir sem ekki geingu út af sínu húsi þá nótt, sem páskalamíð var að kvæði etíð, þeir urðu fí fyrir morðinglinum í Egyptalandi, Eróð. 12. Guds ósýnlig kyrkja hér á jörðunni er hús það, hvar inni híd saklausu Guds-Lamb, sem buktók heimans syndir, verður dagliga sláðad og oftráð í rétttrúadra hjörtum, þeim himneffa Jöður til sætleiks ílms; gangir þú út af þessu húsi, kristinn maður, þá kann eg ekki að segja þig óhultan fyrir drápseinglinum; en þykir hitt líkara, að þú meigir í hans hendur falla. Í þessu h. Evangelíó höfum vér eptirðemi bæði uppá Andskotans ískufulla meðferð á syndugum mönnum, og svo hans barna hreðvissi á móti Gudi og hans börnum. Vil eg því í þetta sinn tala: 1) um Djöfulsins völd yfir syndugu höfði á hinum fyrri dögnum, og svo nú; 2) um hans ísku í því að spilla vorri andligri velferð. Styfj ós þartil, náðarfulli Gud, með trapti þíns Andá, í Jesú nafni, amen!

Utlegginingin.

Mjög svo aumkunarliga hefir þessi manneffja haldin verið, sem hér umgétur í Gudspjallinu; því hvað kann vesella að vera, enn þegar tunga mannsins er bundin í hans munni, svo hann fær ekki talað víð aðra menn sér til skémtunar, eigi kvartad um þá hluti, sem hann ángra. Einn málleysingur er í heiminum svo sem fyrir utan heiminn; hann hefir tungu og talar ekki, og ekki öllu betur enn ein líkneffa er hann á sig kominn. Nú eykur það þó miklu á, sem ráða er af Gudspjallinu, að þessi plága hafi verið af Djöflinum, og er því ekki að neita, að Gud hefir Andskotanu leyst mikla hluti í líkhamligum efnum á dögum gamla Testamentisins, á hærviskar dögum vors Frelsara, á dögum hans heil. Þokula, hvörja hann sérilagi útsendi í sínu nafni, til að planta sinn vin-

gard á medal manna sona hér á jörðinni, og svo nokkra stund fram eptir eldunum, til að styrkja og auka þessa nýu plantan, með auglýsingu síns máttar yfir Djöflinum. Hans óútsjeggjanligri mistúnssemi og náð höfum vér það að þakka, að vér finnum ekki svo mjög þartil á vorum dögum, að Djöflinum sé leyft að hafa vald yfir manneskjunnari í líkhamligan máta. Þjárrir sé því, að eg segi: það Gud kunni ekki, ef hann vill, að brúka Andskotann til að straffa syndir manna, því hann er í hans hendi, svo sem öll hans verk; hitt efast eg um, hvort það sé hans vilji nú um stundir. Sá alvitri Konungur hefir þúsund vegi og máta til að stjórna sínu ríki; eins og eitt kóngsríki um breittist á marga vegu eptir tíðunum, svo sjáum vér einneginn, að það er sked í Guds ríki hér á jörðinni. Að sonni er hann ekki sjálfur í nokru umbreitanligur, heldur umbreitir hann öllum hlutum, eptir því sem hans guddómligu speki haga þókir; hann taladi sjálfur við fedurnar fyrir flóðid; hann gjörði slítt hið sama við Abraham og hans eptirkomendur allt til Mósen; Móses tók réttindin af hans munni, og fékk þau Ísraels sonum, og hann gaf þeim, fyrir hans hend, sitt h. Lögmal, stríðad á steintöblum, til að lifa eptir, Eród. 24; hann stjórnaði sjálfur eins og einn veraldsligur konungur sinn fólki, þartil þeir vildu ei lengur láta hann dróttna yfir sér, og hann gaf þeim Saul konung í bræði sinni, 2. Sám. 13; hann taladi þó við hans eptirkomendur fyrir minnum sínum Spámanna, og jafnvel í herleiðingunni lagði hann sitt orð í þeirra munni; en í tímans uppfyllingu hefir hann talad við oss fyrir Sonum, Hebr. 1, og látid hann, sem er útgenginn af hans skauti, Jóh. 1, opinbera mönnum sínu vilja; en þegar hann sté til hinna og inngæf í sína dyrd, þá sendi hann Postulum sínum h. Anda af sínum Föður, Jóh. 15, þá er leiddi þá í allan samleik, Jóh. 16, og kénndi þeim ekki einasta hvað þeir tala áttu fyrir þeim, sem sálubjálpinu erfa skyldu, heldur og fyrir herrum og konungum, Matt. 10, sem ofsóttu Guds Evangelíum. Þessir eru þeir, sem oss hafa Gud vilja skrifadan eptirlátid í Gudsþjellum, sendibréfum og opinberunum, fyrir hvor að Guds kyrkja stjórnaft einu í dag hér á jörðinni. Síðan þeirra daga vitum vér ekki til að Gud hafi talad við mennina, nema í þessu sínu heil. orði, hvort ed einu dagliga kénnið og prédikast medal vor. Af þessu sjáum vér hvoru margbreitt að hefir verid ríkisstjórn þess máttuga alsherjar Konungs hér á jörðinni. En hvað Satans útréttingum viðvikur, þá sé eg, að hann hefir leyft honum marga hluti að fremja á gamla-Testamentisins dögum; honum þófuðist að láta hann slá sínu þénara Job með sárnum og kaunum, Job. 2, uppá það hann reyndi hans þolinmæði, og sýndi Andskotann hvoru að Guds fraptur væri í mannsins breiðleika máttugur, 2. Cor. 12; hann leyfði tóframönnum Pharaónis marga undarlíga hluti að gjöra, fyrir Satans frapt, Eród. 7, 8, uppá það hann með þeim og þeir með honum yrðu til skammur fyrir Móse Guds þénara; Gud leid honum að áflaga Jósham, hinn ypparsta prest, Zach. 3, svo hann af hinum æðsta Biskupi sálva vorra straffadur yrði, og annað þvinulíft er að lesa í sögum gamla Testamentisins. Hvar fyrir mundi nú Gud gjöra þetta? ekki þess vegna, að hann ei gjæti með sínum almættis frapti alla hluti verkad, eptir því sem sjálfur vill hann, því fyrir honum er ekkert orð ómáttugt, Lúc. 1, heldur eins og hann lét Pharaónem standa og ekki um koll steppast, þar til hann óptunnis and-

þíndi sína miklu mátt á honum, Róm. 9, svo lét hann á þeim dögum Andstötunn brúka ástundum sína mátt til að láta mannkynið sjá, hvað miklu Guð væri honum sterkari, svo þeir lærðu að trúna á einn Drottinn Guð, og eingan annann. Aldrei hefir þó Andstötinn fengið svo mikla mátt til að opinbera sig monnum, - svo sem á hólðsvistar dögum vors Lausnara, og lítur það eins út, svo sem Guð hafi viljað geyma sínum eingetna Syni þá sterkustu orustu móti honum, svo hans sigur yrði þess frægari meðal manna. Hann taladi við hann sjálfan eins og maður talar við mann, Matth. 8; hann kvaði dóttur þeirrar Kananißu, Matth. 15; hann fastadi þeim Djöfulóða í vatn og eld, Matth. 17; hann bjó í þeim tveimur Bergesenis, Matth. 8; hann gjörði þennan mállausan, sem vor terti umtalar. Hvar fyrir mun þetta stéð vera, br. m.? mannsins styrkleika sjá menn efi, nema hann hafi einhvörn að reyna orku við; og svo sem Endurlausnariinn segir í þessu Evangelíó: þegar einn sterkur hervopnabur varðveitir sitt andbyri, þá er allt með mál, hvað hann á, ic. Það var vorum Herra fyrir minnstu, að þvinga Djöfulinn eptir sínu vilð; annað var hans eyrindi meira í heiminn, sem var að líka þá sett, er mannkynið átti Gudi að gjalda; en svo sem Drottinn í gamla Testamentinu leyfði Andstötum að sýna megn sitt öðruhvörju, monnum til eptirtektar, svo leyfðist og þessu illhvæli að vada hvað mest uppi og brúka mátt myrkra, á meðan Guds Sonur umgæfst hér á jörðinni í mynd eins þjóns, þeim öllum til trúarstyrkingar, sem á hans nafn trúna vildu, að þeir sjá mættu að svo auðvirkiligur sem hann var, þá væri hann þó sá, sem af Gudi sendur væri til að niðurbjóta Djöfulsins verk, 1 Jóh. 3, og með öllu að sundurmola höggormsins höfud, Gén. 3. Þessi og Guds eingetimi Sonur strax sem hann var til himna farinn, bundið svo hendurnar á Djöflinum, að hann hefði efi fengið öðruhvörju að slá sig sjálfan á muninn, þá kannsté, að illþýðid í veröldinni hefði sagt, eins og þessir sögðu, að fyrir Belzebub hefði hann útrekið Djöflana á sínum hervistar dögum; því gaf hann honum og nokurn taum um Postulanna daga, sem er að sjá af þeirra gjörningabók, og á meðal annara þegar Satan mátti til skammrar fír meðléna: Jesús veit eg, og Pál þekki eg, en hvörjir eruð þér? Post. gb. 19. Það er og líklegt, að fátakum físturum, sem hældust fyrir affám veraldar, mundi efi hafa stórum trúna verið í þeim hlutum, sem svo eru gagnstæðir hólðligri skynsemi, sem Krísts Evangelíum er, hefði hann ei staðfest þeirra prédíktum með þessum og öðrum jafnvægum kraptaverkum. Dásamliga hefir Guð uppbyggt sína kirkju hér á jörðinni, hvör sem þar að vill gjæta, að hann hefir látið hana vara fyrir utan allt mannlígt yfirlæti, og alleina af þeim hlutum, sem efi standa í nokkurs manns valdi, nema honum sé það af Gudi gefið; og er hún í þessu líf Salómónis musteri, sem byggt var fyrir utan allt háreyfti, svo þar heyrðist efi arar edur hamars-hljóð, 1 Kóng. 6. Segið mér, hvört nokkur átrúnabur hefir svo byrjast sem þessi? edur svo lengi stöðugur staðið, nema honum hafi framfylgt verið af mannlígu valdi? en síðan hinn alhagi Smíður hafði svo fastan grundvöll lagt fyrir Spámennina og Postulana, Eph. 2, og allra helst fyrir hinn sterka Hirningarstein, hvörn Guð hefir sett í Zion, Esa. 28, að hann yrði höfud hirningar um aldur og æfi, svo að vel mátti ofan á byggja, þá hefir hann látið spádómunum slota og kraptaverkunum linna. Guð gjörir engan hlut forgéfins, og svo

sem það var ekki nauðsynligt að Guð talaði frammar við mennina, edur opinberaði sig eptir Þóskalanna daga og Spámanna, þar allur Guðs vilji er opinber í þeirra bókum og sálum; svo lagði hann og hapt á Andskotann, eptir það hann ei þurfti frammar að auglýsa sína miklu mátt á homum. Eg veit engin rök til, að Guð hafi gefið Satan nokturntima tannn alleina til að kvelja mennina, því hann hefir nóg ráð til að straffa syndir vorar án þess, heldur annaðhvort til að reyna sinna barna trú, edur sjálfum homum til hegningar; eða segid mér, nær Satan hefir auglýst sína mátt, nema sér til svívirðu og sínu ríki til niðurdreys? Síðan Guði hefir nú þófnast að brúka vinnur meðöl til að stjórna með sinni kyrtju, sem er hið skjera ljós Eváγγελii, þá vill Guð ekki leika fyrir mannligri forvitni með opinberunum edur fraptaverkum, þar þeir eru ássafanligir, sem eigi vilja Guðs orði trúa. Heródes vænti að hann mundi sjá teikn af Jesú, Lúc. 23; en Jesús var ekki í heiminn kominn til að skemta Heródi; Satan vílði einnig að hann auglýsti sitt almátti á steinum, Matth. 4, en Kristur sýndi homum að hann var sá almáttugi Hirningarsteini, sem hans höfud hefir í sundurbrotid. Þetta fólft beiddist eptir teikni af himni, og þótti það ekki nóg að þeir sáu Djöfulinn útrekinn, en Herrann sagði þeim skyldi ekki teikn gefast nema Jóna spámanns, Matth. 12, því eins og Jónas var Nínive, mundi Mannsins Sonur verða þessari kynslóð; en þeir sem nú ekki vilja Guði trúa, nema þeir þykist Djöfulum sjá, skulu ekkert teikn fá, nema Mannsins Sonar, hvors grestrunnar og upprisu-teikn að Jónas var; og vilji þeir ekki þar með nægjast, munu þeir sjá hans teikn í skyum himins, er hann kemur með mátt og miklu velði, Matth. 24, að fordæma bæði þeirra hjátrú og þeirra vantrú, sem á jörðu byggja.

Í annann máta vil eg taka mér orðsok af þessum mállausa manni til að skoda, ásamt yður, hvort ekki er sumum mönnum í veröldu þessari eins mikid áfátt í andligri, svo sem homum var í líkhamligri heilsu. Ei þurfum vér langt að leita að dæmum þar uppá; hvorra kostur var betri, þeirra er sögð, að Jesús ræki út Djöflana fyrir Belzebub, edur þessa málleysings? Í hinu fyrsta bodbordi hefir Drottinn tilreidt sér eitt musteri í manninum, segjandi: þú skalt ekki hafa annarliga Guði fyrir mér, Eróð. 20; hvað hann útleggur í öðrum stáð, segjandi: elsta skalt þú Drottinn Guð þinn af öllu hjarta þínu, og allri öndu þinni, og öllu hugskoti þínu, Dert. 6; en strar í öðru bodbordinu hefir hann skíkad kénimann til þessa musters, sem er tungan. Þegar kénimennirnir í gamla Testamentinu fóru til fréttu við Drottinn, þá leitudu þeir hans optast í helgidóminum; svo tekur og tungan af hjartanu allt það hún tala skal, og af þess nægd málir munmurinn; en segid mér: verður nokkud Guðs musteri helgáð, þó þar væri hegómlig æfintýr og skroksegur þuldar? enn síður verður hjartad helgáð með fánýtum þaukum, að eg tali ekki um skannarlig orð, síflígt hjál, sem kristnum sómir ekki, Eph. 5. Svoddan er undarlig þögn í Guðs eyrum. Davíð býður að menn séu ekki eins og hestar og múlar, hvörjum menn verða bitil og beisli í munn að leggja, Ps. 32; en það er sorgligt að vita hvörfu mállausar sképnur eru fremri mörgum gudlausum, sem vanhelga hans h. nafn, forsmá hans orð, hada að hans þénurum, spotta hans kénningar og aldrei edur alssjaldan taka sér hans býrðarfulla nafn í munn, nema þá þeir ljuga edur sverja. Ásnan taladi forðum daga

Núm. 22, þegar Gud sendi sinn Eingil til Balam að móttanda homum, og hún taladi rétt; en þan ótomdu villidýrin, sem að nú uppalast í heiminum á Andskotans stalli, hafa lært annaðhvort ekkert edur illt að tala, þá Gud sendir sína Eingla, Mal. 2, það er sína kenuimenn til þess að leida þá til himnaríkis; eru ekki svobðan fráleitir manneskur halðnar af dauðum Djöfli? Eg vil nú ei tala um bænraftarleysið í heiminum. Hvor er sá, er leiti að Dróttni og áfalli hann í neyddinni, Ps. 59? Menn látaft koma saman í húfi Guds, og menn krjúpa þar niður til að fríðmælast við hinn Almáttuga; en Gud gjæfi það væri með sannri trú, lítiletti og audmjúkum anda. Allt það sem ekki er af trúnni, það er synd, Róm. 14; sá sem bíður án trúar, hann bíður ekki einangis forgæfis, heldur gjörir sína bæn að synd, svo sem Davíð óskar þeim ógudligu, Ps. 109; og menn lasta Gud meir enn býrfa með svobðan bænnum, verandi ekki einasta mállhaltir, heldur verr enn mállausir fyrir homum. Ekki þarf mikinn orðasjofla til að vera málsnjall fyrir Gudi, sem er hjartnanna og uýrnanna rannsakari, Jer. 17; enginn sá Mósis varir bæraft, Eróð. 14, og sagði þó Gud við hann: því hrópar þú þanninn til mín? koman sem umgétur, Matthy. 9, taladi ekki orð frá munni, heldur sagði með sjálfri sér: ef að eg mætti að eins snerta fald hans klæða, þá munda eg heilbrygd verða; þó varð mikunsembanna Afgrunn að birta sig fyrir henni með þessum ordum: vert þú hugbraust, dóttir! þin trúna gjörði þig heilbrigða. Hvor kann ofs hérnum betur að undirvísa eun sá eingétu Sonur Föðursins, sem er í hans skauti? þar hann segir til sinna Lærifveina, Matthy. 6: þegar þér biðjist fyrir, þá verid ekki margordir svo sem heidingsjar, þeir ed hyggja að þeir fyrir mælgja sína bænheyrdir verði. I anda og sannleika ber ofs að biðja, Jóh. 4; þá tala menn nógu snjallt fyrir Gudi, því það er sá málsháttur sem honum þóknast. Allir menn kostgjæfa að tala þeirri tungu, sem konungurinn talar; svo eiga vor bænarord Guds orði samlik að vera, um hvort Davíð svo talar: Herra! þin ord eru glóandi; og þar eptir vill hann breita nær hann segir: Herra! minar várir skulu þínu löfi útsleyta; svo sem heitt vatn í súdunni yfirgeingur og skinnar, hvor ed ei kann leingur að halda sér í katlinum fyrir hita; og það fallar St. Páll, Róm. 12, að vera glóandi í andanum; en þessar glædur hjartans ástundar hinn vondi málleysis Djöfull að útsloefa á einhvörn hátt, svo þó vér tolum, þá skuli Gud ekki heyra, og þó vér biðjum, skulum vér ekki bænheyrdir verða, og þó vér útbreidum vorar hendur, þá hylji þó Gud sín angu fyrir ofs, Esa. 1; því glepur hann fyrir ofs í bæninni með hegónligum þaunkum, með vantrú, með eptirlausn til vorra ura og blágarða, eða með velgju andans, svo vér ekki meðteknir, heldur útfirptir verðum af Guds munni, Opín. 3. O, ofs auma! vér erum ei betur á ofs kommir enn Lazarus, hvor ed ekki kunni að ganga fyrr enn Christur skipaði að leyfa af honum böndin, Jóh. 11; svo erum og vér, að vér meigum ekki tala rétt við Gud í bæninni, nema hann uppleysi sjotur vorrar tungu, og útreki málleysisins Djöful, en leggi eldskól síns Anda á vorar saurugar varir, Esa. 6. Þanninn erum vér nú við Gud, en við náungann eingu betri. Hvor kann stærri að vera tungunnar brestur enn sá, nær menn gjöra stóran rög af því, sem ekkert er? hvað kann víðurstyggiligra að huglast edur talast, enn að brúka tunguna, hvor að er einn hinn besti limur á mannsins lífhama, sem gjörð er til að lösa

Gud sinn Skapara, til að forðvara sinn náunga, til að semja frið millum fundurlyndra, að brúka hana, segi eg, til að myrða hinn saklaus, og ljúga líf og æru af sínum náunga? Ljgi er verri öllum öðrum Andskotans illstu öndum; því er sá plágadur með vondum Djöfli og þúngu málleysi, er sér hana temur. All synd er ljgi og fyrir hina fyrstu Andskotans ljgi, Gén. 3, er öll synd innfomin í heiminn, og síðan útrunnið til allra manna, og þótt að allir séu ekki að þessu fundur, þá er þó hér fyrir utan mörg tungunnar vanbrúkan, sem í allan máta er ósamandi. Þar eru þeir til, er ekkert velgjort þykir, utan hvað þeir sjálfir gjöra, og lasta annara gjörðir, jafnvel þær, sem ekki lastverðar eru; falli margvísiligrir dómur um einn hlut, kveppast þeir við að fylla þann flok, er færir á hinn verra veg; þessir eru gjarnan sjálfir hinir síðstu og öðrum lafari, og af því þeir vita að þeir eru sjálfir illa ræmdir, þá ætla þeir að annara óhróður muni þeirra afsekum verða. Þú hræfnari! segir Frelsarinn: drag fyrst bjálkann út úr þínu anga, Lúc. 6. Það væri vel aðgjætandi, að sá væri heilskygn sjálfur, sem dæmir um annars blindni. Eg veit að það er löflegt að segja einum til sinna lasta, því segir Drottinn Gud, Levit. 19: þú skalt straffa þinn náunga, svo þú berir ei skuld hans vegna; en það á að vera eptir skynsemi, svo að gæturinn dæmi ekki um svanahljóðid, eða hrafninn um fundfuglana. O, Herra Gud! hvör kann að vita hvað opt hann syndgar? Ps. 19. Dæmið ekki, segir Endurlausnarinn, svo þér verðið ekki dæmdir; fordæmið ekki, svo að þér verðið ekki fordæmdir; því með þeim sama mæli, sem þér öðrum mælið, mun yður aptur mælt verða, Matth. 7. Hvað margur dæmir sjálfan sig óvitandi, þegar hann aðra dæmir fyrir sömu lesti, er hann er mest hláðinn sjálfur? og ekkert er tíðara enn það, að menn lýta það á öðrum, er þeir vita með sjálfum sér, viljandi þanninn dyljast fyrir mönnum. Þar eru og svoddan skynlausar manneskur til, sem lýta sinn náunga fyrir þá hluti, sem honum er ekki í sjálfsvaldi að gjöra við; svoddan er einn skadligur illstu-andi, því hvör hann foraktar fátækann, hann hæðir Skaparann, segir Salómon, Orðskv. 17; svo er og um hvað annað. Sé einhvör vitgrannur, vesall, ófriður, málhatur, eða hefir nokurn þvilíkan breft náttúrunnar, sem hann fær ekki aðgjört, þá finnaft þó svoddan vitstola manneskur, sem ekki skammast sín að hafa þvilíkt að háði. Seyr þú, syndugur maður, er hann fátækur, seig mér, í hvörju ert þú andugri? Þar hann vantar fémunina, hvörjum mólur og ryð kann að granda, en þig vantar þekkinguna á Gudi og sjálfum þér; er hann vanskapadur og ei svo gjörvilligur, þorir þú að segja það ljótt, sem Gud hefir svo vera látid? en lit þig hið innra, ef þú mátt, og skóða hvornin Djöfullinn hefir afmyndad sálu þína, það þú mátt ekki lita réttu auga til Guds sképnu; hann er vitgrannur og veit ei hvað gjöra byrjar, í hvörju ert þú vitrari? Þar þú með sjálfsþóttanum og hans niðran gjörir þig honum þess fávísari, sem öður maður er heimskum argari. Lúcifer, hvørs að gétid er hér í Evangelíu, var af þeim í Samaría Belzebul kallaður, það er flugna-höfðingi, og það af því, að illstu-önduminn í loptinu verður við flugur samlíkt, Eph. 6; en það er þeirra art, að sækja þar mest að öðrum lífandi sképnum, sem þeim er meinsamast, og hvar sem hörundið er af, þar setjast þær á og stinga; þeim eru hinir ógudligu spottarar lífir, sem eru þróttir

um annars mein, og una sér illa nema einhver steyti sig, sverja sig svo í ættina að þeir féu af Sjandanum, um hvörn Páll talar, Eph. 2: að hann sé einn höfðingi, sem vald hafi í loptinu, verlandi í þvermóðskunnar-börnum. Þessi málhelti drottinn nú svo mig í heiminum, að þótt allir hafi hana á vörum, sem von er, því hún spillir hinum besta hlut, sem er gott mannord og rykti, þá geta svo fáir vanid tungu sína þarum, og eru þeir af Djöflinum þungliga plágadur, sem þanninn lyndir eru, og væri öllu betra að þeim væri tungan úr munni skorin, heldur enn að þeir féu veltalandi til þess að safna sér þeim syndum, er því valda, að þeir efi fá einu vatnsdropa til að fjæla hana með, nær þeir þínast í helvítis-elði, Lúca. 16, af hvorjum St. Jakob segir, að þvílíkar tungur séu upptendradar; því ef Endurlausnarinn skipar að útstinga það augað, sem hneirlar, Matth. 18, þá er líklegt að hið sama megi þess heldur um tunguna segja, sem hún er hafari til að drýgja fleiri og verri syndir, nær hún misbrúfub er. O, Herra Jesú Kríste! þú saklaus! Guds=Lamb! sem efi upplauft þínum munni, heldur enn sandar til slátrunar leiddur, Esa. 53, virðst þú að temja vora tungu til að losa og dyrka þitt heil. nafn á meðan vér hrefjumst í útlegð þessari, svo að vér þér eylist lof sýngja megu í dýrd himnanna, með öllum útvöldum Guds börnum, amen!

Sunnudaginn í Midsöstu.

Gudsþjallid, Jóh. 6 Kap.

U þeim tíma: eptir þetta fór Jesús yfir um sjáfarhafid Galíleæ, sem liggur við stadinn Tiberíadis, og mikill mannfjöldi fylgdi honum eptir, þvíad þeir sáu hans jarðteikn, sem hann gjörði á þeim sem sjúkir voru. Jesús gekk uppá eitt fjall, og settist þar niður með sínum lærisveinum; en þá var Páskahátid Gyðinga nálæg. Og Jesús leit þá upp, og sá að mikill mannfjöldi kom til hans; þá sagði hann til Philippum: hvaðan kaupum vér braud svo að þessir neyti? en þetta sagði hann til að freista hans þar með, þvíad hann vissi sjálfur hvað hann vildi gjöra. Philippus svaradi honum: braud fyrir tvö hundrud peninga nægisti þeim efi, svo að hver einn fái þá nokkud lítið. Einn af hans lærisveinum, sem að var Andreas bróðir Símonar Péturs sagði honum; eitt ungumenni er hér, sem hefir fimm byggbraud og tvo fiska; en hvað skal þetta á meðal svo margra? þá sagði Jesús: látið mennina setjast niður að borða, en þar var í þeim stad gras mikil; og þar settust niður að borða fálmmenn, að tólu nær fimm þúsundir. En Jesús tók braudin, þá hann hafði þakir gjört, og fékk sínum lærisveinum, en þeir feingu þeim sem til borðsins höfðu setst; slíkt hið sama af fíftunum, svo mikil sem hvor

vildi hafa. En þá þeir voru mettir, sagði hann til sinna lærifveina: safnið saman þeim leifum sem af geingu, svo að ekkert spillist. En þeir söfnuðu þeim saman, og fylltu upp tólf karfir meður þessar leifar, af þeim fimmm byggbraudum, hverjar að voru auk þess, sem þeir höfðu nýtt. En þá er þessir menn sáu hvört teikn að Jesús gjörði, sögðu þeir: þessi er sannarlega sá Spámadur sem í heiminn skal koma. En þá Jesús formerkti það, að þeir mundu koma og handtaka hann, og gjöra hann að konungi, veif hann einsaman burt, upp aftur á fjallid.

Fróðdómur.

Þinn af þeim gömlu spekingum sagði forðum daga, að náttúran væri ánægð með lítið; en ef vér eigum að skrifa undir með honum, þá munar nokkuð hvörninn náttúrunnar þýðing er tekin, því tilgjafi fyrir þetta ekki nema sál og líkhami í sjálfum sér, þá er það satt, að þau þurfa ekki mikils við af veraldligum munum sér til viðværis. Þegar líkhaminn er ósoltinn og ófrosinn, þá er honum nóg; en þegar sálin gírnist ei framar, þá er hún ánægð, og varðar litlu með hverju þessi naufþurst er uppfyllt, því eins vel undi Adam í skinnfyrtilinum, Gen. 3, og Salómon í allri sinni þryði, Matth. 6, og Jóhannes öllu betur í útsalbs-selðinum, Matth. 3, heldur enn Heródes í sinni purpur-akápu, Ps. 12. En sé náttúrunnar glösa tekin fyrir syndumspilt mannsins edli, þá hefir hún nær því aldrei nóg; hún er eldinn líf, sem þess meir logar sem meir er í hann borid. Blóðsugan fleppir húðinni um síðir, þegar hún er fullorðin; en syndumspilt náttúra sjalbann því er hún legst á; sáðningin er henni orðsók til æ-meita húngurs, og hún verður aldrei söðd nema með sultinum; vilji nokkur sedja hennar fýkn, þá tekst það ekki með öðru móti, enn að draga við hana söðrid, svo hún dragist sjálf upp um síðir. Hvað lítills að náttúran af sjálfri sér viðþurfi, það kinnir oss Trélfarinn hjá Lúci. 12, meðal annara, þar hann segir: verid ekki hugsjúkir fyrir yðru lífi, hvað þér flutub eta, eða fyrir yðar líkhama, hverju þér flutub klæðast; er ekki lífid meir enn sæðslan, og líkhaminn meir enn klædnadurinn? En þótt að vor náttúra þurfi ekki margra hluta eða mikillar umfögunar við, þá hefir Guð samt tilfíklad, að madurinn skuli með erfidi næra sig af jörðinni alla sína lífdaga. Það gamla lögmál stendur ennú i dag óráðad: i sveita þíns andlitis skalt þú þíns brauds nepta, Gen. 3. Guð hefir lofad að blessa Ísraels erfidi, Deut. 28, en ekki hans idjuleysi; hann gefur að sönnu þeim er hann elska sitt draud, þá þeir sofa, Ps. 127; hann lætur himininn rigna, jörðina gróa, fénadinn ávartarsaman verða og vötnin af sér gefa allra handa fíffa, þótt madurinn sofi; en samt hefir hann þó ekki hér með leyst að hann skuli aldrei vaka; eingum hefir hann heitid að fleikt gjæs flugi sljúga i munni honum. Letin er einn lífandi daudi, og vafandi svefn, og vinnur ekki nema til óþokka bæði hjá Guði og mönnum. Ef nokkur réttir einhverjum ölmusu og hann nennir ekki við að taka, hvað kann sá við því sem gefur? og svo er það einnvegin, þegar Guð upplýkur sinni mildu hendi, til að sedja allar lífandi flépnur, og lætur grasid vara á jörðinni, fíffinn thýngast i vötnunum, fénadinn ávartast á landinu, enn mennirnir forsóma að hirða þessar Guðs gáfur; er þá nokub skuldin hjá vorum Skapara? lángt frá því. Man lét hann rigna að sönnu á eyðimörfunni, Erób. 16, en sjálfir máttu Ísraels synir það saman lesa, og aldrei veit eg að manninum sé atvinnu sinni lofad, nema hann hafi umfögun þar fyrir með sínu erfidi, þó ekki með heidingsligri búfsorg, með hverri Guð bannar að þýngja hjörtun, Lúci. 21. I einu orði að segja, að leita fyrst Guðs ríkis og hans réttlætis, svo oss allt annað gott tilleggjist; Matth. 6; það er sá rétti vegur. En þaðan frá liggja tvær villigötur, annur til leti og ómennsku, annur til ómikillar áhyggju. Þáðar verða oss bannadar i upplefni Evangelíðs; af hverju og vil það alleina tala i þetta sinn: hvörninn vér eigum fríslíga og ærliga að leita næringar vorrar. Hjálpa oss þar til, góði missunsembanna Þadír! fyrir Jesum Christum, amen!

U t l e g g i n g i n .

Upphafi þessa h. Evangelíi heyrum vér, h. G. e. að þegar voru Herrar fóru yfir um sjóinn, sem liggur við stáðinn Líberías, þá hafði mánnafjöldi mikill fylgt honum eftir, þvíad þeir sáu þar jarteiknir, er hann giordi á þeim sjúku. Samlaga hefir það verið eyrindi þessa fólks, að heyra Jesúm og hans kénningar, hvörjar hann stöðfesti með fraptaverfunum; þeir telja ekki eftir sér að fylgja honum eftir, þó hann gengi á eyðimörku, því Jesús gekk uppá eitt fjall, segir Textinn, og þeir fást ekki um það, að þeir höfðu ekkert til matar með sér, og ei heldur var þar að fá í vöbygdinni. Þar héraf, kristinn maður, hvörninn þú átt að haga dagliga þínu framferði; þessir voru 5000 að tölun, en Guð gjæfi að 5 fundust í morgun þúsundum ámeðal vor, sem láta sér umhugad vera, að leita fyrst Guðs-ríkis, og hans réttlætis, áður enn þeir fara að þungja sitt hjarta með sorgum þessarar næringar. Ekki er hér gétid um að þetta hafi skedd á sabbats- eður hvíldar-degi; það hefir og ekki verið, því annars mundi Drottinn hafa birtst í samtíðinni, og ekki verið á reisnu þann sama dag; þú skalt og ekki meina að það sé nóg, að þú hlaupir til kyrkjunnar hvörn helgan dag; hvörn dag áttu að offra Guði þakfargjörðinni, því hvörn dag er hans misgun ný og ferst yfir þínu höfði, Ef. Harmagr. 3; þú meðtekur á hvörjum degi þitt dagligt braud með þínum munni, því á og þínum munni dagliga að losa og prisa hann, sem þig og allar lifandi sképnur mettar með sinni velsóknun; en þú ert hildulitill þarum, og þér þyfir þeirri stundu illa varid vera, sem þú gefur Guði til að biðja hann um sína blessan, eins og þó þú sé veitt í því að misskuna þér. Hvörn afgub gjörir þú sjálfan þig? meinar þú að einnar stundar erfíði dragi þér meira enn hans aðstod, sem í einu anguabliki snéri vatni í vin, Jóh. 2; sem með sinni blessan mettadi 5000 manns af 5 byggbraudum? mun þitt víkurverk með allri þinni áhyggju verka meir enn hann, sem á 6 dögum skapadi híd dásamliga stórvirki himins og jarðar? Gén. 1; og þó ert þú froðdan sjálfsbyrgingur, að þú vilt ekki fá hann í líð með þér, áður enn þú gengur til þins erfíðis. Veitst þú ekki að maðurinn lifir eigi af einufaman braudi, heldur af sérhvörjn orði, sem framgengur af Guðs munni, Deut. 8. Tveir vegir liggja til allsnægta í heiminum; annar ígégnum mikil umsvif með Martha, Lúc. 10, en annar með Maríu, að þvo fætur Jesú með sínum táram, og þerra þær með hárlökum sínum, Jóh. 11. Ekki segi eg, að þessar leidir kúni ekki saman að liggja, og þótt sinn fari hvörja, að þeir kúni ekki báðir að hafa sama nátturstað, því Martha og María kunna vel að ferlikast í einu húsi, þó svo, að hin gjöri ekki þessa af-skípta eður flagi yfir henni, því hún hefir útvalid það góða hlutskiptið; Lúc. 10. Lúskuligt er það hús, hvar forsjón og guðrætni haldaft í hendur, svo að María biður, en Martha stýður; en skuli annarshvors án vera, þá er fá langtum beinni, sem liggur réttlínis til Guðs, heldur enn hún, sem lætur ós flakjast í fringum hans sképnar. Voru áhyggja og erfíði kann að bregðast; hvað margur vinnur baki brotnu, og þrífst ekki samt? en guðrætnin hefir aldrei neðrum brugdist, heldur verða þeim allir hlutir að góðu; jafnvel sjálfur stórturinn, sem að Guð elsta, Róm. 8; séu þeir líkhamliga voladur, þá eru þeir í Guði ríkir; séu þeir foraktabir í heiminum, þá eru þeir þó mikils metnir í himninum. Skal eg kalla

hamm rifan, sem á morg naut og saudi, og ekki miklu heldur þann, sem á himins og jarðar Skapara? ef Guð blessar ekki sína þjónustu með ríððómi, þá bregðst það þó aldrei, að hann blessi hana með sjálfum sér. Sá er ekki ríkur sem mikil á, heldur hinn sem lætur sér nægja; en hann sem hefir Guð, hann er alltaf ánægður, því þegar hann hefir Drottinn, þá fleytir hann hvorki um himin né jörð, Ps. 73. Mig skal ekki furða, þó Guð láti ástundum sína elskendur vanta andlegð heims þessa, því hann hefir gefið þeim langtíð betra, sem er sjálfan sig. Þegar nokkur hleður sitt skip með nýtsamliga vörum, þá léttir hann á sér barlestinni; hvað skyldi hann, sem fullur er af Guði, vilja þyngja sig með mannaþona? og mun hann ei alla vegana varast Djöfulsins snorur, sem Guð hefir einu sinni veiddan í sínu neti? Sá sem Guð hefir, hann hefir meir enn allt, og hann sem ekki hefir Guð, hann hefir minna enn ekki neitt; svo verður gefið þeim sem hefir, og tekið frá þeim sem ekki hefir, einneginn það hann hefir edur meinar sig hafa, Marc. 4. Vör heyrnum framvegis í Guðspjallinu, að Drottinn segir við Philippum: hvar kaupum vér braut, svo að þessir neyti? Allt vald hafði Jesús á himni og jörðu, Matth. 28, þó ráðgaft hann um þetta við sinn lærisvein, hvar þeir kunnu sæðslu að kaupa; með hversu orði hann bendir þér til, kristinn maður, hvornin þú átt að leita þinnar atvinnu, sem er í allan leyfsligan máta; ekki að Andskotans ráði, því hann stælur öllu því hann ræður til, og ert þú þá hans þjófnautur, ef þú fyrir hans áeggjan útvegar þér föstur; ekki með okri, því Drottinn segir: þú skalt ei fá þína peninga þínum bróður til okurs, Deut. 23; ekki með kágun edur harðdrægni, því Guð hefir andstygd á þeim, sem selur lítilmagnan fyrir einn pening, og hinn fátaka fyrir einn skó, Amos. 2. Næst þessum sitja í Andskotans ríki þjófarur, sem útrétta sínar hendur til annarligra fjármuna, um hversja St. Páll segir, 1 Cor. 6, að þeir ekki eignist eyllist líf; og í samleiða þá er þjófurinn sviðringur, bæði fyrir Guði og mönnum; að sonnu segir Eyrach, Kap. 20, að líbanligri sé þjófurinn enn lygarinn, þó munni báðir til ólúku verða. En þegar einn ódæða-skélmir tvinnar hvortveggja saman, mun hann ekki fletta ólúkunnar snoru handa sínum eiginum hálsi? og þótt hann megi umflýa þá tímálgngu, þá er ekkert vífara, enn að honum sálgað verði með eyllifri kirkingu í helvíti, því eg hafði nærri því sagt, að það væri þjófsins lúka, ef hann yrði hengdur, ef ské mætti að gálginum friaði hann frá helvíti. Heyrið þér, Satans-börn! ef nokkrir eruð, sem megid orð mín heyra, edur til þeirra spyrja: eruð þér enn nú ekki óþyrstir vorðnir af blóði fátaks almúga hér í landi? nær viljið þér láta af að útsjúga hús þeirra sem yður forsorgun veita með sínu erfði? skulu Guðs-börn lengi bera yðar sviðringar? á Guð ofs lengi reidur að vera fyrir yðar-fatir? gengur yður það ekk til hjarta, að hann straffar þá fyrir yðar skuld, sem yður ala? hafði þér ekki heyrt, hversu Guð varð reidur við Ísrael fyrir ein-saman Ahans þjófnad? Jóf. 7; vitid þér ekki, hvað Drottinn segir hjá Zach. 5: það er sú belvan, sem útgengur fyrir landid, því allir þjófar verða sagdir frómir eptir þessu bréfi, en eg vil það framkoma láta, segir Drottinn Zebaoth, að það skal koma yfir þjófsins hús, og þess hús, sem sver falsfliga við mitt nafn; og það skal blífa í þeirra húsi og eyða því með þess stókum og steinum. Þeirskid þér þá, fyrst hann líður yður að plága sín börn, meðan yðar tími yfirstendur og makt myrkrauna, það Guð muni vera eins og þér,

af því hann þegir, Ps. 50, og sér þó þetta, og efi vitja um síðir yðar ógudlegs athæfis í sinni reidi, sem að bræmum allt til næsta helvitis? Deut. 32. Þar fyrir látid af illu, ó, þér eitruormar og nöðrafyn! og lærid gott að gjöra, Esa. 1; hvær hann hefir stolid, hann steli ei framar, heldur erfði með höndunum! Eph. 4. Maurinn er einn veikur hópur, þó útvega þeir sína fæðslu um sumartímann; kúnisinn er og veikur lýður, þó byggja þeir sitt hús á steinmá; grasshoppurnar hafa eingan konung, þó ganga þær allar út í hóp; gangurófan vinnur með sínum fótum, og er í konunganna hihýlum, Orðskv. 30; þetta gjöra hin veselustu kvifindi jörðar; en hvað gjörir þér, sem Gud hefir gefið skynsendarfulla sál í heilbrigðum líthama? D, þér hin hreksísa kynslóð! hvorsu viljid þér umflýa Guds reidi og fyrirdæminguna? Matth. 23, nema þér ydrift af hjarta. Guds spjallamadurinn segir, að Jesús hafi talad þessi orð til að freista hans með; því hann vissi sjálfur hvað hann vildi gjöra; þú skalt og efi láta þig þad undra, þótt Gud reyni sína, kristinn maður! Gud freistar að sonnu einkis manns til ills, segir Jakob, Kap. 1; en til góðs freistar Gud mannsins, svo að reynsla vorrar trúar finnist gullinu dýrmætari, 1 Pét. 1, til lofs og dýrðar Krísto. Abraham varð freistadur, Gén. 22, svo hann væri fyrirmyndum allra Abrahams sona; sú kananista, Matth. 15, svo enginn orvænti, þótt Gud megji þegja um stund við bænum sína barna. Merkiligt er þetta, að Drottinn spyr Philippum að þessu framar öðrum; sannliga, því hann hefir trúarveitur verid, svo að þad dýrðliga fraptaverk, er hann vildi gjöra, mætti þess betar ganga honum til hjarta; eða hvað segir vor Herra, Jóh. 14, við sama lærisvein, er hann beiddi að hann sýndi þeim Födurinn: trúir þú efi að Födurinn er í mér og eg í honum? og öðruvísi vörn hinir lærisveinarnir á sig komnir, hvar fyrir Endurlausnarinn straffar þá, Matth. 16, þá þeir höfðu braudid eptirskilid, segjandi: ó, þér litlitrúadir! enn þá skiljid þér efi, munid þér efi þau 5 brandin, þar eð voru 5000 manna, og hvað margar karfir þér upptökud? Svo vill nú vor Jesús með reynslunni og auglýssingu síns almáttis midt í freistingunni smámsaman innplanta trúna hjá sínum lærisveinum, og sama gjörir hann enn nú í dag, þá hann hjálpina undandregur, eður lætur venjulich lífsmedol brefta. Gud náði, þótt menn féu Krísti lærisveinum í flestu ólíkir nú í heiminum, þá finnst þó margir þeirra líkar í þessu; braud fyrir 200 peninga nægir þeim efi. En hvað gjörum vér? strar sem vér höfum efi fullan maga matar, þá er þar munnurinn fullur orvæntingar; ef þar er efi allt fyrir augunum sem eta skal, þá segir hinn vandrúadi: þótt Gud gjöri glugga á himininn, þá kann þad efi að sté að menn lifi, 2 Kóng. 7; en hinn matvandi getur efi lifad við þad léttneti sem dagliga fellur, hann segir: hvar vill þessi géfa ofs kjöt á eydimorku? Núm. 11; sýnist nokkud ómöguligt, þá hæðir mannlig skynsemi þar að. Hvorninn skal þessi géfa ofs sitt hold að eta, og sitt blóð að drekka? Jóh. 6; þessi orvæntingarinnar og óþolinnaðisord byrgja tíð og opt aptur Guds miskunar íður, svo hann lætur hinum gudlausfa verða eptir trú sinni. Seyrid þér mér, er þá nokkurt orð ómáttugt fyrir Gudi? hann sem skapad hefir steininn, kann hann efi að géfa vatn af honum? Núm. 20; hann sem gjört hefir vatnid, hvað létt veitir honum að umhverfa þvi í vin? Jóh. 2; er honum nokkud bágar að láta mig finna gull í fíffins munni, heldur enn í fílsnum jörðar?

Er ekki hrafninn gráðug sképna; þó lét hann Elíam fá af hans munni kjöt og brand, 1 Róm. 17; þrífur nokkur oleum út af leirkerum, og þó fyllti Spámannsins bæni og ekkjunnar trú svo mörg kór allt á barmna, 2 Róm. 4. Þú segir Guð gjörir ekki fraptaverk á þessum dögum svo sem Elíæ; eg meðlénni það, því þess gjörift ekki þörf; Guð hefir gjört svo mörg fraptaverk síðan Elíædaga, að fá sem ekki vill Guði trúna fyrir þau, hann mundi ei heldur trúna, þótt hann sei Elíæ fraptaverk; þar eru ei heldur margir á vorum dögum, sem þjóna Guði eins og Elías; væri þar Elíæ trú, hans árvefni og ástundun i Guðs þjónustu, þá trú mér til, að Elíæ Guð er einn og hinn sami, og ekki umhreyttist hann. Þú segir: Guð gjörir engin fraptaverk; en hvort er meira að gjöra alla hluti af eingu, Gén. 1, eða að gjöra vatn að víni, eða steina að brandum; mér sýnist ekkert meira fraptaverk enn það, að Guð kann að forförga þann vantrúaða. Lærisveinarnir gátu ekki útrekib Dámgmeinnadöfulinn fyrir þeirra vantrúar sakir, Matth. 17; en eins mikib valb hefir Guð yfir Djöflinum sem yfir öðrum sínum sképnum; því sýnist mér það yfirmáta mikib fraptaverk, að Guð lætur hinum vantrúaða og óþaklata nokurn hlut að nokru góðu verða. Þar fyrir e. G. b. ef mannligur veikileiki kann að koma inn hjá oss, svo sem Krísti lærisveinum, ef vér erum þeim líkir i trúarveifinni, þá verum þeim ekki ólíkir i hlýðninni; þeir gjördu stítt er þeim var skipað, þeir stóðu ekki upp i nösum á sínum Herra, eins og að væri þetta ómedal, svo sem að gjöra vorir þjónustumenn á þessum dögum; sé þeim skipað nokkud óvenjult, þá hrópar hinn lati, að þar sé ljón á veginum, Orðskv. 22. Gjörum því verk fallanar vorrar i Guðs ótta, og vörpum allri vorri áhyggju uppá Guð, hann mun því vel til vegar koma, 1 Pét. 5. Jesús tók brandib i sínar hendur, segir textinn: i þær blefsudu hendur tók hann það, i hvorjar Fadirinn hefir lagt alla hluti, Jóh. 3.

Framar segir Guðspjallib að hann hafi litib augninum til himins og gjört þackir. Ei þurfti vor Jesús þessarar blefsunar við, til að gjöra fraptaverk fyrir sjálfan sig; það vottar hann sjálfur hjá Jóh. 11, segjandi: eg þacka þér, Fadir, að þú bænheyrdir mig; en eg vífsi þú munnir mig bænheyra, heldur vegna fólksins, sem ikringum er, svo að þeir trúi. Það þú hafir sendt mig. Þar fyrir skalt þú vita, syndugur maður, hvorjum Guð gefur dagliga sína blefsan, að þinn Endurlausnari hefir gefib þér eitt blefsað dæmi hér með, það þú trúna skýldir, að þin faung og fæða verður þá helst til blefsunar, þegar hún er i hans nafni blefsud. Það er ei minna verib að gjæta feingins fjár enn að afa; somu atferb skal og krístin maður hafa til hvorstveggja; eg sagbi fyrir skommu þess skýlbi i Guðs ótta leita, svo segi eg ennú, að þess skal i Guðs ótta neyta. Svab segir Drottinn um þá sem treysta á mátt sinn og megin, Esa. 8: verib illir þér lýðir, og rennib þó undan; herklæðib yður, og hlaupib þó á flotta; búib yður út, og flýib þó undan; ályttib eina ráða gjörb, að þar verbi þó ekki af; hafib samtök, en það hafi þó eingan stad; og allt eins eru fofn manna og aðdráttir fyrir utan blefsan Drottins. Margur hirdulaus meinar að þetta sé ekki nema fánytt hjál, fá eð ekki einasta bleypur sem annar hundur til sinnar fæðu, heldur og lætur sér aldrei til hugar koma að biðja Guð að blefsa sín efni. All sképnan er gób, segir Páll, 1 Tim. 4, og ekkert burkfastandi, ef hún er með þacklæti meðtekin, því hún helgast fyrir orðib og bæninga; en Guð náði hvaba þackir hin eylla Miskumsemi má

fá fyrir sína dagliga blessan hjá morgum manni. Eg meina það sé samast, að vér setjumst niður að eta áftundum, og risum upp til að dansa, Erób. 32. O, manneskja! er þá Guð leingur að svipta einn að gefa, reidur heldur einn misskunninnur að vera, Eyrach. 5. Láti hann ofs nokkud mótdregt tilfalla, það liggur svo þungt með ofs sem blý; en ef hann opnar sínar miskunnarrika orlætis hönd, það er hjá ofs léttara einn físi. Framvegis stendur í vörum Texta: að Jesús hafði feingid sínum lærisveinum braudid, en þeir feingu þeim, sem til borðsins sátu; slíkt hið sama af fískinum, svo mikid sem hvor vildi hafa. Þetta sýnir mér vera ein ágæt lífsregla fyrir kristinn mann, hvornin hann á að honðla með Guðs gáfur, sem honum eru í hendur feingnar. Jordin er Drottins og allt: hvað þar inni byggir, Ps. 24; sína ráðsmenn hefir hann sett yfir eigar sínar; hvor er sá trúu ráðsmadur, segir Jesús, Lúe. 12, er hans herra setur yfir sín hjú, það hann gefi þeim í réttan tíma það sem þeim ber? sá er sá þjón, sem hans herra finnur svo gjöra, þá ed hann kemur. Eins og Jesús fék sínum lærisveinum í hendur braudid, til að útskipta því meðal borðsitjandanna; svo hefir hann og þeim, er honum þóknað, afhendt audlegð þessa heims, til að útbýta meðal þurftugra. Þú skalt ekki meina, kristinn madur, að það sé allt þitt eigid sem þú meðferdis hefir; það braud sem afgangs er í þínu húsi, er forþorgun hins volada; sá mottull er þú þarft ekki að brúka, er flæði hins nafta, Lúe. 3; þau fannig, sem á amtan veg hjá þér skemmiast og fána, eru lífsbjörg hins naubþurftuga; þar fyrir gjörir þú svo morgum fátækum órætt, sem þú mættir annars þér að skadlitlu hjálpa, ef þú því inniheldur, þá þinn voladi, sem er sannur olmusumadur, vid þarf. Ei þurfum vér að brjóta niður vorrar kornhlöður og gjöra adrar stærri, svo leingi vér höfum fátæka hjá ofs; kornid liggur idjulaust í hlöðunni og verður kanusfé umfíðir af ornum uppéid, en hjá þínum fátæka ber það ávort, svo sem á akrinum. Svöðban ákrmenn eru næsta þarfir; eg vil heldur sá einu korni í múnn hins fátæka, heldur einn tin í jordin; eg vil heldur sá þínum volada tíu peninga, enn kasta hundrad á mángarans börd, hann mun því með þúsundföldum ábata apturflíla, ef ekki í þessum heimi, samt í upprisu réttlátara, hvar einu vatnsdryður mun ekki ólaunadur verða, Matth. 10. Þinn rángláti ráðsmadur var ófrægdur vid sinn herra, svo sem hefði hann eydt hans góti, Lúe. 16; meinið þér ekki og að hróp hins fátæka og eckjunnar, muni ófrægja þá í himninum fyrir lífanda Guði, sem liggja á Guðsgáfum, svo sem ormur á gulli, og ala-ágrindina, en fátækur fellur af húngri í frosti og stórri neyð? Því er illa útsóð, sem ofvel er geymt, því slíkt er elds-matur og ormafæða, en kemur ekki í Guðs listuna, svo það verði að himneskum fésjóð, hvarjum mólur og ryð kann ekki að granda, Matth. 6. Þórdum daga í gamla Testamentinu, þá hafði Guð stílid sér víssar fórnir fyrir syndirnar; ekki í þeirri meiningu, að blóð uranna og hafranna kynni að hreinsa samvitfurnar, heldur voru þar í fyrirmyndud eptirkomandi gjæði, sem er blóðid Jesú Krísti, hvort ed hreinsar ofs af öllum vörum syndum; en þessir tíðafíðir eru fyrir laungu afteknir, þar Guðs eingétinn Sonur er í holdinu opinberadur, og hefir fyrir sitt eigid blóð einusinni inugeingid í það allrahelgasta, að útvegadri eylífri endurlausn, Ebr. 9; þó eiga vorar fórnir og upplýptingar ossur dagliga að uppfíga í himnin fyrir Guðs háfæti, ekki einasta með bæn og andvarpan, heldur með olmusugjörðum vid

fátaka. Þínar bænir og elmsúgjurdir eru uppstignar fyrir Gud, sagði Postulinn við Kornelíum; Post. gb. 10. Það er sú förn sem Gudi líkar framar einu blóð uranna og hafranna; þá það framkémur af trúðu hjarta, því segir Páll til Hebr. 13: gott að gjöra og að útbíta gleymid efi, þvíad slík offur þófnast Gudi. Hvar fyrir minn Gud láta summa menn vera ríka, summa fátaka í heiminum? möguligt er honum að láta alla vera jafna, og eingan þurfa annars með. Margar eru orðsafir þar til, en þó efi hin síða, að Gud vill láta sig dýrka af svoddan manneskjum; það þér gjörduð einum af þessum minnstu, það gjörduð þér mér, segir alls holds dómari á síðasta degi, Matth. 25. Mikid er það, að Gud, sem er eintis þurfi, vill þiggja í því, sem hinum fátaka er gott gjort; þar eigum vér að sýna vora elstu til Guds; þar er skóli vorrar guðhræðslu; þar er það altari, sem vér eigum að leggja vora gáfu uppá. Ein brúdir skéntir sér við mynd síns brúðguma þar til hann kénur. Vor meistari er nú tekinn frá voru höfði og hafinn yfir alla hinna; mig hafid þér efi alltid hjá yður, en fátaka hafid þér hjá yður, sagði hann Jóh. 12. Þeir eru hans lífandi eptirmynd, og hans limir sem fara út og ántur, og efi hafa hvar þeir kúni höfði sínu að halla að; eg meina efi þá, sem fyrir ómennsku safir biðja um elmsú, edur hina drambömu letimaga, sem alla hluti heimta af sjálfsvaldi, og gjalda belvan og formæling í laun, ef þeirra háls er efi fylltur, heldur þá, sem annaðhvort hafa slitid sinni heilsu með ærligu erfíði, eða Guð hefir sinn kross á herðar lagt (því efi heyri eg minn Herra hafa nokurn hlut með sjálfsfylðu útheimt, þó hann hefði allt vald bæði á himni og jörðu, Matth. 28), þá byrjar að meðtaka í Jesú nafni, og minnast þess, er Drottinn band, Deut. 15: alla tíma munu þar verða fátakir í landinu; því býð eg þér og segi, að þú skulir upplýska þinni hendi fyrir þínum bróður, sem þurftugur og fátakur er í landinu. En þá þeir voru nú mettir (segir Tertíum), sagði hann til sinna lærisveina: jafnuð saman þeim leifum, sem afgangs eru, svo að ekkert spillist, og að þeir hafi fyllt upp tólf karfir með afgangsleifar. Þér kénir vor Endurlausnari þér, syndugur maður, logmál kristiligrar forsjónar, sem er að hirða vel Guds gáfur. Guð sá allt það hann hafði skipað og sjá það var allt harla gott, segir Ritningin, Gén. 1; ef það var allt gott fyrir honum, í hvørs augliti himnarnir eru efi hreinir, Job. 15, skylði þá nokkur sképna vera svo andvirdilig í þínum augum, ó, sauruga manneskja! að þú vildir þar efi umhirda? O, Herra Guð! vorar syndir, vorar syndir, vort óþacklæti og ófmetnadur stendur mér nú fyrir augum. Hvað gjörum vér á þeim góðu tímum, þegar Drottinn lætur sína blessan á mælingar falla af hinnum ofan í vort skaut? munum vér næsta hirtnir vera í landi þessu að samansafna þeim leifum, sem afgangs verða? er efi allur annar hegðoni dýrmætari í vorum augum enn það, sem Guð gefur oss til fósturs? velgir efi vora þjónummenn við dagligri fæðslu? hirða menn stórt um að nýta Guds gáfur svo sem gjöra mætti? Þessar syndir berum vér síðan; kannst þú kæmi sér ærid vel í dýrtíðinni, sem enginn nýtir þegar allt er nóg. O, hvað margann kann þá að húngra eptir því, sem hann nú föttredur! Þó föstum vér skulðinni uppá Guð, enginn gáir að því, að oss er þessi hefndin næsta málklig, og að vér höfum það og annað þúsundsinnum verri forskulbad. Láttum oss þess

ara synda ydast, börn mín, og þær til hjarta ganga með guðrækiligum ásetningi að breyta forsjálliga framvegis. Guð hefir einnig hlut gjörðan forgjöfins; svo vill hann og ekki láta illa né ónaðsýnliga þar með fara. Svo er og ei helður Guði þæg metordagirnd þeirra, er söa Guðs gásum til að útvega sér stórt nafn þar með. Svad talar Drottinn um þá, er gjöra sínar elnuður fyrir mönnum? sannliga segi eg yður, það þeir hafa sin laun úttekid, segir hann, Matth. 6, það er hégómadyrd og fánýtt hrós mannanna. Frelsharinn lét gæfa þessu fólki að eta, þar til þeir voru mettir, því er afgétt skipadi hann upp að safna; það er fristiligt að metta mága hins húngrada, en að sedja auga hins gráðuga, er ónaðsýnligt. Þar eru margir, sem menn gjöra verri með ósmiflu orlæti og altd reicubúna til að gapa eptir sama; það er guðrækiligt að safna nægtum, þegar vel geingur, svo þar sé til að hjálpa af i þeirri vundu tid; það er ein góð forsjón að minnast þess umlidna, hugsa um það nærveranda, og sjá fyrir því ófömma, þó fyrir utan bátförg og ófristiliga áhyggju. Jósephs framsýni er hrófab, að hann fyllti kornhlödur Pharaónis á þeim góðu árum, og frelsadi landid af húngrí, þá illa gétt, hvar fyrir hann kalladist: Landfins Fadir, Gén. 41. Það er og hálfu verri að eyða ónaðsýnliga uppá sjálfann sig i ósmetnadi klenadarins og óhöfi matar og dryckjar. Ald sonnu hefir Guð ekki bannad að hafa innbæli af sínum sképnum, þó svo, að menn gledji sig með ótta, og gleymi ekki hinum þurftuga. Ekki er víst, að dómur hins rífa hefði vordid svo skelfiliga strángur, hefði ei Lazarus legid vantandi fyrir hans dýrum, Luc. 16. Sjálfur Guð hefir gæfid eitt logmál hér um sínu fólki, Deut. 16; þú skal vera gladdur fyrir Drottni þínum, þínn sonur og þín dóttir, þínn þénari og þín ambátt, Levittinn, sem er innan þinna portdyra, hinn framandi, hinn fædurlaus, og ekjan, sem er hjá þér i þeim stad, sem Drottinn Guð þínn hefir útvalid, það hans nafn skuli hjá þér búa. Svo hefi eg nú að noðru leiti sýnt þann rétta veg til að leita atvinnu sinnar út af þessu h. Evangelíó, eptir því sem eg skil af Guðs orði; svo leitid nú fyrst Guðsríkis og hans réttlætis, Matth. 6; brútid leyfllig meðel i öllum yðar atþofnum og útrettingum; treystid Guði, að hann muni yður og yðar forförga, þá þér svo gjörid; biðjid þann Almáttuga að blesa yðar faung, yðar karfir og afgangsleifar; gleymid ekki hinum þurftuga og volada; látid yðar elnuður framfoma af trúnni og elstunni til Guðs og náungans; hondlid vareygðarsamliga með Guðs gjöf, og verid þaðlátir bædi i orði og verki; gjörid þetta, og munid þér aldrei illa fara! En Drottinn Guð, eylisur konungur og alleina rikur! hann uppfylli alla yðar naubþurft eptir sínum dyrdarrikðómi i Kristó Jesú, Phil. 4, og gæfi fyrir hans forþénustu, að þér að afstadiinni armædn þessa lífs, mættud innleiddir verda i fögnud yðvars Herra, til að sitja til bords með Abraham, Isak og Jakob, Matth. 8, og mettast af nægdargjæðum Guðs háfs; það bænhefvi mistunfannur Guð, fyrir sínn Són, Jesúm Christum, amen!

Sunnudaginn eptir Miðföstu.

Gudsþjallid, Jóh. 8 Kap.

I þann tíma: Jesús sagði til Gyðinganna og höfðingja kénimannanna: hvör er sá af yður, það hann megi straffa mig um nokkra synd? En ef eg segi yður sannleikann, hvar fyrir trúid þér mér þá ekki? Hvör hann er af Gudi, sá heyrir Guds ord, þar fyrir heyrir þér þau eigi, þvíad þér erud ei af Gudi. En Gyðingarnir svörödu, og sögdu til hans: segjum vér ekki vel, það þú ert Samverskur, og hefir Djöfulinn? Jesús svaradi: eg hefi ekki Djöful, heldur heidra eg minn Födur, og þér vanheidrid mig. Eg leita ei að minni dýrd, sá er sem leitar og dæmir. Sannliga, sannliga segi eg yður: hvör hann geymir min ord, hann mun ekki dauðann sjá að eyllifu. Þá sögdu Gyðingarnir til hans: nú þeckjum vér, að þú hefir Djöfulinn. Abraham er dauður, og spámennirnir, og þú segir: ef að sá er nokkur sem geymir min ord, hann skal ekki dauðann smækka að eyllifu; hvört ertú meiri födur vorum Abraham, hvör ed framlidinn er, og spámennirnir eru og framlidnir? hvörn gjörir þú sjálfann þig? Jesús svaradi: ef að eg vegsama mig sjálfur, þá er mín dýrd eingin. Minn faðir er sá, sem mig vegsamar, hvörn þér segid yðar Gud vera, og þér þeckid hann þó ekki; en eg þekki hann, og ef eg segdi það, og þekkti hann eigi, þá væri eg einn ljúgari, líkur yður; heldur þekki eg hann, og eg geymi hans ord. Abraham faðir yðar gladdist, að hann skyldi sjá minn dag, og hann sá hann og varð gladdur við. Þá sögdu Gyðingar til hans: þú ert enn ekki fimtugur og þó sástu Abraham? Jesús sagði til þeirra: sannliga, sannliga segi eg yður, að áður enn Abraham var, em eg. Þá tófu þeir upp steina, svo að þeir köstudu á hann; en Jesús fordadi sér, og gekk út úr musterinu.

E r o r d í u m.

I annatar Rónganna bókar 9 Kap. lesum vér, að þegar sendimadur spámannsins Elísæi hafði smurt Jesú til kónungs yfir Ísrael, þá hafi hans herra þénarar sagt við hann: hvað vildi þessi vítsíringur til þín? Svo voru nú Ígráms víðarmenn lyndir, af því þeir ekki þöktu Drottins ráð. Eg er og hræddur um, að þótt eg í dag, eptir Guds skipan, vilji smíra þeirra sálir til andlagra kónunga og kénimanna, sem af Gudi eru, með himnesku ólæ, sem er Guds heilagt ord, þá muni eg ekki betur útlíta í þeirra augum, sem höldliga sinnadir eru, heldur enn einn vítsíringur, þegar eg tala um þá hluti, sem Guds anda eru. og höldligr madur ekki skynjar, 1 Cor. 2; og er mér það fyrir minnstu, að eg af mannligum begi dæmbur verði, 1 Cor. 4, því gott er að eiga hlutskipti með St. Páli, við hvörn Jესus landsdómari sagði, þá hann taladi um Kristi þínu og uppeifu framlidinna, að hann væri galinn vordinn, Post. gb. 26. En það ángar mig frammar, að hold og blöð gеsur sér ekki stundir til að rannsaka dýpt og hæð Guds vísfu, og þá speki, sem hann hefir mönnum opinberað. Þegar Jеtir heyrði talad um trúna á Christum, um hreinlíf, um réttlætis, um eptirkomandi dóm, þá skékst hann

við og lætur bíða að hlusta til þess fyrir enn hann hefir lómstund, Post. gb. 24; Agrippa konungi liggur við að verða Kristinn, en fyrir því að hann hefir annað að hylla, þá dregst það undan, Post. gb. 26; hinn ríki unglingur vill að sennu fá að þita hjá Jesú, hvað hann skuli gjöra svo hann eignist eplift líf, en þegar hann hefir að hann skuli selja allar eignir sínar og gefa fátækum, þá verður hann hryggur, Matth. 19. Hvað kemur til þessa? Það alleina, að menn hafa ekki vel smaðað hvað sætur að Guð er; Ps. 34, og ekki komid auga á þá perluna, sem madurinn fá, og selbi allt hvað hann átti fyrir þá semu, Matth. 13; því einginn gignist það sem hann ekki þekkir. Og það er óðsökin hvor fyrir að Guðs heilögu ord verða af svo fáum mæðtekin. Það og annað, að þar er svo mikill óvinskapur á milli holdfins og andans, Gal. 4, ljóssins og myrkursins, réttlætisins og ránglætisins, Christum og Belíal, 2 Cor. 6, Guðs fyrstu og skuggadanna, að einginn kann til Christum að koma, nema fá himneski Fadirinn dragi hann, segir Endurlausnarinn, Jóh. 6, hvor til hann brúkar sitt heilaga ord. En þeir ed ei hjarð um að ganga í ljósinu, eda smæða hið góða Guðs ord og kaupt eptirkomandi aldar, Ebr. 6, hvornin mega þeir umflýja það, að myrkurinn handli þá ekki? samt eru þó Guðs ord líf og andi, svo sem Endurlausnarinn vottar, Jóh. 6, og gullid er gull, þó það verði af svinnunum fötroðid. Svo er og það orðid af krossinum Kristi, heimfka þeim sem tapadur verða; en ofs sem hólpnir verðum, er það kauptur Guðs, segir Paulus, 1 Cor. 1. Ekért stríð átti vor blefsaði Endurlausnari meira við synduga menn hér á jörðunni, enn að gjöra mismun á milli holdfins og andans, svo að jafnvel Nicodemus, sem var einn meistari í Ísrael, Jóh. 3, og guðhræddur madur, hann var í þessu næsta tornæmur: að eg ekki tali um þann ógudliga hóp Phariseanna og Ekristlærðra, sem aldrei vildu láta telja sér trú hérum, og ekki létu sér skiljast það, þó hann sagði: Þér dæmid eptir holdinu, Jóh. 8; þér erud hér að neðan, eg er að ofan, og enn nú í þessu samtali, sem Drottinn á við þann ófyrirlátsama flok Gyðinga, heyrum vér, að á milli ber um þessa spurningu. Eg vil um það alleina tala í þetta sinn, hvornin þeim háttad sé, sem af Guði eru, út af þessum heilögu ordum: Svör hann er af Guði, hann heyrir Guðs ord. Drottinn! gef ofs þinn Andá hér til fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Áf Guði eru allir hlutir í ondverðu e. G. b. svo sem þar stendur Gén. 1: í upphasti skapadi Guð himin og jörð, og enn nú er það svo, að allir hlutir mega af honum segjast, því hann stjórnar og stýrir öllum hlutum, frá því minnsta skrifsvikendi jarðar, allt til þess stærsta dýrs, sem er í náttúrunnar ríki, og í honum erum vér, lífum vér og hrærumst vér, Post. gb. 17. En ekki er það þó meining vors Endurlausnara í greindum ordum; þeir kallast og af Guði að vera, sem í hans náðar sáttmála eru innteknir, svo sem Ísrael var til forna kalladur Guðs fólk, af því þeim var Guðs sáttmál og hans ord í hendur fengid eptir Guðs fyrirheiti til Abraham. Svo erum og allir vér af Guði, sem höfum íflæðst Jesú Kristó í skirninni Gal. 3, og eigum að samteingjast honum í dýrdinni, heilagleikanum og óstraffanligu framferði, Eph. 6. En eins og því háttad er í voru lífhamliga edli, að menn taka ekki altid vort edur afl né adra kosti í arf eptir foreldrana, og margur er sinum ólitur þó skylður sé; svo eru þar fleiri Ísmael heldur enn Ísák í hási Drottins, sem að er kristilig kyrkja, og þeir ganga ekki allir í andanum, sem þó eru í ondverðu af andanum endurfæddir; því er og ekki þetta eiginlig meining vors Endurlausnara í þessum ordum, heldur meinar hann þá sem fyrst eru af vatni og anda endurfæddir í skirninni, Jóh. 3, og Jesú Kristó fyrir fanna og lifandi trú eru implantadur, vordnir andligir kvistir á því blefsaða vintre, sem hann umgétur, Jóh. 15, og bera þar fyrir miklu ávort; hvorjum hann hefir gefid makt Guðs börnum að verða, þeim sem á hans nafni trúa; sem ekki af blóðinu edur holdfins vilð edur mannsfins vilja, heldur af andanum eru fæddir, Jóh. 1; þeir ed sýna það í

sinu framferdi, að þeir séu fluttir frá dandanum til líffins, af því þeir elski bráðurnar, 1 Jóh. 3. Eðli segi eg þeir séu einasta af Gudi sem eru án syndar, því þá yrði eðlert hold hólpid. Ef vér segjum það vér höfum eðli synd, þá tælum vér sjálfa ofs, segir Jóhannes, 1 Jóh. 1; örín er eðli strax sett til rétar trjáanna sem nokkur blöð fölna; þó kvisturinn um nöfra stund veri eðli ávört, þá er hann eðli strax afböggvinn. Sá himneski nrtagards- vörður bíður sinn Föður, að híd vífna tré megi ennúá standa eitt ár, og hann megi bera myki fringum það og rækta það, Lúe. 13; því mun hann eðli kasta því strax í eldinn sem það ber lítinn ávört. Mun hann nokkud útsleekva þann littloganda hörkveif, eða þann bráðada reyri í fundurbrióta, Esa. 42; nei, einganvegin! hann mun forsjálliga breita, svo sem Fadirinn talar um sinn Son, Esa. 53, hann mun auka ofs trúna, Lúe. 17, og bíðja sinn himneska Föður fyrir ofe það hún þrotni eðli, Lúe. 22. Selður tala eg hér um þá, sem syndga að sonnu, en láta þó eðli syndina drottna í sínum dandligum lífhama, Róm. 6, þá sem af manuligum veikleika gjöra híd vonda, er þeir vilja eðli gjöra, en gjöra þó svo mikid gott sem þeir geta, þar eð einn og hinn sami þjónar Guds lögmáli í sínu hugskoti, en þvingast þó til af öfbeldi náttúrunnar að þjóna syndarinnar lögmáli, Róm. 7; og í einu orði að segja, sá sem er syndugur að sonnu, en þó fyrir Krísti forþénusta jafnan í Guds augliti réttlátur, og þótt hann syndgi, þá hefir hann árnadar-manninn á himnum, Jesúm Chrístum hinn réttláta, sem er forlíkun fyrir hans syndir, 1 Jóh. 2. Sá sem þanninn er nú af Gudi og Gud í honum, þegar hann hefir Gud, þá hirðir hann hvorki um himin né jörð, Ps. 73. Þei þeim sem er einsamann! segir Þrédikarinn, Kap. 4, því ef hann fellur, þá er einginn að reisa hann, en sá er aldrei einsaman, sem Gud er með, því Gud er í og með honum, Róm. 14; fellur hann, þá stendur hann upp aptur, því Gud reisir hann; ratar hann í nöfra villu, þá villir þó heimurinn aldrei svo um hann, að hann rati eðli heim aptur, því Guds náðarfullt tillit ávitar hann. Þinn gudlausí finnur ei til, þó hann syndgi, meir enn hinn dandi, þó hann sé barinn; en það hjarta sem lifir í Gudi, það er viðkræmt við brodd syndarinnar. Ei þurfti Nathan leingi að telja um fyrir David, 2 Sam. 12. Drottinn leit einasta til Péturs, og hann gæf út og grét beiffliga, Matth. 26. Sá sem af Gudi er, hann yfirgefur alla hluti Guds vegna, hann er í heiminum svo sem fyrir utan heiminn, svo sem fátakur, og þó marga andgandi, svo sem eðlert hafandi, en eignast þó alla hluti, 2 Cor. 6. Sá sem um hafid siglir, hann hvarar þó jafnan um hvornin hann megi komast í góða höfu; hann sem út á afurinn geingur til að erfíða, hann hefir þó jafnan sitt hús í þáufanum, og til þess gjörir hann alla hluti, að hann fái það vel forförgað; svo er og hann, sem af Gudi er, þótt hann verði að flækjast við ísslanir heimsins eptir nandpurft lífhamaans, þá er hans tafmark hjá Gudi, hann fleppir sér eðli svo við nöfurn hlut, að hann halði ei honum; falli hans erfíði honum létt og vel, það minnir hann á að þakka Gudi fyrir sína gjærnu og eptirlæti; vilji það móðdragt falla, þá yfirgnæfir þó Guds elska hjá honum; of Krísti er honum hunáng í munni, og hans byrði létt á hans herðum, Matth. 11, því Gud hjálpar honum til að bera; hann lærir fyrir Guds sakir bæði hát og lágur að vera, faddur og húngradur, nég að hafa og skort að líða, og alla hluti formár

hann fyrir þann sem hann styrkir, Jesúm Christum, Phil. 4; þótt hann gangi í gógnum myrkur dal og dauðans skugga, þá hræðist hann einga ólucku, Ps. 23; beri svo til að nokkur sé í fángelsi byrgdar, hvað varðar um það? eg sé Pálus og Silas eru langtíu gladari í fángelsinu heldur enn þeir sem að dryðju sitja, Post. gb. 16. Sólin upphíomar þennan vorn hórizont edur sjónhverfishring, og gjörir ásjúð heimsins hjarta fyrir vorum augum, þó getur skýslókin byrgt hana fyrir ós; en hvort vill byrgja fyrir mér þá sonnu réttlætisins sól, Mal. 4, kann nokkur að útilýkja frá mér Góður ljósaðma? Jac. 1; hann sem kom að loftum dýrum, og stóð miðt á milli sinna lærisveina, og sagði: friður sé með yður! Jóh. 20. Kunna nokkur myrkur, nokkrir múrar að lofa hann úti frá mínum hjarta, svo hann gefi mér ekki sínu frið, hvort veröldin kann ei gefa, og hún ætlað muni vera belsiti allra eynda? Ef eg er landflótta, munu þeir nokkur reka mig þánga, hvar ekki er hönd Drottins? Ps. 139. Sé eg foraktaður af heiminum, það er mér nóg, að eg verð heiðradur af Gudi; af báðum kunná fáir undir eins virðtir að verða. Sælir erud þér, sagði Lásurinn, Matth. 5, nær mennirnir hallmæla yður og tala í gegnu yður alla vonðskir fyrir míns nafns sakir, þó ljúgandi. Hvort skal eg nú heldur útvelja að líða illt með Guds fólki, Hebr. 11, eða að hafa tímanligt eptirlæti syndarinnar? eg hirði ei mikil um þá ofundarmenn sem Gud hatar. Hvað létt fellur honum að forsmá heiminn, sem forsmáður er af heiminum; hafi eg mist ágjæti veraldar þessarar, hvað ríður mér á því? Það voru eingin ártokugjæði, sem svo fallvölt vorn, að þau kunnu að missast, og þó eg misti allt það eg á innu að húðinni, þá hefi eg þó ekkert mist, því ekkert af þessu var mitt, þá eg kom nafni í heiminn, en Gud var alltaf minn með einhverju móti, svo eg lifði ekki fyrir enn eg átti hann fyrir Skapara, og það eignarskjal bættist í skirninu, og varð undirskrifað með Jesú dýrmæta blóði, og inniglað með h. Andu, svo að minn vinur er minn og eg em hans, Cant. 6, allt frá móðurlífi eptir sköpunar- endurlausnar- og heilgumar-rettinum, honum vil eg aldrei sleppa, fari allt annað sem andið verður. Taki hann heilsuna frá mér, þá er honum það í sjálfvaldi, eg á þar einga sök á, eg bý í leiguhúsi, og á fá fjálfst að byggja það og brjóta, sem er húsbóndinn; hvorki fæði eg né plantaði það hefur enn Jónas lundinn, Jón. 4. Þó minn sála kunnur um stund að verða brólig í mér sem Jónas, þá veit eg að sú sótt er ekki til danda, hún stendur upp þegar minni heilsgjafari tekur í hönd heimar og segir: Talitha kumi, það er: stálka, ris upp! og er mér það nóg þegar minn betri partur er heilbrigður, það er sálin. Það kann ekki stórum að veifjast, hvors fraktur að Gud er, það sé mér nóg, að eg veit eg er af Gudi, og hann er mér náðugur, þá hefi eg frelsi í böndunum, fæðurland í útlegðinni, heidur í forsmánni, ríksdóm í stertinum, heilsu í sjúkdóminum, allsháttada farfælið í allskonar eyndum og hörmúngum. Hvornin kann fá að klaga, að hann vanti ljós, sem býr miðt í sólinni? kann fá að berja sér um armóð, sem einusinni hefir eignast allar veraldarinnar Skapara? hvað kann mig það að vanta, sem Kristur sé mér ekki? vil eg hafa mat og dryg, þá segir Kristur: mitt hold er sannarlig fæða og mitt blóð saminn drygur, Jóh. 6; vil eg klædnad hafa, íklæðid yður Herranum Kristó, segir Postulinn, Róm. 13; er eg sjúkur og þarf lækninga við, þá er Kristur líffins tré, hvors blóð að þena til heidringjanna lækna

ingar, Spmb. 22; ef eg vil ugglans búa, þá flytur hann mig út í einn sterkan fastala; minn sál vonar uppa hann alleina, því hann er minn von, mitt traust; Ps. 18, minn hjálpi og minn hlíf, svo eg mun ei falla. Hjá Gudi er mitt hjálpræði, minn dýrd, mitt styrktarbjarg og mitt athvarf er til hans, segir David, Ps. 62; kvíði eg við dandannum, þá er Kristur upprífan og lífið, Jóh. 11; og þó að eg deyri, þá mun eg samt lifa, eptir því sem hann lofad hefir; vilji eg hafa alla andliga farfæld, hvørs kann eg að óska, sem að Kristur sé mér ekki? Þar hann er mér af Gudi gjörður til réttlætis, helgunar og eylisfrar sálshjálpar, 1 Cor. 1. Allt þetta hefir já hjá sér, sem er af Gudi, ef ekki svo fullkomliga sem vér viljum, þá samt er þar vilji til hins fullkomna, sem er æðri allri timanligri farfæld; því ef Guds fullkominn ibúð er ekkert annað en himnaríki, þar Gud er allt í ellu, því skyldi þá ekki hans vistarvera með oss á jörðinni, því skyldi hún ekki vera eitt jafnhest himnaríki? sýnisti mér því að þessar tvær sætur muni ekki í sjálfum sér nema því, að ein er betri enn önnur, og ein algjörðari enn önnur, og eingan annan mun gjörir St. Páll þeirra, þegar hann segir, að nær það komi sem algjört er, þá afleggist það sem hálfværf er, og að vér sjáum nú svo sem fyrir spegil og í ráðgátu, en þá munum vér sjá anglti til angltis, 1 Cor. 13; framár, e. G. b. hvað sannarligt er, hvað ærligt er, hvað réttvíst er, hvað hreinsligt er, hvað ástfamligt er, hvað vel fómir, er það dygd nokkur eður gott rýkti, Phil. 4, það hngsár hann eptir sem af Gudi er, og það veitir homum léttara að uppausa af brunni náðarinnar, heldur en þeim, sem leita eptir svobdan í fræðibókum heidingjanna, hvörjir þótt, um dygdir og mannfosti hafi skrifad bæði vel og viturliga eptir mannligum hetti, þá er því altíð svo varid, að já sem dregur úr öðrum farveg, hann má vel vara sig við, að ekki sljóti saurindin í munni með, og þó vatnið sýnisti tætt að vera, þá smættar það altíð af leirnum, svo er og þetta; vilji menn af heims-spekinganna vatnsrennum dregja vísdominn, þá er altíð hett við að þar sljóti ibland nokkrar agnir holdligrar skynsemi, sem að er reidi og fjandstapur í gegn Gudi, Róm. 8; því þó þær séu útrunnar í upphafi af þeim fanna vísdoms brunni, þá fer þeim eins og öðru vatni, að það dregur dām af þeim farveg er það rennur um. Trúid mér, svo eru og spekinganna lækir, að þeir tapa sínum uppruna, þá þeir reima um leirveltum syndumspilltrar náttúru. Það sem aðrir hafa með stórn erfidi, það vinnum já, sem Gud elskar, með stóru eptirlæti. Einn rónverskur heidingi, þar ed hann lá í sínum lystigardi með kunningjum sínum, og þótti vænt um sjálfan sig, hann sagði: Gud gjæfi þetta væri að gjöra vel, meinandi svo, að væri það svo umdælt, þá vilði hann aldrei annað gjöra. En því er ekki svo varid fyrir þeim, sem Gud elska; létt falla loftverkin, segjum vér, og svo er það fyrir þeim, sem elska Gud, því þótt að spilling náttúrunnar stríði á móti því, sem Guds anda er, Gal. 5; þá verðar hún þó léttar yfirummin af elskunni til Guds, heldur en af náttúrunnar froptum. Þegar maðurinn á einn vin og annan kunningja, og þeir biðja báðir um sama hlút, þá latur hann þó sinn vin fyrirsitja, og svo gjörir já sem elskar Gud, þó honum þyki torveldt að láta á móti holdinu, þá metur hann þó Gud meir. Þar voru nokkrir spekingar í fyrindinni, er kolduust Stóici, þeir vildu dempa eina tilhneiging með annari, og setja þær svo í lag; en það er lángsamt nokkud og vinst aldrei vel, því hefubin á þeirri

Hydra *)), sýndumspilltri náttúru, þau spretta jafnskjótt upp aptur, þó þau séu smámsaman afhöggvin. Elfsan til-Guds er einn andligur Herkules, sá ed hálsinn á skrimslinu sunturbrytur, svo þau ná eðfi svo skjótt að vara; hún setur tilhneigingarnar best í lag, eðfi að hún tafi þær burt eins og Stóici vildu gjöra, heldur þvingar hún þær til að gjöra sína skyldu, og temur þær með frjálsligum og inndælum þrældómi; hún kénmir elfsunni að elfska Gud alleina og eðfært annað, reidinni að vandlæta í Guds stad, ofundinni að féppast sem hærst í Kristi skóla, orvæntingunni að vona einfis góðs af heiminum, voninni að þola og bida, glediinni að hafa sína unadsemd í Drottnei, hrygdinni að áugrast sinna synda vegna, hræðslunni að óttast Gud, dyrfsskunni að óttast ei mennina, sem eðfi kunna nema líkhamann að deyða; og hvað er hér margt um að tala, hvörju að allar kristiligar dygdir uppspretta af elfskunni til Guds og náúngans? hvörjar aldrei kunna að skilja heldur einn sólin og birtan; það útmálar enginn betur enn St. Páll, 1 Cor. 13, segjandi: kjarleifurinn er þolinmóður og vingjarnligur; kjarleifurinn er eðfi ofundsjúkur, kjarleifurinn gjörir eðfært allmannliga, eigi blæs hann sig upp, hann er eðfi ofstopasamur, eigi leitir hann þess hvað hans er, eigi lætur hann gjöra sig reidan, hann leitir eigi eptir skada, eigi fagnar hann yfir ránglætinu, en fagnar samleifanum, hann umber alla hluti, hann trúir öllu, hann vonar allt, hann umliður alla hluti. Hvað gott nú sé með svoðdan móti af Gudi að vera, það hefir eðfi þeirra eyra heyrt né auga séð, og eðfi hefir það í þeirra hug edur hjarta komið, 1 Cor. 2, sem af heiminum eru; en uppá það sérhvör og einn kunni að reyna og prófa sjálfan sig, og vita sitt andligt faderni, þá leggur Drottinn hér til eitt kénmitu þeirra, sem eru af Gudi, sem er þetta, að þeir heyri Guds ord; en hvörnin á það að heyra? eðfi svo sem Júdar, þeir ed heyrdu væðu Stephani, og skárust í hjörtum sínum af hatri, Post. gb. 7; eðfi svo sem Ertichus hvörjum varð svo vart undir þrédikur St. Páls, að hann sofnadi og datt daudur ofan úr vindauganu, Post. gb. 20. Drottinn útleggur sína meining sjálfur í þessum terta segjandi: hvör sem geymir mín ord, hann mun eðfi daudann sjá að eyliðu; en þó allra best í eptirlifingunni um sæðid, Lúc. 8, segjandi: að sæðid sem féll í góða jörð, séu þeir sem heyra orðið, og varðveita það í góðu og síðsomu hjarta, og færa þar af ávort í þolinmæði. Þetta er nú víst mark á þeim sem að eru Guds börn; dragi því enginn sjálfan sig á talar, sem þetta heyrir, og atli eðfi hann muni vera af Gudi, ef hann eðfi geymir hans ord; sá saundur er eðfi af hjördinni, sem eðfi þeðfir raust hirdirfins, Jóh. 10; sú elskar eðfi sinn munusta, sem eðfi gétur heyrt hann tala; sá magi er eðfi heilbrigður, sem að velgir við sæðunni. Hvörju má þá Gud lífa í þeirri sálu, sem býður við Guds ordi? Þar fyrir, syndugur maður, ef þér leidast Guds heilögu kénmingar: sért þú tregur til að gánga þángað, sem Guds ord er um hönd haft: þyfi þér fyrir, þá komið er við þín mein og þínar syndir straffadar: virðist þér það léttrægt, sem af Guds ordi er fyrirheitid, og þú áttar það eðfi mikils: ef þú hefir eðfi ástundum að framkvæma það í verfunum, sem þú heyrir með eyrunum, svo sannarliga sem Gud lifir í himninum, þar er

*) Hydra var einn vatns-ormur með mörgum höfðum, svo sem stáðin dikta; þó eitt væri afhöggvið, vör það aptur, en Herkúles hjó á hálsinn svo þau uru aldrei síðan.

ekki hans andi í þér, og þú ert dauður í syndum þínum; þérum er ekki að villast, eg segi sannleika í Kristó, og lýg ekki. Sálín er annaðhvort Guds bráð eða Djöfulsins frilla, segir Augústínus, og þó það þygi gífurlega talad, þá vitnar sjálfur sannleikfins munur það satt að vera hjá Lúc. 11, segjandi: hver hann er ekki með mér, hann er ámóti mér, og hver hann ekki samansafnar með mér, hann sundurdreifir, og svo segi eg, sá sem ekki heyrir orðid, og varðveitir það, hann foraktar það; en sá sem það foraktar, þá mun það fordæma hann á þeim síðarsta degi, Jóh. 12. Eg hafði nærri því sagt, að betra væri að vera kalfur en volgur í sínum sáluhjálparefnum; af hinum stærstu syndurum hafa vordid hinir bestu menn; hvílltur var Manassés? 2 Kron. 83; hvílltur Páll? Post. gb. 9; hvílltur hin bersynduga? Lúc. 7. En það er furduvert, að af einum volgum skuli verda heilagur maður; hvar fyrir? því hann meinar sig ekki að vera vondan, hann segir: eg em auðugur og ríkur vordinn og einkis þurfi, eins og eingillinn af Laódicea; en Gud segir: þú veist ekki það þú ert aumur og fátakur og blindur og nafinn, Dpinb. 3. O, Herra Gud! vert þú ofs náðugur! Gái hver að sjálfum sér, því vær eigum allir fyrir sálu að sjá. Hver á að hugga þig í þínu andláti, ef þú hefir ekkert numid af Guds orði? þú vilt Presturinn komi til þín, þá þú berst við öndina; seig mér, á hann þá fyrst að undirvísa þér? þegar eyrun heyra ekki lengur, tungan talar ekki lengur; seint er að hertlæða sig þegar á hölmum er komid. Sá sem saung með blugum veraldar þessrar á sumartíma líffins, hann má svelta á hinum bitra kuldagdegi dauðans. O, hvað gott væri þá að hafa safnad noktru í kornhlöðu síns hjarta af því góða Guds orða sæði, svo þar væri nokkud til vegaðstis ígégnum þann myrkva dal og dauðans skugga, sem er vegur allrar veraldar frá þessu auma lífi, Jóh. 20. Svo áminni eg yður nú í Drottni og gráðbæni fyrir lifandi Gud og yðar sáluhjál: gangid í ljósinu meðan það er hjá yður, svo myrkurinn höndli yður ekki, Jóh. 12. Þar eru vondir dagar, Djöfulinn er ofan kominn, hafi andi bræði mikla, því hann veit hann hefir stuttan tíma, Dpinb. 12. Mfræðid því ekki Guds heilaga orð, hvort að er sverð andans, svo að þér getid mótsöðu veitt á þeim vonda tíma, Eph. 6. Finni nokkur sitt hjarta ekki rétt stíðad til að heyra það, hann bidji Gud að skapa í sér nýtt hjarta, því það tekur einginn af sjálfum sér; verði hann ekki svo fljótt bænheyrdur, þá bidji hann aptur og aptur, og vilji það undan dragast, þá bidji hann óáskátanliga, Lúc. 18, dag og nótt, og þreyti við Gud með bæninni, að það Lambid af kyni Júda komi, og taki sjálfur þá læstu bók, og virðist henni sjálfur upp að ljúka, Dpinb. 5. Enginn maður skal telja mér þá trú, að Gud minni ekki gefa þeim heilagan Anda, sem hann þarum bidja. Komid og með andmúðum anda undir orðsins heyrn, reidubúinir að meðtaka allt það, sem Gud hefir befað, eins og Pétur sagði við Corneliun, Post. gb. 10. Fánýtar og veraldligar hugsanir séu langt í burtu á þeim tíma, því enginn kann tveimur herrum í senn að þjóna, Matth. 6, sérdeilis svo blifum sem Gud og Bellal eru. Þeinkid ekki svo með yður: eg veit þetta áður, eg hefi það áður heyrt; því þótt svo kunnid að vera, þá hefir Gud sína tíma til að verka í hjartanu, og hann er í orðinu, því séu eyrun, sem að eru dyr hjarta-

ans, altíð opin fyrir Konungi dýrðarinnar. Verid ei Gricsum lifir, um hvarja Demostenes sagði: að þá hann taladi um flugga asnans, þá hefði hann noga tilheyr- endur, en þá hann taladi um Griclands velferð, þá stingi allir fingrunum í eyrun. Látid svíða ránglatinganna taka af yður þann eyrnafláða, sem Páll umgétur, 2 Tim. 4, að þeir vilji heyra það þeim þófnast og hvað nýstárlegt er, Esa. 30; heldur verid lardómunum og ströffunum heilags Anda undirgefni. Farid og ei í mannvirðingar um kénendanna gáfur eður málfari, því allt Guds ord er gott, og sá er eðfært sem tal- ar, heldur Gud sem verkar; Guds fraptur fullkominast opt í veikleifanum, 1 Cor. 12. Hvað er Páll? eða hvað er Apólló? 1 Cor. 3; þeir eru þénarar hans, á hvörn þér trúid, eptir því sem hann hefir hvorjum einum gefid. Drottinn var eðfi í vedrinn, og eðfi í jarðsfjálstanum, og eðfi í elbinum, þá hann taladi við Elíam í hellirinum, heldur í vindblænum, 1 Róng. 19; svo er og Gud eðfi bundinn við stóra málsnild, og hans rífi er eðfi innifalid í ordum, heldur í frapti, 1 Cor. 4. Sá sem alleina tekur eptir falligum ordum og sögrum málsgreinum, hann sleifir nytina, en fjarnann snertir hann eðfi. Vær eigum nytina að brjóta, ef vér viljum rétt fá smacab eptirfomandi aldar sætleif, hvor ofs mun síðan án mælingar framboðin verða í því himnesta brúðkaupi, þar hinn segursti medal mannanna sona, Ps. 45, mun dryckja hana, sem hans hjarta elskar, Cant. 3, með lifandi vatnsstraumum, sem framsljóta af stóli Guds og Lambsins, Opín. 22. Til þeirrar allratignarligustu hátíðar að samansafnast, unn þú ofs, Rónungur eyllifrar dýrðar! og þitt vegsamliga nafn þar eyllifiga að prifa. Bænheyr það, góði Gud! fyrir forþénuftu þíns eingetins Sonar, amen!

A Þodunardag Maríu.

Gudspjallid, Lúc. 1 Kap.

En á þínum sjötta manudi var Gabriel eingill sendur af Gudi í þá borg í Galílaa, sem nefnist Nazareth, til þeirrar meyar, er fóstnud var þeim manni eð Jóseph hét, af húsi Davíðs, og heiti meyarinnar var María. Og eingillinn géð inn til hennar, og sagði: heil fértú, náðarfulla! Drottinn er með þér; blessud ertú ámedal kvenna! En þá hún sá hann, varð hún hrædd af hans ordum, og hugleiddi að hvíllt væri þessi kvæðja. Og eingillinn sagði til hennar: óttast þú eðfi, María! þvíad þú fanst náð hjá Gudi. Sjá, þú munt barn gæta í kvídi þínum, og mun son sæða, og hans nafn skaltú kalla Jesús; hann mun mikill verða, og kallast Sonur hins Hærsta, og Gud Drottinn mun gæfa honum sæti síns fódurs Davíðs, og hann mun ríftja yfir húsi Jakobs að eyllifu; hans ríkis og mun og einginn endir verða. Þá sagði María til eingilsins: hvörninn skal það sté, af því að eg hefi

eingan mann kénnt! Eingillinn svaradi, og sagði til hennar: heilagur Andi mun koma yfir þig, og fraktur hins Hærsta mun yfirstygga þig. Af því, og það hið helga, sem af þér mun fæðast, skal nefnast Sonur Guds. Og sjá þú, að Elíabeth fræðkona þín, hefir og son getid í elli sinni, og þessi er sjötti mánuður hennar, sem kóllud var óbyrja, þvíad Gudi er eðert ord ómáttugt. En María sagði: sjá, eg em ambátt Drottins; verði mér eptir orði þínu. Og eingillinn veif frá henni.

E r o r d í u m.

Evo sem kalbt vatn er þyrstri sálu, svo er góður bodskapur af fjarlægum landi, segir Salómon, Orðskv. 25; það má í dag segja, að vér höfum góðan bodskap heyrð af fjarlægum landi. Hvað er fjarlægur hvert öðru enn himin og jörð, Gud og maðurinn, himnaríki og helvíti? en hvað heyrum vér hér í Gudspjallinu, bræður mínir? Vér heyrum að Gabríel eingill hafi sendur verid frá Gudi; til hvørs? til einnar meyar, sem sötínud var þeim manni, er Jóseph hét, það er til dauðligar manneskju, og eðl var hann einasta til hennar sendur, þótt hann í það sinn átti alleina tal við hana, heldur til alls mannkyns; því lýfir eingillinn á fæðingarnóttu Drottins, er hann sagði við hirðarana: eg boda yður míkin sögnud, þann er skér öllu fólki, Lúc. 2. Móðir Drottins mátti kallast svo sem umbodsmadur alls mannkynsins af Gudi skíðadur, til að taka fyrst allra við þessari heilífusamligri Guds náð, er síðan var opinberud öllum mönnum, svo sem vor fyrsta móðir tók við því blesaða fyrirheiti, að kvinnunnur sæði skyldi sundurmerja höggormsins höfud, Gén. 3, vegna allra sinna erfingja: svo tók og Guds móðir við fullkomnan fyrirheitisins, við hinu fyrirheitna sæðinu, við sjálfum lífhamanum, sem áður var fyrirmyndur í flugganum; því kalla eg þetta góðan bodskap af fjarlægum landi, og játa það satt vera, sem einn sagði um þessa dýrðliga hátt: að hún sé blómstur allra háttida; á henni er kvisturinn af rót Jese teinn fyrst til að blómgaft, Esa. 11. Beturinn er umlíðinn, stórvíðir er horfid og burtvífir, og blómsturinn láta sjá sig í landi voru, segir í Lofkvæðinu, 2 Kap.; já sá blesaði áværtur, er sig kallar blómstur akursins og eina lílu í dolunum, hann spratt upp í Nazareth, er þýðist hin blómlega. Litid var þetta blómstur í fyrstunni; hann var eitt föstur í móðurlífi, síðan eitt barn, og síðast æfi sinnar varð hann hinn fyrirfíttigasti og forsmánatligasti, sem Esajas vottar, Esa. 53; já, minnstur allra þeirra, sem hann með sínum syndum kvalid hafa; en fyrir það hefir hann ádreift marga heidngja, og útbreidt sína dýrd um allar álfur heimsbyggðarinnar, svo að vér jafnvel, sem hér liggjum á þessum hala veraldarinnar, vér búum undir hans flugga, og þótt var sáum af öllum heiminum forsmadur, samt hefir þó hinn góði Gud virðt oss þess, að hann hefir breidt yfir oss sinn klæðasald, þar vér láum allsnaktir á víðaváningum í voru blóði, og sagt, að vér skyldum lifa, Ezéch. 16; því megum vér ei síður enn hvör önnur þjóð í heiminum kalla þessa hátt mikla, og hana með gleði og sögnudi halda. Væri ei þessi gleðligi bodskapur á jörðu sendur, þá væri Krístur eðl fæddur til að helga vora fæðing, eðl umflorinn til að taka á sig lögmálsins bolvan, eðl heidngjunum birtur, eðl dæinn fyrir syndir vorar, eðl uppreisinn oss til réttlætis, eðl uppstígninn til að bjóða fyrir oss, og eðl þessu hann á hvítasunnu dögum sendt sinn Anda yfir sína Þóttula. Því má eg segja, að þessi hátt ber allar háttidir í flauti sínu, og má þeirra móðir kallast; hér hefir Gud Fadir tekt til að halda brúðkaup Sonar síns, Matth. 22; hér hefir Sonurinn trúlofad oss sér í náð og miskunsemi, Hósf. 2; hér hefir heilagur Andi byggt sér eitt musteri, 1 Cor. 6, eðl einasta í honum, sem er hið allrahelgasta í þessari kyrkju, heldur og í öllum hans línum, öllum þeim andligum steinum, sem hans helgidómur er byggdur af hér á jörðunni, og af hans fylling meðrefid hafa, og því vil eg kvæða yður, bræður mínir! með þeim orðum, er hinir lífþráu menn tölubu sín ámilli forðum daga, er Gud hafði frelsað Samarítam af hendi þeirra Sýrlendsku; þessi dagur er dagur góðs bodskapar, - 2 Róm. 7. Skyldum vér þegja yfir því? Kunnug má oss vera vor andlig lífþrá, í hværi þér getnir og fæddir eruim, því skyldum vér þegja yfir þessu mikla hjálpræði Drottins, heldur enn þeir, þar í dag er Guds barna borg af valdi mprekanna frelsud? því skyldum vér draga vora lofgjörð, vora

ndran, vora þackargjörð undan til morguns? Gaungum þvi nær þessu heilaga Evangelíó í nafni Drottins, og hugleiddum af því um stund, hvörfu háleitur og gagnsamur að sé þessi leyndardómur. O, Drottinn! styrk oss með kapti þins Andá, svo að þetta eyrindi megi vel tuckast í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n.

Það er hægra, br. m.! að losa einn hlut, sem eðfi er meira enn almenniligt hrófsverður, heldur enn þann, sem afbrygði er allra annara hluta; veldur það því, að menn géta þryðt þá hluti með orðunum, sem að í sjálfum sér eðfi eru svo þryðiligrir; en hvað flustum vér um þá segja, hvorra dýrd og ágæti enginn kann með orðum að útmála, svo þegar menn hafa sagt um þá allt það sem hjartad fær upphent og munnurinn út-talad, þá er þó eðfiert sagt svo sem verdukt er þvillfri hátign. Amedal þessara dýrðlign hluta kalla eg að vera leyndardóm holdtefjunnar Drottins vors Jesú Krísti. Svab sendiförunni sjálfri viðvikur, þá var til hennar valinn Gabriel eingill, eðfi einn almenniligur eingill, heldur einn höfudeingill. Veralðligrir kóngar og höfðingjar, þegar þeir leita kónfáns sonum sínum til annara kónunga, þá velja þeir til þess eyrindis sína vildustu menn; svo var og Gabriel valinn í þessa sendiför, einn Guds kappi, svo sem hans nafn hljóðar, og hans eingétinum Syni næsta handgenginn, sem ráða má af Daniels spábómsbókar 9 Kap.; hvör og um sig vitnar, Lúe. 1, að hann standi frammi fyrir Gudi. Þvillfur sendibóði hafði vel svo tignarligu eyrindi. En til hvörrar var hann þá sendur? að sonnu til einnar kónungsðóttir, því hún var af húfi og kyni Davíds, en hvörri þá var öll veralðlig kónungstign horfin, svo hún var ein umkomulaus fátæk mey, og svo litils metin af heiminum, að hún féð eðfi annað rúm í géstaherberginu, enn einn stall til að leggja í sinn frumgétinn Son, Lúe. 2, himins og jarðar kónung. O, hvað satt er það sem Þvillullinn skrifar: það sem ógöfugt er fyrir heiminum og það sem einfis metið er, það hefir Gud útvalið, og það sem eðfi er, svo hann afmáði það sem er, 1. Cor. 1. Skrifliði og heilog fátækt Guds móður var miklu dýrðligrí í angliti hins hærsta Kónungs, sem er alleina vis og alleina rífur, heldur enn öll rífi veralðarinnar og þeirra dýrd; annars mundi hann hafa látið hann fæðast af keisarans dóttur, sem þá hafði einvaldsráð í heiminum, en eðfi af einni munadarlausri stúlfu. Svab þá? mun hans tign noðud minka við það, að hann hefir litil-læðad sinn Son? fjærri sé því, þar fyrir er hún hvað mest vordin; hefði hann ei svo gjört, þá hefði Sonurinn eðfi fengid þjóðirnar og endimörk veralðarinnar til arfleifðar, Þs. 2; fyrir sína holdtefju hefir hann herleidinguna að herfáangi tekið; allur heimurinn var undir Djöfulsins valdi, nema Gud hefði heitið því blefsaða kvinnunmar sæði, er í dag var í meyarlífi gétid, en með því hefir hans eingétinn Sonur brótið stórt skarð í Djöfulsins veldi, svo að Jóhannes, er hann sá himnana opna, þá sá hann þar fjölda svo mikinn, að enginn gat talið, Opín. 7, og hefir margur síðan víðaukist, já, eykst enn-nú í dag, og mun aukast þar til veröld þrýtur. Þackir séu góðum Gudi að eyllifu! Satt er það, að eðfi má við Guds hátign auka; hún verður í sjálfu sér hvörki stærri né minni af vorum völdum; en þó að þessu sé svo háttad, þá verður

því ekki neitad, að Kristi persónu hefir mikill sömi aukist í þeim sigri, er hann fétt yfir Andskotanam, er hann fletti hann sínum herklæðum, á hver hann treysti, Lúc. 11, en tók sínar heilögu þúsundir af hans hendi, og fyrir þennan dýrdliga sigur, hefir Guds Sonur eptir manndómnum eðlast nafn yfir öllum nosnum, svo að í nafni Jesú Kristi skuli sig all kné beygja bæði á himni og á jörðinni, og undir jörðinni, Phil. 2. En hvortinn hefir hann þennan dýra sigur unnid, nema í voru holdi? sem í dag var í megarlífi plantad af heilögum Andá; í því hefir þann lidid, í því hefir hann sigri hrósað, í því situr hann til Kraptarins hægri handar, og í því mun hann aptur koma til að bæma lifendur og danda, en innleida ofs, sem á hans nafn trüum, í sitt brúðkaup, og því kalla eg nú þessa sendisör mjög vegsamliga fyrir þeirra skuld, sem þessa bodskapar notid hafa, því Gud anglyfir hvað mest sitt almætti, sinn visdom og sína fæðurliga gjæfku í því að gjöra gott af þeim hlutum, sem í sjálfum sér andvirdiligastr og vestir eru, svo sem var allt mannfyn í synd og danda fallid. Frá hvörjum er þessi sendisör? frá Gudi, segir Tertinn. Þegar eg Gud nefni, þá hefi eg nóg sagt, enginn er hvílltur og ei kann noður í samjöfnuð við hann að koma, það kann og enginn manna eður eingla skilningur að gripa eður iminda sér, hvað stór munur að sé milli Skaparans og sköpunnar; hann sem er alvís, almáttugur, eylifur, ómælanligur og óranusafanligur, þar hann býr í því ljósi, sem enginn fær tilkomist, 1 Tim. 6; hann sem ekki einasta skóp himin og jörð af engu efni, stjörnar þeim, viðheldur og varðveitir þau án alls ómáls og erfðis, frá upphafi sköpunar og inn til þessa dags, heldur kann hann, ef hann vill, að skapa með einu orði ótal þúsund veraldir adrar eins og þessi sýnligi heimur er; hann sendir af himnum ofan til syndugra manna, er hann stygt höfdu og til reidi rétt. O, minn Gud! hvað er þó madurinn þessi, að þú minnist hans? Ps. 8. Þegar eg hugleidi þetta, þá smeltist mitt hjarta í mér út af blygðan, að svoðdan ein skelfilig hátign, hann gjörir sendisör ofan af sínu háfæti til vor dandra hunda, til vor syndugra orma, þar vér skridum í leyrveltu þessari, og má héraf þessa sendisör meiri öllum velgjörðum kalla, þótt ekkert annað væri. En hvílltur er nú þessi bodskapurinn? Það sýnir ofs fyrst kveðja eingillsins við Guds móður: heil fært þú náðarfulla! Drottinn sé með þér! bleisub fært þú ámedal kvænna! Hún mátti með öllum rétti kallast hin náðarfulla, því hún varð móðir að honum, sem er fullur náðar og sannleika, svo sem Jóhannes um hann vottar, Jóh. 1; og ekki einasta hún, heldur allar andligar Kristi mædur, sem er hvor ein rétt-trúnd sála, Matth. 12, er af hans fyllingu meðtekið hefir náð fyrir náð. Drottinn er með þér, þú hetja! sagði eingillinn við Gedon forðum daga, er hann heilsaði honum, Dóm. 6; það rættist og, því fyrir hans hönd sló Drottinn í hel Madianita, sem láu eins og engisprettur í Jesreels dal, með þrem hundrudum manns, Dóm. 7. En þótt það væri mikid Guds furdnverk, þá var það litid hjá þessu, að Maria bar í sinum kyði þann Drottinn himins og jarðar, sem ber alla hluti með orði síns kraptar, Hebr. 1. Bleisub var hún ámedal kvænna, því enginn kvænna madur frá upphafi veraldar hefir svoðdan timanliga samb hlotid sem hún, er gjörðist þar móðir sem hinu Allrahærsti var faðir að hinu Allrahærsta. En ekki hefir ein rétt-kristin sála, er Jesum andliga gétid hefir, minni bleisun þegid, því lýfir hann sjálfur, er

hann kallar þá sína móður, systur og bræður, er hans ord heyru, Lúc. 8. Fyrir því er þessi andligi gétuabud svo miklu meiri hinum lífhamliga, sem að allar andligar gáfur eru hinum meiri og betri, því forgefins þessi móðir Drottins borð heimans Frelsara í sínum kvíði, nema hún þessi og borð hant í sínu hjarta; kalla eg hana því sælli þar af, að hún varðveitti öll hans ord, Lúc. 2, heldur enn af því, að hann mylkti brjóst heunar, því hvað um það: sælir eru þeir sem heyra Guds ord og varðveita það, sagði hann sjálfur forðum við kvinnuna, er þrífði sálu hans móður, Lúc. 11. Og svo gjerir nú þessi kvæða eingilssins sendiferina mjög svo fræga og vegliga, að ekkert kann gleðiligra upp að hugfást. Sveðjummi fylgir strar á eptir hófudreyndib; það flytur Guds sendibodi með þessum ordum: sjá, þú minnt barn geta í kvíði þínum og munt son fæða, og hans nafn skalt þú kalla Jesús, hann mun kallast Sonur hins Hærsta &c. Mikil er í þessum ordum innifalid, og meir enn syndug tunga megi það útskira; hið fyrsta er, að hún skuli barn geta, það er manneskju eins og hún var og hennar fedur að öllum edlisháttum, að syndinni einni frátekinni, það skilur eingillinn undan, er hann segir: að það heilaga, sem af henni muni fæðast, skuli kallast Sonur Guds; svo var þá Kristur hluttakandi holds og blóðs eins og smábörnin, Hebr. 2; svo sem börnin hafi sitt hold og blóð, það er mannliga náttúru, sál og lífhama af foreldrum; svo hafi Kristur af sínni móður og fedrum eptir holdinu, bæði sál og lífhama. Nú segir Drottinn sjálfur við Nicódemum: hvað af holdinu er fæðt, það er hold, Jóh. 3, og teiknadi hann þar með spillta mannsins náttúru. Hvað þá? var manndómurinn Kristi syndumspiltur? sjærri sé því! þar fyrir stendur hér í Gudsþjallinu: Heilagur Andi mun koma yfir þig og kraptur hins Hærsta mun yfirflýggja sig. Til hvors? til þess meðal annara, að helga og tilreida hennar blóð, af hvörju Drottini var lífhaminu tilbúinn, svo að öll fylling guðdómsins kynni að búi þar í lífhamliga, Cól. 2. Með hvörju móti það sé stéð, veit Gud einn, sem er meistari þessa furduverks, um hvort það má með réttu segja sem skrifad er um Salómónis háseti, að þvilíkt hafi ekki gjört verid í nokkru kónungsríki, 1 Kóng. 10. Og það sem eg nú sagt hefi um Kristi allrahelgasta lífhama, og það efni, er hann var mindadur af, það sama er um hans býrn sál að segja. Lífhaminu er herbergi sálarinnar, ekki mátti í svoddan herbergi, sem heil. Andi var tilreidd fyrir krapt hins Allrahærsta, ekki mátti þar byggja nema einn hreinn og heilagur gæstur. Mannsins sál hafði framár syndgab ein lífhamin; hún var og hófundur syndarinnar í manninum, því mátti hans sála ekki síður ófleckud vera, sem sálir vorar þessir úr helju leyst, heldur enn lífhaminu. Postulinn segir, að í honum búi allir fjárfjódir virtunnar, Col. 2. Þjuggu þeir í lífhamanum eður sálunni? í sálunni að vísu, eins og skynsemin hjá ofs og það gott sem henni fylgir; svo er allur Kristur hreinn og heilagur, sem ei kunni annars að vera; þar hann var getinn af heil. Andi; því eptir það eingillinn hafði sagt, að heilagur Andi mundi yfir hana koma, þá leggur hann þetta til: og það heilaga, sem af þér mun fæðast, skal kallast Sonur Guds. Og að merin gángi úr flýggja um það, að Kristur sé getinn í meyarlífi, eins og annað fóstur, að því fráteknu, að þar komu engin mannsæld til, svo sem hún segir hér við eingilinn: hvornin kann þetta að sté, þar eg hefi eingan mann kénnt? og Guds Andi

samfúinnir henni, Matth. 1, segjandi: að Jóseph hafi ei kennt hana þar til hún fæddi sinn frumgétuinn Son. Að menn gangi úr skugga um það, segi eg, þá vottar Matth. 1, að hún hafi fundist þingub af heilögum Ando, og nokru síðar: að það sem af henni getið var, það hafi verið af h. Ando, og samt er þó ekki h. Andi faðir að Kristo, heldur til-
 bjó hann og helgadi, sem áður er sagt, það efni í lífi Jómfrúar Mariu, sem Drottinn mindaðist af, og framtvæmdi svo þennan allrachelgasta getuab með sinum órannsafanliga guddómsfins frapti. Þáminn byrjandi allt réttlæti upp að fylla, Matth. 3, br. m., því það varð af syndlausu holdi að lúfast, sem af syndugu var tilunnib; það musterið varð heilagt að vera, í hverri þeirri fórn átti að offra, sem Gudi líka skyldi fyrir allar veraldarinnar syndir; þá kenuimadur hlaut að vera óstraffanligur, sem ingánga skyldi, ekki einusinni á ári-hvorju (eins og Aron og hans eptirfomendur) heldur öllu einusinni í það allrachelgasta, að útvegadri eylifri endurlausn, Hebr. 9; því segir Pálus: svoddan biskup heyrði ofs, heilagur, saklaus, ófleckadur, frástílinn syndurumum, og vordinn himnumum hærri, Hebr. 7; það er upphafinn yfir alla himna, hvar það allrachelgasta er, í hvort hann er ingenginn og seztur Gudi á hægri veg í voru holdi; og sjá menn aptur af þessu, hvað gleðiligur að sé þessi bódskapur, og þessi sendisöf vefsamlig. En það tekur yfir, kristnir menn, að Gud er hér madur vordinn. Í sama vefsangi sem heilagur Andi tilbjó Jesú manndóm, svo að hún gat sinn Son, undir eins og í sama augnabliki tók hin önnur guddómsfins persóna manndóminn í samfélag með sér, með svo föstu sambandi og ekki samblandi, að það hefir síðan aldrei slitnað, og mun ekki um alla eylifð slitna. Já, dauðinn gat það ekki slitið, jafnvel þótt hann aðfildi sál og lífhama Drottins, því annars hefði hann ekki sjálfur sína sálu apturtekið, hverja hann sjálfur frá sér lét, Jóh. 10; þetta vottar Guds Andi, sem sjálfur var verkmeistarinn, tvíþvar í þessu h. Gudspjalli; fyrst, þar hann segir: að barnið sem hún geta muni, skuli kallast Sonur hins Hærsta, það er Guds, því enginn er honum hærri; aptur, að það heilaga sem af henni mun fæðast, skuli kallast Sonur Guds. Takið eptir þessu, br. m., þótt eg tali í fáfræði um svo háa hluti, þann sem hún gat eins og Guds Son, þann fæddi hún eins og Guds Son, svo að enginn umbreyting hefir vordið frá getnadinum allt til fæðingarinnar, í einingu persónunnar, sem ei er von, því hjá Gudi er engin umbreyting né skuggi til umbreytingar, segir Jakob, 1 Kap. hvað þá? er Kristur Guds fæðurs náttúrligur sonur eptir manndóminum? að vísu er hann, en ekki eptir náttúrligum hætti, heldur fyrir eining hinnar guddómligu og manndómligu náttúrunnar, sökum þess, að hin önnur persóna guddómsfins, Guds eylifur Sonur tók á sig manndóminn, svo getur það ekki aðfilið, að sá sem er Guds Sonur frá eylifu, en í tímans uppfyllingu varð madur, hann er í raun og samleiða að öllu leiti Guds Sonur, og þar fyrir er hann vor fridur, sem hefir gjört eitt af báðum, Eph. 2. Menn kunna að segja, að hérum sé ei svo nauðsynligt að tala, og að menn skilji ei þennan leyndardóm, sem satt er; en svo mikið geta menn skilið, sem Gud hefir viljað láta ofs skilja, ofs til sálubjálpar.

Það er ekki lítil huggun fyrir einn syndara, að Gud er Faðir Kristi eptir manndóminum, þar Kristur kallar ofs sína bræður, Ebr. 2. Adam var Guds sonur, sem Lúkas

vottar, 3 Kap.; en i fallinu gjörðist hann Djöfulsins sonur. Hvornin átti nú Adams sonur aptur að verða Guds sonur, nema hinn eyllifi Sonur Guds yrði Adams sonur, sá ed gengist undir seft bræðra sína? Það sem brotið var á móti Gudi, það varð af Gudi að gjalbast; það sem af mannum var brotið, það varð af mannum að bætaft. Gud kunnir efi einsaman að líða; maðurinn efi einsaman að fullnægja Guds réttlæti. Hvornin átti þetta að fæ; nema Gud yrði maður, og líði fyrir það, sem vér með vorum syndum höfum brotið? Því er þetta efi lítil huggun, og hvað segi eg lítil? Þessi er hin einasta huggun syndugs manns, og engin er önnur; sá sem hana efi hefir, honum er víst helviti, því efi nafn er annað gæfið mönnum undir himninum, i hvorju öf þyrjar sálubólsum að verða, heldur enn nafnið Jesú, Þost. gb. 4, hvort honum var hér gæfið, hvað og fallað var af einglinum, áður enn hann var getinn i móður kvíði, segir Lúc. 2 Kap., er hann segir öf umfurnarsögu Drottins. O, hvílið dýpt auðsanna og Guds speki! Þetta er ein festi, sem Guds Sonur gaf sinni bráði i tryggðapant, i hvorri eitt furbuvert hángir af öðru, eins og einn hleður af öðrum; Skapari himinsins, er ein skýna vordinn; eyllifin er getin i tímans uppfyllingu, Gal. 4; ein Jónfrú verður ólett, Esa. 7; hún sem af Gudi er sköpuð, verður Guds móðir; hann verður i móðurlífi innilúktir, sem himnanna himnar efi tekið sá, 1 Róm. 8; hann sem dmar i himninum, hann grætur i stallinum; sá ed allar lifandi skýnur sedur, Þs. 145, nærst i móðurlíði; skýnan lætur til það esni, sem Skaparin var gjörður af; sólin hefir ljós fengid af stjörnum; móðirinn var yngri enn barnið, en barnið stærra enn móðurinn. Minn Herr! þú sagðir, er þú vildir sýna þínum lærisveinum að þú værir hold af voru holdi; andi hefir efi hold né bein, svo sem þér sjáid mig hafa, Lúc. 24; en hér sé eg að andinn er vordinn hold, því Gud er einn andi, Jóh. 4, og varð þó hold; svo segir Jóhannes 1 Kap.: orðið varð hold og bygdi með öf, og vér sáum hans dýrd, svo sem eingetins Sonar af Þodurnum. Þetta eru stærri undur enn öll undur, og má hér að fyrstu og síðustu kalla, að þessi sendifer og þessi bodskapur sé dásamligur, háleitur og yfir allan máta undrunarligur. Gud gæfi öf þar að koma, sem vér megum eyllifiga að honum dást, með þeim fagnadi, sem efi hefir hér eyra heyrt edur auga séð, og efi i manns hug edur hjarta komid, 1 Cor. 2. En nú viljum vér flóða hvor að sé nýtfend þessa bodskapar, og er hún að vísu svo stór, að hún verður albrei fullþöfn. Eyllif ár skal til þess hafa, að vegsama Guds eyllifa gjæfu. Svo elskadi Gud heiminn, segir Laufrarinn, að hann gaf út sinn eingetinn Son til þess, að allir þeir sem á hann trúu, fyrirfarist efi, heldur hafi eyllift lif, Jóh. 3. Nær gaf hann öf hann fyrst? á hans getnadarbegi, en fyrst hann hafði öf hann einusinni gæfið, því skylði hann þá efi gæfa öf alla hluti með honum, Róm. 8. Til hvers gaf hann Soninn? til þess, að þeir sem á hann trúdu, skyldu efi fyrirfarast, það er, að þeim efi skylði verða skipað frá Guds dómstóli i eyllifan eld, sem fyrirbúinn er Djöflinum og öllum hans árum. Þessi Gud gjört öf að kvíendum jarðar og vinnudýrum, og látið öf svo útas flokna eins og fénadarsins anda, þá voru það góð kjör hjá því að pinast eyllifiga i helviti, en hann hefir enn þá betur til vor gjört, þar allir þeir sem á hans Son trúu skulu hafa eyllift lif, það er, óendanliga dýrdarvíst og sælu með honum og i honum, frá einni eyllifi til annarar. Hvor

vill þá fá orðum aðkomid, hvílk Guds ást ofs er veitt í holdtekju Drottins? Þér vitum allir hvílk byrði að er Guds h. logmál, og hvört að sé straff þeirra, er logmálid brjóta; það segir ofs Móses, Dert. 27, með svo skelfilígunum orðum, að jafnvel þeim mætti ofbjóða, sem vita að þeir eru frá logmálsins belvan frelsadir, og er það þó ei nema tímáligt volædi, sem hann uppreiftnar, svo eg vil segja, að fá sem heyrði logmálid og þess vidlögur, og átti sér ekki lausnarvon frá þess bolvan, hann væri að miklu leiti í helviti, jafnvel hér á jörðunni, og hefði ei nokfra ró um eitt augnablik. En hvað segir Páll? Gal. 4: þegar tímans uppfylling kom, sendi Gud Son sinn gjörðan af kvinnum, logmálinu undirgefinn, svo hann leyfði þá sem undir logmálinu voru, uppá það vér öðludumst barnaréttinn. Nær fæði það? á hans gétinadardegi; en hvað miltid ofs sé í því veitt, sjáum vér best, ef vér hugleidum hvílkur munur sé þess, að vera samarfi Jesú Krísti, og svo hins, að vera þrell logmálsins hér í lífi, og svo fangi Satans í öðrum heimi; í einu orði að segja: allar lífs og sálar heillir, sem Guds börn kiggja af Drottini, þar eru ofs í því augnabliki veittar, er Jesús var gétinn í meyarlífi. Engin fegri sól hefir yfir heiminn fíinid enn sú, þegar sól réttlatísins, Mal. 4, upprann ofs syndugum monnum í hennar kvídi. Þér vorum nidursfektir í asgrum herfílígunstu eynda og volædis, ofs vantadi þann sem rétti ofs einn freing til að uppríckja ofs úr þessu djúpi; þriðtúr freingur slítnar torveklíga, segir hinn Bísi, Ecl. 4. Þessi freingur var Drottinn Jesús, af líkhami, sálu og Guðdómnum samanspunnum, hann var ofanlátinn í eyndir vors holds, með honum hefir Guds mektugi armleggur rykt ofs út af valdi myrkrauna; ofs vantadi eina fóru, þá er kynni fyrir Gudi að gílda, hana var ekki að fá hjá ofs monnum, einn bróðir kunnir ekki annann að leysa, Ps. 49; og þótt Gud hefði skapað einn heilagan mann af Adams nidjum, og látid hann líða, þá náði hann skamt, bædi til að gæta útstadið hinar bitru helvittispíslir, svo og til að fullnægja Gudi fyrir jýudina; því er Gud maður vordinn, svo Guðdómurinn hjálpaði manndómnum til að þola píslirnar, og gjöra lausnargjaldid býrmætt í anglti hins stránga Dómara, en manndómurinn Gudi (ef eg má svo að orði komast) til að deya. Þér þurftum einhvors sáttmála við, til stadfestingar þeim frídi, er Gud gjerdi við mannkynid. Sjá! Gud er maður vordinn, hann hefir trífosad sér vora náttúru í meyarinnar kvídi; með þessum teingdum er frídurinn stadfestur milli himins og jarðar, milli Guds og manna, milli réttlatísins og missunarinnar. Þér þurftum nokkurskonar veg til himinsins, hvadan vér útlægir vorum; Gud er maður vordinn, hann er vegurinn, samleifurinn og lífid, Jóh. 14; hann er Jakobs stígi, sem nær frá jörðu allt til himins, Gén. 28, því hann er ofankominn af himni í vort anna hold, en vort hold er uppmid; fjöllin eru læfud, dalirnir eru uppfylltir, Esa. 40; himinn hefir læfad sig allt til jarðar, jörðin er upphafin allt til himna, og um þennan Jakobs stíga munu einglar áfídan bera sálir vorar í Abrahams skamt, til að fagna þar eylfíliga. Þér vorum Gudi morg tíu þúsund punda skýbugir, Matth. 18; þar lá ekki annað fyrir ofs enn að verða fastadir í hin yfstu myrkur, enginn hafði það hann gjalda skýldi; því er Gud maður vordinn; Fadirinn gaf ofs einn ríkan bróður, sem einn galt fyrir alla. Ald síðustu vildi Gud

efi einasta frelsa ofs af myrkranna valdi í helvíti, heldur og heffa ofs til ríkis í himninum; en ofs vantadi rofsemið og ísfall til þess, að hann vildi svo gjöra. Hans gjæfa var alltid til reiðu í frá upphafi veraldar, já, áður einn grundvöllur veraldarinnar var lagður; en það var að ugga, að vér mundum gjöra hana óvísu á ofs, fyrir vantrúarinnar sakir; það var efi líklegt að einn glæpafullur laundráðamaður, einn spillvirki, sem allareidu hafði þnermta um hálsinn og unnið til gálkans, hann mundi ætla að konungurinn mundi hann apturfalla frá gálkanum til ríkis, úr bóduls höndunum til síns háborgs, og gjöra hann ættleiðing af útlaga, sitt barn af Djöfulsins þræl, og sinn þénara af drottinsþiflara. Þess vegna er Guð maður vordinn; þar fyrir hefir hann gæfið ofs það teikn, er hann hét að gefa á dögum Ahas konungs, Esa. 7, um hvort að getur í þessa hátíðis dags venjulegum pistli, þar svo stendur: fyrir þá skalb mun Drottinn gefa yður eitt teikn. Sjá þú, að ein jómsfrú mun barn geta, og einn son fæða, og hann mun hún kalla Immanuel, það er: Guð með ofs, Guð í mánninum, og orðid í holdinu, það er Jesús Lausnari, Frelsari, Sálshjálpari, því svo kunnir enginn að heita nema Guð byggi í honum. Þetta er nú fullkomin vísa um sátt vora við Guð, sá ofs reiður var; því hafi hann gæfið ofs hann, í hverjum honum alleina velsóknast, Matth. 3, og ofurjelt hann í bandanspíslir, til að forlíka ofs við sjálfan sig, Róm 5, þegar vér enn þá vorum hans óvinir: hvortinn kunnum vér þá að efast um uppgjöf vorra synda? mun hann kasta þeim í eyllisan eld, sem á hans nafn trúa, er hann tók svo nærri sér að gefa ofs? Mun hann tilreikna þeim syndirnar, hvorra syndir hans eingetinn Sonur hefir biurtu borid, Jóh. 1, nær vér yðrumst þeirra af hjarta? Mun hann klaga ofs fyrir þá handskriftina, sem hann hefir allareidu á krossinn neglt? Col. 2; fjærri sé það Föður missunsemdanna! og þessi er nú sá gleðiligi bódskapurinn er eg í vörðverdu hét um að tala; ó eitt fagnadarsamligt orð! ó, eitt sannfallað Evangelíum! ó eitt æfiligt fríðarboð! með hverju heilsan verður framboðin hinum veika, uppgjöfin hinum seka, lausnin hinum hertekna, frelsid þrælunum, lífid hinum danda, og þeim sem einkis von áttu nema eyllifra kvæla í helvíti, með Djöflinum og öllum hans árum, eyllif sæla, eyllifur fagnudur og eyllif samneyti, með hinu háleitu Guðdómsins þrenningu og heilögum einglum í hinu himnefku Jerúsalem, hvortar sól og tungl að Guð er, Opín. 21, og hvar engin málípti eru ljóssins né myrkursins, Jac. 1. Þessarar tignar, þessarar dýrðar og þessarar fullsælu, mun þú ofs njótandi að verða, góði Guð! fyrir árnun og forþénustu þíns eingetins Sonar Jesú Krísti, vors Frelsara, amen!

II Pálma = Sunnudag.

Gudsþjallid stendur á hinn Fyrsta Sunnudag í Adventu.

Er o r d í u m.

Vér þesum eigan konung nema keisarann, segðu Gyðingar forðum daga, Jóh. 19, þá þeir vildu efi láta konung dýrðarinnar rífa yfir sér, Lúc. 19; en eg þykist vita, að krístinir menn muni efi

samfinna þeim ógudliga flokk; því jafnvel þótt vér eigum Gudi að þakka fyrir konunga vora, er hann sett hefir til að stjórna sínu fólk, sérdeilis vér, er hann hefir milda og réttvísa konunga gífur einn eptir annann, þá vitum vér þó, að Gud hefir sett sinn konung yfir sitt heilaga fjall Zion, Ps. 2, hvørs ríki eðli er af þessum heimi, Jóh. 18; og þó er hann heimsins Skapari, Hebr. 1, hvørs herradæmi að þessu fyrir synduga menn um stundarsafir, til að uppfylla spáðóm Zacharíæ, Kap. 9, þegar hann reid inn til Jerúsalem; en hans ríkisstóll varir þó um aldir alda, Hebr. 1. Vorir höfðingjar stjórna með makt og miklu veldi, veröldin er svo skipuð, að eðli verður öðru afkomid; en Kristur í sínu náðaríkí stjórna með sínu heil. orði og sakramentunum; því segir Páll, 2 Cor. 10; vopn herfatar vorrar eru eðli líkhamlig, heldur kraptur Guds til að niðurbreista gírdingarnar. Veraldligir herrar taka flátt af sínum þegnum, Matth. 17, og er það réttvíst, því þessi vor konungur hefir það skipað, en hann gefur öll: um allt, og upplýkur sinni mildu hendi, til að seðja allar lífandi sképjur, Ps. 145. Drottinn sagði við Péturum: veraldligir konungar, hvort taka þeir flátt af sínum börnum, ellegar af annarligum? en Pétur svaraði: af annarligum. Og vor Herra svaraði: þá eru börnin frí, Matth. 17. En það gengur öðruvísi til í Gudsríki; hér tekur Konungurinn flátt af sínum börnum, sem þó er eðli gull né silfur, heldur harmþringinn og sundurknotadur andi. Fordum daga mátti einginn mæta Versakonungi, nema hann offraði honum einhverri gáfu; og er bóndi nokkur varð á vegi fyrir einum af þeim, hafði hann það eðli til er hann kynni að bjóða; en í þessu ráðleysi tók hann vatn í lúfum sér og færði konunginum, og segja menn það hafi verið vel þegid. Vör metum vorum Konungi dagliga, því allann daginn útbreiddir hann sinn fadn til vor, Esa. 65; eðli þessum vér það vér kunnum að bjóða þessum allsherjar-Drottini; blóð upanna og haftranna þóknast honum eðli, Ps. 50; allt silfur og gull er hans, jafnvel vor bestu verk eru eins og niðlagsfat; Esa. 64. Gudþæfelig tár vorra augna, og það vatn sem yðrandi manna höfud eru full af, einn audmjúkur andi og lítillát hjarta er hans offer, Ps. 51. Betur líkar honum sótahvottur hinnar berfynðugu, enn heimboð Símonar, Lúc. 7; betur Mariu audmjúkt í hjartanu, heldur enn umfögun Marthæ í húsinu, Lúc. 10; hinn besti grátur Péturs, Matth. 26, heldur enn offer Birtinganna, Matth. 2, þótt hverutveggja væri það næmlegt. Hin besta þegnsháða Guds af mönnum er þetta, og trúin, sem verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5; en þessi Konungur, svo máttugur sem hann er, svo þryðiligur sem hann er, svo alvaldur sem hann er, svo gjæfufur sem hann er, þá er hann þó til vor kominn högvær, sitjandi á öfnu einni. Hafi nú Konungur yðrðarinnar verið svo högvær fyrir vora flud, þá látum öf ganga nær Gudsþjalli þessu, og loka nokkud af honum, sem er högvær og af hjarta lítillátur, Matth. 11; það er: hina andligu högværd, sem öf að fylgja inn í himnaríki með smá börnunum, Matth. 18, og um hana vil eg tala fyrir yðrum hjærleika út af þessu heil. Evangelíó. Hvar til öf styrki hinn náðugi Gud í Jesú nafni, amen!

Útlegginingin.

Farid þér í það kaupstún, sem gagnvart yður er, og strax munuð þér finna öfnu bundna og solann hjá henni, segir Drottinn. Af þessu er auðveld, að hann víssi alla hluti, og ef hann var alvitur, þá var hann og almáttugur, alstadar nálgur og ómælanligur, því Gudsdomsins eiginligleikar mega eðli aðfyllast; hvar fyrir vér sjáum, að öll fylling Gudsdomsins hefir búið í honum líkhamliga, Róm. 2. Hvar langt eru nú allir dandligir menn frá svoddan hátign? að sömu hefir Gud lagt mikid til margra, og þar verður eðli ámóti sagt, að madurinn er hin ypparligsta sképna Guds, sem vér sjáum með vorum augum; en það hefir Jesús fram yfir alla aðra, að hann er bæði Gud og madur. Hvilft er þá þetta óumræðiliga lítillati, að hann sem öll býr á jörðinni skapad hefir, hann virðir sig svo lítils að sitja á einum afna, sem er eitt hið auðvirðiligasta fótindi meðal dýranna. Sjá hér, fríttinn madur! hvar lítilsverð að sé höfpragt veraldarinnar í Guds dýrðarfulla augliti. Hér er eðli Þýaradónis vagn, sem Jóseph var í sluttur, Gén. 41; eðli Mardochei hestur, sem Nsverus skipaði honum að ríða, á sínum heidursdegi, Est. 6; eðli hinn

eldligi vagn og hestar, sem færðu Eliam til himna, 2 Róng. 2, heldur einn litilmóttligur asni; þó stærir einn syndugur ormur sig af búninginum, og af því yfirlæti, er hann hleður utan á sig. Það er allvída að sjá í æfisögu Drottins, hvað litils hann hefir metid oflæti veraldarinnar; hann var fæddur í einum stalli, Lúe. 2; hann fór á fæti, þegar hann géf umfring, gjörði gott og græddi alla, Pöst. gb. 10; hann ridur hér einam asna, og hygg eg það hafi þó verið hið mesta hans yfirlæti hér á jörðunni. Þeint nú um, syndugur madur, hvílit fásinna það sé, að metnast í hjarta sínu, þó Gud láti einhvorn skina í þryði veraldar þessara; ekki segi eg, að Gudi misþóknist líkhamligt hreinlæti eða sagur búnaður í sjálfum sér, þegar þau samþjööða þess yirðingu, er þvillit brúkar, langt heldur meina eg, að Gud hest eingan misþecka á því, þótt hans sképnum sé haldið til þryðis; það sýnir mér Urónis búningur, Erób. 28; það vottar sáttmálsörkin og náðarstóllinn, Erób. 25; það sýnir Jerúsalems musteri, 1 Róng. 6; það sýnir Salómon með allri sinni dýrð, 1 Róng. 10, hvörri í Ritningunni hrósað verður; en hitt segi eg, að stæra sig þar af, það er andstygd fyrir Gudi. Ekki tréti eg að honum hafi illa líkað sú bygging, er Nebúcadnezar lét gjöra í Babilon, en fyrir því hann stærdi sig þar af, þá varð honum géfð villidýres hjarta, svo hann át gras með kvindum á mörkum, Dan. 4; ekki hefir Gud reiddist við Heródem af því hann var málsujallur, því sjálfur hafði hann honum málsferid géfð, en sökum þess að hann gaf ekki Gudi dýrðina, þá var hann fleginn af eingli Drottins, Pöst. gb. 12; kamské að Gud hefði látid hvalfsíkinu í Egyptalandi vera kyrran í sínu vatni, hefði hann ekki sagt: mitt vatn er mitt, og eg hest gjört mér það, Ezech. 29; ekki er víst að hann hefði sett krókinn í Zenachérib's nafir, hefði hann ekki lastað nafn Drottins. Þessi er hinn réttlæti dómur hins alvalda Rónungs, að dramblátum hrindir hann af stóli, en litilátum géfur hann náð, Lúe. 1; betra er að andmýkjaft með hinum högværn, en að útflipta herfáangi með þeim drambfömm, segir Salómon, Dróskv. 16; hvar af auðföð er, að þó Gud hefði mikid til hans lagt, og upphafid hann á stól síns födures, og gjört hann vegsamligri bædi að viti og rikdómi heldur enn aðra Rónunga í Austurálfum á hans dögum, 1 Róng. 10, þá hefir hann kamsast við, að hann hefði það allt þegid og ekki tekid af sjálfum sér; svo var og Davíð hans fadir lyndur, hvors andmýktar merkiligt dæmi vér höfum í annarar Sam. b. 6 Kap., þegar drottningin Michol brirlaði honum með þessum ordum; hvörfu vegsamligur var Rónungurinn af Ísrael í dag, hvör eð aflæddist fyrir ambáttum þénara sinna, og lét nafinn sem fantar? en hann svaradi: eg vil leika fyrir Drottni þeim sem útvaldi mig, heldur enn þinn Föður og heldur enn allt hans hús, og hefir skípað mig höfðingja yfir Drottins fólk, Ísrael, og eg vil ennúá minni verða, og eg vil litilækka mig í minni anglti, og vegsamast með þeim ambáttunum, sem þú taladir um. Ald eg tali ekki um Abraham, Jakob, Mósen, Jófaphat, Ezechiam og aðra fleiri, hvörjir allir voru af Gudi með mikilli tign fændir, og þeirra andmýkt í andanum er þó hrósað í Ritningunni. Gud náði oss! hvað höfum vér að stæra oss af, syndugir menn? er ekki madurinn ein vatnsbóla? hvör þó að þjóti upp um stundarsafir af vindi lufunnar, þá hjadnar hin jafnskjótt aptur, þegar hinn sami á hana blæs. Er ekki allt höld hey? og allur þess heilagléifi, líka svo sem blómstur afursins? grasid vísnadi og blómstíð datt

af, þviad andi Drottins blés á það. Samanlīga er allt fólkið heyr; grasíð vísnadi, og blómstríð datt niður, en orð Drottins varir eyklífliga, Esa. 40. Hér er enginn undantekinn, rífur edur fátækur, gófugur eða úgefugur, smár edur stór, vitur eða bankunnandi, þráll edur herra, og þetta eru Guðs orð, hvör æfínlíga vara, er ofis þetta segja; láti þvi enginn ofurdátt að sjálfum sér, þvi allt hvað vér höfum, hvað gott edur kostulígt sem það er, það er þó alltsaman lánsfé, og efi vort eígið. Segið mér, hvar af skyldu menn þó stæra sig? af auð og ríkíðemi? Þvi skyldi og hrofa mér upp af þvi, sem luckan kann eins að gæfa einum niðingi, svo sem besta manni; sem aflag er með mikilli áhyggju á mörgum árum, en fargast í einu augnablíki, ef til vill. Þvi skal eg gjöra mig stóran, þótt eg hafi einn ómaga meðferðis, sem eg hlýt altíð að þrálka fyrir, og svo er óþaklátur og óréttvís, að hann sedur aldrei sína fyrirvinnu? Viljum vér athuga, br. m., af hvörju flestir eru í fyrstunni ríkir vordnir; fæstir munu þeir vera, sem náttúran hefir hjálpað þar til að öllu leiti, edur þeirra eittsaman erfíði, með hvörju Guð hefir skipað að næra sig af jörðunni, Gén. 3; eg vænti að svo hafi flestir andgast, að þeir, eða þeirra forfedur hafi tekið nokkud ránglíga frá öðrum. En segið mér, er það réttvíst, að menn stæri sig upp yfir einhvörjum af þvi, að hans forfedur hafa tekið nokkud frá hins forfedrum? Engum manni mun það þykja, þegar menn gá að hvörnin hluturinn er í sjálfum sér; eða hvað er nú framvegis að stæra sig af? eru það vitsmunir? Eg meðfénni, að þeir eru hinn kostulígaasti hlutur, sem Guð hefir lagt til syndugra manna, en þó eru þeir fallvaltir eins og annað; og hvað lítið er það vér vitum, hjá þvi sem vér efi vitum? maðurinn veit efi, sinn sels edur gaungu, segir Ritmingin, og hvörju vill hann þá meira vita? og þótt að þeir séu í sjálfum sér góðir, þá verða þeir þó af vorri misbráfun optlíga niðdir, allra meíst af drambseminni. Rétt gjörði Guð, svo sem alla hluti, í þvi hann gaf Nebúeabnezar villíðys hjarta, Dan. 4, sem áður er sagt; og sama atla eg þá hendi, sem forsmá aðra hjá sjálfum sér, og þykjast einírsaman vita alla hluti, hvað þá optast hendir, sem minnst vita, og þá þeir þykjast öllum hyggjari, verða þeir skiptingum heimskari. Margur gortari hefir og stært sig af hreyfísi líthamans, gjótandi efi að þvi, að lítill kvílli kann að svipta manninn sínu afli. Sumir hrofa sér af segard líthamans, og er hún að jonnu ágjætnr hlutur, þá hún efi er bráfuð til lauslætis edur ofmetnadar, en einfaman er hún ágjætíslítill, þvi maður kann að mála eitt bílæti fagurt, og er það þó efi svo gott, sem hím ljótasti maður. Hvað er nú framvegis verðt að stæra sig af? dygdir og manníofstir eru meíst verdir af öllum þeim hlutum, sem finnast hjá dauðlígum mönnum, en þeir verða að óföfum, þegar dramblátíð þeim spíllir. Þvi segir Salómon: vansírdan eptírfylgír hímum stórláta, en hím sem er lítílatúr í anda, mun veggsemdír umfadma, Orðeskv. 16. Lítílatíð er fegursta skart dygdanna, áu þess verður framfýnní að undírferlí, réttlatíð að harðfíðgi, hugrýfíðín að ofdírfíflu, sparsémin að níðsfu; eg meina híð frístílíga lítílatí, sem er einn andmjáfur andi fyrir Guði, og kannast víð og þeefír það, að menn eru menn og mannlígum tíffellum undírsvörpínr. Sjá þím Rónúngnr kémur tíl þín hógvær, segír Tértínn. Ef Rónúngur dyrdarínnar Ps. 24, svo lítílaekar síg fyrir ofis fýndugum mönnum, þvi fýldum vér fýndugír menn stæra ofis upp yfir vörum bræðrum? Drottínn hímnís og járðar kémur tíl vér

annra manna, sem ekkert tokum með oss í þennan heim, og munum ekkert í burtu bera, 1 Tim. 6; hinn fegursti meðal manna sanna, Ps. 45, kénur til vor, sem frá hvírfli og allt til ilsa erum efi nema sár, benjar og þroti, Es. 1. Látum oss það til hjarta ganga, hvað stór munur að er vor og hans; vér erum þeir eð stygðum, hann er sá sem misgjort var á móti; hann þarf efi vor með, en vér kinnum efi eitt augnablik að lifa fyrir utan hans misfin; látum vort hjarta komast við af því, að hann er sjákur af elsku, Lofko. 2, ofan til vor kominn, þegar vér hann höfðum. Ef vorar syndir efi ágra oss, ef vér bræðumst efi þeirra straff, þá látum þó þann óumræðiliga elskunnar bruna smelta vort hjarta, að hann kénur með svo mikilli högværd um til Jerúsalem, til að láta sig kvæla eg krossfesta fyrir minar og þínar syndir, kristinn maður. Hann grætur yfir borginni, hvort ar innbyggjendur að efi þettu sinn vitjumartima, Lúc. 19, af hvörjum hann vissi þó að hann mundi svo háðugliga útleikinn verða, sem hans píslarsaga vottar. Fyrir hann hefir nú allt þetta unnid fyrir oss synduga jafarmadka, þá látum oss gjöra það hann oss skipað hefir, sem er, að læra af honum hina sonnu högværd, sem Guð alltur, gjörandi ekkert af kappi eður fyrir hegðunadýrd; heldur af litilæti, hafandi hvör auman sér í virðingum æðri, Phil. 2. Undsýnum og vort litilæti í verkunum, svo að bæði Guð og menn sjái að vér leggjum efi ósmikla virðing á sjálfa oss. Drottinn sagði til lærifveinanna í þessu Evangelíó, þegar hann skipaði þeim að taka ósnuna: ef einhver segir nokkud til yðar, þá segid að Herrann hafi þeirra þors; allt vald hafði Jesús, bæði á himni og jörðu, því alla hluti hafði Fæðirinn lagt í Sonarins hendur, Matth. 28; því sýnist að það hefði efi verið umfram hans ráð, þótt hann hefði tekið þetta dýr að fornsþurðum eigandannum, þó vilði hann það efi gjöra, uppa það hann sýndi oss hvorninn vér eigum hvör við annann að breita. En hvað gjöra sumir af oss? Þykir oss það mikilssverdt að gjöra litilmagnan fornsþurðan að þeim hlutum, er vér eignast viljum. Mun Jefsabel virða fyrir sér að leita ljúgvitna í móti Naboth, og láta gryta hann síðan í hel, þegar Achab vill eignast hans vingard? 1 Kóng. 21. O, Guð gjæfi efi væri þvilik dæmi hjá oss, þótt menn ráðist þess minna í, sem vér höfum valdið minna; heldur enn Achab hafði! að sonnu er stíkanliga og litiláta umgengni efi að lasta; hún kann efi svo að fallast dygd, svo sem dygdanna fornnantur, og margur hefir sá hana til að bera, sem efi hefir sjálfar dygdirnar, og með henni hafa sumir tekið allt frá öllum; en þó er efi híd sanna litilæti í því innifalid, að taka hattinn af fyrir mönnum, jafnvel þó það sé efi lastandi í sjálfu sér. Utvortis og innvortis litilæti er að sonnu hvortúveggja gott, en stuli annars hvors án vera, þá vilða eg heldur að hatturinn sæti fyrir á höfðinu, heldur enn að aumingjans fjóll væri risum af hans kroppi, svo að Guð flagaði mig efi síðan, að eg félli fram í pantsettum klæðum í hans húsi, Amos. 2. Vér heyrum í Guðspjallinu, að margt af fólkinu sem eptirfylgdi Sauvaranum, hafi breidd sin klæði á veginn, en aðrir höggvóð kvísti af trjánum; það var stórt andmýttarmarki af þessu fólki, og eg veit að þér, kristnir menn! vilðud híd sama gjöra, ef þér mættud hans nálægðar njóta; en trú mér til, að hann er efi svo langt í burtu, sem þú hyggur, því hann hefir sagt: eg vil vera hjá yður allt til enda veraldar, Matth. 28; og ef þar ekkert annað er, þá eru þar nógir klæðleysingar,

sem hann kallar sína limi, þad eru sannir ólmusumenn; breiðum vor klæði á veginn fyrir þá, svo að þeir ecki í klæðleysi útaf deyi, seyn að bera teikn Jesú Krísti á sínum lífhama, og eru eptir hans mynd skapadir, svo vel sem vér adrir, sem betri ráð höfum, þá öffrum vér hinu sannarliga litilæti, og látum Gud sjá að vér þyfumst ecki uppýfir þeim, sem hann hefir minna tillagt. Krístur vill ecki láta láta sér einungis með orðum, heldur með verki og sannleika, Eph. 2, ecki heldur sínum limum, því hann er safnaðarins höfuð, Róm. 12, en vér erum hvor annars limur. Þar mun koma fá dagar, að sagt mun verða til þeirra, sem hafa meðtekið Guds volada í hans nafni, þegar Krístur mun í annað sinn innrída til Jerúsalem, þad er til sinnar krístilígrar fyrstu, ecki grátandi, svo sem nú, heldur með makt og miklu veldi, þegar höfuðeingilsins láður mun gjalla yfir þeim sem á jörðu bíta: komið þér blefsadur minn Födur, og eignist þad ríki, sem yður var tilhöfð frá upphafi veraldar; þvíad húngradur var eg, og þér gáfud mér að eta, þyrstur var eg, og þér gáfud mér að drecka, gestur var eg, og þér hýstud mig, nafinn var eg, og þér klæddud mig, sjákur var eg, og þér vitjudud mín, í myrkvæstosu var eg, og þér komud til mín; þá munu hinir réttlátu svara honum og segja: Herra! hvenær sáum vér þig húngradan og foddum þig? eða þyrstan og gáfum þér að drecka? eða hvenær sáum vér þig gestkominn, og hýstum þig? eða nafinn, og klæddum þig? eða hvenær sáum vér þig sjákan eða í myrkvæstosu, og komum til þín? og Róangurinn mun svara og segja til þeirra: samnliga segi eg yður, að hvað þér gjordud einum af þessum minnum minnstu bræðrum, þad gjordud þér mér, Matth. 25; þá mun þad ecki koma í eptirþörf að hafa breiðt sín klæði á veginn fyrir Krísti limum; þad mun verða stór fessjodur á himnum, að hafa litils aktad gull og gersemar og kostuligan bímad, þegar allt þetta stendur í björtu báli, og dugar til einkis nema að kveikja eld undir þeim, sem hafa fest sitt hjarta þarvið. Þyfi ofs vænt um þad fangsta skart, sem vér veffum í þenna förgengiliga lífhama, og þad svo mjög, að sumir af ofs væri til fríðs, að flytja með sér nokud úr þessari veröldu, þá er ráð þad við því, að klæða fátaka, þeir munu ofs þad með abata apturgæfa, sem er réttlætisins skíði, fágadur í Lambjins blóði. Ekfært verum vér í burtu með ofs hédan, nema þad sem Guds voludum er gefið, þad mun ofs aptur ríkuliga goldið verða í upprífu réttláttra. Svo lærid nú af yðar Frelsara, br. m. að vera högværir og af hjarta litiláttir, bæði í orði og verki; hann hefir ecki sagt til vor: lærid af mér að skapa allann heiminn, ecki að gjöra fraptaveri í heiminn, ecki að ráða fyrir velferð allra manna, heldur hefir hann skípad ofs að læra af sér högværdina. Sá sem vill byggja sitt hús stöðugliga, hann þenki um grundvoll litilætisins, því hvor sá ed sig upphesur, hann skal niðurlægjast, og hvor ed sig niðurlægir, hann skal upphasinn verða, Matth. 23. En þú, ó Herra Jesú Krísti! sem ert hið fullkomna eptirdæmi litilætisins og högværdarinnar, virdst þú að taka burt frá ofs broka syndumspilltrar náttúru, svo að vér rata mættum þann rétta veginn inn í þitt ríki; þad veit þú ofs, miskunfami Herra! sem hefir litilækad sjálfan þig, uppá þad vér vegsamligir yrdum, og við þinni himneska Födur fyrir ofs, að hann sendi ofs þar til sinn heilaga Anda, amen, í Jesú nafni, amen!

A Skírdag.

Píðillinn, 1 Cor. 11 Kap.

Góðir brædur! Því eg meðtók það af Drottni, sem eg hefi yður gefið. Af því að Drottinn Jesús, á þeirri nátt, er hann var svískinn, tók hann braudid, gjörði það, braut það, og sagði: takid og etid; þetta er minn lífhama, sá fyrir yður verður brotinn; gjörid það í mína minning. Sömuleiðis og einninn káleikinn, eptir það hann hafði kvöldmáltíðina etid, segjandi: þessi káleikur er nýtt Testamentum í mínu blóði. Gjörid þetta, svo oft sem þér dreckid þaraf, í mína minning. Þviad svo oft sem þér etid af þessu braudi, og dreckid af þessum káleik, skulud þér kunngjöra danda Drottins, þángad til hann kómur. Hvör hann etur nú af þessu braudi, og dreckur af þessum káleik Drottins óverðugur, sá er sekur við hold og blóð Drottins; en hvör maður prófi sig sjálfur, og eti svo af þessu braudi, og drecki svo af þessum káleik. Þviad hvör hann etur og dreckur óverðugur, sá etur og dreckur sjálfum sér dóm, gjörandi ekki greinarmun á Drottins lífhama.

E r o r d i u m.

Sæll er sá maður, sem etur braud í Guds ríki, sagði forðum Gyðingurinn, er sat til borðs með vorum Jælsara, þá hann var að heimboði eins af Þharískæanna höfðingjum, Lúc. 14. Hann hefir án efa meint hér með alla þá sælu, er þeim búia er, sem sitja til borðs með Abraham, Ísak og Jakob í ríki himnanna. Þessi maður sagði að visu satt, en forgífins vænta menn hinnar eplífu sælu, nema þér fáum hér í lífi nokurn forsmæð hennar; en hvar fáum þér hann? í Guds heilögu orði að sonnu, en þá allrahest í þeim heilögu sakramentis. Hvíllur sögnubur er það einni rétttrúadri sálu, að hún veit, að hún í skíninni er vordin Guds vinur af reidinnar barni, Eph. 2, og hluttakandi allra Jesú Krísti velgjörninga, sem hann með sinni beifku kvæl og dauda hefir ofs afrekad, og til styrkingar trú sinni þarum, etur hann Guds lífhama og dreckur hans blóð, í og með hinum jarðnesku hlutum, braudi og víni. Í orðinu heyrum þér raust Brúðgumans, Loffo. 5, en í heil. kvöldmáltíð Drottins, kysir hann hana með kossi síns munns, er hans hjarta elskar, Loffo. 1. Þar uppvetur hann elskuna til sín; þar styrkir hann trúna; þar lifgar hann vonina; þar eður hann gleðina og gefur ofs forsmæð himnaríkis. David gat ekki meiri æru veitt Mephíbóseth syni Jonathans vinar síns, 2 Sam. 9, eður vin sínum Baríllai, 2 Sam. 19, enn að þeir skyldu eta braud við hans eigið bord. O, hvíll æra er þetta þá, brædur mínir! að Konungur dýrðarinnar setur ofs við sitt elgid bord? Hann framreidir þar, ekki einn alinn kálf, eins og fadir hins tinda sonarins, sem gétur um í eptirlíkingunni, Lúc. 15, heldur sjálfan sig, það saklausu Guds Lamb, sem frá veraldarinnar upphafi látrad er, Spínb. 5, húngrubum til sadningar. Nathan spámaður kunnur ekki að fá annað vigtuga til að sýna David, hvørsu mjög hinn fátæki maður hefði elskad hann saubinn, sem hinn ríki tók frá honum, heldur enn það, að hann gaf honum að eta af sínum braudbita, og að drecka af sínu keri, 2 Sam. 12. O, Jesús! vér erum þínir volaðir saubir; þú hefir auglýst þinn brennandi hjærleika í mörgum þínum velgjörningum, en þó hvad mest í því, að þú hefir gefið ofs þitt hold að eta og þitt blóð að drecka, það sama hold og blóð, sem á krossinum héð og úthelli var, en nú situr til Kraptarins hægri handar, til að birtast fyrir augliti Guds, til að afmá syndina

med förfæringu sjálfs þíns, Hebr. 9. Þú hefir til þessa gætabods kallad fátæka, vanada, halta, og blinda, Lúe. 14, það er: of aumar syndugar manneskjur, hverjar syndin og Djöfullinn svo illa höfðu útleiðid, að frá hvítfli og allt til illa var þar ei nema sár, benjar og þroti, Esa. 1. En eg óttaft næsta mjög að þeirra lífar finnist vor ámedal, er St. Páll svo harðliga átelur fyrir ófíðsemi þeirra og vanrækt á þessu himneska borðhalði, þar hann segir til Corinthíós, 1. Þíftl. 11: þessu hrófa eg ekki, að þér samantomid ekki til hins góða heldur til hins verra eins; því gæfur hann þeim og eitt ágíætt boðorb, hvornin þeir skulu tilreida sig undir þessa h. nautn í þessum orbum: **hógr maður** prófi sig sjálfur, og eti svo af þessu braudi og drecti af þessum Kaleik; og ekki einasta hefir hann þeim það gæfid, heldur og öllum fríðnum mönnum, er með þessum hætti vilja kunngjóra dauda Drottins; hvar fyrir eg vil og út af þessum h. Þíftli tala um þá séríugustu hluti, er heyra til kríftíígs undirbúníngs þessarar háleitu Drottins fæðmálftdar. Þínn góði Gud vírbíft að styrkja of þér til, með náð síns Ánda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g í n g i n.

Það á að vera of allunnugt, br. m. að í skírinnu hefir Gud gjört einn náðarfáttmála víð of auma menn, þar vér fæðumst í heim þennan daudir í syndunum. Nú er of það vítanlígt, að vér daglíga rjúfum þennan sanmíng, ekki alleínasta af rafandi ráði, heldur og ofþfínnis með vílja og áfétmíngi; en því valda Guds djúpu mífumaríður, að vér eígun kost á að nýu að forlíka of víð hann, og til þess hefir hann sett og ínnftíptað það h. altarííns saframentum, í hvörju vor skírnar-fáttmáli verður að fullu endurnýaður, Guds náð að nýu framboðin samýðbrandi manni, og hann ávalt skuldbundinn til að gjöra verðnga ávörtu yðranínni, Matthy. 3; það víll Drottinn boðíð háfa, er hann segir hjá Lúeam, 22 Kap.: svo opt sem þér gjöríð þetta, drectíð það í mína mímíng, hvað Páll í Tertanum kallar að kunngjóra dauda Drottins. En hvílík á þessi mímíng að vera, br. m.? Ekki svo sem þegar vér drectum kómíngsíns skál, eður vína vörra og náungu; það værí að gjöra lítinn greínarmun á lífhamá Drottins og annarí fæðu, heldur eíguni vér þess að mímíast með hjartans ángrí og trega, að vorar blóðugar íllgjörðir háfa dýrdarínnar hertoga krossfestann, að of verðí þér fyrir hans dauda og forþénnstu aldeílís tilgéfuar, ef vér yðrumst af hfarta. Svo er nú kríftílig yðran, svo að segja, þín fyrsta trappa sem líggur upp að þessu háborði Drottins; en þess er að gjæta, barn Guds! að þú sé heít og alvarlíg. Kríftur gjöríð ekki um grun að líða fyrir syndír þínar; þú átt og að láta þíð af ínnstu hjartans rótum ángra það, að þú hafír hann móðgab og móðgar daglíga. Sér til heyrír náfvæm og grandgjæfílig þeckíng Guds h. boðorda; hvornín má hann þeckí syndína, sem ekki er samfróður um Guds vílja, en hvörfu má fá yðraft syndarínnar, er hana eí þeckír? og fá sem ekki yðraft, hann etur og drectur óverðugur; en hann eð það gjörír, er sekur víð höld og blóð Drottins, segír Páll í upplefnum Terta. D, hvörfu hrædílig mun þessi seft, kríftur menn! Vér kynnun að leíða of í hug, að þeir eð vísvítandi, athugalaust og óverðugír gánga til Guds borðs, þeir værn ekki öllu mínnu sekír í anglítí þíns rétítláta Guds, enn þeir sem hann krossfestu, því þeir háfa Kríftí vítní þarum, að þeir ekki vítað háfi hvað þeir gjörðu Lúe. 23: en það má hvörjum eínunm kríftnum manni vera vítanlígt, að Gud hefir sefndt Son sínn í heímínnu syndínga menn. fáluhólpna að gjöra, og að hann sjálfur hefir

gefð sitt líf út fyrir sína sandi; Jóh. 10. Hverju til stöðfestu hann gefur ofs sitt hold að eta og blóð að drekka. Edur segid mér, hvað er það sem Páll til Hebr. 10, kallar að föttröða Guds Son? og að halda sáttmálansblóð almennilígt? með hverju vér erum endurfleyptir. Mun það efi stappa nærri því, sem hér stendur í Tertanum, að gjöra efi greinarmun á Drottins lífhama? Hvað er það annað, enn að halda hann almennilígan? en Páll segir, að þeir ed þvilíft gjöra, eti og drekki sjálfum sér dóm, það er, að þeir gjöra sig eyllifrar fyrirdæmingar sefa, nema þeir ráði bót á lífinu og ydríft af hjarta. Rómi þér því til hugar, syndugur maður, að þú efi hafir svo verdugliga gengid til Guds borðs, sem það hefir byrjad, þá örvænt þér að þennu efi Guds náðar, heldur ydrast, og lát þér ei til hugar koma að brúka þessa hjálpsamlígn nautn, fyrr enn þú hefir lært að reyna og prófa sjálfan þig, svo sem byrjar, því þú sér hvílíkan háfka þú ert viðkominn, nær þú stendur við Herranz bord, nema þú gjaldir varhuga við. Drag þú efi slíft undan með tómlæti og öðrum umsviðum, því þú sem ert sannfærður þar um í hjarta þínu, að þú optlíga hefir ónytt þinn skírnarsáttmála; þér mætti til hugar koma, sem sljótast og optast að forlíka þig við Gud í heil. altarisins sakramenti. Þar fyrir, þótt einginn eigi svo ófróður að koma í þennan h. stað, þá affakar það hann efi, að hann hefir ei verid sér útum þekkingu Guds bodorda og réttan skilning á sínum sálhjálpur efnum, því sá sem án logmáls syndgar, hann mun án logmáls tapast; segir Páll, Róm. 2. Í skírninni verður ofs uppalögð almennilígg hlýðni Guds bodorda. Um hana erum vér skylengir, þá vér drögumst á legg, og getum lært að kunna nokkra grein ílls og góðs. Sé þér því fyrst umhugad, kristinn maður! hvort þú ert ungur edur gamall, að þú gangir smásmungliga ígægnum ell Guds bodord, með allri athygli, rannsaka hvað í þeim er boðid edur bannad, hverjar dygdir í hverju eru boðnar, og hverjir lestir edur flækir þar eru bannadir. Noctud af þessu er að þennu giort í þeim bófum, er hlýða til vors barnalærdóms, jafnvel þótt eg óska vílði, að það væri noctud greinilígar brynt fyrir úngdóminum og sáfróðum, heldur enn almennilíga gjorist, svo þeir lærðu að þekja edli og háttalag fríflíliga dygða, hvar af vanart og óebli glapanna er andþekkt. Þeint og efi að vondar hugrenningar séu efi forðemanlígar syndir. Til hvors segir Endurlausnarinn, Matth. 5: að sá sem lítur eina konu til að gírnast hana, hann hafi allareidu drýgt hór með henni í sínu hjarta? hvar fyrir, segir hann, sá sem reidist bróður sínum, sé ráðs sekur? Því jagði hann við Þharisæana: hvar fyrir hurid þér svo íllt í yðrum hjortum? Matth. 9. Dragi einginn sjálfan sig á talar; til þess er himn alshygni Gud, hjartnanna og nírnanna rannsakar, Jer. 17, að hann dæmir allt þvilíft og forðæmir ofs, nema vér þess yðrumst af hjarta eins vel sem orða og verka; og hvað sem hann hefir bannad að gjöra og tala, það hefir hann og bannad að hugsa. Og uppá það ydranin kummi að noctru leitti að sambjóða stærð syndarinnar, þá athugum grandgjæflíga mismun þeirra, eptir þeirra háttalagi og atburðum, tilgáangi og orðsofum, er ofs drógu þar til, en einginn kann að játa edur ydrast réttíliga þeirrar syndar, er hann þekfir efi stærð hennar og ílltu, og traundt kann maðurinn að láta af þeim glæp, sem hann efi veit hverja verkan hefir haft í sér, edur hvað sig hefir tilðregid að drýgja hann. Þar eru til óvítanlígar syndir, sem sté annaðhyvert af því, að menn víta efi hvað gjorist, svo sem

Þáll, er hann sagdist ei hafa vitad að það var hinn ypparsti fémínúadur, til hvors hann taladi, Þof. gb. 23; edur móðir þeirra Zebedei fona, er ei vissi hvors hún beiddi, Matth. 23; þær reiknar. Gud ekki endurfæddum manni til fýndar, því einþín fórdæming er á þeim, fem eru í Krifto Jefu, Róm. 8. En þó med því móti, að vauviffkan fomi ekki af afetningi til að fýndga, fvo menn vilji ekki læra Guds vilja til þefs, að ei þurfi eptir honum að lifa. Lfkar þefsúm eru þær, er menn gjöra af rafandi ráði, af gleymiffu, af bráðræði, fvo fem þegar Pétur hjó eyrad af Malchus, Jóh. 18; þegar lærifþeinarnir þráttuðu um, hvör þeirra mefur væri, Marc. 9; þegar þeir vilðu kalla eld af himni, Lúe. 9. Þefsúm fýndum er hinn göði Gud og fvo náðugur, þótt þær í fjálfum fér fforar fén, hvar uppi allf ftabar dæmi eru; en ofs byrjar grandgjæflliga að taka vara á lifernifháttum vorum, og læra að þefja brefli vora, amars mun bráðræðið og vangjætfiau ekki afbata meir þefsháttar fýndir, heldur enn vauviffkan hinar. Nú eru þó fýndir, fem meir drýggja þvert amóti fannviffkunni, og að henni náðugri, hafandi að engu Guds þed fyrir einhvors tilgángs falfir; þviffkar fýndir kunna að verða að fforum fýndum, þótt þær fén fmaðar í fjálfum fér, og það fem ekki er fýnd í fjálfu fér, það reiknaff fyrir fýnd, nær menn ætla það muni vera Gudi amóti, en gjöra það ei að fíður, því hann dæmir eptir afetninginum, og ekki eptir viffmunum. Í felfkap þefsara fýnda var Arónis og Marín, er þau möglíðu ígégñ Gudi og Mófi, Núm. 12; Davíðs, þegar hann tók húsfíu Uríæ Hetithers fríllutaki, en fló bónda hennar í hel med fverði Ammons barna, 2 Sam. 11. Þefsar fýndir verða ei afþvegnar nema med heitum yðrunar-tárum, því ffor fár þurfa miffa græðfu; en hinn réttláti Gud er vandur að vírdingu fíuni, og latur ei að fér hæða, Gal. 6. Þefs er og að gjæta, br. m., að þær fýndir, fem ofs íðugliga henda, þær reita hinn miffkunfama Gud næfsta mýg til reíði, því það mætti fýnaff, að menn med fvoððan ógudlígu athæfi gjörðu leif til þefs að ftyggja hann. Of verða fýndirnar med því fororði tilgéfñar, að vér leggjum af vora íffkubreitni. Látum af illu og lærum gott að gjöra, Efa. 1; því ef vér afum þannin fýndina, jafnvel þótt vér látumff yðraft hennar, þá mætti vírdaff, að hin fíðaffa fýnd hefði forbrotíð fýrígéfningu allra hinna, en eingínn veit hvört hann fær tómi til að yðraft hennar, edur hvört Gud vill léna honum yðran til apturfvarfs (fem Þáll að orði fémff, 2 Tím. 2) er fvo lengi hefir gjört handverk af fýndinni; þær fyrir byrjar öllum þeim er til Guds þords gánga að athuga, að þær fýndir, er ofs henda eptir það, að vér höfum lofad Gudi betrun liferníffs, þær eru þýngri og orfa meiri hegningar, enu hinar, er vér áður gjörðum, þvíað í þefsú fakraffenti verður fffirnar-fátfmálinn endurnýaður, fem áður er fagt, og vér verðum að nýu tryggrofar víð Gud, nema vér af fremffa megni leggjum allt fapp á að halda vor færi. Víð þefsúm fýndum er ffeftöllum nofud hætt, jafnvel þeim fem ekki eru lángt frá Guds vegi, og þær henda Gudsþörn áftundum; en um þá vil eg ekki tala, fem eru fvo fandauna vordnir ránglætíni, að þeir ekki þefja fýndina fyrir fýnd, þótt þeir víti að Gud hafí hannað hana; þeir leíðréttaff ekki víð Guds ftraff og álegur; þeir taka fýndina í forfvar, og vílfa réttlæta hana; reíðaff Guds þénurum edur og göðum vínum fínum, þá þeir átaldir verða; þeir elffa fýndina ekki alleina á fjálfum fér, heldur og fam-

finna þeim er hana gjöra, Róm. 1; þad hendir Gudsborn, ad þad góða, sem þau vilja gjöra, þad gjöra þau ecki, Róm. 7; en þessir elsta eckert gott og hafa gaman af illu, bæði hjá sjálfum sér og öðrum, loðandi adra til vondra verka, og eru i því svo sem nokkurskonar umbodsmenn Tjandans, því þad er hans embatti; þessu nefnir St. Páll, 1 Tim. 4, forbrendar samvitfskur, og muni þeir verða illar apturhvarfs, nema þeim sé i tíma græðslu leitad. Nú er einginn efi á því, ad svoddan mannesfjur finnast i Guds kyrkju, fyrir því verð eg hér um ad tala, því þá er gudleysid komid á hina efftu troppu, og gétur varla herra stigid, og einginn hlutur er þeim vífari enn eylist helsitisbál, nema þeir láti sig leidrétta af Guds Vnda. Og er þad ecki nóg, kristinn madur, ad þú lærir ad þeckja syndina af yfirvegan Guds bodorda, edur hennar háttalag, af því sem nú er sagt; þú átt þar ad auki ad raunfaka þitt eigid liferni, og ganga itarlíga i rétt við sjálfan þig. Þad var ólucka vorra fyrstu foreldra, ad þau lærdu ad þeckja hid illa, Gen. 3; en Gud er svo hagar, ad hann kann ad gjöra góða hluti af vondum, og því kann þecking illfnumar ad gagna ofs til sálshjálpur, þó meir á sjálfum ofs enn á öðrum. Þad er ecki mannvant ad þeckja hvað illt er i annars fari, en sá sem dæmir sjálfan sig, hann verður ecki af Drottnei dæmdur; þad sfebður, nær menn bera liferni sitt, orð, gjördir og hugrenningar saman við Guds logmál, en þar hlífist margur við; sumir þess vegna, ad þeir atla, ad þar muni ecki svo skarprar raunföknar við þurfa; adrir hins, ad þeir kvíða við ad yfa hin sínu sárin, því þau svíða mágulíga, nær þau raunfökn eru með logmálssins broddi, gjætandi ecki ad því, ad svoddan verkar þó eptir á fridsamligan ávört réttlátissins, Hebr. 12; færa menn því alla hluti sér til umbótar, ecki einasta fyrir öðrum, hvað ecki er svo ad lá, heldur og fyrir sjálfum sér og dómi sinnar eigin samvitfsku, svo ad hann sem langt er frá því ad elsta Gud umfram alla hluti, hann kallar sig vel hafa gjört og aflofid þeirri skyldu, ef hann les þan sína kveld og morgna, edur syngur honum einu sálm til dýrðar. Sá sem er gjarn á blót og svardaga, nefnir þad hreyfsiyrði; hann sem afrækir Guds hvíldardaga, nefnir þad ástundan og idjusemi; ef menn formæla ecki fædur og móður, jafnvel þó þeir séu þeim óhlýðugir i öllu því sem þeir þora, og ef foreldrarnir klæða börnin og fæða, þó þau líði ad þau alíft upp i öllu reidileysi, og jafnvel sumir i skommm og óbygðum, þá þykjast menn hafa gjört mífín part skyldu sinnar; sá sem reidinn er og heiptrekur, hann kallar þad hugþrýði; hinn lausláti vill láta óstíckaulíga umgengni heita mannúðleika og kurteysi; hinn ágjarni nefnir sig framsýnan og forsjálan; þegar menn ecki bera opinberlíga falskan vitnisburd edur sverja lhygi uppá sinn náunga, þykjast menn vera skildir við hid áttunda bodord, og kansfé sumir hræðist þó meir dómaram enn Gud; en ecki eru menn svo ljúfir á þad altid ad bera samuleikanum vitni, litla smáskreytni edur svigurmæli um sínu náunga, lausmælgí, rógburd á millum góðra vina, edur illt umtal i höfðingjanna eyru, þad reikna menn sumir ad eingu, en sumir ad hvorsdags brestum, sem Gud muni andveldslíga stíga framsýfir, þótt menn ydrift þess ecki mjög, edur æfi þad ad gamni sér, eptir þad þeir hafi fengid fyrirgefning syndanna, athugandi ei þad, ad þvílíft er næst til ad fordæma syndarann, sem fyrir litla edur einga synd er halbid; því segir Raufnarinn: sá sem uppleysir eitt af þessum minnstu bodordum, hann skal minnstur kallast i himnaríki, Matth. 5, þad er:

hann skal þar aldrei innfoma. Þannin byggja menn ódygdunum, Andskotans dætrum, heimajordina, sem er hjartad, af hvorju framfoma: vondar hugsanir, mannslog, hördómur, frillulífi, þjófnadur, falsvitni, gudlastanir, Matth. 15; en reka dygdirnar, edur réttara ad segja, mindir dygdanna i hjáleigurnar, sem eru læti vor og útvortis hegðan, til þess ad forsvara heimagardinn, og birtast hvor fyrir odrum; en menn gjeta ekki ad því, ad hann sem augad hefir skapad, Ps. 94, hann sér hvað i myrkrunum er hulið, því skyldu menn þá vilja segja sitt mál fyrir honum? Því dylja menn sjúkdóminn fyrir læknaranum, því strjúka menn purpuralitnum yfir hin sínu sárin? Það heitir ad færa Krísti i eina purpura-kápu, ad dylja fyrir honum meinsendir sínar, en ætlast þó til læfningar af honum, eins og þeir létu sem hann konungur væri, en héldu hann þó fyrir illræðismann. Guds Sonur má eingann hörufarfa líða á sinni brúði, ekki meir enn Gud vildi láta bera stjækju edur hundsverð inn i sinn helgidóm, Deut. 23. Þar fyrir sé það ályktan þessa mins máls, ad þegar þú, Kristin sála, ætlar ad trúlofast þínum Brúðguma i h. altarisins sakramento, hvar þú átt ad verða einu andi með honum, og línur hans lífhama, 1 Cor. 6, þá lát alla hræsni fjærri vera. Mannsaka þínn lífnad, sem áður er sagt, ber ekkert i bætiflaka fyrir þér hjá honum, sem veit hvað með mannum býr, Jóh. 2. Skyggt eptir hvað þér hefir framfarid á Guds vegi, síðan þú seinast losadir þínum Trélsara trygðum, hvort þú hefir tamid þitt illfúsa höld um nokurn lost, er á þig stríðt hefir, og hvorja atburði þú haft hefir til ad krossfesta hinn gamla manninn, Róm. 6. Yfirvega, hvorju stór Herra það er, sem þú móðgad hefir, ad hann hefir vald til ad kasta lífi og sálu i eyliðan eld, Matth. 10; og þó er hann svo þolinmóður og góðgjarn, ad hann hefir sparad þig og látid allt eptir þér miðt i syndunum, og kanské valla fengid eitt þaklætisord þar fyrir af munni þínum, hvörn þú hefir til alls annars brúfad; hugleid þeirra dæmi, sem ekki hafa meir syndgad enn þú, hvorju Gud hefir hegnt á þeim óvirðingar sinnar; lát svo þína ilsku kenna þér, og þitt fráhrarf gjöra þig vitrann; þeð og hvorju illt og biturt það er, ad þú hefir yfirgefid Drottinn Gud þinn, Jer. 2, og þegar þú þannin gjörir, þá getur þú varla farid á mis vid það, ad hjarta þitt bráðni i þér svo sem annad var, af ihugan Guds náðar, af þekkingu syndanna, af eptirbíd helvitis písla, sem þér eru búnar, nema þú ydrift af hjarta; en vilji ekki þér með á-orkast, þá lát samt ekki af ad biðja Gud um sinn h. Anda, fá ed skapi hreint hjarta i þér, og gefi þér nýan vísan anda, Ps. 51, hvørs hann má þér ekki sinja vegna sinna fyrirheita; því ef madurinn stóð upp á náttarþeli til ad fá vini sínum það hann viðpurfti, Lúc. 11; ef hinn rángláti dómari, sem hvorki óttadist Gud né menn, ef hann lét skipast vid þrábeidni eðjunnar, Lúc. 18; ef vér, sem vondir erum, kunnum ad gefa börnum vorum góðar gáfur: hvað miklu framar mun vor himneski Faðir gefa þeim h. Anda, sem hann þar um biðja, Lúc. 11. Þetta stendur æfinliga stóðugt, því hann er trúr, sjálfum sér kann hann ekki ad neita, 2 Tim 2; þess heitara sem þetta ángur er, þess þægra er það Gudi, allt fram til þess ad þú tafir til ad esast um Guds náð, en vid því er ekki hætt, hann mun fljótur verða til ad láta trúna lífna, nær þú ert svo á þig kominn, og sýna þér krapt síns Sonar forþenustu, með öllum hans velgjörningum, þá heitir það svo: sálir eru þeir sem húngra og þyrsta eptir réttlætingu, því þeir

num saddir verða, Matth. 6. Þar fyrir, Guds barn, þú hvors hjarta hans Audi hefir sundurmarið með þekkingu syndarinnar og Guds gjæfni, þú skalt þess fulloruggur vera, að hvar sem að syndin yfirgnæfir, þar yfirgnæfir náðin miklu framar, Róm. 6; fyrir því, nær þú stendur við Drottins borð, raundur af óvirdingu vegna þinna synða, eins og Ephraim, Jer. 31, þá lit trúarinnar engum á það saklausu Guds Lamb, sem burt hefir borð heimsins syndir, Jóh. 1, hvorn Gud hefir þar fyrir sett til náðarstóls fyrir hans blóð, Róm. 3; hann er forlifun efi einasta fyrir þeirra syndir, er lifðu á hans dögum, heldur allrar veraldarinnar syndir, 1 Jóh. 3; þar fyrir er hann og fyrir þinar, hvörju mjög sem þú er hinum verstu lýtum gláðinn, því harmpörunginn og sundurknosadan anda mun hann efi fyrirrita, Ps. 51; og til staðfestu þarum, gefur hann þér í heil. altarisins sacramento, þann sama lithama, sem brotinn var fyrir þig, segir Páll hér í Tertanum; það skæði þegar þinar syndir, er hann bar uppá tréð, þegar þar mörðu hans allraheilagasta lithama ífundur á krossins gálga; þegar ógudlagra manna hendur niðurbrotu það musterid, er hann sjálfur uppbyggdi aptur á þriðja degi, Jóh. 2, þér til réttlætis. Hafi nú hin eyllisa Gjæfna sparad þig miðt í þeim syndunum, sem krossfestu hann, því mun hann þá efi náðngur vera, þar þú ert á veginum að hverfa aptur frá þeim? En þótt að ydranin og trúin séu fullnógar til að odlast kvittun syndanna hjá Gudi, þá káum þó hvörug þeirra að standast fyrir utan nýja hlyðni, því nema svo sé, að nokkur hafi fastlaga ásett að sporna við þeim glæpum, hvorra minning að honum var svo beifi í ydraninni, þá á það heima hjá honum, er Pétur segir, 2 Píft. 2: ef að þeir, eptir það þeir hafa umfláid sairganir heimsins, fyrir þekkingu Drottins vors Jesú Kríski, slækjast í þeim aptur og verða sigradir, þá eru þeirra hin síðari kjör verri hinum fyrri, því betra hefði þeim verið aldreí að hafa þekkt veg réttlætisins; enn að þekktum honum, að hverfa frá því helga bodbordi, sem þeim er í hendur fengid; en það hendir þá, sem segir í hinum sama orðshætti, að hundurinn gengur aptur til spýnnar, og þvegid sín veltir sér í hinum sama saur. Nú fyrir því að þar er efi við að dyljast, að syndumspíllt náttúra er eitt ótamid býr, þá er ráðligt að taka til að leggja við hana beittlid, nokkru áður enn menn fara að forlifa sig við Gud í sacramentinu, nema menn hafi það áður gjort lánghvaranliga, sem þó mun sjaldfengid. Engin vönd tilhneig-ing, sem efi er að nokkru leiti deyðo, má fylgja öfs, kríftnir menn, til þessa bords. Ef syndin lifir í öfs, þá erum vér dauðir í henni, en einginn gefur dauðum manni að eta. Þetta er andlig sæða, og því hlytur sá andligu lifi að lifa, er hana meðtaka skal. Þraudid og vinid meðtaka allir og þar með Guds lithama, en þar hjá er önnur nautn, um hvörja Drottinu talar, Jóh. 6: sá sem etur mitt hold og dregur mitt blóð, hann skal efi dauðann smacka að eyllifu; hennar verða þeir einir hluttakandi, er sig hafa verðugliga tilreidt, hún skæður opt fyrir utan sacramentid, en þó á hún í sacramentinu helst að skæ; viljir þú hennar njótandi verða, þá sjá til að þú framkomir skryðdur brúðkaupsklæði, Matth. 22; annars verður efi af trúlofuninni við þann Tegursta meðal mannanna sona, Ps. 45. Það er ei nóg að hafa um stundarsakir úthreinsad hjartad með sóplinum ydrmarinnar, heldur byrjar strax að safna í það hinum bestu dygdum, svo ef hinn óhreini andi kánn aptur að hverfa með sjo öðrum sér verri, að hann finni það þá efi tómt, og verði svo þitt

síðara argara hinu fyrra, Lúc. 11. Veit eg að þetta er einn torveldur hlutur, því það er sú barátta milli holdsins og andans, er gírnið hvort í móti öðru, Gal. 5; en hvað skulu menn segja? Þar sem engin barátta er, þar er engin sigurvinning, þar fyrir, sá sem ætlar sér að uppbyrja nýjann lífnad, hann leggi mest kapp á að brjóta þær girndir, sem hann er mest tilhneigdur. Þér er ekki ókunnugt, ef þú leggur nokurn hug á þitt mál, af hvörjum hlutum þú mest verður lockaður til að gjöra illt; varast þá hina sömu, þótt ei séu þeir vondir í sjálfum sér. Enginn hertogi stríðir lengi einsaman, hvorsu vitur eða völdugur sem hann er, og svo eru lestirnir, ef þeir eru einir um sig, þá er hægra að fyrir- koma þeim. Um fram alla hluti þá lát Gud sjá, að þér sé alvara að lifa vel, og þá er hans aðstoð vis, sem þér dregur þúsundsinnum meir enn allir þínir atburdir, því án min megnid þér ekkert, sagði Jesús við lærifveinana Jóh. 15. Sá sem ekki hatar syndina, hann gengur óvæðugur til Guds bords, en sá sem hana hatar, hann hefir alvarligan ásetning til að láta af henni, því enginn vill umgengni hafa með þeim, sem hann að hatrí hefir. Lát Gud finna þetta hjá þér, nær hann rannsakar hjarta þitt, og svik ei sjálfan þig; hann gétur þú ekki svið. Eg veit það er torveldt að láta allt amóti holdi og blóði; en hafir þú nokurn tíma af hjarta yðrast og fundið til Guds reidi og samvitiskunnar veikí; hafir þínar syndir gjört þér nokurn tíma helviti heitt, þá ráðgast um við sjálfan þig, nær þú freistadur verður af einhverri girnd, hvort þú eigir að vinna það til flammvinnis mun- adar að þola strar á eptir slíka kvöl; mundi David hafa viljad leika sér að sömu synd, eptir það hann hafði svo lengi tæraft fyrir Gudi? mundi Pétur ekki heldur hafa í dandaum gengið, enn að afneita Kristó, heldur enn að líða að nýu átölur samvitísku sinnar, þegar hann gétt út og grét beissliga? Matth. 26. Etlar þér og ekki það, að láta eptir þér einu brest, en þjóna Gudi-i hinu, því sá sem brýtur eitt bódorðið, hann er í öllum sekur, segir Postulinn, Jac. 2. Engin af þínum dygdum kann að standast fyrir Guds réttlætis dómi, því munu þær þá réttlæta glæpinu? Svíð því allt ógudligt athæfi burtu, svo mikíð sem þú fær orkaf, en þar sem þínir kraptar dvína, þá tekur Kristí forþénuftu við. Meina og ekki það sé nóg, að þú nokkra stund gangir á Guds vegi; því þeim sem er trír allt til dandaans, mun eg gefa kórónu líffins, segir Drottinn í Spínberingarabókinni, 2 Kap. og eg vil enn frammar segja: að það vill heldur forðama þig, einu réttlæta, að þú hefir ein- hvortíma Gudi þjónaf, ef þú hverfur þar frá aptur, því það er teftu til þess, að Gud hefir lént þér svo mikla krapta, að þú gétur gengið hinn rétta veg, sem til líffins liggur, verður svo skuldið hjá þér, en ekki hjá Gudi. Umfram alla hluti sjá til að þú óttist hann og elstir, þá munt þú eingan sáttmála gjöra við hans óvini, sem eru holdið, heimurinn og Djöfullinn; heldur munu allar kristiligar dygdir sjálfkrafa spretta í afri hjarta þins, eins og kornid vex fyrir utan mannsins ómak, þá sæðinn er í jörðina kastaf; og það er sá einasti og beinasti vegur til að lifa gudræfiliga, og sá sem á honum er, fer aldrei villur vegar. Nú hefi eg einfaldliga sagt hið helsta er þeim byrjar að hugleida, sem vilja verðugliga til Guds bords ganga, en eg hefi sagt það börnum og fáfróðum monnum, hina sem vífari eru og finna Guds veg, þá nægir að minna á Kristí ord, er hann sagði, Lúc. 12: sá þjón, er veit síns Herfa vilja og gjerir hann ekki, hann munt morgum höggum.

fleginn verða. En þú sem förnferdur ert fyrir vörð syna skuld, Herra Jesú Kríste! styrk þú öfs bæði í þessu og öllu öðru verki sálhjálpar vörðar. Bænþeyr þad vor Frelsfari; hvörjum med Födur og heil. Anda sé makt og veldi, lof, heidur og pris um aldir, amen!

II Föstudaginn Langa.

Exordium.

Eingri sköpunni sinni hefir Guds gjækla meira veitt enn syndugum manni, og varla er þó nokkur tregari til að þækja hans gjæklu. Þegar Adam hafði ekkert ámoti Gudi gjört, og ekki af honum þegid nema sköpunina, og svo vald yfir hinum öðrum sköpunum á jörðunni, þá er líklegt, að einginn hlutur hafi honum inndælli verid, enn að losa sinn Skapara, og glebja sig í undran hans básemðarverka; en síðan Gud honum meira veitti í fyrirgefningu syndanna, og fyrirheiti þess blekkada Kvinnunnar: Sævis, Gén. 3, þá eru Adams niðjar bitnir frá þeim hlutum sem heyrta til Guds dýrðar. Heilagir einglar, sem frammi fyrir honum standa, hafa einasta hinn dýrðliga Skapnad og sæluvíst med Gudi af hans hendi þegid; Guds Sonur hefir Abrahams sæbi en ekki þá uppá sig tekid, Hebr. 2; samt eru þeir þjónustufamir andar, Hebr. 1; en madurinn, hvær Gud hefir Skapad, Skapadann endurleyst, endurleystann endurgétid, endurgétinn med Jesú holdi og blóði mettad og drækjad, og upphlyst med sínum ástgjöfum, honum finst lítid þar til, og er næsta tömlátur í sinni Guds þjónustu. Einglar komu og þjónudu Krísto í hans manndómi Matth. 4; en hans fólk vitbi ekki þjóna honum; eingillinn bobadi hans gétnad; þeir prisudu hans sæðingu, Lúe. 1 og 2; eingillinn kom af himni og styrkti hann í kvotinni, Lúe. 21; en hans eigin gjördu hans sálu hryggva allt í daubann; einglarnir bobudu hans upprisu hjá grófinni; en hans fólk og prestarnir keyptu ljúgvotta til að mótsægja henni, Matth. 28. Du sköpan mænir med útrekku hofdi eptir Guds barna aughlyfingu, segir Páll, Róm. 8, hún stynur til samans, og er til samans svo sem í barnburdi. Fyrir vora skuld er jörðin bolvud; fyrir vora skuld má hún þyrna og þísta bera, Gén. 3; fyrir vora skuld er hún þrældóminum undirofud; en í öllu þessu aughlyfir hún þó dýrð síns Skapara, hvær madurinn vanvirðir med óþacklæti og vöndum verfum. Ef að þessir þegdu, þá mundu steinarnir bráðliga hröpa, sagði Frelsfarinn, við Gyðinga, þá bérnin singu hósianna, Matth. 21. O, Herra Gud! hefðu steinarnir orðsof til að heyrta, þá Krístur innreid til Jerúsalem; hvað hefðu þeir ekki þegar hann var af Jerúsalem svo sem bolvan útrekinn? Ef daubir hlutir máttu vakna við, þá líffins Herra kom til sinnar arfleisðar; hvað máttu þeir ekki þegar lífid dó á krossinum? Skýldu mustersins veggir hafa géfid hlið af sér, hefðu bornin þagad; hvað er þá öll veröldin ekki skýldug að gjöra, þar allir lofudu, hæddu og bristudu, og á krossins gálga neglðu hennar Skapara? Þetta hröpar öll náttúran fyrir óþacklæti og ógubliga mannfyni á þíslardegí allrar veraldarinnar Laufnara, því samþinist hún sínum Skapara í hans þinu, svo sem ekki hefði hún rænu á að gjöra síns embættisþyklu, þar mannefkan var svo affinna, að hún aflifadi sinn Lifgjafara. Þessi náttúrunnar umbrot hefi eg ásett í dag fyrir þdum fjarleika að yfirvega; og viljum vér þar fyrir í þetta sinn hugleida: þau færligustu furðuverk, sem að skedu í þínu vors Endurlausnara, med þeim lærdómum sem vér öfs til huggunar og áminningar taka megum þar af. Styrk öfs til þessa verks, ó Gud, í Jesú nafni, amen!

Utlegginingin.

Þar urdu myrkur yfir alla jörðina og sólin misti sína birtu, segir í Textanum. Hvört þessi formyrkvan hafi einasta sked í Gyðingalandi eður yfir allan heiminn, vil eg í þetta sinn ekki fá mér til orða; vér viljum alleinafa fara öfs í nyt þetta básemðarverk, til gudræfiligrar umþenkingar, vitandi að þetta svo vel sem allir Guds gjörningar eru skedir öfs

til lærðoms. Þvorfu mátti híd blefsaða heimfins Ejs hja mómumum, þar maim-
anna Endurlaifnari var kvalium, og það ffjæra Ejs, fem upphýfir alla menn, fem
foma i þemman heim, Jóh. 1, tók undir að gánga? Sól réttlætisins, Mal. 4, var fínni
undirgángu nærri, þar dandans ffugga tók til að flá yfir þau allrahelgustu augu, fem að
eru þáfsundfínumum ffjærari enn sólín, Eyr. 23; því var þefs oll von, að hín náttúruga
ffammiadist fín að lýfa. Þegar menn fja einu vídurffygglígan hlut, fem allir blygðast
víð augunum að líta, þá fúða menn fér undan eður fafufel byrgja fyrir augu fér. Sólína
falla fpakir menn auga heimfins; hún hefir albrei fvo blygðmarlaust verk yfirffkíníð fem
þetta að guðlaufir heibíngjar og harðsvíradir Gyðíngar tóku Róníng býrðarínnar af lífi;
þar fjálft lífíð var aflífab; þar dandans bandi mátti danda deya, Df. 13; þar dagurinn
varð að náttu myrkrauna verka; því byrgir náttúran fyrir auga fér, að hún ei ffylbíð þorfa
á, að náttúrinnar Herrá þæri þannín af þögum ráðínn. Í mífíllí fírg og harmffvælum
ploðuðu Jíðar að byrgja sínar áffjárnir; Davíð géef með hulbu hófði yfir um lafínn Ræðrón,
2 Sam. 15; fvo fegir Mícheas 3 Kap.: Sjáendurnir munu til ffammar verða, og fpáfagn-
ararnir blygðast, og þeir munu allir byrgja sínar áffjómur, því þar er ei andfvar frá Drottín.
Óér byrgir hímínínn fítt andlít, og þolir þar efi yfir, að hann fem uppfýllir bæði hímín
og jórð, 1 Rón. 8; hann í hvors anglítí hímínnar hímínnar efi eru hreínir, Jóh. 15; já,
hvors háfæti að hímínínn er, Efa. 66, hann ffkúlí á fínni fítfírfér einum maðfi og efi manni
lífur verða, Pf. 22. Formyrkvum sólárínnar orðfakast þar af, (eptir því fem hínir vífu
fegja) að túnglíð gengur ámíllí sólárínnar og jardarínnar; þó ffæði það efi í þefsari for-
myrkvan, þar túnglíð var í fínni fyllíngu, hvar fyrir hún var ámóti náttúrínni; því gefur
þetta mér orðfak til að þenfja þarum, að vorar dandlígar íllgjírdírfé fettu fíð ámíllí Kríffí
mánndóms í þínúnni, og þefs blíða anglítí Fíðurfíns, hvírf að er fíð þeirrar hímíneffu
Jerúfalem, Dpínb. 21, fvo að geífflar hans fíðurfígrar elffu náðu efi að ffína ígégnum þær,
yfir þann elffíllígafta Guds, og fú velþóffnan, fem hann hefir í fínúnn íngéffna Syní,
Matth. 3, umhverffíðí, ef fvo náeffí að orðí fíomaff, í hímín ffóra býrðafíngja hans reíðí,
hvírf eð kvalbí Jefú blefsaðan líffhama og fál allt til dandans. Sjá hér, Kríffínn maður,
þanní breunheíta ffjærleíffa líffandí Guds, fem hann hefir elffak þíð með, þegar hú varff
hans óvínur, Róm. 5. Er efi þetta ffæð til þefs að þínar fíndírf efi aðffíffí þínn Guf
og þíð? Efa. 59; og þegar að ffuggí myrkrauna verka og hínir fálú dampar þínn íll-
gjírdí og þíðorðabrota ffíga upp í hímínínn fyrir hímín réfffláta Dómara, að Kríffur með
fínni forþénuffu afmái þær þá fvo fem annað ffí, Efa. 44, og faffí þeim í haffíns býp,
fvo þeirra efi að eplíffu míníff verðí, Míð. 7. Um þefsar formyrkvann fpáírf Almós í 8
Kap. á þemman háff: á þeim tínná víl eg láta sólína undírgánga um míðdegi, og allt landíð
myrff verða á begínnum. Mínn Herrá Jefú! því múnbí efi það þlefsaða líjós veralbár-
ínnar ínníbyrgja fínn líjómá, þar líjómí Fíðurfíns býrðar, og ínníð hans guðbómígrar
perfíonu tæmbí ffálffan fíð, fvo fem Þáll að orðí fíémff, Phíl. 2, og Gufbómurínn (fvo að
fegja) hulbí fítt anglítí fyrir mánndómínnum, þegar Kríffur leíð? Því ffylbí efi landíð
myrff verða, þegar líffíns tré, hvírf blóð að þéna til heibíngjanna laffíngjar, Dpínb. 22,
var af heibínnar manna mífíffmarlauffum híndum uppræff af landí líffandí manna? Eptir það

mikla myrkur, sem fléði forðum í Egyptalandi, Eróð. 10, þá fylgdi Ísraels sona frelsun og útleiðsla af því þrældóms húsinu; en þessum myrkurum hefir fylgt eitt eylist frelsi frá syndarinnar þrældómi; eftir myrkurinn í Egyptalandi kom slátrun páskalambsins, Eróð. 12; en í þessum myrkurum verður það sama páskalambs slátrud á krossins altari, sem ber allar veraldarinnar syndir, Jóh. 1. Gyðingar höfðu bedid Krist um teikn af himni, Lúc. 11; sjá hér er eitt teikn sem fléð er í engum allrar veraldarinnar. Hvílltur mun hann vera í dýrdinni, sem svo er krotngur í þinum? hvor mun hann vera lifandi, sem er svo völdugur deyandi? hvað öflugur mun hann drottandi, er svo drottinn yfir hinum miklu höfundsképnum í mind eins þjóns lifandi? Í Eróð. 12 Kap. skipaði Drottinn Gud Mósi að upprétta sína hend til himins, að þar yrði myrkur yfir allt landid, og þar varð myrkur og þoka í Egyptalandi um þrjá daga, svo einn maður sá ekki sinn bróður, en öllum Ísraels sonum var ljóst í þeirra hóbhlum; en sjáid, hér er meir enn Mósis, hér er Jesús sonur Guds lifandi, hann útbreiddir báðar sínar hendur á móti hinum á krossins tré; hér verður myrkur yfir allt landid um þrjár stundir; en í þessum myrkri hefir öllum andligum Ísraelsföllum upprunnið eitt skjært og sannarligt ljós, svo einn bróðir þarf ei öðrum að kenna, heldur verda þeir allir af Gudi lærdir, Jér. 31, og allir þeir ed á Jesum Christum trúa, hvor ed gaf sitt lif út fyrir sína bræður, þekja hvor annann fyrir systur og bræður, og eru eitt innbyrdis, svo sem hann og Fadirinn eru eitt, Jóh. 17. O, Herra Gud! hvað skal eg hér til segja? Eg vil brúka það sama ordatilkæfi sem Jeremías í 2 Kap., brúkar yfir syndum Ísraelsfólks segjandi: himininn skyldi grúa þar yfir, hræðast og skelfast mikiliga. Þér sýnist mér að himininn og himnanna kraptar geri af alveru þessa befallning Drottins; en þú, kristinn maður, sem ert hín veikasta bóla af fléði þessarar veraldar, kemur þér ekki til hugar að byrgja þitt andlit, sem er fullt af óvirdingu, þegar þú heyrir að sólin, sem dagliga upprennur yfir þér ránglátum, Matth. 5, hún fertinnar í þíns Skapara herfliguistu niðurlögingu! Veist þú ekki hvað St. Páll segir, Eph. 5: Þér voruð forðum myrkur, en nú eruð þér ljós í Drottni, gángið svo sem ljóssins börn. Í þessum miklu myrkurum, sem hún heyrir í dag vera talad um, hefir leónið af kyni Júda, Opín. 5, myrkrauna höfðingja sigrad og herleidinguna að herfangi tekið, Eph. 4, og þig - sem eylistiga áttir að kveljast í ystu myrkurinn með ópi og tannagnistrau, hrifið út af þeirri gryfjunni, hvar ekkert vatn var inni, Zach. 9. Páll skrifadi þessi orð til þeirra í Ephesó, sem af heidingjum höfðu kristnir gjörft, þú ert og kristinn af heidingjum kominn, hvorsir af Gudi ekkert víðan; seig mér! hefir þú aflagt verkinn myrkrauna, síðan þú heyrdir Jesum á krossinum fyrir þig upphengdan? þegar þú les að þú skulir óttast og elska Gud, en fremur þó án umþenkningar það hinum vest líkar, sem er syndugt athæfi; eruð ekki það myrkrauna verk? þegar hún hugar illt í þinn hjarta og fremur allar vóðir undir skini meinleysissins og gudhræðslunnar, en veist þó að hann sér hvað í myrkurinum er hulid, Eyr. 23; heitir það ekki að vilja blinda hann, sem augað hefir skapad? Þá þú sér einn vesæling naud líða, sem eins mikil færdi inn í heiminn og þú, og allt eins mikil mun burtu vera, en þú byrgir þín augu fyrir honum, og stingur þau heldur út enn að þú skulir sjá aunnur á honum, er þá ekki ærid myrkt fyrir augum þér? þegar einum gengur í vil, og hans lucka er þér þó einginn asoráttur, en þitt

hjarta gremst yfir þvi, og þú ert rángeygður af hans velgengni, munt þú þá fyrir myrkri þinnar ofundar geta ratað hann veg, sem Guðs börn feta eiga inn til líffins? Þegar þú elskar þín eigin lyti, og bjálkinn í þínu auga stýggir á alla þína flæki, en flásin í nángans auga er þér ávalt fyrir sjónum, Matth. 7; er það ekki svartnatti eiginþóttans? Þegar einhver af mannligum veikleika gjevur edur talar þér nokkud ámoti, en þú sest ekki fyrir, jafnvel að voga þinni eigin velferd honum til ólucku, mun þá ekki myrkur fólksunnar apturbýrgja þín angu, svo þau gái ekki að, að skamma stund verði hönd höggi fegin? Þegar Satan hefur þig uppá eitt ofurhátt fjall, og sýnir þér oll ríki veraldarinnar og þeirra dýrd, Matth. 4, en þú veist upp yfir þér stendur Drottinn Guð þinn, sem þú alleina átt að tilbiðja, munu þá ekki renna á þig tvær grimur, hverjum heldur þú eigir að þéna, Guði edur mammon? efi munu þeir allir vera, sem með góðri samvitfu hrósa kunni, að ekki hafi vordid myrkt fyrir augum sér í þvilifu tilfelli. Þegar dæma á milli bróður og bróður, ámisslum blóds og blóds, en hinu völdugi ber fé í dóminu, eda óttinn kvélur, eda vináttan titlar þá hönd, sem á sverðinu heldur; mun þá ei Andskotinn setja brillur uppá réttarans nasir, svo hann ekki fái ramman þann? Jostad, sem hann ætti. Bildum vér nú renna vorum augum frá gjálfi veraldar þessara um stundarsafir, og bera þessi verk saman við ljós Guðs heil. orða, þá þykir mér ekki ólíklegt að andlit vorrar samvitfu mundi roðna fyrir Guði. Með hverjum augum skal eg lita þinn bróður Jóab, sagði Abner forðum daga, Þegar Hasael rann eptir honum í bardaganum, ef að eg slæ þig í hel? 2 Sam. 2; en hverju viljum vér Guði eyllifum konungi og alleina rífum svara, þar vér höfum hans Son krossfestan? og fyrir vor myrkraverk er makt myrkraanna yfir hann kominn; munum vér þora heldur eim tollheimtumadurinn, Lúc. 18, að lypta augum vorum upp til himins? munum vér djarfari verða enn vor faðir Adam, sá er faldi sig fyrir Guði, og þorði ekki að lita hans auglit? Gén. 3. Þar fyrir, Kristinn maður, kannast þar við, að þér ber blygdun þíns andlitis, en honum ber dýrdin og heidurinn, Dan. 9. Í annann máta segir píslarsagan, að fortjalbdið í musterinu hafi í fundurriðnað frá ofanverðu allt niður í gegn. Von var að það musterið, sem var með höndum gjort, mundi ei standast þá ógn, að hið dýrdliga musteri hans lífhama var niðurbrotid. Jóh. 2. Þetta fortjalbð adskildi það allra-heilagasta frá sjálfa musterinu, hvar inni var á dögum Salómónis sáttmálsorkin, náðarstóllinn og vöndur Arónis, sem voru fluggi eptirkomandi gjæda, Hebr. 9. Því sandurrisnar fortjalbdið, að flugginn yrði burttekinn, þar vér höfum sjálfa hlutina; ork sáttmálsans milli Guðs og manna var uppfest á krossins tré; Jesús sem er einn náðarstóll í sínu blóði, Rom. 3, var hér öllum gefinn; kvisturinn af rót Jesse vér blómgadur, Esa. 11; líffins brand var af himnum ofankomid og öllum framboðid, svo að hver sem æti þar af, stýlði ei dauðann smacka að eyliðu, Jóh. 6. Inn fyrir fortjalbdið í það allra-helgasta mátti ei ganga nema hinn æðsti kénimann eitt sinn á ári, en það risnar hér í sundur, til að andsýna þar með, að hinn æðsti Biskup vorra sálma, er fyrir sitt eigið blóð einu sinni innenginn í það allra-helgasta, að útvegadri eyllifri endurlausn, Hebr. 9; þar fyrir er ofs nú það allra-helgasta opnað, sem er í himninum, svo vér höfum frían tilgang til þess

hinneska náðarstóls, af hvers fyllingu vér höfum allir meðtekið náð fyrir náð, Jóh. 1. Ei mátti almugi manna innganga fyrir fortjaldid í musterinu, Levit. 16; en hér er það sundurrisið fyrir hans danda, sem hefir fullnægt logmálinu og líðið fyrir það, sem vér með vorum syndum höfum forskuldad, svo að hver einn rétttrúadur er Guds kénimadur í sínu hjarta, Opín. 1, sem er hans musteri; hann hefir fortjaldid í sundurrisið, og þar með í burtutekið þann vegginn, sem milli var, og gjört eitt af báðum, Eph. 2, svo þar yrði eitt faðahús og einn hirðir, Jóh. 10, og ei væri framár karl eður kona, þrell né frelsingi, Gyðingur né Grískur, heldur allir eitt í Kristó Jesú, Gal. 3. Kénimanna-höfðinginn hafði áður risið sín klæði á móti Guds bði, er hann kénndi Frelsharanum gudlöstun; en Gud allsherjar, uppá það hann andsyndi, að hann og hans selskapur væru sefir í þeirri óháfu, hann létur fortjaldid sundurrisna. Þessi atburður ætti nú að kenna oss, minir elskanligir, að sundurrisa efi vor klæði, heldur hjortu, vor með heitri yðran, Jóel 2. Gjat að, syndug manneskja, hvað óvirkisæmilt það er, að þínu Lausnari hángir á hinum smánarligasta krossins gálga; hans herund er sundurslitið af höggnum, sundurrisið af þyrnibróddum, sundurstungid af nöglumum, Dredur slakandi af sárnum og benjum, og lokfins sundurframid, sundurfreist og sundurmarið af Guds eldligum reidifvípum og óbærilígun þunga þinna synda, sem hann hefir borid, og hegningarinnar, sem á honum lá, uppá það þú hefir friðinn, Esa. 53. Þegar þú vilt þetta fyrir þér virða, þá mátti þér undir eins til hugar koma, að draga þá stýluna frá augum sálar þinnar, sem þar lengi hefir fyrirhángid, og glepur svo fyrir þínum innra manni, að þú þessir hvorki Gud né sjálfan þig; vilt þú vera Guds andligur kénimadur í þínu hjarta, sem að er hans musteri, þá byrjar þér að athuga í hvaða herbergi, hann vill búa, sem er í einu sundurknusnu hjarta, Esa. 57. Fórniir gamla Testamentisins eru að sönnu fyrir Jesú dhrmatu fórn á krossins altari afsnáðar og að einu gjörðar, en þar fyrir skalt þú efi meina að þú eigir einga skuld Gudi að gjalda. En hvílikt er það offrid, sem honum þóknaft? þar segir David frá í Ps. 40: blóð uranna og hafranna þóknaft þér efi, en harnþringinn og sundurknosabán anda munt þú efi fyrirrita, Ps. 51. Þriðja máta segja Gud spjallamennirnir, að jörðin hafi skolsið. Hvað hræðilígur hefir jarðskjálfti þessi verid, born min! þar efi einasta fjallid Golgatha, á hvorju að stóð Drottins kross, heldur öll veröldin hefir leifið á reidifjálf. Plinius, einn heidinn madur, segir frá, að á valdstjórnar dögum Tiberii keisara, um þetta skeið, hafi 14 stadir í Grícklandi og í þeirri minni Asía í grunn niðurfallið, hvorra nafn Cornelius Tacitus í annari bók sína annála öll upptelur. Hefir nú þessi skelfiligi jarðskjálfti verid eitt teikn Gud almáttungs heiptarreiði; þar hans eingetinn Sonur, í hvorjum honum alleina velpóknaft, Matth. 3, er fyrir annarligar syndir af hinum syndugustu svo harðliga útleifinn; það gífur Messias til vitundar í Ps. 18, með þessari harmatlogun: dandans ángist hefir umfringt mig, og Belials befir hafa ógnad mér; eg kalladi til Drottins, og jörðin titradi og skalf, og grundvöllur fjallanna hrærdist og umturnadist, því hann varð reidur. O, minn Herra Gud! hvað stór er þín þolinmæði yfir syndinni og ógudlígu manna athæfi? Hér gefst svo mikil ógnin á, að jörðin gat efi stadist undir þeim þunga, þá hennar Skapari leid; náttúran

tók að glíðna ísundir, því þær hendurnar voru á krossinum negldar, sem vega hennar þunga með einum fingri og innilykja sjáfarhasid í sinum hnefa, Ef. 45; hann ber alla hluti með orði síns kraptar, Ebr. 1; því skýldu þá ekki allir hlutir sundurbresta, þá hann sem hefir orð eyllis lífs, Jóh. 6, mátti deya? Þegar logmálid var fordum útgéfið, þá skalf jörðin og fjöllin bifudust og titrudu eins og eitt strá, Erób. 19; en sjá! hér liggur öll logmálisins bolvan á þeim, sem logmálid hafði útgéfið, en hafði þó í allan máta uppfyllt logmálid. Því skelfur jörðin af ógnan, að sú handskriftin, sem móti ofs var, er borin uppá tréb og á krossinum negld, Eól. 2; en Evangelíum, sem er kraptur Guds til sálshjálpar, öllum þeim, sem trúa, Róm. 1, er hér undirskrifad með hans blóði, sem vordinu er bolvan fyrir ofs, Gal. 3. Góre, Datan og Abiram mögludu móti Gudi, þar fyrir urðu þeir lifandi í jörðina niður að fara, Nám. 16; en meiri mótmæli hefir þú hér þolad, minn Herra Jesú! því er ei að furða, þó jörðin opni sig og bjóði sig til að svelgja þá ógudlugu skálka, sem þad saklausfa Guds Lamb höfðu á krossinum neglt; en hér sjáum vér, að þitt blóð er forlífum fyrir allar veraldariimar syndir: að þínum kvölurum hefir þímt verid fyrir þína bæn í þinni bitru þínu, Lúe. 23; en náttúran má samþinast sínum Gudi. Þeir höfðu hrópað til forna: krossfestu hann! krossfestu hann! en hér opnar jörðin sinn munn til að kunngjóra þitt sakleysi og állaga Gyðinga. Þegar Adam neytti þess forboðna ávartar jardiimar, þá var jörðinni bolvad, Gén. 3; en sú bolvan linadist fyrir þess fyrirheitna Sævis skuld. Nú má sýnast að jörðin, þar hinn ammar Aldam, sein er Drottinn af himni, var þindur á henni, að hún kvíði við að henni verði að nýu bolvad með eyllifri bolvan. O, Herra hinneski Fadir! Fadir allrar náðar og miskunsemi! vér megum sjá þad um ofs, sem Jeremias segir í 5 Kap.: að vér höfum hardar affónur svo sem einn steinn, og viljum ekki umvenda ofs; vor hjörtu eru hardari enn flettur, þar björgin ísundur klosna og jörðin skelfur, en ofs kénur ei til hugar að láta ofs ógna þær syndir, sem hafa þinn Son krossfestamt. Grafir framliðinua lukust upp; en vér erum svo daudir í syndunum, og svo djúpt niður grafnir í ránglatid, að vér fáum ei rísið upp úr þinni fúlu gróf holds og blóðs á móti vorum Herra. Af þíus eingétins Sonar síðu, sem er hella vors hjálpræðis, útreunur blóð og vatn, Jóh. 19; en af vorum augum getur ei stöðid eitt ydranar-tár. Jörðin skalf og björgin ísundur klosuðu á þínudegi vors Herra. O, hvað mega vor hjörtu vera steinum hardari, þar minning Drottins dauda, er vér holdum á þessum degi, kann þau ekki að mykja til ydranar og apturhvarfs frá ógudlugu athæfi! O, hvað stór minur er þó ámillum Guds og manna, að hans hjarta brestur yfir einum ydrandi syndara, svo hann hlytur honum miskunsamur að vera! Jer. 31; en syndarans hjarta er svo óbifanligt, að Jesú dýrmæta blóð, fyrir hvorju öll veröldur léf á reidissjálfi, þad fær ekki orkad því, að madurinn gráti sína synd fyrir Gudi! O, þú almáttugi Gud! sem alla hluti kant frammar að gjöra, enn vér kunnum að hugsa edur mæla, Eph. 3, unistér þú vor eyru og hjörtu með sverði þinna h. orða, svo að þau megi sinna til synda sinna og Kristi bitru kvalar; lát ofs meðan náðartíminn enn-úti yfirstendur þeinkja þar til, að hann mun aptur koma í skýum himins, með makt og miklu veldi; eldurinn mun brenna fyrir hans anglti, í hvorjum himnarnir munu forganga með stórbrestum, og höfudsképurnar af

hlíta bráðna, áður enn allt þetta sker, 2 Pét. 3. O, Herra Guð! gef oss þá að vér apphefjum vor hefud, svo að vér þekjum vorn vitjumartíma, svo vér lærum að fela oss í hjargskorumum, sem eru bleisadur undir þíns eingetins Sonar, og þar í dyljast meðan reid- in fram hjá gengur, Eja. 26, svo að vér á þeirri vondu tíð mattum frásildir þeim ógud- lignu, er Jesúm að nýu krossfesta og föttröda hans blóð, Hebr. 10, þvo vorn skrúða í Lambsins blóði, Opinh. 7, og lát oss með því dýrdliga skarti innganga í hans brúðkaup og þá himnesku Jerúsalem til að losa þig eyðisliga, þú háleita Guddómsins þrenning! Það veitti oss Guð Fadir, Sonur og h. Andi fyrir Kristi bleisada forþeimstu, amen!

A Þáskadaginn.

Guðspjallid, Marc. 16 Kap.

Dg þá ed þvottdagurinn var umliðinn, keyptu þær María Magdalena, og María Jacóbi og Salóme, dýrdlig smyrsl, að þær kjæmi og smyrði Jesum. Dg mjög snemma morguns, einn þvottdaganna, komu þær til grasar- innar um sólaruppruna, og þær sögdu sín ámilli: hver mun velta fyrir oss steininum af grafarmunnum? og sem þær litu þángað, sáu þær að steinn- inn var afveltur; en hann var að sonnu næsta mikill. Dg þær gengu inn í grösina, og sáu eitt ungmennti sitja til hægri hlíðar, skrúddann sídu- klæði hvítu, og þær urdu óttaslegnar. En hann sagði til þeirra: eigi skulud þér hræðast; þér leitið að hinum krossfesta Jesú af Nazareth, hann er upprifinn, og er ekki hér. Sjáid hann stad, hvar þeir lögdu hann; heldur farid þér burt og segid hans Þerisveinum og Péttri, að hann muni ganga fyrir yður í Galílaam; þar munud þér sjá hann, svo sem hann sagði yður.

E r o r d i u m.

En steinn, sem uppbyggjendur hafa burtu kastad, hann er vordinn að hefði hyrningar; af Drottni er þessi og er undarligur fyrir monnum; á þessum degi hefir Drottinn það gjört; sögnum og verum gláðir á honum, segir David konungur, Ps. 118. Að þetta kvæði sé orðt um mannfynfins Frelsara, vottar sjálfur hann, Matth. 21, er hann þýðir þenna spáðóm uppá sig, hvor og svo í hans dauda og upprifu að öllu leiti framfomin er. Hvornin þeir hafa honum burtkastad, það hefum vér heyrð á umliðnum föstutíma. En hefði Drottinn að eins vort auma höid og blóð uppá sig tekið, og dáid í því sama fyrir allar veraldarinnar syndir, þá hefði hann að sonnu að fullu lofið þá skuld, er vér áttum Guði að gjalda; þar fyrir sagði hann undir sitt andlát, hángandi á krossinum, að það full- komnad væri, Jóh. 19; en ekki vorum vér vífir í því, að hann hefði galdið fyrir oss hinn síðarsta þening, nema hann hefði af fjötrum daubans leysur verið, og það sama kunngjóra látið, og sjálfur sig opinberað; og því kalla eg það rétt sagt, að Jesús Christus sé að hefði hirningar vordinn í sinni dýrdligu upprifu. A þessum degi hefir Drottinn það gjört, segir skáldið, sögnum því og verum gláðir á honum; ekkert hefir oss þvilíft til kjæti borid, Guðs börn, og engin sól hefir oss fegri upprunnid

enn þessi. Áðra daga gjerir hin náttúrliga sólin með sinni upprás, en þennan, sól réttlætisins sjálf, er hina flápað hefir. Þegar sólin upprennur, formyrkvar hún hin ennur himintúnglin með nálægð sinnar birtu; en þegar hin blefsada Sól réttlætisins undirgæð í hinu bitra dauðastríði, þá gjörði hún hina myrkva, þegar hún hvað segurft flein; svo mikilb vald hafði hann bæði á himni og jörðu midt í dauðanum, hvað mikla birti mun hann þá bera í allra rétttrúðra hjörtum í sinni upprífu? Þessi hin fagra sól rann ofi upp fyrft allra í hans gétuði; en strax eptir hans sæðingu dróu bráðliga fyrir hana flei vors auma hólðs veikleika, og fíðan dauðans, er hann þó eðfi forþenad hafði. En á þessum degi er hún svo eitt sinn upprunnin, að hún mun frammar albrei undirganga, því Kríftur, upprífinn af dauðum, deyr eðfi meir, og dauðinn ríftir ei frammar yfir honum, segir Páll, Róm. 6. Þeir slátrubu honum svo sem lambi, en hann reis upp aptur svo sem úngt león. Jóhannes Baptífta fallar hann þad saklausu Guds Lamb, sem í burtuber veraldarinnar syndir, í hans níðurlægíngu, Jóh. 1. Jóhannes Evangelífta nefnir hann þad leónið af kyni Júða, sem figurinn unníð hafí, Opínb. 5, í sinni upprífu. Fegnum því og gladíð verum, kríftir menn, fíngjandi og spílandi Drottín í hjörtum vorum. Guds heilagir Englar, þeir himnesfu andar, hvorjum Guds Sonur eðftir hafði útvogad með sínum dauða, þeir fagna sínum Herra í hans upprífu, Jóh. 20; því fíldum þá eðfi vér allshugarfegnir verða, fíndugir ormar, sem vorum dauðans mena, þessi eðfi Drottinn uppríft ofi til réttlætis. Krífti postular trúðu eðfi upprífu Drottins fyrir fagnadar safir, Lúe. 24. Þessi bráði fegnubur var meiri enn svo, að hann leyfði þeim að grunda, hvað sannast væri, í flótu dragði; en vér sem trúum fyrir þeirra vítnisburð, látum ofi þeim samfagna og glada vera; þad býður ofi Guds heilög móbir og hennar felfkapur; þad bjóða ofi englar Drottins; þad bjóða ofi hans postular; þad bjóða ofi himin og jörð; þad býður ofi fíalfur hann, í hvors nafni vér fígrinum hrófum, fegjandi til fínnar krífti: Vaknið upp og fíngið þér sem í dupftinu liggíð, þegar þér hafíð níðurlægíð hina andvönu til jarðar, Efa. 26. Og uppa þad, bræður mínir, að vér mættum þad þess betur framkvæma, vífum vér af þessa hátíðardags Evangelíð nokkud gjör yfirvega: upprífu Drottins með þeim ávörpum, og áminningum, sem þar af rífa. Í þessu eprínði hjálpi ofi góður Gud, fyrir forþenustu síns eingétins Sonar, með náð heilags Ánda, amen!

U t l e g g í n g i n.

Þaðir og lof fí eflifum Gudi fyrir þá náð, að Jífu dýrðarfullu upprífu þarf eðfi með vitnum að fíadfefta, nú sem fíendur, því þar er enginn ámedal kríftinna manna, sem þad eðfi játi; en á hinum fyrftu dögum kríftinnunar legðu Guds heilagir menn eðfi svo mikilb fapp á nokturn hlut sem þennan, og því fagði Pétur forðum daga, Post. gb. 1: þad býrjar að eínn af þeim mönnum, sem með ofi veríð hafa alla þá tíð, er Drottinn Jífus gæð inn og út ámedal vor, býrjandi á fírn Jóhannes, állt til þess dags, er hann var frá ofi uppmunum, að eínn af þeim verði vottur hans upprífu meður ofi; og eum frammar, þá eð Pétur talði um fyrir Júðum, hvorfir Jífum krossfestan hofðu: þér afueitubub hinum Heilaga og Réttláta, en beíðubft eptir að yður yrði mórðíngum gífum, en Hofubd líffins deyðubd þér, hvorn Gud hefir uppráfíð af dauðum, hvors vér allir vottar erum, Post. gb. 3; og um alla postulana til samans ber Lúfas vítni fegjandi, Post. gb. 4: og með miklum frapti vítnubd postularnir um upprífu Drottins vors Jífu Krífti. Þetta er eðfi af mönnum fíð, br. ut. heíður af Gudi, svo að hans fannuleífti fíadfestur yrði ámedal þeirra til mífummar þeim og fíndalausnar. Svo fegir Pétur aptur, Post. gb. 10: þennan uppráfíft Gud á þríðja degi, og gjörði þad bert eðfi eflí fólft, heíður fyrir vottum þeim, sem af Gudi tilfíftíðadír voru, ofi sem að átum og druckum með honum. Og uppa þad að Krífti lærífeínnar ei fínum að fara vílt í þessu, þá hefir hann í heila 40 daga umgengíft með þeim hér á jörðum, áður enn hann til himna fíft, Post. gb. 1, og fíynt þeim klárlíga, eðfi eínafsta að hann uppríftum

væri, heldur með sama lífhama, og þó forklárudum, með mannlíguni lífhama og þó dýrd-
 ligum, með þeim lífhama sem á krossinum hélt, og í gröfina var niður lagdur, og þó er
 völdugliga upprísum, að lofti gröfni og steininum óafveltum; að hann hafði náttúrlíga
 an manns lífhama þottar hann, Lúca. 24: sjáid og þreifid á, því andi hefir ekki hald né
 þein, sem þér sjáid mig hafa; að það væri sá sami lífhama, anglyfir hann oktru síðar í
 þessum Kap. Lúca, segjandi: sjáid minar hendur og fætur, að ég em það sjálfur. Hann
 taladi við þá, hann brant brauðid, hann át og dract með þeim, eins og til forna, hann
 lét þá þreifa á því sama haldi, og sýndi þeim þær sömu hendur, sem á krossinn negldar
 voru, og þá síðu, er með lensunni var ígægnum stungið, þar hann þó í sama sinn tingeft
 til þeirra að loftum dyrum, svo sem annar andi, að þeir sjá mattn, að það væri hinn
 sami lífhama sem leidd, og þó dýrd óvenjuligri-þryðdur; já, til þess að ekkert vantadi þeim
 til trúarstyrkingar, tók hann til á Móse og öllum spámonnum, og lagði út fyrir þeim
 allar ritningar, sem af homum voru, leiddandi þeim fyrir sjónir, að Kristó byrjadi þetta að
 líða, og innanganga svo í sína dýrd, svo að þeirra hjarta brann í þeim, er hann taladi við þá
 á veginum, Lúca. 24; en svo að þeir mættu fyrir víst vita, að hann bæði Gud og maður
 væri, og að manndómurinn væri ekki í daudunum við Guddóminn skilinn, itrekadi hann eitt
 af þeim fraptaværum, er hann áður gjort hafði, og upp er teiknad hjá Jóh. 21, þegar
 hann kom til þeirra, er þeir voru að fiskeidum, og hófdu um nóttina einkis aflað, en
 hann bað þeim að varpa út netinu til hægri handar, "hvad svo tókst, að þeir gátu þau
 valla innibyrgt fyrir mergd fiskanna, er í vörn kommir. Nú, þar ed einglarnir hafa Drott-
 ins upprísu boðad, heilagrar friunnur þeim trúad, postularnir hafa hann sed, á honum
 þreifad, og við hann talad, Jesús sjálfur sig opinberad, og útlagt ritningarnar, þar sem
 af homum voru, og í byrjun hans upprísa spád var og fyrirmynduð, og Guds heilagir
 menn hafa þúsundum samant látið sitt líf uppá þennan samleika: þá er hann vissari, og á
 fastari rofum byggdur, ein að honum mótsegja megi. En hvorjar munu orðsafir þær; br.
 m.! hvar fyrir að svo vandliga er báid um þetta dýrmata efni? ein er sú, að Guds Sonur
 í hans upprísu hófadi sigri yfir danda og Djofli, og anglysti oss syndngum monnum, vegna
 þvorra hann þennan dýra sigur unnið hefir, að hann væri dauðans dandi, og helvitis óljí-
 an, Os. 13, herleidingin væri að herfangi tekin, en hann undir eins hefði fríðad fyrir oss
 hjá Gudi og Födur. Þessi er hin helsta nytsemi upprísu Drottins. Hina adra segir
 oss Páll, Róm. 6, með þessum orðum: vér erum jafnadir með honum fyrir skirningu
 til dauðans, að lífa svo sem Kristur er uppvakinn frá dauðum fyrir dýrd Föðursins, svo
 eigum vér að ganga í endurnýng lífdaganna. Þar til er Kristur dáinn, að í oss megi
 fyrir hans danda deyðdur verða hinn gamli maðurinn, það er upprísa-syndin; ekki að
 hún öldungis út af deyi, heldur deyr hennar illfráptur; ekki að hún burttekin verði,
 heldur hennar seft fyrirgefni; ekki að maðurinn í endurgétningunni heilagur verði, heldur
 medtekur hann heilagan Anda, fyrir hvorn hann framspegis dempad getur holdfins girndir;
 ekki réttlátur í sjálfum sér, heldur fyrir Kristi réttlæti, fyrir hvort honum veitist sá anda-
 fráptur, að hann getur upprísið með Kristó, og gengið í endurnýngu lífdaganna; því
 segir Páll framspegis: vitandi það, að vor gamli maður er undir eins krossfestur, svo

ad afmáist lífhami syndarinnar, ad eðfi þjónum vér syndinni frammar, Róm. 6; eðfi segir Páll ad vér syndlausir séum, því þessi er eðfi ad vanta af holdinu undir syndina seldu, heldur segir hann ad vér eðfi þjónum syndinni, það er, látum hana eðfi drottna í vorum daudligum lífhami, ad vér hlýðum heuni í hennar girndum, svo sem hann ad orði kénst í sama Kap.; þessi er haus meining í ordunum, er vér strar heyrðum, því hann svarar því sem hann endverðliga í Kap. þeim sjötta framsetur á þennan hátt: skulum vér þá í syndunum dvelja, svo ad náðin yfirgnæfi? fjærri sé því! Þveggja Guds velgjörninga getur og St. Páll í greindum ordum: endurgétningarinnar og endurnýngarinnar. Vér erum jafnadir med Kristó fyrir skirnina til dauðans, það er endurgétningin; svo eigum vér ad ganga í endurnýngu lífðaganna, það er endurnýngin; hin fyrri skedur í einu angnaðliti í heilagri vatnslaug; hin síðari á ad framkoma um alla æfi vora, og fara dagvaxandi, svo ad smámsaman afmáist lífhami syndarinnar, og svo sem vér í kristilígu fræðum lesum: ad fá gamli maðurinn, það er upprunasýndin, dagliga drecðist og deyðist, fyrir yðran og yfirbót, en framkomi og upp aptur rífi einn nýr maður, fá eð lífi í heilagleika og réttlæti fyrir Gudi æfinliga. Hin fyrri er alleina Guds verk í oss, svo sem Páll segir, Tit. 3: eðfi af réttlætis verfunum, sem vér gjordum, heldur af mistun sinni hefir hann oss hólpna gjort fyrir endurgétningarlaugina; hin síðari stendur ad nokru leiti í voru valdi. Það vottar St. Páll, Eph. 4: endurnýst í anda hvðars hugskots, og íslæðist einum nýum manni, sem eptir Gudi skapadur er, í heilagleika og réttlæti. Þvortveggja kallast umskurn hjartans í gamla Testamentinu; endurgétningin, Deut. 30: Gud mun umskera þitt hjarta; endurnýngin, Jer. 4: umskérir yður fyrir Drottni, og burttafíð yfirhúð yðar hugskots, þér menn Júða og Jerúsalems-borgarar, ad eðfi frambruni min grímd svo sem annar eldur, þann eingiun sløkt fái, sökum illsku yðar athafna. Sér kunnur vér nú ad sjá skyldu vora, br. m., og hve mikill hásti oss báinn er, nema vér gjöldum varhuga við, og risum upp med Kristó Drottni vorum, í hvors dauða vér skírdir erum, Róm. 6, og fyrir hvörn vér höfum barna réttinn medtefíð, Gal. 4. Ef þér erud upprísnir med Kristó, þá leitíð þess sem þar uppi er, hvar Kristur er sitjandi á hægri hönd Gudi. Hugfíð um það sem þar uppi er, og eðfi það sem er á jörðinni, segir Páll, Róm. 3. O, hvílk er fátinna daudlagra manna! þar vér vörðnir erum borgarmenn heilagra, og Guds heimilismenn, Eph. 2. Það menn soðva sér niður í leirveltú og endemi heims þessa, sem þó mun fyrirfarast med öllu því, sem í honum er, en yfirgefa síns fædur heimfynni. Gætum þess, ad vér erum í skirninni vörðnir kvístir á hinu andliga vintré, Drottni Jesú Kristó, til ad bera mikin ávört, en hvörn þann kvíst, sem eðfi ávört ber, mun vingarðs-maðurinn, sem er hans faðir, afhoggva og í eldi brenna, Jóh. 15. O, hvad herfílig eru þau umskipti, af einum himneskum vinvið, ad gjörast helyitis eldibrandur, af Kristi þénara, Satans þræll, af Guds óskabarni, reidinnar barn, og það fyrir stundligt eptirlæti syndarinnar, hvörrar verðlaun eru í þeim pittí, sem rýkur af eldi og breunniðeini! Opínb. 21. En frammar segir Páll, Róm. 2: þér erud grestradir med Kristó í skirninni, í hvörri þér og uppvaktir erud fyrir krapst trúarinnar á Gud, sem hann uppvaktíð hefir. Hver mun

Þessi kraptur trúarinnar vera, br. m.? Það segir Páll ofs aptur, Gal. 5, er hami svo að orði kómst, að í Jesú Krísto (það er í þeim hlutum, sem Jesú Krísto víðkoma) gíldi hvorki umsturn né yfirhúð, heldur trú sú, sem fyrir hjærleikain verkar. En hvörjir eru þá hjærleikans ávertir? Páll kénir ofs það, 1 Cor. 13, segjandi: hjærleikurinn er þolinmóður og góðgjarn, hjærleikurinn ofundar ekki, hjærleikurinn gjörir ei illmannliga, hann þýtur ei upp, hann er ósíðsannur, hann leitar ekki eptir því sem hans er; hann er ei þunglyndur, hann þenkir ekki illt, hann fagnar ekki yfir ránglætium, en samfagnar samuleikanum. Sér telur Páll upp allar krístiligar dygdir, er af hjærleikanum, svo sem öðrum brunni, framsljóta eins og aðrir hreinir frjósgandi lækir, til allra þeirra, sem vér eigum noðru við að skipta í heiminum, og fá sem temur sér þær og dagliga iðkar, hann má þess fulloruggur vera, að hann hefir með Krísto vel upprísið, og er honum fyrir sanna og lifandi trú innplantaður, þvíad elskan er kraptur trúarinnar og hennar lífsmark; þar fyrir segir Postulinn aðdráttarlaust, að trúin sé dauð án verkanna, Jac. 2, og St. Páll, sem varð (fyrir þeirra skuld, sem forlétu sig uppá legmálsins verk) að hrósa trúnni svo mjög, að noðrir hafa freytt sig þar á, þó án orðsakar og meint, að ei þyrfti góðverkin að gjöra; hann segir sjálfur, 1 Cor. 13: þó að eg hefði alla trú, svo að eg megnadi fjöllin úr stað að hræra, og hefði ekki hjærleikann, þá væri eg þó ekkert. Viljum vér lita til vors fyrra háttalags áður enn vér endurfæddur vorum, og heyra hvað Páll þar inn segir, Eph. 2: Gud fá ed ríkur er af náð fyrir sinn mikla hjærleika, með hvorjum hann elskadi ofs, hefir lífgað ofs með Krísto, þegar vér daudir vorum í syndunum, og hefir undir eins uppvakid ofs, og ásamt Krísto Jesú sett ofs í himnaríki. Í skirninmi rétti Gud ofs fyrst allra sína missunarhond, þegar vér minna kunnum að hjálpa ofs í vorum sáluhjálpar efnum, enn einum brjóstmyllkingur lífi sinn, þá reisti hann ofs upp úr saurindum náttúrligrar spillingar, þá tók hann ofs inn í sinn eyliða fáttnála; þá trúlofadi hann ofs sér í náð og miskunsemi, Ps. 2; þá setti hann ofs í ríki síns Sonar, Col. 1. En hvað er það, br. m., að vér brjótumst úr fadmi hans að nýu með iðkun vandra verka, er Guds börnum sama ekki, og forlátum meistara vors úngdóms, sem tók ofs upp, þar vér láum í voru blóði, útkastadir á víðaváinginum, Ezech. 16, en gaungum Djöflinum til handa, hvorjum vér afneitad höfum og öllum hans verkum. Er það ekki að kasta sér aptur í sama saur, þótt vér einusummi uppreistrir séum? edur munum vér þess noður not-hafa, að Gud hefir með sinum sterka armlegg handdregid ofs af Djöflinum í endurgétningunni, ef vér leggjum lag vort við Satan aptur? Látnum ofs til hugar koma, br. m., hvað margt og mikid Jesús þolad hefir, þegar hann mátti þó vel selu hafa, Hebr. 12, áður enn hann féð upprísið ofs til réttlætis. Sá sem heyrir Guds Son yfirgefinn, Matth. 26, Gud blefsadan um aldir, Róm. 9, svo sem belsan upphengdan, Gal. 3, og hann, sem galt það hann ekki ranti, meðal ræningja talinn, Márc. 15, og veit að þetta er skéð, fyrir alla þá illstu, sem að syndarinn hefir umid til helvitis með, og ekki leitast við að krossfesta sitt hold með þess girndum og tilhneigingum, svo honum mátti Krísti vegna heimurinn verda krossfestur, eins og Páli, Gal. 6, þeim verður aldrei audid með Krísto upp að rísa í náðinni, svo hann eyllisiga með honum lífi í dýrdinni. Fyrir því áminnir Pétur næsta vel, segjandi: með því að Krístur hefir ná

fyrir ofs líðir í holdinu, þá brynjir yður með sama hugarfari, þviad hvor á holdinu líður, hann lætur af syndinni, 1 Pét. 4, svo að hann þadan í frá, hvað eptir er æfningar, í holdinu lífi, eigi að mannligum girndum, heldur að Guds vilja. Hvað er það að vér segjumst yðrast yndra verka, nema vér og upprifum með Kristó? Vér komum hvort ár, og þrjár, fjórar reisur á ári, eptir því sem hvor er lyndur til, fram fyrir kinnimanninn, þar hann situr í Guds stöð til að fyrirgefna ofs syndirnar, efi þeim sem nálagjast Gud með vorumum alleina, Esa. 29, heldur þeim, hvorra hjarta að rétt er fyrir Drottni. Vér segjumst bera ángur og trega fyrir syndina, (Gud gjæfi að hugur jafnan máli fylgi, og að vér víðum af henni láta og víð sjá framvegis) og er hann hefir svo í Guds umbodi tilfagt ofs kvittun vorra afgjörða, meinum vér ofs að fara réttlátari heim aptur í vort hús, Lúc. 18; og það er í samleiða satt á þeim, sem vel hafa reynt og prófað sjálfa sig, og af alvörn andmýkt sig undir völduga Guds hönd, þviad Kristi loford er fyrir því, að hvorjum helst Guds þenari fyrirgefur syndirnar, þeim séu þær fyrirgefna, Jóh. 20, þó efi nema þeim sem elsta sínum Lausnara og rækja hans bód, þviad St. Páll lýsir bolvan yfir þá, sem efi elsta Drottinn Jesúm, 1 Cor. 16, og eru þeir þá langt frá syndanna fyrirgefningu. Hinni bersyndugu fyrirgefist mikið, þviad hún elskadi mikið, Lúc. 7. Hverjum viljum vér kallast elsta Krist edur með honum upprisa, ef vér afrækjum bód hans? ef hann er vor Faðir, hvar er þá hans heidur? Mal. 1; þá sem efi tekur sínum kross uppá sig og fylgir honum eptir, Matth. 10, hann er hans efi verður; en kross er varla þvilfur holdi og blóði, svo sem að uppfylla Kristi logmál, sem þó er efi nema í einu bódordi innifalið, sem er, að bera hvor annars byrði, edur elsta hvor annann inubyrðis, að vitni St. Páls, Gal. 6. Þvi dæmi eg svo, br. m., að sá sem efi stundar eptir að vörðveita Kristi logmál, hann elskar hann efi, sá sem efi elskar hann, nýtur efi hans forþénustu, sá sem efi nýtur hans forþénustu, hann er bolverdur, og er enn þá í sínum syndum, hvorsu opt sem presturinn lýsir þeirra kvittun yfir honum, þviad hann er maður, og veit efi ástundum, hvorjum hann fyrirgefur syndirnar, þviad Guds alleina er að rannsaka hjartað; þar fyrir eigum vér efi að taka það, sem Gud hefir talað ágráðum sálum til trúarstyrkingar, illskummi og þrettvísinnu til afbotunar. En gjatum að ofs í Jesú nafni! br. m., hvað opt höfum vér syndanna kvittun þegid, en það mun tilborið hafa, að vér höfum aptur framkomid efi einasta með þær sömu, heldur og ádrar verri ástundum? Hvað lítt hefir ofs þá verid gefid um að halda það loford, er vér gjörðum Gudi í játningu syndanna, áður enn vér þáðum heilaga aflausn af hendi hans þenara? hvorsu tregir höfum vér verid á heyrn hans orða? hvað ófúsir til að elsta vorn nálinga, að forlata honum hans afbrót, að gjöra þeim gott, sem víð ofs misgjöra, að forspara hann og færa alla hluti á betra veg, að stilla reidina, að láta hans eigur kyrrar? og í einu orði að segja, að rísa upp með Kristó og bera krossinn eptir honum, það er, að deyða þann gamla manninn, er sig forðjarfar í girndum villudömsins? Eph. 4. Já, því verr, að margur mun finnaft sá ed strax sem hann er komin frá prestsins knjám, veltir hann sér í sama saur, og hefir einga víðleitni til þess að láta af öllu því illa er hann strax meðfemdi og lofadi umbót á, og það í oftrausti náðar Guds, og fall-

valtri von lángra lífsdaga. Efti er flítt að upprísa með Kristó eður bera krossinn eptir honum, heldur að gabbja hinn Krossfesta. En heyrir hvað Páll til Hebr. segir í 10 Kap. Sá sem að einu hefir Mósis lögmal, hann skal eptir vitni tveggja eður þriggja vögðarlaust deyja; hvað þýngra straffs verðugur meinið þér hann reiknast muni, er föttredur Guds Son, og sáttmálans blóð, með hverju að hann endurleystur er, almennilígt heldur og vanhvirðir Andá náðarinnar? Hvað er það, að vér játum alleina vorar syndir fyrir Gudi! mun honum nokkur þóknun í því? hann þarf ei þess við, hann veit þær betur enn vér, þvíad allir hlutir eru berir og náttir fyrir hans augum, Hebr. 5; það er nærri því, að brísla Gudi með Jóni spámanni um sína miskunsemi, Jón. 4, svo sem hann eðfi sé undir eins réttlátur, og taki alleina skulda=reikninginn fyrir skulda=lukninguna, hvað ofs mundi þýfja ljótt á einum dómara; því kunnur vér þá að ætlast til þess af Gudi, hvors stranga réttlæti einga þurfn má líða? Það sé fjærri, að eg lítið gjöri úr Jesú forþénuftu, hans þínu og danda, hans upprísu og öllu því hann unnir hefir ofs til miskunar, þvíad hvað er jafnvægt Guds réttlæti? hjá hvorju himin og jörð eru minna enn eitt sandforn að reikna, nema þessar ástgjafir Trélsarans. Þitt segi eg, að það heyrir þeim eðfi til, sem ætla sér að lífa í syndunum, uppá það að náðin yfirgnæfi; harmþrúninginn og sundurknosadur andi er alleina það offrid, sem Gudi þóknast, Ps. 51; hvar fyrir? þvíad Kristi forþénufta hrín á því, nær því er svo háttad, en eðfi annars, svo að Gud vill eðfi tilreikna mannum gjörðar syndir; en eðfi er þetta aflátsbréf til að mega framvegis syndina drýgja, því Kristur er kominn til að uppfylla lögmalid, en eðfi að uppleysa það, Matth. 5, til að forlífa fyrir syndina, en eðfi til þess madurinn skuli syndga; til að deyða syndina í voru holdi fyrir sína upprísu, en ei til þess að hún skuli drottna í vorum dándligum lífhama. Þú segir: eg ángraft af öllu því illa sem eg hefi móti Gud gjört; en hvar er það ángur, þegar þú leistur þér að somu syndum eins og öðru taflí? Þú segir: eg hata syndina; lát þá sjá að þú elstir Gud, og drýgir ei það hann bannad hefir; þú segir: eg elsta Gud, sem mér hefir svo margar syndir fyrirgefíð; lát þá sjá undir eins, að þú elstir eðfi það hann hatar, þvíad þessum tveim herrum má eðfi í senn þjóna, Matth. 6. Annad er það, að syndin hendir mannum, og hann samþýðist henni um stund; annad það, að láta hana drottna í sér, hafa lýst af henni, og gjöra handverk þar af; það fyrri gétur eðfi að öllu leiti skilid við ofs, ámedan vér berum eptir ofs lífhama þessa danda, svo að jafnvel Páll segist gjöra það vonda, er hann þó eðfi gjöra villi, Róm. 7; hitt síðara er hjá börnum vantrúarinnar algengt, um hvorja Páll talar, Róm. 1, er hann uppreiknar stammir þær eð meðal heidinganna líðndust, og ályktar með þessum ordum: hvorjir eð jafnvel þótt þeir þekktu Guds réttindin (sem er, að þeir er þvilíft gjöra séu danda verdir), þá gjöri þeir það eðfi að eins, heldur samstími þeim er það gjöra, Róm. 1. Þegar Gud er hvað náðugastur í sínu Evangelíó, þá er það þó aldrei öðruvísi enn svo sem hann segir, Esa. 1: látið af illu og lærið gott að gjöra; komið síðan og eigumst lög við; þótt yðar syndir séu raugar sem blóð, þá skulu þær verða hvítar sem snjór, og þó þær séu sem purpuri raugar, skulu þær verða hvítar sem ull, og Páll er því samhljóða, Róm. 8, er hann vottar, að engin fyrirðæming sé framar yfir þeim, sem eru í Kristó Jesú, þeim sem ei gánga eptir holdinu,

heldur eptir andanum. Þetta er eitt afínlígt Evangelíum, sem varað hefir í frá heimsins upphafi, og gengid hefir í gegnum bæði Guds Testaménta, og er svo óumbreytanlígt sem hann er sjálfur, hjá hvörjum eðfi er umbreyting né skuggi umbreytingar, Jac. 1; svo þótt að eingill af himni kjæmi að prædika annað, sem þó er ómögulígt, þá vilda eg með Páli segja: að það bolvera vera skýlði, Gal. 1. Hlydum þar fyrir ráði St. Péturs, er hann segir: leggid af illstu alla, og öll svitræði og smjædur, og ofund og alla bakmælgí, og gírníft hinnar skynsamlígu og hreínu mjólkur, svo sem nýfædd börn, uppá það, að þér þróíft fyrir þá somu, ef þér smættad hafid hvad ljúfur Drottinn er, til hvørs vér komnir erum, svo sem til eins lífandi steins, hvørs af monnum er búrtastadur, en af Gudi er útvalinn og býrmatur, 1 Pét. 2. Nóttin er umlíðin, en dagurinn tekur að nálgaft; leggjum því af verkin myrkrauna og íflæðumst herflæðum ljóssins, Róm. 13. Jesús Christus er á þessum blefsaða dags morgni uppírsinn; hann er vordinn morgum til falls og uppírsu í Ísrael, eptir því sem hinn gamli Símeon ráð fyrir gjörði, Lúe. 2; rísum því upp með honum, að eðfi falli hann yfir oss og í sundurmerji með hinum eðrum, er honum búrtastad hasa, allrahelst þar vér vitum tímann, að oss er mál að rísa upp af svefni syndanna, því nú er hjálpræðid oss nær enn vér nockurn tíma trúðum, sagði Páll, Róm. 13. Vér vitum eðfi hvad nálæg að er vor endutlausn, eður nær hófudeingilssins láður kvedur víð í skýum himins, og þar vort páskalamb, Kristur, er fyrir oss fórníferdur, þá heldum hátíðina eðfi í hinu gamla súrbegi illskunnar og prettífsinnar, heldur í ósýrðu brandi hreínlyndífsins og sannleífsans, 1 Cor. 5. Það saklausu Guds Lamb, sem í burtu ber heimsins syndir, Jóh. 1, það verður ennúá fórnífert í himninum, svo ópt sem oss verða syndirnar fyrirgefna á jörðum, því segir postulinn, Hebr. 9: hann er í himninum inngenginn, að hann birtíft vor vegna fyrir Guds augliti, sjálfur fórnin, sjálfur kénimíadurinn, og sjálfur Guð, sá eð fórnina þíggur; því ætti kristinna manna lífarni að vera eitt sífelðt páskahald, þar til það fullkomnast í Guds ríft eptir hans íoforði, og vér munum eyllífar pássir með honum halda á landi lífandi manna, þar eð verða mun eyllífur hvíldardagur, Esa. 66, og vér munum með föstu elskunnar bandi tengjast víð hann, sem oss hefir svo heitt elskað, að hann dó fyrir oss rángláta, Róm. 5, hvær að er sjálfur uppírsan og lífíð, Jóh. 11. Honum með föður og heilögum Anda sé vandanlígt íof og býrd, nú hédan í frá og að eyllífu, amen!

Annann Dag Páska.

Gudsþjálfíð, Lúe. 24 Kap.

Þ þann tíma: og sjá, að tveir af þeim gengu á þann sama dag til nockurs kaupíns, það eð var frá Jerúsalem sextíu stéidarum, að nafni Emaus; og þeir voru að tala um alla þá hluti sín ámíllum, sem víð hófðu boríð. Og það stéði þá þeir ræddust víð, og spurðust á sín ámíllum, að sjálfur

Jesús nálgæðist þá, og gæð jafnframt þeim; en þeirra augu voru svo halðin, að þeir þekktu hann ekki. Og hann sagði til þeirra: hvað er það fyrir ræðu, sem þið höndlið ykkar á milli reikandi, og erud hryggvir þar af? Þá svaradi einn, er Cleóphas var að nafni, og sagði til hans: ertú alleina svo framandi til Jerúsalem, að þú veitst eigi hvað á þessum dögum þar inni gjörst hefir? En hann sagði til þeirra: hvað er það? þeir sögdu til hans: það, af Jesú af Nazareth, hvort ed var spádómsmaður, máttugur í verkum og ordum fyrir Gudi og öllu fólki; hvornin að vorir höfudprestar og höfðingjar seldu hann í fyrirdæmingu dauðans, og krossfestu hann. En vér vonudum að hann mundi endurleysa Ísrael. Og yfir allt þetta er nú hinn þriðji dagur í dag, er þetta flæði. Svo og hafa flélfst ofs nockrar kvinnur af ofs til, þær ed árla höfdu hjá grófinni verid, og fundu ekki hans lífhama, komu og sögdu sig einnin hafa sed einglanna sjónir, þeir sem segja hann lífa. Og nockrir út af ofs gengu til grafarinnar, og fundu eins líka og konurnar höfdu sagt, en hann sáu þeir ekki. Og hann sagði til þeirra: O, þér heimsskir og tregir í hjarta! að trúa því öllu sem spámennirnir hafa talad. Hlaut Kristur ekki þetta að líða, og innganga svo í sína dýrd; og hann tók til frá Móse og öllum spámönnum, og lagði út fyrir þeim allar ritningar, þær af hönum voru. Og þeir töku að nálgast kaupþinid það þeir gengu til, og hann lét þá sem vildi hann lengra ganga, þeir neyddu hann og sögdu: vertu hjá ofs, Herra! þvíad kvölða tekur, og á daginn líður. Hann gæð inn og var hjá þeim. Og það flæði, þá hann sat með þeim til bords, að hann tók braudid, blefsadi það og braut, og rétti að þeim; þá opnudust þeirra augu, svo að þeir þekktu hann, og hann hvarf frá þeirra augum. Og þeir sögdu sín á milli: brann ekki okkar hjarta í okkur, þá hann taladi við okkur á veginum og opnadi fyrir okkur ritningarnar? og þeir stóðu upp á sömu stundu og snéru aptur til Jerúsalem, og fundu þá ellefu samansafnada og þá sem með þeim voru; hvörjir ed sögdu: Drottinn er sannarliga upprisinn, og hefir birtst Símoni. Og þeir sögdu hvað gjörst hefði á veginum, og hvornin þeir hefdu þekkt hann, í því hann braut braudid.

E r o r d í u m.

Þessa hátíðsdags Evangelíó heyrum vér, að tveir af Jesú lærifveinum, gengu frá Jerúsalem til nokkurs kaupþíns, er nefndist Emaus, það þýðir: kastala. Það gefur mér þá hugleiðing, að allir viljum vér, bræður mínir, láta leida ofs út í einn sterkann kastala með David, Ps. 108, svo vér kunnum óhultir búa; en það er vanfæð, hvort vér erum allir svo fúsir til að ganga með Jesú lærifveinum út af Jerúsalem, eg meina ekki hana sem er réttkrístinna manna samfunda hér á jörðinni, Gal. 4, edur hina sem þar uppi er, hvar vor umgengni ætti að vera. heldur hana, sem er í þrælkann með sínum börnum, hvort ed myrðti sinn konung, og gjörði hans hús að ræningjabæli, Lú. 19; það er, út af hinni vondu Babylon, Spín. 17 og 18, hvort ed er líknefja veralbar þessrar, og ekki

lætur af ad krossfesta Drottinn ad nýu, og ossækja hann í sínum limum. Vér heyrum í Gudsþjallinu, ad Jesús hafi nálægst þessa sína ástvini á veginum, og gengid jafnframt þeim; líðum til, bræður mínir, ad vér megum og njóta hans nálægðar á hinni hættu og torveldu leið vorra lífsdaga, og ad hann gangi jafnframt oss, þar til vér erum til vors síðarsta herbergis komnir. Vér viljum af dæmi þessara tveggja læra: 1) hvað vér eigum ad gjöra og adhafast, svo Jesús vilji unna oss sinnar nálægðar; 2) hyörnin vér eigum hönum ad halda svo vér misum hann ekki. Hjálpa oss hér til, góði Jesú! og uppljúf vorum augum, ad vér þeckjum þig! bænheyr þad, Herra! fyrir þína forþenustu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Ög sjá ad tveir af þeim fóru þann sama dag til nokkurs kaupþings, segir Tertinn. Af hvorjum? af hans lærisveinum, sem umgengust með honum, fylgdu honum eptir, heyrðu hans kenningar, hlýddu þeim, elskudu hann lifandi og hörmudu hann dauðann, en voru ekki visir í því, ad hann væri upp aptur risinn. Viljir þú, kristinn maður, ad Jesús nuni þér nálægðar sinnar, þá breitt eptir þessum á allar lundir, haf þína umgengni með Jesú, tala við hann í þínum bænnum, í þínu hjarta; þá muntu finna ad sú eylista spekin Guds hefir lýst af ad þúa hjá mannanna sonum, Orðskv. 8: fylg honum eptir, þad er, tak þinu kross uppá þig, annars ertú ekki hans lærisveinn, Lúc. 14; hafi Gud þímt þér fyrir útvortis krossburði, þá gjör þad þess heldur til þaðlátis við hann, er svo vægir þínum breissleika, og krossfest þitt hold með þess girndum og tilhneigingum; því svo segir Páll, Gal. 5, ad þeir gjöri sem Kristó tilheyrja, þad eru þeir sem eru Kristi lærisveinar, og nær þú temur þér svöðdan krossburð, þá máttu vita ad hann er þér nálægur, því hans kraptur er í breissum máttugur, 2 Cor. 12. Heyr hans ord, lát þér þad vera satara enn hunáng og hunángsfeim, Ps. 119; gæð ibugliga þángad sem þad er kennt og um hönd haft, og ekki fyrir síðasakir, heldur til ad læra nokkud þér til trúarstyrkingar, til huggunar, til síðbóta, og vert viss um, ad hann er þér nálægur, því hvar sem tveir edur þrir eru samankomnir í mínu nafni, þad er til ad prisa mitt nafn, heyrja mitt ord og tala við mig í sínum bænnum, þar vil eg vera midt ámillum þeirra, segir Drottinn hjá Matth. 18; en um alla hluti fram, þá kappfosta ad ná því hlutskipti, sem bæði þessir hans lærisveinar og adrir hlutu, sem var ad elska hann; þad mátt þú sjá á þeirra dæmi, því lýsir sjálfur Drottinn, er hann segir; hvað er þad fyrir ræða, er þið höndlid yðar ámilli, reikandi, og erud hryggvir þar af? Hvar fyrir voru þeir reikandi? því Gud hafði slegid hirðirinn, og saudir hjardarinnar voru sundurtvistradir, Matth. 26; hvar fyrir voru þeir hryggvir? þvíad þeirra Meistari var tekinn frá þeirra höfði. Hér með sýndu þeir elsku þá, er þeir höfðu á honum, og ekki leynir Kleophas orðsekinni til sorgarinnar í andsvári sínu uppá spurningu Drottins. Sjá, hvað kjaran hann hefir haft hann, sögdu Gyðingar, er Jesús tárabíst við gróf Lazari, Jóh. 11; þessir sýndu hvað kjaran þeir höfðu Jesum, af því þeir syrgdu hann látiun. Gjör sama, kristinn maður, þar þú veitst hann er upprisinn, og situr til Kraptarins hægri handar. Elska Jesum, þá mun hann þig elska, því svo segir hann, Jóh. 14: hvor hann elskar mig, hann varðveitir mín ord, og Fadir minn mun elska hann, og til hans munum við koma, og vistarveru hjá honum gjöra. Börn veraldarinnar fást ekki mjög um, þótt þau vanti

Jesúm, hvar fyrir? Því þau elstudu hann aldrei; sá grét efi fyrir gull, sem efi átti það, segir orðtækið. Heimurinn brosir smátt að því, þótt Jesús hverfi honum, og þykir svo sem það komi efi sér við, hvort hann er upprifinn edur efi, þegar hann hefir sinn gullhnött að treysta á, þá er hann sáttur; þegar hans svín, það eru hans saurug verk og óhreinar girndir, mega vera ómöglaus, þá er hann til friðs, þótt Jesús vífi úr hans landsálfum, Matth. 8; þegar hann hefir sín skurðgöð í Dan og Bethel til að varðveita sín landamerki, og til að halda stjórn yfir fólkinu, að efi falli það frá honum til Guds þjónustu sem í Jerúsalem, 1 Róm. 12, það er í Guds samfundu tífkast, þá þyfst hann hafa visliga um sig búið, en þessir voru ei svo lyndir. Svad heyrum vér hér í Gudsþjallinu? Þeir voru að tala á veginum um alla þá hluti, sem til höfðu verið; og framar segir í Tertanum: Þegar þeir voru að bera sig saman og spyrjast á, hafi Jesús nálagst þeim. Svört hið sérlegasta inntak ræðunnar verid hafi, það má sjá af andsvari Kleópha, sem er: að Jesús hafi verid ofurseldur í fyrirdæmingu dauðans, og sé nú allt hinn þriðji dagur síðan, en einglarnir hafi sagt kvinnumum, að hann lifði. Þeir hafa án efa verid að bera sig sundur og saman um þetta, hvað hérum halda skyldi. O! hvað satt er það sem Drottinn segir, Esa. 42, um sinn Son Jesúm: þann bráðada reyr mun hann efi iðundurbrjóta, og þann rjúfanda líkveif mun hann efi útslökva. Mikill var þessi veikleiki lærisveinanna, hvar fyrir hann og átalði þá harðliga, svo sem hér stendur síðar í Gudsþjallinu; en meiri var þó hans gjæfja, sem vildi samлага sig þeim og vera hinn þriðji maður á reisunni, til að leiðrétta þá, að ei skyldu þeir ganga framar í þessari villu. Lúkas skrifar, að þeirra augu hafi svo haldin verid, að þeir þekktu hann efi, það hefir án alls efa af Gudi stéð; hefði Drottinn strax opinberað þeim sig, þá hefði hann ei fengid svo orðsok til að láta þá skammast sín fyrir þeirra vantruár og þekkingarleysi á ritningunum, og efi til að sveifja þann bruna í hjarta þeirra, sem orðsakaðist af útlekkingu spádómauna; hann hafði áður nógu berliga talað fyrir þeim um sína pinu og upprifu, Matth. 16, en það hafði þó efi svo mikit stöð í þeirra hjarta, að þeir trygdu kvinnumum er sögdu hann upprifinn. Mikill var blindni þessi, eins og hann sem uppvakti Lazarum, Jóh. 11, dóttir Sairi, Marc. 5, og son efsunnar af Nain, Luc. 7, hann mundi ei kenna að láta sína sál frá sér, og taka hana aptur, nær honum þófnadist, Jóh. 10. Nú vilði hann fyrst láta þá þekja vantru sína af útlekkingu ritninganna, og síðan aughlýsa þeim að hann væri hinn sami, er þær höfðu umspáð; þar var að sonnu einn trúarneisti í hjarta þeirra, en hann var svo djúpt fallinn í öflu vanþekkingarinnar, að hann sem vífsi hvað með þeim bjó, Jóh. 2, vilði fyrst ryðja henni í burtu með útlekkingu spádómanna, og síðan blása að honum með sínum anda, svo þar kvítnaði einn eldur af, hvor eð síðan brann í þeirra hjarta, hvað þeir sjálfir játuðu. Viðlífa afferd bráfar Drottinn einn á dag við sín börn; hvað opt eru vor augu svo haldin, að vér þekjum hann efi, þegar vér rotum í einhvorn mótgang, þá kellum vér að hans hönd sé stutt vörðin, og að hann hafi forgleymt misskumsamur að vera, jafnvel þótt vér í Guds orði höfum svo mörg fyrirheit um hans aðstod í mötlatinu; þegar oss vantar hans innri hugsvölun, finnum efi til hans anda, efi til fyrirgefningar syndanna, oss þykja þær stærri vera, enn að þær kunní svo andveldiga að fyrirgefast, þá eru vor augu svo haldin; að vér

þekjum hann ekki. Morg eru slíkt tilfelli fyrir þeim, sem Gud elska, og þarf þó ei að kalla það tilfelli eins og lærisveinarnir hér kolluðu, því þeir þektu ei Guds ráð; minna hendir hans börn án hans vilja, heldur er það reynsla trúarinnar, þegar menn þykjast kálðir í bæninni, kálðir í yðraninni, efast um sína útvalningu, vantreyfsta sér að þeir fái stöðugir staðir allt til enda; þegar vér fordæmum öll vor góðverk, ef þau má svo kalla, og ætlum að Gud muni ei taka þau fyrir áverti trúarinnar, af því þau séu svo ófullkomin; þegar ofs slíkt að höndum ber, þá eru vor augu svo haldin, að vér þekjum hann ekki; já, þegar ein almennilíggj synd verður svo stór í þess augum, sem ekkert vildi Gudi ámóti gjöra, að hann ætla hann muni vera sér reidur, eins og lærisveinarnir, er þeir höfðu gleymt að taka brauðið með sér, Matth. 16, þá þekjum vér Jesúm ekki; en nær vér höfum þannin yfirgefið sjálfa ofs, þá opnar hann ofs fyrst ritningarnar; í mótlætinu segir hann ofs það sama og lærisveinum: byrjadi ei Krísto þetta að líða og innganga svo í sína dýrd? en sá skal með honum líða, sem með honum skal dýrðligur verða, Róm. 8; láti hann hinn ógíðliga vada uppi og hafa yfirhöndina, þá skipar hann ofs með Davíð, Ps. 73, inn í helgidóminu, það er hans heilaga orð og ritningarnar til að stöðva þar, hvortinn hann breittir við hinn guðlausar; ef vor sála er órólig í ofs með Davíð, Ps. 42, af einhverju því er eg strax upptalði eður öðru þviltu, þá skipar hann ofs að bíða eptir Drottini, eður vér fáum að heyra með Páli: lát þér nægja mína náð, minn kraptur fullkomnast í breiðum, 2. Cor. 12; og þegar vér svo höfum leitað að honum í ritningunum, þá mun hann vera ofs nálægur, þá finnum vér hann, þá blæs hann að neista vorrar trúar með sínum Anda, svo að vér þekjum þann vorrar arfleifðar, Eph. 1, og efumst ekki um Guds vináttu né eyllist líf, svo leingi vér hann höfum, þá brennur vort hjarta í ofs, þar kvítnar eldur elskunnar, eldur trúarinnar, eldur hjærleikans, sem eru Guds fórnir í hans musteri, sem er vort hjarta; svo er nú Drottinn: Jesús nálægur öllum þeim sem á hann trúa, þótt veikir séu. Dúmræðillig var gjæfka Drottins, í því að opinbera sig ástvinum sínum strax sem hann var upprifinn af dauða, hvortir hann þó allir höfðu yfirgefið og frá honum flúið, Matth. 26, nema hans móðir og Jóhannes með fámeynum kvinnum, er stöðu við krossinn, Jóh. 19; já, Péttri, sem honum hafði þrisvar afneitad, skipuðu einglarnir sér í lagi að boda hans upprisur, Marc. 16; Maríu Magdalenu, frá hvortri hann hafði útrekið svo Djöfla, Lúc. 8, opinberaði hann sig fyrst allra manna, Jóh. 20, án efa því hún hefði verið sorgbitin og veikfrúnd, því eptir Krísto spurði hún svo sem framlíðnum manni: þeir hafa burttekið Herrann minn, og eg veit ei hvar þeir hafa lagt hann; og af samtali Drottins við hana má hvar mest ráða, hvorsu honum hefði verið unngéfið að hugsa þeirra órmæddum sálum. Snert þú mig ekki, sagði hann, því eg em enn nú ekki uppstíginn til míns Fæðurs, heldur far til bræðra minna og seig þeim, að eg fer upp til míns Fæðurs og yðvars fædur, ic. Stíljí eg þetta rétt, þá er sú meiningin: María hefði viljad fagna honum, sem von var, og þreifa á honum; en hann lét sér svo annat um vera, að hún flýtti sínum bræðrum strax þennan sögnud, því varnadi hann henni þess, að ekki skyldi hún tessja sig; því eg em enn nú ekki uppstíginn til míns Fæðurs: þér verður nógur tími til að tala við mig, og þreifa á mér, þar til eg upp-

stígg, far skyndiliga og kunnigjör mínum bræðrum þessa gleði fyrst. Þessi hygg eg sé meiningin í orðum Drottins; edur því skyldi hann annars banna henni að snerta sig heldur en Thóma og hinum lærisveinum, Jóh. 20. En hvormin sem þessu er varid, (eg lét hvörn einn ráða sinni meiningu hérna), þá tek eg þetta til dæmis um fœðurliga gjæfu Drottins og meðgæmfun með þeim trúarveifu; þeir höfðu yfirgefið hann, hann leitar að þeim að fyrri bragði; þeir máttu reiknaft burthlaupnir, hann kallar þá sína bræður, Jóh. 20; þessir tveir, sem geingu til Emans, höfðu efi nærri verid, þegar hinir adrir fengu bodskapinn um það, að Drottinn hefði birt Simóni, þó vill hann efi að þeir skuli fara varhluta af þessari blefsan, heldur meðtaka hana sambægriss og hann uppreis, eins og hinir; hvar af það má sjá, að trúarveifin kann efi að hindra nálagð Kristi, heldur svo sem góð móðir lætur sér mest umhugad vera það barn, sem veift er, svo er og Drottinn þeim nákvæmastur, er í trúnni hvað veikastir eru; ein veif trú er og trú; ein vanheil hönd tekur eins vel við elmuft og ein fullhranst; ein litil trú er þó trú; einn vatnsdropi er semu náttúru og sjórinu; ein litil perla er þó perla; einn neisti er og eldur; eitt barn er svo vel manneskja, sem einn fullorðinn; dvergurinn eins vel og risinn; dóttir hinnar KananiSKU, Matth. 15, og him tånglssjúki, Matth. 17, bæði voru þau af Djöflinum plágud, en eins hægt veitti Drottinn að lækna hann, þótt faðir hans væri trúarveifur, svo sem hana, þótt móðir hennar væri trúarsterk; eg eins vel hjálpaði Drottinn kónings-manninum, Jóh. 4, svo sem hundrads-höfðingjanum, Matth. 8. En hvað skulu þeir nú til marks hafa um það, sem trúarveifir eru, að þeir séu í trúnni? hún er svo litil ástundum og óljós, að vér þekjum hana efi, þótt hún sé inni hjá oss. Magdalena sá Jesúm og talaði við hann, en þekkti hann þó efi, Jóh. 20; sama hendir og Guds born, að þau ei þekfjo Jesúm ástundum, þótt hann gangi jafnframt þeim, eins og þessum lærisveinum; skoðum því dæmi þeirra, og færum það heim uppá oss; þeir voru sorgbitnir; hvar af? því þá vantadi Jesúm. Ert þú og hryggur af því, að þú finnur efi þinn Lausnara í hjarta þínum, það er nær þú efast um syndanna fyrirgefning, þá leita eptir honum með trúðinni, er getur um í Lofkveðinu, 5 Kap. Þú veitst efi hvar þeir hafa lagt Herrann þinn eins og María, þá brúka þessa sorg til að lækna sjálfan þig með; hold og blóð vekur hana efi, það sorgar fyrir því, sem madurinn á að eta og drekka, en efi fyrir Kristó. Guds Múda verk er hún í þér, og er Kristur þá efi langt burtu, því hann og heilagur Múdi eru eitt, og mun hann koma í leitina þegar minst vonum varir. Þessir Guds vinir voru að tala um alla þá hluti, sem tilfallid höfðu, um fraptaverk Drottins, þar þeir sögðu hann hefði verid spádóms-madur máttugur í orðum og verkum; um hans þínu, um hans uppreis, sem ljóst er af gudsþjallinu. Haf og þetta til merkis, sé þér inndælt að tala um Gud, um hans dæsendarverk, hans stórmærki, hans velgjörninga, hafir þú þína lyst í þessu og megir gjarnan heyra aðra tala þar um, þá býr Kristur í þér; en hafir þú leida á Guds orði, þyfi þér um allt annað meira gaman að tala; ef þú venur mun þínum til fáltrar ræðu, séu skammarlig orð og fíflsligt hjál þitt eptirlæti; haldir þú Guds dýrkun fyrir efiert; þyfi þér litid koma til þess að þjóna honum, og metur hans umbun ei að miklu, heldur forsmáir þá, er til hans vona, þá tak þér vara, því svo samnarliga sem Jesús er þeim nálagur, sem langar eptir

honum þótt veiktrúadur senn, svo víssuliga er hann þér hversinn, þótt einfis meins þykist þú kenna og fast eðfi aptur nema með heitri bæn og samri yðran. Nú þótt það sé heilnæmt og Guði þófnanligt, að tala um alla Drottins velgjörninga, þá er þó eðfi huggunarsamligra enn að tala um hans danda og upprisu, svo sem þessir gjördu; þeir toludu í fáfræði og einfalsleika; en Guð gjæfi, að vér sem betur erum uppræddir í þessari himnesku speki, heldur enn þeir voru í það sinn, vér vilðum þess heldur láta ofs þessar hálcitu Guðs dásendur til hjarta ganga, og ofs í nýtt færa, sem vér erum sannfróðari hérum. Eðfi er það í voru sálubjálpar verki, að minning Jesú kvaða, hans danda og upprisu kunni eðfi að nýtretta í því hjarta, sem idugliga þarum hugsa. Þegar eg minnist á syndir minar, sem opt hafa strýgt frá mér Guð, hinn ypparsta Góða, og mér eðfi svo hitnar í brjósti, sem eg gjarna vilði, þá mætti það koma súðinni upp á hjarta mínu, að Guðs Sonur er fyrir mig ránglátan saklaus kvalinn og deyður, Róm. 5; þykist eg í bæninni káður vera, þá mætti það smelta hjarta mitt, að Guðs eingetium Sonur sveittist blóðinu, er hann baðst fyrir, Lúc. 22, undir minni syndabyrði, og varð þó eðfi bænheyrður, svo hann gjörði mína bæn krotuga fyrir Guði, þótt hún sé veik; hafi eg óþokka á nokkrun manni, og get eðfi svo fljótt drepid þá freistingu, þá hugsa eg til þess, að Drottinn minn bað fyrir yfirtroðslumóðinum, þeim er hann kvöldu, Lúc. 23, og mun eg bráðliga skammast mín, að rækja það litilræði, er minn bróðir mér tilgjörði; elsti eg heiminnu edur nokkud það, sem í hönnu er, þá refur hans elsta það bráðliga út, sem dó fyrir minar syndir, þegar eg var hans óvinur, Róm. 5, svo eg megi eyðifluga lifa, ef eg forsmái heiminn, en elsta hann sem mig hefir svo heitt elsfad; óþjóði mér stærð minna synda, þá minnir heilagur Andi mig á, að Guð er dáinn í minnu holdi, og hafi eg séð hann dáinn fyrir minar syndir, þá sé eg hann vel upprifinn mér til réttlætis, Róm. 4. Lærisveinarnir þecktu Drottinn í því hann brant braudid; svo þeckja og kristnir menn hann allrabest, nær hann brýtur ofs það helga brand í altarisins sakramenti, sem að er meðdeiling hans lífhama, og drekka hann blesumariunar kálef er vér blessum, sem og er meðdeiling hans blóðs, 1 Cor. 10; þá er hann ofs hvað nálægastur; þá sjáum vér hann hvað best með angum trúariunar; þá þeckjum vér hans guðdómligu elstu, og stóðum hans mistunaridur algjörlega, að hann eðfi einasta hefir gefid sitt líf í dauðann fyrir ofs og úthellt sinn blóði, heldur og fædir sálir vorar á því hinn sama ofs til trúarstyrkingar um alla sína velgjörninga, þar kunnigjörum vér hans danda, þar stóðum vér hann upprifinn; því lægi hann enn þá í grofinni, hvornin mætti hann gefa ofs sit hold að eta, edur sitt blóð að drekka? nú hefi eg svo nokkud talad um, hvornin vér eigum að stícka ofs svo Jesús vilji ofs nálægast. Eptirfölgir að minnast á með fánnu orðum, hvornin vér eigum að halda honum, svo vér missum hann eðfi. Það er eðfi minna verðt að gjata fengins fjár, en asla þess, og það má segja um Jesum; margur hefir að sonnu fengid hann einusinni inn til sín, er þó hefir mist hann síðan, og sumir aldrei aptur fengid; Súðas seldi hann eittfinn fyrir ágirndarjafir, Lúc. 22, og misti hans svo að eyðifu, hann mun sér marga stallbræður í heiminnu eiga; Pétur misti hann og, en fæf hann þó aptur með beissum gráti, Matth. 26; því er það víst héraf, að menn kunnast

missa Jesúm, þótt menn hafi eittsinn notid hans nálagðar. Þar fyrir bannar Þáll og að hryggja heilagann Anda, Eph. 4, já, hamu segir: vér skulum ei flokva Andann, 1 Thejs. 5. Somu atburði skal til þess hafa að sonnu að halda Jesú, svo sem að lada hann að sér í fyrstunni; hvorugt geta menn án Guds Anda, því enginn kann Jesúm Drottinn að nefna fyrir utan hann, segir Þáll, 1 Cor. 12; en að mótfanda efi heilögum Anda það er í mannsins valdi, sérdeilis þess, sem endurfæddur er með vatni og Anda. Eg vil ei itreka það aptur, sem áður er sagt, um það að njóta Jesú nálagðar; en eitt sé eg hér í fari læriseimanna, sem batt hann svo, að hann gæf inn og var hjá þeim: hann lét sem hann vildi lengra ganga; en þeir neyddu hann og sögðu: vert hjá oss, Herra! þviad kvæða tekur og á daginn líður. Hvílk að hafi verið naundáng þessi, er andséb heraf, það var ein andmjúkt bæn; svoðdan ofrífi hefir Drottinn opt líðid; svo neyddi hann konungs-madurinn, Jóh. 4; svo neyddi hann hin Kananiška, Matth. 15; svo neyddi Abraham Gud, er hann það fyrir Söðómitum, Gén. 18; svo neyddi Mósis hann, er honum tókst efi annað enn mißkuna Ísrael; svo neyddi Jakob hann, er hann sagði: eg sleppi þér efi fyrr enn þú blesðar mig, Gén. 32. Jesús látur opt sem vilji hann lengra ganga, þegar hann leggur ofs sinn kross á herðar, en vér sjáum efi, að hann er ofs nálagður, svo sem áður er sagt. Þegar vor eyrindi luckast efi, sem vér þó rekum í hans nafni, fyrir mannanna ofbeldis sakir, en vér þeckjum efi hans tilgáng. Hvað skal hertil gjöra? eigum vér þá að sleppa honum og leita ráðs hjá heiminum? fjærri sé því! hvað þá? gjörum eins og þessir gjördu; neyðum hann með andmjúfri bæn og andvörpum, að hann vilji hjá oss vera. Eingum af oss hefir hvílk sorg tilfallid, sem þessum Guds vinum, þeir höfdu mißt hann, sem þeir höfdu allt sitt traust á, fyrir hvörn þeir kannsté höfdu yfirgefid alla hluti, eins og Pétur sagði um þá tólf, Matth. 19; þeir voru eptir í hershöndum, og þorðu valla að sjá uppá noðurn mann, þar allir víßu að þeir höfdu verið hans læriseinar, er svo minfunarþamliga var útleifinn fyrir skómmu, og hvorsu ugðvænt þeim verið hafi, það sýnir ofs bæði bæmi þeirra, er forlétu hann í grasgæðinum, og St. Péturs, er óttinn þreingdi honum til að kannast efi við hann, fyrir hvörn hann þó skómmu áður vildi lífid láta, Matth. 26, sem og það, að þeir lokudu dyrunum að sér, fyrir hræðslu-sakir við Gyðinga, Jóh. 20; samt neyddu þeir þennan framandi mann, (því ei víßu þeir þá annað) til að vera hjá sér; hvar fyrir? af því hann taladi um Jesúm, og opnadi fyrir þeim ritningarnar, svo þeirra hjarta braun í þeim; þessum manni vildu þeir efi fyrir hvörn mun sleppa. En þú, Guds barn, sem þeckir Jesúm og veitst hann upprissinn og seztan til Kraptarins hægri handar, að hann biðji fyrir þér, Róm. 8; vilt þú ei taka þetta sama ráð, þegar þér sýnist hann vilji fram hjá þér ganga? ó, jú, Guds barn! föðurligt hjarta hefir Gud; þann er hægt að locka, er sjálfur vill dansa; þú tekur aldrei svo seginðendi við Guds náðarhugsvölun, nær þig lángr eptir Drottin á þurlendinn eins og David, að hann sé efi ljúfari til að veita þér hana. Þegar Alexander hinn stóri hafði lagst um borgina, Tyrum, með sinum herskóðum, þá skrifað Plát-

arçus, að sumu af bæarmönnum hafi dreynt, að goðin vildu flytja úr borginni og í herbúðir konungs, en þeir bundu þau með hleðjum að ei skyldu þau í burtu komast. **D**, hvorsu mikid höfum vér, kristnir menn; Guði að þakka! gráttligt er til þess að vita, hvorninn Andskotinn hefir blindað vantrúarinnar horn. Þesalings Guðir voru það og aumur átrínadur, að trúa á hann, sem þeir ætlundu að þeir mundu fá til fanga tekið; en Drottinn Jesús hefir fengið ofs aðra festi til að binda sig með, það er hans eigin bæn, hvör ed ritind stendur hjá Lúcam í 11 Kap. og Matth. 6; og skommu síðar í sama Kap. kinnir hann ofs, hvornin vér skulum leggja þessi hönd á sig, með þessum orðum: biðjið og mun yður gefast, leitid, og munnd þér finna, knýid á, og mun fyrir yður upplofið verða; og enn þá frammar kinnir hann ofs, hvorsu að þessi festi sé sterk og óbilandi, er hann segir: því hvör sem biður, hann skal meðtaka, og hvör sem leitar, hann skal finna, og hvör sem að áknyr, fyrir honum skal upplofið verða; en með þessu hefir hann sýnt, að ofs ecki einasta byrjadi óafslátanliga að biðja, svo sem Lúkas vottar, 18 Kap., heldur heitt og áfalsliga eins og Drottinn í grásgardinum, Lúc. 22; eins og Tertullianus skrifar um kristna á sinum dögum, að þeir komi saman í eitt, og með nokkurskonar fyllingu og athlaupi taki Guð til fanga. **D**, hvað ólík er þessi kalda veröld síðu! menn hyggja það sé nóg, að falla á knén og halda klátum fyrir augun, og murra þar eitthvað er þeir ei sjálfir skilja, eins og Esajas skrifar um Phitons andann, og þá sem fóru til fretta við hina dauðu, Es. 8; er þetta samneyti heilagra? er þetta hin sama kristiliga kyrkja? mun nokkud Andinn biðja fyrir þeim með óumræðiligum andvörpunum? ó, vei! sannliga segi eg yður, að betra er aldrei að biðja, því þeirra bæn verður að synd, Ps. 109, og þeirra Guðs þjófumsta að offri hins fávísa, Ecl. 5. Þessara lærisevina hjarta brann í þeim, áður enn þeir neyddu hann með sér um að ganga; sjá og til, kristinn maður, að þú á einhvörn hátt fáiir smelt þitt hjarta áður enn þú krýpur fram fyrir Guðs hátign í þínum bænastab: það er hægt að gjöra í kyrkjunni undir hans orða heyrn, ef það er rétt prédikað, og þú ljær því eyrun, og þar fyrir utan, strax sem þú augunum upplýstur á morgna, þá ihuga hans gjæfku og þína illsku, hans tign og þína óverðugleik, hans velgjörninga og vernd yfir þér, og þitt hirduleysi og vanþakflæti, og nær þú hefir svo gjört um hrið, þá gað til bænarinnar og bið Andann að biðja með þér, því þú vitir ei hvørs þú átt að biðja, Róm. 8; brúka sömu aðferð á kvöldum og lát þessa þanka svæfa þig, þá er það víst, að þú verður á einhvörn hátt bænheyrður, Post. gb. 7. Mósis var eitt fagurt barn álits, sem ritningin segir, hann prédikaði svo vel fyrir dóttur Pharaónis með barns-grátinum, er hann lá í reyrfistlinum, að hún komst við í hjarta sínu, og sá aumur á honum, Eróð. 2; miklu segri mun sá vera í Guðs augliti, sem með Jesú blóði er aðreisður. **D**, hvornin munu hans misfunar-íður fá leynt sér nær hann heyrir þeirra grát, og sér þeirra tár, sem út eru hellt í hið raunda haf Guðs eingétins Sonar býrmæta blóðs, hvört miklu herra kallar en Abels blóð! Hebr. 12; þar fyrir, minir elskuligir! gleymid ecki að biðja íðugliga og alvarliga um návist Jesú; sleppid honum ecki fyrr enn hann blessar yður til fulls; þegar honum er tapað, þá er öllu tapað; meðan þér honum fast halbið, þá er öllu halbið; þótt þér misid alla hluti, og jafnvel sjálft lífið, þá ernd þér jafnskrifir, þegar þér eigid hann, sem allt vald er gefið bæði á himni og á jörðu, Matth. 28;

og hafi þar nokurn tíma verið þörf á að neyða Jesúm til að ganga inn til sín, og vera hjá sér, þá er það á þessum síðustu og verstu dögum. Vert þú hjá oss, Herra! þvíad kvolba tekur og á daginn líður, sögðu þessir Guds menn. Það má kalla, að allareidu taki mjög svo til að kvolba í heiminum; myrkur ránglatísins taka til að byrgja fyrir oss Sól réttlátisins; hin sanna Guds þekking og skilningur á hans h. orði, er umsnúinn í kappdrætur og þráttanir. Þeir sem eiga að hafa lyfil vitfumuvar, stunda það mest, hvornin þeir megi slakja adra í spurningum þeim, er þeir ekki sjálfir skilja, og þykjast miklir menn, þegar þeir vel munuhöggsast, en hinn sonnu þekkingu Guds og hans lærðóms sleppa menn nú um stundir, og það velður því, að nokru leiti, að lífernid er enganvegin svo sem kristnum söm-ir, þar menn kíta Guds ríki vera fölgid í orðum einum; menn hafa stin gudhræðslunnar en afueita hennar frapti 2 Tim. 3, svo varla er að finna trú á jörðu, Lúc. 18, eg meina þá trú, sem verfi fyrir fjærleikann, Gal. 5, svo það er stór nauðsyn öllum Guds börnum að neyða Christum að vera hjá sér, þar allt teiknar til þess, að dagur Drottins muni ei langt í burtu vera; og þótt ei væri, þá veit eg ekki nema það augnablik, sem eg lífi á, sé kvöld minna lífdaga, því vil eg Jesú halda og hönum ekki sleppa, svo nær sem eg dey, þá deyi eg með Lausnara míni í fadminum, og að hvort sem eg lífi edur dey, þá sé eg hans, Róm. 14. Slepp þú mér, sagði hann forðum við Jakob, þvíad nú dagar, Gén. 32; minn Herra! eg vil ekki sleppa þér, þvíad nú kvoldar; eg sleppi þér ekki fyrr en þú blefsar mig, því eg veit ekki nær ein myrkur dandans byrgir min angu. Nöttin er umlidin, en dagurinn tekur að nálgast, sagði Páll á sínum dögum, Róm. 13; það var og satt, þvíad þá var Sól réttlátisins, svo að segja, nýliga upprunin, og stein fagurt í heiminum lengi fram eptir öldunum; en nú ætla eg að þessu megi umhverfa, og segja: dagurinn er hartnær umlidinn, en nöttin er í nánd. Vert þú hjá oss, Herra! þvíad kvolba tekur og á daginn líður. Já, ó, Herra Jesú Kriste! þegar dregur að roðri æfi vorrar, og vor angu taka til að formyrfvást í dandanum, svo þau sjá ekki lengur, vert þú þá hjá oss, þegar allir hafa förlátid oss, og vér sjálfir höfum yfirgefid oss, en varpað sálu og lífi í þínn mistunar-fadn; lát oss þá leggja vora trúarhönd í þína síðu, og hennar fingur í naglasferin, og gef að vér þá séum trúadir og ekki vantrúadir! uppljút þá vorum sálarangum, að vér þekfum þig oss af Guði gefinn til réttlátis, til helgunar og til eyllifrar sáluhjálpar. Bænþeyr það, góði Jesú! fyrir þitt blóð og forþénuðu, amen, í Jesú nafni, amen!

Þriðja Dag Pásk.

Gudsþjallid, Lúc. 24 Kap.

S þann tíma: þá læriseinarnir voru nú enn að tala um þetta, stóð sjálfur Jesús midt í milli þeirra, og sagði til þeirra: fridur sé með yður! en þeir skelfust og urðu hræddir, og meintu að þeir sæi anda nokurn; og hann sagði til þeirra: hvar fyrir skelfist þér, og því koma slíkir þánskar í

ýðar hjörtu? sjáid mínar hendur og mínar fætur, að eg em þetta sjálfur; þreifid á mér og fíðid, þvíad andi hefir ei hald og bein, svo sem þér sjáid mig hafa. Og þá hann sagði það, sýndi hann þeim hendur og fætur; og er þeir trúðu enn eigi fyrir fagnadar sakir, og undrandi það, þá sagði hann til þeirra: hafid þér hér nokkud matarligt? og þeir lögðu fyrir hann stykki af steiktum físti, og hunánga seim, og hann tók það og át fyrir þeirra augum. Og hann sagði til þeirra: þetta eru þau orð, hvör eg taladi til yðar, þá eg var ennú hjá yður, þvíad það hlaut allt að fullkomnast, sem af mér er skrifad í Mósis lög máli og í Spámannanna bófum og sálum. Þá opnadi hann þeirra hugfíot, svo að þeir skildu ritningarnar, og sagði til þeirra: svo er það skrifad, og svo byrjadi Kristó að líða, og upp að rísa á þriðja degi frá dauðum, og prédikast láta í sínu nafni yðran og fyrirgefning syndanna ámedal allra þjóða, upphesjandi í Jerúsalem; en þér erud vottar allra þessara hluta.

Exordíum.

Fridur á jörðu og mönnum góður vilji, síngu einglarnir forðum, þegar mannfynsins Endurlausnari var í heiminn borinn, Lúc. 2; þá máttu þeir himnesku andar lýsa þessu fridarbodi í umbodi síns Herfa, þar hann lá eitt ómálga barn í stallinum, og átti þó margt eptir ógjört, sem að þurfti til að semja þennan fríd milli Guds og manna. En nú, þar hann fyrir krossins dauða hafði asmáð allan óvinskap, sem hans útvalda mátti frá eplifum fríði hindra, þá lýfir hann sjálfur þessum fríði yfir sínum elskuligum lærisveinum, hvörir að síðan fóru með þetta fridarbod út um allann heiminn eptir hans skipan. En fyrir því, að vér erum-og þessa fridarbods hluttakandi vörðir, þá viljum vér af guðspjallinu hugleida: 1) hvílfur að sé þessi fridur; 2) hvörnin vér eigum hönum að taka. Þar til hjálpi oss hinn góði Guð, fyrir Jesúm Chrístum, amen!

Utlæggingin.

Hvílfur að þessi fridur sé, br. m., það sést, nær menn athuga hvílf að var seft mannfynsins, er það stýgt hafði hinn almáttuga Guð. Er fridur, Jehú? sagði forðum Jóram Ísraelskonungur, er hann mátti hönum á veginum, en Jehú svaradi: hvað gildir þig um fríd, þar hördómar og toftrar móður þinnar vara ennú? 2 Róm. 9. Ald vísu er það satt, að vor fyrsta móðir hafði efi þær skammir að hafst, sem Jessabel, en þó má efi því neita, að af hennar fyrstu synd eru komnar allar þær syndir, er í heiminum hafa síðan drýgðar verid; þeirra seft varði allt til þess, að vor Fridarhöfðingi neglbi þá handskriftina á tréb, sem ízegn oss var, undir eins og hans blesauðu hendur og fætur voru á krossinn negldar. Þar var enginn réttfálladur fridur áður fyrir syndugt mannfyn, jafnvel þótt að syndin væri allt þángad til undir Guds þolinmæði, Róm. 3. Nöc bygdi Drottinn eitt altari eptir það hann var frelsadur af vatnsflóðinu og fórnferði þar á allrahandu hreinum dýrum, svo að Guð lýktadi einn settleífs ilm og lýsti fríði yfir mannfyninu, segjandi: efi vil eg framav belva jörðunni fyrir mannfyns sakir, Gén. 8. Þessi fridur náði þó efi nema til lífham-

ligns frelsis, en þá voru sálirnir ósvittar við Guð, nema hann hefði vitjad þor upprunninn af hæðum í sínum missunar idrum, með sendingu síns engetins Sonar í vort hold, þegar það sallausa Guðs Lamb var á krossinum fórnfært, fyrir allar veraldarinnar syndir, með hvörju að bæði Nóa og allar aðrar gamla Testamentisins fórnir eru helgadar og fullkomnaðar, þá lýftabi Guð til fulls einn sætleiks ilm; og þegar hann hafði hjálpad honum út af dauðanum, sem Páll segir, Hebr. 5, út af því reidinnar síðdi, sem gekk inn að hans sálu í kvölum, þá hefir þessi mikla hetja, að uppleyftum dauðans fjotrum með öllum rétti lýst þessum fríði yfir sínum bræðrum. Þegar bræður Jósephs höfðu fundid féð í seftjunum, er þeir ekki áttu von á, þá urðu þeir óttaslegnir, svo þeir vissu ekki hvað þeir skyldu til ráðs taka, Gén. 43, þá sagði ráðsmadur hans til þeirra: fríður sé með yður, óttist þér ekki, yðar Guð og yðar föðurs Guð hefir sendt féð í yðar skjóðu. Þeir höfðu í það sinn ekkert illt gjort, samt óttuðust þeir og meintu sér mundi kénnt verða um þessa varmennsku. En hvað hafði syndugt manakyn móti Gudi gjört? Það hafði rént hann sínum heidri, það hafði liflátid hans eingetinn Son með sínum illgjörðum, og ofan á allt þetta ekki þekkt meir sinn vitjunartíma, Lúc. 19, heldur enn Jacobs synir vissu, hvornin féð var apturkomið í sefti þeirra. Veraldligir höfðingjar, er þeir gjöra fríd við annann, þá staðfesta þeir hann með bréfum og ritningum, edur og seljast gísla á; þess þurfti ei hér af vorri hendi, því vér áttum við þann einn að skipta, sem einga vissu þurfti af vorri alfu og á alls kosti við ofs, ef vér ekki höldum hans fríðarsáttmál. En svo hann tæki allann efa frá sínum lærisveinum um þetta fríðarbod, þá synir hann þeim það, sem öllu sterkara og óbrigðulla var, ein nokkurs konungsmynd edur innsigli, er hann sýndi þeim sínar hendur og fætur. Glediligt var þetta fríðarbod lærisveinumum, br. m.; en ekki höfum vér minna þegid í því, hvorra fedur voru án Guðs í heiminum, Eph. 2. Hvíllur er hann, sem vér höfðum flúid frá, já, frá hvörjum vér dagliga flyum, og brjóðum hans náð af ofs með syndunum? Það er Konungur himins og jarðar, Drottinn sterkur vandlátari, vitjandi ránglætis feðranna á sonunum í þriðju og fjórðu ættkvísl, Erób. 20; já, mundi vitjad hafa í þúsund lídu allt til enda veraldar, nema að vér réttlættir fyrir trúna höfðum fríd við Guð, fyrir Drottinn voru Jესúm Christum, Róm. 5. Nú er það víst, að syndin reiknast svo stór sem hann er til, sem hún er á móti gjörð; en um Guðs hátíga er kunnugra, enn frá þurfi að segja. O, Guðs barn! hvíll gleði er það þá að hafa fríd fengid við svöðdan Konung, og svöðdan einn fríd, sem aldrei um æfi má rjúfast, nema hann af ofs rosinu verði? Hvar fyrir því er ekki að gleyma, að skommu áður enn Drottinn fékk lærisveinumum í hendur lyklavaldið til að fyrirgefa og apturhalda syndunum, þá lýsti honum fríði yfir þeim, Jóh. 20; þar fyrir nær þessi fríður til allra þeirra, sem taka kvittun synda sinna af Gudi fyrir hans ráðsmanna þjónustu. Hún er eitt aflátsbréf, sem Kristur undirskrifar með þeirra hendi á höfud allra rétttrúadra, en innsigliar það sjálfur í þeirra hjarta með heilögum Anda, hvar að er þannar arfleifar vorrar, Eph. 1; þess getur Páll, 2 Cor. 5, segjandi: Guð hefir í Kristi sætt heiminn við sjálfan sig, tilreiknandi þeim ekki þeirra yfirtroðslur, og leggjandi ofs uppá að boda forlífun þessa; því hvors syndir kvittar eru, hann hefir fríd við Guð, fríd við hans lögmal, og fríd við samvitfuna. O, hvorsu fagrir eru þá fætur þeirra, sem

fríðinn boda! Efa. 52; og hvað kunnir gleðilígra þeim að bódast er sátu í myrkrunum enn þessi fríður; Nah. 1; svo vér megum því fagna er Zach. 8: hann mun fyrir Testamentisins blóð útleiða hina bundnu af þeirri gríðinni, hvar ekkert vatn var inni, og boda heidningjunum fríðinn; og hefir hin eylista Gjöfka ekki látið þar með blið, að hann hefir gefið ofs syndirnar kvittar og gjort fríð við ofs í sínum Syni; það dýra gjald, sem hin eylista Dátign lauk í voru haldi á krossinum, mátti enn þá meiri blefsan, meiri sælu, og meiri fögnud afreka; það var, að hann setti ofs í síns Sonar rífi, Eól. 1, hvort að ekki er matur né drykur, heldur fríður og fögnudur í heilögum Anda, Róm. 14. Þegar veraldligir höfðingjar gefa einhverjum gríð, þá þykjast þeir vel gjöra, ef þeir láta hann halda lífi og landsvíst. David gaf Símei líf, 2 Sam. 16, og þótti vel gjort úr því sem ráða var; Salómon gaf honum landsvíst, þó með því móti, að hann færi ekki út af Jerúsalem, 1 Róm. 2; Jósúa gaf Gibeonitunum fríð, og það til að halda lofð sitt er hann vildi ekki bregða, og lagði hann þeim þó nokurskonar þrældóm uppá, að hoggva tré og bera vatn til þjónustu-gjörðarinnar, Jós. 9; en hvað er Guð skyldugur að halda við ofs mennina, sem dagliga brjótum þann eíd, er vér unnum honum í skírninni, nær hann trúlofadi ofs sínum Syni fyrir hans blóð með heilögum Anda? Já, hvað opt höfum vér rosið það heit, er vér svo tíðt höfum gjort honum í frísta-stólnum, að afláta og sjá við syndunum? og samt hefir hann ekki einasta uppgæfið ofs, og dagliga uppgæfur öllum þeim, sem við hann fríðmælast, alla skuldina, og þau mörg tíu þúsund þunda; er vér svo tíðt verðum honum skyldugir, Matth. 18; heldur lofar ofs ómælanligrar óyðdar eylisri þýngd, fyrir munni síns þénara St. Páls, 2 Cor. 4, öllum þeim, sem bera vilja hið seta ok Krísti og hans léttu byrði: já, öllum þeim ed sér til hans snúa vilja frá sínu illu athæfi og vöndri breitni, allt fram undir daudastundina. Hvílikur er þá þessi fríður? edur hvor fær hann nógliga þrifad. Ekki hefir Drottinn heitið sínum börnum veraldarinnar fríði, miklu heldur, segir hann, þeir skuli hafa ángist í heiminum, Jóh. 16; en því hefir hann lofad, að þeir skyldu hafa fríð í sér, Jóh. 15, já, þann fríð, sem veröldin kann ei að gefa, og þann fríð, sem einginn kann af ofs að taka, Jóh. 16, svo lengi vér höfum fríð við hann, sem ofs þennan fríð alleina gefið hefir og gefa kann, en einginn annar. Þar verður aldrei svo tryggiliga blið um nokkra veraldarinnar sátt edur fríðargjöfning, að menn kunni að segja að hann skuli lengi staðfastur vera, hann kann að vara í tveggja konunga tíð þeirra ámilli, meðan þeir lifa bádir, og þó ekki altíð; hvað lengi héldst sáttin ámilli Eyrlands og Samariam, er Achab og Benhadad gjördu? 1 Róm. 20; hvorsu vel efudi Ptólómeus það hann heitið hafði dótturmanni sínum Alexander? edur Rómverjar Gyðingum? 1 Macc. 10 og 11. En uppá þann fríð má reida sig, er Guð heitir ofs syndugum mönnum, þar er aldrei lýgi fundin í hans munni. Ekkert er tíðara enn það í heiminum, að þegar tveir hafa ósáttir verid, og þeir látaþ þó sættast heilum sáttum og jafnvel sverjast eida á, að sjá bregdur af, er síðan fær valbið meira, og sinnur sér allt til orðsaka heldur enn að hann ekki þefni síns vansa, sérdeilis ef hann þykist hafa vordid undir í sættinni; því er þessi málsháttur heimisins: vaktu þig fyrir þeim vin, er þú hefir sæzt við; en þetta er ekki að óttast hjá Guði, öll hans verk

eru misskun og sannleifi, Ps. 25; hann er trúr, sjálfum sér kann hann ekki að neita, 2 Tim. 2; nema ef vér viljum kalla það bríðmælgi, að þær hefndir koma ekki strax yfir vonðar gjörðir, sem hann hefir hötað þeim; en vér bregðum dagliga af, og ekki gétum vér um eitt augnablik haldid vor særi; þó hefir hann ekki útskýrad ofs, ekki hefir hann ennú brotið þann frið við ofs, sem hann gjort hefir við aumt mannfyn fyrir síns Sonar dauða, Róm. 8, jafnvel þótt það játa megi, að á þessum tímum hafi allt hold forðjarsað sinn veg, ei síður enn á dögum Nóa, Gén. 6, svo menn kunna einga orðsok til þess að færa, að hinn stráangi og réttláti Dómari ekki kollsteypi þessari vantrúndu veröld, nema þá, að hann er Guð og ekki maður, Hóf. 11. Þetta munu ofgar þykja er eg tala, en gjætum að, hvorsu fleiri manneskjur þar eru nú í heiminum enn á dögum Nóa; hvorsu litill að er kristindómurinn hjá heidingjunum; hvað fáir af kristindóminum, sem játa þá réttu trú, og hvað fáir af þeim, sem hana játa, er færa verbuga ávortu henni. Svörnin á þessu stendur, veit Guð einn, það er ei monnunum unnt að vita. Verða má að þar séu fleiri Guðs börn enn menn hyggja, því Elías vísi jafnvel ekki að þar voru svo mörg þúsund í Ísraelsríki, sem ekki höfdu beygt sín kné fyrir Bal, 1 Kóng. 19; en öttu menn eptir ytra áliti edur mannligri skynsemi að dæma, þá kynni einhver að vísu að ætla, að í böld þessari mundu ekki öllu fleiri vera réttlátir, eptir því sem tala rennur til, heldur enn fyrir flóðid. Þetta skrifa eg alleina til þess, að menn þessi Guðs óumræðilígu gjæfðu og trúfesti, að hann heldur við ofs ennú í dag það sáttmál, er hann gjörði við Nóa; hvað miklu framar mun hann þó halda þá sátt, er hann gjort hefir við sína útvalda í Kristó? Þess er og að gjeta, br. m., að þótt vér gjörum frið við mennina, sem ofs volbugri, gófugri og sterkari eru, þá er ekki trútt um að þeir kunni að daga ofs, þótt þeir vildu, nær aðrir þeim sterkari rísa á móti ofs, því allt hold er hey, segir röð hrópanðans, Esa. 40; litid gagnadi það Júda og Ephraim, að þeir sendu til kóngsins af Assýria og Egyptalandi, því Drottinn sagði: hann skal ekki koma að græða yður, og ekki að lækna yðar sár, því eg em svo sem grimt león á móti Ephraim, og svo sem úngt león á móti Júda, Os. 6. Svöðdan munur er nú á þeim friði, sem veröldin gefur, og þeim er Guð gefur; séu þeir svo máttugir, svo vinstir, svo frændmargir sem þeir vera vilja; eg á einn vin, sem aldrei skal bregðast; eg em hans, og hann er minn, Lofk. 6; hann er megnugur um að setja krók í Zenachérib nafir, Esa. 37; hann gétur drect Pharaó og hans vögunum, og reidmonnum, Erób. 14; hann kann að slá Jeróbóams her, þótt hann hafi umkringt Abiam, 2 Kron. 13; og þóknist þönum að láta vonða menn hafa yfirhöndina, þá vil eg segja með Davíð: gjöri hann við mig hvað gott er í hans augliti, 2 Sam. 15; það nægir mér að eg hafi frið við hann, sem er Guðs friðarins, 2 Cor. 13; hann gefur mér frið í offóknunum, ríkdóm í armóðnum, virðingu í forsmáninni, heilbrigði í sjúkðóminum, sadning í húngrinu, gleði í sorginni; það nægir mér að hann er minn vinur, þegar allir mínir vinir hafa mig yfirgefið. Segid mér, hvað vill veröldin gjöra þeim, er Guð hefir gjort svo lynda? ekki meir enn eitt barn einum rísa, edur skollahvælpurinn leóninu. Ef eg er í landi einhverju, þar sem herfstátt er, en veit þó að þar er friður í mínu landi, hvar eg hafi bá mitt, mína vini og frændur og allann líkhamlígan varnad, þá er eg þó betur tilfríðs, þótt eg sé meðal óvina staddur, eg

er ei nema ein manneskja, eg vil segja með spekingnum: eg ber allt mitt með mér, eg vil á einhvörn hátt sjá til, hvornin eg lífs affomist og ná minnu fæðurlandi. Guds börn eru að sonnu í hershöndum í útlegd þessari, en þeirra umgengi og þeirra borgarréttur er á himnum, Phil. 3; allt það þau hafa í veröldinni, það er ekki þeirra, Gud gaf það að sonnu þeim til brúfurnar og meðferðar, en þau hafa ekki fest hjarta sitt þar við, heldur hafa þau það Gudi apturgesíð; eru það góts edur garðar, metord og virðingar, gull edur silfur, það er ekki þeirra eigin, það er krístfé alltsaman, og jafnvel sjálft lífið; en þeirra fasteign er á landi lifandi manna. Eg vil sjá til hvornin eg kunni að ná þágang lífs, hvar eingin skal lífið frá mér taka, það mér aldrei mun bregðast, svo lengi sem eg hefi frið við hann, sem er friðarins Gud, sem er líffins höfðingi, Post. gb. 3, Jesús Christur, hvort ed dauður var, og sjá, hann lifir, Opín. 1; svo lengi eg veit minn Endurlausnari lifir, svo óttast eg ekkert stríð; honum er ekki um megn að leidd segja mér ígégnum minna fjandmanna hendur; já, ígégnum sjálfan dauðan inn til líffins, og að láta mig lifa þótt eg deyji, því hvort eg lifi edur dey, þá er eg þó hans, Róm. 14; því vil eg segja; dauði! hvar er þinn broddur, helviti! hvar er þinn sigur? 1 Cor. 15; Gud er sá sem oss hefir sigurinn gefið, fyrir Drottinn vorn Jesúm Christum; honum sé lof, dýrd og heiður að eyllifu, amen! Og er nú þetta sagt þarum, hvílíkur að þessi friður sé; eptirfylgir að tala um, hvornin vér eigum honum að taka.

Það er ekki nóg, Guds börn, að þiggja grid af einum konungi, nema menn haldi þau; Zedechias konungur tók grid af Nebúkadnezar, hvort ed gaf honum konungsríki í Juda eptir frænda sinn Jóachim, 2 Róm. 24; en hann gjörði uppreist á móti honum og hélt ekki sáttina, hvar fyrir hann tók hann fanginn; stæk hans augu út og slutti til Baby-lon, 2 Róm. 25; og margur hefir sá tekið grid af Gudi í skírninni fyrir Krísti blóð, sem skýzt undan honum aptur og gjörift Satans maður með vantrú og syndsamblign athæfi, og verður þá hin seinni villan argari hinni fyrri, Matth. 27. Hvar með gétum vér þá við hinn Almáttuga frið halðið? Ef vér erum hans þegnar vordnir, þá eigum vér honum skyldur að gjalda; hin fyrsta þegniskýlda vor við hann er andmjúkt þacklæti hjarta vors, fyrir þennan háleita velgjörning; offrið Drottni losgjörðinni, segir David. Varla má minna vera, br. m., enn að vér offrum honum kálfum vara vorra, Ps. 14, það er losgjörðinni, er sínum eingétna Syni, því saklausu Guds Lambi lét slátra á krossins altari, til að forlífa heiminn við sjálfan sig. Margur þykist að sonnu þennan státt láta Gudi, ef hann sýngur honum eitt sálmevers með munnum alleina, en hvort að hugur fylgi máli, það athuga menn ekki svo gjarna; svo hann mun hafa orðsöf til að segja við marga þá, sem láta stá þacka honum hér fyrir: þetta fólk nálagist mig með vorumum, en þeirra hjarta er langt þarfra, Esa. 29. En hvorsu mjög að menn brjóti Guds frið af sér með þessu óþacklæti, það sjáum vér, meðal annara, á þeim tíu lífráun er Jesús hreinsaði, um hvörja hann sagði: voru ekki tíu hreinsaðir, en hvar eru hinir níu? Lúc. 17; fannst einginn sá ed aptur sueri og gjæfi Gudi dýrdina, nema þessi útlendingur? og hann sagði til hans: státt upp og gæð burt, þin trú gjörði þig hölpinn. Þinir voru alleina á lífhamnum hreinsaðir, þessi bæði á sálu og

lífhama, því ekkert taladi Drottinn um trú þeirra, og mun sálarinnar heilbrigði hafa farið þar eptir. Eg er og næsta mjög úggaði um, að þar finnist varla einn ámedal tíur, sem þetta hjálpræði, þennan mikla frið, sem ofs er í Kristi danda og uppreisn boðadur, svo þessi, sem byrjar; flestir láta sér nægja með það, að sýna sig kénimanninum, í fyrstunni, í skriftastólum, í útvortis játrningu trúar síunar einusinni edur tvísvár á ári, en hvort að samvitfskan kénist við af tilfinningu syndanna, hvort elskan til Guds er svo mjög heit, þar um mætti efast hjá allmorgum, því annars mundu menn hafa meiri viðleitni á að hafsa syndunum, og elskan til Guds mundi frammar spretta út með verfunum, svo hann þar með yrði dýrkadur; það er að snúa aptur og gæfa Gudi dýrdina, að snúa sér frá sínu ógudligu athæfi, og taka sína ílfsbreitni frá hans augliti, Esa. 1. Ef hann er vor Fadir, hvar er þá hans heidur? ef hann er vor Herra, hvar er þá hans virðing? Mal. 1. Það er minnst verdt að losa Gud og þacka homum með muninum, það gjöra og hrasa-úngarnir, segir David, Ps. 147, og eru þeir ekki með hans Sonar blóði afrekaðir; ekki kostadi það Gud nema eitt orð að skapa þá og allann heiminn, Gén. 1; en hvað segir Páll við ofs, 1 Cor. 6: þér erud verði keyptir, þarfyrir dýrkid Gud í yðar lífhama, og í yðar anda, hvörjir að eru Guds. Hvortinn skalum vér hann dýrka í vorum lífhama? hvað segir hann enn aptur, Eól. 3: Deydid yðar jarduessa limu, saurlífi, óhreinsleika, lauslæti, vonda girnd, ágirni, sem er sfúrgoda dýrkan, fyrir hvort að kénur reidi Guds yfir born vantrúarinnar; leggid af allt þvilíft, reidi, girnd, ílfsu, gudloftun, niðyrði frá yðar munni; það er að dýrka Gud í sínum lífhama, að affnida þessa limu hins gamla mannsins. Postulinn segir, að fyrir þvilíft komi Guds reidi yfir born vantrúarinnar; sjáid hvað ómögulígt það er, að hafa frið við Gud, nema menn afleggi þessi verk myrkrauma, sem von er á, því ekki hefir Gud látid kvælja sínn Son til þess, að vér þjónum syndinni í hennar girndum, edur látum hana drottna í vorum daudligum lífhama, Róm. 6; því hann hefir ekki kallad ofs til óhreinsleika, heldur til helgunar, segir Postulinn, 1 Thes. 4. En hvortinn megum vér Gud degsama í vorum anda? það er í sálum vorum; það er, ef vér færum andans áverti; hvörjir eru þeir? það segir ofs Páll, Gal. 5; það er hjærleiki, fognidur, friður, þolunæði, góðgirni, góðsyfi, trú, hógværd, bindindi; og endar hann svo þetta tal með annari málsgrein, sem alla Guds þjónustu í sér innibindur, segjandi: en þeir sem Kristi eru, krosssesta sitt hold með þess girndum og tilhneigingum. Hvor sem það daglíga gjörir, eptir því sem Guds andi fær í hans breíffleika verkad, hann má vera fullvíss um Guds vináttu, jafnvel þótt engium gæti fullkominn verid í þessu daudlíga holdi, því ef vér gangum í andanum, þá erum vér ekki undir lögmalinn, Gal. 5; en þetta frelfi eigum vér ekki að brúfa til þess að láta eptir ofs smásyndirnar, er vér svo kollum, og ætla það sé nog að varast stórglæpina. Það er engin svo lítil synd til, að ei sé hún nóg til að fordæma manninn, ef Gud vill í dómi við ofs ganga. David það Gud forláts á sínum heimugligum syndum, Ps. 19; því mun það ekki óhult að drýggja hita smáan vísitandi. St. Páll sagdist jafnvel ekki skyldi hjót eta, ef hann víssi sínn bróðir hneirlaðist, 1 Cor. 8, og mun margur halda það fyrir lítila synd; það er aldrei lítil synd, sem Guds réttlæti fordæmir, en hann fordæmir allar þær, sem vér lítlar edur eingar

kollum. Það er allt synd sem helbíti forþénar, en þær forþéna allar það, sem maðurinn lætur vissitandi eptir sér, og liggur í þeim viljandi, jafnvel þótt ei sé þvilft af monnum kallad nema Guds barna brestir; smáregnid vatir eins mjög og stórdróparnir; þær smáu syndirnar kunna að verða hvað skabvænastar, því vér reiknum þær ekki, og verða því flestar, og þótt þær séu smáar í vorum augum, þá verða þær þó stórar, nær vér byggjum þeim lengi heima. Einn litill ormur, þegar hann er svölgiinn í magann, þá etur hann svo lengi um sig, að hann verður stór, nema hann annaðhvort sé drepinn, eða honum sé uppselt; einn litill páki, þegar hann er einnsinni innfominn í hjarta mannsins, getur vordid að stórum djöfli, ef hann er látinn hindrunarlauss, og þegar hann er svo varinn getur hann tekið svo anda sér verri, Lúc. 11; menn taka einn litinn dreing til fösturs, ef hann er skálfur, sem margir eru, þá gjörir hann sig að húsbonða, nær hann er fullordinn, og rædur sína lífa inn í hásið, þar til hann með sínum félogum drepur húsbóndann, ef hann þorir, og gjörir sig herra af gótzinu. Svo eru hinar litlu syndirnar; þau dálitlu börn Satans, er vér leikum oss að, meðan þau ung eru, þau verða vor öfmennti um síðir, og taka vort andligt líf frá oss, og eyða þeim fjóð úr vöru hjarta, sem með Guds blóði keyptur er; sumt gaman og gledskapur, sem heitir kurteysi í fyrstunni, kann að verða að hädni og spískap, svo þegar menn hafa lengi vanid sig á að hæða mennina, og því er hrófsað af þeirra lífum, er leita sér fordildar í lífinu, þá fer þeim svo fram í kunstinni, að þeir fara að hæða að Gudi og hans heilaga nafni; það þykir hjá oss saklitid að leggja Guds nafn við hégóma og gamni sér í dagligu tali, edur kalla á Andskotann; en sá sem þetta hefir lengi tamid sér, honum mun ekki þykja mikit fyrir að brúka það sama til að ljúga líf og æru af sínum náunga; hann sem reiknar það fyrir enga synd, að hann forðomi að ganga til kyrkunnar, og leitur sér að hégómanum á Guds helgum dögum, hann kann að verða yfirgefinn í svo fráleitt sinni að hann þenkfi, að það sé ekki nema fyrir síðasafir að menn brífi helgar tíðar. Eg segi þetta til dæmis um allt það, er menn gjöra á móti hinum bodordinum, sem hvor einn kann að skilja, ef hann vill gefa nockurn gaum að framferdi sínu, og taka vara á jálu sínu. Þykir því, ef þér viljið hafa frið við Gud, br. m.! þá drepid þessa smápífa, edur að vísu gjörid þá svo vaumleta, að þeir ekki verða yðar ofurefli, annars minnid þér ekki frið við Gud hafa. En sökum þess, að euginn af oss er svo aðgjatinn edur varfár, að ekki falli blettur á vort skirnarfat á hvorri stundu, jafnvel þeirra, sem bestir eru, þá eigum vér í hvort sinn, sem vér af nockurri hryfan verðum yfirstignir, að þvo hann af með beiskum ydrunartárum, ef vér viljum frið við Gud hafa; já, vér eigum að ganga strengiliga í dóm við sjálfa oss, og ekki láta vora yðran stiga fram yfir almenniligar syndir, því þær forðama eins manniinn og hinar stóru, nema menn þeirra af hjarta ydrift; gjatum þess, að Gud er réttlátur, hann er eptirgángssamur og strángur söfnari, hann heimtir ekki alleina stórsummunar, heldur vill hann láta gjalda hinn síðasta pening, Matth. 5. Svar með fáum vér þessa sett lofid, nema með Krísti forþénustu, sem er vöndanlig; en hún verður engum tilreiknid, nema þeim, sem yðrast af hjarta syndanna. Ald sonnu kunna menn ekki allra að yðrast sér í lagi; hvor veit hvað opt hann fellur, Ps. 19; getur þú uppreiknad alla þína ángdóms bresti? hvor má telja alla sauruga þánka og ónyttu-ord? Það er að vilja telja

sandinn og bylgjur sjáfarins; en þar vér erum ofs þess samvitandi, að vér svo opt hrösum, svo að öll vor reisa frá vöggunni til grafarinnar, er varla annað enn einn sífelður blóðvadalld, þá eigum vér að láta ofs það af hjarta ángra, að vér erum svo undir syndina felldir, Róm. 7. Já, í samtali við vora vini og náunga, edur og nær vér sleppum ofs í gaman og gleðskap, þá byrjar réttkrifnum manni ekki einasta aðgjetnum að vera, að ei styggi hann Gud með munni sínum, heldur og í hvort sinn, nær hann kemur til sjálfs síns aptur, að hugleida hvort ekki hafi hann rasad með sinni tungu, og sinni hann það, sem án efa optliga finna má, að láta sig þess af hjarta ydra og biðja Gud um náð, ef vér viljum vera fullvísir um hans vináttu; og ekki einasta eigum vér þær syndir að fordæft, sem eru réttlínis ámóti Guds skelfiligrí hátign, heldur og, ef vér viljum hans vinir vera, þá eigum vér að kappkosta að halda frið við vora brædur í heiminum, Róm. 12. Svad er það fyrir friður, er Drottinn spáir um, að verða muni í ríki Krísti? Esa. 2: Að þeir muni gjöra sverðin að plógjárnnum, og sínar stángerir að ljáum, og ein þjóð skuli ekki ríðja sverði ámóti annari, og þeir skulu ei framar læra stríðsatferð. Svad sýnist yður, börn mín? mun þetta vera sá friður, sem veröldin gefur? ekki teiknar til þess nú um stundir, þar ein þjóð ris upp imóti annari, og frændur og náungar berast banaspjót eptir, heldur er það friður Guds sá æðri er öllum skilningi, Phil. 4; það er öll andlig farsæld, sem Guds postular, Paulus, Pétur, Júdas og Jóhannes í sínum Spínberunum jafnan öfka Guds söfnudum; en ekki er það síst eindrægni andans, sem öll Guds börn hafa ámilli sín, hvar helst þau eru í heiminum; sá sem ekki er í þessum friðarsáttmála innibundinn, hann er ekki limur hinnar sönnu og óshniligu Guds kirkju; vakti sig því hvor og einn, sá er vill Krísti limur heita, að ei áli hann nokurt hatur til síns náunga; og er það ekki nóg að vér höldum frið við vini og frændur; tollheimtumenn og þátur gjöra og það hið sama, Lúc. 6: heldur býður Endurlausnarinn ofs, að vér elskum óvini vora, Matth. 5; það lögmál er þungt að sönnu holdi og blóði, en ekki svo mjög þeim, sem eptir Gudi er skapadur, og leitast við að breita eptir sínum Lausnara, hvor eð beiddi fyrir þeim er hann kvöldu, Lúc. 23. Egir þú nokurn óvin, krístin mann, þá gjæt þess, að Gud er þinn besti vinur, og Andskotinn þinn argasti óvinur; gjör því ekki það hinum til stygðar, en þessum til þægðar, að hatast við hann, sem er þinn bróðir eptir náttúrunni, fyrir hvorn Guds Sonur hefir kvöl og dauda lífið eins og þig; ef þú hatar þinn óvin og það svo mjög, að þú vildir hans dauda, þá gjör honum gott, sjá til að þú fái gjört þér hann að vin með góðu atlati; fái eru svo hreksvísir að það tákist ekki; en ef þú fær því til vegar komid, þá hefir þú drepid óvininn, en frelsad þinn bróður og gefid honum lífið, 1 Jóh. 5, og afrekad sálu eina Gudi til handa, sem er stærri figur, enn þótt nokur hefði kóngaríkin undir sig brotid, því hún hefir Guds Sonar blóð kostad, hjá hverju öll veröldin er fíð að reikna; svobdan hefur er ekki einasta saklaus, heldur og Gudi fjær, og af öllum hans börnum vel alitin. Gud gjæft, að krístinir menn vildu temja sér þetta hugarfar, þá mundi friður og eindrægni haldaft betur manna ámedal, heldur enn skædur nú um stundir, þá mundu menn frið hafa við sjálfa sig og samvitstu sína, frið fyrir heiminum, því sá eð þvífikt gjörir, hann er af Gudi fæddur og hýfirvinnur heiminn, 1 Jóh. 5; frið fyrir Djöflinum, því hann er Krísti barn, sem Djöflinum hefir útsnarad, og troðid

hann undir sinna barna fatur, Róm. 16; já, fríð við hinn lifandi Guð, sem öllu ræður bæði á himni og jörðu, í hvors ríki að fríðurinn og réttlátid kysa hvört annað, Ps. 85, hér í tímanum, en í eyllifðinni mun á fríðnum enginn endir verða, Esa. 9. Þeirrar sálu vistar nótandi að verða nú þú of þínum börnum, ó, þú stóri Guð fríðarins! Róm. 16, fyrir hinn sanna fríðarins Hóðingja Jesúm Chrístum, Esa. 9, amen!

Fyrsta Sunnudag eptir Pásta.

Gudspjallid, Jóh. 20 Kap.

Dg að kvöldi þess sama þvottdags, þá ed lærifveinarnir voru saman-
konnir að luktum dyrum fyrir hræðslusakir við Gyðinga, kom Jesús þar,
og stóð í midid, og sagði til þeirra: fríður sé með yður! Dg þá hann
sagði þetta, sýndi hann þeim hendurnar og sína síðu. En lærifveinarnir
glóddust við, að þeir sáu Herrann. Jesús sagði þá enn aptur til þeirra:
fríður sé með yður! Líka sem Fadirinn sendi mig, svo sendi eg yður. En
sem hann sagði þetta, blés hann á þá og sagði til þeirra: meðtakid þér heil-
agan Andá; hvörjum helst þér fyrirgefíð sýndirnar, þeim eru þér fyrirgef-
nar, og hvörjum helst þér apturhalðid þér, þá eru þér þeim apturhalðnar.
En Thómas, einn af þeim tólf sem kalladist Tvíburi, var eigi með þeim,
þá Jesús kom; en hinir aðrir lærifveinarnir sögðu til hans: vér höfum
séð Herrann. En hann sagði til þeirra: nema að eg sjái naglasörin í hans
höndum, og að eg láti minn fingur í naglasörin, og leggi mína hönd í
hans síðu, þá trúi eg ekki. Dg eptir átta daga voru enn aptur hans læri-
fveinar þar inni, og Thómas með þeim, þá kom Jesús að luktum dyrum, stóð
í midid, og sagði: fríður sé með yður! Síðan sagði hann til Thóman:
réttu þinn fingur hingat og stóða mínar hendur; lypt upp þinni hendi
og legg í mína síðu, og vert ekki vantrúadur, heldur trúadur. Thómas
svaradi og sagði til hans: Drottinn minn og Guð minn! Jesús sagði til
hans: af því þú sást mig, Thóma! trúðir þú; sálar eru þeir sem ekki sjá
og trúa þó. Mörq önnur teikn gjörði Jesús í augfýn sinna lærifveina,
hvör að eigi eru skrifud í þessari bólk; en þetta er því skrifad, svo að þér
trúid, það að Jesús sé Chrístus Sonur Guðs, og að þér svo trúadir, hefðud
lífid í hans nafni.

E r o r d í u m.

Þegar Jesús hafði læknad hinn límasallssjúka með því orði, að hann sagði til hans: þér eru þínar
sýndir fyrirgefðar, Matth. 9, þá þrífadi fólkid Guð, er þrífika makt hefði mönnunum gefíð. Ekki

hefir þetta fólk svo undrað yfir sjálfu kraptaverkinu, því þeir voru þessu alvarnir af Frelsararum, annars mundu þeir ekki hafa fært henna veika mann til hans, heldur yfir því, að hann læfnadi með orðatiltæki þessu, því það hafði á þeim dögum ekki hefst, að nokkur maður hefði vald til að fyrirgefa syndirnar, hvaraf Þharisæi tóku orðsok til að bera sér þá óhæfu í munn, að hann gudlastaði. En hann sem auglýsti sitt vald til að fyrirgefa syndirnar með þessu kraptaverki, svo að þeir, ed það sáu, undrudust og þrífudu Gud, er þvítika makt hefði mönnunum gefið, hann sami hefir og þetta vald í hendur fengið syndugum mönnum, sínum Postulum, svo sem vér stíra heyrðum af Guds spjallinu, og ekki einasta þeim, heldur og öllum þeirra eptirkomendum, allt til veraldarinnar enda, Matth. 28, að þeir í hans nafni fyrirgefa syndirnar, ekki svo sem af sjálfum sér, heldur svo sem Kristi þéaara og ráðsmenn Guds leyndarðóma, sem Páll vottar, 1 Cor. 4; en svo mikil, svo háleitt og svo guddómligt sem þetta vald er, svo vandfarið er og með það, bæði fyrir þá, sem það í hendi hafa, og svo hina, er undir því eru, að hvarugle forgetpi sig á hans dýrðligri og ógnarlígrí hátígn, sem að er hófundur þessa mikla umbodis; og fyrir því að á þessu ríður öll velferð kristinna manna (sem er að fá kvíttun syndanna), þá vil eg nú að þessu sinni tala um þetta tvént, sem er: 1) hvör að sé skylda þeirra, er öðrum eiga að boda þeirra fyrirgefningu, og 2) hinna, sem hana þiggja eiga. Gud styrkji oss í þessu verki með náð síns góða Anda, í Jesú nafni, amen!

U t l e g g i n g i n .

Tvént er það, sem Kristi þénarar eiga í þessu Guds eyrindi að athuga, sem er: 1) að ekki bodi þeir kvíttun syndanna þeim, sem hennar eru óverðugir: 2) að þeir haldi henni ekki fyrir hinum, er hlín með réttu tilheyrir; hinir fyrri eru með tvennu móti; annaðhvört eru þeir fáfroðir, edur og ógudlígrir og harðsviradír; hverigum af þessum á ráðsmadur Kristi að boda syndanna kvíttun; ekki þeim fyrri, því fá sem etur og drectur óverðugur, hann er sekur við hold og blóð Drottins, segir Páll, 1 Cor. 11; en fá etur og drectur óverðugur, sem ekki reynir og prófar sjálfan sig, en hvornin má fá reyna sjálfan sig, er ei þeckir syndina? en hvornin má hann syndina þeckja án logmál síns þeckingar? án hvors að jafnvel St. Páll ekki þekkti að girndin var synd, Róm. 7. Það er öllum mönnum kunnugt, að enginn fær kvíttu syndina í hinnum, utan hann beri ángur og trega fyrir hana; en hvornig má hann láta sig ángra þá synd, er hann þeckir ekki? og er þetta þó ekki nema helstín af skyldu vorri. Ekki er það nóg að þeckja syndina og ángrafi af henni; litlu gagnadi það Ráin og Júbás þótt him segdi: mín synd er meiri enn að hún fyrirgefni verði, Gén. 4; en þessi: eg hefi illa gjört það eg sveik saklaust blóð, Matth. 27. St. Péturs, Matth. 26, Davíðs, 2 Sam. 12, hinnar bersyndugu, Lúe. 7, og annara svoddan manna þeckingu, skal hafa, til þess að fá syndina kvíttu; þar fyrir, sökum þess að blóðið Jesú Kristi hreinjar oss af öllum vorum syndum, 1 Jóh. 1, og að í eingum öðrum er sálshjálpin, Post. gb. 4, þá kann enginn að fá hjá Gudi lausn syndanna fyrir utan hans þeckingu; og er það að sömnu ekki nóg að menn viti, að hann sé fyrir syndirnar dæinn, Róm. 4, heldur og að tileinka sér hans forþénustu, og trúu því fastlíga að það saklausa Guds Lamb hafi einnig sínar syndir í burtutekib, Jóh. 1. Þeim sem ekki er um þetta hvortutveggja albeilis sannfærður í hjarta sínu, hönum á Guds þénari ekki að boda kvíttun syndanna, heldur að undirvísa hönum með allri kostgjæfni veg sálshjálparinnar, og leida hann til Kristum með heilsufamlígrí kénningu. O, Gud gjæfi, að þessu vildu gjæta ekki einúngis.

kennimennirnir, heldur og þeir ed börnun og hjánum eiga að undirvísa og uppala í aga og umvöndun Drottins, Eph. 6; þá væri eg viss um, að ekki myndu svo óþlíga verða helgidómarnir hundum gefnir, Matth. 7, né þerlum fyrir því kastad, sem mig uggir að ástundum sé muni, fyrir vandrættar sakir þeirra, er Gud hefir umbodid að taka vara á slíku. Svörju vill einn gálans og tómlátur leigulidi svara himnum alvalda Rómingi á síðasta degi, þegar hann krefur sinna fanda blóðs af hans hendi? en hann hefir forfómad að undirvísa þeim, og að gefa Guds hjánum í réttanni tíma það honum byrjad hefir; hann hefir talad fyrir þeim það sem var hegómi, hafst fyrir þeim nokkrar fangstar spurningar, sem lítt til sálshjálpar gagna, til þess að sýnast við að gjöra eitthvad og að fírra sig vitum, en aldrei lagt hinn rétta grundvöll sálshjálparinnar í manna hjarta, ei kénnt þeim syndina að þekja, ekki útlistad fyrir þeim hennar greinir og tegundir, ekki útmalad hvörju að hún er vidurstyggilígr fyrir Gudi, ei sýnt þeim veginn til að fá hennar kvíttum, edur vakid ángur og trega fyrir sín afbrót í þeirra hjarta, né krapst hinnar sonnu trúar, er verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5; og í þessari safjauflu hleypur vesalingurinn inn að skríftastólunum og þiggur kvíttum syndanna af prestinum, jafnvel þótt ekki sé hann henni nær, heldur enn einn heidingi, sem ekkert af Gudi veit né hans Krísto, og í þessu uppellst hann, í þessu lifir hann, og í þessu deyir hann, og uppsáknar í helviti og kvolumum, nema Gud vilji meiri miskun á gjöra, og ættlar sig þó að vera fullkrístin og að fála sín muni strax í himinnum uppþjuga, sem hún streppur út af líthamanum, ef því enginn sagdi honum það, og enginn að því fann, hvörju sem hann var ófóður í sínum krístinndómi; þetta híd sama vil eg sagt hafa foreldrum og húsbændum, hvörjir í þessu vera eiga svo sem prestanna önnur hönd; því ef satt skal segja, þá er það ofotlun fyrir einn Guds orðs þénara, að hann gétí lagt hvort barn sér á kné, og öllum allt það kénnt, sem þeir víð þurfa, sérdeilis í þessu fátaka landi; en að hafa alvarlíga umísjón hérum, ransaka hvérnig það tilgeingur, áminna þá sem eru hídulaustr, leidrétta þá sem víllt fara, straffa þá sem móti mæla, vísa þeim út af Guds kyrkju og samneyti krístinna manna, er ekki láta sig leidrétta með hegðverum anda, Gal. 6, það á þeim ekki að vorkynast; en Gud nádi hvörja adstod þeir fá í slíku hjá allmorgum; óskandi væri að ekki síndust þeir edreidast, ef að slíku er fundid, og leggja hatur á Guds þénara, nær þeir vílja forða sálum þeirra víð eylísum helvítis þíslum; þeir hafa þeirra gudráfilígar áminningar í stímpi, og kalla það prestafírrur og hlutsení; hvær fyrir? af því þeir sjálfir ekkert kunna, en stámmast sín að lera það gamlígr, er þeir nemtu ekki úngir að nema, og vílja heldur steypa sér og börnun sínum og hjánum í afgrunn helvítis, ann að láta sig leidrétta; og er það allt ofkunnugt af sáfrædi hinna úngu í þessu auma landi, hvad lítid að hínir gömlu kunna muni. O, þér skynlausar manneskur! kallid þér ekki það híd argasta mórd, ef nokkur fargar sínu lífsafkvæmi vísvítandi, og þó er það hjærleiksdygd, hjá því, að spara þeim það, er þeim megi verða til sálargagns, því það er að myrða sálina, hvör að er með Guds blódi endurkvept, Post. gb. 20; og er míllu mínni synd að bera út börn sín nýfódd, sem þó er hinn verstí glæpur, því þá eru þau undir Guds mískunsemi, heldur enn að klefja þeim upp Íjandanum til þjónustu. Háfíð þér ekki heyrst, hvörju að Drottinn

varð reidur þeim, er offruðu börnum sínum Móloch forðum daga, Levit. 20, og létu þau ganga í gegnum eldinn þeim andskota til dýrkunar? Deut. 18; en hvað gjöra þeir betur sem láta sín börn upp alast í öllu reibileysi? vitid þér efi að þér hafið þau í syndinni gétid og sætt? Ps. 51; hvað liggur það annað fyrir þónum, sem af náttúrunni er reidinnar-barn, Eph. 2, heldur enn eyllifluga að fyrirfarast, nema hann læri hinn sanna kristindóm, svo að hann megi umflýa tilkomandi reidi? Þér segid vel, þau eru í skirninni endurfædd og Guds börn vordin; það er vel, en hvorsu illa kénid þér þeim að halda sinn skirnar-sáttmála, nær þau aldrei fá að vita hvað skirnin er, edur hvað þeim er veitt í henni, hvorsu þau hafi þar Gudi lofad, edur hvernig þau eigi að bera sig að halda það, edur fá þess kvittim, er þau afbrjóta? O, vei! ó, vei! hvorsu aumur er þessi kristindómur; bæriligra mun einum Tyrkja verða á dómsins degi, enn slíkum foreldrum; og eg vil hafa þetta sagt til þeirra einungis, sem hirdulansir eru um velferd sína og sinna, og meina að Gud hafi gefid sér börnin, alleina til að leika sér að, en efi til hinna, sem leggja nokkra rækt hér við, er Gud gjæfi að sem flestir væri. Þinir adrir, sem Guds þénarar eiga syndunum aptur að halda, eru þeir, sem kannské hafa nóg vit á því er þeir eiga að trúna og gjöra, en lifa aldeilis efi þar eptir, heldur ganga fram í allskonar syndum og glæpum ydrunarlaust, forsmáandi Gud og hans dýrmæta orð, og hafandi að engu það þeim sagt verður í Guds stad. Elfir eiga með réttu efiert samneyti að hafa með öðrum Guds börnum, hvorsir helzt sem þeir eru, rifir edur fátækir, vesalir edur volbugir; því ef Páll segir, 1 Cor. 5, að ef nokkur sá er bróðir (það er kristinn) kallast, sé frillulífs-madur, lastmáll, ágjarn, skúrgoda-dýrkari edur þessháttar, þá skuli menni enga umgengni með þvílíkum hafa, þá er það angljóft, að þvílíkum á efi syndakvittun að boda, nema þeir ydrift af hjarta og afláti glæpunum; og sá kénimadur, er segir þeim sínar syndir kvittar í Guds stad, hann lýgur uppá Gud, er hann leyfir það, sem Gud hafdi þónum aldrei umbodid, hann tekur fram fyrir hendur á Krist, sem menni plaga að segja, og gjörir hann að þeim Gudi, sem að þófnast ógudligt athæfi, Ps. 5. Stór vandi liggur á einum kénimanni í slíku, ef hann vill finnast trúr. Efi segi eg, að þeim skuli frávísa aflausn synda sinna, sem misgrunadur er um einhvörn glæp; það má hinum besta manni gjöra; ein skjæð tunga kann snarlíga að ljósta upp einhvörjum óhróðri um góðan mann, hvar til þúsund dæmi eru; slíkt á að eingu að hafa, heldur að afstýra svoddan vöndu umtali um náúngann. Einn Guds þénari á að vera vandlætíngasamur, en þó með skynsemi, og efi byggja svo viktugan hlut, sem að er lyflavaldsins bráfun, á hvörjum þvættingi, Róm. 10; en þessa þarf efi við, br. m., þar eru opinberir lestir og skammir, sem að eingu eru aftadir, hverki af þeim ed þær fremja, og kannské efi heldur svo sem vera ætti af sumum, sem það ættu að straffa. Övernig mun það tilganga með Guds heilaga nafns vanbráfun meðal óhlutvandra manna? með idfun hans heilaga orðs? munu ei finnast þeir ed hafa þann dýrgrip að athlátri og í fíflskaparmálum? Hvað er tíðara enn óhlýdni og ótrú barna og hjóna við foreldra og húsbændur, vönd forklitun milli hjóna, harðhugi yfirbodaranna við hina aumu og vesalu, sem undir þeirra valdi eru, svo menn láta vargana hlaupa fri, en straffa dáfurnar. Hatur og úlfúð eru orðin

ad fallmennsku og hugþrýði, menn bera það ekki einungis heimugliga með sér í hjartanu, hvar um kénimadurinn ei kann að dæma, heldur sýna það dagliga í verkunum, í ordunum, í umgeinguinni; okur og áfælni, misskunarleysi við hinn volada og naudstadda, bakmælgí og illur munnsöfnudur við náningann: allt þetta eru dauðligar syndir og má öllum kunnugt vera, að þær ei verða fyrirgefnaar í himninum, nema menn ydrift þeirra á jörðunni, og það vita Guds þénarar, að fyrir slíkt kénur hans reidi yfir þá eð það fremja, Eph. 5. Nú segi eg það ekki, að menn skuli strar frávísa þeim, er í þessu kunna sefir að finnaft, ef þeir sýna á sér nokkur ydranar merki, jafnvel þótt betrunin verði ekki í einu svo merkilig, hitt segi eg, að þeir eiga þvílíka syndara með allri alúð og kostgæfni að áminna, og leidrétta þá með hógværum anda, er fundnir verða í nokkurri hröfun, Gal. 6; fyrst í einrómi; vilji þeir ekki þarvið skipast, þá í tveggja gudhræddra manna vidurvist; láti þeir ein þá ekki af, né leitist við að betra sig, þá veit eg ei betur enn svoddan þverbrotnum manneskjum eigi syndirnar aptur að haldaft; það kénir ofis ekki einasta Drottinn Jesús, Matth. 18, með þessum ordum: ef þinn bróðir syndgar ámóti þér, þá far þú og átel hann ámilli þin og hans; ef hann heyrir þér, þá hefir þú áunnid þinu bróður; en ef hann heyrir þér ekki, þá tak með þér einn eður tvo, svo að í munni tveggja eður þriggja verði öll ord stadfest; en vilji hann ekki þeim heyra, þá seig það söfnudinum, en vilji hann ekki söfnudinum heyra, þá halt hann svo sem heidingja og tollheintumann; heldur er og þessu albeilis samhljóða konúngligt lögmal í þessum löndum og ríkjum um þau afbrot, sem ekki verða svo hentugliga með veraldligum rétti ströfud; og ef Drottinn skipar einum af söfnudinum þannig að breita við hann, er honum ámóti brýtur, hvað miklu heldur mun þetta sagt vera kénimönnunum, sem í Guds stad vandlata eiga; taki því ekki einn Drottins þjón vara á slíku, þá er næsta hætt við, að hann gjori sig hluttakara í annarligum syndum, og hafi samfélag við ófrjóffem verk myrkranna, þvert ámóti Postulans bobi, Róm. 1. Og er þetta nú sagt um þá, sem Guds þénarar eiga að apturhalda syndina; en þar fyrir hefi eg um kénimannanna skyldu talad í þessum stad, að enginn hati þá eður óvirði, þótt þeir gjori skyldu síns embattis í slíku, þar þeim er svo mikill vandi á hendi.

Svorjir að hinir féu, er syndina skal leysa hjá, er auðsært af því sem allareidu er sagt um hina, sem er alla synduga menn, hvorsu herfiliga eður stórkostliga sem þeir syndgast hafa móti Gudi; já, hvorsu lengi sem þeir hafa velt sér í syndunum, þá sem að fulla grein hafa á að reyna og prófa sjálfa sig, og láta sig af hjarta syndirnar ángra, og losa umbót með sannri trú á Krísti forþénustu; því hinn nádugi Gæskunnar-Brunnur vill eingan þann frá sér reka, sem til hans kénur, Jóh. 6; því kalladi hann hárrí raustu forðum daga og sagði: komid til mín allir þér sem erfðid og þunga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11; og gildir þetta ekki einasta um þá, sem ennþá eru fullhraustir og kunna framvegis að betra sig, heldur og um hina, sem fyrir dauðanum liggja, og jafnvel þá, sem málinu tapad hafa, ef þeir eru með ræmu, og einn adgjætiur Drottins þénari merkir þeirra hjartanliga eptirlaungun, ángur og trega fyrir syndirnar;

þviad á hvorjum tíma, sem hinn ógudligi suhr sér frá sínu ógudligu athæfi, þá skal hann lifa og eðfi deya; allra hans synda skal eðfi að eyðu minnst verða, segir Drottinn, fyrir munu Ezechielis í 18 Kap.; og þótt hinn náðugi Guð, sem allann daginn útbreidir sínar hendur til óhlýðugs fólks, Eða. 65, sé jafnan reidubúinn að taka við synd-
 arannu, nær hann yðrast af hjarta, þá eru hans djúpu missunar idur þó aldrei nákvæmari enn í dauðannu, því þá veit hin eðlifa Gæsta, sem eðfi vill syndugs manns dauða, að eðfi er tími til að draga náðina undan. Og er þetta nú þannig sagt um það helsta sem að Guðs orðs þénarar eiga að taka vara á í þessu háleita efni; en fyrir því að margur einfalður, eður og svo hirtulans kann að steyta sig á þessu náðarinnar fresti, þótt aldrei gjöri kénimadurinn sitt embætti svo athugasamliga, þá verð eg og nokkur hénur að tala, og það þess heldur, að Andskotinn er þúsund véla smidur; vinni hann eðfært á þá einu síðuna, þá leitar hann á hina; þessir eru og með tvennu móti; annaðhvort eru það þeir, sem af hirtuleysi og oftrausti meina, að þeir fái kvittun syndanna, ef presturinn þeim hana alleina tilsegir í Guðs nafni; eður og hinir, sem vegna fjölda og stærða sinna misgjörða fá því varla trúad, að Guðs þénari hafi vald hér til, þótt þeir yðrist. Svad viðvikur hinum fyrra hópnun, sem vera mun öllu stærri, þá viti það sérhyor einn, að líka sem Kristur sagði við lærifveimana forðum, Lúe. 10: hvor yður heyrir, hann heyrir mér, og meinti þó alleina í þeim hlutum, sem þér bodid í mínu nafni og eptir mínu skíkan; svo er því og varid, að ef nokkur Guðs orðs þénari, bodar þeim kvittun syndanna, sem eðfi yðrast og eðfi trúa á Guðs Son og hans forþénustu, þá er hans þjónusta ónyt, og verður báðum þeim til dómsáfellis; prestinum, ef hann það veit, en hinum, þótt presturinn það eðfi viti; því má hvors eins samvitfka vera honum ljófast vitni hénur; en ef presturinn afleysir ógudligan, án vitundar sinnar, þá er hans þjónusta háttad eins og einum dómara, þeim eð gengur rángan dóm eptir fólfsu vitni, samt er eðfi dómurinn réttur, þótt hinn, er dæmði, sé saklaus; svo er og þess blóð yfir hans höfði, Ezech. 33, sem jatar syndir sínar fyrir prestinum, en þó eðfi af hjarta eður með verdugri yðran; en Guðs þénari er sífusaka, jafnvel þótt hans þjónusta sé ógild í himninu, sökum þess yðrunarleysis, er hana þiggur. Það er næsta fávísligt, að einu syndari meinar, að sér verði sínar yfirtroðflur fyrirgefuar, þótt eðfi yðrist hann þeirra, eður hafi nokurn ásténing eður viðleitni til að betra sinn lífnad, ef kénimadurinn alleina leggur honum hönd í höfud, og bodar þeirra kvittun. Gæt þess, ó, aumur madur! að enginn hefir meiri myndugleika enn sá vill, er honum gaf hann. Nú er það víst, að Guð tekur eðfi við syndarannu, nema hann láti sig ángra syndirnar og lofi að betra sig; það skal aldrei finnast í allri ritningunni, að Guð lofi náð sínu nema yðrandi manni; hvérnig villt þú þá vænta þess af kénimannsins hendi, sem Guð hefir honum aldrei í hendur fengid, og hann eðfi sjálfur vill eður kann gjöra vegna síns stránga réttlætis, sem honum eins skylbt er og missunsemin; og má það þér eðfi gagna, þótt að presturinn sé þér samvitandi í hirtuleysinu; lát hann ei draga þig á talar, þótt hann eigi að vita betur enn þú, því hann gjörir í því Andskotans

og eðfi Guds verk, að boda þeim kvittun syndanna, sem hennar er óverðugur. Það er Djöfulsins slægd, að gjöra lítið úr syndinni fyrir manninn, og kalla að menn megi komast af við Gud, með eintómri játningu eður útvortis hegðan líkhamans. Þara þig í Guds nafni! vara þig! Líft vill þér lítið gagna á þinni dauðastundu; því hinn ógudligi skal deya fyrir sínar syndir, segir Drottinn, Ezech. 13, jafnvel þó hinn réttláti Gud vilji kressja hans blóðs af þess fénnimanns hendi, er forsómar að segja honum til syndarinnar.

Það er merkiligt, sem hér stendur í Gudspjallinu, að áður enn Drottinn féð lærisveinum í hendur lýklavaldid, þá blés hann á þá og sagði: metakid heilagann Anda! Nú þótt Andans gáfa sé eðfi svo rík á þessum dögum hjá Guds þénurum svo sem hún þá var, þar vitnisburðurinn Jesú Krísti er vidtekinn af öllum þeim, er krítnir kallast, og jafnvel af þeim meðfénnður, sem eðfi eptir honum lifa, samt er enginn efi á því að Guds Andi er í þeim og verkar með þeim, sem hann þar um víðja af hjarta, og rækja sitt embætti. En hver sem að bodar ydrunarlausum kvittun syndanna, og hann veit það, hann talar eðfi af Guds Anda, því Andans embætti er að straffa heiminn um syndina, Jóh. 17; en eðfært er stjórnsleyst meira, enn að segja þá synd kvitta sem ei er, og fá það gjörir, hann stjórnsleyst eðfi af heilogum Anda, heldur dregur bæði sjálfan sig og aðra á talar. Nú kann einhver að þenkja: fyrst að kvittun syndanna er þar í fölginn, að maður ydríft þeirra og trúu Krísts forþénustu, hvað þarf eg þá prestsins þjónustu víð? mér nægir það, að eg ydrast og trúu. Eigi er hún þar fyrir gagnlaus, kríttinn maður! heldur ómissandi, því fyrir utan það, að margur er veikur, margur trúarlíttill, margur sturlaður, margur freistaður, margur efasamur, þá eru þetta Guds orð og fyrirheit. Hver ert þú þá, sem forsmáir Krísti stíðan? veist þú betur hvað syndugum manni gagnar til sálshjálpar, heldur enn hann, sem þér hefir hana afrekad með sínum danda? Það er víst, að Gud bæði vill og kann að gjöra þann hóspinn, sem eðfi nær heilagvi skírn, en hvor sem hana forsmáir, það verður honum til fordæmingar, og víðlíft er í þessu: fá sem ei kann að ná prests fundi, þá er honum það fullt, að Guds Andi uppvakur í honum sanna ydran fyrir syndirnar og trúna á Jesum, og hann hefir nóg í þinni andligu nautn, er Drottinn untalar hjá Jóhannem, Kap. 6, segjandi: hvor sem etur mitt hold, og dreckur mitt blóð, hann skal eðfi dauðann smækka að eyliðu, undir hverja að Andi Drottins afleysir hann með þeim vitnisburði að hann sé Guds barn, Róm. 8; en fá sem forsmáir þau meðol er Guds Sonur hefir stíðad og innsett hér til, eður þykist þeirra ei víðþurfa, hann má ei kríttinn manni nefna; en það munu þeir einir þykjast gjöra mega, er syndin eðfi mjög til hjarta gengur, og heitir það þá svo, að heilir þurfa eðfi læknarans víð, Matth. 9. Síur sem að hún er óþúng byrði vordin, svo að þeir hafa eðfi fríd í beinum sínum fyrir henni, Ps. 38, þeir munu allshugar segnir verða þessum misfunar ordum: hvað þér leyst á jördu, það skal á himnum leyst verða, Matth. 16; þeir þygga með allri hjartans audmýtt eina huggunargrein af munni Guds orðs þénara, svo sem einni svaladrygð af Guds náðarbrunni uppausinn.

En hvort eru hinir? eg óttast það munni meir vera dafi samvitfunnar, heldur enn heilbrigði, er þeir reida sig uppá. Eg hefi talad við sumu menn, sem hafa látið sér um munu fara, að þau orð er standa í vorum skriftagangi: eg er hinn syndugasti og svirðastigasti manneskja, sem verda má, bæði fyrir Guði og mönnum, þau vildu þeir ekki svo viðfarnast, því að þeir væru friir fyrir sumum glapum, sem aðrir drýgja, og sýnisti þessvegna að það sé nokkurskonar hræfni fyrir Guði að jata sig að vera hinn stærsta syndara; en eg óttast að slíkt komi nokkud af rannsóknarleysi sjálfs síns; hver þekkir manuanna hjertu nema sá sem þau skapað hefir? hver kann að vita hverju mikla krapta einn hefir til að móttanda syndinni, nema hann sem þá gefið hefir? hvor veit nema eg sé stærri syndari, sem hann meira lánad hefir, heldur enn hinn, sem að verr lifir fyrir mönnum? Eg sé margan drýgja þær syndir, sem eg vil biðja Guð að vardoetta mig frá, en kannist að minn skapnadur sé þannig, að eg hafi viðbjóð á þeim, og er það ekki mér að þakka, en lifi þó eptir girndum mínum í öðru, sem eg er lundlaginn á, og hann er ekki gefinn fyrir; verda má og að hann hafi ekki þegid svo mikla Andans náð til að stríða í gegn syndinni sem eg. En hvortu opt móttend eg nú Guðs Anda, þegar hann minnir mig á að gjöra það ekki, sem eg kalla litla synd, eður láta af því sem eg er vanur til, en þykir ekki stórt íspunnid vera? Þegar eg þetta skoda, þá vil eg sjá til hvort þessi synd kann ekki að verda svo fordæmanlig í Guðs augliti; svo sem hið versta mörð hjá þeim, sem að Guð kannist ekki enni þá svo alvarliga tuktað hefir með ströffun síns Anda; og hvornig sem þessu er varid, þá veit eg eitt, að enginn veit betur hvar skórin að hönnu kreppt, heldur enni sá, sem hann ber á fætinum. Svo þekki eg og hjá eingum fleiri syndir eun hjá mér, því eg er eingum svo margra samvitandi, og það munu allir segja, er rannfaka hjarta sitt itarliga; en séu þar aðrir syndugri, það veit Guð, eg veit það ekki, og fell eg þá í forundran yfir hans gjæstu og þolinmæði yfir þeim, því mér þykir varla mega á það auka að hann mig sparar. Þér segist og ekki: eg hefir allar syndir drýgt, heldur: allskyns. Margur er sá eð ekki hefir mann vegid, ekki freint síns náunga húsrú, ekki stolid með leynd, ekki fallvitni borid; en sá sem vill segja, að hann ei hafi drýgt neitt þvillit, hann segir undir eins, að hann hafi þessi böðord halbid, sem eg þori að segja valla munu nokkur vera; og því er þessi játning rétt, og ekki einasta rétt, heldur þarflig hvortum kristnum manni; og hafi menn ekki annað til dæmis hérum, þá hafa menn orð Níls, er hann segir: það er sannarligt orð og í allan máta verdugt að medtakast, að Jesús Christus er kominn í þenna heim synduga menn sáluhölpna að gjöra, ámedal hvorra eg em hinn mesti, 1 Tim. 1. Og er þetta mi sagt um þá, sem að kalbsinnadir eru í þeirra játningu og yðran fyrir Guði; en þótt að hinir, sem að ofbýður stærð sinna illgjörda, og Guðs reidi, er þeir forþenad hafa, þótt þeir, segi eg, séu nær Guðs ríki, þá er þeim samt næsta hætt, nema þeir stjórni af Anda Drottins, sem býr í hans orði, því Djöfullinn er slægur; svo sem hann kann að minnka syndina fyrir hinum tómláta og hirdulausa, svo getur hann og stærðad hana fyrir hinum ágrada og hugsjúka. En lát þér til hugar koma, Guðs

barn! að það eru ekki kraptar þinnar náttúru, sem að uppvækja í þér svöðban trega, heldur er það Andi Guds, sem að straffar syndina þér til leibréttingar, hann sem að sært hefir hjarta þitt með broddi lögmálsins, Ps. 6; honum er ekki um megn að græða þig með smyrslum Evangelíi. Sá sem vill gjöra einhvörfn kostuligan grip af gullinu, hann smeltir það áður með eldinum; svo lætur Guds Andi þitt hjarta bráðna í þér svo sem annað var með þekkingu syndarinnar, svo þú verðir þess kostuligri í Guds augliti, nær hann sýnir þér aptur með huggun sinni. Sá sem meir er fyrirgefsid, hann elskar meir, sagði Drottinn forðum við Símon, Lúc. 7; en þú veitst ekki hvað mikið þér er fyrirgefsid, nema þér hitni alvarliga um hjartarátturnar, út af tilfinningu eyllifra písla, sem þú hefir forþenad. Vert því efsalaus um kvittun synða þinna, nær þú ert svo á þig kominn; að sonnu er það satt, að stór sár þurfa mikla græðslu, og að syndir vorar séu hin verstu sár, það verður ei útskafid; en Davíð segir: forlát mér synd mína fyrir þíns nafns skuld, því hún er mikil; séu þar nú miklar, þá er þó hans nafn meira, hvörjum Gud hefir gefid nafn yfir öllum nöfnum, Phil. 2; hvort er hans nafn? eyllifur Fadur og Friðarhöfðingi, Esa. 9. Þar fyrir, svo sem fadurinn er börnunum lífsamur, svo vill hann vera öf miklunsamur. Hans náð yfirgnæfir allan skilning; þar fyrir kann syndin aldrei að vekja svo mikla styrjöld í ángráðu hjarta, að hvar sem að hún yfirgnæfir, þar yfirgnæfir þó náðin miklu framar, Róm. 5. Gud dó ekki til þess, að þú skyldir orvanta, heldur trúa. Meira kostadi hann að gjalda fyrir þínar syndir heldur einu fyrirgefna síðan. Vat þess vegna ekki því ofan á allar þínar syndir, að þú gjörir honum þann órétt, að hann sem haldi hinn smáanarliga dauða og bitrustu helvítisspíllir fyrir þínar verstu og hrópligustu skammir sinna óvina, hann muni burtu reka frá sér einn ydrandi syndara sem til hans kómur í nafni hans forþenustu. Överfi ydranina né trúna tekur þú af sjálfum þér; hann sem kveikti í þér ydranina, hann mun ei láta trúna vanta, því hann veit að hin er ónýt án þessarar. Þar fyrir, nær þú hefir hinn mesta óþósta á sjálfum þér, þá ert þú Guði það þekkastur, því meiri gleði er í himninum yfir einum syndugum, sem ydran gjörir, heldur ein yfir 99 réttlátum, Lúc. 15. Nú þekki eg suma menn, og hefi þekkt, sem að sonnu ekki efast um krapt og verðugleika Jesú forþenustu, né Guds ómálanliga miklunsemi, að þeim muni syndirnar fyrirgefna, ef þeir gjöra verðuga ydran, en það liggur þeim yfirmáta þungt í skapi, að þeir fái ei svo heita ydran gjört, að hún sambjóði stærð og fjölda syndanna, af því þeir eru sér hiinna verstu glæpa og böðordabrota meðvitandi, en þeir fái ekki svo hjarta sitt iðundurimarid með lögmálsins hamri, sem honum lífi, er ekki býr nema í sundurknosudum hjörtum, Esa. 57; og er þetta að sonnu ekki ófyrirsynjur, því eiga svöðban manneskjur að kosta öllum sálar og lífs freptum til að sundurflíta og plága hjarta sitt með iðugligri minningu þeirra glæpa er þeir drýgt hafa, og ekki síður gjækfu Drottins, er þeir hafa stýgt, heldur ein hans reidi, og mun þessháttar manneskja fyrir iðugliga bæn og vana, án alls efa fá girnd síns hjarta af honum, er þessi fórn alleina líkar, Ps. 51. En þótt að tárni renni ekki af augum, þá er það á stundum náttúrinnar brestur, og heimtar Gud það af eingann,

sem hann hefir ekki gefid honum. Nóg er það, ef him innri maðurinn klagar sig, ásakar, sakfellir og straffar; en ef þér virðast þínar syndir enn þá stærri, enn að þér lífi við sjálfan þig, þá vit að þetta er hin þægiligasta og mesta yfirbót hjá Guði, sem af þinni hendi má framfoma, og munt þú heyra með St. Páli: lát þér nægjast mína náð, minn kraptur er í breiðum máttugur, 2 Cor. 12; og er ólíft, að himn alvíst Guð gjeri þér líft til góða, því ef þú þáttist hafa að fullu yðran gjört fyrir syndirnar, þá má sk, að þér væri hætt við að falla til þeirra aptur. Hált þér þess vegna við hans mistunar fatur, og slepp honum ekki fyrr enn hann hefir blest að þig! Þér er ós gott að vera, sagði Pétur, þegar Jesús forklaráðist á fjallum helga; vér viljum gjöra hér þrjár tjaldbúdir, þér eina, Mósi eina og Elíe eina, sagði hann, Matth. 17. Eg gleðst að sonnu með Péttri af þessari dýrðarþjón, 2 Pét. 1, og dáið að henni í allan máta, en þori þó ekki að óska mér hinnar sonu, á meðan eg ber eptir mér lífhama þessa dauða, þenna súla syndasek, þenna vonda ham, fullan allra girnda og laffa, því eg kvíði við að mín syndug angu, er svo margt illt hafa séð og vænt um þótt, að þau myndu ekki standast þann himneska dýrðarljóma; mér mundi hið sama í hug koma og Manóha sagði forðum daga við kvímu sína: við höfum séð eingil Drottins, því munum við eslaust deya, Júd. 13. En mætti mér það heppnast, ó, Herra Jesús! sem þinni bersyndugu forðum, að skrida að þínum blestunda fótum, og þvo þá í tárum míns hjarta, og smyrja með oleó minnar yðranar, Lúc, 7; þá vilði eg segja: hér er mér gott að vera, þar vil eg flatur liggja, þaðan skal mig einginni draga, þar skal mig einginn fordama, þar skal einginn mér um mínar syndir brísla, heldur mun eg heyra þau sagnadarorð: honum fyrirgefst mikid, því hann elskadi mikid; fár í friði, þín trúa gjordi þig hólpinn. O, Herra! þegar vér kofum ós flatur til skarar sóta þinna, Ps. 110, ekki með óvinum þínum, heldur með þessari sakafonu, þá lát þinn góða Andi mæla þessi huggunarorð í vorum hjörtum. Bænheyr það, náðarfulli Guð! fyrir Jesú þíns Sonar forþénustu, og gef ós þar til þessa þíns sama Anda styrk og aðstoð í hans nafni, amen!

Annann Sunnudag eptir Pásta.

Gudsþjallid, Jóh. 10 Kap.

Jesús sagði til Gyðinganna: eg em góður hirðir. Góður hirðir gefur sitt líf út fyrir sína saudi, en leigulidinn og hann sem ekki er hirðir, hvørs að saudirnar eru ekki eiginligir, nær hann sér úlsinn koma, þá yfirgefur hann saudina, og flýr í burt. Og úlsurinn gripur saudina, og sundurbreifir þeim; en leigulidinn flýr, af því hann er leigulidi, og gjætir ekki saudanna. Eg em góður hirðir, og eg þekki mína saudi, og eg þekki af mínum; svo sem Faðirinn þekkir mig, og eg þekki Föðurinn, og eg legg mitt líf út

fyrir mína saudi. Eg hefi og adra saudi, sem ei eru af þessu saudahúsi, þá byrjar mér og hér til að leida, og þeir munu heyra mína rödd. Og þar mun verða eitt saudahús, og einn hirdir.

Erordium.

J fyrri pistli til Tím. 3, segir Postullinn, að það sé mikill leyndarðómur gudhræðslunnar, að Kristur sé heiðingjunum prédikadur. Gudhræðslu nefnir hann hér Kristindóminn, svo sem vidar annarsfadur í sínum pistlum, það er hinn sannia lærdóm um Ísrlsara heimsins. Það er sú gleðiliga hirðirfins raust, er Drottinn talar um hér í Gudspjallinu, hver og hefir saguð látid á meðal vor, því segir hann: eg hefi og adra saudi, sem eðki eru af þessu saudahúsi; í hverjum hann bendir til spádóms Ezechielis, 37 Kap., hvar Drottinn svo talar: minn þjón David skal vera konungur yfir þeim, og þeir skulu allir hafa einn hirdir, að þeir gangi í mínum réttindum. Gleðiligt er þetta að heyra, br. m., fyrir það fólk er sat í myrkrunum, Esa. 9, og fyrir þeirra eptirförendur, sem erum vér; en svo gleðiligt sem það er, svo hryggiligt er til þess að vita, að þeir eru svo fáir, sem það vill rætast á, nú á þessum verstu og síðustu dögum, því svo feginn hendi sem að margir af heiðingjum tóku á móti hinu fyrsta Kristnibedi, svo fgrir eru nú þeir vorðnir, sem eðki drepi hendinni við þessari Guds náð; og svo sem að Kristur fann varla þann, er hann þekkti í sinni fyrri tilkomu, svo er að ugga, að hvað sem hana tefur úr þessu að koma, þá muni hann valla sinna trú á jörðu, Lúc. 18, edur þá, er hann þekki fyrir sína. Og fyrir það, að það er svo almennt vorðid, að dauðshyrast við raustu hins góða Hirðs, þá vil eg út af Evangelíó tala um þá hluti, er kunna að uppvefja ofs til að ljá henni vor eyru, svo að vér eðki út af þósum í dauðanum. Gef ofs þar til þinn Anda, himneski Fadir! fyrir Jesu forþénustu, amen!

Utlæggingin.

Þakka upp þú sem fefur, og ris upp af dauðanum, segir Postullinn, Eph. 5, svo mun Kristur upplýsa þig. En hvar við skylði sá vakna, er fefur í syndunum? hvar við skylði hann upprisa, sem er dauður í þeim? nema við raust hins góða Hirðs, er sagði forðum daga, þá hann fransetti eptirlífinguna um fæðid, Matth. 13, hvort að er Guds ord: hvor eyru hefir að heyra, hann heyrir. Guds rödd er þetta en eðki manna, sagði fólkid, það er heyrði á tal Heródes, af því hann taladi svo snjallt, Post. gb. 12; en eg má það öllu heldur færa heim til þessa góða Hirðs saudanna, þess Biskupsins með þá vellaerðu tunguna, Esa. 50, það eru Guds ord, en eðki manna er hann talar, og þykist eg nóg hafa sagt þegar eg segi, að það Guds ord séu. Þú syndugur maður, er þetta heyrir, lát þér það til hjarta ganga, og hugsa hver sá er, sem við þig talar; það er einginn jafneskur höfðingi, eðki konungur edur keisari, og mundir þú þó heyra þá með hinni mestu athygli, en það er Drottinn himins og jarðar, sá ed hefir konunganna hjörtu sér í hendi, og öll veröldin leifur fyrir honum á reidifjálfi, þegar hann talar, Orðskv. 21. Mikill má vera múnur Abrahams forfædurs og þin, að þegar hann taladi við Drottinn og þó í mannslífi, þá varð hann svo auðmjákur, að hann sagði: nú vilða eg þó tala við Drottinn þótt að eg sé mold og aska, Gén. 18; og raf sá Guds maður þó annara eyrindi og eðki sitt í það slun; en þú, sem að liggur hrasadur meðal rætingja, Lúc. 10, og gétur þér einga björg veitt, já, þú, sem veltir þér í syndunum dagliga eins og einn maður í

finni hvílu, þú villst ekki heyra þegar Drottinn kallar í sínu heilaga orði. Hugleid, að ef þú ættir að taka eyrindi nokru af höfðingja einhverjum, og þú svaradir honum öllu öðru en því sem til þess heyrði, edur þú létist það ekki heyra, mundi hann ekki bráðliga reidur verða og reka þig á dyr, edur láta í fjötur kasta? O, hvað mikid skilur þá Gud og mennina? hvorsu opt kallar hann ofs fyrir sig í sínu heilaga orði? hvorsu opt verða ofs hans eyrindi á hendur falin? hvað tídt býður hann ofs hvað vér gjöra skulum og ógjört láta? en það gengur eins fyrir mörgum af ofs, eins og Sýrach skrifar um hinn heimfka, að það er eins við hann að tala og hann ed sefur, nær þú hafðir lokid ræðunni, spyr hann eftir hvað þú sagðir, Sýr. 22. Eins gengur það mörgum þeim ed orðid heyra edur lesa; menn muna það varla meðan það heyrt edur lesið er, auk heldur að þeir færi þess nokurn ávort, rétt eins og St. Jakob talar hérum, að ef nokur er orðsins heyrari og ekki gjörari, hann sé líkur þeim manni, er sinn náttúrligan yfirlit í speigli skodar, Jac. 1; því hann skodadi sig, gekk burt og gleymdi hvílitur hann var; svo sjáum vér (ef vér þó sumir að því gjætum) í heilögu Guds orði, hans gjæfku og vora illfku, hans þolinmæði og vora þvermóðfku, hans óútsjáanlegan kærleika og vort hatur og leida, sem vér berum til hans réttinda, en vér gleymum því svo fljótt, að það hefir litinn stað hjá ofs til apturhvarfs frá syndunum, né lífnadarins leidréttingar. Gjætum þó að því í Jesú nafni, gjætum ed hvorsu dýrmætt að þetta orðid er, og hvað mikid það hefir kostad ofs að birta; það er ekki eins og það orðid, er Gud taladi í upphafi, og skóp þar með himin og jörð, Gén. 1; ekki eins og það hann taladi til vorra fyrstu foreldra, er hann straffadi þau fyrir syndina, og rak þau út af Paradis, Gén. 3; ekki eins og það hann taladi til Ísraels sona í eyðimörkinu, og þeir beiddust undan að heyra það, Eród. 20: heldur er það líffins orð, Jóh. 6, fyrir hvort að Guds Sonur hefir uppi sig tekið vort auma hold og blóð, og í þessu sama holdi lidið allar eymdir mannlegs holds, hungur, þorsta, flæðleysi, útleigd, orbyrgd, háðangar og brisli ógudligra manna, ófótnir, fjötur, hráfa, háðstrofur, hogg og slog, og að síðurstu himn smáanarlíga dauða á krossins gálga. Allt þetta vann hin eyllifa Dátign til þess að opinbera þetta líffins orð sínum fjandmonnum, er gengid höfdu í sveit með Andskotanum; og þó skammast sín ekki einu gjálifur og þverbrottinn syndari að troða þessa Guds gáfu undir fótunum, lætur nauðga sér til að heyra það og læra, og kallar þeim veitt í, sem Guds Sonar umbod á hendi hafa, ef þeir fá þrýst hömun til að sýna sig undir heyrn Guds orða; seig mér, þú sem ekur þér við að sitja undir einni prédíkun, hvort mun Guds Son hafa kostad meira að fá sitt orð þér opinberað, edur þig að heyra það? þú munt nærri geta, er þú les hans píslarsögu, hitt veit eg, að hann lánagadi til að líða allar þær kvalir, sem þar í ritadar eru, þinna vegna, en hvort þig lánagar svo til að heyra það orðid af krossinum, það bíð eg sjálfan þig að hugleida. Segid mér enn aptur, hvers vegna mun hina góði Gud hafa unnið svo mikid til aumra manna sálshjálpar? þurfti hann þess sjálfur við? fjærri sé því! himnarnir útskira hans dýrd, og festingin verk hans handa, Ps. 19; mundi hann hafa lidið nokurn stört á dýrd sinni, þótt manneskjan hefði eyllifluga kvalist í helvíti? nei! eins vegsamligt hefði verið hans réttlæti, svo sem nú er hans gjæfka, eingum hefði hann missun-

ad; er honum nokkud veitt í vorri þjónustu? langt frá! Þar standa frammi fyrir honum ótal þúsund hinneskra herskara, sem losa hann og prisa án afláts nótt og dag, hverra dýrðligar raddir og lofsaungvar langt yfirganga vort syndugt kvak, er vér látumst vegsama Gud með hér á jörðunni. Hvar fyrir letur hann þá sitt dýrmæta orð þrífka? hverjum til gagns og góða? Þér, þér! ó, þú vænulaus og hverbrotinn syndari! og það út af einfjærri náð sinni; og þó leggja syndugir meim þenna hinneska leyndardóm að svo litlu, að menn vilja nálegt allt annað heyra. Sé það ei annað sem kunni að þvinga ofs til að hafa mætur á Guds heilaga orði, þá litum til vorrar saurugrar fæðingar; hvað vorum vér nær vér fæddumst í heim þenna af móðurlífi? reidinnar börn, Eph. 2, eintómis hold og blóð, Jóh. 3, sem ei kunn Guds ríki að erfa, 1 Cor. 15; en hvað erum vér nú? Guds börn og erfingjar eyllis lífs, Gal. 4, ef vér trúum á Guds Son og vörðveitum hans orð; en hvar fyrir er það skéð? mun ecki fyrir Guds heilagt orð, hvort að er í vatninu og með vatninu, nær vér gjörumst Guds börn af reidinnar börnum í heilagri vatnslaug? Svo er þá Guds heilagt orð hin fyrsta mjólk, hvorja vér innbrekum strar með móðurmjólkinni, fyrir hvorja vér ödlumst hið andliga líf, án hvors hið líkhamliga er eckert annað enn dauði. En Gud náði ofs auma og synduga, að þegar vér drögumst á legg, þá velgir ofs við þessari barnafæðu, án hvorrar enginn spekingur, enginn meistari, enginn doctor hefir þó fullordinn gjörst í Guds þekkingu. En hvað veldur þvi, br. m.? það meðal annara, að margir óvitir og hirdulausir foreldrar, er sjálfir kannaðe litid edur eckert vita sér til sálubjálpar, þeir leyfa börnunum fyrr að venjast á brjóst hinna gjálfsu hörnu veraldarinnar, heldur enn á hina skynsamliku og óviltu mjólk, er St. Pétur dætur þeim til af, 1 Pét. 2, að þau vari í henni. Gætist þó að sálum yðar, kristnir menn, þótt þér ecki mikit hirtið um sálir barna yðar, þvi Gud mun eslaust krefja þeirra af yðar hendi, Ezech. 33, sem vegna yðar forðomunar eyllifliga glatadar verða. En þótt að það hafi verid foreldrauna skuld að þau hafi ei uppfrædt vöðurn á hans úngmennisaldri, þá viti hann samt, að það verður hans eigin skuld, þegar hann kemur til vits og ára, ef hann fer áfram í slíku óviti og hirduleysi; þar fyrir ef nokkur er sá, að hann vanti það er hann vita þarf til sinnar sálubjálpar, sem eg þýlt ecki við, að fleiri enn færri vera muni, þá láti hann sér um alla hluti fram vera annst um, að fá þessa leiddretting hjá þeim sem betur vita, ef hann elskar sálu sína, og skammist sín ecki, þvi fyrir hvorjum vill hann skammast sín? ecki fyrir sínum sáluforgara, þvi ef þar er nokkur Guds Andi neisti í honum, þá mun hann fagna þvi, að einn sáfrædur vesælingur vill leita ráðs til hans í sínum sálubjálparefnum; ecki fyrir neimum gudhræddum edur vitrum manni, þvi svo langt er frá þvi, að nokkur sá sem Gud elskar muni hlæa að þvi, að þeir mündu kalla það lossverdt, og vera eins lyndir og þeir sem í himninum eru, hvar meiri sögnudur er yfir einum syndara, sem yðran gjörir, heldur enn yfir 99 réttlátum, Euc. 15; fyrir hvorjum skildi hann þá skammast sín? fyrir gárungum veraldarinnar, sem jafnvel hlæa að Gudi og öllu þvi honum tilheyrir. En þess er stór munur, að taka ámóti þvi spotti, sem einkis er verdt, og að standa með kinnroða fyrir

Guds dómi á síðasta degi; og hvernig svo öllu þessu er varið, þá hyggid að, hvort að sé minni minkun að allir viti það einn verði að fara til helvítis fyrir vanvissu sakir, ellegar að leiddréttast af öðrum sem betur vita, svo menn kunni að verða erfingjar eplífs lífs. Nú er það ekki nóg, Guds barn, að þú kunni þinn barnalærdóm, og vitir hvað þú átt að trúa, og nokkursveginn að gjöra; þar eru svo mörg tilfelli sem að ofs mæta á þinni þættusömu reisu frá vögunni til grafarinnar, bæði í andligan og lífhamligan máta, að þá sem vill fara hina réttu leið, hann getur ekki verið án leidarvísirs Guds heilagra orða, hvort Davíð segir að sé ljós á sínum vegum og lampi fóta sinna, Ps. 119, hann sem þó var einn vitur konungur. Með Guds orði verðum vér endurfæddir, með Guds orði uppræddir; þau temja voru úngdóm, styrkja fullordins árin, hugga ellina. Hvað er einn únglingur sá ed ekki hefir Gud sér fyrir augum? hann er eitt ráðlaust villidýr, einn galinn foli; því segir Davíð: hvernig kann ástumadurinn að ganga sinn veg óstraffanliga? ef hann heldur sér við þín orð, Ps. 119. Því verður mörgum þeim, er Guds orð og góðar mentir forsmá í úngdóminum, að þeir eldast aldrei, bótta þeir áttæðir verði; en hvar eiga þeir Gud að finna? hvar eiga þeir hann að sjá, nema í hans orði? Hvað er madurinn þá hann er fullordinn án Guds orða? látum honum rífdóm hlotnast, hann er Satans og mammons þenari, nema hann læri í góðum verkum rifur að vera, sem Páll býður, 1 Tim. 6; en hvar skal hann það læra nema í Guds orði? látum hann seljast í metorð og virðingar, hvað er hann fyrir utan leiðsögu Guds orða? eitt skip fyrir utan stýri, nokkurskonar ryf, sem vindurinn upp í loptid seyfir; það sjáum vér (því verr) á mörgum afglapa, sem að luckan tyllir upp í háan fess, sjálfum sér ástundum til spottis og minnkunar, en öðrum til skada og meinsemdar. Ellin er að sonnu í sjálfri sér heidarlig, jafnvel eptir Guds bœði, Levit. 19; óstandi væri að hinir ungu hefði þar eptir vilja edur vit á, að sýna henni tilbæriligan heidur; en einn gamall madur fyrir utan ótta Drottins, er víðundur veraldar, því Guds ótti er það, sem hann átti frammar öllu að læra á sínum ástundum og kunna öðrum að kenna sem yngri eru; má því sýnast að hann hafi litum ávort æfi sinnar, ef hann er ungum verri í þekkingu Guds og hans heilögu orða. Segid mér, í hvorju er vor kristindómur mest fólgin? í þeim þremur hlutum, að eg meina, að yðrast syndanna, að trúa þær verði sér fyrir Christum fyrirgefna, og svo að láta af þeim framvegis. En hvernig viltu þekja syndina, nema Guds orð sýni þér hana? það er einn spegill í hvorjum madurinn kann að skoða hvíllur hann sé; arid edur agnirnar í loptinu sjáum vér ekki séð, nema í sólargeislaum. Gætum þess, br. m., að þótt ofs sé í bódordunum sagt, hvað vér eigum að gjöra og ógjört láta, þá er það margt smátt í fari voru, sem bódordunum er móttækislegt, og vér mundum ekki skynja, nema ofs væri það frammar sýnt af Guds heilaga orði, sem að er þinn segursti geisli þeirrar blesudn réttlætis Sólar. En enginn er affakadur, þótt eigi viti hann Guds vilja, því sá sem án logmáls syndgar, hann skal án logmáls fyrirfarast, segir Postulinn, Róm. 2. Hvað eigum vér um sjálfann Gud að tala? litid til hinna fyrri daganna, sagði Móses við Ísrael; litum til heidungjanna fedra vorra, hverjir að gengu til mállausra skúrgöda og þjónudu þeim, 1 Cor. 12. O, hvorfu mættum vér þá þínum allsvalbanda Gudi þaðar kunna með grátandi

tárum, að hann hefir ofs sína hátign, sína gjæfku, sitt réttlæti, sína þolinmæði og sína guðdómlega speki opinberað í sínu heilaga orði, svo að nær vér berum vort saurugt liferni, er vér flodum í speigli lögmaðlsins, saman við hans guðdómlegan tignarljóma, þá fáum vér vit á að skammast vor, að yðrast, að andmækja ofs undir volduga Guds hönd, og offra hönum þeirri sórninni er honum alleina lifar af vorri hendi, sem er harmþrúgunn og fundurknofoður andi, Ps. 51. Nú þegar vér höfum svo þekkt syndina, og sjáum ofs ekki annað búið enn eyslifar helvítis píslir, hvar vildum vér fá bot við þessu, væri ofs það ekki opinberað í Guds orði, að hans Sonur væri í heiminn kominn, til að kalla synduga og ekki réttláta til yðranar? Matth. 9. Þegar Andskotinn lætur einum glæpamanni, sem allann sinn aldur hefir í vondskipti alið, ofbjóða þær syndirnar, sem hann hefir lockað hann til, svo hann á flamt til að orvænta sér Guds náðar, hvar vill hann fá bot við þessu, ef ei hefði hann þau lifnarorð Guds, að svo sannarlega sem hann lifi, vilji hann ekki syndarans dauða, Ezech. 33, og önnur þvilik? Nú þegar þú átt að uppbyrja hina nýu, hlýðni, og sýna að þú sért Guds barn vordinn af þræl syndarinnar, en Andskotinn, heimurinn og holdið freista þín, hvar vilt þú fá ráð til að útslöðva öll eldlig skeyti hins þrettísa, Eph. 6, nema í Guds orði? hver kennir þér að krossfesta holdið með þess girndum, og tilhneigingum, Gal. 5, nema Guds orð? hver yfirvinnur heiminn, nema sá, sem fæddur, er af Gudi? 1 Jóh. 5; hvar fyrir? því hans sæði er í honum, segir Jóhannes, 1 Píst. 3; hvort er það sæðið? það er Guds orð, segir Drottinn í eptirlifingunni hjá Lúcam, Kap. 8.

Þér verð eg og að minnast nokkud á vora kyrkjugaungu, og heyrn Guds orða í hans húsi. Það er ofs öllum vitanlegt, að í sínu musteri hefir, Gud sett minning síns nafns, þar vill hann dýrkast og tilbiðjast, Eród. 20; þar eigum vér að tala við hann í vorum brennum, og heyra hann aptur til vor talandi í sínu heilaga orði; þar, eigum vér að taka réttindin af kénimannsins munni, því hann er eingill Drottins, Malach. 2. Ritningin er að sonum brunnur hins lifandi vatns, er Kristur vill ofs gefa, hver sem, af því dregur, hann mun ekki þyrsta að þessu, Jóh. 4; en vér megum flestir segja eins og hin fávísa samarísta kvenna sagði, Jesum fordum, það er djúpt ofan í brunninn, en vér höfum ekki sétt að auka með. Guds orðs þenarar eiga að vera ofs í þessu, svo sem Rebecha var Eleazar, Abrahams sendimanni, að hún jóð vatnið upp af brunninum fyrir hann, og hans úlfalda, Gén. 24; eins og Jakob var Rachel, er hann velti hinum misla steini af brunninum, svo heimar fodurhjörd kunni að drekka, Gén. 29; þeir eiga að fundurkljúfa orð sannleiksins fyrir ofs, 2 Tim. 2, og gefa Guds hjúum í réttan tíma það þeim byrjar, Lúc. 12; því hvernig mega þeir trúa, nema þeim sé þrífð, segir Páll, Róm. 10. Haf því ráð Salómons, er hann segir, Préd. 5; vakta þínar fætur, nær þú gengur í Guds hús, og vert heldur búinn til að heyra, enn til að gefa offur hinna heimssku. Svöðdan offur má kalla þeirra Guds þjónustu er birtast í hans húsi, alleina fyrir síða safir, en hugsa allt annað enn um það, sem talad er.; Nú veit eg þó, kristinn maður, að þú segir: þótt minir þántar kunni að hvarsla þingad eður þángad; jafnvel undir þrífðuninni, þá fá eg ekki við því gjort, hværfa vel sem eg vildi. Eg veit það er satt, og það má hver maður sðrum játa, því mannsins þántar eru yndir frá harndómi,

Gén. 8, en hitt geta menn víðgjört, að þeir séu ei lánðbolum í burta nær menn undir Guds orða heyrn sitja; því ráð eru noður við því, br. m., að minna verði af þessu heldur enn kannsté almenniliga stéður; eg vil ekki hér tala um ógudligar mannesstjur, er setja sig til að hugja allt annað, enn það sem af Guds orði talad er, til að stytta sér með þar stundir, er þeir ættu Gudi að gæfa; um svobdan Andstötans mæsteri vil eg ekki tala, hinum vil eg ráðleggja er gjarna vilja orðið heyrja, en fá það ekki gjört sem vilðu þeir, fyrir náttúrunnar breiðleika satir. Hið fyrsta er, að nær þú gengur í Guds hús, þá gjör það ekki af yfirðrepskap, heldur alvöru; en fyrir því að svobdan hugarfar tofum vér ekki af sjálfum oss, þá biðjum Gud inniliga um að gæfa oss ástundan og eptirtekt sinna heilögu orða, nær vér ingaugum í hans hús, hvað nær vér gjörum af hjarta, þá er enginn est á því, að hans Andi biður fyrir oss með óumræðiligum andvörpunum, Róm. 8, og framkvæmir í oss það góða verkid. Hið annað er elskan til Guds, hvörja vér óðumst bæði með bæninni, ef hún er alvarlig og íðuglig, svo og með sífelðri ihugan Guds tignar og vors óverðugleika, hans orlætis og vorrar þarfjar, hans gjæfku og vorrar illsku, hans þóllumæði og vorrar þvermóðsku, og kann oss aldrei að bresta orsök til þessa, því á hvörju augnablífi meðtofum vér hans náðar velgjörninga, og á hvörju augnablífi syndgumst vér ámóti honum, svo þegar vér berum þetta saman í hjarta voru, þótt ei sé nema kvöld og morgna, þá kunnum vér ekki að fara á mis við það, að fá eina brennandi elsku til hans, sem oss ógudliga og synduga orma sparar í náð sinni, og gjörir oss ei að síður allt til góða, þótt vér hann víðvitandi til reidi reitum. Nú er það vitanligt, að ef vér elskum noðurn og vírdum, þá vígtum vér hvört ord er hann talar, og þýkir vænt um það, og þótt það sé heimsta ástundum, þá er vor breiðleifi svo mikill, að vér holdum það gullvægt, hvað sem út af hans munni kemur: og því stýldum vér þá ekki elsta Guds ord, ef vér hann elskum, þar þau eru í sjálfum sér dýrmatari enn hið besta gull, og setari enn hvar og húnángsfeimur, sem Davíð segir, Ps. 119. Gmþá frammar, hófum vér ekki yndir þá gaman af að heyrja talad um þá hluti er oss þýkir vænt um? Stjómadurinn talar gjarnan um siglingar, stríðsmadurinn um orlog, hinum ágjarna leidið aldrei að heyrja ræðt um fjárafstan, vífindamanninum um heimsspekti, logvitringnum um þessháttar hyggindi, því hvar yðar fjárfjóður er, þar er yðar hjarta, sagði Jesús, Matth. 6. Allir erum vér óvæmir á hið góða í fyrstunni. Einn unglingur, þá hann er fyrst settur til mænta, þá er honum leiddu íðja, en eptir á fær hann svo mikla lyst þar til, að hann getur varla annað gjört; svo skal fá vita, að sér er vel framfarid á Guds vegi, sem elskar hans ord; fái menn fyrst elskuna, þá er ekki að ugga um eptirtektina, því minir saundir heyrja mína raust, segir Guds Sonur hér í Evangelíó. Og segid mér, br. m.! um hvað ætti oss vænna að þýkja, enn um sálir vorar, sem vér þó ekki vitum nema frá oss teknar verði á hvörju augnablífi; því stýldum vér þá ekki gæfa hinu mesta gaum að því er þeim hjálpa kann, ekki til noðurs stundargagns, heldur til eýlifrara nota? En þessa elsku og rækt til vorra eigin sálna munum vér óðlast, ef vér venjum oss að bera saman þá dýrðligu víst, sem öllum Guds börnum er fyrirbúin með Krísto í hans ríki, og svo forðæmdra píslir í helvíti, hvar þeir eta sínar tångur út af þínu

og ofraun kvalanna, Dpib. 16. Í þriðja máta, barn Guds, nær þér annarligir edur synd-
ugir þánfir í hug fljúga undir Guds orða heyrn, þá lát þú þóttu verða þér til uppráfnir,
að þú flammist þín, að þú hafir þannig fargab Guds musteri, og flá þannig Andskotann
med sínu eigin fverði; því að vífu mun þig ágrá þad, ef þú ert Guds barn, að þú ert
fvo undir fýndina feldur, Róm. 7, að þú gétur ekki eina flund vakad med Drottui, Matth.
26; og nær þig þad ágrar, þá munt þú bráðliga leita aptur, til að finna hugfvolun fálu
þinni í því, fem fyrir þér er talad af helgum flad. Bilde menn nú þetta þrent gaum-
gjæfliga athuga, þá er eg fullfomliga víst um, að margur færi betri heim aptur í flt
hús, Lúe. 18, undan Guds orða heyrn, heldur eum mig uggir að menn almenniliga gjori,
hvad Gud náði. Nú er þad þó ekki nóg, br. m., að menn heyri Guds ord med athygli,
nema menn færi þar af ávort í þolinnæði, Lúe. 8; vér eigum að rólfesta þad fvo, og
gróðurfetta í hjartanu, að nær vér freiftumst af einhvörri fýnd, að vér þá flrar hófum
örugt vígi, ámóti henni, í því fem vér hófum numid af Guds heilagri kénningu. Svad
gjörði vor góði Meiftari nær hann var freiftadur, þótt ekki væri honum hætt við að fígrast
af Djöflinum, þá fló hann samt þann óvin med Guds ordi í heilar þrjár reifur, fvo að
hann flammadist fln; og forlét hann, fegir Gudspjallamadurinn, Matth. 4. Gjör þú
eins kriflinn madur; en hvernig vílt þú fá þad gjört, nema þú hafir numid þad og geymt
í hjarta þínu? og kunnir þú af einhvörri freiflingu vfrifliginn að verða, hvernig vílt þú
fá lækning þar víð, nema af því fem þú kant af Guds ordi? Í sama máta, nær þú fær
örfof edur tæfifæri til að gjöra noefnd gott, þá eiga heilog Guds ord, er þú hefir
fafnad í felfjóð hjarta þíns, að minna þig þará, og gjörir þú ekki þetta, þá má þér þad
að líflu gagna, hvorsu þanheitur, hvorsu gudráflinn fem að þú fltur undir einni þrédif-
un, því þad víll eins til gánga og um fæðid, Lúe. 8, þad er felf í grytta jörð og ámedal
þýrna, að fvoððan manneffjur annaðhvört medtaka vrdid med fagnadi, en hafu þó ekki
noefra röt, því um flundarfakir trúu þeini, og falla frá á tíma freiflingarinnar, edur og
að þýrnin, þad eru farg, áudafi og girndir heims þessa, vara upp med því og felfja þad,
fvo að þad færir eingan ávort. Eg efast ekki um, að þar munu noefrir vera, fem áfetta
fér gudráfligan lifnad nær þeirra fýndir eru flraffadar í Guds ordi; en hvad fáir þeir
féu, er fylfi þad med verfinu, er áufært af ógudligu framferði mannanna í heiminum;
Gud gjæfi þar væri einn Samarítan ámilli tíu Gyðinga, Lúe. 17, einn Ábraham í
Gerar, Gén. 20, og tíu gudhræðdir í Söðoma, Gén. 18. Þig yðrar af hjarta þess
er þú hefir Gudi ámóti brotíð, og þú lofar að fýndga ekki vísvitandi framvegis. En
feig mér, fjæri! nær ætlar þú til þess að taka að lifa betur? munu þeir ei fáir er
hlaupa flrar úr tollbúðinni med Levi, og fylgja Krifló eptir? Lúe. 5; nær ætlum vér
að taka til að elffa Gud og hans heilga ord, að vírða og óttast hans nafn, fem of
þýrjar, að heidra foreldra og vfríðbðna, Eróð. 20, að aga börn fln og uppala þau í
óttu Drottins, Eph. 6; nær ætlar þinn heiptækni að taka til að elffa fln óvin, Matth.
6, þinn lausláti að gjöra fátímála víð fln augu, Job. 31, þinn ágjarni að láta af að
flæla, ræna og fvitfja, Eph. 4, lygarinn að rægja og baftala, 1 Pét. 2; nær ætlum vér
að hreinfu hjörtu vor af þessum dæðligum verfum og fvirvirdingum? kannfle nær vér gét-

um ekki lengur, edur nokru eptir það vér erum dandir. En Davíð segir, Ps. 115: að þeir þrifi ekki Gud, sem ofan fara í helvitid, og mun það þá verða nokkud um seintga, að gjalda honum þá skuld, er honum átti hver að láta. O, þú náðugi Gud! skapa þú í ofi hreint hjarta og gef ofi einn nýan vísan anda, Ps. 51; snú þú ofi, Drottinn, þá er ofi snúid! Jer. 31; lát ofi hafa lýsting vora í þínu lögmáli, og tala um það daga og matúr! Ps. 1; séu þín heilögu ord eptirlæti vorra sálma, og þín réttindi frammar af ofi metin, enn gnægd allra auðæsa! Ísrael sagði forðum daga við Mósen, er Guds reidir slógu í Hóreb: vér viljum ekki frammar heyra raustina Drottins Guds vors; tala þú til vor! Erób. 20; en Móses hefir ekki forgessins sagt til þeirra: einn spámann mun Drottinn Gud yðar upprekja yður af bráðrum yðar, lífan mér, honum skulud þér hlýða, Deut. 18; lífan að sonnu, ó, Móses! en þó miklu betri, miklu æðri, miklu fullkonnari, hvort ed einn litlogandi horkveif mun ekki útslokva, edur bráðadan reyr ífundur brjóta, Esa. 42; það ert þú, ó, Herra Jesú Kríste! samur Gud og samur maður, þar fyrir segjum vér með fullu trausti, ekki með Ísrael, heldur með Samúel: tala þú, Drottinn! þínir þénarar heyra, 1 Sam. 3; vér viljum hans röddu heyra, er lætur ofi segja: gjöríð yðran, þýið Guds ríki er nálægt, Matth. 3; en ekki ofmjög óttast rödd hans er segir: hólvadur sé sá sem ekki heldur allt það sem skrifað stendur í lögmálinu, Deut. 27. Vér áumir og veselir jardarmadkar viljum honum heyra, er segir: komið til mín allir þér sem erfíði drýgid, og þánga erúð þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 21; en vér skélfumst að heyra hans raust, er segir: hver sem gjörir þetta hann mun lífa í því, Levit. 18. Þar fyrir tala þú til vor, Drottinn! hvort heldur það stéður með þrumu lögmálsins til að straffa í ofi syndina, edur í blíðvíðri Evangelíi til að hugga ofi aptur, þá viljum vér allshugar segnir segja: blefsadur sé sá sem kémur í nafni Drottins! Matth. 21. Gef ofi það hjartalag, ó, Herra Jesú! fyrir þína forþénustu, amen!

Þriðja Sunnudag eptir Pásta.

Gudsþjallid, Jóh. 16 Kap.

S þann tíma, sagði Jesús til sinna lærisveina: innann lítíls tíma munu þér ekki sjá mig, og þá enn innann lítíls tíma munud þér enn sjá mig aptur, því eg fer til Föðursins; þá sögdu sumir af hans lærisveinum sín ámilli; hvað er það að hann segir til vor: innann lítíls tíma þá munud þér ekki sjá mig, og þá enn innann lítíls tíma munud þér sjá mig aptur, því eg fer til Föðursins? þá sögdu þeir, hvað er það hann segir ofi: innann lítíls tíma? vér vitum ekki hvað hann segir. En Jesús formerktti að þeir vildu spyrja hann að, og sagði til þeirra: þér spyrjíd að þessu yðar ámilli, það eg sagði yður: innann lítíls tíma munud þér ekki sjá mig, og þá aptur innann lítíls tíma munud þér sjá

mig: sannliga segi eg yður: þér munud sýta og gráta, en heimurinn mun fagna, og þér munud hryggvir verða, en yðar hrygd skal snúast í sögnud. Ein kona, nær hún skal fæða, þá hefir hún hrygd, því hennar stund er komin; en þá hún hefir barnid fædt, minnist hún ekki þess harmkvælis fyrir fagnadar sakir, þvíad maður er í heiminn borinn. Og þér hafid nú ad sönnu hrygd; en eg vil sjá yður aptur, og yðvart hjarta skal fagna, og yðvarn sögnud skal einginn frá yður taka. Á þeim degi munud þér mig og einfæis spyrja.

E r o r d i u m.

Það verði mér ekki ad eg hrofi mér af nökrum hlut, nema af krossi Drottins vors Jesú Krísti, segir St. Páll, Gal. 6; adrir hrofa sér af audlegð sinni og nægtum, eins og hinn ríki dári, Lúe. 12; nökrir af metordum sínum, eins og Nebúcadnezar, Dan. 4; sumir af asli og fallmennsku, eins og Goltath; 1 Sam. 17; Heródes af sinni málsnilli, Post. gb. 12, og gaf ekki Gudi dýrdina; Pílatus af mækt sinni, Jóh. 19, er hann þóttist hafa vald til ad krossfesta Jesum og ad láta hann lausan; hinir af stórum ættum eins og Gyðingar, er sögdust hafa Abraham fyrir föður, Matth. 3; og það er það; sem ad drambsemi þessarar gjálfsu veradar telur sér ekki til gildis, jafnvel vonða hluti. Hinn ógudligi Lamech hófsaði sér af fólkunni fyrir kvínum sínum, Gén. 4, og eru honum allir þeir líkir, er stæra sig af óbyggdunum; þá hefir Andskotinn sýnt meistaraðfæði sitt í hjarta syndarans, hann fyrst kómur honum til ad deygja glæpin, og síðan ad láta sér vænt um hann þykja; því ef ad hrossunin gjörir jafnvel hina bestu hluti ekki einungis ónýta, heldur og ad synd, svo sem Laufnarinn vottar, Matth. 6, um þá er gjördu góðverk til forðibar sér, ad þeir hafa sín laun úttekid, hvað mun það vera þá ad stæra sig af klæfunum? en Páll er ekki svo lyndur; hann hrofar sér af því, sem verðbin kallur einkis hóls vert, af því sem hún forsmáir, því sem hún undan flýr með seglum og árum, og skal heldur fremja allar óbyggdir, enn ad hún verði fyrir því, það er krossinn Drottins Jesú Krísti; og því segir Postulinn hér strax eptir: fyrir hvörn mér er heimurinn krossfestur, og ad heiminum. Það er alkunnugt, ad krossinn var hid smánarligasta píslarfæri í þá daga, og því var það honum valid, sem er Konungur dýrdarinnar, til þess ad bera þar uppá vorar syndir. En svo háðugligt sem það var, svo mikla andstygð segist Páll hafa á heiminum, og slíkan viðbjóð hafi hann á sér. Litid hér, kristnir menn! hvornig-þeir eru flapi farnir, sem vordnir eru eit med Krísto, og hverra kosta þeir eiga ad vænta sér í heimi þessum. Einga mun hann hafa fjærari haft af mönnunum, enn sína eiskuliga lærisveina, sem hófdu yfirgefid alla hluti fyrir hans skuld, Matth. 19; og þó segir hann þeim fyrir í þessu heilaga Evangelió, ad þeir muni sýta og gráta, enn heimurinn muni fagna; sama vill hann hafa sagt ennú þeim, er hann af hjatta eilfa. Og vil eg því alleinafla út af Gudsþjallinu tala um þá hluti, sem ofs megi leida til ad bera hans ok þolinmóðliga. O, þú krossfesti Jesú! hjálpa ofs þar til med náð þíns Anda; bænþeyr það, ó Herra! fyrir þína forþénuftu, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þótt ekkert annað væri sem kynni ad verfa hjá ofs þolinmæðina í mótlætinu, þá mættum vér þó hugleida, hvadan það kómur, sem er frá Gudi; hvort villt þú fyrir honum slá? segir nöfud leirférid til þess, er það gjört hefir: hvar fyrir gjörðir þú mig svo? Róm. 9. Og fyrst ad vér erum í Guds hendi svo sem leir, þá er það óviturligt ad mögla ámóti honum, hvað helzt sem hann vid ofs gjörir; hann típtar ofs

sem ofs gjort hefir, hann sem ofs gjort hefir, hann hefir gjort himin og jörð, stjórnað þeim, ræður þeim, og kann að eyðileggja þau, nær sem hann vill, því mun eg léppa við þvillfan Herra? Því vil eg glíma við sjálfan mig, og gjöra mína máðu enn þá stærri með óþolinmæði? eðl veraldarinnar ráð duga ekki á móti hans vilja, Orðskv. 21, og allir helvítis kraptar mega ekki auka hinu minnsta við mína plágu, fram yfir það, sem hann ásett hefir; því vil eg þá kífa við svoddan Hátign, svoddan Speli, svoddan Almætti, sem varir, ræður og stjórnað? Þegar ótal hundrub þúsund (þvillkir ormar sem eg), eru að moldu vordnir, því mun eg þá berja höfðinu við þann stein, sem á mig er fastaður af svo völdugri hendi? Þar fyrir, br. m., nær mótlætið ofs að höndum ber, þá hugsum til þeirrar skylbu, er vér eigum Gudi að gjalda, sem er að andmýkja ofs undir hans völduga hönd, 1 Pét. 5, hvað ekki er svo stór kunst í meðlætinu, jafnvel þótt vér gleymum því optligana; en í mótgáuginum sést það, hvörja virðing vér höfum á honum, og hvað mikið vér viljum fyrir hann vinna. Litum til Jobs, því hans þolinmæði verður ofs af Postulanum sett til eptirðæmis, Jac. 5; þegar Guds hönd hafði svipt hann öllum sínum börnum, allri sinni aleigu, þrælum og ambáttum, þá sagði hann: Gud gaf og Gud aftók; sé nafn Drottins vegsamad að eyslifu! Job. 1; honum var David lifur, þá hann slúði fyrir Absalon og sagði, 2 Sam. 15: segi hann svo, eg hefði ekki þófnan á þér, sjá hér em eg, gjöri hann við mig hvað gott þykir í hans augliti; hvar fyrir hann og segir, Ps. 39: eg var mállaus og opnadi ekki minn munn, af því þú gjördir það. Eins eigum vér skapi farnir að vera, br. m., ef vér út af grunni hjartans viljum tjá vora andmýkt fyrir Gudi; og ef vér erum nú skyldugir til þessa alleina fyrir því, að hann er vor Gud og Herra og vor Skapari, hvað miklu framar erum vér þá skuldbundnir, þar er hann típtar ofs aldreis, nema sjálfum ofs til hins besta. Segid mér, mun nokkuð Gud, sjá að er brunmur allrar gjæstu, mun hann nokkuð hafa yndi af að plága sín börn, og ekki gjöra það miklu heldur þeim sjálfum til góða? Látum ofs ekki eigna Födur missunnsemdanna, 2 Cor. 1, þá harðþýgi, sem vér köllum hið vesta og grimmligasta á Tjand-anum og hans linnum, sem er, að hafa gaman af eyndum og mótgangi syndugra manna; Hvað þá? mundi ofs þykja það stefnugt barn, sem flýgi í hárið á föður sínum, nær hann agar það? og er því verr og miður, að vér strossum optliga vor börn og þénara alleina til að steita skapi voru á þeim; en hann plágar ekki af hjarta eðr stráffar mannanna börn, Harmagr. 3, þar fyrir er það hið mesta rænuleysi fyrir ofs að megla undir hans föðursligri hirtingu. Segid mér enn aptur! þegar einn læknir birklar ofs súran dryg til að gjöra vörn lífhama heilbrigðann, eðr hann stíkr upp sárin, svo að þau skuli gróa þess sljótara, skyggjumst vér nokkuð við hann, eðr mótmælum því er hann vill gjort hafa við ofs? það gjörir enginn sá, sem heilvita er, og elskar heilsu sína, heldur þó sum vér honum þar fyrir, og gjöldum honum laun þar á osan, jafnvel þótt honum mistakist, sem optliga stéður. O, Guds bærn! skyldir þú þá espast við hinn góða Læknir, hvers mjúka græðirshönd að yfir þín dauðlig sár, til hversra þú ekki kénur, fyrr en hann lifgar þau með beifju krossburðarins, og ekki miklu heldur taka fengins hendi þar á móti, og gjalda honum allar þakir þar fyrir? Ef.

einn faðir sæi sitt barn framfara í allri vöndsku og illu athæfi, og hann eðfi straffaði það, ef sté mætti að það leiddréttist þar við, mundi honum eðfi á hálsi legid vera af ellum monnum? í samuleika, því hann væri þess verður, hann væri bodbull og eðfi faðir, er þannig breytti við sitt eigin hold og blóð; og þó viljum vér heimta af Gudi, að hann láti oss bada í rósum og lífa að minnibum vorum, já, fara fram í allefkonar girndum og glepum, og heita sannt vor Faðir, þar hann er þó já Gud, er eðfi þöfnast ógudligt athæfi, Ps. 5; verum vér án tiptunar, þá verum vér hjábæru og eðfi synir, Hebr. 12. Dæmdu þvi sjálfir, br. m., hvert heldur þér viljið eiga Gud fyrir náðugan Föður og þola hirtunguna, eður að hann kammist eðfi við yður, og láti yður lífa að eigin vild yðar, og verði yður svo einn strákur og ógnarligur dómari, þegar þér eigið honum reifning-skap að standa af ordum og gjörðum, sem að er hin allra herfiligasta og skelfiligasta slucka. Svad sýnist yður þá, kristnir menn, mun það eðfi vera tilvinnaði að þiggja eina náðuga reffing af síns föður hendi? og þótt hún atti að vara um allann vora albur, sem mjög sjaldan er, til þess að verða kvittur við öll þau óskop, sem að dýnja munu yfir salkera veraldar þessarar í helviti og kvölunum, frá einni eylið til annarar. Gud náði oss anna og syndunga! vér berum opt og tíðum eina vanheila sál í heilbrigðum lífhama; þegar lífhamanum líður vel, þá hirtum vér ástundum lítt um sálina, hvor þó atti að sjá bæði fyrir sér og homum, því bæði skulu þau hin sömu kjör hafa um alla eylið; en ef hún lætur eptir honum, það hann vill, þá veltist hún mjög úr tign sinni, báðum þeim til óbætanslegrs skada. Över veit nema þroti drambseminnar, eður vatnsýski ágirndarinnar, eður kalda óhöfseminnar, eður brjóstveiki ófundarinnar, eður dofi letinnar, eður æði reidinnar og heiptrafinnar plága sálu þína, og þú finnst þar eðfi til. Varla er nokkur sú sál á meðal vor, sem eðfi hafi snert af einhverju þessu, en krossinn er sú eina heilsubót, sem á við öllu þvilkfu; við lífhamans sjúkdómum eiga aðskiljanligir dryckir, eptir því sem hvorjum er háttad; en við sálariunnar meinum á alleina krossbítar Drottins Jesú; þótt hann sé beiskur nokkud, það atti oss einu að gilda, þegar hann gjörir oss heilbrigða, nema vér elstum meir dauðann enn lífið, söttina meir enn heilsuna, kroppinn meir enn sálina, og er það þó eðfi að elska hann, að láta það eptir homum, sem henni má til skada verða, því hann skal þess eylið-liga gjöld hafa, sem hann í þessu frá henni dregur sér til tímanlegs og sáfengiligs munadar; þar fyrir, ef vér elstum vora lífhami, og það svo mjög, sem að sýnilegt er á flestum, þá gjörum það þó fyrir þeirra skuld, ef eigi annars vegna, að vér þökkum Gudi fyrir það, hann tiptar þá hér, svo þeir eðfi síðan mæti eyliðsum plágum í helviti, 1 Cor. 11. Þar fyrir, Guds barn, nær Drottins milda hönd slær þig á einhvörn hátt til að græða sálu þína þar með, þá tak eðfi alleinasta þar ámót með þolin-mæði, heldur og þacka honum fyrir þann náðargjörning, að hann eðfi vill yfirgefa þig í fráleitt sinni eður í girndir þins hjarta, Ps. 18; og ef þú vilt þacklátur vera fyrir svo stóran velgjörning, þá sýn það í verkunum, er þú játar með munnum. Vér höfum allareidu heyrt nokkud um það, hvar til að Gud sendir oss krossinn, sem er til þess, að

vér eigi skulum halda ofs saklausja, heldur betra vort lífurni; sviptum því ekki Gud sinum ásetningi, edur sjálfa ofs þeirri náð, er hann hugði ofs að veita. O! hvorfu illa er þá farid með þessa heilsufamligu Guds náð, og hvað litil ngt munt þú þá hafa þess, syndugur maður, er þú líðir þess; já, stór gjöld; því það er að gjöra Drottins kross að ræningjans krossi; það er rétt svo sem Pétur segir, 1 Pét. 4: að lida svo sem þjófur og illvirki, og svo sem hann, ed fellur inn í annars embætti. Haldið það og ekki nóg að þú látið af að syndga þess vegna, að þú gétir ekki syndgað, annaðhvort fyrir heilsubresti, vegna fátæktar, edur fyrir óttasafir við mennina; þjófurinn stælur ekki heldur, þegar hann er bundinn, og ekki frémur hórfallinn sína girnd nær hann er útilokadur, hvað ekki er þeirra dygdum að þakka; heldur rannsófa sjálfan þig, hvað þér muni hafa áfátt orðið, hvers vegna Gud munni hafa lagt þenna kross á þig, og munt þú það sfjótt finna, þegar þú stingur hendinni í þinn eigin barm, Eróð. 4; og nær þú það finnur, þá ráð bót á því, yðrast þess af hjarta, og frem það aldrei optar, heldur bið Gud að gefa þér náð sína til að standa ámóti þvílíkri synd; með svoðdan móti verður þessum hinneska Læknir launad, annað heimtir hann ekki af ofs. Þegar Jesús sá hann mann gangandi í musterinu, er hann skomnu áður hafði læknad hjá vatninu Bethesda, þá krasði hann einfis af honum, heldur sagði alleina: sjá, nú ert þú heill vordinn, syndga ekki framar, að ekki hendi þig annað verra, Jóh. 5. Þar fyrir, kristinn maður, hafir þú sjúkur verið, hafir þú ratað í armód og sjármísu, hafir þú vordid fyrir árásum og ofsfóknun veraldarmanna, en ert aptur vordinn fullhranstur, fullrifur, og hefir fengid makt yfir óvinum þínum, þá gjald eigi þá vanþöð aptur ámóti Gudi þínum, hver ed sendi þér krossinn til að betra þig, og létta þoum af þér, til að sýna þér gjæfú sína, gjald þoum ekki svo illa, (segi eg) að þú brúfir heilsuna til að drygja somu syndir, með hverjum þú vanst til sjúkdómsins, andlegðina til óþófs og metnadar, valdid til að hefna á þeim, sem við þig afsjort hafa, því ef vér slíkt gjörum, þá hefði það verið betra fyrir ofs, að vér hefðum legid í ker, og lífad í armód og fersmán alla vora daga, svo að sálin hefði kunnad hólpin að verða á degi Drottins, 1 Cor. 5. Nú eigum vér ekki alleina að líta til Guds fódurligrar gjæfú, í því að lida þolinmöðliga allt það sem hann lætur ofs til hauda bera, heldur og til hans órásskauligu spefi og vísðóms, sem að yfirgnæfir allann sfilning. Einn faðir kann að vilja barni sínu vel, en brestur kaufé vitsmuni til að sjá hvað því gagnar, og þó hann beri sky þar á, þá blíndast vor skyfsemi optliga af höldligri elsfu, en við þessu er ekki hætt hjá hinum alvísu Gudi. Þar fyrir látnum ofs það sagt vera, að þótt vér eigi skyfnum né sjáum Guds tilgang, þegar hann neitar ofs um þá hluti, er vér ósfum eptir, þá er það ofs til hins besta, og eðert kann fyrir ofs gaguligra að vera edur upp að hugfast, enn það, sem hann lætur við ofs framfoma, ef vér gefum ofs ósfángis á hans vald, og látnum hann ráða. Ísrael beiddi Gud um fjot í eyðimorkinu, Núm. 14, og hann gaf þeim það til hegningar þeim; þeir beiddu hann og um konung, 1 Sam. 8, er þeim leiddist að vera undir hans allravisustu og náðugustu sfjórnun, og hann gaf þeim einn konung í reidi sínni, Df. 13. Þar er enginn efi á, að ef barnid mætti sjálfst ráða, þá færi það sér optliga að vöða; og eins erum vér fávísir

eins og börn í vorum andligum efnum; vér óskum ofs heilbrigði, andæsa, metorða; allt þetta eru að sonnu Guds góðar gáfur, en skadsamar þeim, sem ekki kunna með að fara, svo að Endurlausnarinn segir: jafnvel ef þín hönd edur þinn fótur hneirlar þig, þá snid þad af og suara því frá þér, því betra er þér hálstur og handarvani inn að ganga til lífsins, enn að þú hafir tvær hendur og tvo fatur, og verdir í eyðifan eld kastadur, Matth. 5. Að sonnu heintar eigi Drottinn af ofs, að vér svo stórt trúðumst við hverja þá til hneiging, er vér freistumst af, því hann hefir gefið ofs önnur meðel til þess, að krossfesta holdið með, áður enn til þessa komi; en það er hans meining, heldur enn að vér skyldum í eyðifan eldi þínast, þá væri ofs þarfara að láta líf og línu. Hverju vis og hverju náðugur er þá hinn góði Gud, að hann agar ofs í máta, og svo sem ofs að minnstum skada verða megi, til þess að vér finnum að umflýa helvitis píslir, en verða hluttakandi Guds barna seldu á hinnum með honum eyðifluga? og í þessum Guds óranisafanliga visdómi höfum vér jafnan eina skadsfasta huggun, því hans gjæssa og meðauðkan verður hann aldrei viðfilla; fyrir því, þótt að mótlætið ofbjóði ofs ástundum, og vér fáum varla undir því risið, þá látum ofs til hugar koma, að það er ofs af honum uppálagt, sem veit hve mikils að vér viðpurfum og þolum. Stór sár þurfa mikla græðslu; en hann er trúr og freistar einfis yfir megn fram, 1 Cor. 10; ekki eitt hár fellur af vörn höfði án hans vilja, Matth. 10; og miklu síður þessum vér við svo margar þrautir að berjast, nema það væri eptir hans skamtí og eptir hans velþóttan. Vér þurfum og ekki að efast um, að vér fáum mótlætið stadið, þótt aldrei þygi ofs svo óvænliga áhorfast, þegar vér kofum ofs í hans misfumarfadm, og undir hans bleksaða umfjón og fyrirhyggju. Þar fyrir sagði David: þó eg rásti í myrkvum dal og dauðans sfugga, þá hrædist eg einga ólucku, því þú ert hjá mér, þinn vöndur og stafur hugga mig, Ps. 23; og Drottinn segir við hann: þótt þúfund falli þér til annarar handar, og tíu þúfund til hinnar hægri, þá skulu þeir ekki nær þér koma, Ps. 91. Svo öruggur kastali er Drottinn þeim er hann óttast, jafnvel miðt í hörmágunum, og það gengur til eins og hann sagði við lærifveinana hér í Gudspjallinu: innan litils tíma munud þér ekki sjá mig, og aptur innan litils tíma munud þér ekki sjá mig; og svo sem lærifveinarnir sfildu ekki í það sinn hvað hann sagði, heldur uppfylltist þeirra hjarta af hrygd, af því að hann sagði það, svo gengur það og til fyrir Guds börnum optluga í mótlætið, að þau meina að þau séu yfirgefni, en samt heyrir hann þeirra grátbeidni, og þeirra bæn er þóttanlig fyrir honum, en hans timi er enn þá ekki kominn, Jóh. 2. Hvert heldur að eg lit þenna sagra heim, sem að er harla góður, svo sem oll Guds sfépna, edur eg þenkfi um hinn ógudliga, sem Djöfullinn hefir tilbúið og midursótt í hið vonda, þá kann eg hvorki að órvanta í mótgáningum, eigi heldur að efast um kvittum minna synda, sem eru orðsof til mótlætisins, þvíad í hinum og jafnvel á hinu minnsta sfriðkvifindi, sé eg angljóst dæmi hins guðvömliga almættis, speki og gjæfðu, að því er ollu af honum svo visliga sfjórnad og midursfíkad, að hann því ollu við mækt heldur, hverju í sínni tegund frá heimfius upphasti í svo mörg þúfund ár, að þar er ekki ein enn-ú undirgengin, og svo veit eg þá fyrir víst, að honum er ekki um megn að varduaita mig syndugan örm, sem að eptir

hans mind var í Aldam Skapadur, Gén. 1, og með hans Sonar dýrmætu blóði endurlesstur, 1 Pét. 1, jafnvel miðt í sorgunum, miðt í árásum, miðt í sálar og lífs sterkastra ofbæði, ef hann vill láta það yfir mig koma; en nær eg þenna fyrir mér virði og allar þær ódædir, sem af hönum í frammunni eru hafðar, villur, meinsæri, guðlastanir, manndráp, hördóma, lígi, þjófnað, ofbæði, rángsleitni, og alla þá óhæfu, er Satan fær plantað í hjörtum vandráðarinnar barna, þá tek eg mér þar af huggun og fullnadartröust um hins miskunsama Guds fæðurliga gjæstu, að hann eðli kollsteypir þessari vondu veröldu, heldur með ríkdómi síns lánglundargæðs, Róm. 2, vill leida svo marga til yfirbótar sem aptítt snúa vilja. Því veit eg, að hann mun eðli útstífa mér óverðugum syndapræl, eður láta mig einan í miðlætunni, þótt það sé straff minna synða og illgjörda, þar eg lét mig fyrir krapt hans Anda út af hjarta ydra synða minna, og á dagliga baráttu við eitt óstýrilátt höld, sem kveppir ígægnu andanum, Gal. 5; því hafi hann veitt mér hið meira, sem er að yðrast syndanna, þegar eg var enn þá Satans barn, þá mun hann eðli synja mér hins minna, sem er að vandrættu mig í mótgáningunum, þá eg er hans þenari vordinn fyrir hans náð, hverja hann eðli hefir gefið mér til þess, að hún skyldi á mér ónýt verða, heldur til losi og dýrðar sjálfum sér, en mér til eyllis sálar fagnadar. Drottinn sagði lærisveinum um fyrirfram þessar hörmúngar, af hvorju meðal annara sjá má hans guddómligan vísðóm og gjæfir eðli minni. Heimurinn segir aldrei nema ógjæfu fyrirfram, jafnvel þótt hún sé hönum vis svo vel sem öllum þeim, er hann elsta, hann prédikar eins og hinir ógudligu, Dróskv. 1, sem von er á, því hann er eðli annað enn samfunda, Spínb. 2, Andskotans; er hann hefir safnað sér af Guds útlogum og ógudligum syndaprælum; þeir segja: far þú með oss, vér viljum finna miðid hersáng, og allir einn sjóð hafa, Dróskv. 1, en eðli leggja þeir til hitt, að þeir skulu og allir eitt hlutskipti hafa í því dýlinu, sem vellur af eldi og brennusteini, Spínb. 21; það vill eðli Drottinn, hann sagði fyrirfram bæði hér og óptliga annarskadar lærisveinum um hvað á þeirra daga drífa mundi, og hið sama hefir hann öllum þeim sagt, er honum vilja eptirfylgja með þessum ordum: hver sem vill minn lærisveinn vera, hann taki sinn kross uppá sig og fylgi mér eptir, Matth. 16. Eðlert er þvílíkt ráð við mótgáningum svo sem að búast við hönum; sá sem það gjerir dagliga, hann hefir miklu létt af byrdinni, nær hún dætur á. Búumst við illu, því hið góða skadar ofs eðli, segja menn í gomlu orðtæti; í dag em eg heilbrigður: eg vil þeinfja með mér hvernig eg verða mundi, ef eg vanheill yrði; eg vil venja mig á að láta eigi allt eptir mér það mig gírnir, svo mér bregði síður við, ef það kynni mér að höndum koma, sem eg gjæti eðli af mér kastad, þótt eg vilði; í dag em eg fullrífur; eg vil þó brúka heiminn svo að eg eðli vandbrúki hann, og svo miðid af því sem Guð hefir lánað, sem mér nægir og mér sómir að brúka, þá skal fatektin aldrei kasta mér í neitt hugarvil, ef eg kann í hana að rata; eg vil hirta það Guð gefur, en eðli festa þar við hjarta mitt, þá mun mér þykja minna fyrir að missa það; í dag ræð eg fyrir öðrum, svo að allir hlýða minni bði og banni, sem eg er yfirskipadur; það vald vil eg brúka í höf og eðli með ossa neinum, því þar kann að koma, að þeir ráði fyrir mér, og kunnir eg

af þeim nokurn ósjfnud að þola, þá líð eg hann með betri samvitfðu, hafi eg ekki áður til hans umið. Svo skal maður búa sér í haginn, ámeðan allt leifur í lyndi; komi það ekki uppá, er vér ráð fyrir gjörum, þá er því ómaki vel spíllt; aldrei vissi eg ábatameiri skaba, því að minnsta kosti hugsum vér eigi svo illt ámeðan, og líklegt er að vér munum ekki stæra oss svo mjög af velmáttinni, þegar vér búumst við hverutveggju. Nú þótt að allt þetta, sem eg hefi sagt, eigi að fýsa oss á, að líða þolinmóðliga þann kross, er Guð oss á herðar leggur, þá er þó að hrósa þeirra fjörum fram yfir allar Drottins krossberendur, sem ekki einasta taka ámóti hans ógun án möglunar, heldur og hafa gleði og yndi af því, að líða nokkud fyrir Krísti sakir. Eg vændist í upphafi St. Páls orðum, að hann skrifar, Gal. 3: það verði mér ekki, að eg hrósi mér af nokrum hlut, utan af krossi Drottins vors Jesú Krísti. Þegar Páll brúkar þetta orð, sem hér stendur, að hrósa, þá merkir það ekki svo að stæra sig af einhverju, svo sem að fagna og gleðjast af því, og að hafa yndi þaraf; sama orðatiltæki brúkar hann, Róm 5, segjandi: og ekki einasta það, heldur hrósum vér oss einnig edur gleðjum oss af hörmúngunum, vitandi að hörmúgin verkar þolinmæðina, en þolinmæðin reynsluna, en reynslan vonina, en vonin lætur aldrei til skammar verða, þvíad elsta Guðs er úthellt í hjörtum vorum fyrir heilagan Anda, sem oss er gefinn; þetta eru merkilig og gullvæg orð, séu þau rétt yfirvegun. Hvar fyrir gleður hann sig í hörmúngunum? þvíad elstu Guðs var úthellt í hans hjarta fyrir heilagan Anda, sem honum var gefinn. Seyrum það Endurlausnariinn sagði við sína lærisveina: eg skal ekki láta yður munadarlausu, heldur skal eg sjá yður aptur, Jóh. 14; það gjörði sá blesaði Herra að sonnu eptir sína upprisu, en hans sýnilig víst með þeim, dró þá ekki langt á veg, hefði hann ekki sendt þeim heil. Anda af sínum Föður; því sagði hann: það batar yður, að eg fari í burt hédan, því, nema eg fari í burtu hédan, kemur ekki Suggarinn til yðar. Þessi er hinn sami heil. Andi, fyrir hvörn að Páll segir að elsta Guðs sé úthellt í sitt hjarta, hún gjörir Krísti ok fætt, og hans byrði létta, Matth. 11; hún velður því, að hans bodorð eru ekki þung, 1 Jóh. 5; hún deysir alla kvöl, alla hrygd, alla armæðu veraldar þessarar; sá ed hana hefir fyrst vðlast, hann þarf ekki mótlætingu að kvíða; hann föttredur allar hörmúngar; honum er heimurinn krossfestur og hann heiminum; það sé eg bersýnilega á Krísti postulum, er þeir voru gladdir af því, að þeir máttu líða fyrir Jesú nafus skuld, Post. gb. 5. Það sé eg á hans heil. píslarvottum langt frameptir æfi kristninnar, að þeir gengu til herfíligustu kvöla og písla, miklu gladari heldur enn aðrir til gæstabóds. O, Herra Guð! fagurt má þeim vera himnaríki á síðan, hverjum Guð er svo sætur midt í hörmúngunum, að þeir fuma ekki til þeirra fyrir elstunni til hans sem típtar þá. Að þetta séu ekki yfir, heldur að þvílíkir Guðs vinir séu til, það votta eg með Páls orðum, er hann segir, 2 Cor. 12: eg em vel til fríðs í veikleikumum, í forsmánni, í naundunum, í óstöðunum, í ángistinni fyrir Christum; því þá eg em veikur, þá em eg máttugur; og það er það sama sem Drottinn heitir hér lærisveinumum, er hann sagði: yðar hrygd skal snúast í fögnud. Ekki meinti hann einasta þá saluðon, er þeir áttu vísa með honum eyllifiga í hans dýrðaríki, heldur og huggun Guðs Anda í mannaunum, því aldrei voru þeir án mótlætis hér á jörðinni,

og samt skrifar Páll, að þeir séu svo sem hryggvir og þó jafnan glafir, 2 Cor. 6. Nú þótt ofþ vanti mikid á, að vera svo algjörðir í elskunni til Guds, sem þessar Drottins hetjur voru, þá eigum vér samt að féppast eptir þeirra fullkomnu dæmi, svo mikid sem ofþ er mögult, og hugga ofþ í öllum mannaunum vorum við eptirkomandi sælu, vitandi það, að hin litta byrði hörmúngarinnar, sem varir um augnablik, hún aflar ofþ yfirgnæf-anligrar dýrðar eyllifrar-þýngdar, 2 Cor. 4. Og þetta er það Páll segir, Róm. 5, er eg strax áminnatist, að þolinmæðin verki reynsluna, reynslan vonina, en vonin láti eigi til skammrar verða; hvar fyrir? Þviad trúin, er voninni jafnan fylgir, hún er vera þeirra hluta sem koma skulu, Hebr. 11. Hvers vegna þeir eð bera Krísti ofþ, þeir eiga víst himnaríki, það er pantur eptirkomandi farsældar, við hvorn hans bráður gleður sig, þar til hann kemur, og innleidir hana í Lambsinus-bráðkaup, svo þegar hún hryggist af möt-lætinu, þá gleðst hún eins mikid eður meira af þeirri dýrð, sem við ofþ mun framkoma í eyllifu lífi, hvorrar eigi eru verðar möt-lætningar þessara tíma, Róm. 8. Þetta útmálar vor Laufnari með næsta fögri dæmi hér í Gudsþjallinu, þar eð hann segir: ein kona nær hún skal fæða, þá hefir hún hrygd, þviad hennar stund er komin, en þá hún hefir barnid fædt, minnist hún eðki þess harmkvælis fyrir fagnadar sakir, þviad maður er í heiminn borinn. Svad vinna menn eðki í þessum heimi fyrir veraldar höfðingja, og það fyrir litil og óvísu lánn? já margur vogar lífinu og kunnst sínu eyllifri velferð ástundum, og endist eðki til að njóta þess, er hann ætlar sér til lána. O, Guds börn! þvi skýldum vér þá telja eptir ofþ að líða nokud fyrir himnaríki, fyrir hin eyllifu lánni, fyrir það dýrmæta hnöfsid, af hvorju þeir aldrei sleppa kunnna sem réttlíga skeidid hlauða? 1 Cor. 9; fyrir hina kostuliga réttlætisins kórönu, 2 Tím. 4, sem þeim er affidís logd, er hafa barist góðri baráttu, haldið trúnni og góðri samvitsku? Einn maður, sá eð situr í tigu og heidri, mun hann eðki þacka sínum fædur, að hann hefir hann svo víslíga uppalid, að hann má reiknast þeirrar æru verður á sínum fullordins aldri? mun hann nokud telja þau vandar, hoggin, er hann hefir fleginn verið? Og hvorju ættum vér þá allar þackir að kunnna vorum himneska fædur, sá eð tugtar sín börn upp til eyllifs lífs, til himneskrar konúngs tignar, til að lifa og rífta með honum eylliflíga? hvor mun þá minnast þeirra táranna, sem hann hefir fellt í þessum eymdardal, nema hann, sem að hefir hellt þeim í sínu hjóð, Ps. 56, og þá allareidu þerrad þau af sínnu barna augum, Dpinb. 7; þá mun það verða uppkorid í dýrdinni, sem hér var sáð í hörmúnginni, Ps. 126; þá mun þeirra gleðisfangur fagurt láta í hinu björtu Jerúsalem, er Guds dýrð uppljómar, Dpinb. 21; hvorra óþ og veinan að heimsinus börnum var til spotts og athláturs hjá sorgarvotnum í hinu dinnu Babylon, Ps. 137, veröldu þessari. Hvorrar eru og vegfemdar ofþ unni að njóta hin blesaða Guddómsins þrenning, fyrir Jesú Krísti blóðs frapt og forþennstu, amen!

A þann Almenniliga Bænadag.

Þíðillinn, Esaja 55 Kap.

Latid Drottins, ámedan hann er að finna, kallid á hann, ámedan hann er nálægur. Sá hinn ógudligi láti af sínum vegi, og illvirkinn af sinni hýran, og snúi sér til Drottins, þá mun hann misskuna hönum; og til Guds vors, þvíad í hjá hönum er mikil fyrirgefntug.

E r o r d í u m.

Í gamla Testamentinu tilfetti Drottinn eina hátid sem haldaft skilbi árliga í hinum sjöunda mánuði, og á tiunda degi sama mánaðar, er menn síðan kallað hafa Þreinsunaráttid. A þeim degi var boðid, að Ísrael skilbi þvinga sálir sínar, það er sjálfa sig, svo sem þar um má lesa, Levit. 16. Þessi hátid er að sonau ástefin í nýja Testamentinu með öllum sínum förunum; ofn nægir sú eina og algjörða förn, sem einusinni er innborin í það allrahetgasta af hinum ypparsta Biskupi sálna vorra, Ebr. 9; en samt er þó yðranin fyrir syndirnar ekki ástefin; svo lengi sem vér ekki leggjum af að syndga, svo lengi megum vér ekki leggja af að yðrast, en það mun ei verða fyrr en líkhami syndarinnar verður með öllu afmáður, Róm. 6. Því ætti með réttu allt kristins manns líf að vera ein þreinsunaráttid, eður að minnsta kosti ættum vér að gefa ofn nokkra stund á hvörjum degi til að yðrast og játa syndir vorar; sá sem ætlar sér að syndga nær syndin skýgur hönum í hug og yðrast síðan, hann er ekki betri enn sá, sem ætlar að draga yðranina undan til dauðans, því hann veit ei nær hann deya muni. Nú erum vér ofn meðvitandi þess, br. m., að þar falla svo margir dagar úr hjá ofn, og kannst, því verr, að nokkrir þeinfja hér allsýðan til; því er nú þessi dagur af Rönunginum tilfettur, að hann sé vor föstú og bænadagur. Gud gjæfi, að hann væri þar eptir halbin af ofn með allri gudrækni, svo sem hann er nauðsynligur, og að ekki syndust þeir, sem gjöra háð úr föstunni, með hverri þó Guds heilagir menn hafa þreingt bænum sínum igégnum skýin fördum daga, meðan Guds fólk hét Guds fólk og kristnain krifni; en síðan hún hét Róami, það er: ekki mitt fólk, og menn yfregáfu hinn lifanda Gud, margur þver, en gjördu magann að sínum Gudi, þá er fastan vordin að athlátri, svo vel sem öll alvörugfni í Guds þjónkan; menn halda eptir blöðunum, en hafa sleppt ávertinum, svo David mundi segja, ef hann nú lifði: eg hulði mína sálu í föstum, og það varð mér að bréti, Ps. 69. D, ofn aumar og rænu: lausar mannefjur! mun hönum fastan mistika, er segir hjá Jóel, Kap. 2; sniðist til mín af öllu hjarta með föstum og gráti og harmi? Og svo að þér vitid að það ekki er ódrúvis í hinu nýja Testamentinu, þá vil eg spyra yður að, hvert Gudi muni ekki hafa þóknast fasta Cornetis, sem var heidinn maður? er hann sagði við Pétur, Post. gb. 10: nú er allareidu hinn fjórði dagur, að eg hefi fastað, og er eg beiddist fyrir um hina niundu stund í mínu húsi, þá stóð hjá mér einn maður í hvítu klæði, er sagði við mig: Cornet, þinna bæna og olmuafgjörða er minnst í Guds augliti. Mun Endurlausnaranum hafa þókt fastan ónýtt, er hann sagði við lærifveinana, þegar þeir gátu ekki útrekid túngmeinnabjofullinn: þetta bjoflafyn verður ekki útrekid nema með föstum og bænahaldi. Verði Bjofullinn útrekinn af öðrum með föstum og bænahaldi, Matth. 17, því skýldu menn ei kunna að reka hann út frá sjálfum sér? verði Bjofullinn útrekinn með föstunni, því skýldu menn þá ei kunna að fá Gudi innbyggð með henni; því það er víst, að þaðan sem Eatan er útrekinn, þar vill Gud byggja; þetta segi eg ei þess vegna, að fastan vinni til nokkurs í sjálfti sér, en það vitnar allt Guds ord, að bænir verði fröptugri fyrir hana; fastan má ekkert án bænarinnar, bænir verkar optliga án föstunnar; fastan hjálpar til að drepa hinn gamla manninn, sem er andskoti bænarinnar og alls gudrækligs framferðis, sé hún ekki í þeirri veru gjörð, þá er hún hræfni. Heyrum hinn gamla Etrach hérur: sá sem þvær sig eptir hinn dauða og snertir aptur dauðann mann, til hvers gagnar hans þvottur? Etr. 35. Eo er og sá maður, er fastar í sínum syndum, og gjörir aptur þær sömu! hvað rann hann með því, að hann auðmýkti sig? hvor mun heyra hans bæn? Esajas kénir ofn í upplefnum Þíðli hvernig þeirri sönnu föstu eigi háttad að vera, sem er: að hinn ógudligi fasti fyrir sín vönd verk og illvirkinn fyrir

sína hugfan, og þannig skipar hann Drottins að leita. Vil ég því út af þessum Esaja orðum hugleida að þessu sinni: hvernig vér eigum að leita Guds, hvorn vér svo margfaldliga stýgt höfum; hjálpa oss, ó Herra! til að gjöra svo þetta þitt verk, að vér þig fundid, og fundnum þatðid getum. Þænheyr þad, góði Guð! fyrir Jesúm Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Hvernig vér eigum Drottins að leita, þarf ekki langt eptir að leita; það segir sjálfur Drottinn oss, Jer. 50, með þessum orðum: á þeim dögum skulu Ísraels synir koma með börnum Júda, þeir skulu ganga án afláts grátandi og leita Drottins Guds síns. Gyðingar leitubú hans á hinu síðursta kvalanna nóttu með sverðum og stannigum, með lyftum og logbröndum, Matth. 26; vér skulum ei þannin leita Drottins, sem meðfémum að vorar syndir hafa kvalid hann, sem var frísklingi sondurunum, Ebr. 7; hvernig skulum vér hans þá leita? með hármþrúngnum og sundurknosudum anda, það er með sannri yðran. Veginn vitum vér að sonnu allir til Christum, en það fellur ekki öllum svo létt að ganga hann; eina frískiliga yðran er hægt að nefna, en það veitir mörgum bágt að gjöra hana, jafnvel þótt oss brestir aldrei efni þar til, sem eru syndir vorar og ránglætningar, er dagliga stiga upp í himininn fyrir Guð. Margur læst yðrast og játa sínar syndir fyrir Guði; en eg óttast að þegar Guð lítur af himnum ofan yfir mannanna sonu, þá muni hann finna svo marga Pharaós, Erób. 20, Sauls, 1 Sam. 24, Jeróbóams, 1 Róng. 13, og Achabs, 1 Róng. 21, yðran, það er, nýtur fyrir utan fjarna, sth fyrir utan vatn, vijnadar eifur ávartarlausar, tvíþvar sinnum upprættar, svo sem Júdas postuli að orði kómst í sinum píftli; en Davids, 2 Sam. 12, Jósjúe, Jóf. 7, Ezechíe, Esa. 38, og Péturs, Matth. 26, líkar munu færri vera, hvað Guð náðarþamliga betri. Hvað er það þá, br. m., sem eins kristins manns yðran á að hafa til að bera? tvönt er það sérdeilis; 1) að hún sé heit og alvarlig, 2) að hún sé ekki offein. Hvað hinu fyrsta viðvísur, þá veit eg að sonnu að hinn náðugi Guð þiggur opt af oss viljann fyrir verkid, því hann þeckir vorn vanmátt og ófullkómiligleika; en í yðranarverkinu heintar hann af oss, að vér frandleggjum allt það vér tilhöfum og drögum ekki af. Sá sem kemur fram fyrir Guð til að játa sínar syndir, og að biðja um kvittun á þeim, og ekki úthellir sínu hjarta af fremsta megni fyrir hönum, ekki lætur sálar- og lífhamans-frapta verða samtaka í því, að sundurmerja sitt hjarta með ihugan sinna illgjörda og Guds gjæfku, síns tómlætis og hans réttlætis, sinna lyta og helvitis elds, sem þau hafa forþenad, eg veit ekki segi eg, hvað miklu hann er betri enn Ananias og Saphíra sem leyndu af verbi afursins, Post. gb. 5; því eins og þau lugu að heilögum Anda, er skynbarliga bjó í postulunum, svo mátt þú og vita, að nær þú kemur í þinn bænastad, þá stendur þú í Guds augliti, sem alla hluti sér, og jafnvel hin innstu fílsni þíns hjarta rannsafar. Gabba því ekki Guð með eintómri átvortis hegðan, því hann lætur ekki að sér hæða, Gal. 6; og hafi þig sá glæpur noðrum sinnum hendt, þá vit, að það er ein hróplig synd í Guds augliti, já, stærri enn allar þínar syndir, því hún apturheldur öllum hinum, er þú áttir að afþvo með heitum yðranar tárnum. Gjør því yðran í nafni Drottins, gjør yðran, segi eg, og lát þig ángra það af hjarta, að þú

hafið fastað höndunum til svo vegligrar Guds þjónustu. Vilt þú vita hvað mikla yðran að Gud heintar af þér fyrir syndina, þá vill hann, að beiskja yðranarinnar skuli samþjótta stærð syndarinnar; þar fyrir, nær þú með sjálfum þér les þitt synda registur fyrir Gudi, þá hugleid, hve mikid gaman edur gleði þú hafdir af sérhverri stórsynd, sem þig refur minni til, og bið Gud að slá á hjarta þitt með Móses spreta, að þú megir hryggjast svo mikid sem þú gladdist áður, og verdir þú hérinn bænheyrður, sem án alls efa verður, ef þú biður heitt, biður iðugliga, Jóh. 16, og biður í Jesú nafni, þá munt þú einkis imísa, því sú gleði, er þú af syndsamligu athæfi hafdir, og aflaði þér hrygðar í Guds augliti síðan, hún mun þér með einum aðri og meiri fögnudi endurgoldin verða, nær þú finnur, að þú ert kvíttur við Gud, en sloppinn úr Djöfulsins neti. Þess gétur Páll, 2 Cor. 7: þér erud eptir Gudi hryggvör vörður, svo þér hafið eingan skada af oss fengid, því sú hrygð, sem eptir Gudi er, hún verkar yðran til hjálpræðis, hveirrar ei þarf af yðrast. Þegar þér viljid yðrast, br. m., og þér setjid yður uppá dómstól yðar hjarta, til að dæma sjálfa yður, svo þér verdid efi af Drottini dæmdir 1 Cor. 11, þá álitid efi syndina eptir mannligum þánka. Vér fyrirgefum oss altid nokud sjálfir, og finnum eitthvad til affekunar; konan bar sokina uppá orminn, en madurinn gaf konunni skuldina, Gén. 3; Aron segir: eg fastaði gullinu í eldinn og þar af varð þessi kálfur, Erób. 32; eins erum vér allir skapi farnir ennú í dag, ef vér látum oss sjálfraða, og viljum efi láta Guds Anda vid oss ráða. Metum því efi syndir vorar eptir vörum þótta, heldur eptir hans heilagleika, hans réttlæti, móti hverjum þar gjörðar eru; metum þar eptir Jesú sáru píslum, eptir því lausnargjalði, sem Gud hefir lokið í vöru haldi, þá munum vér sjá hvað reidur Gud er þeim syndunum, sem oss jafnvel þykir litid í spunnid ástundum; þótt allur heimurinn flyti í tárur um allan sinn aldur, þá megnadi hann efi hina minnstu synd að hreinsa í Guds augliti, nema hans Sonar forþéunsta gjordi þau gild. Svo stór, svo afstræmislig er syndin fyrir hans dómi, en Krists forþéunsta verður eingum til lids, nema þeim, sem af hjarta lætur sig ángra syndina; ætla því efi, að þú munir komast af við Gud með eintómis játningu munnsins, nema hugur fylgi máli; sá sem alleina játar syndina með munninum, en ángar hana efi í hjartanu, hann er eins og sá er tekur umbúðirnar af sárinu, en leggur efi plásturinn þarvid. Guds Sonur er að sonnu í heiminn kominn til að lækna það sundurknosada, Esa. 61; en hvornig á hann að lækna þig, barn mitt, ef hjarta þitt er heilt og óbrotid. Þar er einn gullkálfur nærri því, í hvors manns hjarta, það er veröld þessi, sem að sérhver af oss hefir einhvern átrúnað á, eptir því sem hver er lyndur til; og jafnvel þeir, sem Gud elska vilja, þeim er eins háttad og þeim, er að sonnu tilbádu Gud í Jerúsalem, en offrudu þó á hæðunum, 1 Róm. 22; svo er það fyrir oss annum mönnum, vær seigjumst láta Gud ganga fyrir, en flestir af oss hafa þó einhverja hjátrú; sumir rífdóm, sumir metord og sumir munadi sína, og ámedan vér höfum þá framhjá Gudi, þá er hætt vid, að vér efi af hjarta yðrumst; því eigum vér að breita vid þá eins og Móses gjordi vid kálfinn, hann brendi hann til ofu, fastaði honum í vatn, og lét allan Ísrael drefa hann í sig til blygðunar sjálfum þeim, að þeir höfðu

tefid Egyptalands þviirðingar framhjá hinum lifanda Gudi, Erób. 32; svo eigum vér að henda við Rachel's skirgod, þeim er hún situr á, og leynir, Gén. 31, það eru heimugligar girndir sálna vorra, sem ekki eru andsénar öllum. Vér eigum að láta Mósen brenna þær til ofnu með eldingunum af Sínaí, og kasta þeim í flód vorra yðranartára, og drekka þær sjálfir upp, svo þær hverfi, Erób. 32, aldeilis og verði að eingu; það varðar að litlu, þótt vér stöndum raundir af óvirðingu í Guds augliti með Ephraim, Jer. 31, því hann sér þær hvört sem er; Laban og Jakob kunnum vér að pretta, Gén. 31, en ekki Jakobs Gaf, Ps. 94, því hann er hjartanna og nýrnanna rannsakari, og sér hvað í myrkrum er hulið. Sundurrisið yðar hjortu, og ekki yðar klæði, segir Drottinn, Jóel. 2; Gyðingar plögdu á þeim dögum að rísa sín klæði nær þeim rann í skap, annaðhvert þegar þeim bar nokkur sorg til handa, edur þeir vandlættu í Guds stad, eins og hræsuarinn Raíphas lézt gjöra, Matth. 26; en hver sorg skylði oss meiri tilfalla enn sú, að vér höfum hinu góða Gud stygðan? um hvern skyldum vér meir vandlæta enn um sjálfa oss? því eingum erum vér svo margs ills meðvitandi, ef ekki í verkunum og ordunum, þá samt í hugrenningunum. Eitt sundurrisið fat gagnar til litils; sundurrisum vor hjortu með yðraninni, og þá munum vér finna, að jafnvel vort réttlæti er ekki betra einu niðlags fat sem Esajas vottar í 64 Kap., þá munum vér hvað best útlita í Guds augliti; þegar vér athugum hvar frá vér erum fallnir, þá mun hann gefa oss einu nýan klædnad, svo að minkun vors fatleysis ekki sjáist. Nú er það ekki nóg, að hjarta vor klæðni fyrir Gudi um stundarsafir; ef vér hverfum þó aptur til sömu synda, þá vill það litid gagna, að vér höfum audmýtt oss fyrir Gudi. Þeirri yðran er illa varid, sem leggur manninum alleina uppá hrygðina en ekki burttekur sektina. En við það er ekki að dyljast, br. m., að þeirri yðran er svo háttad sem leyfir manninum að velta sér aptur í sama saur. Sá hinn ógudligi láti af sínum vöndum vegi, og illvirfinn af sínni hugsan, og snúi sér til Drottins, segir Tertinn: hér er það að merkja, börn mín, að Spámaburiun kallar ekki að menn hafi snúið sér til Drottins, nema vér tökum vora illstúbreitni frá hans augliti. Það er alunnugt, hverfa að hinn gudlausi Amnon, sonur Davíds konungs, breitti skammarliga við systur sína, Thamár, að hann rak hana út af húsinu, er hann hafði vandrúfað hennar lifhama, 2 Sam. 13; en þó eigum vér eins við syndina að breita, því hún er ekki betra verb; vér þekjum ekki hennar lyti fyrir blindu holdsin; fyrr enn Guds Andi ryður smyrslum yðranarinnar á angu vors inna manns, Opín. 3; en nær hann svo gjört hefir, og vér fyrir náð Guds, þekjum vora blygðan, þá eigum vér með öllu að ryðja glæpunum burt úr hjörtum vorum, og eingu að leyna af því Satans herfangi, sem Gud hefir boðað, Jóh. 6, heldur brenna það upp til kalora kola, að svo miklu leiti sem mögult er í þessum dauðliga lifhama, og Guds gjasta fer í oss verðad; og fyrir því að þessu er svo varid, þá eigum vér dagliga að endurnýja vora yðran, því dagliga á hinn gamli Adam í oss að drekjast og deyðast. Ekki segi eg það, að menn gæti syndlaust lifað, það er Guds eins að syndga ekki; en það er gudhræðs manns að yðrast syndarinnar, og ráða bot á henni; en Gud tilreisnar ekki þeim sem eru í Kristó þær syndirnar, sem að óvilja edur mannligum breiðfleika kunna að henda oss; hitt vill hann, að menn skuli dagliga yðrast, því dagliga syndgum vér og for-

þénum eðfi annað enn stráfi. Gud hjálpi oss! ef vér segdum, að vér hefðum ei synd, segir Jóhannæs, 1 Píft. 1, þá drögum vér oss sjáfir á talar, og Guds sannleiki er eðfi i oss; já, allt vort líf er ei nema synd, væri það eðfi bætt fyrir Guds Sonar dauða; þegar vér hugdum að lifa einn tíma syndlaust áfram, og vér litum aptur nær hann líðinn er, þá mætti oss hrylla við því, sem vér hugdum best að gjöra, og svo margt augnablik sem er þar í, svo margur þyrnibroddur mundi stinga sálu vora, nema Drottins forþénusta hefði gjört athafnir vorar gilðar í augliti hins stránga Dómara. Gud náði oss fátáðar mann-
 eskjur! hverfu að vér erum undir syndina sjelbir; fá sem vill skoda stjörnu nokra í einni sjónarþípu, hann skal leita lengi að henni, áður enn hann fær komið auga á hana, og nær honum hefir það tekið, er hann svo skjálfbendtur að hann varla fær viðhalðist, svo að hann eðfi mýsi hennar aptur; svo erum vér i andligum efnun, vér skulum fyrst lengi þvinga hinn gamla manninn áður enn vér fáum hina blesaðu Jakobs stjörnu, Núm. 24, Jesúm, rétt séna, og nær vér það óðlast höfum, þá eru vorar trúarhendur svo óstyrkar, að þar er næsta hætt við, að hún kunni að hverfa oss aptur, nema Gud styrki vora armleggi. Já, hinir bestu af oss eru eins og fylgispakur hundur, hann rennur að sonnu veginn eptir sínum húsbónda nokra stund, en ef hann sér eitt býr, einn sand, einn hest, einn titling, þá hleypur hann eptir því; svo eru og vorar hugrenningar, vér rennum þeim til Guds i vörum beinum undir hans orða heyrn, á vörum ydrunartínum, og kamsfé nokkrir optiliga þar fyrir utan, en strax sem þar flýgur fyrir oss eitthvert glis veraldarinnar, einhver ábatavon, eitthvert reidiesni, eitthvert brosligt, sem oss þýfir skémtan að, jafnvel þótt það ástandum sé náningunum til hneisfu og óhróðurs, þegar þetta eður annað þvillist; sem ver-
 öldin er full af, bregdur fyrir oss, þá bregdum vér ópt af veginum, og hlaupum eptir þessu, og gjætum vér þá lítt undanfarinna synda, er oss urðu svo beissar i ydraninni, að þar var eðfi fríður i vörum beinum fyrir Guds ógnan, Ps. 38, ef vér látum oss villa ósláugt eptir slíkum hegöma. Nú er þar þó enginn, sem kunni að varðveita svo vel sitt hjarta, já, eg má segja mun og hendur, að eðfi verði á fyrir honum i þessháttar hlutum, og það dagliga; fyrir því sjáum vér og, að vér hvern dag, já, á hverri stundu höfum nóg ydranarefni, og er þess betur þess optar, því fá er sér temur það hugarfar, hán lærir bæði að sjá gjör eptir athöfnum sínum, svo og er líklegt, að hann muni eðfi hverfa aptur til stórglæpanna, því ef hann svo lærir að ydrast dagliga þeirra bresta, sem hann fær varla eður eðfi viðgjört, þá muni honum i hug koma, hvað fárt það muni kvelja hans samvitstu, ef hann skyldi rata i nokurn ógjörning; svo eigum vér nú að leitast við að afmá lífhama syndarinnar, Róm. 6. Það er illa bygt, að brjóta eitt gamalt hús niður, og tylla því upp aptur af sömu rofum; menn skulu eðfi einasta deyða hinn gamla manninn, er sig for-
 þjarfar i girndum villubómsins, heldur á þá að upprísa einn nýr maður, fá ed lífi i heil-
 agleika og réttlæti fyrir Gudi æfínlíga, annars geingur hinn aptur, og einn Djöfull, sem einusinni er átrekinn, hann tekur svo aðra anda sér verri, Lúc. 11, og hverfur aptur i það hús, hvadan hann út fór. Gjætum að hvernig þeir hafa breitt sem af hjarta hafa ydrast; Pétur var miklu trúarsterkari eptir það hann hafði til fulls grátid það hann hafði trúna mist, Matthy. 26, og fékk svo meiri náð enn hann mist hafði, Act. 2; einn stór

syndari, sem af hjarta ydrast hefir, hann er miklu lífligri til að standa stöðugur, heldur enn einn sem meinar að sér hafi ekkert aðrðið, og er af mönnum góður haldinn. Gudi er og miklu þægri svöðdan stórbrotamanns yðran og elsta til Guds; sem optast mikil er, af því hönnu fyrirgafst mikil, Lúc. 7, heldur enn yðrunarlaust meinleysi þess, er litid eður ekkert finnur til synda sinna; þar fyrir sé yðranin svo heit, svo freptug og svo alvarlig, að það beiskist í vorri sálu, sem áður þótti sett í líferninu, og að það kvelji ofs í hjartanu, er áður gladdi í hólðinu, svo opt sem vér minnumst á vorar eigin syndir, eður heyrum þar af öðrum drýgðar, og þá munum vér síður aptur án samþykjast þeim glæpunum, er Drottinn hefir ofs eittsinn kvitta gífð. Í Erð. 29, stendur ritad um brennisfórnirnar, sem og voru syndafórnir, að þar ættu með heilu lífi að uppbrennast; í Levit. 1, er kénimönnunum skipað, að þvo innibli fobðan brennisfórna og svo fæturnar; nú býður St. Páll ofs, Róm. 12, að vér skulum offra Gudi lífhami vora, eina lífandi fórn, heilaga, Gudi þægiliga, það er sú brennisfórn, er hönnu líkar í hinu nýja Testamentinu; þvo um því inniblin, þvöum hjarta vort, bleytum það út í heitum yðrunartárum; þvöum fætur vorar af þeim saurindum, er þar hafa atast í á hinum breiða veginum, sem liggur til glötunarinnar, Matth. 7. Drottinn sagði við Pétur, Jóh. 13: sá sem þveginn er, hann þarf ekki að þvo nema fæturnar; Frelsariinn dró hér dæmi af þeim, sem láug eður það taka, þeir þvo fæturnar síðast, þegar lífhaminn er allur þveginn. O, Guds börn! vér erum að sonnu allir þvegnir í skirnarlauginni, í hverja Jesú. dýrmæta blóð er útrámið, en vorar fætur hafa síðan gengið á vöndum vegi, og dagliga eigum vér leið ígégnum fen og óvegi þessarar veraldar. Enginn er svo vel skófataður, Eph. 6, svo reidubúinn að framsýlgja Evangelíó fridarins, að ei flettið nokkud uppá; forgéfin erum vér í skirinni afþvegnir, nema vor innri maður skirist dagliga í tárastóði vorrar yðranar; það er ekki nóg að vera skirður í Jórdan, vær skulum og skirast í Mara, Erð. 15; þvöum því hjartað, sem er. brunur illskunnar, af hverju framkoma vöndar hugsanir, Matth. 15, með kristiligr yðran, hreinsum fæturnar með sama hætti, og hinn ógubligi láti af sinum vegi, leggjum svo þessa fórn uppá Drottins altari. Þegar Aron hafði helgð samfundu tjaldbúðina og verkfæri þjónustugjörðarinnar og lagt brennisfórnina uppá altarið, þá gekk eldur út frá Drottini og fortærði því, Levit. 9; þegar hin nýja tjaldbúð Guds, sem er hjarta eins ángrads syndara, þegar hún er hreinsuð og helguð með yðraninni, þá mun h. Andi í því birtast í einum eldesloga, og uppkveikja í þess manns hjarta, eina brennandi elstu til Guds, er hönnu svo margar syndir hefir tilgífð; sá sem henni hefir eitt sinn náð, hann hefir náð því góða hlutskiptinu, hönnu mun hægri að mótfanda syndinni, svo lengi hún ekki floktnar, þá er ekki hætt við að hann láti syndina í sér drottina; hún uppbrennir allt sorp veraldligr girnda í hjartanu. Þegar Gedeon hafði lagt brennisfórnina uppá fletti, eptir því sem eingill Drottins bauð hönnu, þá rétti eingillinn sinn staf út, er var í hans hendi, og snerti fórnina, og þar spratt eldur upp af bjarginu, og fortærði fjetinu og hinum ósörðu braudunum, Jüd. 6; legg þína fórn. Kristinn maður, uppá þann stein, sem uppbyggendur forsmáðu, Ps. 118, þann útvalda hyrningarstein, er Gud hefir sett í Zíon, Jesum Christum, Esa. 28; þar mun eldur út frá hönnu gánga, já, einn brenn-

andi elstunnar og trúarinnar eldur, sem upptendrar þína fórn, svo Gud sem býr í háðunum lufki einm sattleika ilm þar af; og hesti eg nú svo um það nokkud talað, hverfu að yðranin eigi krotug, að vera til apturhvarfs frá syndunum, og til móttöðu þeim. Nú þótt að menn séu um það sannfærðir í hjarta sínu, að einginn kunni að eignast eyðist líf nema fá, sem af hjarta yðrast syndanna og lætur af þeim, þá erum vér svo tregir til þessa verks, og vér látum of all annað meir umhugað vera. Segid mér, hver er fá eð segi: þar er nógur tími til að verða ríkur, til að taka veitslur og virðingar, til að reisa til gætabóðs; segir ein Jómfrú: þar er nógur tími til að giptast, ef henni býðst það ráð, sem henni líkar? edur fá, hvers afni edur naut að fellur í þitt, að það sé nógur tími til að draga það upp? eða ef eldur kvítnar í eins manns húsi, að nógur tími sé til sloðva hann? en til þess að kveikja vora lampa, til að fagna brúðgumanum Krísto, Matth. 26, til að draga sjálfa of upp úr seni syndanna, til að sloðva bál girndanna, sem Djöfullinn hestir upptendrad í hjarta voru, til þess kollum vér að altid sé nógur tími, eins og hestum vér festibref af Gudi uppá lífdagana. Þér vitid hvað St. Páll segir, Gal. 5: holdsinis verk eru opinber, sem eru: hördómur, saurlífi, óhreinkleifi, lausúng, sturdgoda dýrtan, sjölkýngi, sjandskapur, þrætur, kappgiðni, þráttan, sundurþýðja, sloðadráttur, ofund, manndrap, ofdrýðja, ofneytla, og þessu líft; hvað eg segi yður fyrir, og hesti áður sagt, að þeir eð hvílist gjöra erfa eð Guds rífi, segir hann. Nú hafa allir af of framid eitthvert af þessu edur hvílistu, kannst lengst aldurs síns, og sumir eð en nú aflátid; en vér vitum eð nær sagt verður; þú dæri! á þessari nóttu munu þeir þína fál frá þér taka, Lúc. 12, og sumir fá einga aðvörun; eð kastar daudinn öllum fyrst í bænafængina; margur deyr svo hann sér eð daudann fyrir augum sér; í einu augnabragði, í svefni, midt í syndunum kippir hann sumum í burtu; en þú veigt eð hvað helst af þessu að þér muni ættad. Seig mér þá í Guds nafni, seig mér, er þar altid nógur tími til að yðrast? er það viturligt, að draga sína umbót undan í trausti lángra lífdaga, eins og hestum vér gjort fátála vid daudann? vor dandaftund er altid, því skýldi vor yðrunarftund altid vera; þú segir: það tekst mér eð, því medan eg synda get eg eð yðrast; það er satt, því yðranin kemur eð fyrir enn eptir syndina; Gud gjæfi að hún kjæmi þó jafnan strar að henni drýgdri, og mundum vér sjaldnar synda, fyrst því verður eð áfomid, að vér hugsum til þess, nær syndin gripur of, hvað beist yðran þar verði á eptir að fylgja, ef syndin á að verða of fyrirgefín. Gud gjæfi vér vilðum gjöra eins og dúfa Nóa, Gen. 8: hún slaug út, og kom aptur strar med einn olíufvíst í munnum, sem var fridarmerki. Gud gjæfi, segi eg, að vér vilðum eins gjöra þegar vér sljúgum út af Guds ork med syndsamlígn athæft, að vér vilðum þá hverfa strar aptur í orfina; og fridmælast vid Gud, og eð lífjast hrafninum, er aldrei kom aptur, Gén. 8. Br. m., svo lengi sem vér erum í syndunum, svo lengi erum vér undir Guds reidi, Jóh. 3; svo lengi vér án yðrunar lífum, erum vér undir Satans valdi, Post. gb. 26. Þittola má fá vera, sem þetta vill eiga yfir hestid sér! en Gud frambyður sína mistúfsemi med þeim skilmála: í dag, í dag medan þú heyrir mína röð, þá forherd eð þitt hjarta, Ps. 95. Djöfullinn heitir of og Guds mistúfsemi med þessu skilyrði: á morgun, á morgun, en áður enn þessi morgun kemur, þá kannt

þú að vera uppvaknaður í helviti og kvölum; Esau kom seint með bráðina, því fór hann á mis við blefsanina, Gén. 27; Þharað þúfti eptir Ísrael út í Dásid rauba, Erób. 14, en vilði sýta sér aptur til sama lands, er sjórum gein yfir höfði honum; en það var þá allt um seinna. O, þú synding manneskja! þú sem meinar að þar sé alltaf nógur tími til að ydrast, þeinf á þetta dæmi, ef þú gengur óttalaust áfram í þinu rauba hafi blóðugra synða og illgjörða, og þeinfir aldrei til apturhvarfs, hvað veizt þú nær Guds reidiflód steypist yfir þig, að þér övorum, svo þú gétir ekki apturinnid. Spárid tímann, segir Páll, Eph. 5. Þegar vér höfum mikið að sýsla, br. m., er of þyfir aliggja, þá kollum vér hvern tíma, hvert augnablik að vera dýrmæti; ó segid mér, liggur of á nokkrum hlut svo mjög sem að komast í sátt við hinn Almáttuga, þó látum vér of svo litid þarum ant vera; ef nokkur sleppir góðu tækiferi til að framkvæma einhvern hlut sér til gagnsmuna, þá hlæum vér að honum, ef vér ekki hildum um hann, aumtum hann og áteljum, ef hann er vor vinur; hendi það of sjálfa, þá ydrumst vér eptir; en Djöfullinn hlær að of, að vér forþómum að taka ámóti Guds gjöf, meðan hún er fyrir höndum. Margt kalla menn heimsku í veröldinni, og hvar af of hlær að öðrum, en einginn er þvilfur dáraskapur sem sá, er of marga hendir, það er að stjóta ydraninn á frest; hann er syndgar í því trausti, að hann muni gamall verða, hann er lífur þeim, er brýtur skip sitt í þeirri von, að hann muni komast til lands á flaka einum. Eg hef áður sagt, að syndin verði ekki fyrirgefni, nema að ydranin að nokkuð leiti sambjódi henni; hverjum begi nægir sín þjáning, segir Endurlausnarinn, Matth. 6; mundi það ekki verða of nóg þungt að ydrast á hverju kvöldi fyrir hvers dags syndir, ef vér hefðum þeirra registur vel uppskrifað í hjartanu; þótt ekki stjótum vér því á frest dag eptir dag, ár eptir ár? mun ekki þessi byrði verða nokkuð þung um síðir? sá sem er öðrum háður og á að vinna dagsverk, ef hann forþómar framan af deginum, mun hann ekki þess betur mega herða á sér þegar hann tekur til verkfins? sá sem hefir í úngdóminum lítils áttad syndina, mun ekki ydranin verða honum þess þungri í ellinni, ef hann á Guds ríki að erfa? Vér vitum ekki hvað gamall David var, þegar hann sagði að syndirnar væru sér ofþung byrði vörðnar; hvað mundu þær ekki vordid hafa, hefði hann dregid þær undan allt til dauðans? Einginn er sá af of, að hann leggi hinar þýngstu klyffjar á hinn veltasta eik, og þó viljum vér kasta allra vorra lífbaga syndum uppá vörn hrygg, þegar vér erum svo ellimóðir, að vér höfum nóg að vera sjálfa of. O, hverju vísliga var það því gjört af David, er hann beiddi Gud að láta sig ekki gjalda sinna úngdóms synða, Ps. 25. Eitt sár er hægast að græða meðan það er nýtt; svo er og syndin, hún verður best læknuð að ferstum gjörningi. A morgnana taka menn læknuðóm inn á tóman maga; ydranin er lækning syndarinnar, tem þér hana, barn mitt, á morgni þins aldurs, meðan þú fullhraustur ert; þeinf á þinn Slapara í úngdómi þínum, áður enn þeir vöndu dagarnir koma og þú segir: það lífar mér ekki, Eccl. 12. Páll skipar of að krosssesta holdid, Gal. 5; en það er lítill kross fyrir hinn gamla Adam að banna honum það sem hann gétur ekki haft stémtan af lengur; það er að vísu að offra Gudi því halta og lamada, Mal. 1, og mæla honum með mæli þins framanda, en Þjandanum með Ísraels mæli; þirm elli þinni, ef þú kámt hennar að

bíða, og bíðir þú ekki, þá munt þú finna, að þú hefir eingan skada, nær kvöld þinnar æfi kemur, þótt það sé um miðdegi þíns aldurs edur jafnvel fyrr. Veit eg að Guð hefir morgum snúið á sínum gömlum aldri, en undir því er ekki að eiga, þótt hann sé misfúsamur, hann hefir aldrei losað að láta þann fasta ellibelgum til að ydrast, sem aldrei þeinkfir til að aflaðast hinum gamla Adam meðan hann fullhraustur var. Þú gjevur mig ángam aptur svo sem einn örn, segir David, Ps. 103; það er áu efa þess vegna, að David endurnyadi sína yðran dagliga. Eru ekki tólf stundir í byginum? segir Endurlausnarinn, Jóh. 11; eg hefri vingarðs-Herrann lét verkamenn leigja um ellestu stund, Matth. 20, en síðar ekki. Veit eg, að Guð hefir morgum í andlátinu misfúsnað, og hann misfúsar öllum, sem hans náðar leita; en þau munu dæmiu ferri vera, að fá hafi snúið sér af hjarta til Guðs í andlátinu, sem hann forsmáð hefir alla æfi sína. Spámadurinn segir í Tertanum: leitid Drottins, meðan hann er að finna, kallid á hann, meðan hann er nálægur, svo sem gjöri hann ráð fyrir því, að sú tíð kunni að koma, að hann láti sig ei lengur finna, að hann vilji ekki frammar vera nálægur, að hann vilji ekki heyra, þótt vér margtaladir séum, og útbreidum báðar hendur vorar, Esa. 1, að hann inniloki sig í einu stíhi, sem engin bæn kómst í gegnum, svo sem Jeremias að orði kómst, Harmagr. 3. O, Guðs börn! látum oss, látum oss ekki bíða eptir þeirri tíð, hver veit nær hún er? hver veit nær mælir syndanna er uppfylltur? hver veit nær höfudeingilsins lúdur kvædur við í stíum himins? snúið yður því til Drottins, úngir og gamlir, rifir og fátækir, völdagir og vesælir, þá mun han misfúsa oss, og til Guðs vors, því hjá honum er mikil fyrirgefning. Enginn hlutur er honum ómáttugur, Lúc. 1, svo er og enginn mælir hans misfúsunar; frá hans knám hefir enginn synjandi farid, sem hans leitad hefir með ángri og trega; svo fljótt sem David játadi afsjörð sína, svo fljótt lét Drottinn segja honum: Guð hefir þína synd í burttekid, 2 Sam. 12; Manasses stýnur ekki fyrir í bondunum, 2 Kron. 33, enn að hans misgjördir eru fyrirgefna í himninum. Minn Herra Jesú! þú sagdir forðum við Simon, Lúc. 7: þeim sem litid er fyrirgefíð, hann elskar litid. Herra! þar er enginn af oss, sem hér liggjum á þinni fótstör, sem litid er fyrirgefíð. Morg tíu þúsund þunda eru oss uppgesin hinum verstu skulda-þrjótum. Herra! ef það er mögult, þá gef oss að vér elstum svo mikid, sem oss er tilgefíð. Vér erum fortapadir synir, sem höfum sóðað vorri fædurleifð, en leitum þó aptur til fædurhúsa, Lúc. 15. Drottinn! þú hefir runnið á veg fyrir oss, og breidd út þinn fadn á móti oss, þú hefir mætt oss á midri leid og tekid fagnandi móti oss; lát oss því aldrei gleyma, og aldrei verða í svo fráleitt sinni yfirgefna, að vér hverfum burt aptur til að eta dráð með svíunum, heldur að oss smækist svo þinar vístir, þínir urar og alid sé, Lúc. 14, er þú tilreidir oss hér í náðinni, að vér megum sitja til borðs með Abraham, Ísák og Jakób í dýrdinni, Matt. 8. Bænheyr það, góði Guð, fyrir Jesú Krísti forþénuðu, amen!

Þjórða Sunnudag eptir Pásk.

Gudsþjallid, Jóh. 16 Kap.

Jesús sagði til sinna lærifveina: nú fer eg til hans, sem mig sendi, og enginn af yður spyr mig- að, hvort fer þú? heldur af því að eg taladi þetta til yðar, þá uppfylltist yðar hjarta af hrygd. En eg segi yður þó sannleikann, að það batar yður, að eg fari hédan. Því ef að eg fer ei í burt hédan, þá kemur eigi Huggarinn til yðar; en ef eg fer í burt hédan, mun eg senda hann til yðar; og þá ed hann kemur, straffar hann heiminn um syndina, og um réttlæt看, og um dóminn; um syndina, af því þeir trúðu ekki á mig; en um réttlæt看, þvíad eg fer til Föðursins, og eptir það sjáid þér mig ekki; en um dóminn, þvíad höfðingi þessa heims er dæmdur. Eg hefi ennúu margt að segja yður, en þér kunnid ekki að sinni að bera það; en nær ed sá sannleikfins Andinn kemur, þá mun hann kenna yður allann sanuleik, þvíad hann talar ekki af sjálfum sér, heldur hvað hann heyrði, það talar hann, og hvað eptirkomandi er, það kunngjörir hann yður; hann sami mun og auglýsa mig, þvíad af mínu mun hann það taka og kunngjóra yður. Alt hvað helst Föðirinn hefir, það er mitt; þar fyrir sagda eg yður, að af mínu mun hann það taka, og kunngjóra yður.

E r o r d i u m.

Eg mun bíðja minn Föður, segir Endurlausnarinn, Jóh. 14, og hann mun senda yður einn annann talsmann, hann er blífi hjá yður epliflga, Andi sannleikfins, hvern heimurinn fær eigi meðtekid, því hann sér hann ekki, og þekir hann ekki, en þér þekid hann, því hann mun blífa hjá yður og í yður vera. Lærifveinar Herrans voru sorgbitir af því að hann sagði þeim fyrir sína burtfer til Föðursins, Jóh. 16, svo sem vér strax heyrdum af Evangelíó. En til þess að þeir skyldu ekki allt ofmjög sturtast þaraf, þá gaf hann þeim þetta blesaða fyrirheit, hvert hann esaði strax eptir sína himnafer, þar hann sendi heilagan Anda yfir þá með miklum krafti og undrunum, Post. gb. 2, er fylgdi þeim æ síðan í öllum þeirra embættis-útréttingum, og kánn hinn þridju Subbómsins persónu ekkert huggunarfamligra nafn að gefást enn þetta, að hann sé vor talsmadur, Róm. 8; því ef Gud er með oss, hver er þá ámóti oss? segir Postulinn. En að h. Andi sé Gud, þer skinn vor ljófast vitni um, þótt eigi væri þar til önnur rok, þar vér verðum í hans nafni skirðir ásamt Föður og Sonar, Matth. 28; hann er vor talsmadur í höfðingunum, því hann kénir oss að fyrir þér byrji oss inn að ganga í Gudsríki, Post. gb. 14; vor talsmadur í vorum veikleika, því hann ber vorum anda vitni um, að vér séum Guds börn, Róm. 8; vor talsmadur hjá Gudi, því hann bídur fyrir oss með óumræðiligum andvörpunum; vor talsmadur í því að undirvísa oss, því hann leidir oss í allann sannleika; vor talsmadur í esafembinni, er oss optlga hendir, sökum vors óverbugleika, því hann er pantur vorrar afleifar, Eph. 1. En svo sem það, að einum talsmanni heyrir ekki alleina til að forðara og affaka hann, er hann að sér tekur, og hughreysta hann og undirvísa, hvornig hann skuli hága sér fyrir dómaranum- edur sínum herca, heldur og er það hans embætti, að mótfanda hans óvinum, og að sannfæra þá sem ámóti mæla; svo er það og heilags Andi verk, ekki alleinafsta að hugga Guds börn, og leida þau í allann sannleika, heldur og að straffa og byrgja munniann á þeirra óvinum. Þetta embætti h. Anda er innifalid í þeim orðum, er Guds Sonur talar hér í Evangelíó, að hann muni straffa heiminn um syndina og um réttlæt看 og um dóminn; og fyrir því, að þau þekja ekki svo auðfyllin, þá vil eg láta það vera inn- taf minnar eindfaldrar ræðu í þetta sinn, að útskira þau. Drottinn hjálpi þar til með náð síns Anda, í Jesú nafni, amen!

Utleggingin.

Nær hann kemur, mun hann straffa eður sannfæra heiminn um syndina, segir Endurlausnarinn. Engin efi er á því, br. m., að þetta á að skiljast um hina stóru vantrúarinnar synd, hver eð drottinadi i heiminum frammar veñju á hervoistardögum vors Lausnara; eg segi i heiminum, það er i vantrúarinnar bornum, Eph. 2, svo að bæði Gyðingar og heidingjar voru undir þessari synd, þar Gyðingar óskudu teifns, segir Páll, 1 Cor. 1, en Gríðir (það eru heidingjar) leitudu að speki; hinir vildu efi trúa nema þeir sæi teifn og stórmærki, og þótt þeir mörg sæi, óskudu þeir samt teifns af himni; þessir leitudu að speki og meintu að þeir með náttúrunnar skilningi fengi gripid hinn óranmsjafanliga Guðdómsins dýrðar ljóma, sem uppfyllir bæði himin og jörð, hvern Guðs Sonur var sendur til að opinbera. En fyrir því að hann varð Gyðingum að hneirlan, en Gríðjum að heimstu fyrir þeirra vantrúar sakir, þá var heilagur Andi útsendur til að sannfæra heiminn um þennan Guðs samleiða. Að þetta svo eigi að skiljast, er deginum ljósara af orsökinni, er Drottinn færir hér til, sem er þessi: af því þeir trúðu efi á mig. Hann talar um þetta svo sem einu undanfarinu hlut, en þá var allareidu komid að hans burtfer til Föðursins. Nú er það kunnugt hverfu ljófir að voru spádómarnir og ritningarnar, sem af honum voru, hverjar hann baud þeim að rannsaka, Jóh. 5, samt vildu þeir efi láta hann drottna yfir sér. Þeirra eiginu sendimenn báru vitni um, að aldrei hefði nokkur maður talad svo sem þessi taladi; Jóh. 7, þó sögðu þeir að hann guðlastadi; þeir sáu hans kraptaverk, og játuðu að enginn kynni þvilíkt að gjöra, nema Guð væri með honum, Jóh. 3, samt báru þeir sér þá óhæfu i munni, að hann væri Samverskur og hefði Djöfulinn, Jóh. 8. Þeir höfðu fyrir augunum hans allraheilagasta líferni; þó kölluðu þeir hann ofræytslumann og vin-svelgjara, vin tollheimtumanna og bersyndugra, Matth. 11. Þeir kunnu efi að straffa hann um neðra synd, Jóh. 8; þó kloguðu þeir hann, svo sem þann eð frásnéri fólkinu og bannadi að gefa keisaranum skatt, Lúe. 23; þessi var sú guðlausu vantrúarinnar synd, sem Jesús hér um talar; hún verður og ástundum kölluð synd i ritningunni frammar öðrum syndum. Um Jeróboám stendur víða i Rómganna bóku, að hann hafi komid Ísrael til að syndga, 1 Rómg. 12, það er til vantrúar og afgudadyrkunar; ef þér væruð blindir (segir Lausnarinn við Gyðinga) þá hefðu þér efi synd, en nú þar þér segid: vér sjáum, þá blifur yðar synd, Jóh. 9; hvar eigi kann annað meint að vera enn synd vantrúarinnar, þótt fyrir utan hana hefðu þeir þó margar syndir; já, þessi er sú hræðiliga synd, er hann umtalar, Jóh. 15, 22, 24 Kap.: hefði eg efi komid og talad til þeirra, þá hefðu þeir efi synd, en nú hafa þeir efi það þeir kunni að skýla synd sinni með; hvar fyrir? minn Herra! því hefði þessi eina synd i burtu verid, þá hefðu allar þinar afmáðar orðid. Já, enn aptur, hefði eg efi gjort þau verk ámedal þeirra, sem enginn kann að gjöra, þá hefðu þeir efi synd, en nú hafa þeir séð þau, og hata bæði mig og minn Föður, og þetta er sú stóra vantrúarinnar synd, sem öllum öðrum frammar synd kallaft i ritningunni; hvar fyrir? þvíad meðan hún blifur, blifa allar aðrar. Læking sálarinnar og allra vorra meina er.

alleina sú forlíkun sem Jesús gjort hefir, er hann bar vorar syndir uppá tréð, 1 Pét. 2. Sver sem þvi ekki trúir, þann vill Drottinn að h. Andi sannfæri, þviad með því að trúa réttiliga á hann verða allar aðrar syndir í burtutefnar; vill hann því að heimurinn verði sannfærdur um þessa einu synd, þviad fyrir hana eina verða allar hinar bundnar og aptur halðnar; það gjörir Jesús bert, Jóh. 3, segjandi: sá sem ekki trúir, hann er þegar dæmdur; og aptur segir hann í sama Kap.: sá sem ekki trúir Syninum, hann mun ekki sjá lífið, heldur blífur Guðs reidi yfir honum; já, enn framar: ef þér ekki trúid því að eg sé, þá munid þér deya í yðar syndum, það er, að eg sé ljós heimsins, svo sem hann hafði skominn áður um sig vitnað, Jóh. 8. Sjaíð hér, br. m., að vantrúin er ein höfuðsynd, og öllum öðrum meiri, og er nú andsfært hér af, að hún er sú synd, er Drottinn umtalar hér í Evangelíð; og þótt ekki væri annað til vitnis hér um, þá eru þau undur og stórmerki, er h. Andi birti með sinn guðdóms-kraft undir eins og sakleysi, almætti og guddóm Kristi, strax eptir hans himnafer, til að sannfæra heiminn um þessa skelfiligu vantrúarinnar synd; edur hvað sýnist yður um hina miklu raust, er kom af himni svo sem þjótandi stormviðris, og fyllti upp húsið, þar postularnir inni voru; um þær eldligu tungur, er settu sig yfir sérhvorn þeirra; um þan abstilljanligu tungumál, er þeir töludu, eptir sem h. Andi gaf þeim út að tala? Post. gb. 2; segir ekki Lúkas, að þeir ed það heyrðu, hafi vordid frá sér munnir og tvíráðir, segjandi hver við annan: hvað er þetta? Hvað virðist yður um hina fyrstu prédíkun St. Péturs, er hann gjörði í sama sumi? hvernig hann sagði þeim, að Jesús af Nazareth hefði óblast anda fyrirheitisins af Föðurnum og úthellt því, er þeir þá sáu og heyrðu, og hvernig að þeir skárust í sínum hjörtum, er þeir heyrðu þetta og sögðu: goðir bræður, hvað skulum vér gjöra. Segid mér, var ekki þetta að sannfæra þá um hina hræðiligu synd, að þeir höfðu ekki trúad honum, heldur krossfestu Höfðingja líffins? að eg tali ekki um öll þau undur og jarðteknir, er fylgdu kristnibodinu í þá daga, svo að hinir grimmu heidingjar, sem voru án Guðs í heiminum, Eph. 2; gengu Drottni til handa og meðtöfu hans vitnisburð; því hrófar Páll, segjandi: eg hefi allt frá Jerúsalem og þar umkring allt til Illýríkum fullkomnað Evangelíum Kristi, Róm. 15. Nú þótt að þetta sé eiginlig meining Lausnarans í þessum orðum, sem nú hefi eg sagt og sýnt með nokkrum rökum, þá eigum vér þó að vita, br. m., að þetta embætti h. Anda nær einnig til vor, því Frelsarinn sagði við þá, að þessi h. Andi skyldi vera hjá þeim æfniliga, Jóh. 14; en þeir eru fyrir launga komnir til hvíldar Drottins, samt hefir Guð ekki yfirgefið sína kristni; því eigum vér enn nú að leita að honum í hans h. orði, sem í fyrstunni var prédíkað að honum samverkanda og styrkjanda með eptirfylgjandi táknum; segir Markus, 16 Kap., hvert hann er enn nú ekki víðfylla orðinn. O, hversu værum vér fávísir að þessja syndina, nema h. Andi sannfærdi ofs þar um í Guðs orði! já, enn þá eptir það vér höfum lært vörn kristindóm í barna-lærdóminum, þá kallum vér margt það syndlaust að vera, sem þó er ein fordæmanlig synd fyrir Guði, ef hann vill í dóm víð ofs gánga; og þar að auki, þá má það kunnugt vera, hversu að kristindóminum er almenniliga háttad manna ámedal, það sumir kalla sig vel kristna, ef þeir trúá á Guð, og því að Kristur hafi þínst fyrir syndir heimsins. En St. Jakob heldur það langtum öðru-

víft, þar hann segir: að trúin sé dauð án verkana, Jac. 2. Nú ef sú trú er dauð, sem að eðli verkar fyrir hjærleikann, Gal. 5, svo sem Páll gjörir ráð fyrir hinni sönnu trú, er það þá eðli vantrú? já, í sannleika, hún er vantrúnni verri, því sú trú, af hverri maðurinn alleina þekkir Guð, og veit að hann er bæði góður, og þó undir eins réttlátur, en forsmáir þó hans vilja og eðli ástundar að læra hann, svo hann að minnsta kosti þekja megi hvað langt að hann sé frá því, að hann gæti honum fullnægju gjört, hún hjálpar meir til að fordæma einn heldur enn sáluhólpinn að gjöra, þvíad Djöflarnir trúa því einnig og skelfast þaraf, segir St. Jafob, 2 Kap. En segid mér, hvar á holdligur maður að fá slíka þekkingu nema hann sannferdur sé þarum af h. Anda? Pétur segir til safn-
adanna í Afsa: þér fórnð allir villt sem saudir, en nú erud þér umhverfðir til Hirdirs og Biskups sálua yðar, 1 Pét. 2; með honum tekur Páll undir, segjandi: þér vóruð myrkur til forna, en nú erud þér ljós í Drottni, Eph. 5; hvar fyrir mundi það ské, nema fyrir verkar h. Anda, sem bjó í ordinu og straffaði heiminn um syndina. Góld og blóð hefir eðli opinberað þér þetta, sagði Drottinn við Pétur, heldur minn Fadur, sem er á himnum, Matthy. 15; og hið sama má eg segja um þekkingu syndarinnar. Fyrir Guðs Anda erum vér endurfæddir í skirninni, Joh. 3, endurnýaðir í hugskotum vorum. Hann skapar í oss nýtt hjarta, Ps. 51. Hann leidir oss til Jesúm Christum, án hvers vér fengjum eðli til hans komist, svo sem vér meðfönnum í hinni þriðju grein vorrar trúarjátningar; en hvarmed gjörir hann þetta? án efa í fyrstunni með þekkingu syndarinnar. Segid mér, hvert er það offrið, sem Guði þóknað? er það eðli harmþrúnginn og sundurknosadur andi? sem Davíð segir, Ps. 51; sú sála, sem að hrygg er út af stærð illskunnar og gengur bogin og veif? þau augu sem þreytt eru? ein húngrud sál mun gefa þér dýrdina og réttlætíð, Drottinn! segir Barúch, Kap. 2. En hvar viljum vér fá þessa hrygd, hver vekur í oss þetta andliga húngr? það gjörir Andi Drottins með þekkingu syndarinnar, bæði í Guðs h. ordi og svo með sinum krepptugu innvortis hræringum, þegar hann dregur þá skýluna frá augum sálarinnar, sem Andskotinn hefir heingt þarfyrir, og vér sjáum hversu vér höfum himn góða Guð til reidi reitt með margra ára óhlydni, og sýnir oss undir eins Guðs óumræðiliga gjæfðu og þolinmæði yfir öllu þessu, sem mörgum þeim hefir að skýndingu í burtu kippt, sem kannské eðli hafa meir syndgæð enn vær. Hvað meinið þér, br. m.? munum vér taka þessar hugrenningar af sjálfum oss? ó, nei! því vér erum eðli megungir um af sjálfum oss til neitt gott að hugleida, 2 Cor. 3, afhjeldur að framkvæma; hvaðan þá, nema af h. Anda; hver eð samferir oss um syndina? Gyðingar höfðu lögmálið, af því þekktu heir þó eðli syndina; eigi meintu þeir sumirhverfir að illar huganir væru synd, jafnvel þótt lögmálið segði þeim: þú skalt eigi girnast, Eróð. 20. Þar fyrir lífir Drottinn þeim við grasir framlidinna, sem utan voru þryðiligar enn innan fallar af allra handa óþekkt, Matthy. 23; þeim mundi hafa þótt það undarligt, að fá sem reiddist bróður sinum, skýlði vera ráðsfekur; fá sem liti eina kvinnu til að girnast hana, hann hefði allarcíðu drygt hór með henni í sínu hjarta, Matthy. 5; eður að maðurinn væri skýlbugur til að gjöra þeim gott, sem við hann misgjörir. Svo mikill er nú munur bófstassins og andans; hinn deyðir, ef hann er einnsaman; þessi lífgar, en brúkar lögmálið fyrst til að deyða,

Það er að fundurmerja, og kenna syndarannum, að hann sé dandasetur, og þannig innilykur Gud alla undir óhlyðniinni, uppá það hann missuni öllum, Róm. 11. Vitid þér ekki, að þér eruð minsteri Guds? segir Páll, 1 Cor. 3. Eg ætla að svo fari best Gudsþjónustan í þessari kyrkju, að Móses hafi bafsað í lögmalinu, en Kristur tenórin í Evangelíð, því hins góða Hirdis raust mun þó yfirtaka og hærri láta enn Móses reidarþruma. Það er einn gleðiligur tvísaungur í eyrum mæðrar samvitstu, og þá rætist það með fullu og öllu, er Drottinn sagði forðum daga: Guds ríki er inni hjá yður, Lúc. 17. Jafnvel áugríd fyrir syndina er Guds börnum þessara, enn öll heimfins kjött hans sönum, og þau tórin, er einn syndari fellir í Guds sjóð, þau smækka honum betur enn vín hinna fláráðu Dalíla, veraldarinnar, hennar fylgjumönnum. Og því segir Lausnarinn hér strax eptir: að h. Andi minni samfæra heiminn um réttlætið, af því hann fari til Föðursins. Kristur meinar hér í fyrstu sitt eigið réttlæti og sakleysi; það hlaut á eptir að fylgja, þegar Guds Andi hafði straffað heiminn um þá skelfiligu synd, að þeir trúðu honum ekki, heldur festu hann uppá gálgann, er þeir kunnu þó ekki að straffa um nokkra synd, þá hlaut það á eptir að fylgja (segi eg), að hann samfærði þann sama heim um hans réttlæti, að þeir höfðu líffins Hertoga krossfest, svo sem Pétur sagði þeim, Post. gb. 3; þá kunnu þeir að segja, að hann væri timburmannsins sonur, Matth. 13; að þeir þektu föður hans og móður; að hann væri Samverskur og hefði Djöfulinn, Jóh. 8; að hann fyrir Belzebub. Djöflahöfðingja væfi út Djöflana, Lúc. 11; þá kunnu þeir að gefa honum það að dandaset, að hana kalladi sig Konunginn Christum, Lúc. 23; já, ef hann væri Guds Sonur, að hann skyldi stíga ofan af krossinum, Matth. 27; þá var það tími fyrir þig, ó, þú hinn gudslaus! Biskup Caipha! að rífa þín klæði, af því hann játadi sig Guds Son að vera, Matth. 26; þá var tími til alls þessa, þegar hann, að sigruðum dauða, Djöfli og helviti, upphafinn yfir alla himna, hafði sett sig til Kráptarins hægri handar, og til vitnisburðar um sitt almætti, sitt réttlæti og dýrðarfullu hátígn, sendi hann h. Andan yfir sína þjóna og ambáttir með stórum undrunum og táknun, já, yfir sína fjaðmenn og öfsóknara, svo að margir af kénimönnum hlyðnust tránni, segir Lúkas, Post. gb. 6; þegar umkomu lausir fíftíu menn ráðu út djöflana, láfndu sjúkdöma, opinberuðu leynda hluti, sem enginn manna kunni að vita, svo sem Ananías og Saphíra dæmi vitna, Post. gb. 5, og þetta skæði allt í hans nafni, sem hinir áður höfðu kvalið, húðstryft og á gálgann upphengt milli tveggja spillvirkja. Með öllum þessum guddómliugu furduverkum samfærði nú h. Andi veröldina í þá daga. Því eg fer til Föðursins, segir Herrann; þetta hið sama brúkad h. Andi fyrir minn Péturs til að samfæra þá um Kristi réttlæti, er heyru á tal hans, Post. gb. 2, er hann vitnar af spádómi Davíðs konungs um uppreisnu og uppstigning Drottins Jesú, segjandi: ekki er Davíð uppfarin í himininn, er hann segir sjálfur: Drottinn sagði minum Drottni: sit þú mér til hægri handar, þar til eg legg óvini þína til starar föta þér; viti því allt Ísraels hús fyrir víst, að Gud hefir gjört hann að Krist og Herra, þenna sama Jesúm, er þér krossfestuð; og að þessi sé meiningin í orðum Drottins, vottar það sem hér eptirfylgir: og eptir það sjáid þér mig ekki. Að sonnu sáu hann lærifveimarnir eptir hans uppreisnu, en ekki með sömu áhynd og áður; ekki í þjónsmíð, heldur svo

sem einn sigurvegara; eðfi svo sem þeir sáu hann í grasgárdinum, bundinn og fjotrðaðinn, heldur einhlunnun lifan, þar hann gæð inn að luttum dýrum til þeirra, Jóh. 20; eðfi svo sem einn þolvan á krosinum upphéingðann, Deut. 21, heldur upprifinn af dauðum, að dauðans þínu uppleystri. Allt þetta vottadi hans réttlæti og sakleysi, því það var ómög-
uligt, svo sem Þétur sagði, að hann kynni af dauðanum halðinn að verða, Post. gb. 2. En allrahelst meinar Drottinn hér sína himnasor, að þeir mundu hann eðfi sjá úr því, að hann gjordist fyrir þeim ósýniligur, og skýið tók hann burt frá þeirra augum, Post. gb. 1. Og er nú af þessu öllu réttlæti Drottins sannbevisað, fyrir vitnisburð h. Anda, sem sáam dög-
um þar eptir kóm yfir postulana með sýniligum Guds krapti, svo að þeir tungur töludu, Djofla útráfu, legðu hendur yfir sjáka og þeim batnadi, sögðu fyrir þvordna hluti, svo sem hann áður fyrirfagði og segir beriliga hér í gudspjallinu með þessum orðum: nær eð
sá sannleikfins Andi kénur, þá mun hann kénna yðar allann sannleik, því hann talar eðfi
af sjálfum sér, heldur hvað hann heyrði, það talar hann, og hvað eptirkomandi er, það
kúungjörir hann yður; hann sami mun og vefsama mig, því af mínu mun hann það taka
og kúungjvora yður. Hvað sýnist yður, br. m.? er eðfi þvilift að sannfæra heiminn um
réttlæti Drottins Jesú? og af þessu Jesú Krísti allrahelgasta réttlæti hángir vort réttlæti,
eg meina það ofs tilreiknad verður, því það er raunar hans réttlæti; og þar fyrir heyrir
ofs og svo til þetta embætti h. Anda eigi síður enn þeim, sem lifðu á postulanna dögum;
og byrjar ofs hér fyrst að athuga þau orð, er hann taladi til lærifveinanna skómmu síðar,
Jóh. 16: innan litils tíma munud þér eðfi sjá mig, og aptur innan litils tíma munud
þér sjá mig aptur, því eg fer til Fodursins; af hverjum orðum það andfært er, að Drott-
inni kallar sína þínu, sínu dauða, sína greftran og upprífu í þessum stad, sína burtfer til
Fodursins ásamt himnasorinni.

Nú er það öllum mönnum augljóft, að réttlæti syndugs manns er í því fölgid, að
Krístur er fyrir ofs dáiinn, upprifinn og til himna farinn; því segir og Páll, að hann sé
dáiinn fyrir vorar syndir, og upprifinn ofs til réttlætis, Róm. 4. En forgéfsins væri
hann dáiinn og upprifinn, væri hann eðfi til himna farinn og seztur til Kraptarins hægri
handar, til að lifja fyrir ofs, hvadan hann og hefir sendt ofs sinn Anda, sá eð trúna í
ofs verkar, fyrir hvorja maðurinn alleina verður réttlátur fyrir Gudi, Róm. 3. Allt þetta
kénur hann best sjálfur með sáam orðum, Lúc. 24, er hann sagði við lærifveinana undir
sína himnasor: svo er það skrifad og svo byrjadi Krístó að lifa og upprífa af dauðum á
þriðja degi, og predika láta í sínu nafni yðran og syndanna fyrirgefning hjá öllum þjóðum;
og kénur þessi partur embættis h. Anda mjög vel saman við hinn fyrra, þvíad í þekkingu
syndarinnar er yðranin fölgitt, en réttlætið í fyrirgefningu syndanna, og því vil eg taka
mér hin gleðiligu St. Páls orð í munni um þetta efni, er hann segir, Róm. 8: hver vill
ásaka Guds útvalða? Gud er sá sem réttlætir; hver er sá eð fordæmi? Krístur er sá sem
dáiinn er, já, enn frammar, upprifinn, hver einnig er á hægri hönd Gudi, sá einnig er meðal-
gángari fyrir ofs. Sé því mitt réttlæti eðfi betra enn niðlagsfát, Esa. 64. Guds heilagur
Andi hefir sannfært heiminn, sannfært logmálid, sannfært Djofulinn, já, sannfært mína
ángáða og sturlaða samvitstu, sem klagar mig um fjölda mína synða dagliga, hann hefir

sannfært þau, segi eg, um Jesú Krísti réttlæti, sem vorðid er mitt, því hann er Jóhóva vort réttlæti, Jer. 23, og bæði mér og öllum stórsyndurum af Gudi gefnum til réttlætis, til helgunar og eyllifrar endurlausnar, 1 Cor. 1. Hafi Adam forþenad með hinum fyrstu synd að verða útrekinn úr Paradís með sinu ránglæti, hafi hann lokad þennu aptur eptir sér og öllu sinu afkvæmi, hafi eg hans syndugur niðji fylgt honum eptir í ránglætinu, svo þar er ekkert nema fordæmanligt í mér, það eg hef af hinum fyrra Adam meðtekið, hvern Lúkas kallar Guds Son, Lúc. 3, en gjörði bæði sig og mig og allt sitt hysfi að Djöfulsins bernum fyrir yfirtroðsluna: þá sannaferir þó Guds góður Andi mig um það, að hinn eyllífi Guds Sonur, hinn annar Adam, sem er Drottinn af hinum, 1 Cor. 15, hver að hefir Davíðs lyfil, og upplýtur svo engium kaun aptur að láta, Opínb. 3, hann hefir bæði mér og öllum þeim upplöfð rífi himnanna, sem með ángri síns hjarta skrifa að fótum hans og segja: Fadir, eg hef syndgast í himininn og fyrir þér, eg em ei verður að kallast þinn Sonur, gjör mig svo sem einn af þínum leigumönnum, Lúc. 15. Hverjir eru minir óvinir? hvar eru minir áflagendur? það er logmálid, það er heimurinn, það er Djöfullinn, það er mín eigin samvitka; eg óttast þá ekki, þegar Drottinn er mér náðugur fyrir míns Endurlausnara réttlæti; þeir eru bódlar Gud, nær hann er reidur, en þeim sem í Jesú Krísto er við hann sáttur og kvíttur, geta þeir ekkert mein unnið; ekki logmálid, því hann er kominn logmálid upp að fylla, Matthy. 5; ekki heimurinn, því hann segist hafa heiminn sigráð, Jóh. 16; ekki Djöfullinn, þvíad höfðingi þessa heims er dæmdur, Jóh. 14; ekki mín samvitka, því Jóhannes segir: ef yðar hjarta fordæmir yður, þá er þó Gud meiri yðar hjarta, 1 Jóh. 3; og Pétur segir um skírningu, að hún sé sáttmáli góðrar samvitku, 1 Pét. 3; þótt eg hafi hann yfirtroðid, þá veit eg þó að blóð er útrunnið í skírnarsjónum, sem mig óverðugann þræl hefir elskað meir enn sjálfan sig. Jesús er bæði Gud og maður, Guds eingetinn Sonur og þó Davíðs sonur, Matthy. 1; þar sé eg Gud hefir straffað á Gudi minar syndir, og þann mann og minn bróður eptir höldum, í hvorjum að býr öll fylling Guðdómsins líkhamliga, Kol. 2, hefir hann, að afstefadri minni endurlausn, sett sér til hægri handar; þar fyrir getur hann ekki straffað hans réttlæti á mér, hvers ránglæti hann straffaði á honum, þegar hann gjörðist bólsan fyrir minar syndir, Gal. 3, sem eyllífa bólsan forþenad hefði. Gud hefir aldrei unnið meira frægðarverk, heldur enn þá hann leysti oss synduga orma úr eyllífu þámi. Þórum sinnum hefir hann átt að skipta við það sem ekkert var, svo sem þegar hann gjörði himin og jörð af einu efni, Gén. 1; edur við sképnur sínar, svo sem þegar hann lét jólinu standa fyrir, Jóh. 10, klauf háfið í sundur, Eród. 14, sendi plágur yfir Egyptaland, og annað þvillft; en í vorri endurlausn átti hann að bíta við sjálfan sig og sitt réttlæti, hverju eigi má raska; því er eg þess fullöruggur, að hann lætur ekki svöðdan stórvirki til ónýtis verða á þeim, sem treysta á forþenustu hans eingetins Sonar, þótt að syndugir séu, þvíad synduga og ekki réttláta er hann kominn að kalla til yðranar, Matt. 9. Svad skulum vér þá hértí segja, segir Páll, Róm. 6; skulum vér dvelja í syndunum, svo að náðin yfirgnæfi? fjærri sé því. Drottinn segir hér í guðspjallinu, að heilagur Andi muni sannafera heiminn um dóminn, af því að höfðingi þessa heims sé dæmdur. Hver að sé þessi höfðingi er auðvitað, það er Satan, hver hinn sami

kallast Djöflahöfðingi, Matth. 12; en þar fyrir kallast hann svo, að heimurinn liggur í himna vonda, 1 Jóh. 5, en hann er alls ills höfundur; honum þjónar mikill herskari í heiminum, allrahelst manneskjan, með afskiljanligum syndum og glæpum, svo að hann er mektugur í börnum vantrúarinnar, segir Páll, Eph. 2, það er í heimsins börnum; hann er dæmdur; tónn fyrir tónn, anga fyrir anga, segir logmálid, Levit. 24. Satan var öll orðsof í því að Kristur var beyddur, kvalinn, húðstrýktur og mátti helvitis píslir þola, er syndin hafði tilunnid; þar fyrir er hann dæmdur til mörkranna hlefsja eyllisliga í helviti, 2 Pét. 1; hann er dæmdur, það er sigradur og útrekinn; svo segir Drottinn hjá Jóh. 12, undir sína þínu: nú er dómur heimsins, nú mun höfðingi þessa heims verða útsnaradur. Það er alskunugt, hverfu að Satan drottinadi í veröldinni áður enn Jesús kom í heiminn, já, áður enn hann sigraði Djöfulinn á krossinum, hverfu að öll lönd voru full af hinmi verstu afgudabýrkun, og sjálfri Guds þjónustu á meðal Ísraels barna hafði hann svo spilt, að þegar hann, sem logmálid hefði útgéfið, kom í heiminn, hann þekkti ekki Guds logmál hjá sínu fólki; þar yfir klagar hann, Marc. 7, segjandi eptir Esaja: þeir dýrka mig forgæfins, er þeir kenna þann lærðóm sem eru manna setningar, því þér gangið fram hjá Guds bod-ordum, og halðið manna setningar; þvott bifara og kera, og margt annað þvílíkt gjörð þér. En þegar Guds Andi var úthelltur yfir allt hold, svo sem Jóel hafði fyrir spáð, Jóel 2, þá urðu hér á snögg umskipti, svo sem Lúkas skrifar í Postulanna-gjörningum, 9; svo hefir nú Drottinn Jesús útrekið Djöfulinn úr sínu ríki með Guds fingri, Lúc. 11, sem er h. Andi, vordinn sjálfur höfund alls höfðingjadæmis, og hefir flett hinn sterka hervopnada öllum sínum herklæðum, á hver hann tresssti, Matth. 12, svo Djöfullinn hefir sjálfur nandugur borid vitni um hans almætti og Guddóms frapt; því lýsti hann meðal annara af munni stúlkunnar, sem rann eptir þeim Páli og hans ferumantum í marga daga, og hrópadi: þessir menn eru þjónar Guds hins hærsta, sem boda yður veg velferðarinnar, Post. gb. 16; þannig át Djöfullinn sjálfur ofan í sig allar gudlastanir sinna verkfæra; og þegar þeir flettu hinn Þeilagá og Réttláta sínum klæðum, og heingdu hann nakinn uppá tréð, þá hefir hann undir eins aflædt höfðingjadæmin og maktarvöldin, og þau opinberliga til skodunar framleidd, Cól. 2, hrósandi segri yfir þeim á krossinum. Og um þennan dóm, sem nú þannig er yfir Djöflinum genginn, sannfærði Guds h. Andi heiminn, ekki einasta þá ógudliku, sem máttu þrifa á lífu, heldur og alla þá, sem hann umsnéri til hlýðnis Kristó, og gjörði honum þjónustu-bundna, og það sama verkar hann enn nú í dag í Guds h. orði, þegar það er hreint og klárt, og með alvöru noðurri og rökfemi kennt og prédikad, því jafnvel þótt að Djöfullinn sé bundinn, þá latur hann þó ekki af að stjóta sínum orðum á Guds her. Þar fyrir, kristnir menn, fyrst að vor Konungur hefir svo mikinn sigur unnid á Djöflinum, og svo vegsamligan dóm yfir honum fengið, þá látum ofis ekki þá skomm henda, að vér yfirgefum Hertoga líffins en gaungum í lid með Fjandanum aptur, edur þjónum honum framvegis í syndinni og ógudliku athæfi, á móti samvitkunni; verum minnugir þess eids, er vér sórum hinum lifanda Gudi í skírninni, að vér játuðum honum og öllum hans stórmærkjum, en afsnituum Fjandanum og

öllum hans svikum og véllum. Efti hefir Guds Sonur þenna dýra figúr unnid fyrir sjálfan sig; þeirrar háleitu Guddómsins þrenningar óraðskanliga réttlæti var fullnægt fyrir hina fyrstu synd Djöfulsins, þegar hann var útsnaradur af himni; Gud tók rétt sinn af honum fyrir sjálfan sig í eyllifum kvölum; fyrir ös synduga orma og Guds óvini, er þessi frægi figúr unninn; sinnu lífi, sinnu bitru kvöl og danda hefir hin eyllifa Gjessta til þess kostad að fá herleidinguna að herfangi tekid, Eph. 4, og ös figurinni gefid; með þessu dýrmæta lausnargjalði hefir hann ös heil. Andá afrekad, til að kenna ös að þekja syndina, að þekja hid fanna réttlæti sem er af trúnni, og til að endurnýa vor hugskot, svo að vér getum, ef viljum, Gudi þjónad. Verum því eigi svo óþakklátir edur sjálfum ös vordir, að vér slökjum h. Andá, 1 Thes. 5, með vissvitandi gleþum og illgjörðum igégn vorum Frelsara, sem ös hefir svo dýru verbi kreypta, og þar hann hefir úthellt honum í vor hjörtu fyrst í skirninni, síðan dagliga nálægt í sinn h. orði, ef vér forsmáum það efi, þá segjum efi að það sé ös ómöguligt Gudi að þóknast, 1 Cor. 3, því hann kann alla hluti frammar að gjöra, enn vér kunnum að hugsa edur mæla, þar sem hann finnur góðan vilja. Það er slægt Djöfulsins, að hann breittir víð ös eins og þeir, sem Móses gjörði frá sér inn í Kanansland, þeir sögðu illa af landinu, Núm. 13; svo breittir og Satan, hvar sem hann hefir vanid holdid á sínar kræsingar, það eru skammir og lestir, að hann kallar það ómöguligt Gudi að þóknast, þar hann sé einn strángur herra, sem að uppfæri þar hann efi sáði, Luc. 19. Það lögur þú, Satan, því fyrir utan það að allt hvað vér gjörum er efi utan hálfverk, sem Postulinn vottar; 1 Cor. 13, og verður það svo af Gudi þegid, þá styrkir Andinn vorn vanmátt, segir Páll, Róm. 8, og hann bregðst aldrei þessum, sem biðja um hans aðstod, og allt hvað vér gjörum gott, ef svo má nokkurt heita, af því vér gjörum, það er hans verk í ös; hann verkar það, að Guds bodord eru eigi þung, 1 Jóh. 5; hvar fyrir? Þviad elsta Guds er úthellt í vorum hjörtum fyrir h. Andá, sem ös er gefinn, Róm. 5, hann gjörir Kristi ok sætt, og hans býrði létta, Matth. 11; hvar fyrir? Þviad elskan til Jesúm yfirvinnur alla hluti, og það er eins og St. Páll segir: eg forsmái alla hluti fyrir hann, sem mig máttugan gjörir, Christum, Phil. 4. Í kristilígu lífurni er miklu meiri gleði og unadsemd, jafnvel í þessum heimi, heldur enn í allskyns fullsölu veraldarinnar; en ef vér eigi til þessa sinnum, þá veldur það því, að vani syndarinnar er allt ofríkur í ös vordinur; reynum til fyrst og tókum til að berjast kallmannliga, sjáum til hvert vér ei sinnum aðstod h. Andá, og þegar vér fyrir Guds náð höfum yfirunnid, hvað án alls efa stéður, ef vér leggjum nokkurn hug á vort mál, þá munum vér efi vilja umstípta þótt allur heimurinn í bodi væri, og kalla stríðid lítillsverdt hjá þeirri gleði, er vér sinnum í vináttu Guds og í góðri samvissu; en það má eigi undandraga, kristinn maður! Les efi að snúa um til Drottins, segir hinn gamli Sýrach, 5 Kap., og stjót því efi á frest dag frá begi. Gjörum ös viðskila ógudliga veröld þessa og hennar athæfi, strar sem Andinn kallar til vor af ópinberingar bófinni, segjandi: gángid út af henni mitt fólk, að þér verðid efi hluttakandi í hennar syndum, og meðtakid af hennar plágum, Opín. 18; og þetta lætur Gud á hverjum helgum begi Állgja fyrir vorum eyrum. Þegar Loth forðum daga tæði að gánga út af Sódóma, þá tók eingillinn í

hönd í hönum, og dró hann hálfvegis nándugan út þadan, svo að hann eðfi tindist í bálinu með öðrum, Gén. 19. O, hverfu opt tekur hinn náðugi Guð í hönd vora með krossinum, með eptirdæmunum, með hinum straungu lögmálsins hótunum, og dregur ofs náðuga út af vondri veröldu þessari, að vér eðfi fyrirferumst með henni! Eöth beiddi leysis að hann mætti búa í Þóar, sem var nálag Söðóma, Gén. 19; en hann tæfði þar eðfi lengi, hefir og eðfi þorad sökum þess hræðiliga straffs, er kom yfir hinar borgirnar. Gjør slíkt hið sama, barn Guðs, þegar þú ert einusinni fyrir Guðs náð útgenginn frá heiminum, sem er rétt ein Söðóma, þá stöðnæmst eðfi í nágrenninu, það er, kappkosta að deyða aldeilis hinar fornu girndir; ref út ambáttina; Gal. 4, það er syndumspillta náttúru með syni hennar, vöndum vana, að svo miklu leiti sem þér er möguligt; drep hinn gamla manninn, svo að Kristur megi í þér lifa, annars er hætt við, að þótt Þóar sé litil, þá kunni hún að verða að Söðóma fyrir nágrennis sakir, og þig megi aptur lánga til fjötkatlanna í Egyptalandi. Og hefi eg nú svo talad um þetta þrefalða embætti h. Andá, hvað eg bygg Guðs orði samhljóða vera, og undir því er falinn allur vor kristinnómur, sem er í fyrstu, að þeckja syndina til að ydrast, Jesú Kristi fullkomna réttlæti til þess að trúa að ofs verði hún fyrirgefün, og dóm Andstötans til þess að afneita hönum og öllu hans afhæfi; og hángir þetta svo hvert af öðru, að eðfert má annars missa, ef vor kristinnómur á fullkominn að vera. En þú, vor Guð! sem rifur ert af náð, kénu þú ofs að þeckja syndir vorar, og að ydrast þeirra af öllu hjarta, og nær þú reisir ofs á fatur aptur úr voru dupti og öflu, með trúnni á þinn eingétinn Son, þá gjør ofs hinar fyrri syndir svo leidar, að vér stuggum við þeim, svo sem annari óþekkt, en kénu ofs að lifa sparsamliga, guðræðiliga og réttferðugliga í heimi þessum, að vér mættum óstraffanligir finnast í tilkomu Jesú Kristi vors Frelsara, og af hönum innleiddir verða í hið fagnadarsæla Lambsins bráðkaup. Gef ofs þar til þinn h. Andá, náðugi Fadir! fyrir þann sama þinn eingétinn Son, Jesúm Christum, amen!

Fimta Sunnudag eptir Pásta.

Guðspjallid, Jóh. 16 Kap.

Og Jesús sagði til sinna lærifveina: sannliga, sannliga segi eg yður, hvørs þér biðjið Födurinn í mínu nafni, það mun hann gefa yður. Hingad til hafid þér einfklis beðid í mínu nafni; biðjið, þá munud þér meðtaka, svo að yðar sögnudur sé fullkomligur; þetta hefi eg talad í orðskvöidum til yðar; sá tími kénur, að eg tala eigi lengur í orðskvöidum til yðar, heldur mun eg kunnngjóra yður opinberliga af mínum Födur. A þeim degi munud þér og biðja í mínu nafni. Og eigi fegi eg yður, að eg muni biðja Födurinn fyrir yður, þvíad sjálfur Fadirinn elskar yður, af því þér elskid mig, og trúid það

ad eg sé af Gudi útgenginn. Eg em af Föðurnum útgenginn, og kominn í þennan heim; eg fyrirklæt og aptur þennan heim, og fer til Föðursins. Og hans lærifveinar segja þá til hans: sjá, nú talar þú berliga, og mælir einga orðskvidu: nú vitum vér, að þú veistfist alla hluti, og þú þarfst eigi að nokkur spyrji þig. Fyrir það trüum vér, að þú sért af Gudi útgenginn.

Erordium.

Drottinn Gud þinn er einn fortærandi eldur, sagði Móses forðum boga við Israels sonu, Deot. 4. Kvíða mætti einn aumur syndari fyrir, sem eðlert annað gjæti enn að forþéna dauðann, að koma fram fyrir svo dýrðarfullan, svo ógnarligan Gud, hvers reidi að brennur yfir þeim, sem hann hatar, allt til neðsta helvitis, Deot. 32. Hvernig mun eitt hálmstrá, ein vatnsbóla kenna að búa við svoðan einn fortærandi eld; þó fluturinn verður fram fyrir hann koma, því hver vill dýrðast fyrir hans auglit? Nú þótt að það vitantligt sé, að vorar syndir afskilji millum vors Guds og vor, Esa. 59, þá hrópaði þó Eðlie missunfembanna: komid til mín allir þér sem erfiðir og þunga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður, Matth. 11. Hvar fyrir þótt að Gud sé einn fortærandi eldur, sem Páll að orði kómst, Hebr. 12, þá megum vér jata það um oss satt að vera, er hann skrifar Gyðingum til í sama breffi og sama Kap.: þér erud komnir til fjallfins Zion, og borgar Guds lífanda, Jerúsalem hinnar himnefðu, og til margra þúsunda einglanna; af hverju verður sjáum hvað mikil of er veitt í Krísto Jesú, Drottni vorum, að vér sem fjærri vorum, hversu fædur að voru án Guds í heiminum, Eph. 4; vér erum fyrir hann vörðit Guds heimamenn, og vor borgaréttur er á himnum, svo sem Páll segir, Phil. 3. En með hverju móti fáum vér þá, saurugur manneskur, helst nærri komid þessum Guðdómfins dýrðarlíoma, sem að byr í því ljófi, sem enginn fær til komist? 1 Tim. 6; það stóður í hans h. orði og sakramentunum, en ekki sít í einni audmjúkti Krísts manns bæni, þar hinn vesæli talar við hinn votboga, hinn ísflausi við Dómarann, þrellinn við Herrann, einn syndugur ormur við himins og jafdar Skapara, svo sem þá maður við mann talar og einn vinur við annann, Erð. 33, hvar einn harmþrúnginn og sundurkraminn andi, þreingir sér í gegnum skjín með óumræðiligum andvörpunum, fram fyrir Guds tignarstól í himninum, og verður af honum bænþrúdur, svo að himnaríki líður ofríki, Matth. 11; og til þessa samtals býður oss nú hér í dag Eingill hins mikla ráðs, þar hann segir hér í guðspjallinu: sannliga segi eg yður, hvers þér bíðid Föðurinn í mínu nafni, það mun hann gefa yður. En hér er nokkur vandi á, br. m., sem er, að vér hegum svo bæninni, að vér séum vissir um bænþrúfuna, og fínum til hennar, (því hans fyrirheit bregðast aldrei). Og því vil eg nú tala nokkur þarum á þessu fundarkorni, hvernig bæninni eigi hátad að vera, og er sérdeilis í því tvent að athuga, sem er, 1) að hún sé heit og alvarlig, 2) að hún framkomi af trúndu hjarta. En hann, sem alla hluti kann frammar að veita, enn eg kann fyrir að mæla, hann styrki oss hér til með náð síns Anda, fyrir Jesúm Christum, amen!

Utlegginingin.

Þegar vér viljum offra Guði bænum vorum og þakfargjörðum, þá hugleidum fyrst allra, hversu skelfilíg hátign það er, sem vér komum fyrir, sem er Konungur konunganna og Drottinn drottanna, 1 Tim. 6, þá að er allrar veraldarinnar Dómari, Gen. 18, og í hvers augum að himnanna himnar eru ekki breinir, Jóh. 15. Svo langt er frá því, að nokkur saurugt megi nærri honum koma, þegar hann reidur er; en vér erum allir svo sem fá óhreini, segir Esajas 64 Kap., og jafnvel vort réttlæti er svo sem niðlags fat. Hvar helst sem að suertir þetta fjall, það skal dauða deya, þar skal eingin hend suerta það, annars skal það grýtaf edur í hel stotid verða, hvert helður það er maður edur kvífinði, sagði Drottinn forðum við Mósen, undir það hann útgaf sitt h. lögmal á fjallinu Sinai, Erð. 14; svo hræðiligt, svo ógnarligt er hans tignarveldi, þegar hann vill það sýna. Nú vilj-

um vér segja, að hann sé blíðfáður fyrir Sonarins forþénuftu, sem satt er; en þess er að gjæta, br. m., að þeim einum mun hann blíðliga taka, sem fyrir Krífti blóð framfoma; en þeim einum mun Krífti blóð og hans forþénufta þar til gagna, sem þennar leita með ángæðu og fundurknofoðu hjarta. Lát þér því til huga foma, fundugur maður, þegar þú fellur fram fyrir Guð í þínum þenastab, hvíltur háfti það sé að foma nærri þessum þrennanda elði, nema þú áður svo tilreiddur sért, að þú fái hann flóktan með tárnum þíns hjarta. Þegar þú hefir nú ihugað hvíltur að Guð sé, og hverfu reidur fundfamlígu athæfi, þá athuga hvíltur að ert fjálfur þú, mold og afka, svo sem Abrahám sagði, Gén. 18, gétum og fæddur í fundinni, Ps. 51, og af náttúrunni til reidinnar barn, Eph. 2; að sonum endurfæddur í flírninni fyrir Krífti blóð, og Guðs vinur kallatur. En hverfu óft hefir þú nú rofíð þínn flírnarsáttmála, og efi lofíð þín færi þínum allra Þærsta? þú hefir veríð þínum til að gjöra allt það, sem hann hefir þannad, og næsta tregur til að framfoma það hann bóbíð hefir, og háft Guðs náð veríð nokkud gott með þér, þá hefir það þó af þínni hendi veríð ófullfomíð, og gétur einganvegin flabíft í hans anglíti, sem er fullfomíum og heilagur; svo lángt er frá því, að það megi samþjóða því ílla sem þú gjórt hefir, eður afplána það, því þú gjórdí þó efiert annað enn það þú áttir að gjöra, Rúc. 17, og er þó vel ef það svo er, þegar þú hefir hvað bestur veríð; en reífta nú upp með fjálfum þér, allt yðjuleysi í Guðs víngarði, alla hégómahánka, ell ónýttu orð, fyrir utan flórglæpína, ógublígan veríknad, orð og hugfauir; og þótt að Guðs reíði og hans dómur sé ennítt efi fellður yfir þínar víðurftýggílgar og fláfjafullar athafnir, þá er hann efi þér lífur, þótt hann fjái það og þegi, Ps. 50, heldur er það annaðhvært að hann með þolímabí flínni víll draga þig til yðranar, Róm. 2, ellegar og að hann lætur þig vara til flórífférutímans, þar til þú áfamt þínu íllgreífnu verður upphöggrínn og í eld flastatur, Matth. 13, til að gjalda honum þar, með eylífum píflum, það sem þú efi vílðir láta honum hér í náðinni, með ángrí þíns hjarta og afláti vónðra verfa, ámeðan þar fagdíft enn þá í dag, Ebr. 3. Ver nú allt þetta samán víð hans guðbónílgar hátígn, nær þú víllt bíðjást fyrir, hverfu hann er volbugur en þú vesáll, hann heilagur, en þú allur í fund, hann hreínn, en þú hefir faurugar varir; og þegar þú þetta gjórir með athýgli nokkurri, þá er líflígt að þér muni heldur enn efi renna í flap víð fjálfan þig, að þú fundugur órmur hefir svo móðgab hann, á hvers fótflór þú líggur, og valb hefir til að spyrna þér með lífi og fálu ofan í eylífan eld, Matth. 10. Og framar þessu, þá hugleíð hans gjóftu víð þig framfomna, því að þú óttast alleína hans maft og velbí, það er þræls ótti þínn er fjáflvel flóflarnir háfa og flélfast þar af, Jac. 2; en þótt hann sé efi ónýtur maftínn, sem alltíð á apturfvæmt til Guðs, ef hann yðrast, og er í því ellu betur varíð enn flóflunum, þá er hann þó efi einhlýtur til fálhýflpar, því menn eiga efi eíngís að óttast Guð, heldur að elífa hann eínnígg, og fémur óttínn helíft af íhugan hans máttar og réttlætis, en elífan af tilflínníngu hans gjóftu. Víljir þú því auðmýftja þig fyrir honum út af hjarta í þénnínní, þá lát þér í hug foma, hvíltur þú varíft, þegar þér var flastab ínn í þeimínn svo sem vóru hræi, í andlígan máta daubum í upprúna fundinni, og hvernígg hann hefir þig með vatní og anda endurgetíð í flírnínní, Jóh. 3, til eínnar

lífandi vonar, 1 Pét. 1, og gjört þar við þig sáttmála góðrar samvitsku, 1 Pét. 3; eg vil eigi fá mér það til orða, hverfu að hann góður er, og að hans mistunsemi varir eyðiliga, Ps. 118; og ekki einasta fæðir allar lífandi sképur, Ps. 145, heldur og manninn, hvort ed af sjálfum sér til, er hinn allra verstí og óþaklátafi af öllum Guds handaverkum, sem hann er yfir skipadur. Og þótt að vér allt þetta heimtum af honum, svo sem með sjálfshyldu, og meglum þegar nokkud kann að bresta, þá minnst hann ekki á vorar illgjörðir, ekki á þá glæpina, sem að hans eingétinn Son kvalid hafði, heldur á sína miklu mistunsemi, sem verid hefir í frá upphafi, Ps. 25, og aliturf forþéunstu Sonarins, hverja syndarinn þó margopt forsmáir, og sviptir ofs ekki í burtu midt í voru ógubligu athæfi, til þess að hann fái dregid ofs til yðranar, já, sparar margan þann, sem hefdi forþenad að eiga samfélag með Móre, Datam og Abíram, hverja jörðin svalg í sig lífandi, Róm. 16, af því þeir forsmáðu hans bódorð. Lát þessa óumræðiliga gjæfuf þíns Skapara, smelta þitt hjarta, nær þú kénar fram fyrir hann, að biðja þér fridar af honum, er þú svo stórkostliga hefir til reidi reitt, og dagliga móðgar, og haldt það fyrir víst, að þú munir eyndislaus fara, um hvað helst sem þú biður, nema þú fyrst af alvöru biðjir um kvittum syndanna; því hér um má eg segja það, sem hann sagði, er blindur var börinn og Jesús læknadi, Jóh. 9: eg veit að Gud bænheyrir ekki synduga, og meinti hann þar með: heidngja og ógubliga menn. En hvað skulum vér segja? þar er enginn kristinn svo heilagur, að hann sé ekki heidngjum verri, nema hann þiggi kvittum syndana af Gudi með sannti yðran, því hann veit veginn til líffins og gengur hann ekki, Lúc. 19. Drottinn hafði þann formála fyrir þeim hálfvísna, er þá báði heilbrygdi lífhamans af honum; þér eru þínar syndir fyrirgefnaar, Matth. 9; en miklu síður megum vér odlast lækning sálarinnar, nema vorar syndir verði í burtuteknar; og þessar huggremmingar ættu nú að bleyta vor hjörtu fyrir Gudi, þegar vér offrum honum vorum bænum, svo að ekki hendi ofs það, sem David biður hinum ógubliga, Ps. 109: að hans bæn verði að synd; hvað þó án esa skéður, nær vorar bænir eru eigi nema flapur munnsins, og ekki af rót hjartans. Eg vil eigi um það tala, hvaða þörf að syndarinn hefir á að biðja Gud; vitum vér ekki að allar vorar lífs og sálar heillir hánka alleina af hans mistunsemi? Hvað er maðurinn? ein vatnsbóla, ein gúfa, er fést um stundarsakir og hjadnar síðan, Jac. 4; en hve miklum hásta er þessi vatnsbóla, þessi reykur undirorpinn? þar er ekki svo vesal sképa í heiminum, að eigi kunni hún að vinna ofs mein, nema Gud sæi fyrir ráði voru; ein mýsluga kann að taka af ofs lífið; það vér etum og drectum kann að sálga ofs, ef til vills en hvað viljum vér þá tala um hina mektugu óvini sálma vorra, Djöfulinn, sem er einn af þessum smidur, heiminn, sem er hans eyrindorefi, og vort eigid holf, hvers girndir þú gáttu umni strida, 1 Pét. 2; hvernig kunnum vér þessum að verjast nema með bæninni? Vér sjáum það á hinum bænarlauðu, hverja Gud hefir yfirgefid í fráleitt sinni, og einffis svífast að gjöra Gudi ámóti, fleppandi taunnum við Andstötann, heiminn og sitt eigid holf, leyfandi því sínar girndir að rækja, Róm. 13, þar til þeir munu um síðir af því fladsemd, já, eyðilfa fyrirdæmning uppskera, Gal. 6; og því mundi Endurlausnarinn leggja svo ríft á við sína lærisveina um þenna hlut, hefdi hann eigi vitad, að þeir mættu ekki þess

án vera að biðja? vakid og biðjið, svo að þér fallid efi í freistni, Matth. 26; og aptur: vakid og biðjið, því þér vitið efi nær tíminn er, Marc. 13. Nú kann einhver að þeinkja: eg get efi yðrast syndanna, og efi ráfiliga eða heitt beðið, nema Guð gefi mér það, og verð eg það af honum með bæn að þiggja í fyrstu, en þá er eg syndugur, kaldur og harður, og í allánn máta illa fíkladur til að biðja Guð; allt kann þetta satt að vera, en seig mér, kristinn maður, getur þú yðrast þess er þú tilgjörir mönnum? víst getur þú, það sjá menn, jafnvel á mörgum stálf, að hann yðrast eptir, þegar hann er báinn að fremja glæpin; því skyldir þú þá efi láta þig ángra það, þú hefir Guði ámdti brotið, ef þú neuntir einhvern tíma að hugsa um framferdi þitt og Guðs réttlæti. Getur stórbrotamaðurinn beðið konúnglun um líf sitt? edur fá húngradi um mat? það geta báðir þeir, og það af alvöru, jafnvel með grátandi tárum; hvað mun því valda, að þú getur efi beðið hinn almáttuga Guð þannig? það gátu þó heidingjar, þeir tárudust fyrir sínum afgudum, þegar húngrur edur drepstott þristi þeim þar til; svo að Livius skrifar, að jafnvel þeirra höfðingskvinnur hafi sópað godahöfin með sínum hárlofum; með víðlífri atferð, þótt ólíku sé saman að jafna, svo sem þegar hin berynduga kraup að Jesú fótum, og þroði þær með tárnum sínum, og þerradi þær með hárlofunum, Lúc. 7. Nú er ofs kristnum mönnum í líflu öllu betur varid, þar vér höfum meðtekid heilagan Anda í skirninni; svo að eg þori að segja, að þar er enginn til vits og ára kominn, hvers hjarta að Guðs Andri hafi efi einhvern tíma, já, optliga suert og skorid með þekkingu syndanna, og síns eiginns óverðugleika; en hvað veldur því, að hér er efi meira af vordid hjá sumum? það að vér hirðum efi um, að fóstura andann með bæninni, miklu heldur floknum hann með ógudligum þaunfum, svo hann fær efi rátt í ofs, þeirra hluta vegna, sem honum eru svo gagnstædir, og hann hefir andstygd á, ágirnd, ófund, heipt, hatur, lofti, drambsemi, elskan til þessa fallvalta heims, og þvílíkir gestir, sem hann vill efi eiga samsæti með, en vér höfum einga víðleitni á að rýma út úr hjarta voru, hvað þó mörgum heidingja hefir tekist að miklu leiti. Efi var handrads höfðinginn umskorinn svo menn viti, og þó verkadi Guð aumýktina og trúna í hans hjarta, já, þvílíka trú, sem að Höfundur trúarinnar hafði efi fundid í Ísrael; en hvern vitnisburd hafði þessi maður af öldungum Gyðinga? það segir ofs Lúkas, Kap. 7: verður er hann þess (sögðu þeir), að þú veitir honum það, því hann elskar þjód vora, og hefir vora samfundu uppbyggð; efi var Cornelius skirður, þegar hans bænir og olmusugjörðir fligu upp fyrir Guð, Post. gb. 10. Sjá hér, hversu reidubúinn að Guð er til að hjálpa göðum vilja; lát vera að þín bæn sé köld í fyrstunni, meinar þú efi að Guð þekki, að mannsins þánkar eru vöndir í frá barndómi, Gen. 8; en lát hann sanna viljann hjá þér, sýn honum að þú hafir ástundun til að biðja, og vert þess fulloruggur að hann muni hjálpa þér með náð síns Anda. Heiðin var hin Rananíska, Matth. 15, samt þreytti hún með bæninni við Jesú; eigi hefir hún tekid það af sjálfri sér, en það orð stendur stöðugt, segir Postulian; 2 Tim. 3: Guð þekkir sína; hann þekkti hjartans girnd heimar og eptirlangan, og því hefir hann hjálpað henni til að stríða við sig; orvænt þér efi lítrar mistunar af honum, þar þú ert hans barn vordinn og Kristó ímplantadur í skirninni. Þú segir, eg vilbi gjarna af alvöru beðið geta; seig mér, hefir þú beðið Guð

um að hjálpa þér til að biðja? Þú segir: já, eg hefði beðið; en eg má spyrja, hvað-öpt? hvað marga daga? vífur? mánuði? ár? edur hverfu öpt á degi hefir þú beðið? hefir þú þreytt við Gud með bæninni? hefir þú kostað til þess öllum sálur og lífs freptum að biðja? vera má að svo sé; en eigi trúir eg því, að þú sért þá ekki bænheyrður, og finnur þú ekki til þess, þá er að vísu nokkurs ábótavant, af því sem þú átt til að leggja; þvíad ef hinn rángláti dómari, sem Jesús tekur dæmi af hjá Lúcam, Kap. 18, ef hann lét þó sigrafi af eðfunnar bæn til að gjöra henni rétt, þá gjör þú ekki. Födur mistumfendanna, 2. Cor. 1, þann órétt, það þú ætlir að hann sé harðáðigri, enn þessi gudlausí maður var. Minn timi er eun þá ekki kominn, en yðar timi er jafnan til reidu, sagði Lausnarinn, Jóh. 7. Maðurinn er nokkud grunysar til þess að stýgnast í undirbjúp Guds leyndarráðs, edur að þekja tíma og hentugleika, sem Fadirinn hefir í sinni hendi, Post. gb. 1. Þú segir: Drottinn bannadi sínum lærisveinum að biðja morgun orðum, eins og heidingjar, Matth. 6; það gjörði hann blesaður til að vorkynna þér og mér, því hann vissi að hjarta mannsins er frásnið Gudi, en fast á hegómann; en ekki misþóknast honum langar bænir, þær sem af trúndu hjarta framkoma; þess vegna var hann og hjálfur allar natúr á bænum, Lúc. 6; þar fyrir segir og Lúkas 18, að hann hafi framsett þessa eptirlíkingu um dómaraann til þess, að þeim byrjadi idugliga að biðja og ekki tömlátum að vera. Eg segi ekki heldur, að þú skulir svo mjög lengi í einni biðja, því illska mannligs hjarta þolir það ekki; en bið þá þess optar, og heitir það samt idugliga að biðja. Þú segir: eg fæ eigi við því gjört, að mér sljúga í hug margir annarligir þánkar nær eg bið; það er illt; bið Gud að taka slíkt frá þér, að ekki verði þín bæn að synd, því svöðdan er að vanhjelga hina bestu Guds þjónustu. En seig mér, þegar þú lifur húngur og þorsta, edur hefir þú brest á líkhamligum munum, getur þú þá ekki beðið svo, að þú ekki um annað hugsir? að vísu getur þú; en trú þú mér, að hið sama mundi verða, ef þú létir þig húngra og þyrsta eptir réttlætinn, Matth. 5, hvað þú munt bráðliga öðlast, ef þú af hjarta rannsakar hverfu stóran skort þú hafir á þeirri hrósan, sem fyrir Guðir gildi, Róm. 3; og hver sem að þessum veikleika er undirorpinn, honum vil eg ráða til að biðja heldur optar enn lengi í einni, því nokkud af slíka kann að orsakast af slapsmunum, sem ekki er svo hægt við að gjöra, jafnvel þótt Guds fraptur kúnni alla hluti að verka í þeirra breiðleika, sem hann af hjarta óttast; og enginn efi er á því, að sá sem elskar Gud umfram alla hluti, hann hefir yndi af því að tala við hann í sínum bænum, og þarf ekki stórum að þvinga náttúrana þar til, þegar hann hefir fyrst eignast elskuna á Gudi; og hann kann aldrei að vanta orsök til að biðja Gud; elskan minnir hann á sérhverni Guds velgjörning til þaðlætis, á sinn eigin vana mátt til að biðja um hjálp, á sínar syndir til að yðrast þeirra, og á Guds dásemdaryrkt honum til losgjörðar; svo að þótt ekki hafi hann langar bænagjördir, sem og kannsté eigi leysi sumra manna umsvif og annrifi, jafnvel þótt eitt ætti að vera naudsynligt, Lúc. 10, þá samt biður hann ósáttanliga, og er þolugur í bæninni eptir bði Postulans, Róm. 12, hver þegar hann íflæðir rétttrúadan mann Guds herftrúða, Eph. 6, þá gefur hann honum þessa yfirhöfn að endingu, segjandi: með allri bæn og fyrirbeidsla, biðjandi á hvörjum tíma í anda, og verandi árvafrir til þess sama með öllu þolgjafi. Og er ná

svo úttalad um það fyrra, er eg hét á að minnast; en það síðara eptirfylgir með sam-
ordum af að segja.

Efti þyrfti réttkristinn maður annað til þess að taka frá sálu sinni allan esa um
bænheyrsluna, heldur enn þessi blefsud orð, er vor Endurlausnari hér taladi til sinna læri-
sveina: hvers þér biðjið Tödurinn í minni nafni, það mun hann veita yður; en fyrir því
að Jesús taladi þetta til sinna ástvina, hverjum hann gaf hann vitnisbúrd, að Tadirinn
elstadi þá, af því þeir elstudu sig, Jóh. 16, þá kynni syndaranum, sem dagliga reitir Guð
til reidi, að sljúga í hug, að þetta blefsada fyrirheit náði ekki til sín, þvíad hann sé þess
överbúgur; en eg mun framvegis sýna, að það öllum þeim tilheyrir, er hans leita með
áungráðu hjarta, öllum þeim er hann biðja í anda og samuleika, Jóh. 4, öllum þeim, sem
eru staðfastir í bæninni, Róm. 12, svo sem eg nofud umtaladi í hinnum fyrra parti ræðu
minnar. Það kénir Jesús sjálfur of, er hann sagði í bæninni til síns himneska Töðurs
fyrir lærisveinumum: eg bið ekki einasta fyrir þeim, heldur og fyrir þeim, sem fyrir þeirra
orð munu á mig trúa, Jóh. 17. Guðs Sonur kom ekki í heiminum til þess að kalla rétt-
láta, heldur synduga til yðrunar, Matth. 9; því vill hann allar yðrandi manneskur bæn-
heyra, og hvað meira er, að þar er meiri gleði í himninum yfir einum syndara sem yðran
gjörir, heldur enn yfir níu og níutíu réttlátum, Lúc. 15. Efti hömludu syndirnar hör-
konunni, sem Tüdar vilðu grytt hafa, að fá þeirra kvittun hjá Guðs Syni forðum; er
hann sagði við hana: svo forðami eg þig eigi, far burt og syndga eigi frammar, Jóh. 8;
ekki bægdú syndirnar tollheimtumanninum frá, að gánga réttlátari heim aptur í sitt hús,
heldur em Phariseim, Lúc. 18; ekki leit Jesús til synda hinna annara tollheimtumann-
anna og bærýndugra, að hann ekki þarfyrir æti og drycki með þeim, Matth. 9; hvar fyrir?
af því þeir yðrudust syndanna; svo er það nú víst, að syndin getur ekki hindrad bænheyrsl-
una, þegar hún er játud fyrir yðranina, og afþvegin fyrir forþénustuna; því það orð blif-
ur æfintliga stöðugt: hvern þann sem til mín kénur, vil eg ekki frá mér reka, Jóh. 6.
Nú þótt að þessu sé svo varid, br. m., þá eigum vér að gjöta að, hvar um vér biðjum,
ef vér viljum að trúin sé bygd á hinum rétta grundvelli, og að vér ekki biðjum af Guði
þeirra hluta, sem annaðhvort í sjálfum sér eru óleyfiligir eður of, skadsamligir, svo að vér
ekki reyngjum sannsögli Guðs, þótt vér ekki bænheyrdir verðum, nær vér þánnig biðjum.
Það sem vér eigum um að biðja, er annaðhvort lífhamligt eður andligt. Um lífhamliga
hluti eigum vér með forordi að biðja, svo sem vér optliga heyrð höfum; það ber til þess,
að vér ekki vitum hvers vér eigum að biðja; vér megum og ekki alls þess biðja af lífham-
ligum hlutum sem höldi eður lífhamium heimtar; rétt er að biðja um heilsu og heilbrigði,
föt og fæði, vernd og varðveislu fyrir lífhamligum óvinnum vorum, lucku og framgáing í
voru erfidi, þvíad allt þetta á að skiljast undir dagligu brandi í Drottinnligri bæn; en
um allt þetta á með forordi að biðja, því jafnvel þótt að ekki sé það lagt til hinnar fjórðu
bænarinnar, þá stendur þar þó strax fyrir frammar; verði þinn vilji svo á jörðu sem á
himni; svo að ef hinum góða Guði, sem veit hvað of, er fyrir bestu, ef honum þóknaft
að vér skulum hafa nofurn brest á þessu, á heilsunni, á dagligri atvinnu, ef vér hljótum

örétt að líða og vera forsvarslausir í heiminum, þá eigum vér samt einganveginn að efast um Guds trúsfesti, því hann hefir án efa heyrt vorar bænir, þar ekkert hendir ofs án hans vilja, og komandi mun hann koma og efi tejsja, Hab. 2; og þetta á að vera grundvöllur trúar vorrar, þegar ámóti blæs; því ef vér viljum í því bænheyrdir verða, að hans vilji verði á ofs svo sem í öllu öðru, þá eigum vér efi að vantroysta því, að vér séum bænheyrdir, þótt ofs nokkud vanti; og það þess síður að varum vér án típtunar, hværrar allir eru hluttakandi vordnir, svo sem Páll segir, Hebr. 12, (hann meinar Guds vinir) þá hefdum vér orðsok til að efast um, hvort vér varum af honum elsfadir edur eigi; því hvern þann son sem hann elskar, þann agar þann. Páll segir em aptur, að vér varum aumastir allra manna, ef vér tryðum alleina á Kristum í þessu lífi, 1 Cor. 15; en eg vil því við bæta, að vér varum og allra manna heimskastir, ef vér elsfudum Gud alleina fyrir þessa heims velgeingni, eins og hann hafi efi þúfundsinnum betra tilbúid þeim sem hann elska, 1 Cor. 2. Þar er efi nema svíkræði á þeim hæðunum, sagði Jeremías við Júda, Kap. 3, talandi um sfúrgodahosin; og svo er því varid um velgeingni þessara tíma; þegar hún gengur sem hæfst, þá er hún áfundum eigi nema svif og prettir, hverja þó margur dári gjörir að sinum Gudi, edur að minnsta kosti þeir, sem gudhræddir þykjast vera, elska þinn fanna Gud alleina fyrir þá hluti, sem hann jafnvel gífur óvinum sínum, og verða þeim orsok til eyllifrar glotunar, sem það misbrúka; þarfyrir óttast eg, að þeir, sem alleina elska Gud fyrir slíka hluti, að þeir elski hann efi réttlīga, jafnvel þótt hann eigi fyrir allar sínar gáfur að elsku; eg veit og hvergi í Ritningunni bodid, að menn skuli bíðja um mikinn veralbar aub, edur metorb, og allra stízt um fall edur flis óvina sinna, er margur heiptæfur virðir þó meir enn stóra fessjódu, já, kostar öllu því hann á til að svála gæði sínu á þeim, hann hatar. Miklu heldur sé eg, að Gudi féll vel í gæð bæn Salómons, er hann beiddi hann um speki til að dæma fólkid með. Svo veit eg nú hverki leyft né bodid í Guds orði, að bíðja um þvilíft, og efi er það í hinni stuttu en þó fullkomnu bæn, sem Drottinn hefir ofs eptirlátid: gíf ofs í dag vort þagligt braub; það er hans atkræði, hvað Páll best útleggur, 1 Tim. 6: nær vér höfum sæði og klæði, þá verum ánægðir þar með. Miklu heldur sé eg hitt bodid, að menn eigi skuli vera hugsfúfir um hvað þeir skuli eta edur drekka, edur hverju vér skulum klæðast, þvíad vor himnefsur Fadir veit, að vér höfum alls þessa þorf, Matth. 6; já, að vér skulum leita fyrst Guds ríkis og hans réttlætis, þá muni ofs allt gott tilleggjast; því eigum vér að trúá, því Gud fann efi að ljúga, og girnast eigi framar; vilji Gud veita ofs meira, þá tókum það með þacklati, og hrífum svo, að vér séum rífir í góðum verkum eptir Postulans budi, 1 Tim. 6; og fá sem nú bíður Gud um tímanlīga muni, hann hafi þetta fyrir grundvöll trúar stinnar, og þeinki undir eins til þess, er Jakob strifar: þér girnist og þér hafid þó efi; þér ofundid og metist, og megnid þó efi að hreppa; þér stríðid og berjist, og hafid þó efi, af því þér bíðid efi; þér bíðid, og fáið þó efi, af því þér bíðid illa, til þess að þér hafid til að kosta uppá hvöarn munad, Jac. 4. Hvað hinum andligu gáfunum víðvætur, trúnni, voninni, þolinmæðinni, hjærleifanum og öðrum góðum bygðum, sem þar af spretta, þá eigum vér þeirra að bíðja án fororðs; hvar fyrir? þvíad þaraf má allan efa draga, að

þær eru Gudi þaknámiligar; það er vilji Guds, yðar helgan segir Páll, 1 Thess. 4; en vor helgun getur eðfi framkvæmst nema fyrir h. Anda; þarfyrrir hver sem vill heilagliga og fristiliga lifa, hann biðji Gud af öllu hjarta um sinn Anda, og trúi ordum Trefsfarans án allrar efasemi, er hann sagði: ef að þér, sem vondið erud, kunnið að gefa börnum yðar góðar gáfur, því mun eðfi Fadur minn himneskur gefa þeim heilagan Anda, er hann þar um biðja, Lúc. 11; hér um talar svo Jakob postuli, Kap. 1: en ef nokkur af yður þarf skynsendar við, þá biðji hann Gud, hver ed gefur öllum einlægliga, og telur eðfi eptir, og mun hönum gefið verða, en biðji hann í trúnni, efandi um eðfært. Hver er þessi skynsemi, er Jakob talar hér um? það er á þeim hlutum, er hann framan til í sama Kap. eggjar kristna menn á, segjandi meðal annara, v. 2: haldið það fyrir þíni mesta fögnud, br. m., þegar þér fallið í aðstílanligar freistingar; og þótt hann meini hér sérdeilis, út-vortis mótlætningar, þá verður þó Guds börnum hið mesta mótlæti að þeirra eigin holds og blóðs freistingum og tilteigingum; en guddómlega speki h. Anda skal til þess hafa að yfirvinna slíkt, og til að skynja hvíllt gagn að freistingin eptir sig leidir, nær hún er sigruð; en þá skynsemi er eðfi að finna hjá holdbligum manni, því hann skynjar eðfi það, sem Guds Anda er, segir Páll, 1 Cor. 2, og eigi verður hún fengin nema með bæn af Gudi; og er það nú án alls efa víst, að fá sem biður Gud um h. Anda þar til, hann getur eðfi hjá því sneiðt að verða bænheyrdur, því hann sem því lofad hefir er Jehóva, Mal. 3, og umbreitist eðfi, og eðfært hans ord mun á jörðu falla. Hvað veldur þá því, br. m., að þar finnst stórtur hjá allmörgum á slíkum ástgjöfum Andans? hvar er hin förna trú? elskan til Guds, kjerleikinn, þolinmæðin og aðrar kristiligar dygdir? menn verða svo lítt varir við þær í heiminum, svo að hætt er við að Mannsins Sonur muni eigi finna trú á jörðu, Lúc. 13, nær hann kemur hvað af hverju. En hvað mun því valda, b. G.? nema að menn eru svo almenniliga tómlátir í því, að biðja Gud um heilagan Anda, fá ed planti þessi himnesku alðini í afri vors hjarta. Svo sem það að guðhræðslan (það er hinn fanni kristindómur) er einn hlutur, sem er til allra hluta nýtsamligur, 1 Tim. 4, svo verður hún eðfi fengin nema með rétt-trúadri bæn af Gudi. Þetta djöslafyn verður eðfi útreið nema með föstum og bænum, sagði Drottinn, Matth. 17, um mein hins tunglsjúka, hvern hans lærifveinar gátu eðfi læfnað, sökum vantrúar sinnar; v. 20; og svo er því háttad um hvermóðfunnar djöful, er syndugir menn eru plágadur með, hann verður eðfi útreiðinn nema með bæn og andsarpan. Þú læst vel biðja Gud, en hve mikil alvara því fylgi, er af bænheyrslunni auðfæð, því eðfi eru Guds fyrirheit óngi vordin, segir Páll. Þhar-íhægnir vilbu hafa grótt Herrann, er hann sagði þeim sannleikann, Jóh. 8; en hverju opt segir hann þér satt í sínu h. ordi, um sína reiði, sitt réttlæti, sitt vandlæti yfir syndinni, og aptur um sína gjæfku, sína elsku og miskunsemi við þá, sem yðran gjöra; sjá til, að þú eðfi grýtir Krist Drottinn er þú tekur á móti öllu þessu með einu steinhjarta; edur hvernig vilt þú bænheyrdur verða, ef þú svo gjerir? Hvað veldur þessu, nema að menn rannsófa eðfi lifnað sinn, svo þeir megi yðrast, eðfi röttesta Guds ord í hjarta sínu, svo þeir megi trúa, og eðfi léppast við að lifa þar eptir svo menn fari ávört í þolinmæði,

og þó undrast menn að þeir ekki bænheyrdir verða, Jóh. 4. Jesús kom til hinnar Samarísku forðum daga við Jakobs brunn, og beiddi hana um að drekka, Jóh. 4; hann kénur ennú til sálar þinnar í dag, hann þyrstir eptir hennar velsæð, og gírnist að dryðjast af tárnum þíns hjarta, svo hann megi gefa þér lifandi vatn, að þig eigi þyrsti eylliflaga. Við Mósen að velta steininum af brunnum með hendi lögmaðlsins, og mun hófundur verða bráðliga fullt af vatni, og þig lánga eptir Drottni sem er þinna meina gráðari; betra er þér að ormur samvitfunnar stingi sálu þína hér í náðinni, svo hún vakni við og fái litid uppá hann, sem fyrirminnabur var í eyrorminum, er Móses heingdi uppá tréð, þeim til læfningar, sem af eiturormunum bitnir voru, Róm. 21, heldur enn að himn eyllifl ormur kvelli þig, sá ed aldrei deyr, og sá eldurinn þini þig, sem aldrei sloðnar um aldir alba, Esa. 66. Gæt þessa, barn Guds, og hreinsa hjarta þitt af dauðligum verkum með sannri yðran, ef þú villt bænheyrður verða, því nema þú leitist hér við af öllu hjarta, þá hefir þú eðfært fyrirheit um bænheyrsluna í andligum esnum; sem þú funnir að styrkja trú þína við, verður svo bæninn forgæfins, því án trúarinnar er ómöguligt Guði að þófnast, Ebr. 11; og hér sjáum vér orsökina hvar fyrir menn ekki um andliga hluti bænheyrdir verða. Þar fyrir, nær þú kénur í Guds hús, edur hvern annann bænastad, til að fára Guði þitt offur, þá sjá til að þú flýttir eigi þangad með þér noðurt það, sem Guði mislikar; syndlaus gétur þú eigi framfomid, og það er þar fyrir að þú kénur til Guds, að þú ert syndugur, en lát eðfært gróm illskunnar drottna í þínu hjarta; ránsfata þau innstu fílsni þinnar samvitfku, hvert þar eingin girnd, einginn syndsamligur afsetningur, og einginn sá gæstur sé, sem þ. Andi ekki vilji búa við, og funnir þú noðurn, þá ref Djöfulinn frá þér með reidisyip, svo að þú Guds vinur verdir. Og nær þú svo gjörir, mátt þú vera fulltrúa um orð Drottins, er hann sagði, Matth. 21: hvað helst sem þér umbiðjst, ef þér trúid, þá skulud þér það oðlast; og er það mála sannast, br. m., að þetta eru litil fyrirheit, að hafa svoddan frelsi hjá hönum, sem öllum hlutum stjórnað bæði á himni og jörðu; en svo sem það er mikid, svo skal og mikid til þess vinna; himininn er hærri enn svo, að þar sé svo andstöðid uppi hann; Guðs Jerúsalem er rambygdari enn svo, og hennar port þreyngri enn að einu veraldar afni, fkyssjatur af girndum og sorgum þessa heims, gæti brotist þar inn; og því er það óskarad er Eyrach gefur, Kap. 18 segjandi: áður enn þú biðst fyrir, þá tilbú þitt hugskot, að ekki sért þú eins og sá maður sem freistar Drottins; og það með því móti sem nú strar sagði eg, því svo sem Gud gefur einlægliga, svo vill hann og beðinn vera af einlægum hjarta. Edur segid mér í Guds nafni, segid mér? hvað er það, að menn biðja Gud að taka frá sér hinar vöndu girndir, ofund, drambsemi, ágirni, reidi, heiptækni, en vera kannté hjartad fullt fram fyrir hann af öllu þessu? Það er að gabba Gud, og rétt að freista Drottins svo sem Eyrach segir; aldrei hefir Gud heitid þvillfku skapi neiumi bænheyrslu, þar er ekki við að dyljast. Þáll skipar ofz að biðjast fyrir í öllum stöðum, upphesjandi heilagar hendur án reldi og efasemi, 1 Tim. 2; Postulinn fráskilur það tvennt, sem hann vissi að mest hindrar bæningu, sem er reidina og vantrúna; og er sjálfjagt um reidina, því það er vor gamall skilmáli við Gud, sem á hverjum degi endurnýast, að Gud fyrirgefzi ofz vorar skuldir, eins og vér fyrirgefum vor-

um skuldnautum, og vil eg ráða hinum hefnigruga, að hann albrei lesi Drottinnlaga bæn, á meðan hann er þannig skapi fariinn, því enginn af öllum hans bænum mun verða heyrð, nema sú eina, og hans syndir með svobdan móti eðli að eyllifu fyrirgefna. Vör bidjum Guð fyrir allan þann órétt, sem hans eingetins Sonur saklaus þolði, að hann eðli vilji minnast vors rángletis, en vér látum ofs albrei úr minni falla það litilræði, sem vor bróðir ofs tilgjörði; er eðli þetta að heimta af sínum samlagshjón það, sem miklu minna er, en Drottinn hafði ofs uppgæfið, Matth. 18; hvílikt rángleti er þetta? Því er einfætt fyrir þann, sem vill þiggja bæn sína af Guði, að hreinsa vel hjarta sitt af slíku; því ef vér eigum að bjóða fyrir óvinum vorum, Matth. 5, undir eins og vér bidjum fyrir sjálfum oss, ef vér viljum kallast börn vors Föðurs sem á hinnum er, þá er lifast að vér munum eðli eiga að ala hatur til þeirra í hjarta voru; og er þeim best sem hattu er við slíku, að hann snúi þessu hatri á sjálfan sig og metnad sínum, það hann syndugur ormur dýrfist að koma fram fyrir hið hræðiliga tignarveldi hins lifandi Guðs með þvílíku skapi. Að sonur er efasemur til mikillar hindrunar í bæninni, en þó er lifligt, að hinn góði Guð vorkynni henni meir og hjálpi henni, sérdeilis ef hún fráfémur af hugleidingu vors óverðngleika, því honum er vor vanmáttur kunnur; eðli rak Drottinn frá sér föður hins tingsljúka er sagði: eg trúi, Herra! en hjálpa þú vantrú minni, Marc. 9; eðli læriseinana er þeir báðu: ank þú oss trúna, Lúc. 17; eðli konungs-manninn, þótt hann ávitadi hann um vantrúna, Jóh. 4. Ein veit trú, hún er þó trú, en hann vill eðli bráðan reyr í sundurbjótta, né littlogandi hörkveif útsloefa, Esa. 42. Eyo heyrir nú þetta, br. m., og látir yður mál mitt í eyrum loda. En þú, fyrir hvern að allar vorar bænir eru já og amen, Herra Jesú Kríste! bið þú þinn himneska Föður fyrir oss, að vor trúa þroti eðli, Lúc. 22, og veit oss eptir afstafna baráttu þessa heims, að eðlast verblaun vorrar trúar, 1. Pét. 1! Þér með Föðrum og h. Andu sé lof, þris, heidur og þakargjörð, nú hédan í frá og um alla eyllifð, amen!

Uppstigningar Dag.

Guðspjallid, Marc. 16 Kap.

En seinast er þeir ellefu sátu til bords, opinberadi hann sig, og ávitadi þeirra vantrú; og hjartans harduð, það þeir hefðu eigi trúad þeim, sem hann hefðu sed upprifinn. Og hann sagði til þeirra: farid út um allan heiminn, og þræðifid Evangelium allri sképnu. Hvör hann trúir og verður skirðir, skal hólpin verða; en hvör eigi trúir, sá skal forðæmdur verða. En teiknin, er þeim munu fylgja er trúa, eru þessi: í mínu nafni skulu þeir Djöfla útreka, nhar tungur tala, höggorma upptaka, og ef þeir drecka nokkud bannvænligt, þá skal það þeim eðli granda yfir sjúka munu þeir hendur leggja, og þá mun þeim batna. Og eptir það, að Drottinn Jesús hafði talad við þá, varð hann uppnúminn til himins, og situr til Guðs hægri

handar. En þeir gengu út, og prédikadu allstadar, Drottnei samverkanda, og orðid styrkjanda, með eptirfylgjandi teiknum.

Erordium.

Það er réttvíst hjá Drottnei, segir Páll, 2 Thess. 1, að endurgjalda þvingunina þeim sem yður þvinga, en yður sem þvingaðir eruð, endurnæring meður ofs í opinberan Drottins vors Jesú Krísti af himnum með hans mektugum einglum. En ef það er réttvíst hjá Gudi að endurgjalda ofs þannig sem þó til einkis unnid þesum, nema fyrir hans forþénastu, sem hefir eróðað í vorum syndum, Esa. 43, hversu var það þá málsligt og réttvíst, að Krístur inngengi í sína dýrd eptir það hann hafði líðid það, sem vér með vorum syndum höfum forþénad? Ef þér elskuðu mig, þá munduð þér gleðjast af því, að eg segi yður það: eg fer til Joduríns, segir Drottinn, Jóh. 14. Vér höfum heyrt, br. m.! á fyrirfarandi háttum og helgum dögum, hversu Drottinn var í sátækt alinn, Lúc. 2; að hann var landsflótta fyrir ofríki Heródes, Matth. 2; að hann var lastaður þá hann gótt gjörði, Matth. 12, ossóttur, þá hann taladi sannleikann, Jóh. 8; hvernig hann var bundinn, húðstrýktur, þornum krýndur, hrakinn út af Jerúsalem berandi sinn kross, og að síðustu á gálgann uppfestur svo sem annar illræðismadur, og midt í þesum bitru píslum hæddur, og með galli og edifi brýðjadar, og öll þessi hegning lá á þönum til þess að vér þesum freðinnr, Esa. 53. Þ, hversu þyrjadi ofs þá að fagna og gleðum að vera, þar vér heyrum í dag, að hann er inngenginn í sína dýrd, vordinn hinnum æðri, og sestur á hægri veg Gudi Föður; sérdeilis þar hann eðki einasta er í hæðinnar uppfigninn, Ps. 68, heldur og gáfur öðlast handa mönnunum, Eph. 4, hvers vér þesum notid, yfir hverja lífligt er að heims endirinn sé kominn, 1 Cor. 10; hverjum hann eðki síður enn nöckrum öðrum hefir búid braut til himnaríkis og eplifrar Guds barna sælu, með sinni himnafor. Og þar ofs verður nú slíkur sögnudur bódadur á þessari dýrlígu hátíð, þá látum ofs ganga nær Evangelíó, og af því hugleida: hina fírlígstu velgjörninga og áværti Drottins uppfigningar. Hjálpa ofs til þessa gudhræðslunnar epríndis, náðugi Fadir! með kapti þíns Ánda, fyrir Jesum Christum, amen!

Utlæggingin.

Þessir dýrmatu áværtir uppfigningarinnar vors Drottins, eru með tvönnu móti; aðrir koma mest þönum víð, en aðrir ofs alleina. - Svad víðvísur þeim fyrri, þá er það eðki mín meining að Drottinn Jesús hafi sjálfum sér nöckud forþénad með sinni kvol og annari þjáningu hér á jorðunni; ofs er hann fæddur, ofs er hann gefinn, segir Esajas, Kap. 9; fyrir ofs er hann bundinn, húðstrýktur og á krossinn negldur; hans eyrindi á jarðríki var eðki að afreka sjálfum sér nöckurt ágjæti, því hann kunnir eðki ágjætari að verða enn hann var í upphafi sinna vega, heldur að leyfa mannfynid úr eyllísum þrældómi. Þá vegsemd, er hann auglýsti í sinni dýrðarfullur himnafor, hana meðdeildi hann manndóminum strar sem hann var gétium í móðurlífi, þótt hann sýndi hana mjög sjaldan á sínum hævístardögum, svo hann yrði ofs aðöllu samlífur, að frátékinni syndinni. Því er hann þá með dýrd og heidri kórónadur? Ebr. 2; því það var ómöguligt að hann kynni af dauðanum halðinn að vera, Post. gb. 2. Þegar Gud blefsadur um aldir hafði aflótið hinn stóra þrekvirkir mannfynsins endurlausnar í voru holdi, þá var allt fullkomnad, þá þótnaðist Gudi að upphessa vort hold, er hans Sonur íflæddist, á sinn tiguarskól sér til hægri handar. Hversir eru þá áværtir þessir, er Krístur eptir manndóminum hefir öðlast í sinni himnafor? Það segir ofs Markus í Gudspjallinu, að hann hafi verid uppnúminn til himins og stíji til Guds hægri handar. Þetta er svo að skilja, börn mín, að Drottinn sé uppfarinn í þenna sýnílíga himin, er vér litum með augum vorum, jafnvel þótt hann eptir ólísfri ráðstöfun

Guds, sýnliga uppnúminn væri frá jörðunni allt þar til skýid tók hann frá augum lærisveinanna, Post. gb. 1; vor Lausnari er uppfariinn yfir alla himna, sem Páll skrifar, Eph. 4, það er í þann dýrðliga himin, hvar Guds dómræðiliga hátign ljómar, hverja enginn maður kann að sjá og lifa, Eróð. 33, því er hann efi í þenna sýnliga himin uppstiginn; hann er uppfariinn í þann himin, hvar hann uppfyllir alla hluti, sem Páll vottar, Eph. 1; en allir hlutir eru efi í hinum sýnliga himni; því skulum vér efi meina að hann sé við hann bundinn, jafnvel þótt hann uppfylli hann, svo sem allt annað. Hann er festur til Guds hægri handar sem hér stendur. Nú er Guds hægri hönd allstadar, því það er hans dýrd og hans almætti, það er hann sjálfur, sem efi er nema máttur og dýrd; en himnanna himnar taka hann efi, svo sem Salómon vottar, 1 Róm. 8. Nú fyrst Drottinn Jesús er upphafinn til Guds hægri handar, þá er hann efi svo í þenna sýnliga himin uppfariinn, að hann efi unðir eins sé allstadar; í þann himin hvar Gud bjó áður enn himninum var skapaður, þá er Kristur upphafinn; hverninn kann hann þá að vera innilúktur í þeim skapada himni? Í þann himin hvar Gud mun um aldur og eyllif stjórna, ráða og stjórna, þegar hinir skópudu himnar forganga, og hann hefir þá eins og annað fat saman brotið, Hebr. 1, í þann sama himin er Guds Sonur uppstiginn; því er það ósmátt að hugsa um þá tign sem Gud hefir sin eingetinn Son prýðdan með, að ætla að hinn skapadi himin sé alleina hans háseti. Vér skulum og efi það meina, að þótt svo kvedi að hér í Tertanum, að vor Frelsfari sitji til hægri handar Guds, að Gud hafi hendur, edur að hann sitji svo sem maður, að vér ei föllum í þá villu sem Páll ber uppá heidngjana, Róm. 1, að þeir hafi breitt dýrd óforgengiligs Guds í mynd forgengiligrar mannesfju; því jafnvel þótt Ritningin tali þannig ástundum, þá talar hún svo að manna plagsid; og þótt að Gud hafi sig í mannslíkan opinberað, svo sem Esaja 6, og í opinberunum Jóhannes og víðar, þá eru það ókvæði að hugsa, að hann svo í raun og sannleika sé, heldur er Gud einn Andi, svo sem Jóhannes vottar, 4 Kap. Hvernig viljum vér þá iminda ós nokkud hægri edur vinstri hjá honum, sem uppfyllir himin og jörð, og er allt í öllu ómælanligur, ósýnligur og óraunfælanligur; heldur er þetta sagt til að útmála þá tign, sem Guds eingetinn Sonur hlaut í uppstigninguinni eptir manndóminum; hin hægri hlið var hjá öllum þjóðum virðugligri á þeim dögum enn sú vinstri; þegar Bersabe gekk inn til Salómons konungs, fagnadi hann móður sinni, og setti hana á hægri veg sér, 1 Róm. 2, án efa þess vegna, að hann hefir viljast veita henni himn mesta heidur næst sjálfum sér; drottningin stendur þér á hægri hönd, segir David, Ps. 45, er hann kvedur um brúðkaup Kristi og hans unustu kristninnar. Svo er nú með þessu meint, að Frelsfariinn eptir manndóminum sé Gudi næstur að allri tign, mátt og velði; Gud Faðir og Guds Sonur eru jafnir eptir Guddóminum að allri tign, þeirra háseti, það er þeirra dýrd, hún er ein, því Faðirinn er í Syninum, og Sonurinn í Föðurnum, Jóh. 14. Því næst er Guds Sonur eptir manndóminum, er situr honum á hægri veg, sjálfum Gudi næstur, sjálfur sjálfum sér næstur; hann er sjálfum sér aðri og sjálfum sér lægri, því hann er bæði Gud og maður, og er þó hans manndómur öllum sköpnum aðri; því hverjum af einglunum hefir hann nokkurtíma sagt? sit þú mér til hægri handar, segir Páll, Ebr. 1; og þessa tign manndómiligrar náttúru Kristi útmálar.

hamn greiniliga með sögnum orðum, Eph. 1, segjandi: Gud Faðir hefir sett Christum á hægri hönd sér í himninum, langt fyrir ofan allan höfðingsstap, vald, mætt og herradæmi, og öll þau neðri sem neðrast, eðli einasta í þessari öld, heldur og í hinni sem verða mun. Svo er þá Drottinn Jesús sitjandi til Föðursins hægri handar, afslæddur öllum þeim eyndum og harmkvælum, er hann bar í voru holdi, vordinn konungur og kunningur að eyllifu, svo að í hans nafni skulu öllu kné sig beigja, bæði á himni og jörð og undir jörðum, Phil. 2; það er að hann lifir og ríkir að eyllifu; því það sem David kallar að sitja á hægri veg Guði, Ps. 110, það kallar Páll að rífa, segjandi, 1 Cor. 15: honum byrjar að rífa, þar til hann leggur alla óvini til skarar föta hans. Og er nú þetta sá ávortur og nytsemi, er Drottinn sjálfum tilheyrir, jafnvel þótt að ei séum vér heldur hlutlausir af henni, sem síðar mun sagt verða.

En hvað víðvísur þeim ávortum, sem ofs syndugum mönnum tilgangs og nytsemi spretta af Drottins himnafor, þá er hinn fyrsti, sending h. Andá; svo segir hann sjálfur: nema eg í burtu fari, þá kemur eðli sá Huggarinn til yðar, Jóh. 16. Þetta sitt fyrirheit efndi Drottinn á Hvítasunnudögum, svo sem alþunnugt er, og er það eðli litill velgjörningur, br. m., að hann sendi sinn h. Andá yfir sína postula; hann leiddi þá í allan samleiða, svo að þeir skildu leyndardóma Guds ríkis, að ofs yrðu þeir síðan opinberaðir; hann gjörði kraptaverkin fyrir þá, og styrkti þar með kristnibodid, svo að það hjálpræðid sem fyrst var bodað af Jesú Kristi, yrði og staðfest hjá þeirra eptirköndum, sem Páll vottar, Hebr. 2; hann kunnði þeim að forsjá alla hluti hjá Drottins krossi, og halda þá fyrir þrekk að vera til að ávinna Christum, ofs til eptirkömis, svo að þeir uppfylldu leifar Jesú Kristi písla á sínum lífhama, sem er hans kristni, Col. 1. Nú þó að þetta sé einn háleitur velgjörningur, að hann úthelsti sínum Andá svo rífluga yfir postulana, þá höfum vér eingu minna þegid, ef vér rétt aðgjætum. Þið mesta erfíði skal til þess hafa, að leggja grunðvöllinn undir eitt hús, svo var og að Kristi kyrkju; hinn fyrsta stein lagði Gud í þinn síns Sonar, þegar hinn dýrmati hyrningarsteininn var af uppbyggendum útkastadur, 1 Pét. 2; þar uppá bygðu postularnir og aðrir helgir menn, er vörðn lífi sínu og allri timanligri velferð sinni til þessárar byggingar. Þess gétur Páll, Eph. 2, segjandi: að vér séum byggdir uppá grunðvöll postulanna og spámannanna, þar Kristur er sjálfur hyrningarsteininn. Gjætið að þessu er eg segi, br. m., þess meira sem líður á bygginguna, þess minni þunga hefir það að bera sem ófárliga er lagt. Þótt vér eigum dagliga að þjá vörn eiginn lífhama fyrir Guds ríki, hvað er það hjá því, sem postular Guds og aðrir helgir menn urðu að líða ofs til eptirkömis; þeir báru hita og þunga dagsins, Matth. 20, meðan heitast var, meðan háðegi var kristinnar; vér erum um ellestu stundu kalladur; Gud úthelsti yfir þá sýnligum ástgjöfum Andans, til að styrkja kunninguna, til að styrkja þá, svo þeir gjæti óþóknunar þolad; þú hefir eðli minni ástgjöf þegid, kristinu maður. Þagnid eðli yfir því, sagði Jesús, að andarnir eru yður undirgefni, heldur hinu, að yðar neðri eru skrifad á himnum, Luc. 10; Bileam, Núm. 22, Saul, 1 Sam. 10, og Júdas, Matth. 10, höfðu og svöðdan gáfur um hrið, þarfyrr voru þeir þó eðli fullsælir. Sú var hinn aðsta gáfa Drottins, að hann gaf sínum þénurum að vera eitt með sér, eins og Faðirinn og hann

eru eitt, að hann varðveitti þá fyrir heiminum, þótt hann tæfi þá ekki burt úr heiminum, Jóh. 17; og þessa gáfu hefir hann þér og sendt, kristinn maður, ef þú vilt móti taka; hann hefir svo endurgætt þig í skirnar-lauginni með heilögum Anda, að þú gétur samsinnit hans orði; hann endurnýar þig dagliga með hinum sama Anda, (enma þú mótstandir hönum) svo þú gétur trúad á Gud, heyrt hans ord, tamid þitt hold, borid hans kross og elskad náúngann. Mér virðist Drottinn hafi sömu atferð við sín börn í sendingu heilags Anda ennú í dag, svo sem hann hafði við sína lærisveina, sem von er til, því Drottinn hét þeim því, þar hann segir hjá Jóh. 14: eg mun bjóða Tödurinn að hann sendi yður einu annann Duggara, að hann blífi hjá yður eðlislíga. Þegar hann kom til þeirra að lustum dyrum og opinberaðist þeim, þá blés hann á þá og sagði: meðtakid þér h. Anda, Jóh. 20. Ekki var þessi blástur heilagur Andi, heldur hefir hann báid í hönum, eins og í hinum mikla stormi á Hvítasunnunni, þó var mannligur veikleiki svo mikill hjá þeim, að þeir ekki trúðu fyrir fagnadar safir; já, þótt hann opinberaði sig fyrir þeim núsinnunum eptir upprifuna, þá trúðu þeir varla, svo að Matthæus segir, að þegar hann talaði við þá á sjallinu í Galilea, þá hafi sumir efast, Matth. 28; og undir hans uppstigningu voru þeir svo ófróðir í þessu, að þeir spurðu hann: hvert hann þá vildi upprétta Ísraels ríki, Post. gb. 1; en er hann hafði meðdeilt þeim að nýu heilagani Anda, og blestad þá, og þeir sáu hann til himins faranda, þá jókst þeim svo kraptur, að þeir gengu gladdir heim og þrifudur Gud, segir Lúkas, Post. gb. 2; en eptir 10 daga úthelti hann yfir þá hinum sama Anda með miklum undrunum og táknum, svo þeir esudust aldrei síðan. Svo fer maðurinn ennú að vara, þar til hann verður fullordinn eptir máta fullkomins albus Jesú Krísti, sem Páll aðfædur, Eph. 4; í skirninu meðtokum vér heilagann Anda; ekki er vatnið Andi, heldur býr hann í ordinu, hvert eð samlagast vatninu; hans gjætir ekki nífid í hjarta úngbarnsins, þó vita menn að hann býr þar, þviad slíkra er Guds ríki, segir Jesús, Lúc. 18. Þegar vér drögumst á legg, verður hann jafnan samfara ordinu, hjá þeim sem það lera, þótt ei þekki börnin Jesúm grant, heldur enn lærisveinarnir hér; þegar ofs aukast vitsmunir, og vér fáum eptirtekt nokkra, þá samverkar hann jafnan Guds orði. O, börn mín! er ekki þetta ein stór ástgjof h. Anda, að eitt úngmenninn lætur sér skiljast það, sem ei gátu skilið eður vildu skilja hinir vísu heimsþekkingar, Philó, Celsus, Phorphyrius, Lúci-anus, og aðrir miklu fleiri? og þótt það ekki skilji svo grant, þá temur Guds Andi svo mannliga skynsemi, og verkar svo í einfelðni barnsins, að það gefur sinn skilning fanginn undir hlýðni trúarinnar, 2 Cor. 10, svo því dugar til sálshjálpar. Er það ekki ein stór Guds gjof, að vér sem fæddumst reidinnar börn, Eph. 2, vér sjáum þó hvílíkan hjærleika Tadirinn hefir ofs gæfid, að vér megum Guds börn kallast? 1 Jóh. 3; hver kénir ofs það? mun ekki heilagur Andi, sá eð ber vitni vorum anda hérum? Róm. 8; er það ekki ein óumræðilig Guds gáfa, að þegar vér syndgumst, og höfum forbrotid vora arfleifð, jafnvel með stórglæpum, sem vorri sálu verða ástundum ofur þung byrði, að vér höfum þá talsmanninn á hinnum, manninn Jesúm Christum, hinn réttláta, 1 Jóh. 2, sem ofs sendir sinn h. Anda af sínum Tödur, til að straffa í ofs syndina svo vér yðrumst, til að

kenna ofs að hann sé forlífin fyrir allar veraldarinnar syndir svo vér trúum, til að endurnýða ofs í anda vors hugsfots, svo vér getum lifað nýjum lífnadi? Þegar tveir konungar sættast, þá seljast þeir gisla á, svo að vinátta þeirra skuli tryggvari vera, edur fá meiri tekur af þeim minna til þess að treysta sér hann; en Gud náði ofs fátíðar mannesfjur, hvað þurfti Gud að taka pant af ofs þrælunum, útlogunum, óbótamönnum? hvað þurfti hann ofs pant að setja? og þó hefir hann svo gjört; hann hefir tekið af ofs einn pant, sem er vort hold og blóð, og sett það á hægri veg sjálfum sér, ekki til þess að hann tryði ofs betur, því hann vissi að vér dagliga mundum njóta vor sveri, heldur að vér kynnum hönum þess betur að trúa. Enginn hefir um aldur sitt eigið hold hatad, heldur fóstur hann það og nærir, segir Páll um mann og konu, Eph. 5; fyrst Guds eingetúinn Sonur hefir gjört vort hold að sínu holdi, fyrst hann hefir trúlosað sér Kristnina svo sem abra brúdi, þá er það víst að hann elskar þá, sem eru hold af hans holdi og bein af hans beinum, er svo heitt elskadi ofs; að hann gaf sitt líf í dauðann fyrir sína vinni, Róm. 6. Hann mun ei forsmá sína brúdi, sem skipar fyrir mun St. Páls, syndugum mönnum að elska sínar eltakvinnur eins og Kristur söfudinn, Eph. 5, heldur láta drottninguna standa sér á hægri hönd ísfrydda hinu besta gulli, Ps. 45; og til frefari stadfestu hér, hefir hann, upphafinn á sinn tignarstól, sendt ofs einn pant af sinni hendi, það er heilagur Andi, sem er pantur vorrar arfleifðar, Eph. 1, hver og bíður fyrir ofs með óumræðiligum andvörpunum, segir Páll, Róm. 8; ó, hvílit er ástgjof þessi! hver vill skipta henni við læknisbókana? við tångumálin? við jarðteiknagjörðina? og sjáum vér af þessu, að Guds Sonur hefir eingu minna veitt ofs í sinni uppstigningu enn Postulunum; honum sé dýrð og pris að eyllifu, amen!

Sin ónnur nytsfemi sem vér höfum af Kristi uppstigningu, er sú, að hann situr til Fæðursins hægri handar og bíður fyrir ofs. Drottinn bað í gamla Testamentinu Abróni og hans sonum, að þeir skyldu blessa fólkid, Róm. 6; þeirra embætti var og að bjóða fyrir því. Lúkas skrifar, Kap. 24, að þessi var æðsti Kennimadur, (hvers fyrir-mind að var Aron í mörgum hlutum) að í því hann var að blessa þá, hafði hann verið numinn frá heim. Ó, einn gleðiligan viðskilnad! ó, eina elskuríka kveðju! ó, eina kveðningu blessan! þessi dýrmæta blessan liggur ennú í dag yfir hinum andliga Ísrael, þegar hann tilbíður Gud í anda og sanuleika, Jóh. 4, svo að hvers vér biðjum Fæðurinn í hans nafni, það vill hann gjöra, Jóh. 16. Drottinn stó upp af fjallinu Oliveti, Post. gb. 1, því hann hafði þá út til Bethania (segir Lúkas Kap. 24) er stóð á sama fjalli; frá þessu fjalli reid Drottinn síðast inn til Jerúsalem, að hann offraði sinni dýrmætu fóru síns lífhama, með hverri hann veröldina endurkeypti, fríðstillti Gud, en brant undir sig Djöfulinn og allann hans her, og tróð hann undir sína bárna fatur. Með þá semu fóru uppstigur hann hér, vordinn kvennimadur að eyllifu, Ebr. 7, ekki eptir flíðan Abrónis, heldur Melchisedechs, og birtist með heimi fyrir Guds angleti jafnaðarlíga, svo ópt sem einn ybrandi syndari viðþarf. Þessi getur St. Páll, Hebr. 9, segjandi: ei er Kristur inngenginn í það heilaga sem með höndum er gjört, hvert að er fyrirmyndan þess sannarlíga, heldur í sjálfan himininn til að birtast nú angleti Guds fyrir ofs; hann birtist nú Guds angleti, segir

Postulium, og var það nokru eptir hans upptígningu, teiknandi þar með, að þetta sé eitt sífellt offur, ólíkt því sem unigetur, Róm. 28, hverju Ísraels synir ástundum ræntir voru af sínum óvinum, 2 Krón. 36; en þetta kann enginn að hindra, enginn frá oss að taka, Djöfullinn með allri sinni makt fær því ekki spíllt svo lengi vér trúum á Guds Son. Nöfn Ísraels Sonu voru rituð á brjóstskjöld Arónis, Erób. 28, með hvern hann inngæf í það allrabelgasta, svo sem til eins minnisteknis fyrir Gudi. Minn Herra Jesús! þú eyllifir Ánnimadur! þú blefsadur þína elstuliga lærisveina með kinnimannligri blefsan, áður en þú inngæfst í himininn; þú barst þá ekki á þínu, heldur fyrir og í þínu brjósti til eyllifrar minningar fyrir þínum himneska Födur; já, ekki einasta þá, Herra! heldur og alla þá sem á þig síðan trúad hafa og trúa munu allt til enda veraldarinnar, þar þú ert einn kinnimadur freistadur á allan hátt lífa sem vér, þó án syndar, Ebr. 5, uppá það þú kunnir að samþínast vorum eyndum. O, hverfu er þessi Guds gjof æstilig! hvað má gleðilígra veitast einum syndara, sem ekkert hefir annað enn dauðann og helvítis þíslir forþenad, þegar hann á að mæta fyrir þeim hræðiliga dómi, hvar ed tebla er um hans eyllifu sálubjál, hvað má honum, segi eg, gleðilígra veitast enn það, að hann hefir dómaraun fyrir födur, og sinn bróður fyrir talsmann? hver vill láta sér þar hugfallast, hver vill mistreyfsta sök sinni; því vil eg áhytta þetta með Páls orðum: hver er sá ed forðannir? Kristur er sá sem dæinn er, já, hver ed upprifinn er, hver og situr á hægri hönd Gudi og bíður fyrir oss, Róm. 8. Hin þriðja gagnsemi er vér syndugir menn höfum af upptígningu vors Frelsara er sú, að hann þar með hefir afrekad og tilbúid oss eyllifa dýrðarvíst í himninum; svo segir Drottinn sjálfur hjá Jóhannem, Kap. 14: í mins Föðurs hafi eru margar verur, annars segda eg yður: eg fer burt og tilbý yður stad, en eg mun koma aptur og taka yður til mín sjálfs, að þér séu þar sem eg er; það er merkilegt að hann segir: að þér séu þar sem eg er; nú er það vitanligt, að hann er í Guds himin uppfarinn, og situr til Kraptarins hægri handar; það er að sonnu honum einum ætlad að sitja á hægri vegg Gudi, samt erum vér þess fullvísir, að hver og einn af oss hefir sína deild í Kristi lífhama, 1 Cor. 12; hvar fyrir þar sem mitt hold ríkir, þar kalla eg mig ríka, þar sem mitt höfuð drottinnar, þar drottinn eg sem er limur þess sama lífhama. Það er einn undrunarlígur hlutur, og ein stór dýpt andæfanna og Guds speki, að manneskjan gétin og fædd í syndinni, já, sú ed aldrei kann syndlaust að lífa hér í lífhamanum, já, margur sá ed veltir sér í endinni syndanna hinn mesta hluta æfi sinnar, hún skal þó, ef hún yðrast og trúir á Christum, verda einglunum jöfn, segir Postulium, þeim himnesku öndum, er sinn Skapara ekki hafa í þínu minnsta strygðann, og sjá hans auglit án afláts, Matth. 18; já, hvað meira er, að vér skulum samlíkir verda Kristi dýrðligum lífhama, Phil. 3, sem án efa ber langt af einglanna dýrð. Hverju satir þetta, br. m.? hver fær það skilið? Drottningin stendur þér til hægri handar, strýdd þínu besta gulli, segir David í brúðkaups vísumni, Ps. 45; Kristur eptir manndóminn situr á hægri vegg Gudi, það merkir að hann sé honum næstur að tign og heidri, en honum til hægri handar stendur og ekki situr brúðrin, Ps. 45, kristilígr fyrstja; svo miklu er hún dæðri sem von er til, og þó næst honum að tign og

heidri, svo að hér má sjá að mannesfjan í dýrdinni verður einglunum jöfnu að vísu. Svad atti kristinn maður um þetta að hugleida? mátti ekki hjartað bráðna af auðmykt svo sem annað var, nær hann þetta heyrir? mun honum ekki til hugar koma með Abraham það hann sé dýpt og aska, Gén. 18, og ekki þess verður, að sjá inn fyrir himnaríkis dyr, auk heldur að standa á hægri veg Guds Syni í hans dýrd. En hvar fyrir er syndugum jarðarleyr þvillkur sómi veittur? fyrir Drottins uppstigningu til himins, fyrir þá dýrnætni fórnina er hann hefir einnufinni innborið í það allrahelgasta. Br. m.! kellum vér ekki einu hlut svo mikils verðan sem hann kostað hefir? nú er Guds blóð, með hverju syndariun er endurfeyptur, Post. gb. 20, þess miklu ædra og kostaligra einglunum, sem hann hefir þeim ædra nafn, það er heidur og virðingu ódlast, sem Páll ávísar, Hebr. 1; en nú hefir hann ekki einglanna heldur Abrahams sæði uppá sig tekið, í því hefir hann líðið, í því er hann upprisinn, uppstigninn og seztur til hægri handar Gudi Föður; er þá að undra, börn mín, þótt hann gjori ofs einglunum jafna, þar hann hefir ofs með sínu eigin blóði endurleyst? Post. gb. 20, hverjum hann og gefur sitt hold og blóð til að eta og drekka, Jóh. 6, hvert nú situr á hægri veg Gudi í dýrdinni. Plaga ekki konungarnir að hefja áttinena sína til virðinga, alla þá sem í hlýðni við þá standa, og sjá ei gjarna aðrir séu þeim fremri? því mun ei Drottinn Jesús, hverjum allt vald er gefið bæði á himni og jörðu, Matth. 28, vera eins lyndur við ofs, sem erum límir hans líkhama, 1 Cor. 12, hverja hann flammast sín ekki bræður að kalla, Ebr. 2. Þannig hefir nú Guð upplöfið ofs himninum í síns Sonar uppstigningu, og gefið ofs að sitja ásamt með Kristó á honum, segir Páll, Eph. 2. D, hverfu eru allar heimans virðingar, audur og eptirlæti, hégómi að reikna hjá þessari tign, þessari sæln, þessum himneska féjð, og þó er mannesfjan svo dærlig, að hún tekur allt þetta fram fyrir þessa dýrðarvið með Gudi og hans útvaldum! Þar er í flestra manna náttúru nokkurskonar hugþyrði, ef eg má svo kalla, jafnvel þótt flestir hana vanbrúfi, það er að komast sem hæfst, og eru það sérdeilis tvö fjöll, sem menn eru að klyfrast uppá alla sína æfi, það er maktarinnar og vitskunnar; en þar eru svo fáir sem leitast við að komast uppá Zionsfjall, Ebr. 12, og ná þennustu hjá hinum alvalda Konungi, sem Guð hefir þar yfir sett, Ps. 2. Hverfu andhælis gengur þetta, br. m.! jafnvel fyrir þeim, sem eru kóngbörnir í skirninu? þeir taka ekki betur vara á tign sinni enu svo, að þeir selja hana fyrir glis veraldarinnar, eins og börn þau, er kaupa vilja það er þeim vænt um þýfir fyrir dýra dóma. D, hverfu vífari og valdugri munu þá hins eglísa Konungs fyrir og bræður verða í hans ríki, því þeir munu einglana dæma, segir Páll, 2 Cor. 6, það er djöflana, þeir munu Guð þekja svo sem þeir verða af hönum þekktir, og sjá hann og hans dýrd, ekki svo sem í speigli eður ráðgátu eins og hér, heldur anglti til angltis, 1 Cor. 12; og er þó hin minnsta þekking sem einn einfaldur Guds dýrkari hefir á Kristó hér í lífi, miklu vífari enn allt mannvit heimsspekinganna, því Páll segir, 1 Cor. 1: að Guð hafi gjört speki veraldar þessara að heimsku, og að heimsta Guds sé mönnum hyggjari, og veikleiki Guds, mönnum óflugri. Þegar makt heidinna manna gekk sem hæfst, og viðbómur Gyðinga stóð í blóma sínum að þeirra hyggju, þá voru hinir svo valdugir, og þessir svo vífir, að þeir heingdu Konung dýrðarinnar uppá gálgann, hverirtveggju sér til flámmar, og

sins höfðingja, Fjandans, rífi til niðurdreps, svo hann hefir aldrei víðrétt síðan. Þannig er mætt myrkranna og skynsemi holdfins, þau eru volæði hjá Guds barna veikleika, og heimiska hjá þeirra einfelðni í Guds augum, sem einn er vis og alleina völdugur, Róm. 16; og þótt nokkur væri einvalds Drottinn yfir öllum heimi þessum, og vissi alla náttúru hlutanna, hvað mundi það vera hjá þeirri dýrd, þeirri speki og þeirri sælu, sem hinn minsti í himnaríki er þrýddur með? Því ef hann er meiri enn Jóhannes Baptista, hvers lífi ei var af konu fæddur, Matth. 11, þá munu hinir ná skammt til þess, jafnvel í háðeigi mættar sinnar. Og hefi eg nú svo talað fyrir yður, br. m., um hina sérlegustu ávætti Drottins uppstigningar, hværrar hinn fyrsti heyrir honum sjálfum til, sem er, að hann er inngenginn í sína dýrd; og eignin vér að gleðjast þaraf, að hann er fariinn í burtu hédan, ef vér elskum hann svo sem hann sagði forðum við lærifveinana, sérdeilis þar vér erum ekki hlutlausir þessarar dýrðar; hann svo sem frumgétinn og eingétinn Sonur hins Hærsta, hefir tekið hinn mesta arf, má ofs ei nægja það ættleidingum, að vér erum samarfjar Krísti og erfingjar eyllis lífs? Róm. 8; má það ei duga ofs landráða-mönnum, að vér höfum arfsvon í ómælanligrar dýrðar eyllifri þyngd? 2 Cor. 4. Gud hefir gefið sínum Syni endimærk veraldarinnar til arfleifðar, Ps. 2, ekki svo fjöll og dali, jörð og skóga, vötn og fjó, og allt hvað þar inni byggir, svo sem hans elskuliga brúður, sem hann hefir útvalið af öllum þjóðum og tungumálum, áður enn grunðvöllur veraldarinnar var lagður, Eph. 1; þess höfum vér notið aumingjarnir, sem liggjum undir hinu yfsta heimsstauti þessu; vér erum hans arfur, og höfum vér sjálfum ofs aldrei betur varið. Hinir aðrir ávættirnir heyra ofs mönnum til; hann hefir rífluga úthellt yfir ofs heilögum Anda, svo vér rétt-lættir fyrir hans náð, hrðum erfingjar eyllis lífs, Tit. 3; hann situr til Guds hægri handar, og bíður fyrir ofs, Róm. 8, svo að allar vorar bænir eru Já og Amen; hann hefir opnað ofs himininn, og tilbúið ofs þá sálusíft, er eg fyrir skömmu umtaladi. Nú þar Gud Fadir í sínum Syni, Guds Sonur af Föðurnum sendur, og heilagur Andi, sem af báðum þeim framgengur, það er öll heilög Guddómsins þrenning, hefir auðsýnt ofs þvillian kjerleika, sem áður er sagt, í Drottins uppstigningu, þá stígum nú aptur ámóti honum í vorum hugskotum; hann hefir vort hold upphafið; látnum hann ekki forgæfins hasa sendt ofan sinn Anda til vor aptur; ef vér erum upprísnir með Krísto, þá leitum þess sem þar uppi er, hvar Krístur situr til hægri handar Föðursins, Kol. 3. Þar sem yðar fésjóður er, þar er yðar hjarta, sagði Endurlausnarinn, Matth. 6. Ef vér höfum meðtekið heilagan Anda, sem hann hefir rífluga úthellt yfir ofs í endurgétningar vatns sánnum, hvar skylði þá vor fésjóður vera? nema í honum, í hverjum að byggja allir fésjóðir vitfumnar, Kol. 2. Postular Drottins horfðu upp í himininn eftir honum, Post. gb. 1. Lyptum og angum vorum upp frá þessum jafnefka hégöma, og skynjum það sem þar uppi er, lyptum þeim til hédanna hvaðan ofs kémur hjálpin; forsmáum heim þenná með öllu því sem í honum er, því hann mun fyrirfarast; gangum því út af heiminum, að ekki tortíunumst vér með honum.

Drottinn hafði lærifveinana út til Bethania, þegar hann sté til himins, Lúc. 24; hvert hann er fariinn, það vitid þér og veginn þekid þér, Jóh. 14. Bethania merkir fá-

tæfs manns hús; ef þér viljið eptir honum uppstíga, þá gjörist andliga voladír, þvíad slíkra er himnaríki, Matth. 5; falli yður ríksdómur til, þá festid ei hjarta yður við hann; gjerid fátæfum gott, svo þér sénd í Gudi ríkir, og þeir meðtaki yður í eplífar tjaldbúdir, Lúc. 16. Elías fór nafinn til himna, 2 Róm. 2. Svo megið þér og slíta frá hjarta yðar allt veraldblígt yfirlæti, ef þér viljið honum fylgja. Drottinn var nafinn krossfestur, nafinn var hann í lífbleummi vafinn, hana skildi hann eptir í gröfnni, nafinn hefir hann upprísid, nafinn uppstigid, jafnvel þótt hann hafi klæddur sýnst fyrir læriseimunum; þú átt og að krossfesta hinn gamla manninn, þú átt að greptrast með Kristó, og upprísa með honum, Róm. 6, áður enn þú fær uppstigid. Afklæð þig og svo með honum; lát ekki eina slit veraldlígna muna þýngja hjarta þitt, svo þú megir sljúga upp í hæðirnar eins og annar eru eptir þínum Trélsara; brúka svo heiminn, að þú ekki vanbrúfir hann; slít frá þér alla elsku til veraldarinnar; lát ekki hennar þunga-vöru draga þig niður þegar þú átt að stíga til himins, hvar vor borgarréttur er, hvaðan vér og væntum Drottins Jesú Kristi, Phil. 3; honum með föðurnum og h. Andá sé lof, pris og heidur um aldir alda, amen!

Sjötta Sunnudag eptir Páská.

Gudspjallid, Jóh. 15 og 16 Kap.

Jesús sagdi til sinna læriseina: en þá ed sá Huggarinn kémur, hvörn eg mun senda yður af mínum Födur, sem að er sannleikfins Andi, hvör af Föðurnum framgeingur, hann mun bera vitni af mér, og þér munud mér vitni bera, þvíad þér hafid í frá upphafi hjá mér verid. En þetta tala eg því til yðar, svo að þér hneirlist ekki, því þeir munu forboda yður, og sá tími kémur, að hvör hann líflætur yður, sá meinar sig að gjöra Gudi þægt vert. Og þetta gjöra þeir yður, af því þeir þekja hvörki Föðurinn né mig. En þetta tala eg því til yðar, að nær sú stund kémur, að þér minnist þess, að eg sagdi yður það. En þetta sagda eg yður eigi í upphafi, því eg var hjá yður.

E r o r d i u m.

Einginn kann tveimur herrum að þjóna; því annaðhvort hatar hann þann eina, og elskar hinn annan, edur að hann adhyllist þann eina og forsmáir hinn annan; þér gétid ekki undir eins Gudi þjónað og mammona, segir Endurlausnarinn, Matth. 6. En það sem hann hér segir um mammon, þær að er Gud þessa heims og hans barna, það vill hann sagt hafa um sjálfan heiminn. Dmöguligt er undir eins Gudi að þjóna og svo heimi þessum; það eru tveir svo ólíkir húsbændur, að hvör þeirra rekur annars þénara í burtu frá sér, og það þess vegna, að þeir svo ólíkir eru; þar fyrir ávarpar St. Jakob Postuli veraldarinnar páfugla þannig, 4 Kap.: þér hörfallar og hörtouur! vitid þér ekki, að heimsins vinda er Guds óvináttá? fyrir því, sá sem vill vera vinur heimsins, hann gjörist Guds óvinur. Og fyrir því að þessu er nú svo varid, þá hljóta Guds börn adfílanlig mótlæti og hörmúngar að líða, um hvort efni eg hefi nockud fyrir fkommu talad, er eg óska að góðan stað fundid hafi í yðar hjörtum. En sökum þess, að margur sá ed vill Gudi þóknast, hann þóti lífsliga það sem Gud leggur

sjálfur á, svo sem eru sjúkdómar, fátækt, ástvinamisir og annað þvísíkt; en það sem af mannanna hendi kemur, það er ofs bágará að þola, og optliga upptenbraust vort hjarta af reiði og hatri til þeirra, af hverjum vér megum nokkurn gjefnub líða, sérdeilis nær það fram við ofs kemur fyrir sakleysi, edur og í stöðinn þess, er vér gott hugdumst gjöra; líft er að sönnu mannligt, og einginn látr það vörum, manna ámeðal, þviad flestir eru svo lyndir; en ef vér adgjætum, að það kemur ekkert fram við Guds börn, sem að eðli sé eptir hans forsjá og tillátsemi, þá eigum vér því eins vel að taka, sem kemur af mannanna hendi, svo sem hinu, er hann sjálfur á ofs leggur, því eðli einn titlingur fellur á jörðu án vors himneska Föðurs vilja, Matth. 10; því mun ofs þá nokkurt það henda, sem að hann eðli vill að við ofs framkomi? Og þetta er það sem að Drottinn Jesús fyrirsegir sínum læriföeinum í þessu heilaga Evangelíu um ofsóknir vöndra manna, og segist þess vegna tala það til þeirra, að þeir hneitlist eðli, og að nær sú stund kæmi, að þeir þá minnst þess, að hann sagði þeim það; og vill hann það sama sagt hafa öllum sínum böenum um allan heiminn. Því vil eg út af þessum spáðömi Drottins sérdeilis tvent hugleida í þetta sinn, sem er: 1) að vér seum skyldugir til að gégna því með þolinmæði, er vér lídum af vöndum mönnum, sakleysisins og Guds vegna; 2) að vér ekkert rángt gjörum til að umfjá þeirra ofbeldi. Þértill hjálpi ofs, göður Gud, fyrir sinn Son Jesús Christum, amen!

U t l e g g i n g i n.

Þeir munu forböda yður, segir Drottinn, og já tími kemur, að hver hann líflætur yðar, hann meinar sig að gjöra Gud þægt verk. Við hverja sagði Frelsarinn þetta? við sína elskuliga læriföeina, hverjir hönum án esa hafa af mönnum kjærastir verið, hverjir að höfðu hans vitni um það, að Föðirinn elskaði þá, af því þeir elskudu sig, og allt þetta rættist á þeim, sem vonligt var. Hver sem athugar hündstrokur St. Páls, 2 Cor. 11, fángelsi Péturs, Post. gb. 12, líflát hins eldra Jakobs, Post. gb. 12, og beinbrot hins yngra, já, hverfu að allir Guds heilagir menn og vottar Jesú píslar eru herfíliga útleifnir, svo sem ljóst er af Kristindóms-sögnum, hann mun það játa, að ekkert orð Drottins sé að jörðu fallið. Nú fyrst hönum þóknaft hefir að láta sína kjærustu vini þetta líða af vöndum mönnum, því skuldir þú og eðli fyrir Guds sakir líða vilja, það sem einhver óhlutvandur við þig aflaga gjörir, og taka því svo sem vörum krossi af Drottins hendi? Að sönnu reynir eðli á það fyrir ofs í þessu fátaku landi, að þola ofsóknir edur líflát fyrir Evangelíi lærðóm edur Kristi víðurkénningu, samt eiga menn þó Gud að dýrka með göðum verkum, með því að hjálpa hinum saklausu, og þeim sem óréttinn líður til réttarins, mótskanda þeim sem illa gjöra; og margur líður órétt fyrir sakleysi, og fyrir það sem hann með svöðdan hatti gott gjörir, en allir þeir ed hann veg líða, þeir líða fyrir Guds sakir. Gud hefir böðið að hjálpa þeim sem rángindin líða, og undirþryttir eru af ofríkis mönnum; villt þú eðli frelsa hinn fángada sem til danda er dæmdur og hann sem að liggur við lífláti, þar þú segir: sjá, vér þeckjum eðli þenna; meinar þú eðli, að hann, sem rannsakar hjartad, hann merki það? og hann sem tekur vara á jáln þinni, hann þekki það? mun hann eðli gvalda hverjum manni eptir verkum sínum, segir Salómon, Dröskv. 24. Þetta vill nú hinn æðsti Dómari hafa sagt þeim, sem meiri máttar eru og kunna að hjálpa þeim sem órétt líða; segid mér, mun hann sínsaka vera; ef hann gjörir það eðli? nei, litlu betri enn hinn sem óréttinn gjörði; en þótt hann megi árásum mæta þarfyrir, þá á hann það að líða með þolinmæði fyrir Guds sakir. Gud hefir böðið að elska náúngaun, og það eðli einasta með orði og tungu, segir Pöstulium, heldur með verki og samneifta, 1 Jóh. 3; en hvað er tíðara í heiminum, heldur enn vanþacklæti fyrir göðgjörðirnar? Drambseni óhlutvandra

nianna er svo hávær og svo riflundub, að hún þykist eingum vera um neitt skyldug, hverfu miklar velgjördir sem hún þiggur, og alla hluti vill hún með sjálfskyldu hafa, en gældur hún verstu laun fyrir allt undanfarid, ef ekki er grædgi hennar fullnægt í hverjum þeim hlut er hún hafa vill; full er veröldin af slíkum sjálfþyrpingum. Þeir sem nú fyrir slíku verða, sem margur er, þeir líða Guds vegna, því þeir líða fyrir það sem Gud hefir boðid, hvert þeir mega ekki ógjört láta, ef þeir vilja krístinir menn heita og Guds vinir, því hver sem sér sinn bróður naud líða og apturlykur sitt hjarta fyrir honum, hvernig má Guds fjærleiki í honum vera? segir Jóhannes, 1 Píð. 3; og mega þeir það ekki reikna, þótt að heimurinn gjaldi illu ámóti góðu; því Páll segir, Róm. 12: ef óvin þínn húngrar, þá gef honum að eta, og þyrsti hann, þá gef honum að drekka; og megum vér ekki vera vandari hér um, enu Fadir missunsembanna, hver að í gegnu sinni óútfegjanligri göðgírni þolir hina mestu óþöf af syndugum mönnum, og lætur þó rigna yfir vönda og góða, og sína sól uppreнна yfir rángláta og réttláta, Matth. 5. Því skulum vér ekki meina, br. m., að þetta sé alleina sagt til þöskulanna, edur þeirra sem lifðu á þeim dögum, því enginn er sú stétt sem að nokkur maður lifir í, að eigi mæti hann andstreymi og aðfasti veralbar, ef hann leggur kapp á að gjöra verk Drottins Guds síns trúliga. Því er verr og miður, að þeir eru flestir, sem stjóta þessu ómakinu hjá sér, uppá það þeir megi í friði vera; hvað er ekki einn Guds orðs þenari, ef hann er vandlætingasamur í sínu embætti? mun honum ekki óvilld og manhatur búið vera? en segid mér, mun hann þarfyrir mega láta af að straffa, ógna og áminna? edur elsta þá og þeirra velferð, er honum svo illa launa hinn mesta velgjörning, er af syndugum nianni kann yð annann gjörður að vera? mun hann ekki mega þeinkja yð sama og Páll? er hann sagði, Gal. 1: hefði eg hínagð til mönnum þóknaft, þá væri eg ekki Krísts þenari; og þetta er rétt að taka sinn kross uppá sig og fylgja Jesú eptir, Matth. 10. Sá gjörir vel sem líður með þoliumæði það Gud á hann leggur, og hann gétur ekki af sér kastad, en sá gjörir enn þá betur, sem súsum huga gengur í bardagann ámóti Tjandanum og hans verkferum, þar hann kynni þó að stjóta sér undan, sem margir gjöra; hann er einn Guds kappi, og má vanta sér þeirrar kvæðu sem Gedeon féð af einglinum forðum: Drottinn er með þér, þú hetja! Jüd. 6. Hvað skulu menn tala um einn réttvísan dómara, ef menn eiga þó fyrir mörgum þvilikum ráð að gjöra í hreðvisri og skynlausri öld þessari. En ef nokkur er sá, er vanda vill sitt embætti með rofsemi og stjórnssemi nokkurri, og halda uppi krístilligum réttindum, þá er honum ekki einasta á hálsi legid af þeim er því mæta, sem ekki er svo að undra, því blindur er hver í sjálfs síns set, heldur og af þeim, er það eðert víðfemur og eigi skynja hvar um þeir dæma; já, matir árásum af þeim, er sjálfir ættu hvað mest réttinum fram að fylgja, hverjir að brúka lögin eins og reikni-peninga; þá er menn láta merkja svo mikla edur litla tölu, sem menn sjálfir vilja. Allir þeir ed nokkrum óskunda fyrir verða af svo hreðvisum og heimsskum mönnum, þeir líða fyrir Guds sakir, því hann er sá, ed sagt hefir fyrir mun þins víðasta kómings: sá sem réttlætir hinn ógudliga og sakfellið hina réttláta, þeir eru báðir eins svívirðing fyrir Gudi, Orðsko. 17; og eru ekki alleina þeir, ed í Guds stad vandlæta eiga með orðum, edur þeir sem yfir réttinn sliðaðir eru, þessum mótgangi vöndra manna

undirorpnir, heldur hefir Djöfullinn sín verkfæri nærri því í hverju húsi, til að spilla fristunni og góðum síðum; einn vandlátur húsbóndi má slíku mata af sínum hjónum, af sínum börnum ástundum, já, af öðrum út í frá, sem eðli hirða um að vanda ráð sitt og ámæla þeim, er aðra vilja hafa aptur af illu, gefa þeim stýfin orð, og kalla að þeir eigi ekkert með sig, þeir muni brúka sína síðu þeim að þackarlausu. Þetta er eðli litil skapraun, börn m., fyrir þá, sem óttast Drottinn og ángrafi af að sjá ógudligt framferði, og sjá fyrir þeirra tímanligar og eyðisfarir, en þá þó eigi við þeim gjört sökum þvermóðsku og strákskapar hinna, er þeir vildu leidrétta hafa, já, það er þeim meira ángur heldur enn margt það, er á sjálfum þeim liggur. En allir þeir, eð fyrir því líða mega nokkurt aðfást, illyrði eður annað verra, þeir líða fyrir Kristi sakir, því Guð hefir skipað að uppala sín börn í lærdómi og umvöndum Drottins, Eph. 6; hann hefir búið að vér skulum leidrétta þá, er villir fara, með högværum anda, Gal. 6; já, þá eð það eðli gjörir, nær hann sér sinn bróður villt fara, hann samþykkt honum, og gjörir sig hlutakara í annarligum syndum, 1 Tim. 5. Og hefi eg nú þannig sýnt, br. m., að sérhver einn af oss getur átt hlut í þessum alvísa spádómi Drottins, ef vér viljum þykja fyrir Guð eður vandlata í hans stad, því aldrei þrýtur þar Andskotans börn þau, er gefi þeim orsök þar til, er Drottinn óttast, og eyra því illa, að hans býrdarfulla nafn sé vanvirðt, hans orð forsmáð og hans setningar vísvitandi undir fótum troðnar; og þótt að mönnum sé óhætt uppá líf og landsíft, þá er það eigi þeirra gjæfu að þacka, sem allt gudligt skíft og réttindi forsmá, því hann, sem að hatar einn Guðs orðs þénara fyrir heilsusamliga kénningu, eður einn yfirvaldsmannt fyrir réttann dóm, já, hann sem bolver födur og móður, húsbændum eður öðrum þeim, sem hann leidrétta vill, hann er eðli langt frá því að taka lífið af honum, eður reka hann úr landi, ef hann það þyrði vegna þessdaránnar. Nú er þessu svo varid sem eg sagt hefi, br. m., og því verður eigi mótsagt, en allt þetta eigum vér þolinmóðliga að líða fyrir Guðs sakir, og eðli hatast við þá, er vér megum þola það af, heldur gjöra skyldu vora með þolinmæði. Gjætum þess, er Trélsarinn segir hér í Guðspjallinu: að þeir eð gjöri þetta, meini sig að gjöra Guði þægt verk; svo kunnar og hinir skynlausir að vera, að þeir ætli sér sé óréttur gjör, og þeir eð þeim vel vilja, gjöri þetta af ossa illgírni; lát þér þó til hugar koma, syndugur maður! að það er órétt fyrir Guði þínum, hverjum þú þjónar að hatast við svo fátáðar manneskjur, því þeir eru eðli haturs, heldur meðaumnunar verdir; hverfu voldugir eður vífir, hverfu ríkir eður sterkir sem þeir eru, þá eru þeir allra flépnar veselastir, er svo hafa gleymt Guði og sínu velferð, að þeir skynja eðli hvað þeim er til gagns eður ógagns. Þetta gjöra þeir, segir Trélsarinn, af því að þeir þekja hverfi födurinn né mig. Ef að hundur bitur nokkurn, eður hestur slær hann, honum kann maður eðli svo að reidast svo sem einum manni, sem Guð hefir vit og skyn gefid; en hin ógudligi, þá eð segir í sínu hjarta, þar er enginn Guð, Ps. 14, hann er argari enn hestur og múlar, hverjum menn hljóta beittli og bitil í munni að leggja, Ps. 32; og því skylda eg þá vilja þessu míns vansa á svoddan Andskotans vinnudýri, sem ei veit hvað það gjörir? Menn láta óðs manns verk vera saklaust við kónginn eptir lögnum, og því skylda menn

þá eðfi hafa víðlíka mífkun víð hann, fém fvo er yfirgéfínn í fráleítt fínni, að hann hvefti þeðfir Guð né hans Kríft, og eðfi mífku heldur leítast víð að leíðréttu hann, heldur enn vílja hans óluðu? Lít til þíns Endurlaufnara, þar eð hann þeðf á krosfínum, og beíðí fyrir yfírtroðflu-mönnum, já, þeim, er gíorðu ámóti honum þá allraðerftu fvoírvíng, fém noðurntíma þeðfir frámin veríð ámilli hímins og jarðar, og þó vílðí Brunnur Gíeðfunnar láta þetta fyrir afbotun gílda: þeír víta eígi hvað þeír gíora, Matth. 17; og hverfu lítíð er það nú, fém þú mátt líða af þeim, fém eðfi eru kannfíe öllu fýndugrí enn þá, fyrir hans fkuð, hjá því fém hann leíð faðlaus þínna vegna. Þarfyrí, nær fém eínhver ver-alðaríunar fonur mótmælír ofs, þegar vér gíorum Guðs verk, þá hugleíðum hvílíð vegfemð það er, að lífjást hans eíngeétnum Sýn í þvílífu, og fpuílum eðfi þeim heíðrí með óþolín-máðíní, því ef vér gíorum það víljugír, þá hufum vér laun, en gíorum vér það naubugír, þá er ofs það þó uppálagt, fegír Þáll um fíg, 1 Cor. 9; og þeíntjum eðfi að lærísfveínn-ínn fíe yfír Meíftaranum; haft þeír Húsfóðurínn Belzebub fálað, hvað munu þeír gíora víð hans heímaíenn? Matth. 10. Og þeísa íhugan núnum vér láta fpefja hjarta vort, ef vér meír ángrumft af því, fém Guðí er í þeísu ámóti gíort, heldur enn fjálfum ofs, og blóndueum eðfi hverutveggju þeísu faman; og má það eðfi letja ofs, þótt að lítíð víljí ávorkaft víð vora tílhítan í Guðs ftáð. Þeyrum hvað fjálfur Kríftur fegír, Efa. 49: en eg fagði, eg erfíðaðí forgefíns, og fýrírkaími fvo mínum ftýrkleífta fyrir eðfírt og tíl óngtíis, þó að mítt málefíni fíe Drottíns, og mítt embættí míns Guðs; en þar um ber raun vítní, hverníg hann blefsaður, hóðínu íflæðður, lagði allan hug á Guðs eyríndí; hver þeðfir þvílíð mótmælí, háðungar, brírlanír og allra handa-óvírvíngar þoláð fyrir Guðs verk-fém hann? Eðfírt er tíðara í heíminum, enn það, að hann fkipáft eðfi víð þeírra aðgíorðír, fém Guðs eyríndí reka, famt víll Guð það þó gíora láta fínu nafní tíl býrðar, og þeim tíl nota er það meðtafa, en hínum tíl þeíss fterrí forðeíngar, og má þíg eínu gílda, fýnd-ugann íann, með hverju móti þú Guð býrkar. Drottínn Jefús vífíí að Júðas var glótunarínnar fonur, famt taláðí hann Guðs eyríndí fyrir honum, aðvaráðí hann það fama kvóld og hann fveíft hann um nóttína, Jóh. 13, ámínní hann í því hann fveíft hann, Matth. 26. Þú verður fyrir óvírvíngu af heíminum, en feíg mér: er noður vírvíng fterrí? noður nafnbót fvo fögur, fvo fém Guðs barn að heíta? nú fegír Endurlaufnarínn, Matth. 5: blefsíð þá er ýður bolva, gíoríð þeim gott fém ýður offaífta, fvo að þér fíeud bórñ yðar Fóður, fém á hínnum er; þarfyrí, hver fém hugleíðír eýlífta hínnaríftíis gleíðí og fognuð Guðs barna, og eðfi reyngír fannföglí Kríftí, honum mun lítíð þýfta fyrir að líða noður hallmælí og áráfír af vítlauíum mönnum hér í heími, fyrir það býrðlíga verðfauíð, fém er nóglígt á hínnum, Matth. 5; hér tíl kítur Da víð, er hann fegír, Þf. 27: eg múnðí fíuart hafa yfírgéfíð míg, ef eg eígi tryðí, að eg fjá múnðí gíeðftu Drottíns á landí lífandí manna. Og víljum vér þeírra dámmum fylgja, er Jefús taláðí þetta víð og þeírra fampjóna, þá fíulum vér eðfi fínna, að þeír haft fíórum óþolín móðír eður reíðír vorðíð, nær þeír voru fallfílga áflagaðír fyrir herrum og landfóðmúrum. Hvað fíal eg tala um híð faðlaufa Lambíð, Guðs eíngeétínn Son? þegar þeír fógðu hann værí Samberfíur og þeíðí Djöfulínn, Jóh. 8, fvaráðí hann alleína-þeísu: eðfi þeíí eg Djöful, heldur vegfama eg

minn Födur; þegar Júdas sveif hann: vinur! hvar til komst þú hingad? Matth. 26; þvödi svikarans fatur, Jóh. 13, skommu áður enn Djöfullinn fór í hann; þegar biskups þenarinn sló hann, Jóh. 18: hafi eg illa talað, þá bevisað, og hafi eg satt sagt, hvar fyrir slær þú mig? O, þér allir hans vinir! öll hans börn! allir hans lærifveinar! allir sem viljð honum í dýrdinni eptirfylgja! komið hingad og lærid af honum, því hann er högbær og af hjarta litilátur, Matth. 11; svo var hann þolinmóður, sem ekki vísi af synd, 2 Cor. 5, og átti þó alls vald, bæði á himni og jörðu, Matth. 28; en þú sem dagliga syndgar og ekki forþenar annað en straff, munt þú ekki jata, að Guð hafi allan rétt til að straffa þig? já, það munt þú að vísu jata; en seig mér, mun hann þá ekki frjálst eiga með hverju móti að hann tlyptar þig? mun barnið nokkud sýsla um við födurinn, hvert heldur að hann straffar það með hendi edur vendi? það heyrðist ekki á Job, Kap. 1, hver ofs er settur fyrir þolinmæðinnar eptirbæmi, hvert heldur að Guð lét eldinn falla af himni og brenna hans eigur, ellegar að þeir af Kaldæa og Saba ræntu hans götzi; í öllu þessu syndgæði ekki Job, segir Ritningin, heldur sagði hann: Guð gaf og Guð aftok, sé nafnið Drottins lofað og eyðis. Það er ein hræfnisfull þolinmæði, að segjast vilja þola allt það, sem Guð leggur á, en vilja ekkert munnum líða, eins og þeir gjörir nokkurt það, er hann leyfir þeim ekki; sá sem liflátaf á, hann fyrirgefur böðlinum, en slær allri skuldinni uppá dómaraann; nú gétum vér ekki gefið Gudi skuldina, því vér játum, að vér höfum til alls þessa unnið, sem hann á ofs leggur, og því skyldum vér þá reidað hans böðlum, sem eru vondir menn, þótt hann leyfi að það á ofs framkomi, sem hann vísi að þeir af sjálfs dádum mundu brétt gjöra, sérdeilis þar vér erum sjálfir vondir? þar fyrir, hveru sem það er bréttvíst af þeirra hendi, þá er það af Guðs álfi rétt, en ekkert annað enn vor forþent laun; og vilji einhver því ekki trúa, að Guð stjórni á hann máta verkum ómildra manna sínu nafni til dýrðar, en sínum börnum til leidréttingar (því allt verður þeim til góða er Guð elskar, Róm. 8); hann lesi það er stendur í bæn postulanna, Post. gb. 4: í sannleika komu þeir saman yfir þinn h. Son Jesúm, hvern þú smurt hefir, Heródes og Pontius Pilatus með heidingsmönnum og Ísraels fólk, til að gjöra allt það, er hönd þín og þitt ráð hafði ásett að ské skyldi. Hafi nú Guðs völduga hönd, eptir sínu alvísu ráði, stjórnað ógudliga manna verknæði og athofnum í fordæmingu síns eingetins Sonar þér til sálubjálpar og missunnar, kristinn maður, þá lát þig ekki undra þótt hann styri þeim til að aga þitt lausláta og drambsema höld, til að temja þig lifaðan kálf, eins og Ephraim, Jer. 21, þér til andligar heilsubótar, heldur minnst þess, nær ed vondir menn þér rángt tilgjöra, að þú hafir það með þínum syndum forskuldad, og munt þú bráðliga snúa því hatrinu, er þú færð til hins, er við þig afgjörði, á þíva eigin synd, með harmþrúngnum og sundurknosubúnum anda, það er það offrið; sem Gudi líkar, Ps. 51; svo gjörði David konungur, 2 Sam. 16, er Simei bölsaði honum, og kastadi steinum á hann, en Abisai sagði: því skyldi þessi dandur hundur bölsva minum herra, konunginum? eg vil fara og taka hans höfund af; en konungurinn svaraði: hvað hefi eg með yður, þér börn Zerúja? hafi Drottinn skipað honum: bölsva þú David! hver vill segja: því gjörir þú þannig? Og er nú svo úttalað um hinn fyrra partinn.

Hvað hinum fíðari partinum víðvíkur, þá á of þad sagt að vera, að vér eigum fyrir eingum manni svobdan virðingu að vera, edur að nokkurs manns elsku edur ótta svo mikid að láta, að vér þess vegna styggjum vorn Gud á móti samvitskunni. Þad er of vitanligt, br. m., að nógu eru margar synðir vorar, sem of henda af vors eigin helbs og blóðs tilteigingu til að fordæma of, þótt að ecki styggjum vér hinn góða Gud með því að taka synðuga menn fram fyrir hann. Gud býður í sínu h. Iogmáli: þú skalt ecki hafa annarliga Gudi fyrir mér, þad er hid fyrsta og hid æðsta bodord, Matthy. 22, og þegar þad er brotid, þá eru öll brotin; en hvað gjöra menn, þegar þeir gjöra alla hluti að manna vild, hversu ógudligir sem þeir eru, en kasta Guds bodordum á bak sér aptur? er þad ecki að dýrka eitt lifanda skúrgod? já, þann sem er verri enn eitt skúrgod, því einn tréskobbi er saklaus, þótt hann sé dýrkadur, hjátrú manna gjörir hann að sviðringu; en sá sem óttar öðrum til að gjöra ódygdir og sérhvað þad, sem Gud hefir bannad, hann er Djofull, og sá ed hann dýrkar, hann dýrkar Djofulinn. Þú segist ecki dýrka hann þótt þú gjörir þad sem hann býður, þú vitir að Gud sé æðri og öllu betri, og hann einn eigi að dýrka; þad er illt að þú veizt þad, þad vill fordæma þig enn þá meir, heldur enn ef þú þad ecki vissir. En seig mér, í hverju er nú Guds dýrkun innifalin? í því að trú á hann, elska hann og óttast, og gjöra eptir hans bodordum; en seig mér aptur, hvern óttast þú meir, Gud edur manninn, nær þú hræðist hann, sem ecki kann að deyda nema lífhamann, en forsmáir Gud, sem lifir og sálu getur kastad í eyllifan eld? Matthy. 10; á hvern tréir þú meir, nær þú þykist einfiskpurfi, er þú hefir mannsins vináttu, á meðan þú hræsnar fyrir hans bordi, en svo litid reidir þú þig uppá Gud, sem þig skapad hefir, fædt og forfargad, að þú vinmir þad til að missa hana ecki, að þú gjörir alla hluti, sem Gud bannad hefir? hvern elskar þú meir, er þú villt jafnvel fara til helvittis fyrir manninn, en fyrir Guds sakir stendst þú ecki að sjá hans reidisvip, er þú meinar að hafa nokkud af þinni timanligri velferd í hendi sér? O, vei! ó, vei! er ecki þvillst ein hræðilig afgudadýrkun, og miklu verri enn öll sviðring heiðingjanna, þeirra er af Gudi eckert víssu? Þáll segir, 1 Cor. 8: að skúrgodid sé eckert, og hræðust þeir þó skúrgodin, er þau dýrkadu; en kristnir menn, hverjum Gud er í holdinu opinberadur, þeir óttast mennina meir enn Gud, jafnvel þótt hann sé allt í öllu, og þykjast vel hafa komid kaupi sínu, ef þeir fá selt Guds vináttu fyrir mannsins hjærleika, edur til að umflýa hans óblíðu. Drottinn segir fyrir munni Móseá spámanns, Kap. 2, um Gyðinganna samfundu: hún þeckir ecki að eg er sá, sem gef henni kornid og mustina og ölluna, og eg fæ þeim ánægjanliga silfrid og gullid, af hverju þeir gjöra Bal; hversu vel á þetta heima hjá þeim, er hinn góði Gud veitir alla hluti yfirfljótanliga til notkunar, en þeir ecki einasta útstjafa hús eðna og fodburlausra, Matthy. 23, og selja himn volada fyrir einn stó, Amos. 2, heldur og gjöra sér einn afgud af þessu í hjarta sínu, hvert ed vera átti musteri h. Anda? 1 Cor. 6; þad er sviðring foreyðslunnar í helgum stad; og þad er þeim ecki nóg, að þeir dýrki hann einsamlir, heldur eins og Nebúfadnezar lét úthrópa, að hver maður undir lífsstraff skyldi dýrka Bel, svo vilja þeir fyrir þessa sviðringu af öllum heiðradir verda, og að allir hlýði þeirra budi og banni, hversu sem þad er órétt og ógudligt, og þessi varnenni óttast menn framur enn Gud og

hans sannleika; edur hyad er tidara enn það, að nær einn litilmagni á við einn maktar-
mann, þorir einginn minninn upp að ljúka, einginn sannleikann að vitna; þeir hlaupa í
felur, og hafa afskiljanlig undanbrögð til þess að óþygdin verði ekki stroffuð, en sann-
leikurinn í ljós leiddur; já, gefa sig heldur Gjandanum sínum födur, heldur enn að
þeir styggi hinn völduga, og jafnvel ástundum þann, sem þeim kann ekkert mein að vinna.
Eðli er þetta kristindómur; hærilígra mun einum ærligum heidingja verða á dómsins degi,
Matth. 11, heldur enn þvilkum Djöfulsins hamhleypum. Svad kunna menn þó að sjá
það, á einum dandligum manni, hverju völdugur sem hann er, að menn óttist hann meir
enn Gud: hann kann að fírra þig allri þinni aleigu, það getur og Gud á angabragði;
hann kann að steypa þér úr heidri þinum, mun Gudi nokkuð bággt um það vera? hann getur
sett þig í fjötur og járn, Gud getur slegið þig með skjæðum sjúkdómi; hann getur tekið lífið
af þér, og er þó ekki hætt við því í landi voru, en Gud kann að deyða eyðilífum danda, og
setja þá er hann forsmá, í það fángelsi hvadan engin endurlausn er, Matth. 18; hvert er
nú meira; eg vil taka til þess mesta skadradis, mennirnir kunna að gjöra, það er dauð-
inn; en hvad er hann hjá helviti? það er svo ógnarligt, að eg er víst um, að ef nokkur
mætti sjá píslir fordæmdra, mundi hann hlaupa út í þúsund dandans hettur, til þess hann
sæi þær aldrei optar; og þó slá menn með seglum og árum undan einni vatnsból, sem
þó kann ekki að skada oss nema á líthamligri velferð, og það þó ekki framar enn Gud
leyfir honum. Nú ef þú attir allt það, er þú kjærast hefir, að missa; fyrir hvern er þér
skyldara að missa það, fyrir Gud edur hinn ógudliga? mun maðurinn hafa skipað þig?
hefir hann gefið þér lífið? hefir hann forforgað þig frá möðurlífi? hefir hann gefið þér
gótz og peninga? hefir hann upphafið þig til heidurs? hefir hann verndað þig og allt það
þér víðfemur? mun eigi líkara að þú missir það hans vegna, ef missast skal, sem gaf þér
það í fyrstunni, og því hefir öllu við makt halðið allt til þessa dags, heldur enn hins, sem
þér gaf ekkert af þessu? því það hann kannské gaf þér, það tók hann af Guds, og jafnvel
þótt hann hafi stolið því frá náúnganum, og er vífastur til að taka frá þér aptur og langt-
um meira, það fyrsta honum rennur í skap við þig, því svo er vinátta heimsins. Eg vil
eigi þar um tala, að fá sem hræðir einn til að gjöra órétt einusinni, hann hefir hann fyrir
skuldubundinn þræl í öllum stömmum og óþygdum síðan, og vilji hann ekki, þá er honum
óluflan búin, því svo plagar heimur þessi að launa sínum þénurum; já, hann skal ekki
vinna sér hinn minnsta óhagnad til að forðvara hann, ef hann yrði af öðrum þar um sóttur,
heldur mun hann svara eins og Gyðingar Júdas: hvad kemur það við oss? sjá þú fyrir
því, Matth. 27; og kunna þeir sér ekki betri síði, heldur enn þeirra foringi Djöfullinn, því
svo breytir hann við þá, er honum ljást til þjónustu, hann teigir þá fyrst til syndarinnar,
og launar þeim síðan með eyðilífu helvitis báli; og þannig er það, að óttast mennina framar
enn Gud. En hvernig launar nú Gud aptur þeim, er stöðugir standa í hans þjónustu, og
ekki óttast manninn? það má oss af dæmunum kunnugt vera; hann launar öllum góðum
launum bæði hér og eyðilíga; satt er það, að mörg eru til þess dæmi, að hann hefir gefið
sína ástvinu í manna vald, þó aldrei svo, að hann ekki hafi verið þeim til aunarar
handar. Eg er víst um að St. Páll, er hann stóð fyrir Þestó og Agrippa, Post. gb. 26,

hefir unad. miklu betur hæg sinnum, heldur enn hver af hans áslagenðum, hverja reidni og hatrid svo plágadi, að þeir eyrðu eingu, nema þeir fengju hönnu i hel-komid, annars hefði hann ekki óstaf þeim að þeir væru þvilifir sem hann; þegar hann hafði i 14 daga hrastist i sjáfarólgunni, og allir orsæntu sér lífs, sendi Drottinn sinn eingil til hans, Post. gb. 27, og lét segja hönnu: óttast ekki, Páll! Þér byrjar að koma fyrir keisaranum; og hversu að hinn máttugi-Gud hafi máttugur i hönnu verid fyrir keisarans dómi, því lýfir hann, 2 Tim. 4, segjandi: i mínu fyrsta forsvari var enginn hjá mér, heldur yfirgáfu mig allir, eg ótta að það verði þeim ekki tilreiknad, en Drottinn var hjá mér og styrkti mig, svo að Evangelíi bódskapur yrði fullkomnaður fyrir mig, og það heyrðu allar þjóðir, og eg varð frelsaður af munni leónsins. Og þótt að Gud tali ekki svo berýnilega við oss á þessum dögum, svo sem hann þá taladi við Pál, þá talar hann samt i sínu h. orði, og dregur allan efa af því, að sá sem hönnu treystir i öllu ærligu, öllu réttvísi, öllu Guds eyrindi, hann mun aldrei til skammar verða, þótt hann sýnist að hafa oss i mannanna vald gefid um stundarsakir; því það orð stendur stöðugt: Gud þekkir þá, sem hans eru, segir Postulim, 2 Tim. 2. Drottinn er minn styrkur, eg óttast ekki, hvað mun mér maðurinn gjöra? segir David, Ps. 117. Einn góður faðir, þegar hann hefir strýkt barnid, þá kastar hann ástundum vandinum i eldið og brennir hann, og svo breitir Gud við skálana, hverja hann brúkar optliga til að hirta sín börn með; því skyldu menn þó óttast þá, nær menn hafa svo sterkan, svo réttvísan og svo gjæfurikan forsvarsmann sem Gud er? Það mun ganga þeim eins og St. Páll spáir, 1 Tim. 3, um villumennina á sínum dögum, hvernig hann samlikir þeim James og James er móttóðu Móse, svo standa þessir ígægn samleikannum (segir hann) forðjarsfadir menn i hugskotum, fráhyversir trúnni; en þeir munu eigi meiru framkoma, þvíad þeirra fásinna mun öllum opinber verða svo sem og hinna varð. Og þótt að Guds ástvinir ekki eigi að sagna yfir ólúcku sjandmanna sinna, miklu heldur biðja Gud að gefa þeim leiddretting til yðranar, sem Páll býður, 2 Tim. 2, og segja: verði þinu vilji, þá samt er þetta ein óbrygdul huggun fyrir þá, sem reka Guds eyrindi, nær þeim mótmælt verður, að hann er þeirra styrkur, sem að jafnvel segir til sjáfarhassins: hingat skalt þú komaft og ekki lengra, hér skulu þínar stoltar bylgjur leggja sig, Jóh. 38. Nær vér erum i vináttu við hann, þá kann enginn óvinur að granda oss, og nær hann er óvinur, kann enginn vinur að hjálpa oss, því skylði enginn voga hið minnsta móti Gudi að gjöra fyrir ótta eður elsku sakir við hans óvini, þeir vega allir minna enn ekkert, Ps. 39. I mér hafid þér frid, en i heiminum hafid þér ángist, verid ótraudir! eg hefi heiminn yfirunnid, segir Frelsarin, Jóh. 16. Hvað kunna oss mennirnir að gjöra? ossætja oss, fésletta, hallmala, bricla og vanvirða; eg vil það allt þúsundsinnum heldur líða, enn að vita mér i minnsta máta von hans óblíðu, því að flýa undan mannsins valbi undir Guds reidi, það er að hlaupa undan snáljóstinu til að verða fyrir reidarlaginu; hversu miklu betra er, já, miklu gleðiligra alla hluti að þola fyrir Kristi nafns sakir, eptir þeirri mælingu sem hann veit að sérhver einn borid getur, og oss mun þarfligast, já dýrðarsamligast og fagnabarsælast verða, þá vér munum i hans rífi með hönnu eyllifum sigri hrósa; því hver sem hitt útvelur, hann má að þessu tvennu vísu ganga, annaðhvort eyllif-

liga að fyrirfarast með heiminum; edur að taka svo mikla yðran fyrir það, sem hann lét eptir heiminum á móti Guds vilja, sem kann að sambjóða þeirri óhamingju er hann hugðist að umflýa. Það sé fjærri, að eg selja þér mína fæðuleið, sagði Naboth við Achab forðum, 1 Kren. 21, er hann faladi hans vingard til kaupis; það forbjóði Gud, minn Herri Jesús, að eg selji þann himneska arf, sem þú hefir mér afrekad með þínu allrahelgasta blóði, fyrir veraldarinnar frid, hver að er reidi og sjandskapur igegn Gudi. Hvað er einn vatnsdropi hjá sjáfarhafinu? hvað er eitt sandtorn hjá allri heimsbygðinni? hvað eru mótlætningar þessara tíma hjá þeirri dýrd, sem við Guds börn mun opinber verða? Róm. 8; hvað er hin léttu býrði þessara stundliku armæðu hjá eyllfri þýngð dýrdarinnar? Gud gjæfi menn vilbu hér um þeinkja, þá mundi þeim síður ofbjóða allt yfirlæti og skarkali veraldarinnar sona, hverjir að eru ein gúfa, er sést um stundarsakir, segir Jakob, Kap. 4, og hverfur síðan; en sá einn er stadfastur sem varpar allri sinni áhyggju uppá hann, sem allid er hinn sami, og hvers ár að þrotna eeki, Ps. 102; þar fyrir vil eg segja með Þóstanum: eg em vel til frids í veikleikanum, í forsmánni, í naundunum, í ofsóknunum, í ángistinni fyrir Christum, því þá eg em veikur, þá em eg máttugur. Þetta sinni og hjartalag virzt þú, ó Gud! að veita öllum þínum börnum sem á þig vona, og berjast undir merkjum þíns Sonar í útlegð þessari, þar til þú innleidir ofs í eyllifa himnaríkis víst til að meðtaka þín náðarfyrirheit með öllum Guds börnum. Veit ofs það og gef, himneski Fadir, fyrir árnán og forþenustu þíns eingétins Sonar, Jesús Kristi, amen!

II Hvítasunnu-Hátid.

Endspjallid, Jóh. 14 Kap.

Dg Jesús sagði til sinna lærisveina: hvor hann elskar mig, sá mun vardveita mín ord, og Fadir minn mun elska hann, og til hans munum við koma og hjá honum vistarveru gjöra. En hvor hann elskar mig eigi, sá vardveitir eeki mín ord, og það orbid, sem þér heyrðud, er eeki mitt, heldur Fæðursins, þess sem mig sendi. Þetta taladi eg fyrir yður, ámedan eg var hjá yður. En huggarinn, sem er hinn heilagi Andi, þann er minn Fadir mun senda yður í mínu nafni, hann sjálfur mun kenna yður alla hluti, og minna yður á allt það, sem eg sagði yður. Minn frid læt eg hjá yður, minn frid gef eg yður, eigi svo sem heimurinn gefur, þá gef eg yður. Yðvart hjarta hryggist ei né skelfist. Þér heyrðud það eg sagði yður: eg fer burt og kóm aptur til yðar; ef þér elskudud mig, þá gleddust þér við það, að eg sagði yður, að eg fer til Fæðursins, þvíad Fadirinn er mér meiri. Dg nú sagði eg yður það, áður fyrri enn það skædur, svo að þér tryðud því, þá ed það væri skæð. Skæðan í frá mun eg eeki tala margt við yður; þvíad þessa heims höfðingi kómur, og með mig hefir hann eckert. Heldur svo að heim-

urinn þessi þad eg elsta Þodurinn, og þad eg gjori svo sem Þadurinn þesir mér bodid.

Exordium.

I Eðbiboðar 25 Kap. talar Drottinn þannig um sína víst meðal Israels sona; þeir skulu gjöra mér einn helgidóm, og eg skal blúa á meðal þeirra. O, minn Gud! hvílkir eru þessir þínir velgjörningar? Þad mætti nóg þykja að öll náttúran ber vitni um Guds óútsegjanliga gjöfku, að himnarnir framtelja hans dýrd, og að festingin kunngjörir hans vegsemd, Ps. 19, svo að menn kynnu að leita að honum af hans stefnum, og að hann þesir ekki látid sig vera án síns vitnisburðar, þar hann veitir of góða hluti, gefandi of regn af himni ofan, og haggvæma tíma til að bera ávört, uppfyllandi hjörtu vor með fæðslu og sögnudi sem. Páll segir, Post. gb. 14; nóg mætti allt þetta þykja, segi eg, þótt ekki þesir þin ógrípanliga. Hérinn sett bólfestu sína meðal syndugra jafardræpa, sem eru dupst og afka. Nú þesir of þessi vegsemd Israels sona forfönnarvæn og veglig, br. m., svo sem hún og í raun og sannleika er; en vér höfum þó í Krísto öllu meira þegid, því dýrd hins fíðara mustersins, sem er hans Krísti hér á jörðinni, hún er vordia meiri enn hins fyrra, svo sem Drottinn spádi fyrir munni síns þénara Haggæi, Kap. 2; eður hver hlutur má þar víð jafnast, að orðid værd höld og byggdi með of? Jóh. 1; að í einum Adams Syni býr öll fylling Guddómsins líkhamliga? Kol. 2; að Guds eingetinn Sonur er hluttakandi vordinn hölds og blóðs, eins og smábörnin? Ebr. 2. En þótt að þetta sé upphaf og grunnvöllur heilfugiafarrinnar, þá mundi of efi að fullu stöða hölðesja Drottins, nema hans fæðulig gjöfka þesir gjört enn frammar víð of, og efi þad, er hann losaði hjá Zach. Kap. 6, segjandi: sjá einn mann, hvers heiti að er grænn fóstur, hann mun blómgaft í sínum stad og uppbyggja Drottini eitt musteri, 1 Cor. 3; þad er Guds kyrkja í mannanna hjörtum, í hverjum Krístur býr fyrir trúna, Eph. 3, og hann er þar sjálfur kénimadur í sínu háfæti og ráð frídans á milli beggja, Zach. 6. Nú þótt að þessi návíst Guds sé öllum mönnum framboðin, þá náði þad Drottinn, að svo fáir verða þennar hluttakandi; en það vældur því, nema að menn leggja ei mjög kapp þar á að innbjóða þessum gæsti? vér höfum hans óvini inni hjá of, með hverjum hann vill efi samfæti eiga, þeim vilja menn efi úthýsa, og því misfa þeir hans nálgæðar og velgjörninga, er svo lyndir eru; en svo að allir þeir efi leggja nokkurn hug á þetta, megi víta með hverjum kostum honum megi innbjóða, þá þesir Jesús þad sagt með þerum orðum í upplefni gudspjalli, þar hann segir: hvers hann elskar mig, sá mun vordæita mín orð, og Þadur minn mun elsta hann, og til hans munum víð foma, og hjá honum víst arveru gjöra. Þessi dýrmætu orð vil eg nokk frammar yfirvega fyrir yður hjærleika, og af þeim framtelja þá heilfu hluti, er eiga að losa hjörtu vor til að elsta Gud, hinn ypparsta góða, fram yfir allt annað. Hann vírdist að kveikja í of sína elsku, svo vér þetta eyrindi svo framkvæmt gétum, að honum sjálfum lífi, fyrir Jesum, amen!

Utleggingin.

Tvær eru veraldur, br. m., önnur sýnilig, í hverri vér lifum, önnur er þar uppi, hvadann vér væntum frefsfarans Jesu Krísti, um hverja St. Pétur talar, að í henni muni réttlætíð byggja, 2 Pét. 3. Hina sjáum vér með líkhamligum augum, þessa með trúarinnar, því trúin er vera þeirra hluta, sem foma munu, Hebr. 11, og hún sýnir þad sem efi er sýnilig. Hvert sem vér nú helður rennum sálarinnar eður líkhamans augum, og lítum í fring of með athygli nokkurri og gaungjæfui þeirra hluta, er fyrir of bera, þá gétur Krístin madur efi hjá því sneiðt, að elsta Gud allra hluta skapara fram yfir alla hluti. Lit, Krístin madur! á hinn fagra skapnað heims þessa, hverfu kostuligur hann er, hann hafa heidnir menn á latínu kallad mundum, fyrir hans segurðar sakir, og Grískir í sama máta cosmon, sökum hans þryði. Athuga þin föggu himinsins ljós, hversu þeim er visliga nidurskipid, þau hafa sínu afmarkaðan gáng allt frá veraldarinnar upphafi, allt til þessa dags, svo allir þesir einn þrotid nótt né dag, vetur né sumar, hita eður kulda í

hagðæman tíma, Gén. 8; virð fyrir þér náttúru dýranna, fuglanna, fiskanna, grasanna, hver svo eru þryðilig, að Salómon í allri sinni dýrd var eigi svo strýddur sem eitt af þeim, Eúc. 12; en segid mér, fyrir hvern hefir Gud allt þetta skapað? segir ekki David, Ps. 8: þú hefir sett hann (manninn meinar hann) yfir þín handaverk, og lagt alla hluti undir hans fatur; sagdi ei Drottinn Gud í upphafi sköpunar: drottind yfir fuglum loftfins og fiskum sjáfarins, Gén. 1; itrekadi hann ekki hið sama eptir slóðid við Nóa og hans eptirförendur? Gén. 9; sagdi ei St. Páll, að hann hefði af einu blóði gjört allt mannfyn? Post. gb. 17, að það bygdi alla jardarfringluna, hann hafi afmarkað tímuna með sinni blóði og sett endimörk bygdum manna? Seig mér, kristinn maður, hvern skyldir þú heldur elska einn þann, er svo vel hefir til þín gjört út af einfsjærri gjæfni sinni, en eingri þinni forþéna? Þykir þér nú nokkud innudelt edur elskuverdt af þessum Guds sképnum, sem hann hefir lagt undir þínar fatur, til nota og eptirlætis, þá gleym ekki að elska hann þó um fram alla hluti, sem þetta hefir þér gæfid, það heitir að fara aptan að síðunum, að þaðá þénarunum, sem færir það sem húsbóndinn gæfur, edur að virða ambáttina meir enn drottninguna; en stærri óréttur er Gudi gjör í því, að elska hans sképnur fyrir það góða, sem hann hefir sæmt þér með, fram yfir hann, sem er brunnur og uppspretta alls hins góða. Lát þú sjá, kristinn maður, að þú temjir þér lunderni St. Páls, er hann sagdi, Phil. 3: að sennu reikna eg alla hluti skada að vera fyrir yfirburði þekkingarinnar Jesú Kristi míns Drottins, vegna hyers eg hefði alls ámis farid, og reikna þreft að vera, svo eg ávinni Christum. Þegar þú hefir mi þannig hinn meira heim igégnum skodad, og þú sér ekkert í honum það er ei dragi þig, jafnvel naubugan, til að elska hinn góða Gud fram yfir alla hluti, þá skoda og hinn minni, sem er maðurinn, það ert sjálfur þú, hann er og með tvömmu móti andligur og lífhamligur. Lit fyrst til þess lífhamliga; hver hefir mindad þig í móðurlífi? hver hleypti þér þar saman eins og öðrum östi? Job. 10; það gjördir ekki sjálfur þú, ekki foreldrar þínir; þínar hendur hafa gjört mig og tilbúið mig, segir David, Ps. 119; hver hefir leidd þig út þaðan svo dásamliga í ljós þessa heims? hver hefir gæfid þér heilbrigða fál í heilbrigðum lífhama? álit hverfu þinn skapnaður er vegsamligri enn allra annara dýra á jörðinni, hver þó ekki hafa Gud á neinn veg stygðan, en þú reitir hann til reiddi dagliga. Þóknið þér nú nokkud af sjálfum þér, og þyfi það vænt og vegligt sem Gud hefir til þín lagt, svo sem það og er í allan máta, þá lát hann þó fyrir ganga, er gjörði þig svo vegligan, og sændi drottinara allra hluta undir himninum, með sinni eigin mind í fyrstu sköpun. Athuga hvað hann hefir þér meira gjört; hann hefir ekki sleppt þér forstöðulausum inn í veröldina; í honum lifir þú, ert þú og hrærst þú, Post. gb. 17; hann hefir gæfid þér alla hluti ánægjamliga til notkunar, Post. gb. 14; hann lætur sína h. eingla, Ps. 91, þá himnesku anda, þjóna þér og varðveita frá öllu vondu, öllum lísum, allri ógjæfu, jafnvel midt í syndinni, hverja þú getur ekki við þig skilid allt svo leingi að þú ert í höfðinu; eru þeir ekki allir þjónustufamir andar, segir Postulinn til Hebr. 1, útsendir þeir til þjónustu, er sálubjálpa erfa skulu? já, Andskotinn sjálfur sagdi eptir Davíðs munni við vörn Jersara, Matth. 4, það sem satt var, og þó í illri meiningu; skrifad er,

sagði hann, að hann muni bjóða einglum sínum um þig, að þeir beri þig á höndum sér, að eðli steytir þú fót þínn við steini. Seig mér, hvar þinna vina edur vándamanna tekur svo vara á þér? hverjum er svo mjög um þig hugað? skyldir þú eðli hata fœdur og móður, syni og dætur fyrir hans skuld, Lúc. 14, að þú mættir verða hans verðgur? Elska þvi eðli jafnvel þitt líf allt í dandann hans vegna, sem þér hefir líf og lífhama gefið, og vert minnigur þess er Kristur segir, Matth. 10: sá sem finnur sína sálu, hann mun tapa henni, og sá sem tapar sálu sínni minna vegna, hann mun finna hana. Eð vil ei margt tala um sálina, sem er hinn aðri partur vors skapnadar; minnst á kristinn maður, hvaðan þú ert, lífhaminu er að sonnu af leir jarðar, en sálin af Gudi. (med hverju móti, veit hann best sjálfur) og mest fyrir þá skuld, segir Lúcas 3 Kap., að Aldan hafi Guds sonur verið, þvi sjálfur Gud blés lifandi anda í mannsins nasir, Gén. 2. Ef vér erum nú skylbugir að elska fœdur og móður, af þvi þau hafa ofs gétid og fædt í heim þenna, hvað miklu framar er það skylbugt, að vér leggjum alla ást á hann, af hvers dýrðarljóma vér og vor andi í fyrstunni freistur er? Vel talar St. Páll hér um, Post. gb. 17, segjandi: nú, þar vér erum Guds affprengi, þá byrjar að vér ei þeimjum, að Gud lifur sé gulli og silfri edur steinum, né vel smíðadri lífnessju edur manna þamfum. En svo sem það er ósýndurfræmilt, sem Postulinn hér um talar, svo er það og afgudadýrkan stór og merkilig gudlestun, að elska noðud af þessu jafnframt honum, og má það öllum heilvita mönnum sjálfsagt vera, hvílukur glæpur það sé að ljá svo gófugan hlut sem sálin er til þrællunar syndinni, edur veraldarinnar munum, hver ed mun fyrirfarast með öllu þvi sem í henni er; þar fyrir áminniir Jóhannes næsta heilnæmlega, segjandi: elskid eðli heiminn, né það sem í heiminum er; ef noður heiminn elskar, þá er eðli kjarleifi Föðursins í honum, 1 Jóh. 2; en Gud, af hverjum sála vor innblásin er, hann blifur og hans ár þrotna eðli, Ebr. 1. Althuga hin skynlausu dýrin, þótt þau séu dásamliga sköpun, þá hafa þau eðli skyn á þeim hlutum, er fyrir þau vera, ei rannsafa þau sitt edli, eðli er framsýni hjá þeim mikil, eingin hæverfka, síðsemi, aðgreining góðs edur ills, og allrasigt þekking Skaparans; skyldir þú nú eðli, syndgur maður! elska hann fram yfir allar sköpun, er svo mikil meira hefir lagt til þín heldur enn annara sköpu, sem að sólit er sáurinn hjartari, þar möðurinn er eitt dýr fullt af ráði og skilningi, hann kann grein á illu og góðu, hann getur útvalid hvert hann vill, hann veit hvað jómir edur ei, hann einn kann að læra að þessja vilja síns Herra, hann hefir uppfundid allan hagleik, allar kunstrir og listir í heiminum, hann hefir útreiknad himinsins hlaup, og veit tíma og stundir fyrirfram, hann skygnist iun í leyndadóma náttúrunnar, svo að Guds óútsægjanlig vitfka, sem náttúrma hefir skapad, útbreytur sig í skynsemi mannsins um allt náttúrunnar ríki, eptir þeim máta, sem hún fær vidtefid í þessum dandliga lífhama, en þó er það fyrir öllu, að hún þeckir Gud sinn skapara, og á þann kost að trúá á hann sér til miskunar og sálshjálp, í hverju að er innifalin endursköpun hins innra edur andliga mannsins. Þeint til þess, kristinn maður, að þú fæddist í þenna heim reidinnar barn, og dauður í syndunum, Eph. 2, þvi það sem af holdi er fædt, það er hold, Jóh. 3, en hold og blód erfa eðli Guds ríki, 1 Cor. 15; en Gud hefir af óumræðiligri elsku til þín, endurgétid þig til einnar lifandi vonar, 1 Pét. 1,

og sett þig í síns Sonar rífi, Róm. 1, svo þú megir Guds barn kalladur verða og samarfi Jesú Krísti, og til þessa hefir hann eðfi varid gulli né silfri, heldur síns eingetins Sonar dýrmætu blóði, því svo segir Páll, Post. gb. 20: að Gud hafi með sínu eigin blóði hjörðina endurleyft, og þetta gjörði hann þegar þú enn varst haus óvinnur, Róm. 5. Madurinn mátti segjast án Guds í heiminum eptir fallid, svo sem Páll um heidingjana talar, Eph. 2, áður enn Gud tók Abam í fátt aptur; allt hans hyski mátti kveða við að deya, en flammast sín að lifa; en hans óútfegjanliga gjæfni, og hinum djúpu misskunar idrum, í hverjum hann vitjafi vor npprunnian af hæðum, Lúc. 2, þeim er að þakka, að vér höfum frian tilgang til hástöls Misskunarinnar, Post. gb. 5, og skommumst vor eðfi, því hann flammast sín eðfi að kalla oss sína bræður, Ebr. 2; vér kvíðum eðfi við dandann, því hvert sem vér lifum eða deyum þá erum vér Drottins, Róm. 14, og þótt vér deyum sem á hans nafni trúum, þá skulum vér samt lifa; svo vér erum þess fullornggir, að hverki dandi né lif, hverki einglar né höfðingjastétt, né veldi, hverki hæð né dýpt eða nokkur vinnur skipud skipna fær oss skilid við þann hjærleika, sem er í Krísto Jesú Drottini vorum, Róm. 8. Svad sýnist yður, br. m., skyldum vér ei bjóða honum allar ástir, er vér höfum svo óteljandi velgjördir þegid af? hann ed fyrirgefur oss dagliga svo margar syndir, hann ed eðfi vill gleyma oss, þótt að móðirin gleymi sínu einasta barni, Esa. 49, hvers hjarta að brestur, svo hann hlýtur oss misskunsamur að vera, Jer. 31, það fyrsta vér snúum oss til hans af öllu hjarta. Þannig breitir hann við vorn innra manni, og svo sem hann forfargar þann ytra edur líthamann, svo lætur hann eðfi heldur hinn án forfargar. Það kénmir Jesús oss í Tertanum er hann segir: hvor sem elskar mig, hann vardveitir mín ord. Matur er mannsins megin, segir ordtaki gamallt; en svo sem líthaminn eðfi þrífast kani án fæðslunnar, svo kann og eðfi sálin án Guds orða, því þau eru hennar fódur; þar fyrir segir Endurlausnarin, að þau séu lif og andi, Jóh. 6. Er sá nokkur, er elskar einhvern, að hann hafi hans mál? fjærri er því, heldur képpumst vér við að eiga sem optast tal við þá, er vér unnum vel; þar fyrir, ef vér segjumst Gud elska, þá afrafjum eðfi hans ord. Meini halda að sá líthami sé eðfi heilbrigdur, sem velgir við matnum, og hverjum hann verður eðfi til notkunar; dylst og eðfi þar við, kristinn madur, að þin sála er eðfi heilbrigð, og eðfi elskar þú Gud, svo sem byrjar, ef þú hefir leida á hans ordi, og þykja þeir tímar lengstir; er þú átt að hlýða því; en hvað segir Páll hér um? 1 Cor. 16: belvadur verð sá, sem eðfi elskar Drottám vorn Jesúm Christum, það er, hann mun eyllifliga fyrirfarast; og eðfi einasta er það merki þeirra, er Gud elska, að þeir vardveita hans ord, heldur er það ávortur hans elsku; en hvað er að vardveita hans ord? það er að gjöra eptir þeim, ef eðfi að fullu, því það er syndugum manni ómöguligt, samt eiga vér að leggja allt kapp þar á, en elskan til Guds er eðfi íðfulans, hún orkar því, að Guds bodord verða eðfi þung, svo sem Jóhannis segir, 1 Þist. 5, svo að hver sem Gud elskar, hann hefir sína lýsting í lögumli Drottins og talar um hans vegu þaga og natúr, Ps. 1; verður svo íðfanin að náttúru fyrir þeim sama manni, og hann um síðir einn andi með Gudi, 1 Cor. 6, endurnýadur eptir mind þess er hann skapad hefir, Róm. 3; en því veldur elskan til Guds, að oss þykir fæða þessi sætari enn hunáng og hunángs-

seimur, Ps. 19, sem von er til, þar vér finnum í því krapt eptirfomandi aldar, Hebr. 6, nær vér finnum þá molana, er detta af því himneska bordi, með trúarinnar munni; því skyldum vér þá efi um alla hluti fram stunda elstuna til Guds, er svo margt gott með sér færir.

Eg vil ei tala um það, er hér stendur í Gudsþjallinu: og Jafir minn mun elsta hann. Enginn kann að segja það, hvað gott það sé að vera elstalur af Gudi, nema hann, sem Gud elskar; því ef nokkur elskar Gud, hann er fæddur af honum, segir Páll, 1 Cor. 8; og þegar rétttrúnd mánnestja hefir sína unadsemd í Drottni og gleður sig í hans elstu meir enn í nokkru gæstabodi, þá finnur hún hverfu gott er að vera af Gudi elstalur, því að vor elsta á Gudi, er ávortur hans elstu til vor, þar finna efi að stjla heldur enn sölin og birtan, það vottar fá lærisveinn sem Jesús elstadi, 1 Eph. 4: vér elstum hann þess vegna, að hann elstadi ofs fyrri. Hver sem þenkir með sér, hverfu vis, hve máttugur, hve gjæfnifullur, hvað óbrigðull, hverfu trúir að Gud er, hann mun segja að Abraham hafi góður hlutur í skaut fallid, þegar hann var Guds vinur kallalur, Jac. 2; en efi átti Abraham, efi Lazarus, Jóh. 11, efi postular Kristi, Jóh. 15, alleina þetta nafn, heldur allir Abrahams synir eptir andanum, Róm. 4, það eru allir rétttrúadur sem elsta Gud, þeir eru eins vel til þess bornir, þeim tilheyrir um aldur og afi það fyrirheit er Gud gaf Abraham, Gén. 17, að hann vilði vera hans Gud og hans sædis eptir hann; þann vantar fáti sem konungurinn elskar, hann getur samt hann með tign og heiðri, hann getur veitt honum fullsælu fjár, hann getur látið hann lifa að munudum sínum, eptir því sem hann er lyndur til, en þó getur hann efi gjört hann fullsælann, ei megnar hann að fá honum altid heilsuna aptur ef hún misst, ei getur hann gefið honum samviskunnar frið, og altrafist má hann honum himnaríkið veita; en hvað vill hann vanta sem Gud hefir til vinar, hann ræður einn fyrir öllu þessu. Eg veit menn segja, að Guds vinir séu optliga vesalir, sjúfir, sárir, ofsjófir, undirþryktir, og á alla vegu aðþreingdir; en það er efiert stórmerki, fyrir Gud, að hann láti vini sína una vel hag sínum, nær þeim að öfsum gengur, eins og Abraham, Isak, Jakob, David, Salómon og aðrir fleiri; en þegar hann lætur postulana ganga glada út frá ráðinu, nær þeir húðstrýttir vörn, Post. gb. 5; þá Daniel sýgur Gudi lóf í leónagrofinni, Dan. 7; þá Páll og Sýlas eru kátir í myrkraftofunni, Post. gb. 16; þá sjá menn hverfu góður hann er, hverfu hans elsta vinnur alla hluti, hvílitur fá friðurinn er sem veröldin má ei gefa, og hvað máttugur hans kraptur er í breiðleikunum. Gud náði ofs auma synduga menn! hvað vinnur var efi fyrir hegómanni í veröldinni, sem ofs lystir til? hvað sparar hinn stórláti fyrir metord? hinn ágjarni fyrir auð? hinn heiptiræfi fyrir töpun óvina sinna? og sinn er við hverja heimstuna bundinn, og þegar menn eru svo með miklu erfíði komnir til annars meira, þá geta þeir þó efi sagt: et og brest sála mín, Lúc. 11; og dýrid á morkinni, sem hefir sitt föstur, er sálra enn þeir, því það ber ei áhyggju fyrir morgun-beginnum; en að ná Guds vinattu, hirða svo fátum, jafnvel þótt þá sé allt fengið, þá hún er fengið, því hann elur önn fyrir sínum og veit hvers að þeir viðburfa. Allt þetta færir Guds elsta með sér; en uppi það að Trélsarinn láti ofs vita, hverfu heitt hann elskar þá ed hann elsta og varðveita hans ord, þá segir hann hér: og til hans munum við koma og vístarveru hjá honum gjöra. Er ei svo,

br. m.! að vér heimsækjum þá gjarna er vér fjára höfum? eptir þessum mannliga plágíð talar Kristur, hann þarf ekki að ferðast lánga vegu til að heimsækja ofs, því hann er Guð, hann er allstadar, hann er ekki langt frá sérhverjum einum af ofs; en Trelsfarinn kallar hér að koma til vor, þegar hann kemur með sinni verkun og ástgjöfum í hjartad; hann hafði flómmu áður sagt, í þessum kapitula: og mun biðja minn Födur að hann sendi yður anda sannleikisins, sá ed blífi hjá yður að eyðu, Jóh. 14; en hér segist hann ásamt Föðrunum vilja sjálfur koma, svo sem von er til, því hvar Fadir og Sonur er, af hverjum Andinn framgengur, þar er og sjálfur Andinn. Kristur segist vilja sýna sig þeim ed sig elska, en hann sýnir sig ekki nema fyrir h. Anda, því hann er það, er vitnar um hann og leidir ofs í allan sannleika. Þegar þú nú, Kristinn maður, situr undir heyrn Guðs orða, og þú fellst á það sem þar er af Guðs álfi talad; þegar þú yðrast þinna synda, sem þér verða þar fyrir augun leiddar, þegar þú trúir þó, að hvar sem syndin yfirgnæfir, þá muni náðin yfirgnæfa miklu framar, Róm. 5; þegar þú fær leida á syndinni og kappkostar að lífa nýjum lífnadi; þegar þú í mannráunum fær huggun noktra af þeirri sálun, sem þeim er heitin, er bera krossinn eptir Kristó; þegar þú hrærist til meðaunfunar yfir hinum dolada, og til vandlætningar móti hinum ógudliga, nær þitt hjarta brennur í þér, Lúe. 24, er hann talar við þig í sínu orði, og þú við hann í þínum bænnum, þegar þú úteys þínu hjarta fyrir homum, og hann eys þar inn aptur hugsvolan síns Anda; og í einu orði að segja, þegar þú finnur í hjarta þínu elskuna til Guðs og náungans, sem albrei kunna að skilja, þegar þú allt þetta finnur, þá mátt þú fullvís um það vera, að öll heilög Guðdómsins þrenning er að vístun með þér, og þú kant ekki að fara á mis við það, að þú sért Guðs barn, Róm. 8. Efti einasta segist Endurlausnariinn ásamt sínum Födur vilja koma til vor, heldur vístarveru hjá ofs gjöra; ó, hvíllt er þetta, br. m. Svadan kemur mér það að móðir Drottins míns kemur til mín? sagði Elizabeth forðum við Mariam, Lúe. 1; en meir er það að sjálfur Drottinn drottinna vill til vor koma; ekki svo sem hann kom í holdið með þrælsmind, heldur með sínum Guðdóms þræpti í vor hjörtu; en það er enn þá mest að hann vill vístarveru hjá ofs gjöra. Þegar vorir vinir heimsækja ofs, þá tessja þeir sjaldan lengi, og þess fjærari sem þeir eru ofs, þess meira ángur láta þeir ofs eptir að skilnadi, en Kristur hefir lofad, að hann vilji ekki láta ofs eptir eina, heldur vera hjá ofs allt til veraldarinnar enda, Matth. 28; ef vér yfirgefum hann ekki, þá mun hann ofs albrei yfirgefa, nema vér slökum andann, 1 Thes. 5, þá mun hans ljós í ofs æfniliga brenna, og vér í vorum anda glóandi verda. Vorir vinir gjöra ofs kostnað, þá þeir vitja vor, jafnvel þótt það telji euginn eptir þeim sem hann elskar; en hinn almáttugi og alleina ríki Rónungur dýrðarinnar er ekki kostnaðarsamur, þar sem hann er að heimbyði; hann færir alls nægtir með sér, því allt silfur og gull er hans, og öll dýrin á morkinni, Ps. 50; ekki vill hann neinum tilsegja, ef hann húngrar, en ef hann lætur sína elskendur vanta þetta svo sem hann opt gjörir, þá gefur hann þeim í stadinn allsnægta það sinni er lætur sér sína lúðu nægja, hvad St. Páll kallar ávinning guðhræðslunnar, Tim. 6, og þau þiggja eins vel af honum einn bita brauds, svo sem full hús andæsa. Þegar Kristur umgefti hér á jörðinni, kom hann albrei svo í nokurs rétt-trúads manns hús, að hann ei

fjæmt með blefsan; hann var einn eðfi í heiminni borinn, þá hann kom í hús Zacharíæ og Elizabethar, og þau ásamt barninu í móðurkviði fylltust af heilögum Anda, Luc. 1; hann kom í hús Péturs, og færði móður hans heilsu sína, Matth. 8; hann kom í Kápernaum, og gaf hinum limafallsjúka sínar syndir kvíttar, svo hann spratt upp og gétt, Matth. 9; hann kom í Tairi hús, og færði hans dóttur lifid aptur; hann kom í landsálfur Þyri og Sidónis, og rak Djöfullinn út af dóttur hinnar kananísku, Matth. 15; hann kom í hús Zachæi, og gaf því húsi velferd á þeim sama degi, Luc. 19; svo það má sátt um hann jata sem Pétur sagði, að hann hafði gengid umkring, gjört gett og grædt alla sem undir þryggtir voru af Djöflinum, Post. gb. 10. En ef hann þvilist gjörði, þegar hann var vorar syndir og erfisadi í þeim, Esa. 43; hvað miklu stærri hluti mun hann nú gjöra, þar hann situr til Kraptarins hægri handar, og er þó að vístum með oss ásamt Föður sínum og h. Anda? hér nú má eg segja eins og Páll, Róm. 5: ef vér erum sáttir við Gud, þegar vér vorum hans óvinir, fyrir danda hans Sonar, þá munum vér einn frammar nú í sátt kommir hólpnir verða fyrir hans lif. Gud blefsaði Dæd Edom, meðan ork Drottins var í hans húsi, 2 Sam. 6; hér er ork sáttmálans ánuillum Guds og manna; Jesús Christus, sem er náðarstóll fyrir hans blóð, Róm. 3. Svada blefsan mun hönum eðfi fylgja? mig skal það eðfi undra þótt að Guds börnum, í hverjum hann byggir, þyfi lítid koma til yfirlætis veraldarinnar, þar hann sem býr í himninum, hverjum að þjóna þúsund og túsimum hundrad þúsund h. eingla, hann hefir báid sér víst í þeirra hjarta hér á jörðunni sem hann elska og hans orð vardveita. Þessi er sú önnur veröld, er eg í upphafi taladi um, hver eð uppbyrjast hér í náðinni, en fullkomuast síðar í býrdinni, þá Gud verður allt í öllu, um hverja Esajas spámadr Kap. 64, og Páll postuli samsaga verða, 1 Cor. 2, að það hafi eðfi auga séð og eðfi eyra heyrt, og ei hafi það í nocturs manns hug eður hjarta komid, hvað Gud hafi þeim fyrirbáid er hann elskar. Hana að byggja, hennar njótandi að verða, og í henni eylist lof að sýngja vorum Gudi, sem oss hefir figurinn gefid, umi oss sjálfur hann fyrir Son sinn Jesum, amen!

Annann Dag Hvítasunnu.

Gudspjallid, Joh. 3 Kap.

Jesús sagði við Nikodemum: Svo elskadi Gud heiminn, að hann gaf út sinn eingetinn Son, til þess, að allir þeir sem á hann trúa, fyrirfarist eðfi, heldur að þeir hafi eylist lif. Því eigi sendi Gud Son sinn í heiminn, að hann fyrirdæmdi heiminn, heldur að heimurinn frelsist fyrir hann. Svör á hann trúir, fyrirdæmist eigi; en hvör hann trúir eigi, hann er nú þegar dæmdur, því hann trúir eðfi á nafn eingetins Sonar Guds. En þessi er dómurinn, að ljósid kom í heiminn, og mennirnir elsfudu meir myrkrid enn ljósid, þvíad þeirra verk voru vond. Svör sem illa gjörir, hann hatar ljósid,

hann kemur og eigi til ljóssins, að eigi straffist hans verk. En hvör sem sannleikann gjörir, hann kemur til ljóssins, svo hans gjördir verði kunnar, því þær eru í Gudi gjörðar.

Forðum.

Triubum er allt möguligt, segir Ritningin, Marc. 9. Það hefir kristinnómurinn fram yfir aðra speki, að hann verkar alla hluti með Guds krafti. Synast mátti að Abraham, faðir trúadra, hafi verið nokkud holdliga sinnadur, þegar hann sagði við Gud, er hann hét honum sinni gjæfu: hvað vill þú gefa mér? eg em barnlaus, Gén. 15; þvíad í það sinn hefir Guds vinur ekki litid nema eptir timanligri farfæð, en Gud gjörði betur við hann, því hann þekti hans hjarta, og gaf honum ekki einasta einn son við einni aldradri kvinnu, Gén. 21, heldur og þar að auki einn Son af hans lendum, í hverjum að blesadur erur allar fjöðir, Gén. 22; það er Jesús Christus, Matth. 1, Gud blesadur um aldir, en þó fæddur af fedrunum eptir holdinu, Róm. 9; þá sem hann á, hann er aldrei barnlaus, aldrei arslaus, aldrei hjáparlaus, því hann á þann, hver ad er Drottinn, sem er máttugur til að hjálpa, hverjum Gud hefir gefid endimerk veraldarinnar til arfleifar, Ps. 2; það barn, sem oss er fædd og þann Son, sem oss er gefinn, á hvers herdum ad er höfðingja dómurinn, hvers nafn hann kallar, undarligur, ráð, þetta, sterkur, faðir eptifðarinnar, fridarhöfðingi, Esa. 9, þenna sinn eingetinn Son, segir sjálfur Sonurinn, að Faðirinn hafi útgefð fyrir heiminn í þessa dags Evangelíó, til þess að allir þeir, sem á hann trúa, skuli ei fyrirast, heldur hafa eplift líf; af hverjum dýrmætu ordum eg vil tvent hugleida: 1) hversu vægig ad sé þessi gáfu; 2) hvær til hún gagni oss. Þú góði Gud, sem oss hefir hann sjálfur overbugum gefid, styk oss með náð þins Anda, að vér mættum þetta dýrmæta eyrindi svo framkvæma ad þér líki, fyrir Jesú Kristi forþenustu, amen!

Utlæggingin.

Men plaga ekki alleina að virða eina gáfu af því, hverju dýrmæt hún er í sjálfri sér, heldur og hún, af hverjum hún er gefin, og með hverju gæði ad hún er útlátin; eg virði meir þann steink, sem gefinn er af konunginum, heldur enn af minnum lífa, og þá er mér það kjerastur, er eg þigg af fædur minnum edur vin þeim, sem er eins og sjálfur eg. Nú þeyrum vér í Tertanum, að þessi ástgjof sé frá Gudi komin; ekkert kann þvilíft að segjast edur nefnast; svo miklu aðri sem Gud er öllum sinnum sképnum, svo miklu er þessi skeinfur dýrdligri öllu því er aðrir gefa, ei stízt fyrir hans skuld, sem gefid hefir. Landstjórnarinn í Epheso, er hann vildi stilla til frids borgarunginn, sem Demetrius hafði uppæst amóti þeim St. Páli, Post. gb. 19, hann fann ekkert gildara til að sefa þá með enn það, að hann sagði, að bilati þinar miklu Diane í Epheso væri af hinnum ofanfalið; svo var nú Andstötinn krotugur í börnum vantrúarinnar, að heidingjar skípudast alleina við það, sem adur voru svo ólutr ad æslum gégndi, af því þeim þótti það sömi svo mikill, að þeirra fulltrúi skyldi frá hinnum kominn vera. Ettum vér þá ekki, kristnir menn, að leggja hina mestu virðingu, ást og elstu á það, sem vér vitum komid vera frá hinnum sannna Gudi, hver ed öllu stjórnað bæði á himni og jördu, og jafnvel það, sem vér köllum hans minustu gáfu, sem þó eingar líllar eru, afheldur það, að hann hefir gefid oss sinn Son. Jakob segir, að öll góð gjof og öll fullkomin gjof komi ad ofan frá Fædur ljófsanna, Jac. 1. En af hverju gæði ad Faðir ljófsanna hafi oss gefid þessa gjof, sem er öllum meiri, það segir hann oss sjálfur í Gudsþjallinu með þessum ordum: svo elskadi Gud heiminn. Lángt vorum vér frá því syndugir ormar, útlægir frá Gudi og hans helgidómi, að það væri nokk-

urt hjá oss nema cymbin ein, er mátti hræra Gud til meðaukunar, afheldur hann kynni að elsta oss fyrir nöftra vora verðsfuldan eður ágjæti. Mannefkan var svo á sig komið eptir syndafallid, að Rítningin talar þar svo um eptir mannlígunn plágid, Gén. 6: Gud ydradi þess, að hann hafði mannnim fkapab; og samt elskadi hann oss svo, að hann gaf oss eði nöftra almenniliga gáfu, svo sem þegar hann latur rigna yfir vonda og góða, og sóliua uppreнна yfir rángláta og réttláta, Matth. 5, heldur sinn eingetinn Son, og það að fyrra bragði, áður enn vér höfðum vit á, eður nöftra atburði til að elsta hann. Því er fjarleikurinn, segir Jóhannes, 1 Píft. 4 Kap., eði að vér elskuðum Gud, heldur að hann elskadi oss og útfeudi sinn Son til forlífunar fyrir syndir vorar. Eg ætla að vorum fyrstu foreldrum yrði næsta ráðfátt í Paradís, þegar þau höfðu Gud ftygðan; mundi þau hafa nöftra víbleitni að blíðka hann? mundi þau géta hitt uppá þetta guddómllga vísbóms ráð, að Gud ftylði maður verða til þess að forlífa heiminn við fjálfan sig? fávís voru þau til þess, atburðirnir voru þeir einir að fela sig, því þau voru nafin, Gén. 3, og að bera ffulðina af sér hvert um sig, þessi voru úrræðin einasta. O, hvíllt dýpt auðafanna og Guðs fpeki! Róm. 11. Enemma braust út hin guddómllga elsta af hans hjarta, ftrar er hann hafði lagt hinn réttvífa dóm á mannnim, að hann ftylði deya; lagði hann þá lífnarfúllu bót með, að kvinnunnar fæði ftylði í fundurmerja höggormfins höfud, Gén. 3. Þetta fitt mífunarríka fyrirheit þefir hann efní í fendingu fíns eingetins Sonar hingað í vort auma höld, fæððan af kvinnunni, ennfá þegar vér vorum hans óvinir, Róm. 5, þegar vér enn þá vorum dauðir í vorum fýndum; þessi er hin guddómllga elsta, er Drottinn prífir hér í Guðsfjallinu, og það eði um fkor fram, því Páll talar hér um, Róm. 8: að Gud hafi eði þírint fínum eingetnum Syni, heldur gefið hann út fyrir oss alla; hann fparaði hann eði til að fæðast í armóð, eði til að verða landflóttá, eði til að þola fhammir og háðungar af þeim, sem hann tók undan eylífri fíemm og háðung, eði til að líða krossfins dauða fyrir þá, er hann deyðu, og eði til að þola helvítis píflir fyrir þá, sem höfðu gjört fainband við dauðann og fáttnála við helvíti, Efa. 28; hann fparaði hann eði fyrir fýndina, sem Guði alleina illa líkar, Pí. 5, heldur gjörði hann, í hverjum honum alleina vel þófnast, að fýnd, fafnel þótt eði vífí hann af fýnd, 2 Kor. 5. Enginn elskar nöfturn meir ein það, að hann gefur fitt líf út fyrir hann, segir Laufnarinn; en Gud elskar fínn Son eins og fitt eígid líf, þvíad hann er líómi hans býrðar, Hebr. 1; hann er fá sem er í hans fíanti; en fyrir því, að Gud kunni eði einfaman að deya, lét hann fínn Son deya í mannlígu hölði, í mannlígrí náttúru, er hann af fæðrunum hafði, hýer fyrir því að í honum býr öll fölling Guddómfins lífhamllga, Kol. 2, þá heitir hann fá maður, sem honum er næstur, Zach. 13; já, hans fómur, fafnel eptir manndóminum, eði einn fómur, er fé áttleíðingur, svo sem vér erum fyrir hans fíuld, heldur Guðs himn- elsta Föður náttúrlígr Sonur fyrir íbúð Guddómfins, því Tertinn segir, að hann haffi útgefíð fínn eingetinn Son; hvað eði á að fílljást eptir Guddóminum alleina, heldur og eptir manndóminum eíngu fíður, þvíad í honum þefir hann fívol og dauða lííð, og allt það, er hann vann til árnabar og mífunar fýndugu mannfyni. Enginn víll mífísa fínn fón; Jakob vílði ei voga fínum fngfíta fyni í þá þættu, að láta hann fara með fínum

bræðrum ofan til Egyptalands, þótt þeir neyddu hann þar um, Gén. 42, og þeim lagi lífið á; en Guð gaf ofs sinn Son óbedinn, og ofurseldi hann í dauðans kvél fyrir ofs, sem ekki vorum synir, heldur reidinnar börn, og af náttúrunni til Satans þrælur, Eph. 2. Þvinna þú sem umgétur, 1 Róm. 3, hún vilði heldur að þú, sem ekki var móðir skýldi eignast sinn son, heldur enn lífið væri af honum tekið, svo mjög elskadi hún sitt lífsafkvæmi, hún vilði vinna það til, að óvina sín mátti hafa gleði af barninu, svo það mátti þó lífi halda, því hennar idur tendrudast upp síns sonar vegna, segir Ritningin. En hinn eyllifi Brunnur Gjöskunnar vitjafi vor fyrir sín miskunnar idur, og elskadi svo heiminn að hann útgað sinn eingetinn Son í dauðann, uppi það, að allir þeir sem á hann trúna hefðu eyllift líf. Þegar Drottinn spáir um gjöfuna sína, er hann vilji andsfyna sínu fólki fyrir Christum og í Kristó, þá tekur hann svo til orða, Malach. 3: eg skal tjá þeim miskunsemi, svo sem einu tjáir miskun sínum syni, þeim er stundar hann. Minn Herra og minn Guð! vér megum það með kinnroða meðfenna, að þú hefir sýnt ofs meiri miskun ein þínum eingetna. Syni á hans dauðadegi; hann varð ekki bænheyrður, er hann beiddi að reidinnar káleifur mátti frá sér tafast, Matth. 26, já ekki þótt hann beiddi, í heilar þrjár reisir; en hvors vér biðjum þig í hans nafni, það vilt þú veita ofs, Jóh. 16; það skal ífé, (það eru þín eigin orð) að áður enn vér biðjum, þá vilt þú bænheyrja, Esa. 65; þínum eingetinn Sonur fékk einga vægd, jafnvel þótt enginn kynni að straffa hann um nokkra synd, Jóh. 8; en vér höfum miskun ódlast sem til alls ílls höfðum unnid; þínn Sonur fékk ekkert að svála sér með í þinni bitru þínu nema gall og edif, Matth. 27; látir þú ofs nokkud til handa bera, til þess að lifjast honum, látir þú ofs drekka hans káleif, Ps. 119, hér í náðinni, þá fryðdar þú hann með svolun þins h. Andá, þú dreypr á ofs með sætleik eptirfönnandi aldar, og leidir ofs fram að feriskum votnum; svo miklu betri kosti höfum vér nú þrælarnir að búa við, enn þínum eingetinn Sonur; hver er sá af ofs, að hann ekki hafi þar, hann megi höfði sínu aðhalla? Matth. 8; hver er svo ofsfötkur, þindur og kvalinn sem hann var? á hverjum hefir þvilíf hegning legid? Satt er það, að hann er innngenginn í sína dýrd, Lúc. 24, að öllu þessu afloknu; en vér sem að varla drepum hinum minnsta vors fingurs í þinnar reidiflób, Lúc. 16, sem gétt yfir höfud honum, vér skulum og inn-ganga í hans dýrd, ef vér trúum á hann; og er það mála sannast, að vér vinnum svo lítid sem ekkert til þeirrar dýrdar, sem hann hefir ofs með sinni kvél afrekað, þótt vér bærum Jobs káin, Job. 2, og Gihesi lífþrá allt frá vöggunni til grasarinnar, hjá því sem hann þolad hefir fyrir vorar syndir; honum sé lof, dýrd og heidur um aldir, amen! Svo hefi eg nú allt hingað til nokkud tulað um ágjati þessarar himnesku gáfu; eptirfylgir að tala um hennar gagnsemi.

Nýtssemi eins hlutar metum vér af tvennur, annaðhvort að hann gagnar ofs til að umflýa híd vonda, eður til að ódlast híd góða; hvertveggja sinnum vér í útsendingu Guðs eingetins Sonar; það fyrri káinir hann ofs í Guðspjallinu með þessum orðum: að allir þeir sem á hann trúna fyrirfarir ekki. Tvént hefir og Drottinn til þess gjört, að þeir skuli ekki fyrirfarast sem á hann trúna. Fyrst það, að hann hefir líðid þeim til eptirdæmis;

það annað, að hann hefir líðið þeim til forlífunar; um hið fyrra talar St. Pétur, 1 Píst. 2, segjandi: Kristur er dáiinn fyrir oss, og hefir oss eptirlátid það bæmi; að þér gangid i hans fótspor. Þegar hinn gamli Adam, sem býr i oss, á að leggja út þau dýrmatu orð, sem Páll skrifar, Róm. 8, að já sem ekki þirndi sínum eigin syni, heldur gaf hann út fyrir oss alla, hvar fyrir skýlði hann ekki gífins veita oss alla hluti með honum? þá stílur hann þau um það sem honum líkar; honum þykir ekki mikid koma til þess líffins brauds, sem af hinnum er osan komid, Jóh. 6; hann vill kjot hafa, Róm. 11, og er ekki til friðs ella, það er sælgjæti holdfins og þess munadar, hann etur sig fullann þar af, þar til það gengur út um hans nasir og sálgar þeim, er ala hann svo kappsamliga, svo þeir drepað þúsundum saman, og verða helvitis eldsmatur að síðurstunni; en þegar Páll nefnir hér alla hluti, þá meinar hann þá, eð sálunni gagna; það er andsært af öllum þessum sama kapitula, hvaðan orðin tefin eru; hvar af vér sjáum, br. m., að ekki er Guds Sonur oss til þess sendur, að vér skulum láta eptir holdinu þess girndir að rækja, Róm. 13, ef vér viljum á Guds Son trúa, svo vér fyrirforumst ekki, heldur svo sem hann er einusinni dáiinn syndinni, segir Páll, Róm. 6, það er fyrir syndina, og deyr ekki framar, svo eigum vér henni dagliga að deyja, og með honum dagliga að upprísa, að vér ei framar lifum i henni; svo sem hann hefir sigrað heiminn, svo eigum vér að forsjá heiminn, og svo sem hann hefir útsnarad Djoslinum og troðid hann undir sinna barna fætur, Róm. 16, svo eigum vér að reka hann út úr hjarta voru, með öllu hans hyggi; vér eigum ekki að hafa eina klauf eptir á Egyptalandi, Erðd. 10, heldur brenna upp þann Almalechita með öllu hans gótzi, kvífu og dauðu, 1 Sam. 15, með sannri yðran og afláti syndanna, svo ei verði Ísraels ríki frá oss tekið. Það kénfir oss Páll, 1 Cor. 11: ef vér dæmdum sjálfa oss, þá yrðum vér ekki dæmdir, en þegar vér dæmumst af Drottni, þá verðum vér leidrættir, svo að vér ekki fordæmumst með heiminum. Þannig er oss nú Kristur sendur til eptirdæmis, bæði i lífnadinum og svo i krossburðinum; hverutveggja er ómíssandi til þess að umíslá topunina; en forgífins hefði hann líðið oss til eptirdæmis, nema hann og hefði líðið oss til forlífunar; hvar fyrir til forlífunar? Því vér vorum misfáttir við Gud; hvers vegna? fyrir syndina; hvað hafði syndin forþenad? eyllifan eld með Djoslinum og öllum hans árum; hvar hefir syndina burttekið? það hefir Guds Sonur gjort, er hann bar hana uppá tréð, segir Pétur, 1 Pét. 2; því sagði Jóhannes skrari, er hann leit Christum koma til sín: sjáid það Guds Lamb, sem i burtu ber heimfins syndir, Jóh. 1. Til þessa þykir heiminum lítið koma; eg trúi hann dyljist við að þar muni svo heitt i Satans badstofu, sem prestarnir segja, annars mundi menn ekki biðja sér og vörum svo optliga helvitis, sem menn gjöra; en viljid þér ekki trúa þeim, þá trúid Guds orði, trúid Ritningunni. Eg veit að yður þykir það lítið heimfins berrnan, að þér skulid aldrei um að sjá Gud sjá i dýrdinni, því þér hafid aldrei séð hann né hirðt um að sjá hann i náðinni; en svo þykir Páli það mikid, að hann segir: ógudligir munu straffast með eyllifri glötun, fjarlægir augliti Guds og mætti hans dýrðar, 2 Thess. 1; en hlústid til hins, að þar mun verða óp og tanna-gnistran, Lúc. 13: þeir munu eta sínar tungur út af þinu, Dvínb. b. 16: þessar þykkir eru vægdarlausar, Jac. 2, og ekki svo sem þessa heims mótlæti, hvar menn já nokkra línu

ástundum; þeirra ormur mun ekki deya, og þeirra eldur ekki útsloðna, Eſa. 66, þad er eyllif smán, Dan. 12, eyllif hegning, Matth. 25, og þoka myrkranna, Júb. v. 13, sem um eyllif er tilbáin hinum ógudligu, 2 Pét. 2. Ef þér nú hafið nokkra lithamiliga tilfönn- ing, ef þér varla lifað getið, þá yður vantar sálgjæti yðar og venjuligan aðbúnað, ef þér getið ekki af yður borid, nær þér fáið hefubverf edur síðusting, hvað mun þá verða í elds- dýfinu sem vellur af eldi og brennuſteini, Dpinb. b. 21; ef ein litil vanvirða, er þér svo kallid í þessu lifi, kvelur svo yðar hjarta, ad þér svífið einkis til ad hefna yðar, hvað mun þá verða hin eyllifa skómm? þér munuð þeintja ad einginn hafi yfir öðrum ad stæra sig á þessu forsmánarinnar landi, en gjætið þess ad þér munuð kveljast í angshu h. eingla, Dpinb. b. 14, hverra lagsmenn ad eru Guds útvaldir, er þér föttroðid hafið í yðar vel- makt. Þér munuð sjá alla heilaga í Guds ríki, Lúc. 13, en yður útkastada, já, margan þann, sem þér órétt gjört og uppsvelgt hafið, og ekki reiknad verðugan ad þurfa yðar skó, þá munuð þér sjá til bords sitja med Abraham, Isak og Jakob í ríki himnanna; þegar hinir fordæmdu gletunarinnar synir sjá þetta fyrst, þá mun ofundar ormurinn taka til ad bita af alvöru, þá mun ekki duga ad sefa hann med lifláti Abels, Gén. 4; né mansali Jósephs, Gén. 37, edur drápi Naboths, 1 Rómg. 21, því hann mun aldrei deya, Eſa. 66; og viljið þér ekki öðrum Guds mönnum trúa hér til, og segid, ad hverki Eſajas, Jakob, Pétur né Júbas hafi verið í helviti, ad þeir kunni þar frá ad segja, svo sem marg- ur glópur lætur sér um munni fara, þá trúið þó Guds Syni. D, þér hin vantruada kynslóð; hann var í helviti þegar hann kvaldist fyrir yðar syndir, svo þér skylduð ekki fyrir- faraſt, heldur hafa eyllif lif. Enginn kann betur ad segja os hvernig þar er háttad, heldur enn hann, sem þad hefir tilbáid handa Djöflinum, hann ed sjálfur hefir þolad hel- vitis píslir, hann ed sjálfur er þangad ofansarinn til ad þræfka ondumum í fangelsinu, 1 Pét. 3, þad er til ad straffa þá; hann er Guds Sonur, hann ber alla hluti med orði síns fraptar, Ebr. 1; allt vald er honum gefið bæði á himni og jörðu, Matth. 28, og og varð helviti honum þó svo heitt, ad hann sveittist blóðinu, Lúc. 22, og hrópadi á kross- inum: Gud minn! Gud minn! því hefir þú yfirgefið mig? Matt. 27. D, vatnsbóla! ó, heystra! munt þú þá geta búid við þennan fortærandi eld? og þú skalt þar þó eyllifliga búa, nema þú yðrist og trúir á Soninn, Jóh. 3. Viljið þér nú ekki Guds Syni trúa, því þad er svo gamallt, ad honum er litt trúad af heiminum, þá trúið þó Djöflinum, þér eruð vanir þeim ad trúa, þótt þeir ljúgi, gjörð þeim ekki þann órétt ad trúa þeim ekki, nær þeir satt segja. Þegar Drottinn rak hina mörqu djöfla út af hinum óða Gad- areno, Marc. 5, þá báðu þeir hann ad skipa sér ekki í undirdjúpin, Lúc. 8, þad er, í helviti, því svo kallast þad, Dpinb. b. 9, og víðar, svo kvíðu þeir við þeim loga, sem alvanir voru föslunum. Seig mér, mun þér ekki bregða við, ef þér yrði ad skýndingu burt kippt úr öllu þínu sálgjæti og steypt í helviti og kvalirnar eins og hinum ríka? Lúc. 16. Í þetta sinn töludu djöflarnir alvörn, því þeir ráfu sitt eigid eyrindi; en ad þér ljúga þeir, synd- ugur maður, og mála upp fyrir þér helviti eins og adra konungshöll; trú þeim ekki, því fadur þeirra er lygari í frá upphafi, hann stóð ekki í sannleikanum, ei heldur þeir, þarfyrir

eru þeir í helviti ofan steypfir, og bundnir myrkfranna hleðjum, 2 Pét. 2. Til að frella ofs frá þessum óföpum er nú Guds Sonur útgéfinn, til þess er hann fæddur, húðstréttur og á krossinum negdur; en guðspjallid segir ofs einu nú meira: heldur að hann hefði eyllist líf, stendur hér. Það er vitanligt af St. Páls orðum, Eph. 2, að vér fæðumst dauðir í syndinni; það náttúrliga líf færir með sér andligann danda. Nær tökum vér til að deya? Þegar vér lifnum í skirninni, finnur móðir vor kristilíg kirkja með ofs fyrst eitt andligt lífsmark; fyrir hvern? fyrir hann, sem af Gudi er útgenginn til þess að heimurinn skýði hafa eyllist líf; svo segir Páll, Tit. 3; að Gud hafi rifuglaga úthellt yfir ofs heilögum Anda fyrir Jesúm Christum voru heilsugjafara, svo að vér réttlátir fyrir hans náð orðum erfingjar eyllis lífs; en sá, sem skal eyllis lífs njóta, hann verður hér í lífi fyrst að lifa andlígú lífi; það hljótum vér í skirninni, sem sagt er. Þess gétur St. Pétur, er hann segir, að Gud hafi endurgétid ofs til lifandi vonar, 1 Pét. 1; en það kann andvældlígú aptur að misast, svo vel sem það líthamlígú, nema hinn innri madurinn, sem í fyrstunni er eins og brjóstmýlkingur á sig kominn, nema hann sé daglígú nærður og endurnýður; því lætur Páll þetta fylgja hvort öðru, segjandi, Tit. 3; að Gud hafi ofs hólpna gjört fyrir endurgétningar laugina og endurnýngar heilags Anda. Þennan andlígú vort og þrossa ødlumst vér eins vel fyrir Christum, svo vel sem híd andlígú líf í fyrstunni; það kénur ofs Páll, Eph. 2, segjandi: vér erum Guds verk skapadir í Jesú Kristó til góðra verka, hvor Gud hefir tilbúid. að vér gangum í þeim. Sálín veldur því að líthaminn ver, eðfi gjörir það fæðslan alleina, heldur er hún svo sem nokurskonar meðal, í hverju að verkar mannsins andi honum til þrossa, þar til hann fullvarinn er. Kristur er vort andlígú líf, hann er líf hins innra mannsins. Södan er Guds orð, í því verkar hann með sínum Anda, þar til vér náum að vara eptir fullkomnum mæli Kristi alðurs, sem Páll að orði kénst, Eph. 4; og þetta andlígú líf, er mest folgíð í deyðingu holdins; þau tvö eru hvort ámóti öðru; eins líf er annars dauði; hinn gamli madurinn og hinn nýi, sem eptir Gudi er skapadur, þeir beraft banaspjót eptir, en sá er munurinn, að hinn gamli fær sálgað hinum nýa í einu, svo hann ástundum aldrei víðrafnar aptur, en hinn nýi fær aldrei svo drepíð hinu gamla, að hann eðfi apturgangi; til fanga verður hann tekinn fyrir Guds frapt, en aldrei verður honum svo fyrirkomíð, að ei brjótið hann um, svo lengi vér erum í holdinu. Vel sé þeim er géta lagt hin sterkustu fjötur á hann, og því kallast hann dauður, þegar hann náir eðfi að framkvæma sínar girndir; þegar menn hepta reíðina og girndina og aðrar tilhneigingar, sem af þeim vara, með Kristi Anda, þá heitir hinn gamli Aldam dauður; því lýfir Páll er hann segir, Kol. 3: þér ernd dauðir og yðar líf er folgíð með Kristó í Gudi. Hver hefir nú afrekad ofs þetta líf? það hefir Kristur, sem að er vort líf, en var útgéfinn í dauðann fyrir ofs, svo vér hefum eyllist líf; það vottar Páll enn aptur, Gal. 2, segjandi: eg em krossfestur með Kristó, en lífi þó samt, eðfi eg nú, heldur lifir Kristur í mér, en það eg lífi í holdinu; það lífi eg fyrir trú Guds Sonar, er mig elskad hefir og útgéfið sjálfan sig fyrir mig. Af þessu lífi framkénur híd eyllisa líf, sem áður er sagt. Menn bjóða eðfi dauðum monnum til bords, heldur lifandi, svo mun og enginn bordsfettur verða með Abraham, Isak og Jakob, nema dauðinn, hver að er sendi-

bodi, hitti hann lifandi í Kristó. Hér segir í Gudspjallinu, að Guð hafi svo elskad heiminn, það er alla menn, því allir vill hann að hölpnir verði, og komist til sannleiksins viðurkenningar, 1 Tím. 2; en því veldur fjandmaðurinn, sem er mörðingi sálmanna, að hans guddómlegi hjærleifi færi því ei til vegar komid, að allir hölpnir verði. Því stendur hér, að þetta eylista líf hlotnist þeim alleina sem á Guðs Son trúa; en hvílk gáfa er þetta líf, börn mín? Vér kunnum ekki að leida ofs í hug né hjarta hvíllt það sé, nema hvað vér af Guðs orði heyrum, nema hvað Guðs Andi sýnir ofs svo sem fyrir spegil og í ráðgátu, 1 Cor. 13, þegar hann lætur ofs það smækka, og verur í ofs sætleik eptirfomandi aldar, það er gnógt fagnadarins og gleðiligt liferni til Föðursins hægri handar, Ps. 16; vorir líkhamir verða einglunum jafnir, Eúc. 9, já, samlíkir Kristi dýrdligum líkhama, Phil. 3; þeir munu einfis viðburfa, ei fæðslu, ei fatnadar, því Guðs rífi er ekki matur né dryckur, heldur fridur og fögnuður í h. Anda, Róm. 14; þeir munu dýrdinni íslæddir verða, og sína eins og sól í rífi síns Föður, Matth. 13; vorar sálir munu í ómæðilígu fögnudi lifa, 1 Pét. 1. Dýrdligir hlutir verða í þér taladur, þú borg Drottins, segir David, Ps. 87, er hann spáir um kristningu, en Páll segist hafa heyrt í hinum þriðja himni ómæðilígt orð, sem enginn fær úttalað, 2 Cor. 12. Veralbarinnar sálsgæti er aldrei svo mikil, aldrei svo margvíslegt að ei fái menn leida á því; þeir sem hafa sína unadsemd þar í, verða þó að krydda það með afláti nokkru; einn skal húngra, áður enn maturinn smækar vel, hann skal þyrsta, áður enn dryckurinn þýfir honum góður, en í sælu himnanna er ekkert aflát, enginn bid eptir nokkru; því svo sem einglarnir sjá jafnan Guðs Föður andlit, Matth. 18, svo munum vér og gjöra, þar vér erum einglunum jafnir, í hverju öll sæla er fölginn. Job í öllum sínum mannaunum huggar sig þar við einasta, að hann muni sinn Endurlausnara sjá með þessum augum (segir hann) Job. 19, það er með sínum líkhamlígu augum; þegar Páll hafði eitt sinn verið í himninum og féð Guðs dýrd, það var honum svo minnistætt, að hann úr því vildi alla hluti líða fyrir Kristi sakir; og þannig eru þeir lyndir, sem Guð opinberar sína dýrd í hjartanu með von eptirfomandi dýrðar. En ef þannig er vort fangelsi, br. m., hvíllt mun þá kóngsríkið verða? Það er ekki að undra, þótt hin sama Guðs kirkja stynji og andvarpi í himninum eptir Guðs barna sælu, Róm. 8, þar Guðs andlit lýsir yfir henni, þótt ei sjáum vér hann hér angleti til auglitis, heldur svo sem í spegli og ráðgátu, 1 Cor. 13. Aristóteles var eitt sinn spurður að, hvað fríðleikinn væri? en hann svaradi, að það væri fyrir blindann mann að spyrja að. O, ofs auma! þótt ofs af öllu hjarta lángi eptir að sjá hinn lifanda Guð, þá fá menn það ekki fyrir blindu holdfins, og er þó eptirlaungun þessi miklu iundællt enn allur fögnuður veraldarinnar. Guð hafði lagt mikil til Mósen, og þrýðt hann með kostulígu gáfinum fram yfir aðra menn, og þó var hann ekki ánægður, nema hann mætti sjá Guð; það var honum ekki nóg að tala við hann, eins og maður við mann, Eróð. 33, heldur vildi hann og sjá hans dýrðar ljóma, hefði hann það mátt, og lifa. Hvílk er nú Guðs barna sæla í eyklífu lífi, og miklu meiri, æðri og dýrdligri, en að nokkur syndug tunga fái úttalað. Hugleiddi nú, kristnir menn, hvílíka ástgjof menn þegid hafa í útsendingu Guðs eingetins Sonar; hann er útgefinn til þess að ei skyldu þér fyrirfarast, ekki brenna í hinum glóanda heilítis.

öfni, eðfi verða lagðmennti þjoflanna i myrkfranna fángelfi, eðfi þera eýlifa ftenunt og forfman, fem þér med yðar fyndum hafid forþénad; hann er útgefinn til þeß, ad þér hafid eýlifa lif, eýlifa fælu, eýlifan fagnud vg unadfeund um aldir alda, hvar þér fja munud fvo fem þér eruð. fénir, og þeðfja fvo fem þér fræddir verðid, 1 Cor. 13; þér munud fja Guds hátign, er yður hefir fkapad, gleðja yður i hans elfu, er fknidi hann til ad gefa yður þenna fynn Syn. Þér munud fja yðar freflara, er yður hefir leýft med finum dauda úr eýlifu banni; þér munud fja yðar hold og blóð upphafid á Guds tignarftól honum til hægri handar; þér munud fja h. Anda framgángandi af Fedur og Syni, þann góða Anda Guds, fem yður hefir endurgetid, endurnýad, leidd i allan fannleifa, ftraffad i yður fyndina, huggad yður aptur, ftyrkt yður i mótgáginum, og þá munud þér fyrft fja ad harnufvæli þeßara tíma voru eðfi verd þeirrar dýrðar fem yður er þá anglyft, Róm. 8. Børn mín! hverju vilfid þér nú gjalda fyrir þeßa ftóru elfu? hvers krefur hann af yður? einkis nema ad þér elfid hann aptur imót; hvar med verður það gjort? eðfi med ordi og tungu, heldur enn náúngann, heldur med verki og fannleifa, 1 Jóh. 3. Gudt var alvara ad gefa ofs fynn Son; látum ofs vera það alvöru ad elfa hann aptur. Ef þér elfid mig, þá varðveitid mín bodord, fegir Kriftur, Jóh. 14; gjörum fvo, þá látum vér hann fja, ad vér elfum hann, eður ef rétt fkal fegja, vér fjaum það fjálfir og finum það; því eðfi þarf hann ad leitast eptir hvert vér elfum, hann fem rannfakar hjortun og nýrun; en ef vér viljum vita fjálfir hvert vér elfum Gud eður ei, þá fporum eðfert fyrir hans ffuld, eins og hann þirmdi eðfi finum eingetnum Syni fyrir vora ffuld, þvíad i því anglyfti hann fína elfu. Brennum upp allar vorar tilhneigingar med elfunni til hans, hún er einu eldur; ef vér erum Abrahams fynir, Jóh. 8, ef vér höfum trú Abrahams, þá gjerum Abrahams verk, Jac. 2; hann vilði förnfera finum eigin fyni og trúði Gudi ad hann mundi funna ad gjöra hann lifandi af daudum, Róm. 4; gjörum eins, offrum Gudi því fem ofs fjerast er, það er viljinn vor; látum eðfi eptir honum eins og David fyni finum Abdonie, þegar hann fá ad hann vilði rifja, hann var fvo barnfár ad hann nemnti eðfi ad ángra hann; breittum i öðru eptir David, en eðfi i þeßu, heldur drepum vorn vilja þegar hann vill gjöra uppreift ámóti Guds vilja, og fegjum: verði þinn vilji, þá mun Gud hann aptur lifandi gjöra med finum vilja, fvo ad vér viljum það, fem hann vill, og ad hans vilji framkvæmist á ofs, fem er fá, ad vér eignumft eýlifa lif; það veiti ofs Gud Fadur af náð finni og miftun, i Jefu nafni, amen!

Þriðja Dag Hvítasunnu.

Gudsþjallid, Jóh. 10 Kap.

Jesús fagði til Þharifeanna: fannliga, fannliga fegi eg yður: hvor hann geingur ei inn um dýrnar i faudahúfid, heldur ftigur hann inn med öðrum hætti, fá er þjófur og spillvirki; en fá fem geingur inn um dýrnar, hann er hreðir faudanna; fyrir honum lykur dýravörðurinn upp, og fauðirnir þeyra

hans rödd; og hann kallar sína saudi með nafni og leidir þá út; og þá hann hefir sína saudi útlátid, geingur hann frammi fyrir þeim, og saudirnir fylgja honum eptir, þvíad þeir heyra hans rödd; en öðrum annarligum fylgja þeir ekki eptir, heldur slyha þeir frá honum, þvíad þeir kenna ei annarliga rödd. Þessa málsgrein taladi Jესús til þeirra, en þeir vissu eigi hvað hann sagdi þeim. Þá sagdi Jესús enn aptur til þeirra: sannliga, sannliga, segi eg yður, ad eg em dyr saudanna; og allir hverjir helst sem fyrir mér komu, þeir voru þjófar og spillvirkjar, og saudirnir hlýddu þeim eigi. Eg em dyrnar, ef nokkur geingur inn um mig, sá mun frelsast, hann mun og ganga út og inn, hann skal og finna sitt fódur. En þjófurinn kemur ei til annars, enn hann steli, drepí og forðjarfi; en eg er kominn til þess, ad þeir hafi líf og fulla nægd.

E r o r d i u m.

Ert þú sá sem koma mun, edur eigum vér ad vænta eins annars? segdu Jóhannes lærifveinar við Ekrístum, Matth. 11, er þeir voru sendir frá sínum Meistarum til ad spyria ad, hver hann væri; í hverjum orðum það er ad athuga, ad Messías hefir nefndur verid á þeim dögum: sá sem koma mun; annars hefði þessi spurning verid nokkud myrk og óskiljanlig. Þú ert Krístur Sonur Guds, hann sem koma skal í heiminn, sagdi Martha forðum við Lausnarann, Jóh. 11; og mundi hún ekki hafa ávarpað hann þannig, hvern hún hefði kominn ad vera, nema Messías hefði svo almenniliga kalladur verid. Þetta má víðar sjá í nýja Testamentsins bókum; og hafa vísir menn Gýðinga í þessu litid til spádómanna í gamla Testamentinu, hvor ed svo aðfæddur um Messíam: ad hann muni koma; svo segir Esajas: sjá ad Gud yðar hefnð kemur, yðar endurgjald, hann kemur til ad frelsa yður, þá munu og augu hinna blíndu uppljúkast, og eyru hinna dauðu opnast, þá mun hinn haltí dansa svo sem hjörtur, og tunga hins mállausa sýngja, Esa. 35; til hvers spádóms medal annara Frelsarinn bendir Jóhannes lærifveinum, er þeir fréttu hann ad: hvert hann væri sá sem koma mundi. Þetta upplýsir þau orð, er vor Endurlausnari talar í þessa dags Evangelíó, er hann segir: ad allir þeir, sem fyrir hann komu, hafi verid þjófar og spillvirkjar; hvor hann meinar, eptir mínum fálfróðum skilningi, þá, sem fyrir hann komu og eignuðu sér nafn hins mikla Hirdies og vildu frelsa Gýðinga af valdi Rómverja, en þennu ad gæfa keisaranum flatt; þvílíkir voru Teydas og Júddas Galílaeus, um hverja Gamalíel talar í Postulanna Gjerningabók, 5 Kap. En hvernig sem því er varid, þá talar Drottinn hér ekki um spámenninga, er voru réttlætisins prédikarar og spáðu um hans tilkomu, og töludu af hans Anda; heldur annaðhvort um þessa, sem mi hefi eg nefnt, edur einhverja þeirra líka, þótt sögurnar greini ekki um þá; en fyrir því ad Drottinn vissi fyrir, ad eptir sína hérvið á jörðunni mundu upprísa fálspámenning, ekki síður enn fyrir sína tilkomu í heiminn, þeir ed koma mundu til Guds barna í saubaklæðum, en innara voru þeir glefandi vargar, Matth. 7, þá segir hann hér í Gudspjallinu, hvor ad sé merkt hias fanna og mikla Hirdies saudanna, eptir hverjum aðrir hirdarar eiga ad breita, er hann sett hefir yfir hjardinar, Post. gb. 20, svo og á sína saudi, er hans raust allsina eptirfylgja. Vér viljum af Gudspjallinu þetta tvént hugleða: 1) Hvornig kennendum eigi háttad ad vera, 2) Hvornig tilheyrer endurnir eigi ad stíkla sér. O, þú sem ert hinn mikli Hirdie saudanna, fyrir blóð þess eilíka Testamentis, Herri Jესú Kríste! Flyt ofs hér til, með fulltingi þins góða Anda; bænheyr ofs fyrir þína forþénuðu, amen;

U t l e g g i n g i n.

Þar vor Endurlausnari nefnir hirdir í Gudspjallinu, þá meinar hann í fyrstu sjálfan sig, því hann er Hofðingi hirdaranna, sem Pétur vottar, 1 Pét. 2; allir aðrir hirdarar hafa sitt embætti af honum, þeir sem ad hans vilja eru settir yfir hjördina, því byrjar allum þeim hans blesudu dæmi ad fylgja; og er það fáldeilis þrent, sem þetta heilaga Gudspjall

vísar oss til, sem er: 1) að þeir féu inn um dyrnar gengur, það er réttlíga kalladur, 2) að þeir láta saubína heyra sína raust, 3) að þeir gangi undan þeim. Orð þinu fyrsta viðvitur, þá segir Páll að sonnu, Hebr. 5: einginn taki sér þennan heidur til, heldur fá sem kalladur verður af Gudi, svo sem Aron. Þvílík kallað brúfast að sonnu ekki nú, og jafnvel ekki í gamla Testamentinu eptir það Gud skipaði konungana yfir sitt fólk; spámennina kalladi hann að sonnu, en kénimeunnirnir voru af konungunum settir; svo stíðadi Salómón kóngur Zadok kénimeunninn í stad Abiathars, 1 Kóng. 2; og Jósephat tilsetti prestana í húsi Drottins, 2 Kón. 17; olli það því, að ámeðan Gud hafði sjálfur stjórnað í Ísrael, þá skipaði hann öllum hlutum fyrir meðalgaungu Móses og annara sína þénara, síðan hefir hann fengid konungunum þvílíkt í hendur og vörum valdsettum, eptir því sem hverju landi hagar; svo var og Aron bædi kalladur og vígður fyrir meðalgaungu Móses, Erðd. 28. Drottinn Jesús kalladi að sonnu sína postula sjálfur, Matth. 10, en eptir hans dýrðarfullu himnasöf voru hans kyrkjuþénarar af mönnum kalladur, því Matthíam og Barnabam útvaldu postularnir, jafnvel þótt hluturinn að Guds vilja félli yfir Matthíam, Post. gb. 1; biskuparnir í Ephésó voru af mönnum kalladur, ekki síður enn þeir, sem Titus Krítar biskup niðurskipaði um borgirnar, Tit. 1, og kallar St. Páll að þeir féu af h. Anda settir yfir hjardirnar, Post. gb. 20; svo stíðudu þeir Páll og Barnabas öldungana í Lystris og Ícónió, Post. gb. 14, og þessi stíðan hélfst allt þágangad til Gud gaf sínum söfnuðum kristin yfirveld. Þetta segi eg til þess, að einginn Guds þénari efast um sína kallað, þegar hann er af kristilígn yfirvaldi kalladur, sem Gud hefir þetta umboðid, nema hann hafi með svikum og prettum, gáfum og mútum stolist inn í saubahúsid, þá er hann engu betri enn þjófur og spillvirkfi, og hefir sér engrar Guds aðstodar að vanta í sínu kalli og embætti, hverju vel sem hann þykist að sér vera. Svo eru þeir nú af Gudi kalladur, sem eru af konunginum kalladur, edur þeim, sem hann hefir það vald í hendur fengid, því hann er Guds umbodsmadur á jörðunni, en þeir hans, sem af honum settir eru, þó með því móti, að þeir ekki brúki nein óleyfslig meðöl hér til; og er það ekki lítil huggun fyrir hann, sem á daglíga móttöðu að veita Satan og vondum mönnum hans þénurum, að hann er af Gudi kalladur í þá h. stétt, því máttugur er Gud að varðveita sína þénara, er honum treysta, og ei brestur hann viljann til þess, þeir eru skrifadur í hans höndum, Esa. 49; hver vill þeim granda fram yfir það hann leyfir? - Eg vil um þá segja eins og Bíleam sagði um Ísrael forðum: því skylði eg bálva honum? hinn sterki Gud bálvar honum ekki, því skylða eg stugga við honum? Jehóva stuggar ekki við honum, Núm. 23. En hann leyfir ekkert, nema það sem er til hans mikla nafns dýrðar, og þeim fyrir bestu, er honum af trú og dygd þjóna, og er sambad að taka því af hans hendi, hverjum sem honum líkar því að skipa; þeir mega að vísu tilreikna sér það, sem Páll um sig skrifar, er hann segir: eg veit hverjum eg hefi trúad, og eg em fulltrúa, að hann er máttugur að varðveita það, sem eg hefi honum tiltrúað, 2 Tím. 1. Nú er það ekki nóg, br. m.! að menn féu kalladur, nema menn gjöri og Guds verk með allri athygli; Júbás var kalladur, Matth. 10, og gæð í fyrstu inn um dyrnar, því hann hafði meðtekið þetta embætti með þeim, sagði Pétur, Post. gb. 1, en hans setur varð í eyði, og hans biskupsdóm

medtók eim annar; og því vil eg tala um í öðru lagi, hvernig oss býrji að fóstura Guds sandi. Sandirnir heyra hans røð, segir í Textanum; Drottinn talar hér eptir síðbenju Gyðingalands og annara landa, þar ed hirdararnir brúfödu og einn-á brúfa í dag eina hljóðpipu til að kalla saman sandina, svo að þótt margar hjardir séu á beit í einu haglendi, samt þekfir hver ein hjord síns hirdirs raust, og skilur sig úr öðrum sandasloek nær hún lætur. Ef røðin skal heyrast, þá skulu menn hrøpa; þetta orð, røð, þýðir optliga kénningu í Ritningunni; þar er røð eins hrøpanda í eyðimorku, segir Esajas 40, hvað Jóhannes Baptista þýðir uppá sig og sína kénningu, Jóh. 1; því skipar og Guð kénningum að upphesja sínar raddir svo sem aðrar básumur, Esa. 58. Það er hin andliga hirdirs pipa, hverja að hann, sem er hinn mikli Hirdir sandanna, Hebr. 13, þekfir oss sínum smalamönnum í hendur fengid, hvers eign að sandirnir eru; en til þessa heyrir mikil kostgæfi og ástundun, br. m., ætlið efi að það muni einu gilda, hvað þér hrøpid; nóg háreyfti mega menn heyra ástundum, það þýtur um eyrun eins og annað stórvíðri; en því er efi svo háttad sem þýtnum, er kom yfir postulana, Post. gb. 2, í hverjum að bjó h. Andi, því það er efi Guds orð, sem sumir menn tala í helgum stad; en hann byggir alltid í sínu orði er hann í fyrstu innblés í hjörtu postulanna og annara Guds manna; það er eins og sterkvíðri, sem Elías fann í hellrinum á Guds fjalli Hóreb, 1 Róng. 19, það klauf í sundur fjöllin og braut flettana, en Guð var þó efi í veðrinum; svo eru kénningar sumra manna, þær skafa innan eyrun á fólkinu, en efiert kénst í hjartad, því þar er efiert af skynsemi, efiert af ráði og efiert af Guds orði; það er ský fyrir utan regn, svo sem Júdas postuli talar um Guds dýrfun sumra manna. Hvað mun valda þessu, br. m.? því menn hirta svo litid um, að safna því í kornblödu hjarta síns, er Guds hjúum býrjar að gesa. Drottinn kallar þann þjón-sælann, Lúc. 12, er gefur þeim sinn verð í réttan tíma; hér af má sjá, hvað stór framsýni og árvekni að heimtafst af einum Guds orðs þénara; sá sem á að gesa hverjum einum í réttan tíma það honum ber, hann má aðgjættinn og efi tómlátur vera; sé noður sturladur, sé hann ófróður, sé hann hirtulaus, sé hann þverbrotinn, sé hann efasamur, að öllu þessu á einn Guds þjón að gjæta; og láta efiert verk, enga sýslan eður umsvið timanligra hluta sig hindra frá, að gesa sérhverjum af þessum í réttan tíma það sem þeim ber, ef hann vill gjöra verk Drottins Guds síns trúliga; og nema vér svo gjörum, þá er efi að dyljast þar við, að vér munum efi einasta launin missa, heldur og þar á ofan straffaðir verða, svo sem hinn yndi þjón, er gróf sitt pund í jordu, Matth. 25. Verid því kostgæfir, og ætlið efi að það sé nóg að vér höfum brós af mönnum, því ef vér leitum eptir því, þá erum vér efi Kristi þénarar, Gal. 1; og um allt fram, þá lærum sjálfir Guds vilja að þekja, af hans orði; þari á eins Guds þénara kénning fólgin að vera, að kénna mönnum að þekja syndina, að fá hana kvitta og að forðast hana. Góldum vér efi svo í búskap vorum, að þótt fóðrið sé gott, þá varði mikid um, hvernig því sé hagstært? ætlum efi að það muni vera öðruvis í andligum hlutum. Menn segja, að folkid skuli efi syndga, en þó gjöra menn ástundum efi skilmerkiliga grein ámillum góðs og ills, svo hinn sáfróði læri að þekja syndina, og það veldur því,

ad margt það, sem ljótt er, verður byggt haldið, eður ad minnsta kosti enginn ókostur. Mennt segja þeir skuli eðfi syndga, en ei segja menn svo glógt hvernig þeir skuli varast syndina, eður leggja þeim ráð af Guds ordi, hvernig þeir skuli sjá sig við þeirri eður þeirri synd, er einhver kann ad vera hneigdur til; menn segja ad þeir skuli eðfi syndga, en tala næsta dansliga þarum, hvað hver synd eptir sig leidir; Guds reidi nefna menn ad sonnu, en ræða eðfi svo skilmerkilega um það, fyrir hver verk hún opiðberast af himnum ofan yfir mannanna börn, jafnvel þótt menn sjái þau dagliga fyrir augum sér; og nær menn þannig breita, ætla sumir ad sé vel prédikad Guds ord, og ad þeir séu góðir verkamenn i Kristi afri, eins og hann hafi eðfi sjálfur merki sett uppá sín ord, þar ed hann segir: ad þau séu lif og andi, Jóh. 6; en sumra manna kunningar eru dautt hégóma-rugl, og aflar meir bana enn lifs. Þegar St. Páll er ad tala máli voru, 1 Cor. 9, ad menn skuli hafa uppheldi af þjónustunni, þá færir hann til síns máls þá lofunalsgrein, er stendur Dest. 25: þú skalt eðfi málbinda það naut sem þressir; en eg ætla ad ei þurfi ad málbinda ofs suma, þegar Guds eyrindi á ad tala, vér gjörum það sjálfir ástundum, eður og óttinn eður fegirndin, en þegar eta skal, risum vér múlinn af, og uppfyllum svo það sem Drottinn segir, fyrir munni Ezechielis, um vöku-mennina i Júda: allir eru þeir mállausir hundar og kunna eðfi ad gelta, Ezech. 56; en þessir grádugu hundar verða þó aldrei faddir. Þetta vil eg hafa sagt þeim ed brúka nafn Evángelii til ábata alleina, og það er þá allt annad enn Evángelium er þeir tala. Eðfi þannig, br. m., heldur fylgid bodi Péturs er hann segir, 1 Pét. 5: fóstrib Guds hjord sem yður er á hendur falin, og gefid gjetur ad henni, eðfi af naubung heldur fúsliga, verandi eðfi skémiliga ávinnings girugir, heldur med fúsum huga, og eðfi svo sem drottandi yfir söfnudunum, heldur svo sem þeir ed séu fyrirminðan hjardarinnar. Gud hefir sett ofs yfir hjord sína, því eigum vér hirdarar ad vera og eðfi drottunar, því einn er vor Drottinn Jesús Kristus hinn mikli hirðir faðanna; það má og engin affokun vera þótt sumir hafi litil laun; hvað hafði Páll og Barnabas, og hinir postularnir? sá sem þjónar Kristó fyrir litid, hann hefir stærra lén af Gudi þegid enn hinn sem hefir yfirhjótanligt, svo eg þori ad segja, ad hann mun segur skina i dyrd síns Herra enn hinn, þótt báðir gjöri þeir eins vel skýlðu sína. Gjætum og i þriðja máta þess, sem Pétur minnir ofs á, ad vér séum fyrirminðan hjardanna. Það er almenniliga haldið, ad af óheilum foreldrum kunni eðfi heilbrigðt afkvæmi getid ad verða; nú eru kénimennirnir andligir fedur allra þeirra sem þeim tiltrúad er, en ef þeir eru litt vandir ad hlut sínum, og hirða eðfi um hvernig þeir lifa, og eru i þann máta andliga vanheilir, hvernig mega þeir Gudi andlig börn fæða. Sonatörn min, segir Páll við þá i Galatia, med hverja eg aptur ad nýu þungbúinn er, þar til Kristur mindaði i yður, Gal. 4; en hvernig getur Kristur vordid i þeim mindadur, hverra móðir, það er kénimannsins sál, afneitar öllu kristiligu athæfi, en hlýðir Djöflinum i ógudligu framferði, og þótt ad Gud kunni ad framkvæma sitt verk i sumra tilheyrenda hjörtum fyrir náð síns Anda, sem ad verkar i ordinu, þá er það eðfi hinum rángsnúna kénisödur ad þakka; ad sonnu hefir hann med sinni þjónustu verid meðal til, ad hán er i skinninni endurfædd; verða má og ad hann tali það eitt hvað af prédikunarstólnum, er heyrir til sáluhjálpar og lifnadarins betrunar, en hvað gagnar

það? þegar hann hefur mest áminnit og eggjar á hinar andligu dygdir, fjærleikann, missun-
semina, högvæðinguna, og í einu orði að segja, á deyðingunni síns holds og blóðs, þá sýnir hann
þó í verfunum, að þeim hlutum sé ómögulegt af stað að koma, er hann býður af þröskun-
arskólunum, leggjandi svo það of á herðar lærisveinanna, er hann ekki snertir með hinum
minnsta fingri, Matth. 23. O, ve! ó, ve! hvílit gúðlostin er það, nær embætti forlit-
smanninn er þannig brúkað Andstötunum til þjónustu? Þetta er hin mesta landráðasök
ígægn Guði, því það er ekki einasta hans þegna umdan honum að ráða, heldur brúka þá
ámóti honum, en gefa sig í lid með Satan, hver að er svarinn óvinir hins alvalda Kon-
ungs. O, hverju stélsfyllt mun þeirra þína verða um alla eyllid, er þannig vanbrúkað hafa
myndugleika síns embættis! svo er eg viss um, að hver sem kynni að leggja eyrad við
helvitis munna, og mátti heyra óp og tannagnistran hinna fordæmdu, þá mundu þó kenni-
mannanna hljóð yfirtaka, eg meina þeirra sem hafa leidd hans hjörd, sem með Guðs eigin
blóði er endurfeypt, Act. 20, á veg glotunarinnar, bannandi svo mönnum inn í himna-
ríki, og sjálfir koma þeir þar ekki inn, Matth. 23. Fyrir því Drottins kennimenn, verum
ekki eins og vörður þar eð standa á heidum uppi, og vísa að sonnu veginn, en ekki fara
þar úr stað, svo þar leidi hinn vegfarandi til hlyla; ekki eins og flúka, sú er hángir fyrir
fyrkjudyrum, hún kallar fólkid til samans til Guðs orða heyrnar, en sjálf heyrir hún ekki
ért; treysti og enginn þar uppá, að hans embætti sé heidarligt, edur að hann hafi Guðs
umbods á hendi, nema hann gangi verðugliga þeirri kalli, hvar inni hann er kallaður,
Eph. 4. Málmurinn í einni brostinni flúka kann góður að vera, en samt er hún ekki
mjög hæf til þjónustugjörðarinnar; svo er og embættid jafnan heidarligt, en það líður van-
virðu ástundum fyrir óstífun og illa breitni þess, sem það starf er á hendur falid. Edur
segid mér! hvað kunna tilheyrendurnir að þenkja annað um hann, sem ei gjörir nema
bendir með fingrinum til Guðs vegar, en sjálfur gengur hann ekki, heldur enn það, að
annadhvert meini þessi maður ekkert af því hann talar, edur og að fá Guð, er hann kinnir,
muni ei vera svo mjög vandur að lifernis háttum kyndugra manna sem hann segir? Láti
menn sér því ekki nægja þar með, að þeirra kunningu er hrósað, já ekki þótt hún sé mikillar
hrósunar verð í sjálfri sér, nema menn framtækni það í verfunum er menn tala með munni-
num. Eg vil hér um víðlitt segja, og Endurlausnarinn forðum við lærisveinana, Luc.
10: fagnid ekki af því að andarnir eru yður undirgefni, heldur af því, að yðar nafn eru
skrifað á himnum. Svo vil eg segja: gleðjist ekki svo þar af, að þér hafið af Guði þegid
góðar gáfur til að kenna, heldur meir af því, ef yðar söfnuður leiddréttist, gengur á Guðs
vegi, elskar Guð og hans orð, ef hans ríki uppbyggist á meðal yðar, en Andstötans verður
nidurbreidd. Gleðjist af þessu, br. m., og leggid allt kapp þar á, hvað yður áubvældiga
takast mun, ef þér fylgid budi St. Páls, er hann skrifar til Tímóþeum: vert fyrirminnan
hinna trúðu í orðinu, í umgengninni, í fjærleikanum, í andanum, í hreinlísinu, 1 Tim.
4; og hefi eg nú nokkuð talað um skyldu kennimannanna, eptirfylgir með fáum orðum að
segja um tilheyrendanna skyldu, hún er tvöföld, ein við Guð, og önnur við hans þenara,
hin síðari hángir af hinni fyrri; og því vil eg fyrst þar um tala.

Hér stendur í Gudsþjallinu: sandirnir fylgja honum eptir, því þeir þekja hans raust. Eg hefi nokkrum sinnum þar um talað í bók þessari, minir elskanligir, hvað ofs eigi að tynja til þess að heyra raust Drottins, sem er hans ord, því vil eg þess ferra þar um tala í þessum stád, jafnvel þótt aldreí sé góð vísa of ópt fveðin. Hér stendur að sandirnir fylgi hirðirnum eptir, af því að þeir heyra hans raust; hvað er það, honum eptir að fylgja? Hirðirinn er Kristur, það er að fylgja honum eptir, að lifa kristiliga. Hvað er að lifa kristiliga? Það er að halda Guds bodord, ef ekki fullkomliga, sem ómöguligt er, þá þó að því leiti sem ofs er möguligt; hans matur og dryður var að gjöra hans vilja sem hann sendi; svo á ofs ekkert svo hjært að vera sem að gjöra hans vilja, Jóh. 4: elsta stakt þú Drottinn Gud þinn, það er hið æðsta og mesta bodord, Matth. 22; en hvað segir Kristur? Jóh. 14: ef þér elskid mig, þá varðveitid min bodord; hann vegsamadi Guds h. nafn fyrir mönnum; ef vér viljum honum eptir fylgja, þá látum ofs það fjarlægð vera að misbrúka hans nafn til að leggja það við hegöma, en þó miklu síður að ljúga við það, sverja edur fjölkýngi fremja; í einu orði að segja, Kristur sem ekki var lögmálinu undirgefinn, hann uppfyllti allt lögmálið; svo eigum vér af fremsta megni að asa ofs í hlýðni allra Guds bodorda, og ekki skamta ofs sjálfir hvað mikil edur litid vér viljum halda þar af; ekki að elsta alleinasta fœdur og móður, en hata alla aðra, ekki að vera einasta meinlaus í umgengni, og góðvirkinn við náúngann, en freinkja hans hússfrú edur frændkomur; ekki alleina að vafsta sín augu fyrir lauslæti, en stela þó náúngans gózi og svikja hann í kaupum og selum. Ekki er það nóg að láta hans fémuni kyrra, en battala hann þó og ófrægja, já, ljúga uppá hann lýtum og flemmum, bera falsvitni ámóti honum, edur neita honum samleikans vitnis, sem er allt hið sama. Ekki dugir þetta, br. m.! ekki er það Kristó eptir að fylgja, því fá sem er sekur í einu af bodordunum, hann er brotligur í öllum, Jac. 2; þar fyrir er að því vísu að ganga, að fá sem lætur eptir sér nokkud af þessu, og brýgir það vísóitandi ámóti samvitfunni, hann er ekki af Kristi sandahúsi. Hvað er hann þá? hann er bráð úlffins, sem er Andstötinn, og mun honum að eyllifu herfángi verða, nema hann snúi aptur, en hvernig vill hann fá það gjört, nema hann heyri raust hins góða Hirðs, nær hann kallar: Þvoíð yður, hreinsíð yður, takid yðar illstu breitin frá minni augliti, látið af illu og lærid gott að gjöra, Esa. 1. Þessi er hans raust, og ef þér af hjarta yðrist yðar vandra verka, og látið yður ángra að þér hafid Gud stýgðan, þá lætur hún enn þá hærta, er hann segir: komid til mín allir þér sem erfíðid og þúnga erud þjáðir, eg vil endurnæra yður; takid á yður mitt of og lærid af mér, þvíad eg em hógvæ og af hjarta litilátur, og munud þér finna hvíld sálum yðrum, Matth. 11; þessi er raust hins góða Hirðs í allri ritningunni, í öllu Guds orði, og þannig á eins hrópanda, eins prédikara raust að vera í eyðimörku veraldar þessarar. Þér vitid, br. m.! að vér dagliga syndgumst; lastanna greinir spretta íðugliga út úr þeirri mold, sem vér erum gjörðir af, síðan Fjandmáðurinn sáði þar illskunnar sæði, þar verður af að hoggva, svo ótt sem þar vara; með hverju þá? með Guds orði sem er eitt tvíeggjád sverð og framgæð af hans munni, er Jóhannes fá ganga á milli ljósfastakanna. Spín. 1. Guds ord er einn elbur, fá eb brennir upp öll saurindi girnda og lasta, sem ofs eru meðfœdd, það er einn hamar,

er fundurmer hjörtu vor, svo þau verði bústaður Guds, og fundurkuosar vorn anda, svo þann verði það offrid sem Drottinn lifar, Ps. 51; hér um talar hann svo hjá Jeremíam 23: er ekki mitt orð svo sem eldur, segir Drottinn, og svo sem einn hamar sá ed flettingu fundurmolar? Guds orð er einn eldur, sem sagt er. Aron sagði forðum sér til afbótunar: minn herra, eg fastaði gullinu í eldinn, og varð þar af þessi Kálfur, Eród. 32. Rétt-trúads manns hjarta er hverju gulli dýrmatara, kostum því í þennan eld, þar af mun sjálfskrasa vara einn kálfur, ekki svívirðing Egyptalands, svo sem Arons kálfur, heldur ein lifandi fórn og Gudi þaknæmilig, sem eru kálfur vara vorra, Os. 14; þessi er sú skýldun, er vér eigum Gudi að gjalda, og gjöldum vér, ef satt skal segja, br. m.! ekki í hans heldur í vorar þarsir. Járðnessir hirðarar fæða saubina fyrir ullina og mjólkina, en Drottinn fæðir sína saubi fyrir alls eðert; einkis krefur hann af þeim, nema að þeir skuli óttast sig og elska, og ætti það ekki að vanta, fríðir menn, því ef vér elskum vora lánardrottina fyrir það þeir gefa oss fót og fæði, og vinnum þeim alltid þó nokkuð til þarfa. O, því skýldum vér þá ekki elska þinn góða allsherjar Drottinn, er ekki einasta fæðir og fóstur lifhamanna vora, heldur og elur sálir vorar á þessu himnesku manna, já, á síns eingetins Sonar holði og blóði, sem er lífins braud af himnum ofan komið, Jóh. 6. Verum því ekki svo illgjarnir á móti sjálfum oss, að vér dauðsþeyrumst við þessa góða Hirðs rauft, hver ed fóstur oss í lýstiligum grasshaga, og leidir oss að ferskum vötnum, Ps. 23. All synduga manns blúcka kénur þar af, að hann ljær ekki Guds rauftu eyru; hvernig mega þeir trúá, nema þeim sé prédíkað? segir Páll, Róm. 10; en eg má spyrja, til hvers skulu þeir prédíka, nær enginn vil heyra? og hvernig á Guds orð að verka í hjartanu, nær það kénst ekki í gegnum eyrun, sem eru dyr hjartans. Lamparnir voru fyrst sveitir í gamla Testamentinu áður enn reyfelfid var tendrad, Eród. 27, og svo verður skilningurinn fyrst að upplýsast, að mannesfjan þekki Gud og sjálfan sig áður enn girndin kvíðnar, og andmýttin lifnar til að afneyta sjálfum sér, en elska Gud; en hvar er slíka Guds gjof að fá, nema í hans h. orði, þau eru lampar þeir, Ps. 119, sem reyfelfi vorrar ydranar, vorrar trúar, vorrar bænar, reyfelfi elskunnar til Guds og náungans skal tendrast með, svo þeirra ilmur stigi upp fyrir Guds háfæti og samtengist þar Drottins forþénustu oss til forlifunar; og er nú svo úttalad um skýldu vora á móti Gudi vorum í þessu. En hvað vora skýldu áhrærir við kénendurnar, sem oss eru í Guds stad settir, þá er hún næsta mikil. Eg mun þykja barmastur verid hafa um þeirra skýldu í hinum fyrra parti ræðu minnar, og vil eg því víðid hafa til þeirra, sem ekki taka vara á sínu embætti, og lítid hirða um hvernig þeir kénna edur lifa; en Gudi eru þakir að kunna, að hann hefir gefid oss marga síns orðs kénendur, þá ed bæði prédíka það hreint og klárt, og svo þykja kénninguna með lastvörum framferdi; þessir hafa stóran mindugleika af Gudi, börn mín! hjá þeim á það heima, sem Drottinn segir, Lúc. 19: hver hann forsmáir yður, hann forsmáir mig! Ekki er oss að þeim að leita, sem ekki finnist mannligur breiðleiki hjá. Gud hefir næsta vægdarsamliga höndlad við oss í því svo sem öllu öðru, að hann hefir ekki sendt oss eingla af himnum til að kénna oss, því vér mundum ekki standast þeirra nálægd, heldur synduga menn eins og vér erum, og hefir þykkt þá með einglanna nafni, Malach. 2, til að láta oss vita, að þeir

séu hans sendibodur til vor, hverja hann vill láta meðtaka í sínu nafni. Överfi Pétur né Páll edur nokkur annar af postulum voru án mannlígs veikleika. D, hvað minnum vér þá vera, sem enganvegin erum þeirra líkar? Kennimennirnir í gamla Testamentinu áttu að forlíka fyrir sínar eigin, áður ein þeir offruðu fyrir fólksins syndir, Hebr. 7; en ei að síður vildi Drottinn að fólkið skyldi þeim hlýðid og undirgefð vera, svo að hann segir: hver sem ekki vill kénimanninum hlýða, hann skal deya, Deut. 16. Nú þótt að þetta lögmal sé aftefid, að svo miklu leiti sem líthamans straffi víðvíkur, þá er það samt og áður víst, að hver sem ekki hlýðir einum Drottins kénimanni, í öllu því sem hann honum í Guds nafni réttilíga býður, hann deyr andlígum dauða, hann er ekki krístilígrar kirkju lífandi límur, hann er dauður í synd þeirri, er hann vill ekki ráða bót á, og nema hann hlýðnist Drottins þénara og ydríft af hjarta, áður enn hann deyr, mu n hann eplífum dauða deya. Þér vítid hvað Drottinn sagði forðum daga um Þharísaos og Skrístlarða, Matth. 23: að menn skyldu gjöra eptir því sem þeir segðu, en ekki eptir því sem þeir gjörðu, af því þeir sæti á Móses stóli: hverfu miklu framar byrjar ofs þá að hlýða ráðvendum kénimönnum, er undan ofs ganga í ótta Drottins, og eru óstraffanlígir, sem Páll að orði kénst, 1 Tim. 3, það er, hverja menn ei kunna að straffa fyrir nokurn glæp edur hneirlí sama umgeingni, þótt ei séu þeir fyrir Gudi syndlausir; svo eigum vér nú vorum kénisfeðrum að hlýða, í því þeir ofs bjóða Guds og síns embættis vegna, eins og sjálfum Gudi, því þeir eru verfanautar Krísti, og ráðsmenn hans leyndardóma, sem Páll vottar, 1 Cor. 4; þar fyrir segir og sjálfur Krístur, Lúc. 10: hver yður heyrir, hann heyrir mér. Í öðru lagi eigum vér að heidra og að elsta vora kénisfeður; það býður Páll ofs, 1 Tim. 5, segjandi: þeir öldangar, sem vel forstanda, haldist tvöfaldrígs (það er mikíls) heidurs verdugir, allra helst þeir, sem eru í ordinu og lærðóminum, svo sem eru trúlyndir kénisfeður meðal vor, br. m.; og því skyldum vér ekki heidra Guds sendiboda, ef vér hann heidrum? Hvílíft er þá rænuleysi sumra manna, er þeir hatast víð sína kénisfeður, af því þeir straffa hjá þeim syndir og lesti, og vilja hafa sálum þeirra hólpíð úr gletuninni? Þar finnaft ógudlígr stálkar, er ekki svífast að leggja hendur á sínn sálusörgara, þeir ed sténma hann út í orðum sínum leynt og ljóft. Hvað er að gjalda illu gott ef hvílíft er ekki? hvað er að gjöra uppreíft á móti Gudi, ef ekki er þetta? og eru þeir eingu betri, sem máttina hafa og svöðdan glæpi ekki einasta óhegnda láta, heldur og tafa slíka óháfu í forsvor, sem dæmi munu til gefast. Vel er það satt, að Guds þénari á alla hluti að líða fyrir hans sakir, en þó má hann beidast réttar síns nær svo víð ber, því ekki einasta hann, heldur og hans Herra er í slífu vanvirdtur. D, hvílíft níðurdrep er það Krísti ríki, þegar svöðdan gudleysi er ekki straffað af þeim, sem þar til vald hafa af Gudi og kónunginum. Egyptskir ströfufodu þann á lífinu, sem ekki hjálpaði einum ferdamanni úr ræningjans höndum ef hann kyni; gjæti þeir að því, sem mátt hafa til að straffa þá, sem Guds þénurum óbjóða með orði edur verki, hvílíft Guds reíði yfir heim hángir, í hverju fari þeirra líf og sál vera muni, þegar hans hefud vafnar einhvern tíma, nær þeir ekki hjálpa þeim í réttu sök, sem af Gudi eru settir til að hjálpa sálum óhlutvandra manna úr kverkum Satans, sem er ræningi sálmanna. Svo eru þeir og nokkrir, sem Andstotiun hefir svo blíndað með fólkskunni, að nær einn Krísti þénari segir þeim til syndanna, vilja þeir ekki þiggja Guds líthama af hans hendi, þeir gjöra sér þúsund mein fyrr enn það skuli á þá ganga, og seta gjarna þeim tíma, nær einhver annar flýtur

Guds þjónustu í kyrkjunni. Þessa er mörg dæmi, því verr, og þetta gjöra sumir af þeim, ed segjast vera nokkur, þótt ei kunni þeir prestinn um nokkra sök að klaga, og nesna þetta samvitkuveiki sína, hvar í þeir fara ei mjög villt, því Djöfullinn plágar sálir þeirra með heiptinni, sem þeir leggja á hann, er ættu nærst Gudi og konunginum að elska. Segid mér, mun ekki Satan blæa að slíkum dáraskap? og mun ekki Drottinn lifhami fordæma þá merkiliga, nær þeir stelaft til að meðtaka hann með svöðdan hjartalagi móti sínum kunnifödur? mun ekki hans býra blöð, með hverju syndarinn er endurkeyptur, hröpa bolvan í himininn yfir þeim? Það auga, sem spottar sinn födur, edur forsmáir hlyðni móður sinnar, það munu hrafnarnir útkroppa, segir Salómon; en segid mér, eru ekki réttfínnadir kunnendur fedur vorir? Orðskv. 30; segir ekki Páll, 1 Cor. 4: eg hef getid yður í Jesú Krísto fyrir Evangelium. Þeir eru og réttfíllabir þessu nafni, sem góða forstöðu veita, því svo sem vorir lifhamligir foreldrar eru meðal til að framkvæma náttúrunnar verk; svo eru og hinir andligu, sem eru réttfínnadir orðsins þenavar, meðal til þess að framkvæma Guds verk í oss, sem er öllu ædra, því á þá eingu síður að elska og virða; en það kalla eg að hinn gráðugi hrafn, Djöfullinn, hafi allareidu þeirra sálarangu útkroppað, sem hata svo nokkurn Guds orðs þenara, sem er hans fadir, að hann vill ekki þiggja af honum þá Guds þjónustu, er hann á öllum Krísti linum að veita, og gjerir sig þannig Guds ríkis óverdugan. Seyrid því St. Páls orð, af píftlinum til Hebr. Kap. 13: hlyðid yðar leigogurum og heyrid þeim, þeir ed vaka yfir yðar sálum, svo sem þeir ed þarfyrir eigi reikningfkap að gjöra, svo þeir gjeri það með fögnudi og ekki með andvarpan, því það er yður óþarfligt. Það er hinn æðsti fögnudur Guds orðs þenara, sem vilja trúir finnast, að þeir fái nokkur áorkað með sínu ervidi, og því kallar Páll þá í Philippis sinn fögnud og sína kóróm, Phil. 4, því segist hann ekki þurfa hólubréfanna við, er hann ffrifar Korinthis til, þvíad þeir féu sitt bréf ffrifad í hjarta sínu, sem skilid og lesid verði af öllum mönnum, 2 Cor. 3. Aftur er það hin mefsta förg, nær þeir fá eingu til leidar komid við suma menn, nær þeir fja fyrir fram, að þeirra faubir vegna þvermóðfku sinnar deya út af frá því heilnema föðri Guds orða, ekki timanligum, heldur eglifum danda. Augúftus keifari fagdi um börn sín, er ffríðu fér illa, og midur enn hans tign fömbi, að þau væri sínar þrjár ákomur; svo mega trúir Guds þenarar segja um það illgrefid, er Djöfullinn fáiur nidur í Guds afri, sem þeir eru yfirfettir; það eru þeirra ákomur, þeirra meinfemdir, það eru illfufylfi og graftrarmein, sem eta í fringum fig með vöndum dæmum og eitt fúrdeig, sem spillir öllu deiginu ef til vill, nema þau læknud féu. Í þridja máta eigum vér fáluförgurum vorum ærligt upphelbi að veita; það band fjálfur Drottinn hjá Matth. Kap. 10, er hann fendi þá út að þrédífa; verður er verkamadurinn sinna launa, fagdi hann; það hefir hann itrefad fyrir munn St. Páls, hver þó ervíðadi fjálfur með sínum eigin höndum, svo hann ekki legdi þýngfli á föfnubinn í Korinthis; hann segir í hinu fyrra fendibréfi til þeirra, Kap. 9: hver fer nokkurn tíma í hernad nppá sinn eigin föfnad? hver plantar vingard og etur ekki af hans áverti? hver fædir hjördina og etur ekki af mifólk hjardarinnar? Þér segid vel, br. m., vér gjerum svo, vér gjöldum kunnifedrunum það login oss tilfegja; það er fatt, morgum fer vel í því, þeir eru og sumir er meira gjöra enn lögfylvan býður, og hafa þeir hjá Gudi launa að vænta, sem ekki vill láta einn vatnsdreyf ólaunadan vera sem gefinn er í lærifveins nafni, Matth. 10, það er, fafavel hid minnfsta, sem hans þenurum er til góða gjört, um hverja hann fér í lagi

talar í þessum stað, þótt það og megi til fátækra heimfarast; en svo munu aptur ámbt finnaft þeir, sem eðl eru svo mjög aðgjætnir í slíku, þeir eð greiða það þeim greiða byrjar með illu, með eptir-tolum, með rángsleitni, í því er slíkt þagar, og á hinum bhentugasta tíma, og þyfir það nærri því verfi allra stýlda lofid, sem góldid er Drottins þenurum, og kalla að prestur hafi eðl mífid fyrir sínu braudi. Eðl gét eg sagt að þvílíkar manneftjur elsti mjög sálir sínar, því annars mundu þeir hirta meir um sínu sáluforgara; lítid víta þeir af hvað kénimannlígu embætti fylgir, hver mæða, hver umhyggja, hver ástundan, ef það af alvöru nokkurri gjört er. Segid mér, mun það lítill mæða að þeir vafa yfir yðar sálum með bæninni til Guds, með fofgæfni í hans heilögu orði sem yður skal prédikast? munu þeir hrísta það fóbúur út af erminni, er sérhverjum yðar gæfa skal í réttan tíma? mun ei þurfa ómak og aðgætni til að þekja svo hvern einn af þeim, sem Guds þenara er tiltrúad, að hann gjæti bodbid það hverjum einum sem honum er haganlíkast? leggja yðar kénisfedur eðl optlíga sitt líf í hættu fyrir yðar velferðar skuld? mega þeir eðl taka á sig þá þyktu og óvild vöndra manna, nær þeir segja þeim til sýndanna? byrjar þeim eðl að þvinga sinn eigin lík þaina að eðl prédíki þeir öðrum, og verbi sjálfir ræfir? 1 Cor. 9; og hvað allra þýngst er, að þeir skulu gjöra hinum alvalda Dómara himins og jarðar reifningsstap fyrir sálir yðar á degi alls holds, og svara til ef nokkur tapast, hvert það er af hans sjálfs vitum eður kénimannsins vanræft. Vilfid þér segja mér þá, að einn prestur vinni eðl fyrir sínu braudi? eður honum sé ofgæfid það hann nýtur? Þér segist gjalda það þér erub stýldugir; svo er það fyrir mönnum, enginn kann meira út að heimta. Eg segi eðl helður að þér skuldu gæfa þeim fram yfir stýldurnar, sem nóg upphelbi hafa, og sjálfir ættu helður að leggja af við aðra enn taka frá þeim; en hina er vinna þurfa baki brotnu, þeir og þeirra börn og kvinnur fyrir lífsnæringu sinni, solum lítills uppheldis, sem víða er, þá ættu menn að þekja framar öðrum, svo sem Páll býður, 1 Thefs. 5, segiandi: eg bíð að þér þekid þá, sem ervíða ámedal yðar, og yður forstöðu veita, og kenna yður, og að þér hafið þá yfir máta hjára fyrir þeirra verfs skuld. Að þekja, merkir hér að elffa, svo sem Póftulinn leggur það sjálfur út, eðl einasta með orði og tungu, helður með verfi og sannleifa, 1 Jóh. 3; eg þekki mína faudi, og eg þekist af mínum, segir Jesús, Jóh. 10. Svo sem Gud þekir ofs, það er elftar, svo eigum vér að þekja vora kénisfedur; en hvernig þekid Gud ofs? þannig að hann gæfur ofs alla hluti ánægjanliga til notfunar, 1 Tim. 6; svo eigum vér að meðbeila þeim öllum gjædum, sem ofs uppfædda í ordinu, Gal. 6. Hvað meðtöfum vér af Guds hendi fyrir þeirra meðalgaungu? andlígt fóbúur sálna vorra. Heyrid þá hvað Páll segir hérum, 1 Cor. 9: ef vér höfum sáð yður bíð andlíga, er það þá mífid, að vér uppfærum yðvart bíð líkhamlíga? Þú gæður allar stýldur prestinum, það er gott, hann kann ei meira að heimta; en ef þú sér þinn sáluforgara naub líða, húngra, þyrsta eður klæðlitinn vera, og þú hjálpar honum eðl, ef þú hefir ráð þar til, þá hefir þú einganvegin lífid þína stýldu Gudi, sem er bæði þinn og hans Drottinn; því ef Póftulinn segir, að Guds hjærleifi sé eðl í þeim, eð svo breittir víð einhvern annann sem naubstaddur er, 1 Jóh. 3, hvernig má hann vera í þeim, er svo gjörir víð sinn kénisfóbúur, sem honum er frammar öðrum vandabundinn? Hugsa því eðl með þér, ef þú átt fátækan sáluforgara, þann er ræfir sitt embætti: hvað er mér vandara enn þeim, sem lífa í öðrum fofnuðum? þegar eg gæld og gæf eins og þeir, þá hefi og aflofid stýldu mínni, því Gud hefir gjört betur til þín enn hans, sem eðlert þarf af að leggja víð sinn kénisfóbúur, þar hann hefir gæfid þér orðsot til að leggja skuld inn hjá sjálfum sér, eðl þess vegna að hann kunni nokkum stýldugur að verða, helður sáfir sína fyrirheita. Eg Páll hefi skrifað með mínni eigin hendi, og skal betala, sagdi hann forðum í sendibréfinu til Philemonem; en eg er Gud alleina rífur, eg hefi talað fyrir munni míns eingétins Sonar, að einn vatnsdryður í lærisveins nafni skali ei blaunabur vera, segir Drottinn, Matth. 10. Sá sem vill sjálfum sér vel, hann gjöri vel víð sinn kénisfóbúur; sá sem sjálfan sig elskar, hann elskar sálu sína; hver eð sína sálu elskar, hann elskar Gud, sem hana stapað og frelsað þefir; sá eð Gud elskar, hann elskar hans þenara; sá eð hans þenara elskar, hann sér ógjarna að þeir naub líði, ef hann fær víð því gjört; þarfyrir, sá sem vill sjálfum sér vel, hann villir undir eins sínum sáluforgara, sem honum er í Guds stað settur. En Gud allsherjar, sá að er fadur vor allra, hann stórnir ofs svo hér í náðinni, bæði yfirbóðnum og undirgæfnum, að vér þekjum svo hver annann, að vér um síðir af hinum æðsta Dísfupi og Hírdir sálna vorra mattum þekkir verða og innleiddir á land lífandi manna, svo þar verbi eitt saubáhús og einn hirtir. Það bænheyri þinn náðugi Gud, fyrir Jesús Christum, amen!